
ŽIVOTNO OSIGURANJE

Tatjana Račić Žlibar dipl.math.univ.spec.act.
22.-26.5.2023.

ZNANJE = IMANJE

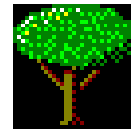
ZNANJE = BLAGOSTANJE

**ZNANJE ŽIVOTNO
OSIGURANJE D.D.**

Kada radimo?

PONEDJELJAK

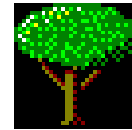
10,20 – 11,50

12,15 – 13,45

14,15 – 15,45

UTORAK
SRIJEDA
ČETVRTAK
PETAK

8,15 – 9,45

ili

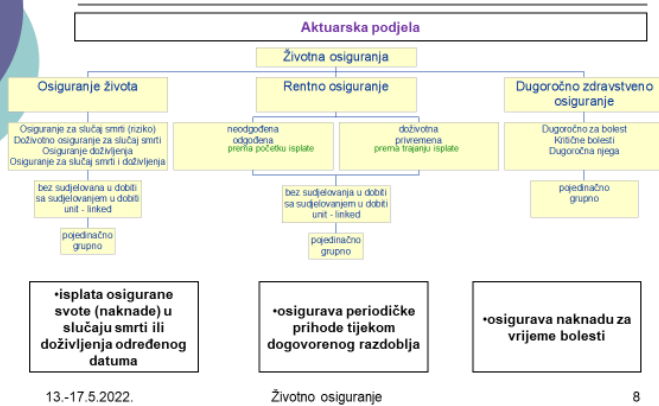
~~8,00 – 9,30~~

10,00 – 11,30

12,00 – 13,30

Rekapitulacija 1. dana

Proizvodi životnih osiguranja

13.-17.5.2022.

Životno osiguranje

8

Dizajn proizvoda

13.-17.5.2022.

Životno osiguranje

75

Upoznali smo se 😊

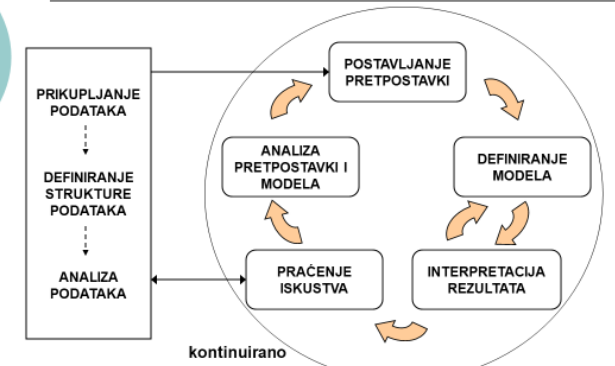
Proizvodi životnih osiguranja

Aktuarski kontrolni ciklus

Dizajn proizvoda

Aktuarska baza - smrtnost

Aktuarski kontrolni ciklus

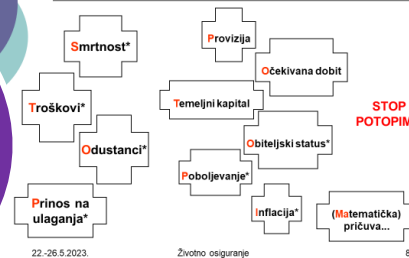

13.-17.5.2022.

Životno osiguranje

72

Aktuarska baza

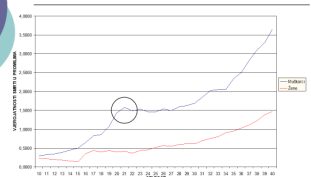
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

89

Vjerojatnosti smrti

Tablice smrtnosti stanovništva Republike Hrvatske 1989 - 1991

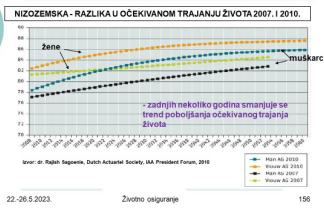
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

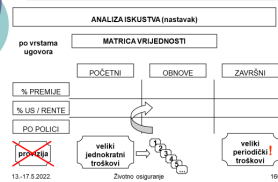
102

Rekapitulacija 2. dana

Smrtnost – primjer 8 - D

Troškovi

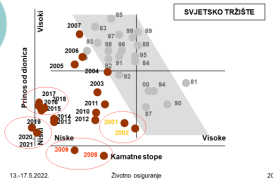

Odustanci – primjer 1 - D

PRIMER ODUSTANAKA OD OSIGURANJA PREMA NAČINU PRODAJE			
Primer odobrenja	NAKUP	DEVIJENCIJE	ANDEKLE
1	4%	7%	33%
2	3%	4%	9%
3	2%	3%	5%
4*	1%	2%	4%

Zrno: 13.-17.5.2023. Životno osiguranje 184

Prinos na ulaganja – primjer 1 - D

Definiranje modela

VALJAN, STRIKTAN, DOKUMENTIRAN
TOČKE MODELA ODRAŽAVAJU DISTRIBUCIJU PORTFELJA
PARAMETRI UZMAJU U OBZIR SVE BITNE KARAKTERISTIKE PORTFELJA
IZLAZNE VRIJEDNOSTI -odgovarati portfelju koji se modelira -uzeti u obzir posebnosti terita -uzeti u obzir ekonomsko i poslovno okruženje
IZLAZNE VRIJEDNOSTI UZETI U OBZIR SVE BITNE KARAKTERISTIKE PORTFELJA
RELATIVNO JEDNOSTAVAN -jednostavna interpretacija rezultata -ljudski preduzetni pristup

Zrno: 13.-17.5.2023. Životno osiguranje 247

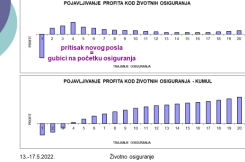
Aktuarski modeli

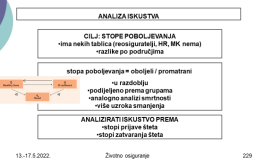
Aktuarska baza

Aktuarski modeli - premije

Provizije

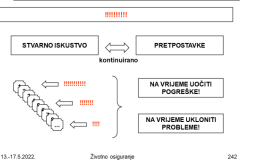
Poboljevanje

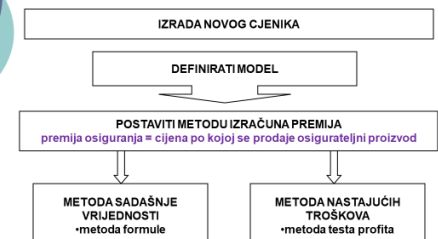
Aktuarska baza

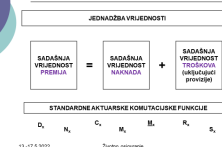
STOP POTOPIMA

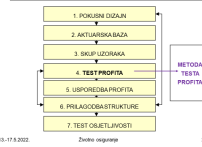
Izračun premija

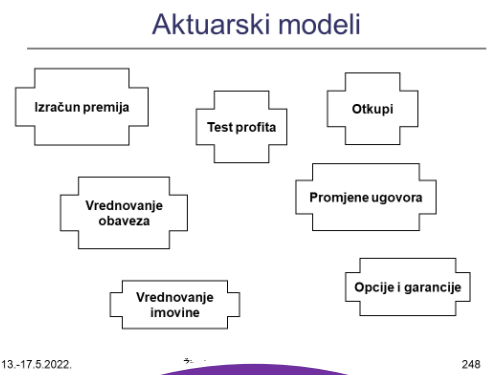
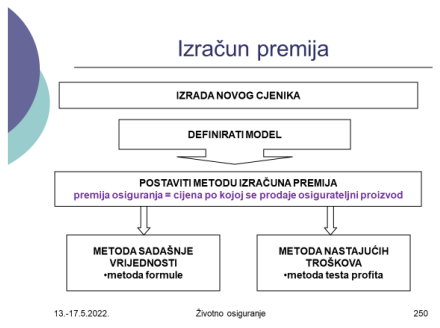
Metoda sadašnje vrijednosti

Metoda nadolazećih troškova

Rekapitulacija 3. dana

Vrednovanje obaveza - D

za nadzor (pohiřan)

SVOJSTVA / METODA	NETO PREM.	BRUTO PREM.	DISKON TIRANJE
Formula – komutativne funkcije - jednostavnost	+	+	-
Premija u izračunu	neto	bruto	bruto
Baza pričuva = baza neto premije u izračunu MPOŽ	+	-	-
Konstantne pretpostavke o smrtnosti i kamati	+	+	-
MPOŽ=0 za t=0	+	-	-
MPOŽ osjetljiv na promjene prep. o kamati	malo	jako	jako
MPOŽ osjetljiva na promjene prep. o smrtnosti	malo	jako	jako
Uzima u obzir visoke početne troškove	divergencija	+	+
Uzima u obzir buduće troškove	implicitno	+	+
Uzima u obzir buduće udjele u dobiti	implicitno	+	+
Primjenjivost na sve ugovore	-	-	+

13.-17.6.2022. Životno osiguranje 335

Test profita

TOK NOVCA ZA t = 1

$$Y_t = ((1-c_1)P_t - E_t)(1+i) - q_t(D_t + E_t(1+g_t))^{1/2}(1+i)^{1/2} - w_t(H_t + E_t(1+g_t)) - (1-q_t - w_t)(S_t + E_t(1+g_t)) - ((1-q_t - w_t)P_t - V_0(1+i))$$

premiya, umrti, otkupi, doživljenje, promjena pričuva

298

Vrednovanje imovine

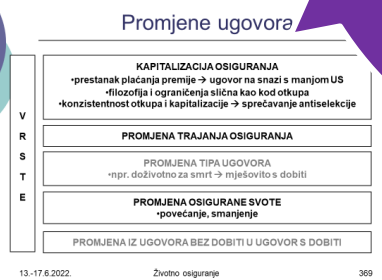
KNJIGOVODSTVENA VRIJEDNOST	TRŽIŠNA VRIJEDNOST	DISKONTIRANI TOK NOVCA
osnovno: nabavna vrijednost -nerrealno -jednostavno i stabilno	iznos za koji se imovina može prodati na otvorenom tržištu između dobrih kupca i prodavača -realna -teško ustanoviti vrijednost (subjektivnost) -nestabilna (svojstvo ulaganja) -vrijednost budućih prihoda različita za različite investitore	diskontirana vrijednost očekivanog prinosa na imovinu $\sum \frac{A_t}{(1+i)^t}$ -konzistentno vrednovanju obaveza -kontrola kroz definiciju pretpostavki → osjetljivost -smanjena nepostojanost

13.-17.6.2022. Životno osiguranje 350

Otkupne vrijednosti - D

SVOJSTVA	RETRO	PRO
Daje maksimalan iznos koji možemo isplatiti	+	-
Daje procjenu zarađenog udjela u imovini	+	-
Daje vrijednost ugovora za osiguratelja	-	+
Razuman otkup za početna trajanja	+	-
Pravednost prema osiguranicima koji nastavljaju osiguranje	+	+
Otkup postepeno doseže ugovorenu svotu	-	+
Daje informaciju o dobiti osiguratelja da nije bilo otkupa	-	+
Odvodje vrijednosti otkupa za US i udio u dobiti	-	+
Jednostavnost	+	+
Postojanost	+	+
Usporedivost s konkurencijom	ovisi	-

13.-17.6.2022. Životno osiguranje 366

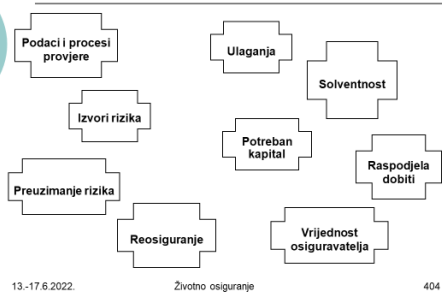

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

Rekapitulacija 4. dana

Praćenje iskustva

Izvori rizika

S	SMRTNOST	- rizik modela - rizik parametara - rizik slučajnih fluktuacija	T	TROŠKOVI	- rizik parametara i modela - nedovoljnost fondova za troškove
T	ODSTANCI	- rizik parametara i modela - utjecaj na druge izvore rizika	O	POBOLJEVANJE	- kao smrtnost
O	PODACI	- s police - ostali podaci	P	REOSIGURANJE	- rizik reosiguranja obaveza
P	INVESTICIJE	- rizik parametara i modela - stopa povrata, iznos kapitala, ...	R	NOVI POSLOVI	- struktura po prirodi, veličini i izvoru - obim
R	UPRAVLJANJE	- mimo preporuka aktuara	I	DANE GARANCIJE I OPCIJE	- određiti trošak korištenja
I	INFLACIJA		N	KONKURENCIJA	- premije, garancije, dobit

13.-17.6.2022. Životno osiguranje 417

Preuzimanje rizika

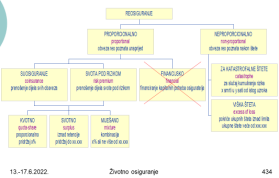

Praćenje iskustva

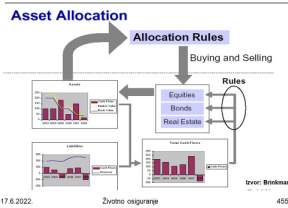
Praćenje iskustva - analiza viška

Praćenje iskustva - Račun dobiti i gubitka

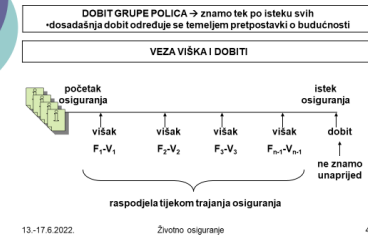
Reosiguranje

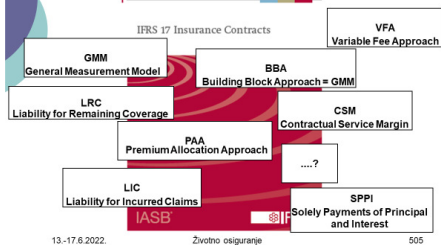
Ulaganja

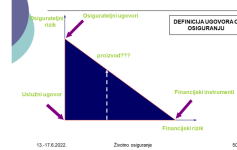
Raspodjela dobiti

IFRS 17

IFRS 4 / 17

Račun dobiti i gubitka - H

= Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti		do 31.12.2022.	
PRIHODI	RASHODI	= DOBIT/GUBITAK	
- premije - prihodi od ulaganja - provizije reosiguranja - ostali prihodi	- isplaćene štete - premije reosiguranja - promjene prihoda: - matematicke - šteta - troškovi poslovanja - ostali rashodi		
- rashodi moraju teretiti obračunsko razdoblje u kojem su nastali			

22.-26.5.2023. Životno osiguranje 493

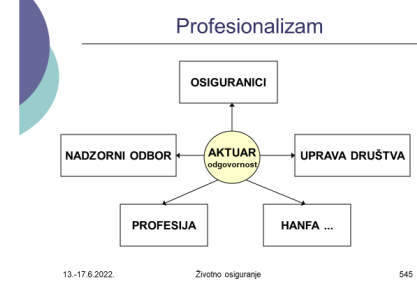
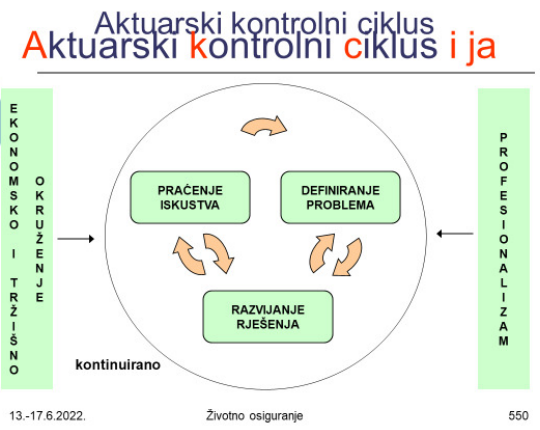
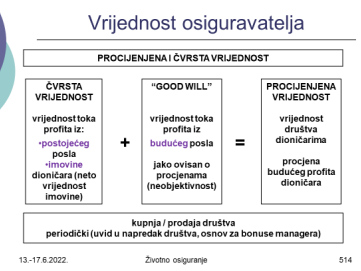
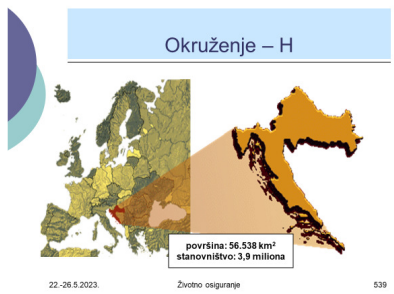
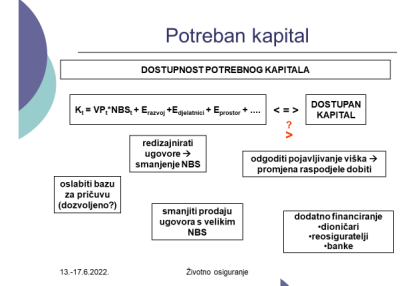
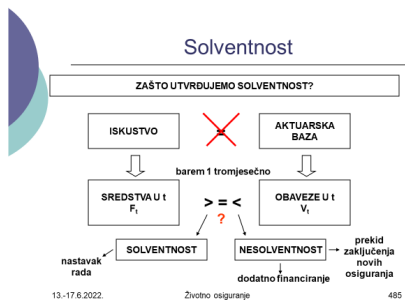
LAT

LAT = Liability Adequacy Test = test adekvatnosti obaveza

ZAHTJEV IFRS 4:

An INSURER shall assess at each reporting date whether its recognised insurance liabilities are adequate, using CURRENT ESTIMATES of future cash flows under its insurance contracts. If that assessment shows that the carrying amount of its insurance liabilities (less related deferred ACQUISITION COSTS (DAC) and related INTANGIBLE ASSETS...) is inadequate in the light of the estimated future cash flows, the entire deficiency shall be recognised in profit or loss.

Rekapitulacija 5. dana

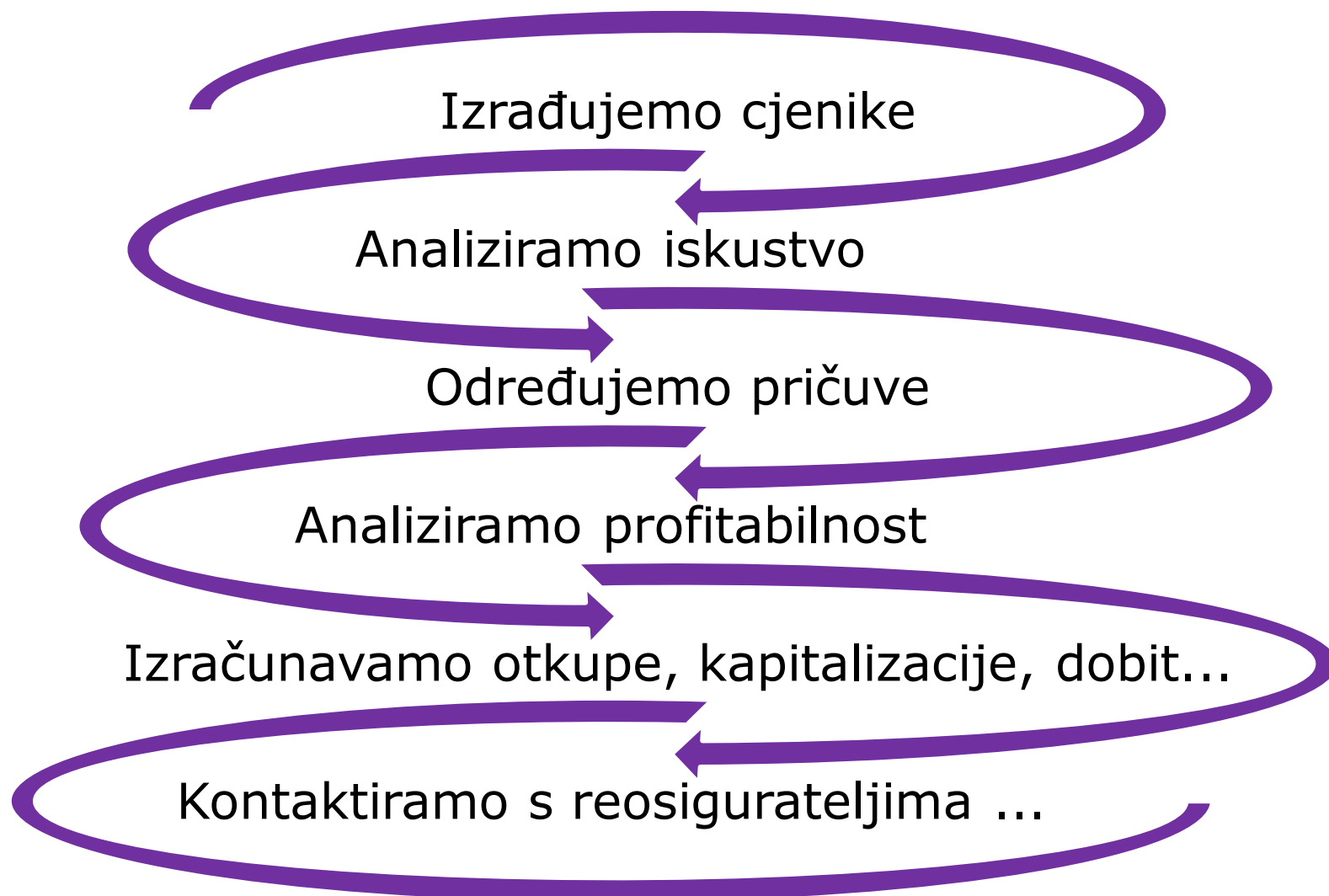
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

Što radimo?

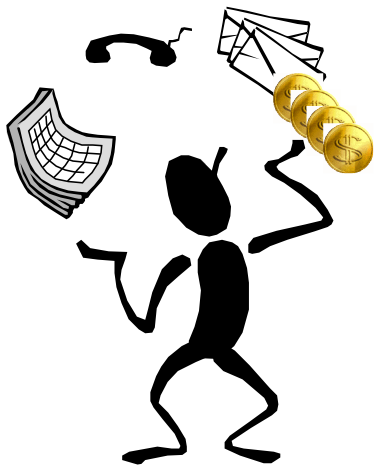

Životna osiguranja

ISPLAĆUJU ODREĐENU SVOTU
(NAKNADU, UGOVORENU SVOTU, RENTU)
NAKON NASTANKA ODREĐENOG DOGAĐAJA
(OSIGURANOG SLUČAJA)
U ZAMJENU ZA NIZ UPLATA
(PREMIJA).

Sudionici u životnom osiguranju

UGOVARATELJ OSIGURANJA

- zaključuje ugovor o osiguranju
- plaća premiju

OSIGURANIK

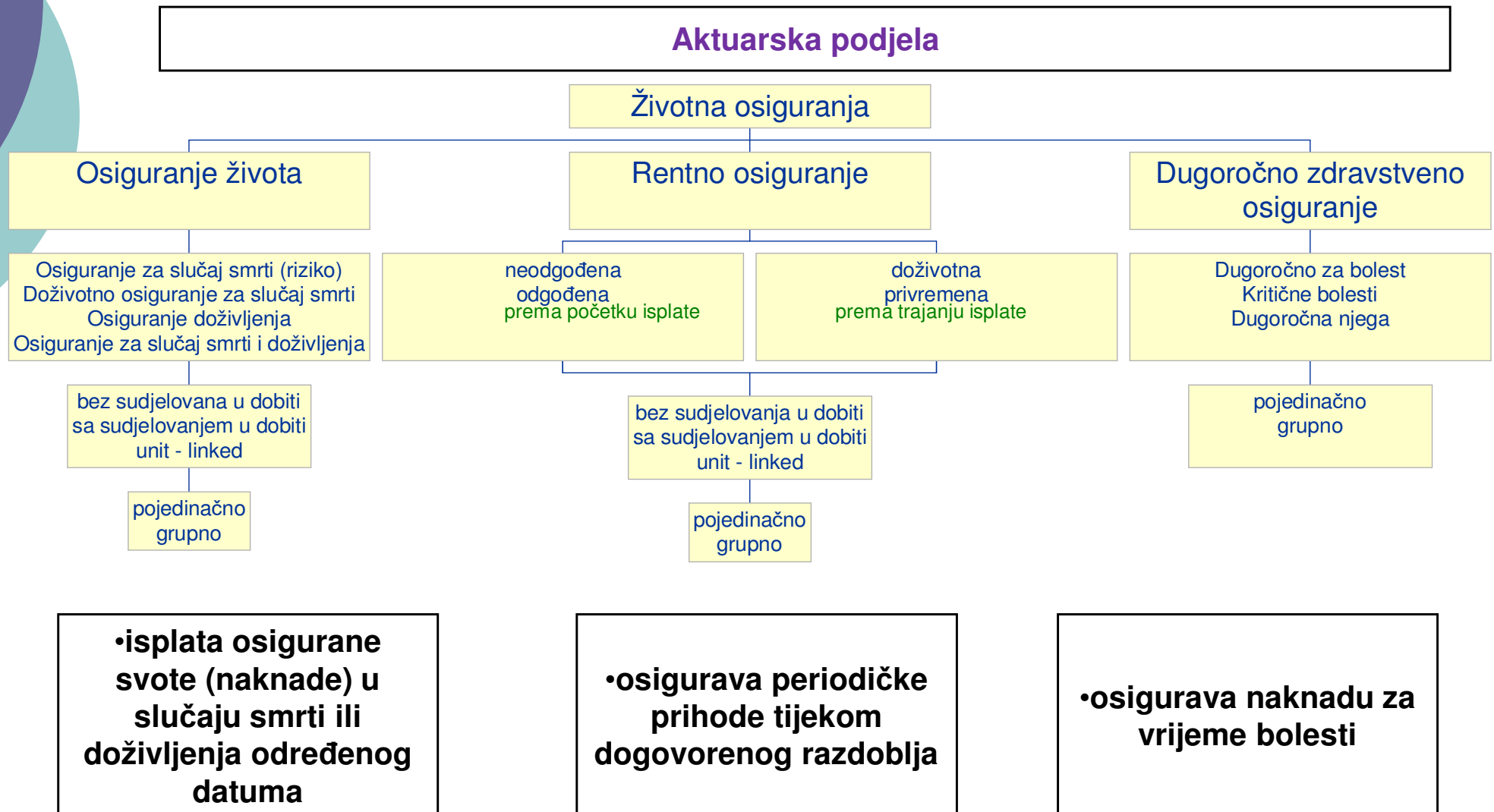
- o njegovom životu ovisi isplata osigurane svote
- mora dati suglasnost

KORISNIK OSIGURANJA

- isplata iz osiguranja
- za doživljenje često = ugovaratelj

Proizvodi životnih osiguranja

Proizvodi životnih osiguranja

POJEDINAČNO – POKRIĆE ZA TOČNO NAVEDENU OSOBU ILI GRUPU OSOBA

GRUPNO – POKRIĆE ZA NAVEDENU GRUPU LJUDI

OSIGURANJE JEDNOG ŽIVOTA – ISPLATA OVISI SAMO O JEDNOJ OSIGURANOJ OSOBI

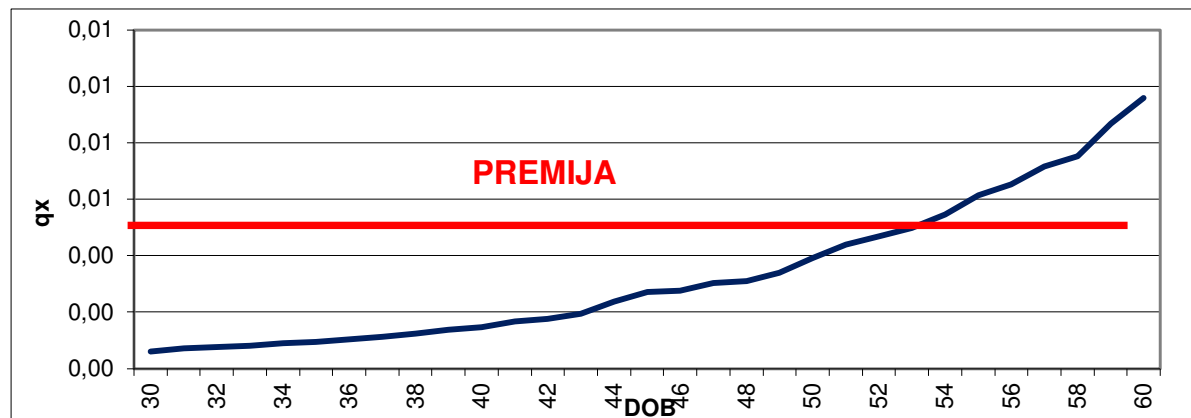
OSIGURANJE VIŠE ŽIVOTA – ISPLATA OVISI O VIŠE OSIGURANIH OSOBA (2+), OVISNO O SMRTI PRVE ILI ZADNJE OSIGURANE OSOBE

JEDNOKRATNO – CIJELI IZNOS PREMIJE PLAĆEN ODJEDNOM NA POČETKU OSIGURANJA

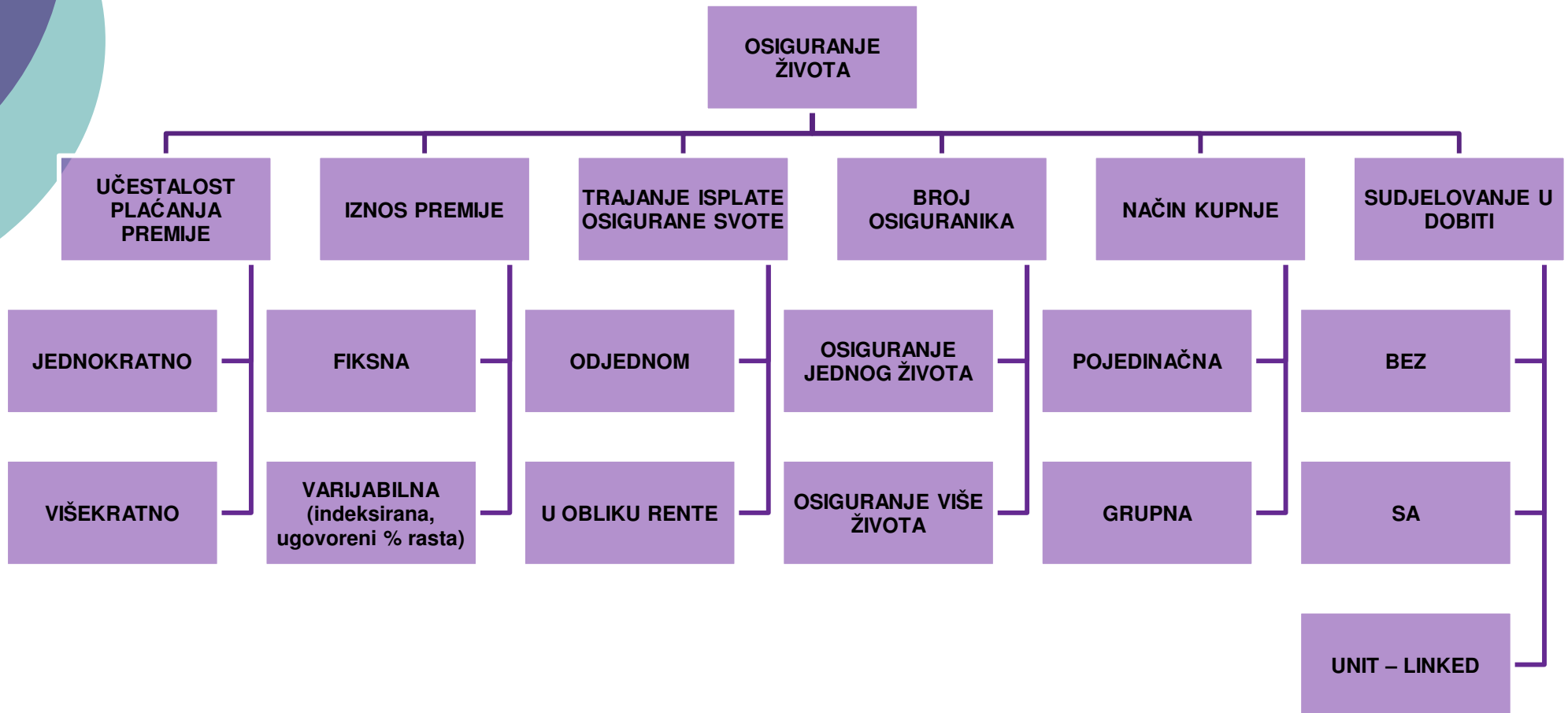
VIŠEKRATNO – PREMIJA SE PLAĆA U RATAMA (GODIŠNJE, POLUGODIŠNJE, TROMJESEČNO, MJESEČNO), OBIČNO DOPLACI NA PREMIJU ZA ISPODGODIŠNJE PLAĆANJE (GUBITAK NA KAMATI I VEĆI TROŠKOVI) ILI POSEBNI CJENICI ZA SVAKU VRSTU PLAĆANJA

KONSTANTNA PREMIJA

- JEDNAKA PREMIJA TIJEKOM CIJELOG TRAJANJA OSIGURANJA
- NA POČETKU VEĆA, KASNIJA MANJA OD POTREBNE

Osiguranje života

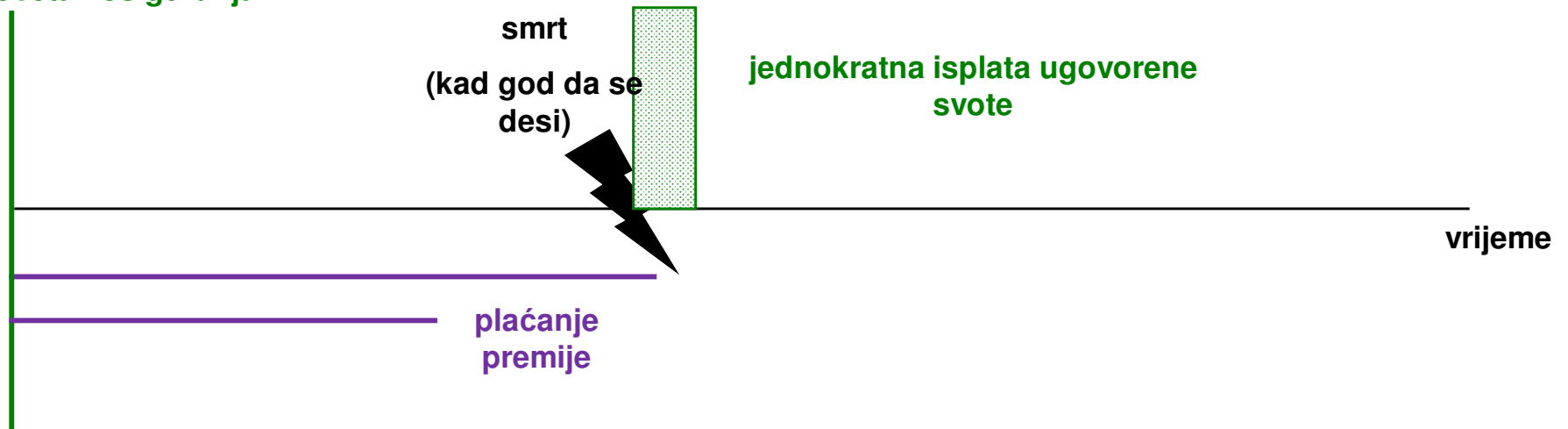
Osiguranje života

DOŽIVOTNO OSIGURANJE ZA SLUČAJ SMRTI

- osiguranje traje do smrti osiguranika
- jednokratne ili višekratne konstantne premije
- višekratne: plaćanje premije tijekom trajanja osiguranja ili kraće (dob, istek broja godina)

- naknada se isplaćuje nakon smrti osiguranika
- moguć raniji otkup osiguranja (značajni iznosi)

početak osiguranja

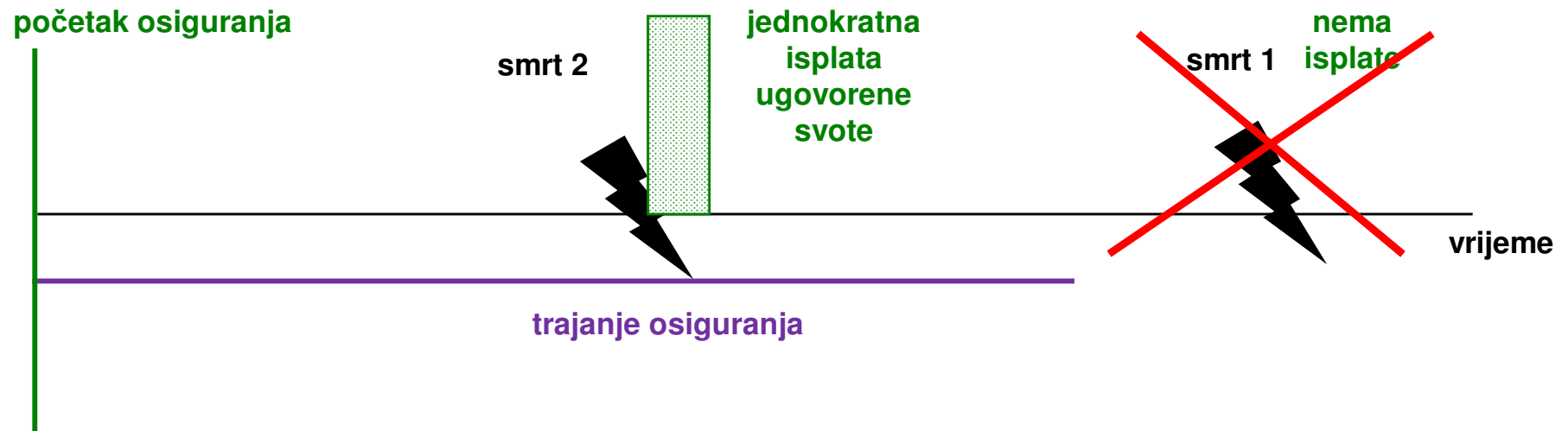

Osiguranje života

OSIGURANJE ZA SLUČAJ SMRTI (RIZIKO OSIGURANJE)

- osiguranje traje dogovoreni broj godina
- jednokratne ili višekratne konstantne premije
- višekratne: plaćanje premije tijekom trajanja osiguranja ili kraće (istek broja godina)

- naknada se isplaćuje samo ako osiguranik umre za vrijeme trajanja osiguranja
- nema mogućnosti otkupa osiguranja

Osiguranje života

OSIGURANJE ZA SLUČAJ SMRTI (RIZIKO OSIGURANJE) - nastavak

- konstantna osigurana svota (zaštita obitelji)
- padajuća osigurana svota:
  - osiguranje kredita → pokriće neotplaćenog dijela kredita
  - osiguranje zaštite obiteljskih prihoda → iznos potreban za pokriće troškova života za obitelj nakon smrti hranioca (pretp. da se smanjuje kako djeca odrastaju)

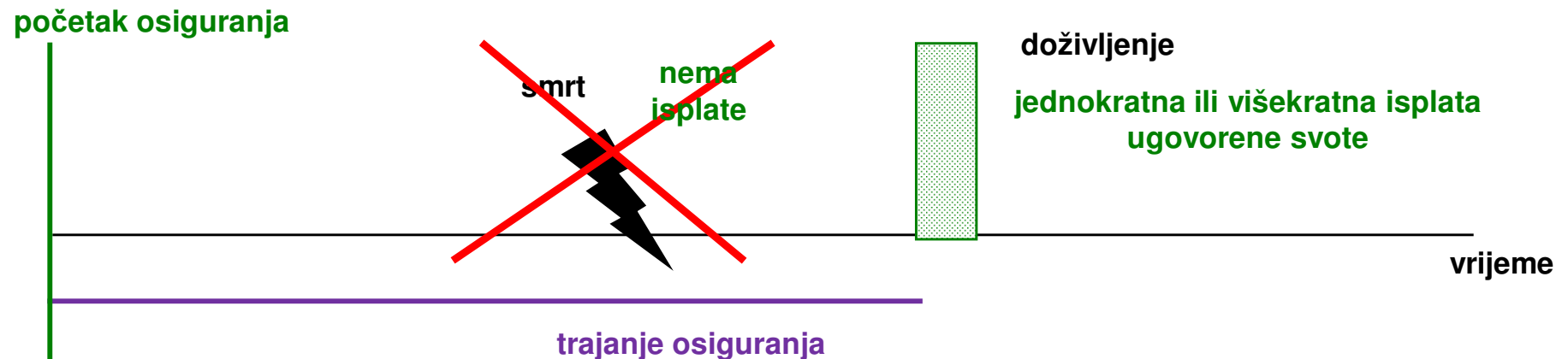
moguće opcije bez dokaza o zdravstvenom stanju osiguranika:

- obnova osiguranja (ako je prekinuto)
- promjena:
  - smanjenje ili povećanje trajanja osiguranja
  - prelazak na mješovito ili doživotno za slučaj smrti
- opcije nose rizik da je bolestan → cijena?

Osiguranje života

OSIGURANJE DOŽIVLJENJA

- osiguranje traje dogovoreni broj godina
- jednokratne ili višekratne konstantne premije
  - višekratne: plaćanje premije obično tijekom trajanja osiguranja
  - rijetko (bolest) → samo štednja bez rizika smrti
- obično povrat premije ili ukamaćene premije u slučaju ranije smrti
- **naknada se isplaćuje samo ako osiguranik doživi dogovoreni istek osiguranja**
- **moгуć raniji otkup osiguranja (značajni iznosi)**

Osiguranje života

OSIGURANJE ZA SMRT I DOŽIVLJENJE (MJEŠOVITO, ~~ŠTEDNO~~)

- osiguranje traje dogovoreni broj godina
- jednokratne ili višekratne konstantne premije
- višekratne: plaćanje premije obično tijekom trajanja osiguranja
- najčešća vrsta životnih osiguranja

- naknada se isplaćuje ako osiguranik doživi dogovoreni istek osiguranja ili ako umre za vrijeme trajanja osiguranja
- moguć raniji otkup osiguranja (značajni iznosi)

početak osiguranja

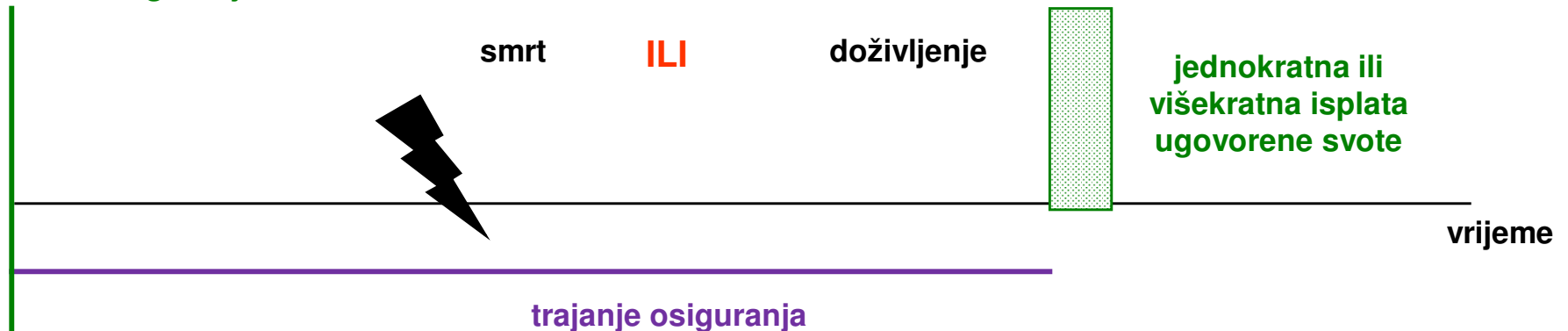
Osiguranje života

OSIGURANJA ŽIVOTA NA ODREĐENI ROK (Terme fixe)

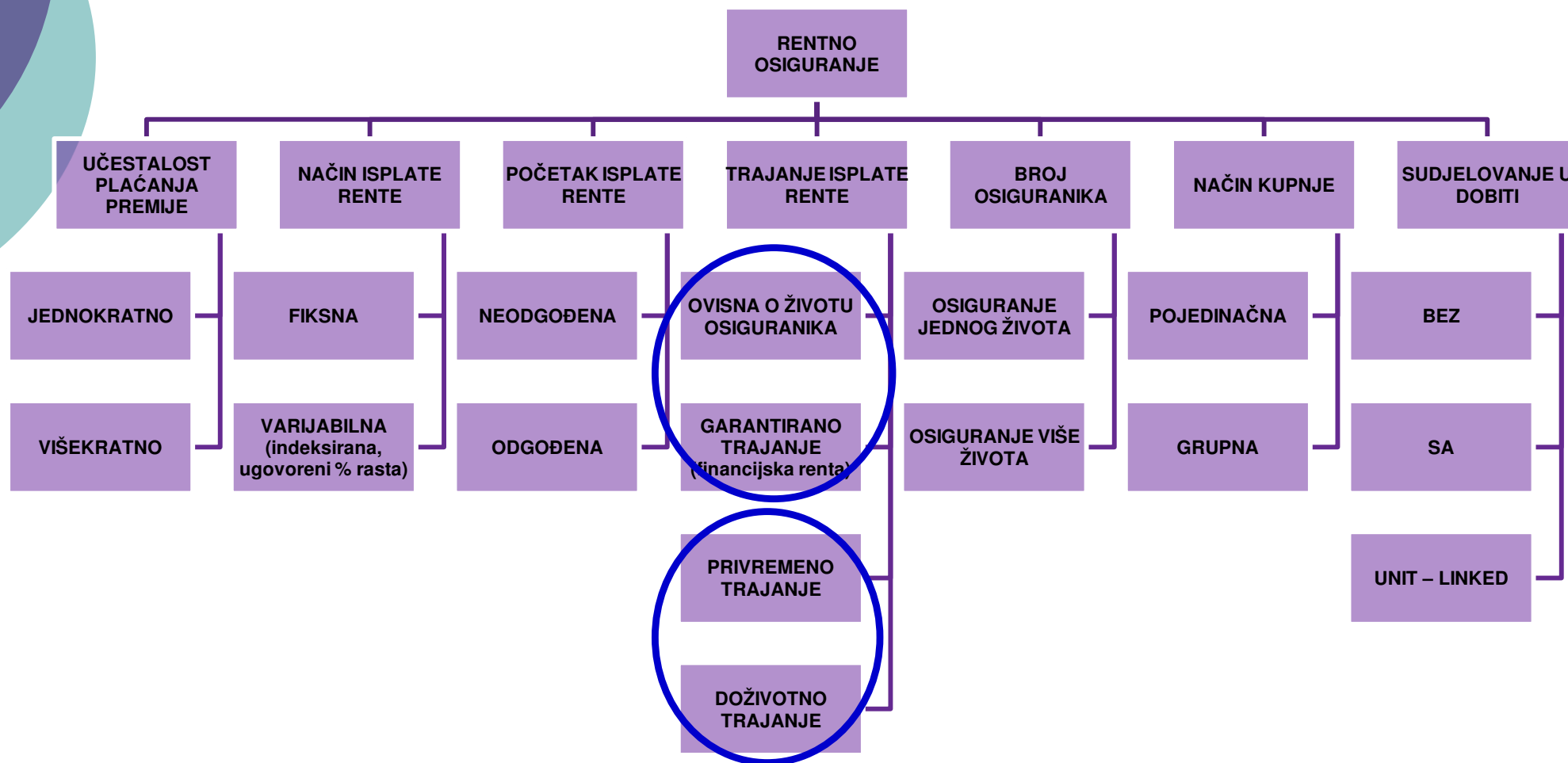
- osiguranje traje dogovoreni broj godina
- jednokratne ili višekratne konstantne premije
- riziko ili mješovito

- naknada se isplaćuje na kraju ugovorenog trajanja osiguranja:
  - riziko - ako osiguranik umre tijekom trajanja osiguranja
  - mješovito – ako osiguranik doživi dogovoreni istek osiguranja ili ako umre za vrijeme trajanja osiguranja

početak osiguranja

Rentno osiguranje

Rentno osiguranje

NEODGOĐENA RENTA

- osiguranje traje:
  - dogovoreni broj godina (privremena renta) ili
  - doživotno (doživotna renta)
- jednokratna uplata premije
- naknada se isplaćuje periodički do isteka ugovorenog trajanja osiguranja ili smrti osiguranika
- moguće je ugovoriti garantiranu isplatu rente određen broj godina
- nije moguć otkup osiguranja

Rentno osiguranje

NEODGOĐENA RENTA - nastavak

- isplata unaprijed ili unatrag
- najčešće mjesečna isplata (može i tromjesečno, polugodišnje i godišnje)

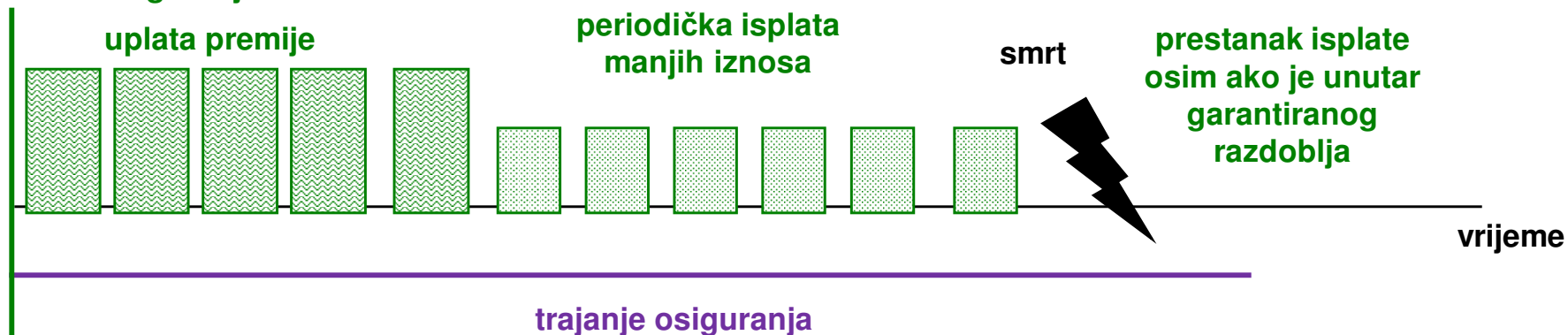
- naknada može biti:
  - fiksna
  - raste po fiksnoj stopi (npr. 2% godišnje)
  - indeksirana (npr. indeks rasta troškova života)
- sa ili bez sudjelovanja u dobiti

Rentno osiguranje

ODGOĐENA RENTA

- osiguranje traje:
  - dogovoreni broj godina (privremena renta) ili
  - doživotno (doživotna renta)
- jednokratna ili višekratna uplata premije
- naknada se isplaćuje periodički do isteka ugovorenog trajanja osiguranja ili smrti osiguranika
- moguće je ugovoriti garantiranu isplatu rente određen broj godina
  - moguć otkup osiguranja prije početka isplate rente
  - moguć povrat premije ako smrt prije početka isplate rente

početak osiguranja

Rentno osiguranje

ODGOĐENA RENTA - nastavak

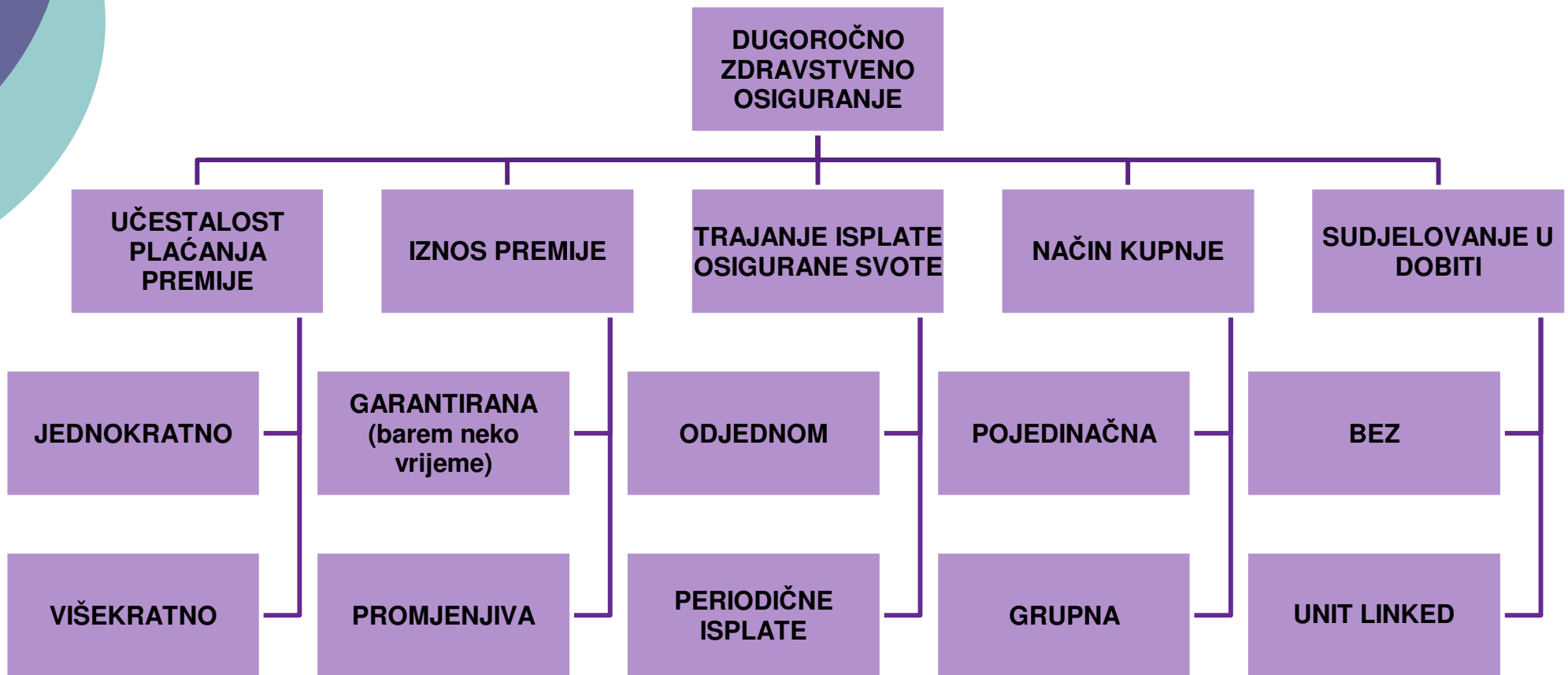
- isplata unaprijed ili unatrag
- najčešće mjesečna isplata (može i tromjesečno, polugodišnje i godišnje)

- naknada može biti:
  - fiksna
  - raste po fiksnoj stopi (npr. 2% godišnje)
  - indeksirana (npr. indeks rasta troškova života)

- sa ili bez sudjelovanja u dobiti

- dva dijela:
  - prije početka isplate → kao osiguranje doživljenja (naknada iz doživljenja = jednokratnoj premiji za rentu)
  - nakon početka isplate → kao neodgođena renta

Dugoročno zdravstveno osiguranje

Dugoročno zdravstveno osiguranje

DUGOROČNO ILI TRAJNO ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

osigurani slučaj = bolest osiguranika

dugoročno = nemogućnost otkaza prije isteka osiguranja (bolest)

naknada = mjesečni dohodak (konstantan ili povećanje po određenoj stopi)

premije - obično garantirane za barem neko razdoblje (npr. 10 godina)

garancije - pokriće i djelomično premija

•naknada:

- u obliku redovitog dohotka za vrijeme dok osiguranik nije u mogućnosti zarađivati za život
- jednokratne isplate nakon pojave bolesti
- pokriva troškova njege

kretanje iskustva bolesti: produljenje <-> skraćivanje

Dugoročno zdravstveno osiguranje

RAZLIKE PREMA OSIGURANJU ŽIVOTA

NESPOSOBNOST ZA RAD

- subjektivno stanje, nužna jasna definicija pokriva:
  - ne može obavljati svoje zanimanje ili
  - ne može obavljati niti jedno zanimanje

RAZDOBLJE ODGODE (nakon nastupa bolesti)

- 1 mjesec do 1 godina
- izbjegnute sitne štete (npr. prehlada)
- manje šteta → jeftinije, bolje za ugovaratelje
- treba spriječiti dvostruki prihod za vrijeme bolesti (od poslodavca i osiguranja)

KARENCA

- razdoblje prije početka pokriva na početku ugovora (zbog antiselekcije)

RAZDOBLJE PRESTANKA

- nastavak nesposobnosti nakon početka rada zbog istog uzroka bez razdoblja odgode

Dugoročno zdravstveno osiguranje

RAZLIKE PREMA OSIGURANJU ŽIVOTA (nastavak)

OMJER ZAMJENE

- omjer naknade i plaće, obično maksimalno 60-70%

OGRANIČENJE BROJA UGOVORA

- za trajno zdravstveno osiguranje jedne osobe

KLAUZULA REHABILITACIJE

- rad na pola radnog vremena i razmjerno smanjena naknada

KLAUZULE O IZUZEĆIMA

- rat, samoozljeđivanje, alkohol i droga, trudnoća, AIDS

- promjena uvjeta osiguranja kod promjene zanimanja
- starosna dob u kojoj pokrće prestaje (obično normalna dob umirovljenja)

SMJENJENJE ŠTETE → poticaj za oporavak, spriječavanje zlouporabe

Dugoročno zdravstveno osiguranje

OSIGURANJE OD NESPOSOBNOSTI ZA RAD

Disability Insurance

- osigurava prihod za vrijeme nesposobnosti za rad
- određeno razdoblje ili doživotno
- prihod započinje nakon određenog razdoblja nesposobnosti za rad (razdoblje odgode, čekanja)

- privatna zaštita <-> državna zaštita <-> oboje
- bitna neovisnost osiguratelja od države u određivanju naknade i uvjeta za isplatu naknade

Dugoročno zdravstveno osiguranje

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI

RAZNI NAZIVI

- osiguranje kritičnih bolesti (Critical Illness)
- osiguranje smrtnih bolesti (Dread Diseases)
- naknada za uzdržavanje (Living Benefit)

isplaćuje se samo ako osiguranik oboli od jednog od nekoliko unaprijed određenih stanja

početak osiguranja

Dugoročno zdravstveno osiguranje

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI (nastavak)

Udruženje britanskih osiguratelja (ABI) izdalo 1999.

Očitovanje o najboljoj metodi rada

•dane definicije osnovnih i dodatnih stanja i uobičajenih isključenja

OSNOVNA STANJA (7)

uvijek uključeno:

- srčani udar
- rak
- moždani udar

može uključivati:

- kirurgija prenosnice koronarne arterije
- zatajivanje bubrega
- transplantacija bitnih organa
- multiplskleroza

!!!

DODATNA STANJA (13)

- rekonstrukcijska kirurgija aorte
- dobročudni tumor na mozgu
- sljepoća
- koma
- gluhoća
- zamjena ili rekonstrukcija srčanog zaliska
- gubitak udova
- gubitak moći govora
- bolest motornog neurona prije dobi x
- paraliza / paraplegija
- Parkinsova bolest (prije dobi x)
- terminalna bolest
- opekotine trećeg stupnja

UOBIČAJENA ISKLJUČENJA (9)

- avijacija
- kriminalne radnje
- zloupotreba droge
- nepoštivanje medicinskih preporuka
- rizični sportovi i rekreacija
- HIV / AIDS
- život u inozemstvu
- samoozljeđivanje
- rat i građanski nemiri

Dugoročno zdravstveno osiguranje

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI (nastavak)

MOGUĆNOST OSIGURANJA

- samostalna
- povezana s policom životnih osiguranja

PUŠAČI <-> NEPUŠAČI

- mogu imati različite stope
- cca 30% pušača se prijavljuje kao nepušači → uzeti u obzir kod izračuna premije

PREMIJA

- ŠALA: premija = premija reosiguranja + 10%**
- često se reosigurava
  - reosiguratelji imaju kvalitetne tablice poboljevanja

Životno i rentno osiguranje

SUDJELOVANJE KORISNIKA U DOBITI OSIGURAVATELJA

BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

→ obično više
garantirane
ugovorene svote

SA SUDJELOVANJEM U DOBITI

→ garantirana
ugovorena svota
+
diskrecioni dio ≥ 0

OSIGURANJA VEZANA ZA JEDINICE INVESTICIJSKIH FONDOVA (OSIGURANJE U KOJEM OSIGURANIK SNOSI RIZIK ULAGANJA, UNIT-LINKED)

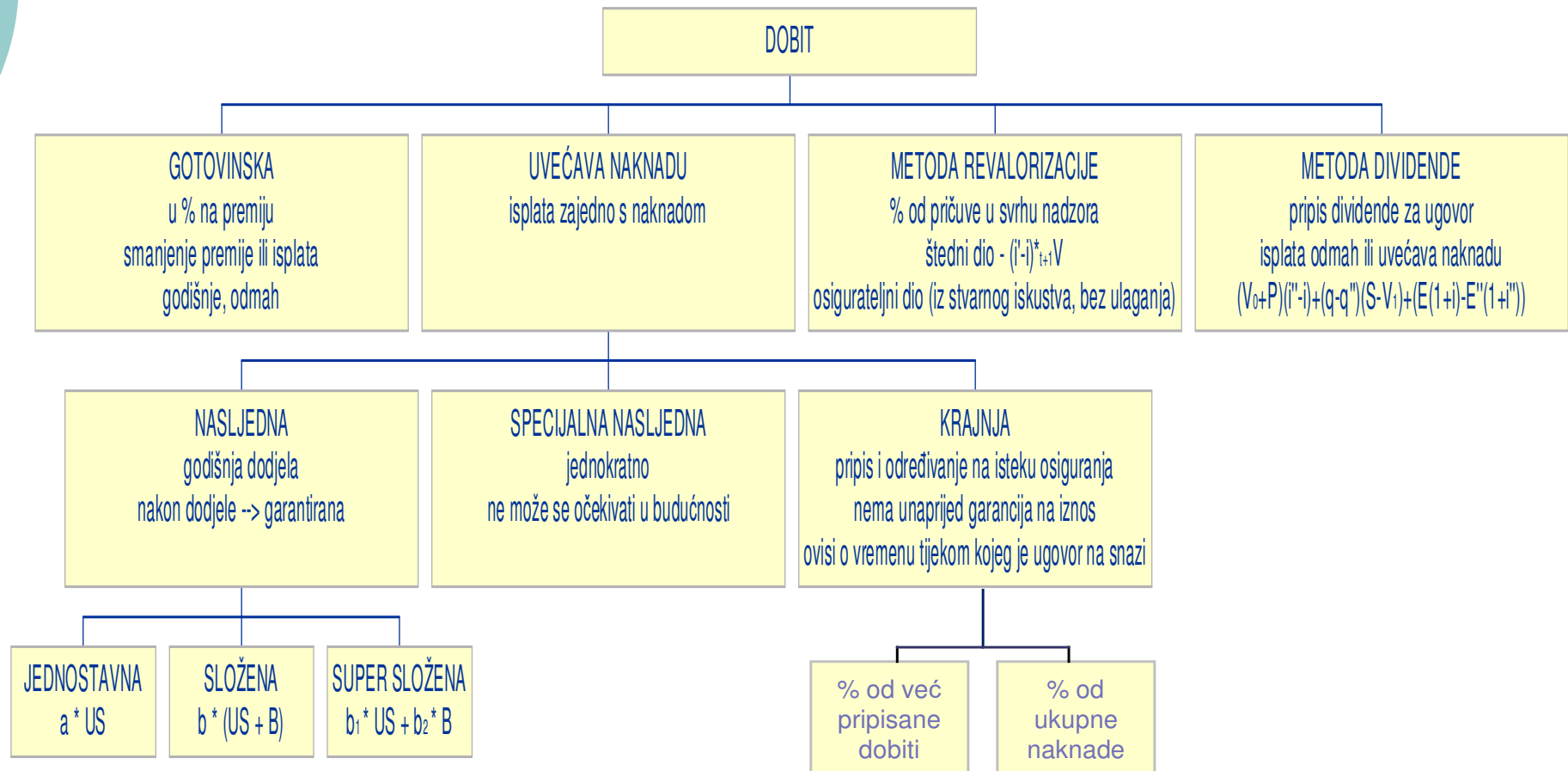
→ rizik ulaganja prebačen na
osiguranika → očekuje veću US

- US ovisi o vrijednosti fonda u koji je investirana premija
- obično garantiran minimalni iznos za smrt
- naknada fondu fiksna ili diskreciona
- moguća "dobit" < 0 → US manja

nivo garancija

Dobit

nastaje kad je osiguravateljevo iskustvo bolje od pretpostavljenog

Dobit

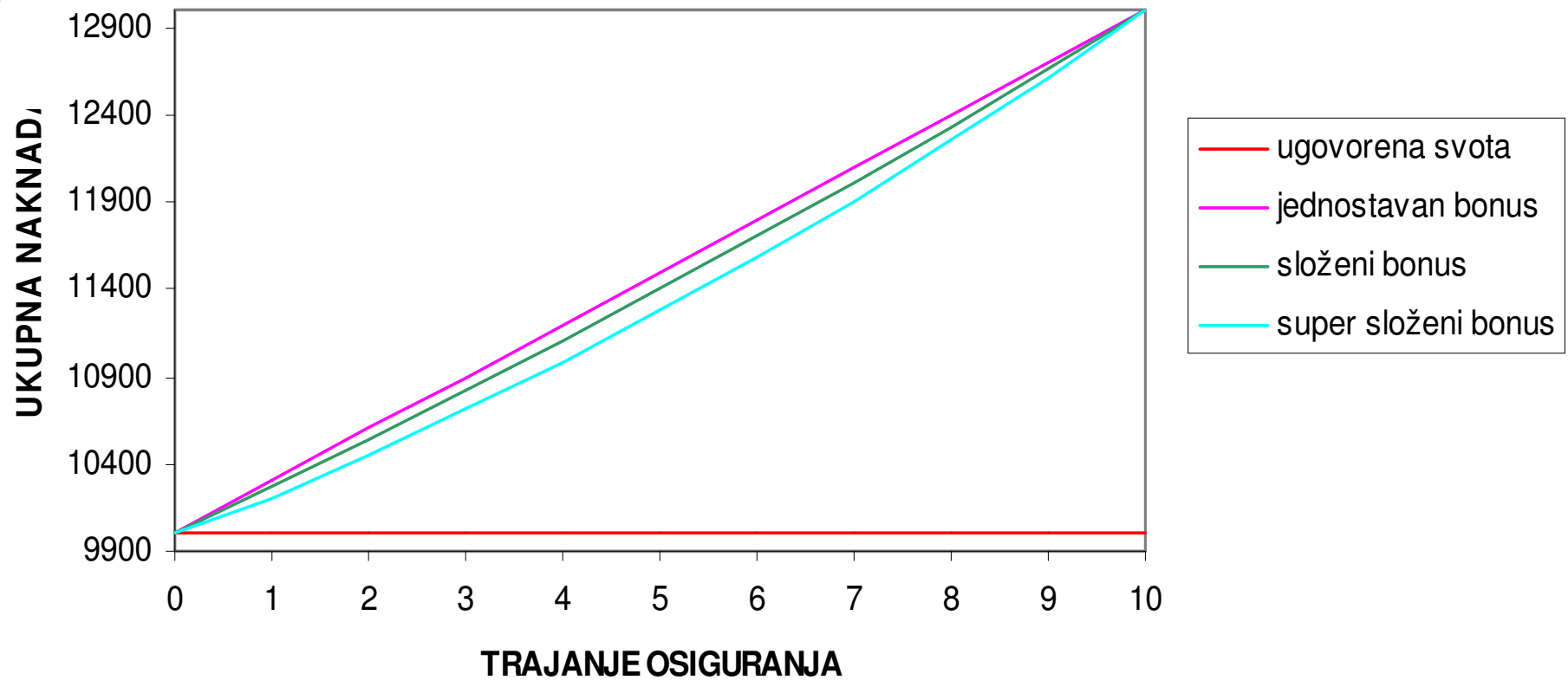
KLASIČNI UGOVORI SA SUDJELOVANJEM U DOBITI

NASLJEDNA DOBIT

- očekivanje ugovaratelja → minimalno održavanje trenutnih stopa
- aktuar → provjera održivosti stopa bez ugrožavanja solventnosti
  - pravednost → prema vrstama ugovora
  - bruto premijska metoda / tržišna vrijednost imovine
- scenariji budućeg ulaganja ili stohastičko modeliranje → kada stope mijenjati
  - nemogućnost isplate:
    - revizija postojećih stopa
    - promjena stopa za nove ugovore
    - postupno prilagođavanje postojećih stopa novim ugovorima

Dobit

NASLJEDNA DOBIT

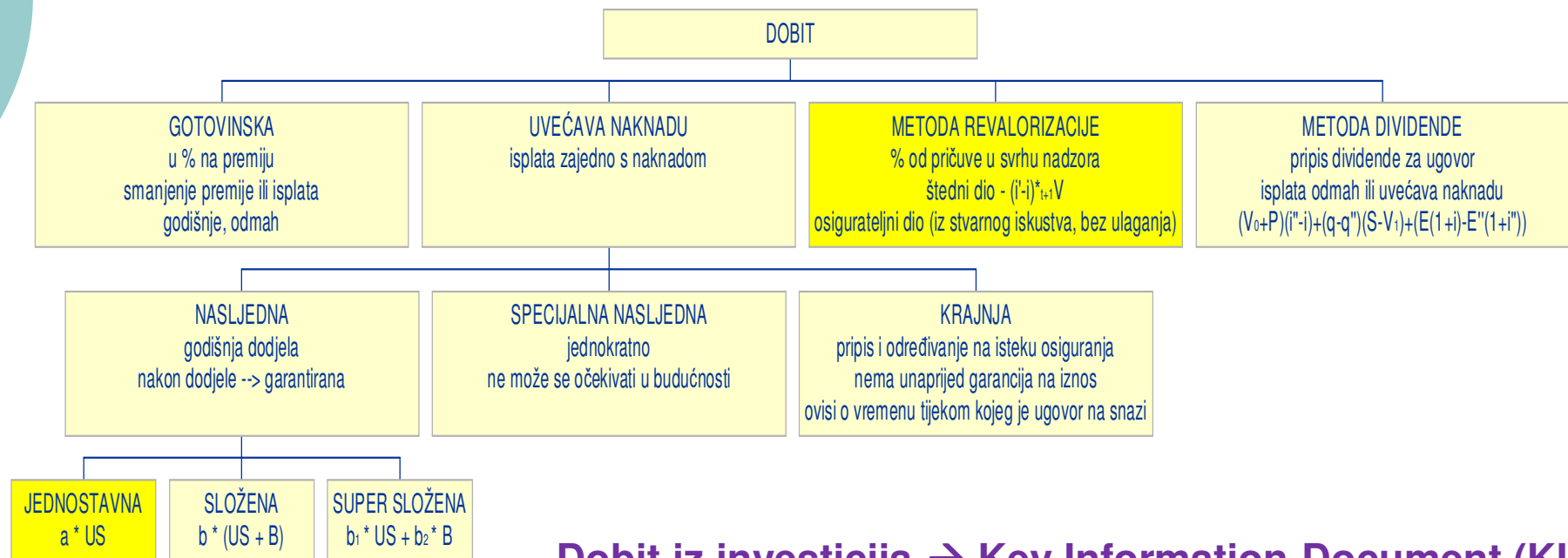
Dobit

KLASIČNI UGOVORI SA SUDJELOVANJEM U DOBITI (nastavak)

KRAJNJA DOBIT

- očekivanje ugovaratelja → minimalno održavanje trenutnih stopa
- moguće češće korekcije nego za nasljednu dobit (promjene uvjeta ulaganja)
  - model portfelja za ugovore blizu isteka
  - zarađeni udio u imovini $\leftrightarrow$ osigurana svota po dospjeću bez krajnje dobiti
    - razlika = krajnja dobit
  - izgladivanje → % od zarađenog udjela u imovini
- istraživanje održivosti stopa → slično kao za nasljednu

Dobit na tržištu životnih osiguranja u Hrvatskoj

Dobit iz investicija → Key Information Document (KID)

Većina osiguratelja dobit samo iz smrtnosti i troškova

Unit – linked ugovori

- ugovori u kojima ugovaratelj snosi rizik ulaganja
- ugovori vezani za jedinice fondova
- unitised contracts

- premijske se koriste za kupnju udjela koji mijenjaju vrijednost ovisno o promjeni vrijednosti imovine u koju se ulažu
- premija se umanjuje za dio za pokriće troškova i garantirane ugovorene svote za slučaj smrti ili kritičnih bolesti (ako postoje garancije)
  - očekuju se veće naknade nego kod standardnih osiguranja
    - ali mogu biti i manje! → **da li to osiguranici razumiju?**
- investicijski proizvodi → od 2018. obavezan Key Information Document (KID) Allianz UNIQA

- veća fleksibilnost u:
  - tipu ugovora
  - visini naknada
  - promjenama premija

Unit – linked ugovori

- obično više fondova → ugovaratelj bira u koje će se ulagati njegova premija
- fond predstavlja poseban skup investicija (npr. obveznice, dionice, miješano)

•fond je podijeljen na niz “jedinica” jednake vrijednosti

•**VRIJEDNOST JEDINICE = VRIJEDNOST FONDA / BROJ JEDINICA**

•vrijednost jedinice = “bid price”

•ne mijenja se zbog:

- nove premije koja se uplaćuje u fond
- isplata iz fonda za naknade

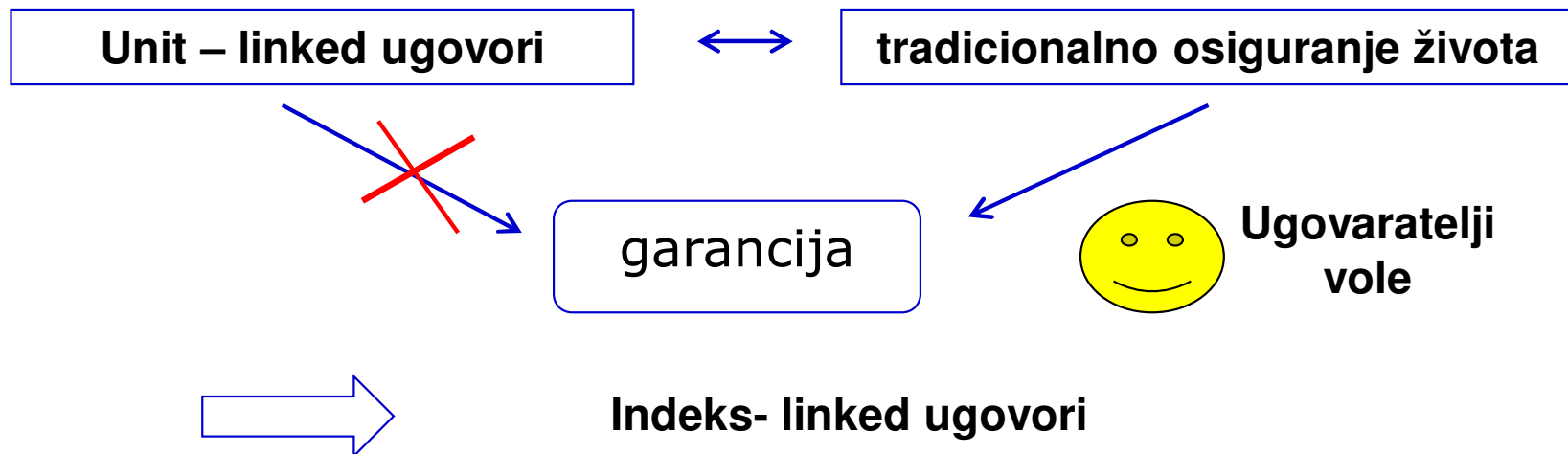
•mijenja se zbog:

- prinosa od ulaganja
- promjene vrijednosti ulaganja
- troškova koji su vezani za vrijednost fonda

Unit – linked ugovori

- isplata naknada ili za troškove → jedinice se otpuštaju po bid cijeni
  - s premijom se kupuju udjeli po “offer” cijeni
    - offer = bid + “razlika bid – offer” (spread)
    - u Centralnoj Europi često bid = offer (spread = 0)
  - troškovi osiguravatelja se pokrivaju kroz naknadu za upravljanje
    - % na vrijednost jedinice
- ako se kupuju udjeli u drugim investicijskim fondovima → obično vraćaju dio svoje naknade za upravljanje (kick back fee) osiguratelju za pokriće troškova
- u slučaju otkupa → smanjenje naknade (u % ili fiksni iznos – smanjuju se protekom vremena)

Index – linked ugovori

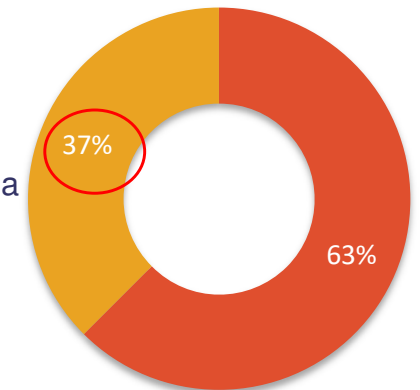
- U pravilu sadrži neku garanciju ulaganja (npr. neki % uplaćene premije)
  - Premijom se kupuje točno određena vrsta ulaganja
  - Garanciju daje izdavatelj certifikata ne osiguravatelj
- Osiguratelj može garantirati iznos za slučaj smrti (kao kod UL polica)
  - Tretiraju se kao vrsta unit-linked polica
- Obično jednokratne uplate → premijom se kupuje određeni iznos certifikata
  - Kraća trajanja (3-10 godina)

Unit – linked ugovori - D

Life premiums - 2011-2020 (€bn)

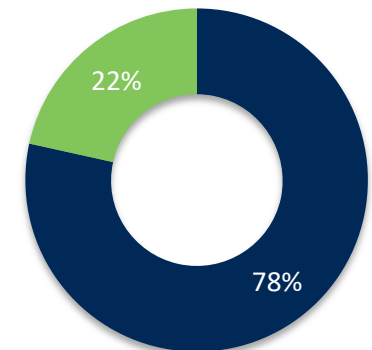

2017: 27%
Non-UL pada

2019

■ Non-unit-linked ■ Unit-linked

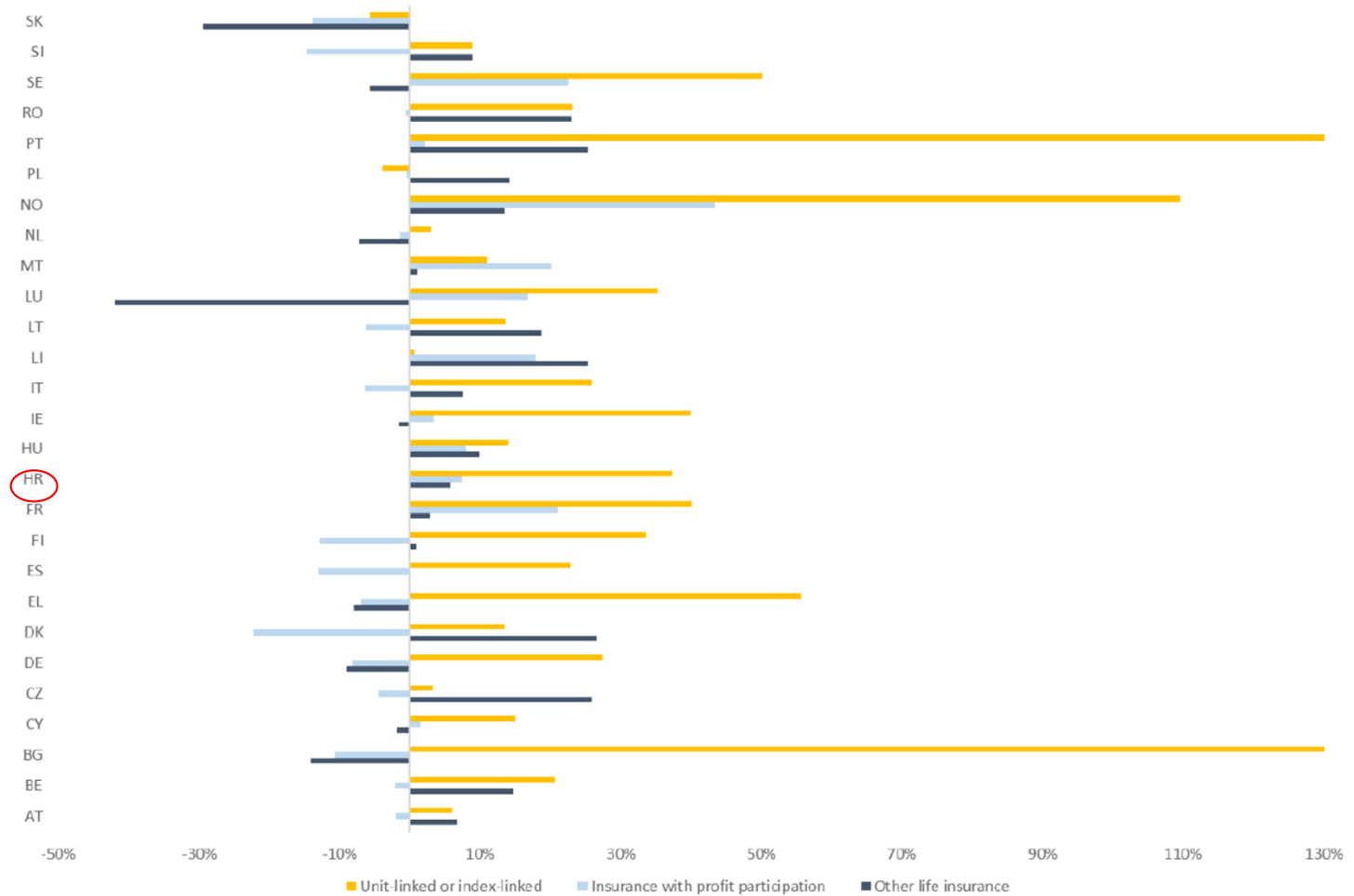
2018

■ Individual ■ Group

Izvor: European Insurance in Figures in 2020, Insurance Europe 2022

Unit – linked ugovori - D

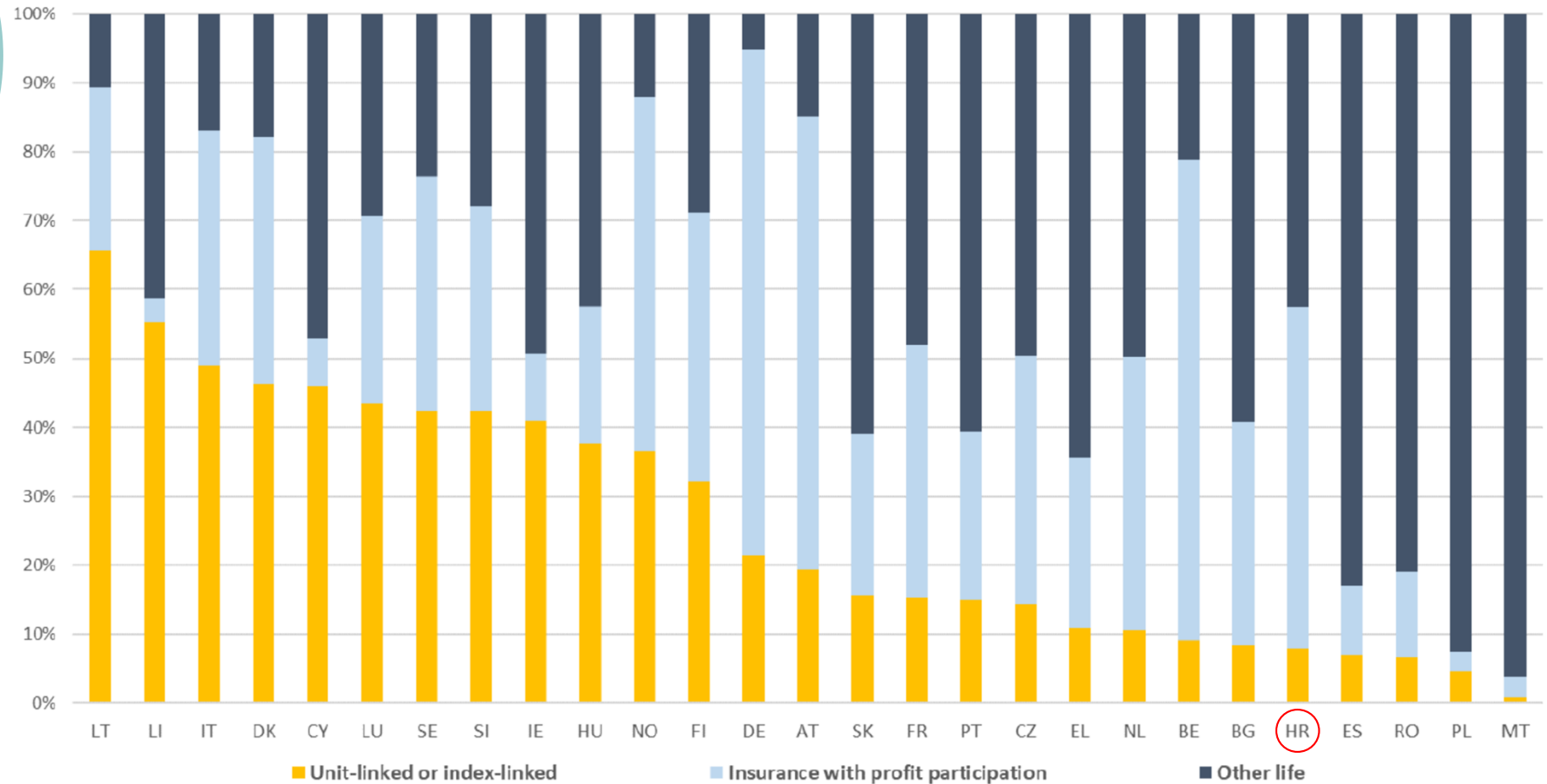
Figure 14 – GWP year on year growth for life lines of business by Member State – 2021, 2020

Izvor: 2022 Customer Trends Report, EIOPA 2023

Unit – linked ugovori - D

Weight of Life lines of business contracts - 2021

Izvor: 2022 Customer Trends Report, EIOPA 2023

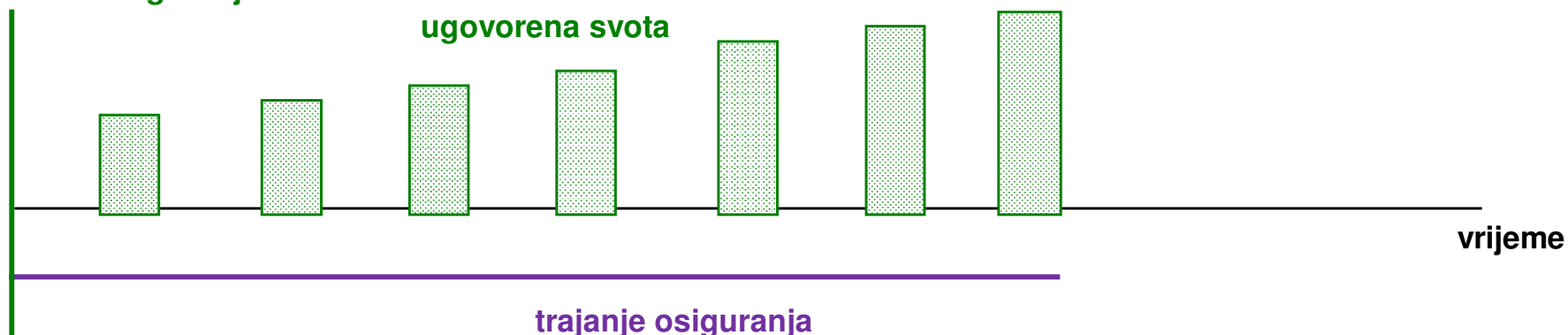
Životna osiguranja

ŽIVOTNA OSIGURANJA VEZANA NA INDEKS ~~X~~ INDEX LINKED

- osiguranja života
- rentna osiguranja
- dugoročna zdravstvena osiguranja

- naknada se isplaćuje u skladu s vrstom osiguranja
- naknada i premija se periodički povećavaju (obično godišnje) za neki indeks (npr. porast troškova života) → zaštita od inflacije

početak osiguranja

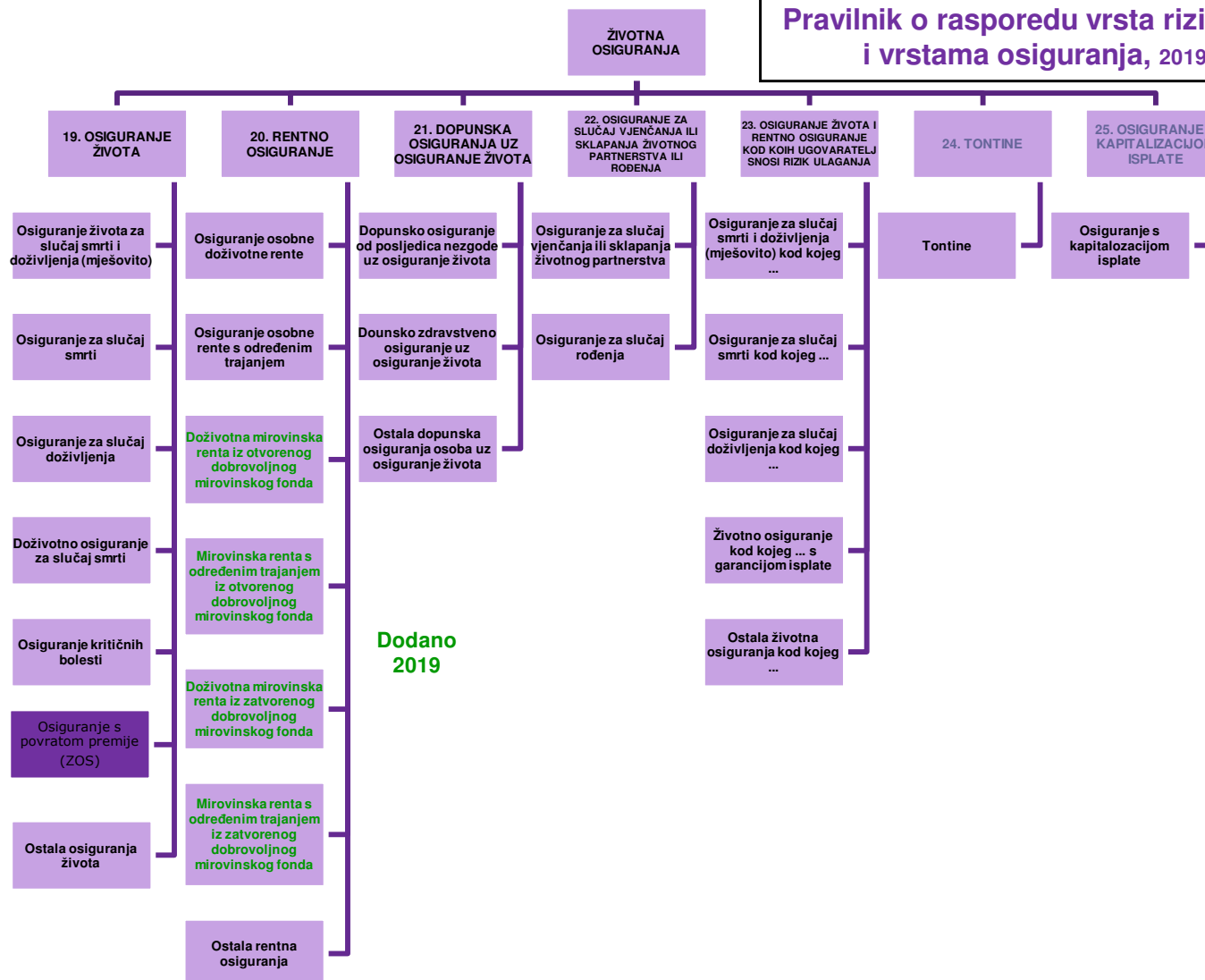
Tržište životnih osiguranja u Hrvatskoj – H

SKUPINA

VRSTE

R
I
Z
I
C
I

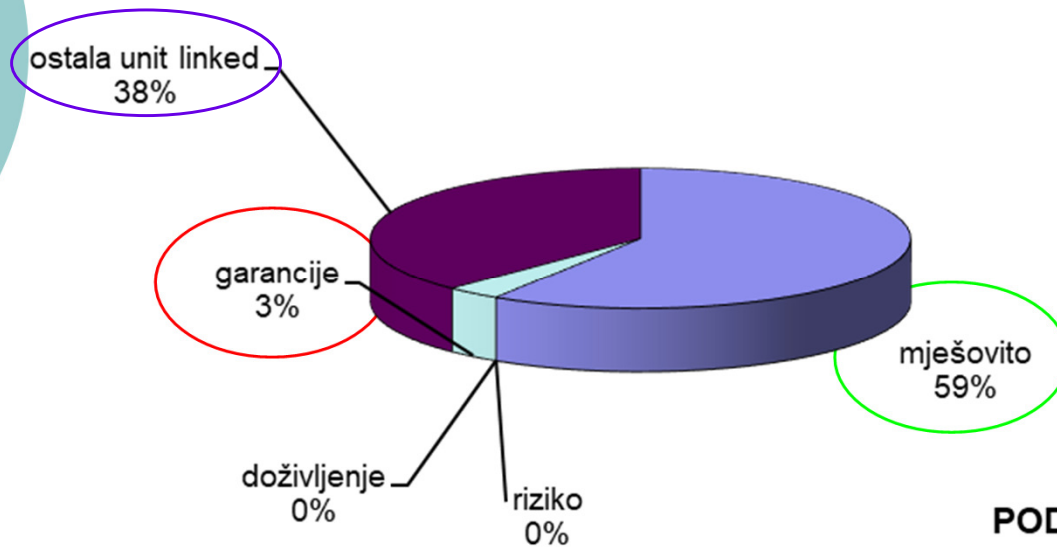
Pravilnik o rasporedu vrsta rizika po skupinama i vrstama osiguranja, 2019 (2022 dopuna)

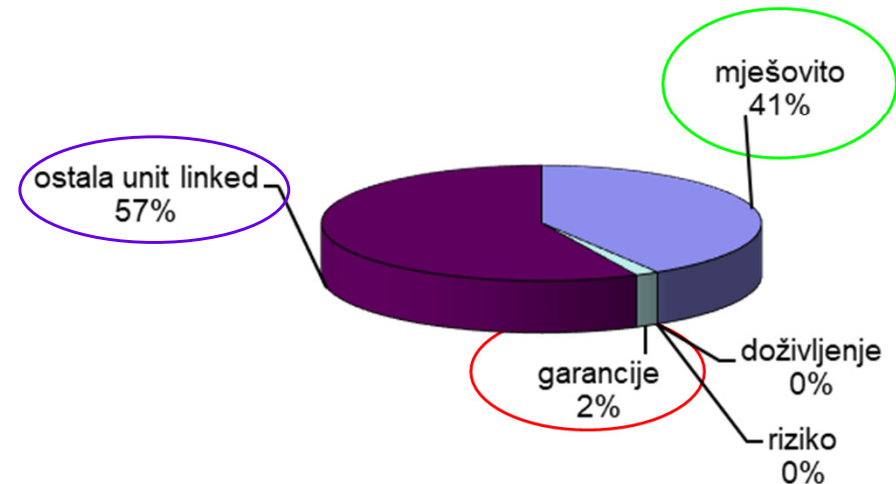

Tržište životnih osiguranja u Hrvatskoj - D - H

PODJELA UNIT LINKED - BROJ POLICA 31.12.2021.

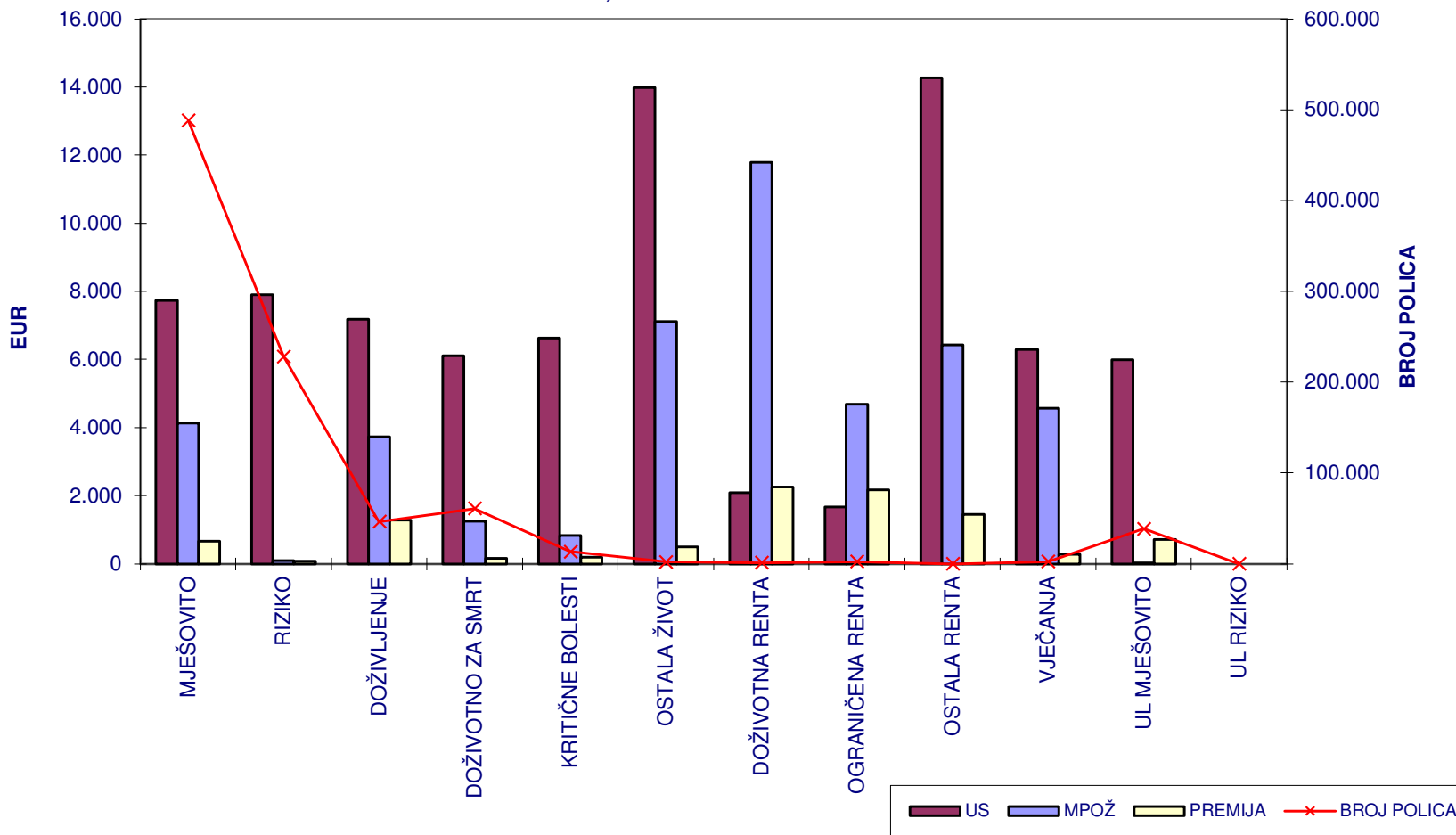
PODJELA UNIT LINKED - PREMIJA 31.12.2021.

Izvor: HANFA

Tržište životnih osiguranja u Hrvatskoj - D - H

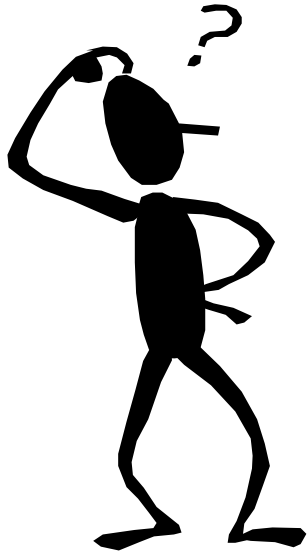
PROSJEČNE UGOVORENE SVOTE, PREMIJE I MATEMATIČKE PRIČUVE NA 31.12.2019. **2019**

Izvor: HANFA

Osiguranje života

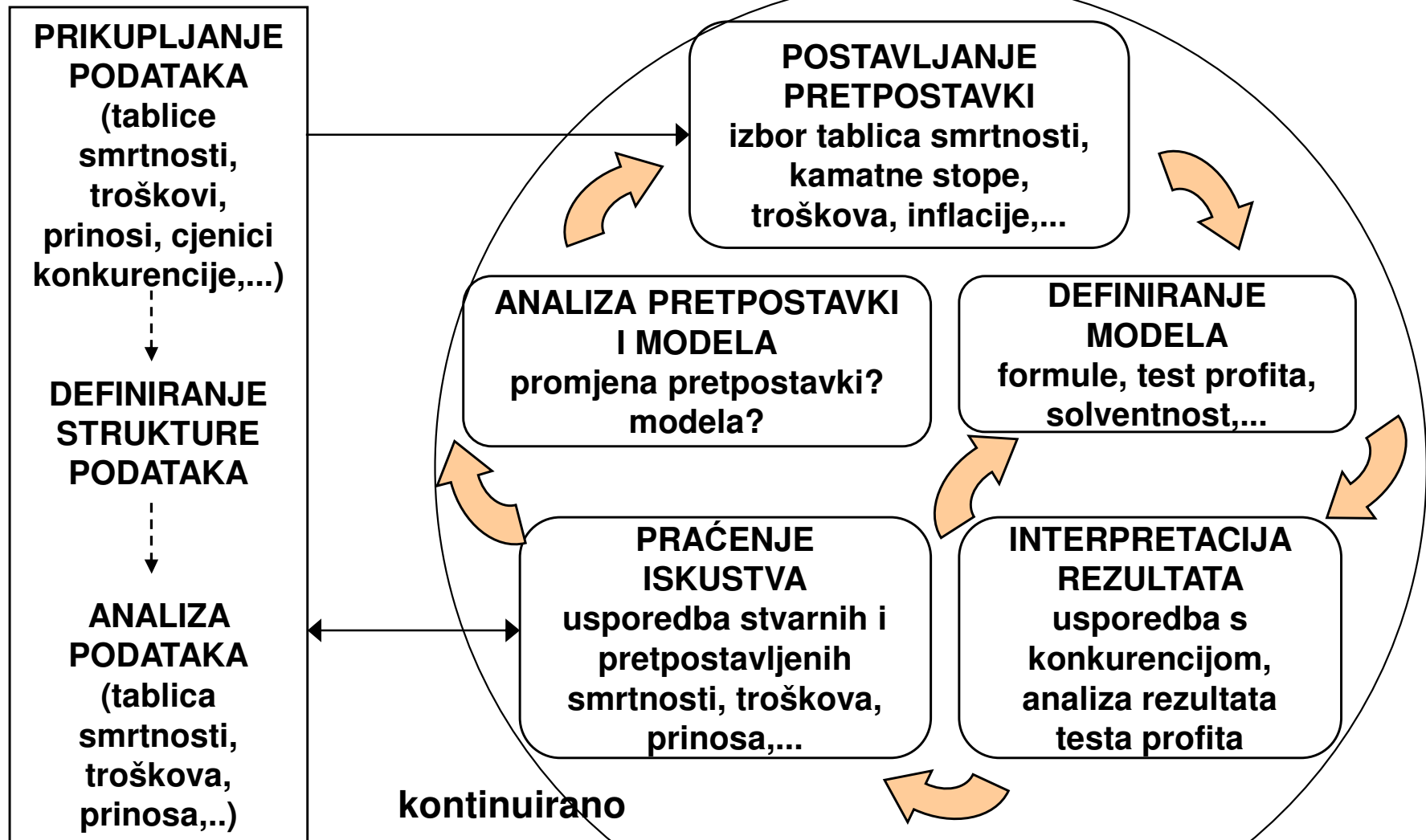
- doživotno osiguranje za slučaj smrti
- mješovito osiguranje
- osiguranje obiteljskog prihoda
- sa dobiti
- bez dobiti
- .....

Što izabrati?

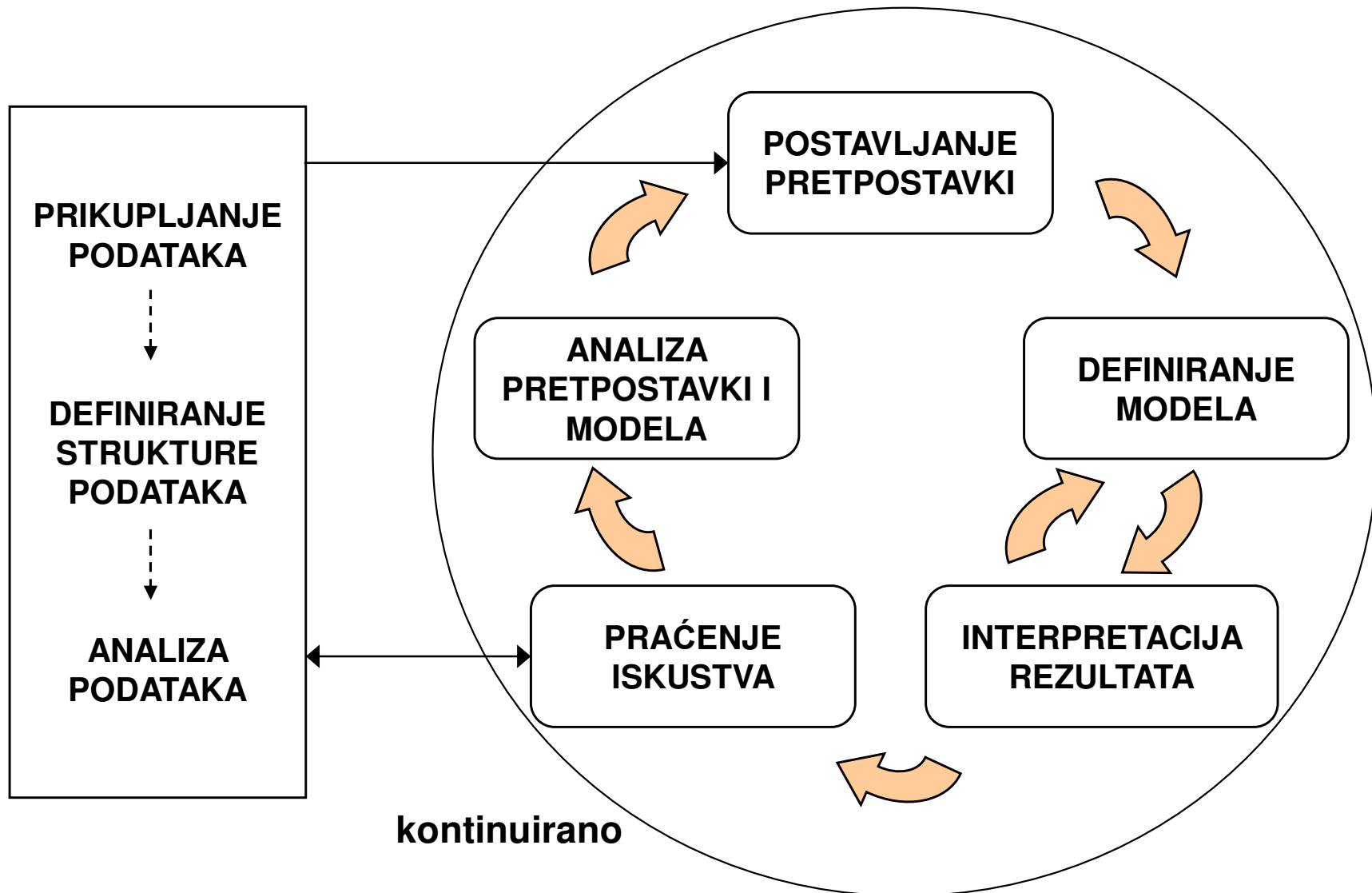
Kolika je cijena?

Što dobivam?

Aktuarski kontrolni ciklus

Aktuarski kontrolni ciklus

Dizajn proizvoda

DIZAJN PROIZVODA = ODREĐIVANJE STRUKTURE PROIZVODA

POKRIVENI RIZICI

- doživljenje, smrt, ...
- pokriva samoubojstvo ili ne
- pokriva ratni rizik ili ne
- .....

NAKNADE

- visina naknada
- gornje i donje granice
- ....

UVJETI OSIGURANJA

- navesti sve što je predviđeno premijom odnosno isključiti što nije predviđeno premijom

SPECIJALNA PRAVA I OPCIJE

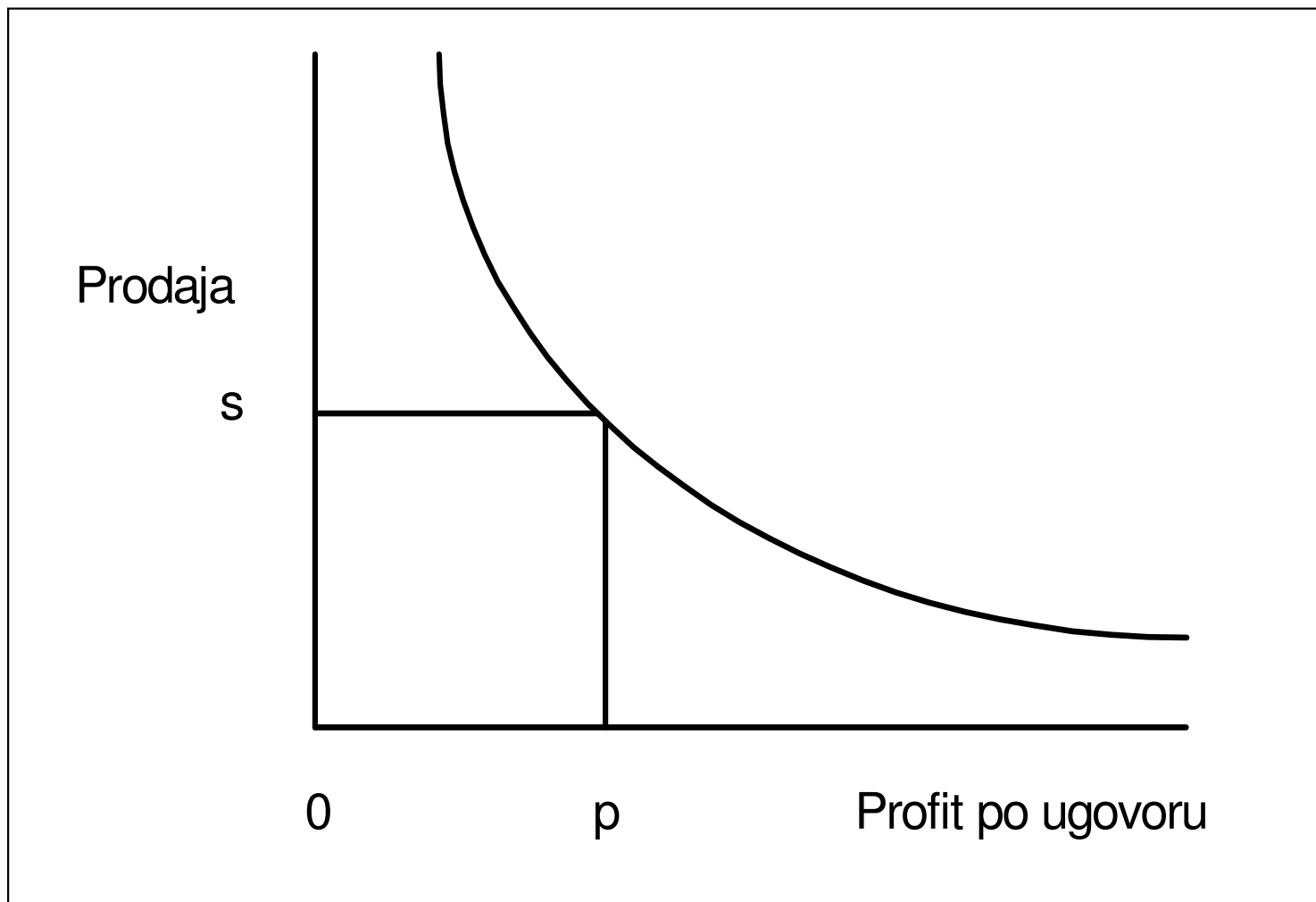
- produljenje bez zdravstvenog pregleda
- promjena na drugu vrstu osiguranja...

PROFITABILNOST (donosi profit)

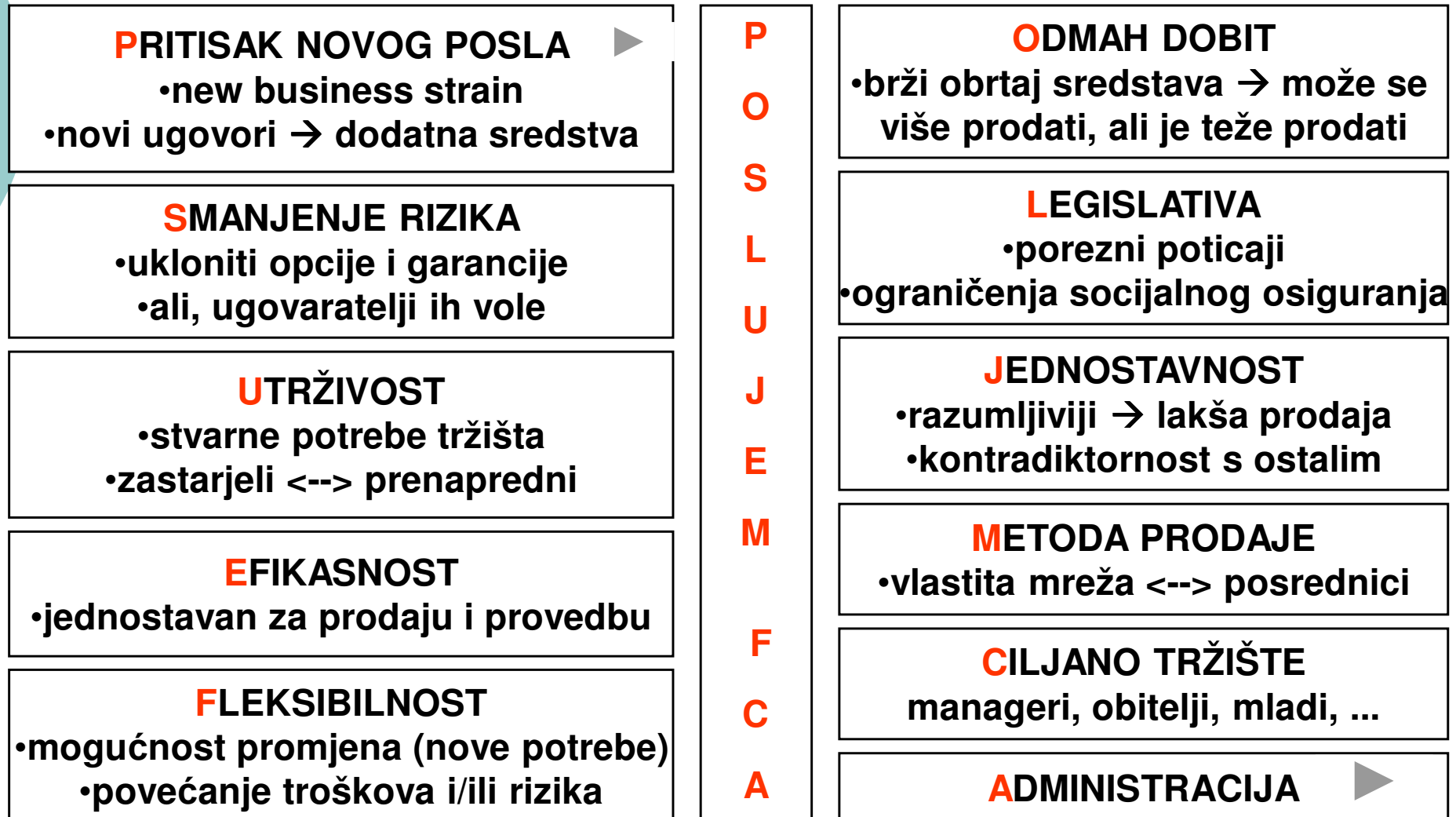
<-->

UTRŽIVOST PROIZVODA (mogućnost da se proizvod prodaje)
kontradiktorni zahtjevi

Dizajn proizvoda

Dizajn proizvoda

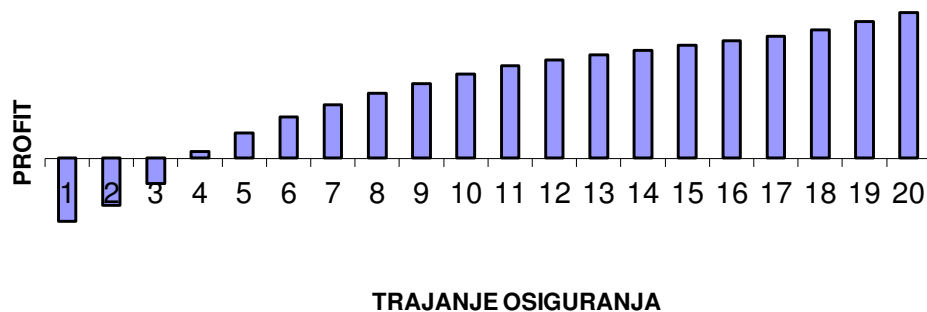

Dizajn proizvoda

POJAVLJIVANJE PROFITA KOD ŽIVOTNIH OSIGURANJA

POJAVLJIVANJE PROFITA KOD ŽIVOTNIH OSIGURANJA - KUMUL

PRITISAK NOVOG POSLA

= PNP = new business strain

•sklapanje novih poslova
zahtijeva financijska sredstva
→gubici na početku osiguranja

•kako smanjiti PNP:

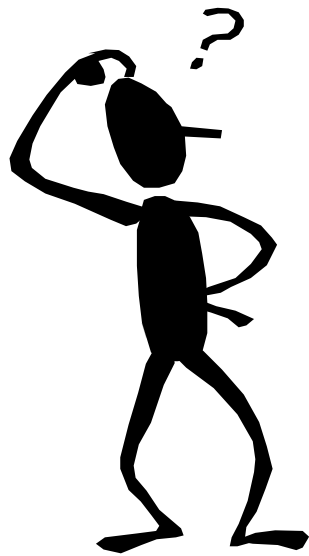
➤smanjenje provizije →
smanjenje prodaje

➤smanjenje pričuva →
ograničenja nadzora

➤ukidanje opcija i garancija
→ manja privlačnost

Dizajn proizvoda

...ADMINISTRACIJA

obučavanje
prodavača
osiguranja?

novi
informatički
sistem?

novi
računovodstveni
sistem?

cijena
promjena i
obučavanja

obučavanje
administrativnog
osoblja?

Dizajn proizvoda i premija

RASPOLOŽIVOST PODATAKA

UNUTARNJI PODACI

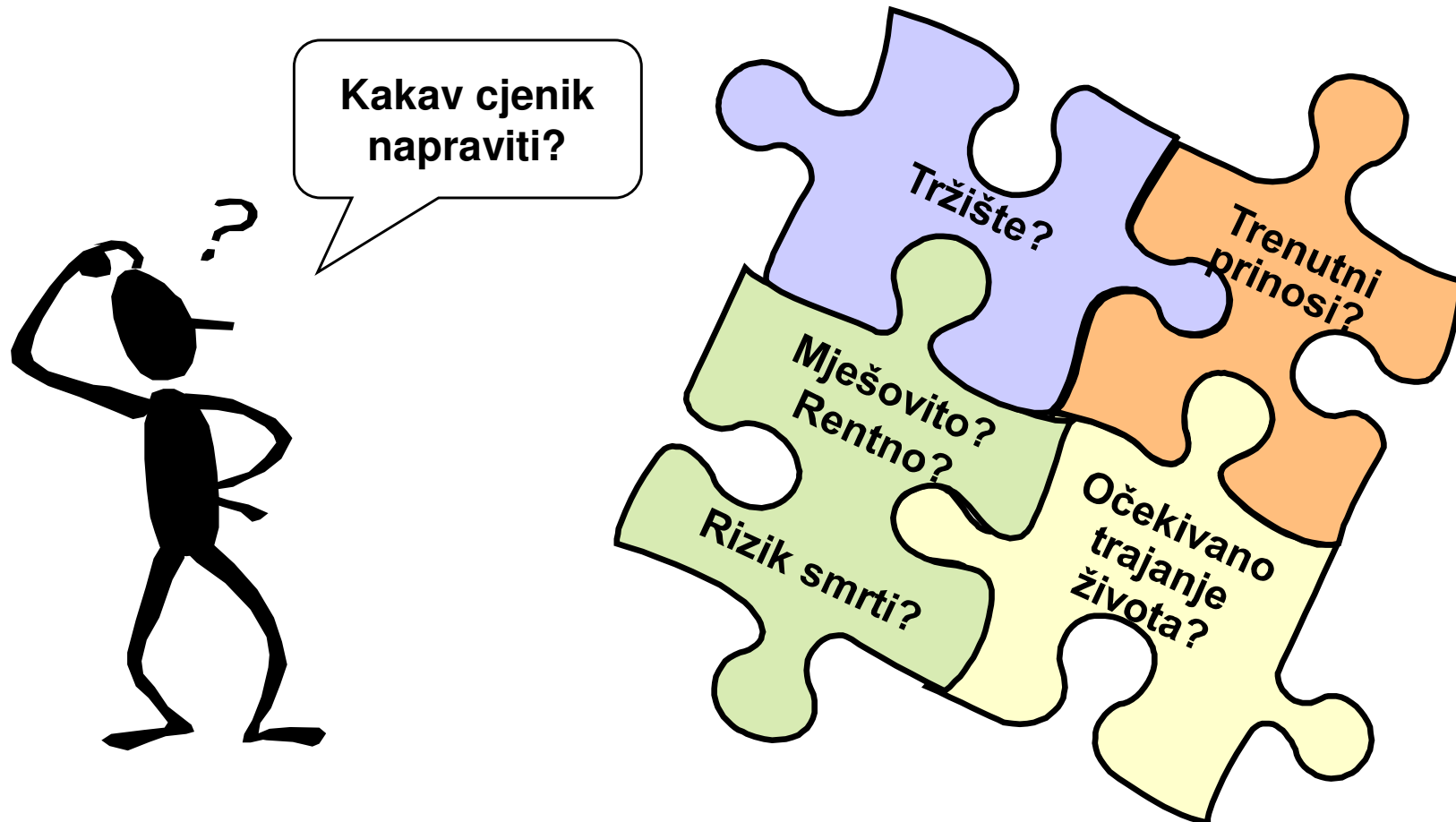
- osnovni izvor podataka
- vlastito iskustvo:
  - s premijama
  - sa štetama (ukupno, po uzroku,...)

VANJSKI PODACI

- tablice smrtnosti
- premije konkurencije
- financijska izvješća poduzeća
- propisana statistička izvješća
- znanje, podaci reosiguratelja
  - europsko iskustvo
  - američko iskustvo

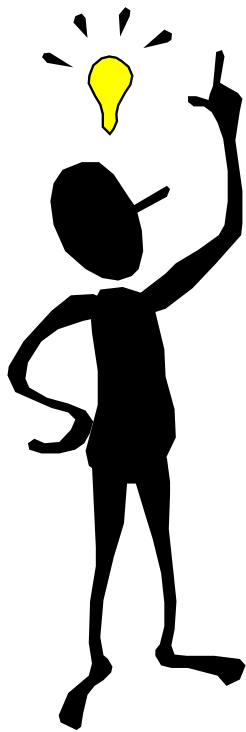
Dizajn proizvoda

IZRADA NOVOG CJENIKA

Dizajn proizvoda

IZRADA NOVOG CJENIKA

Znam!

CJENIK RENTNOG OSIGURANJA

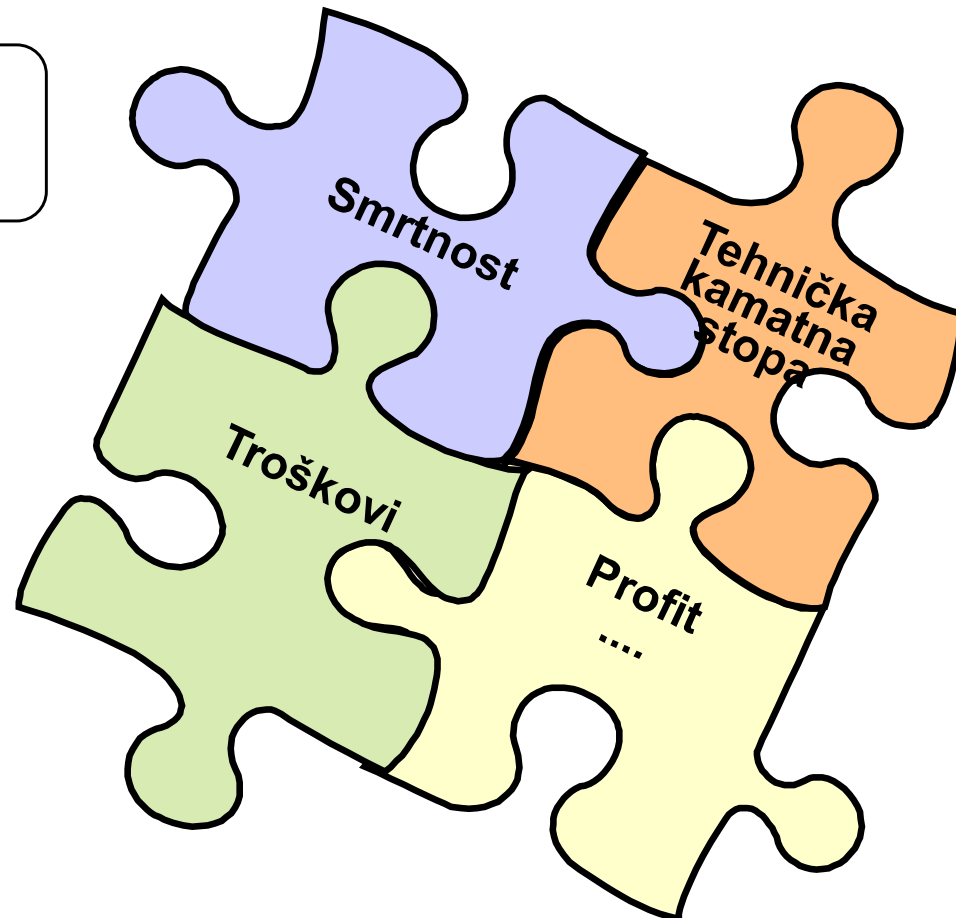
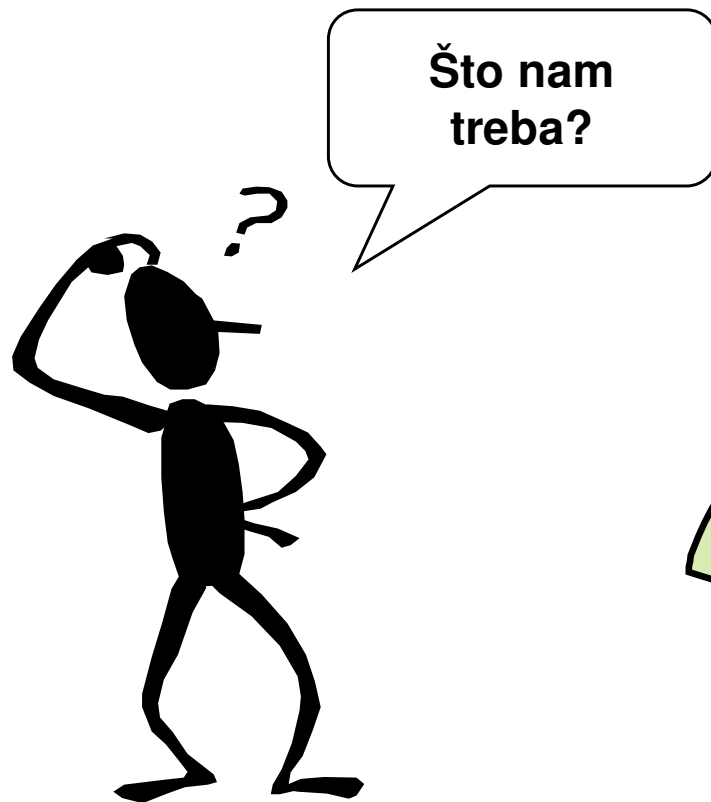
- jednokratna uplata premije
- neodgođena isplata rente
  - doživotna isplata rente
- garantirano razdoblje isplate 5 godina
- pristupna dob 50 – 75 godina

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA

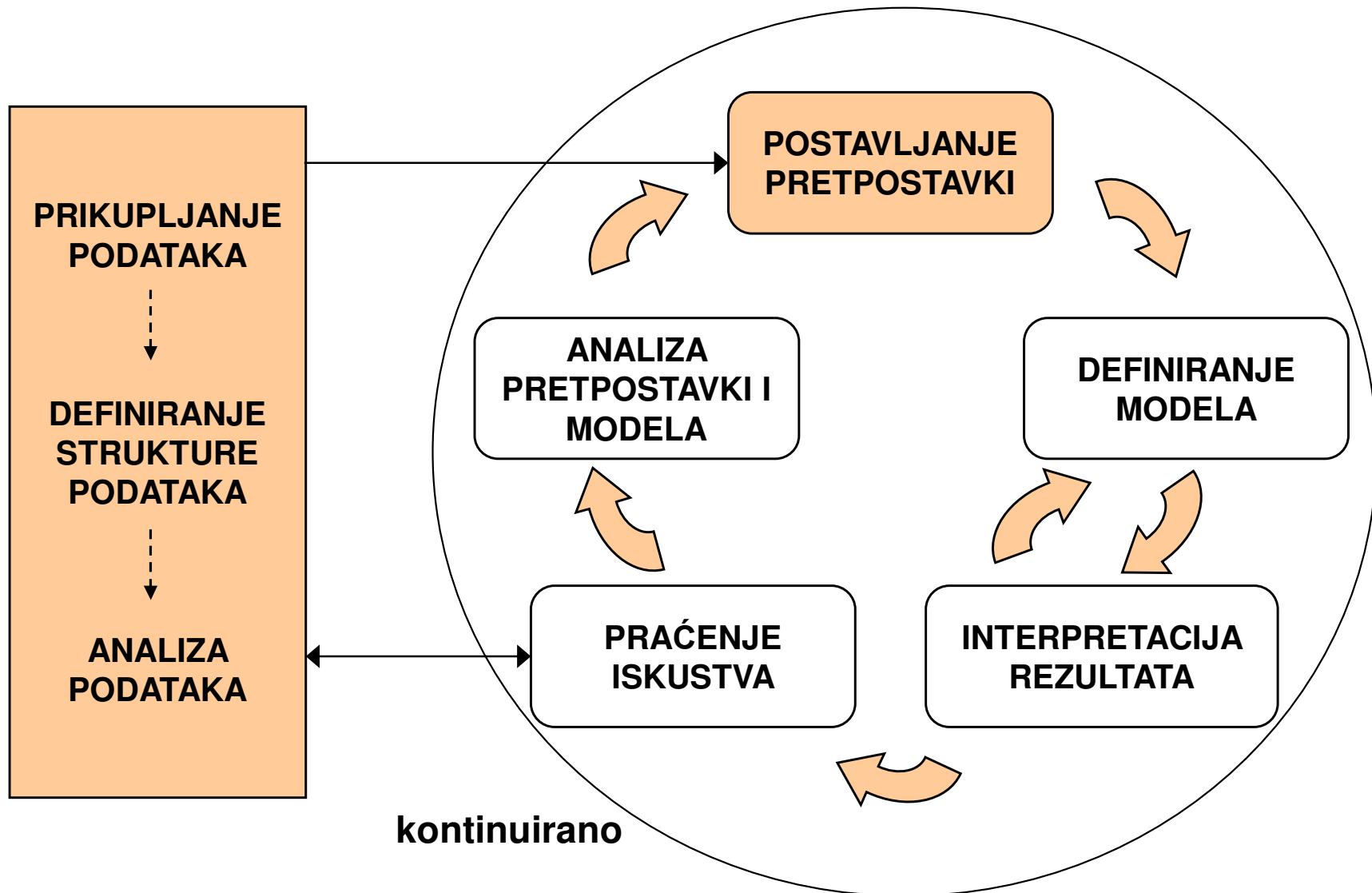
- za managere
- godišnja uplata premije
- trajanje osiguranja 5-10 godina
- pristupna dob 30-60 godina

Dizajn proizvoda

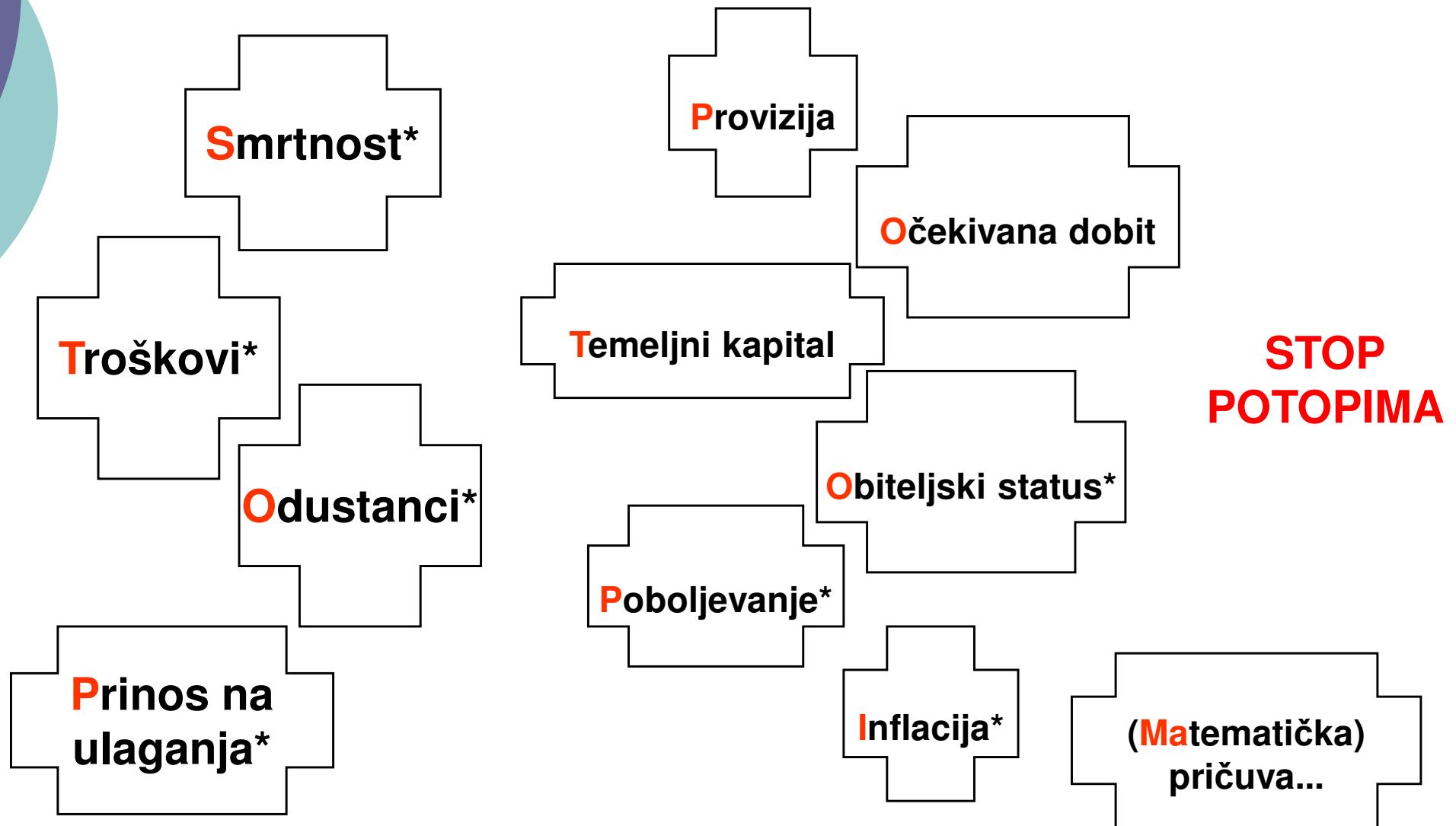
CJENIK RENTNOG OSIGURANJA

Aktuarski kontrolni ciklus

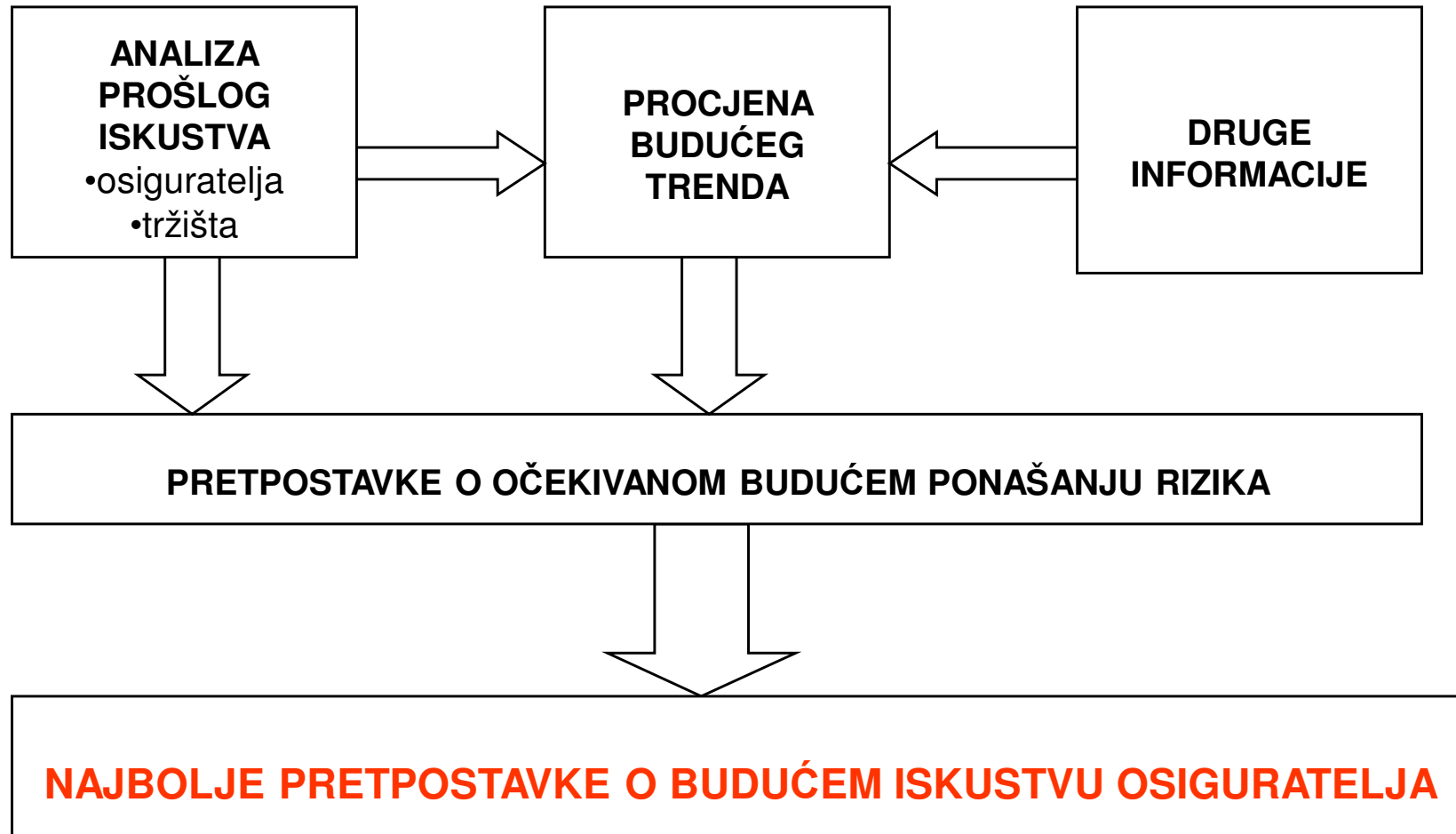
Aktuarska baza

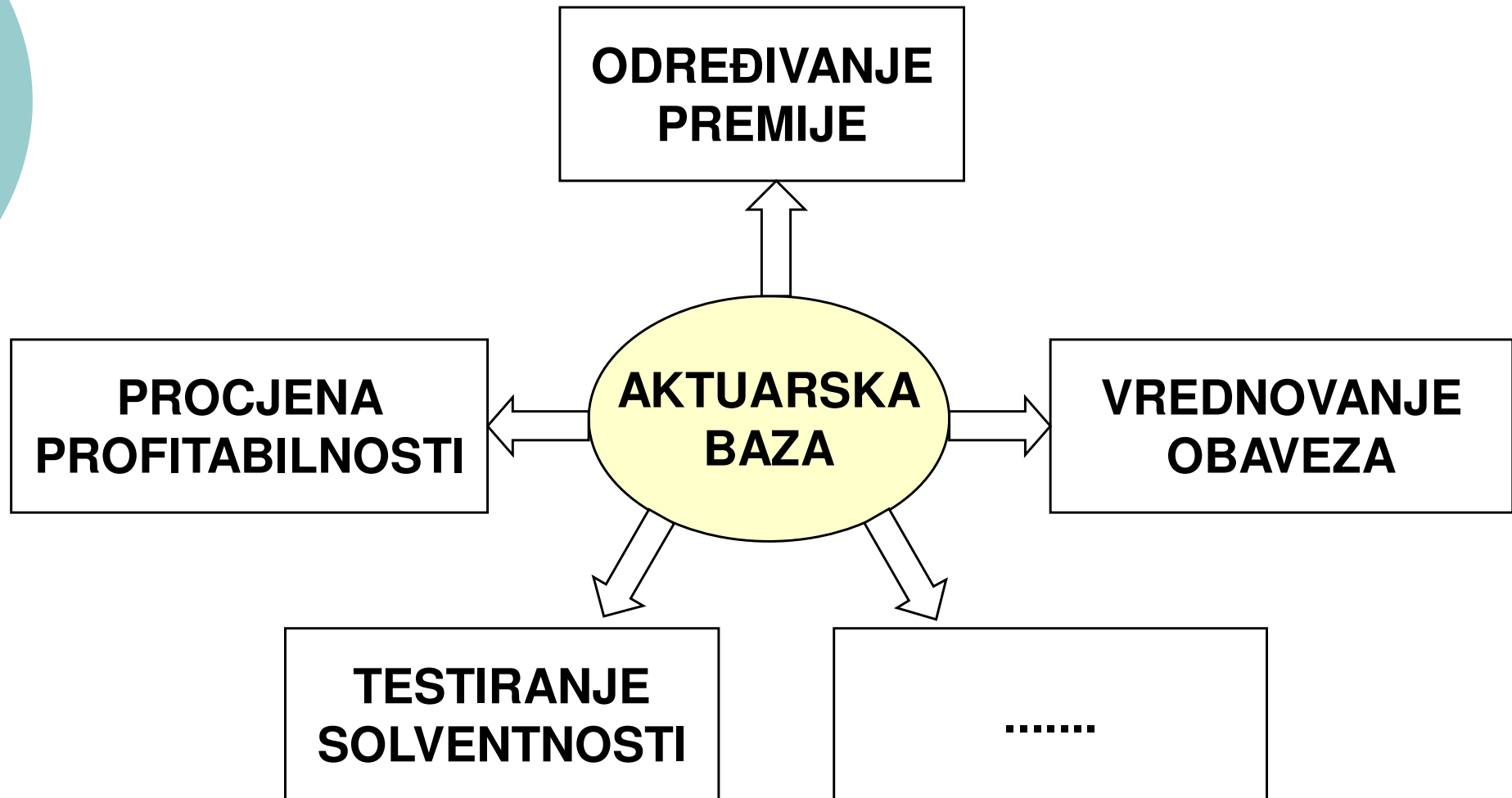
**STOP
POTOPIMA**

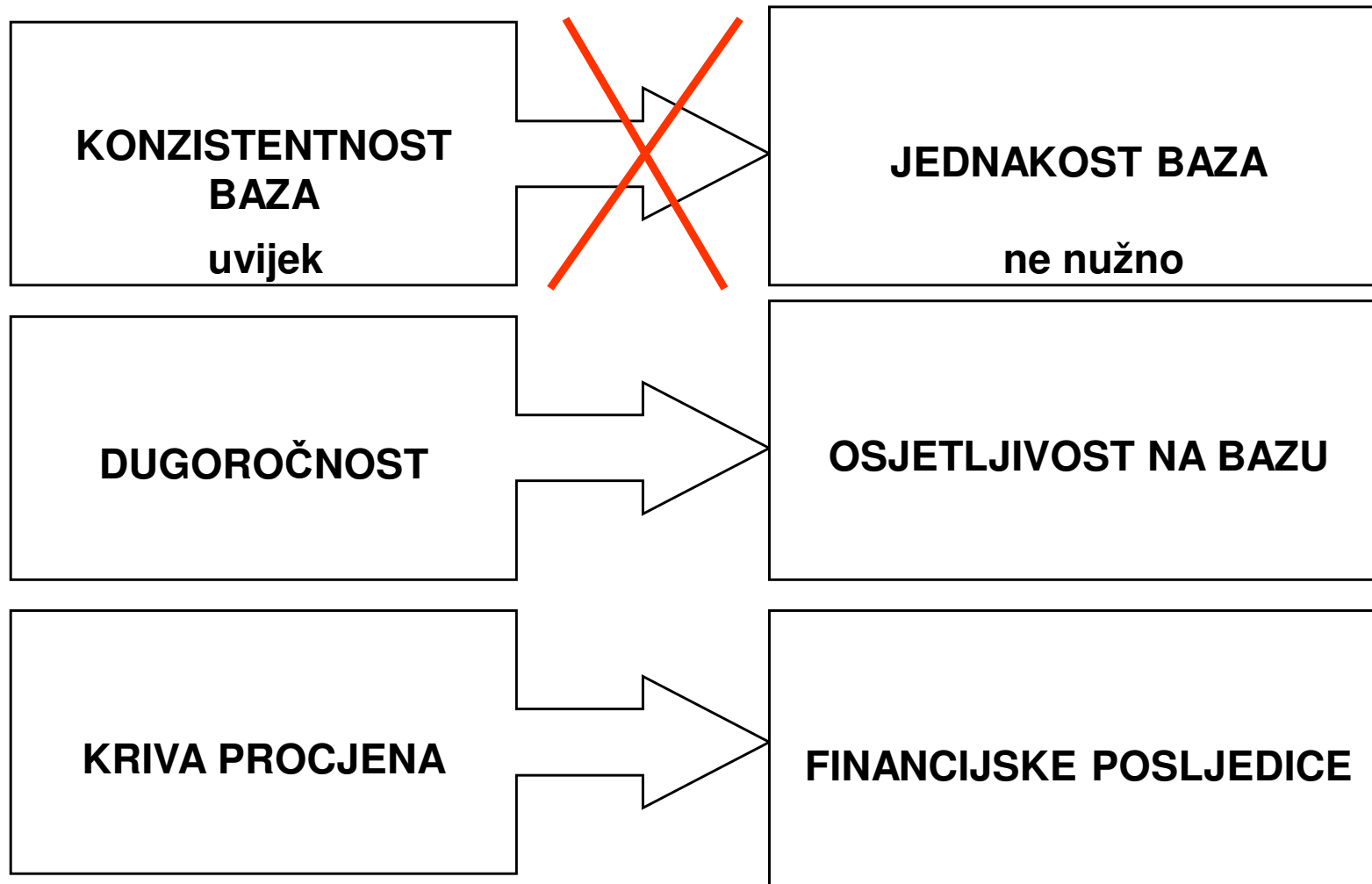
Aktuarska baza

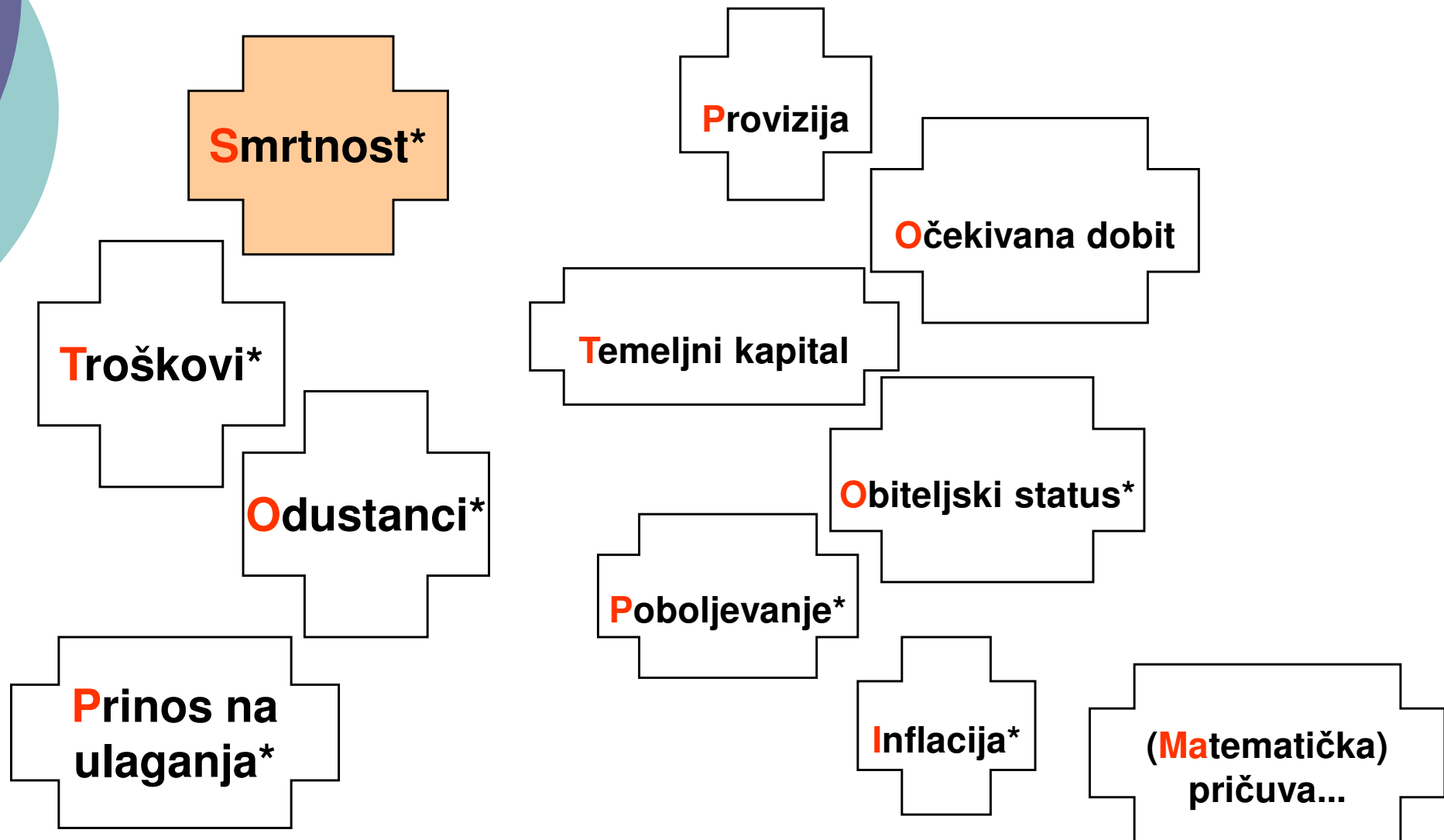
Aktuarska baza

Aktuarska baza

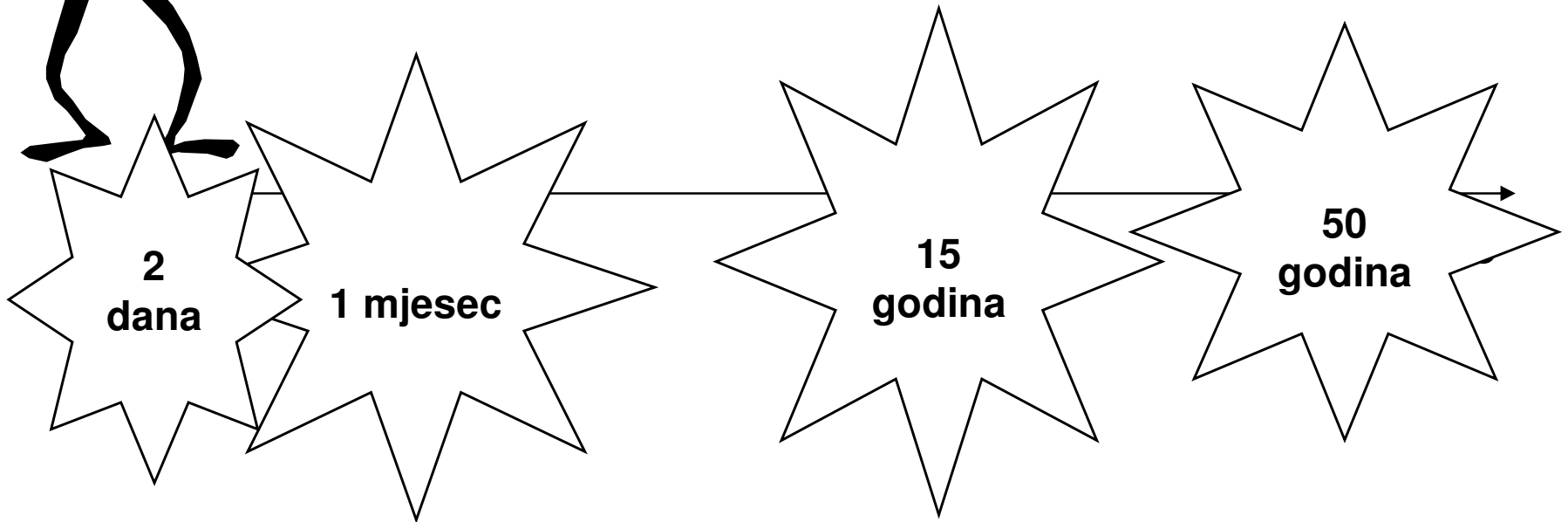

Aktuarska baza

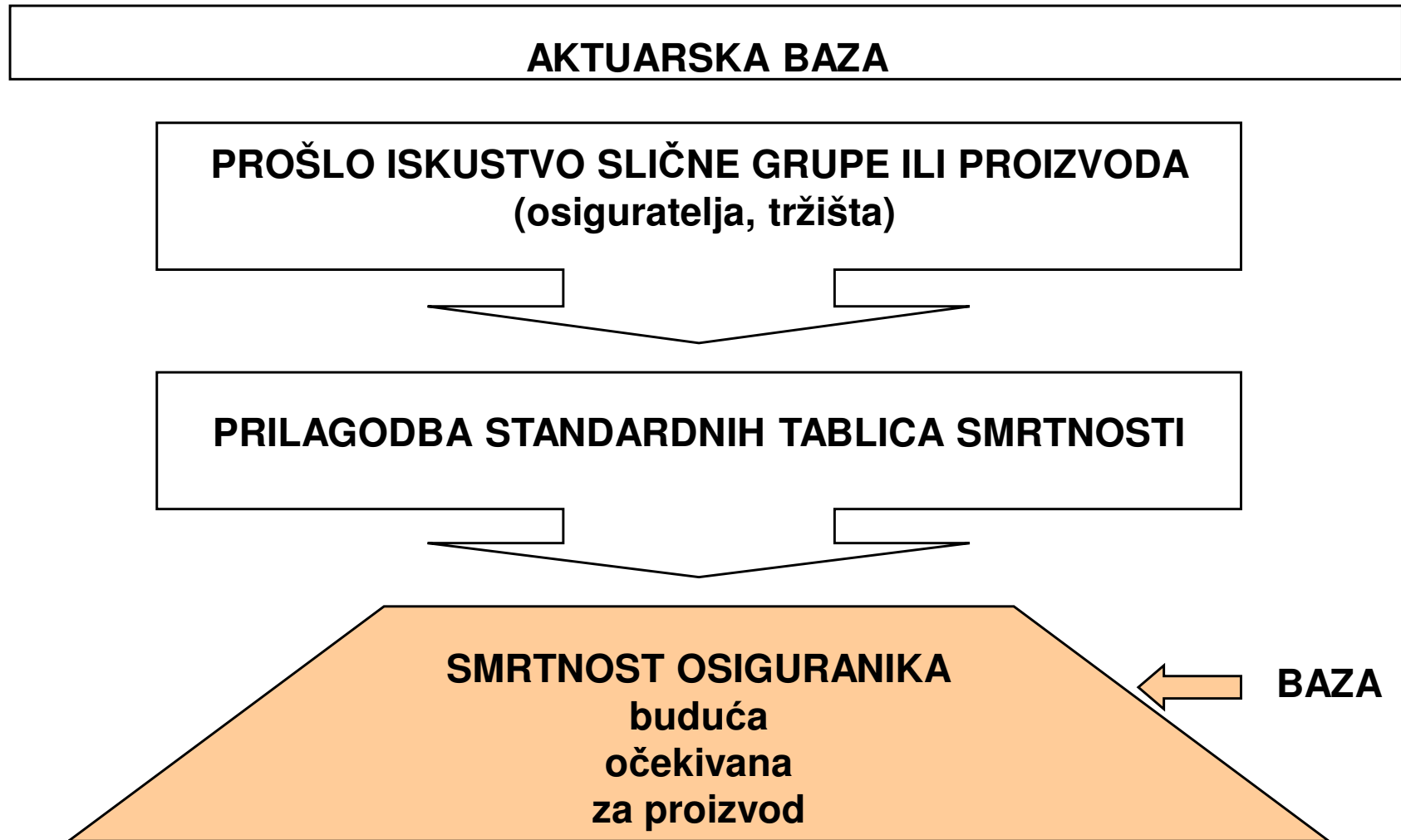

Smrtnost

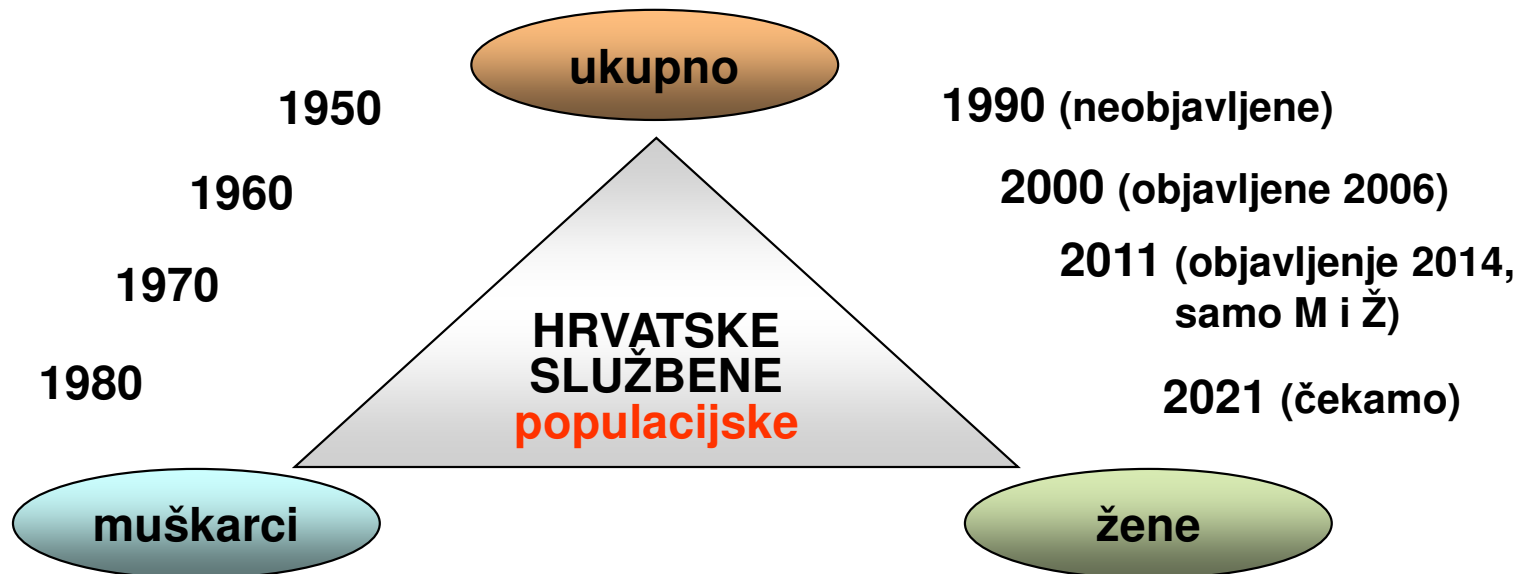
Smrtnost

Smrtnost - H

TABLICE SMRTNOSTI

- reprezentacija vjerojatnosti smrti neke populacije
- model jednog uzroka smanjenja

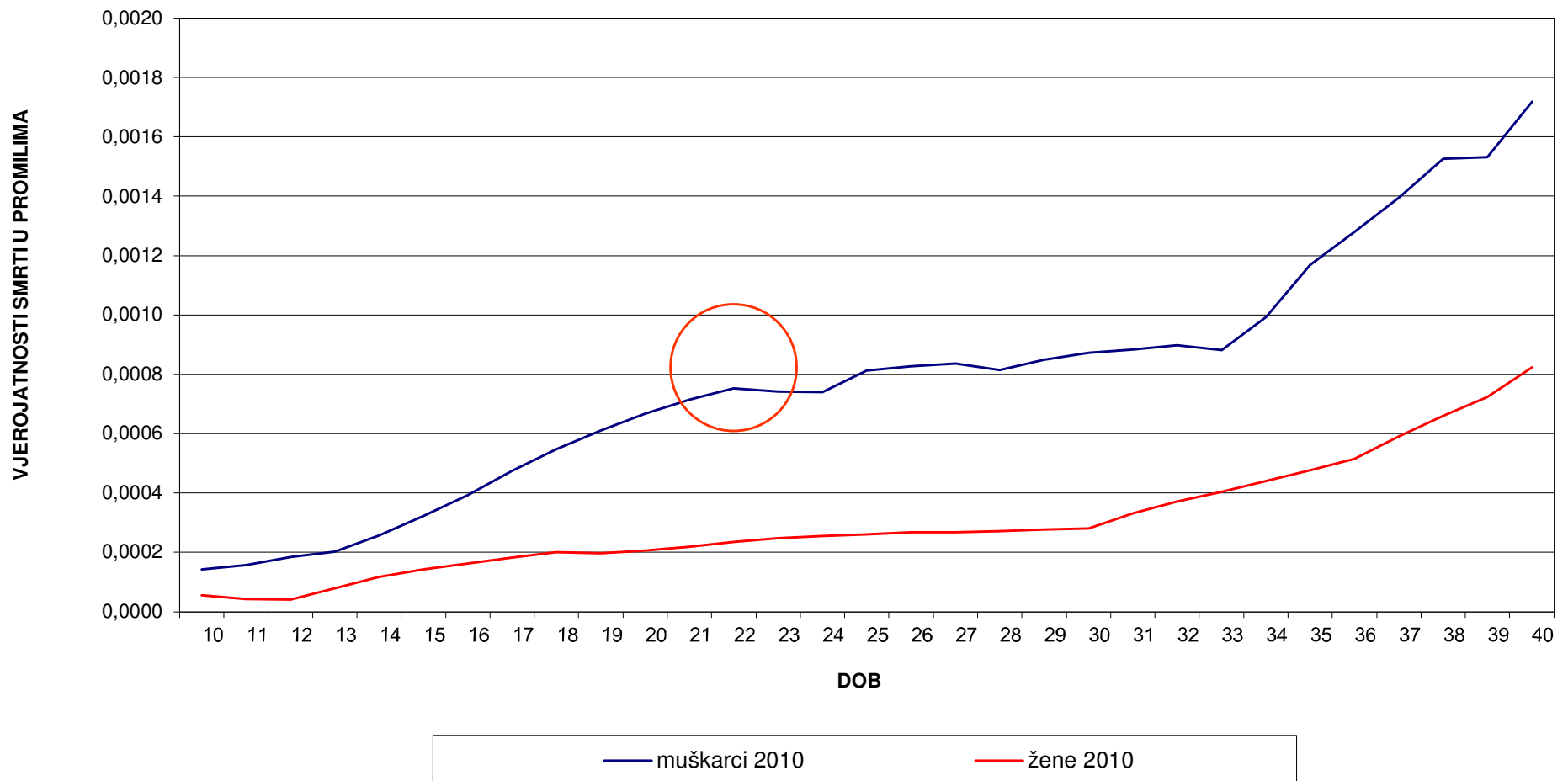

CONTINIUS MORTALITY INVESTIGATION (UK)

www.actuaries.org.uk/research-and-resources/pages/continuous-mortality-investigation

Smrtnost - H

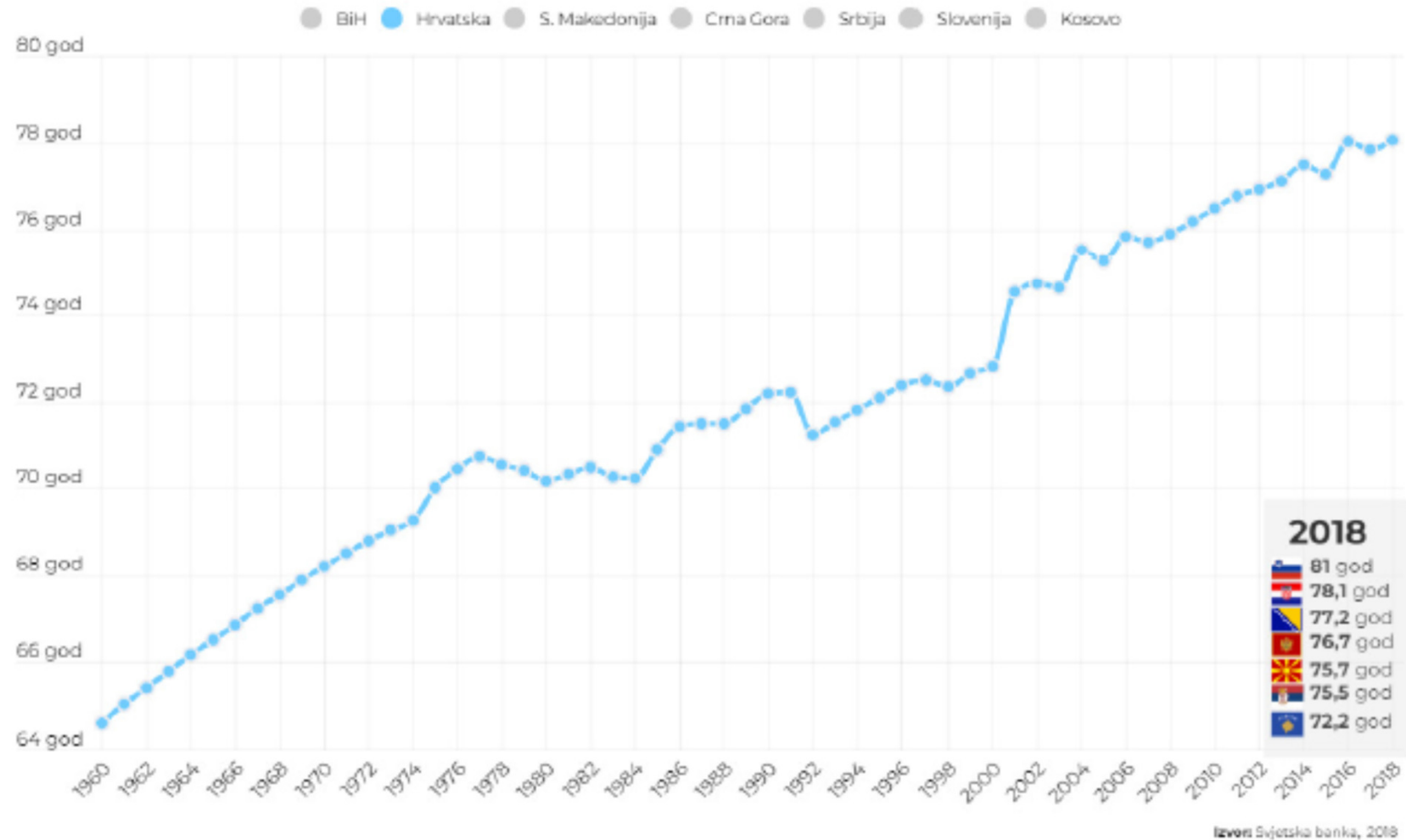
VJEROJATNOSTI SMRTI STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Smrtnost - H

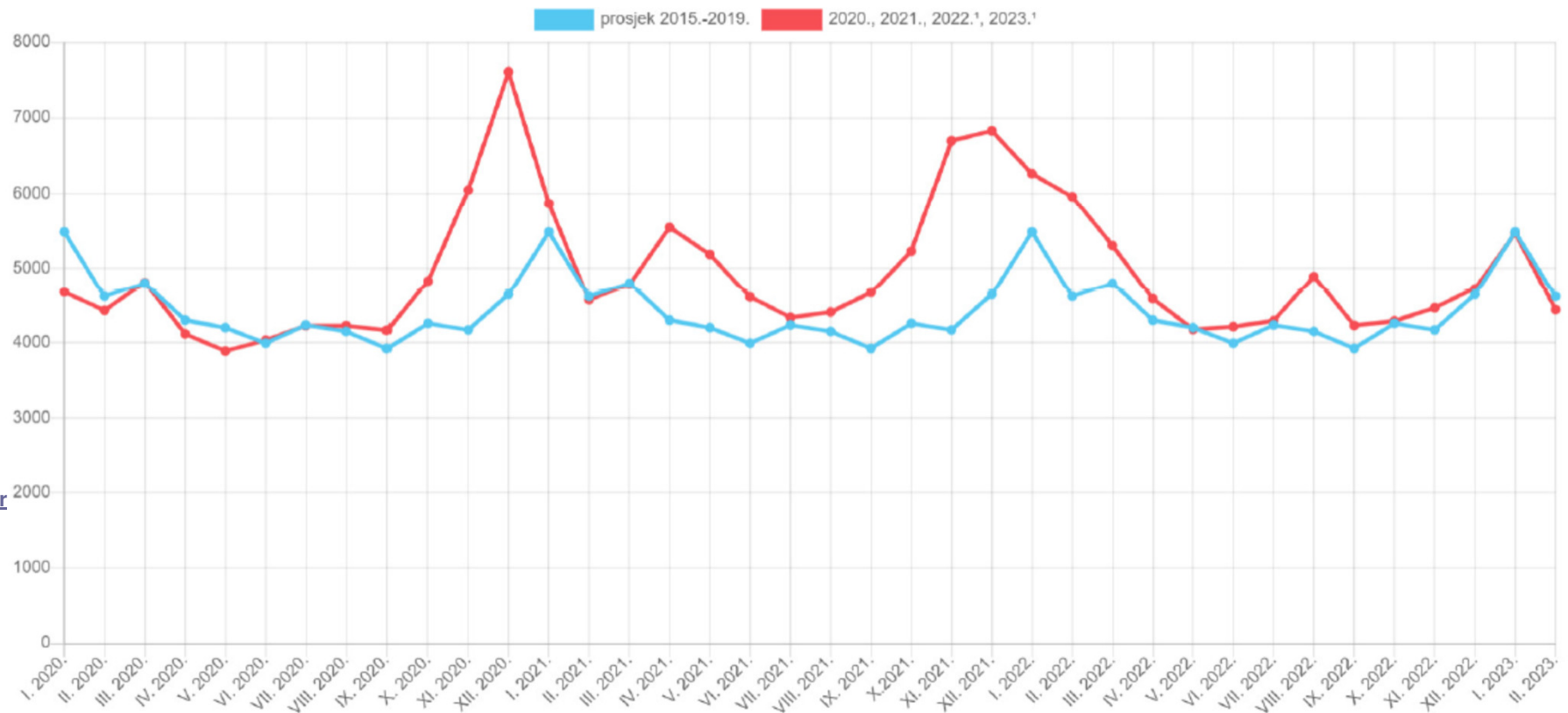
OČEKIVANO TRAJANJE ŽIVOTA 1960 – 2018 - HRVATSKA

Smrtnost - H

UTJECAJ COVIDA NA SMRTNOST U HRVATSKOJ PO MJESECIMA 2020-2023

UMRLI PO MJESECIMA U 2020., 2021., 2022.¹ I 2023.¹ U USPOREDBI S PROSJEKOM 2015. - 2019., REPUBLIKA HRVATSKA

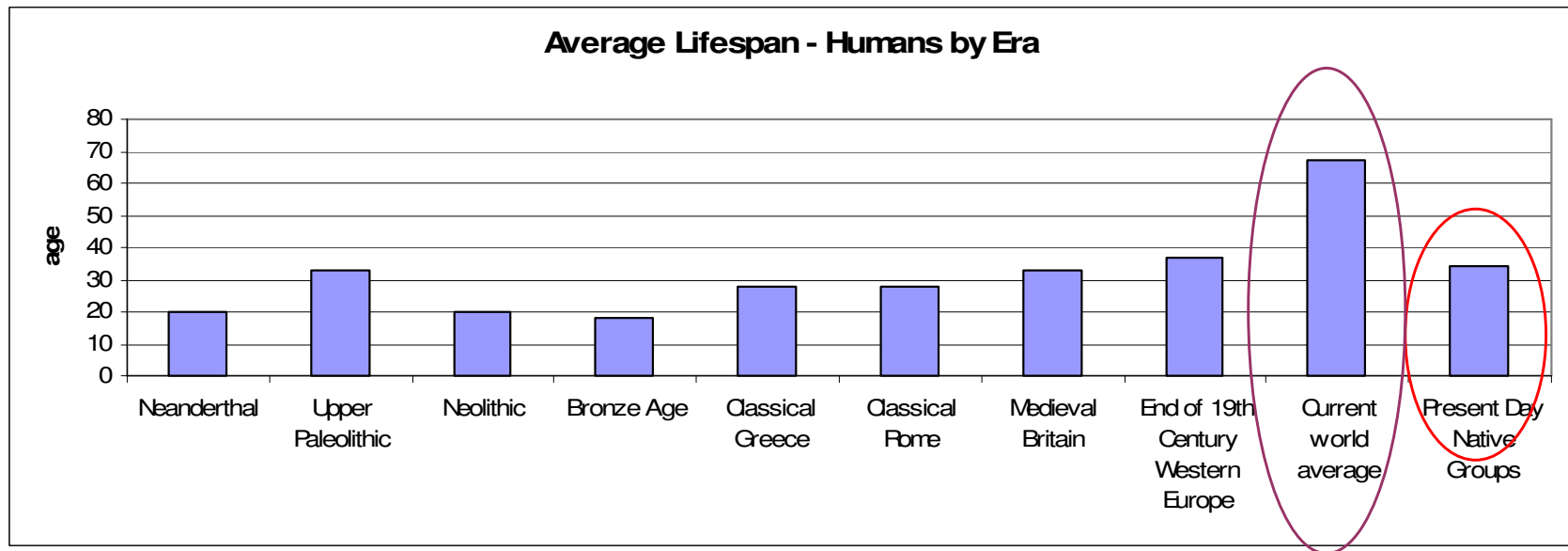
¹ Privremeni podaci

Izvor: web
Državni
zavod za
statistiku,
5/2023

<https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/stanovnistvo-umri.html>

Smrtnost

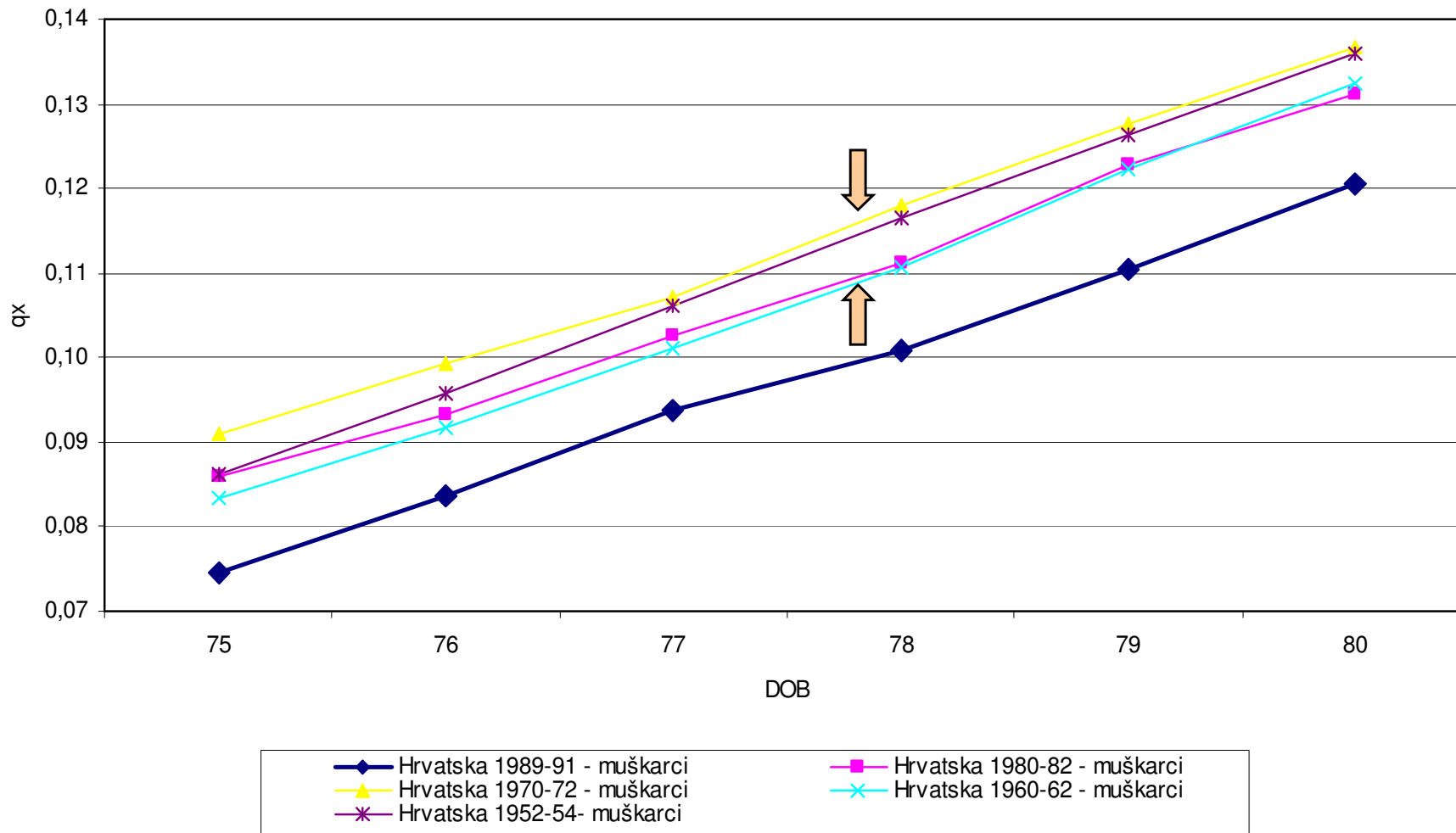
TRAJANJE ŽIVOTA KROZ VRIJEME

Izvor: <http://en.wikipedia.org>

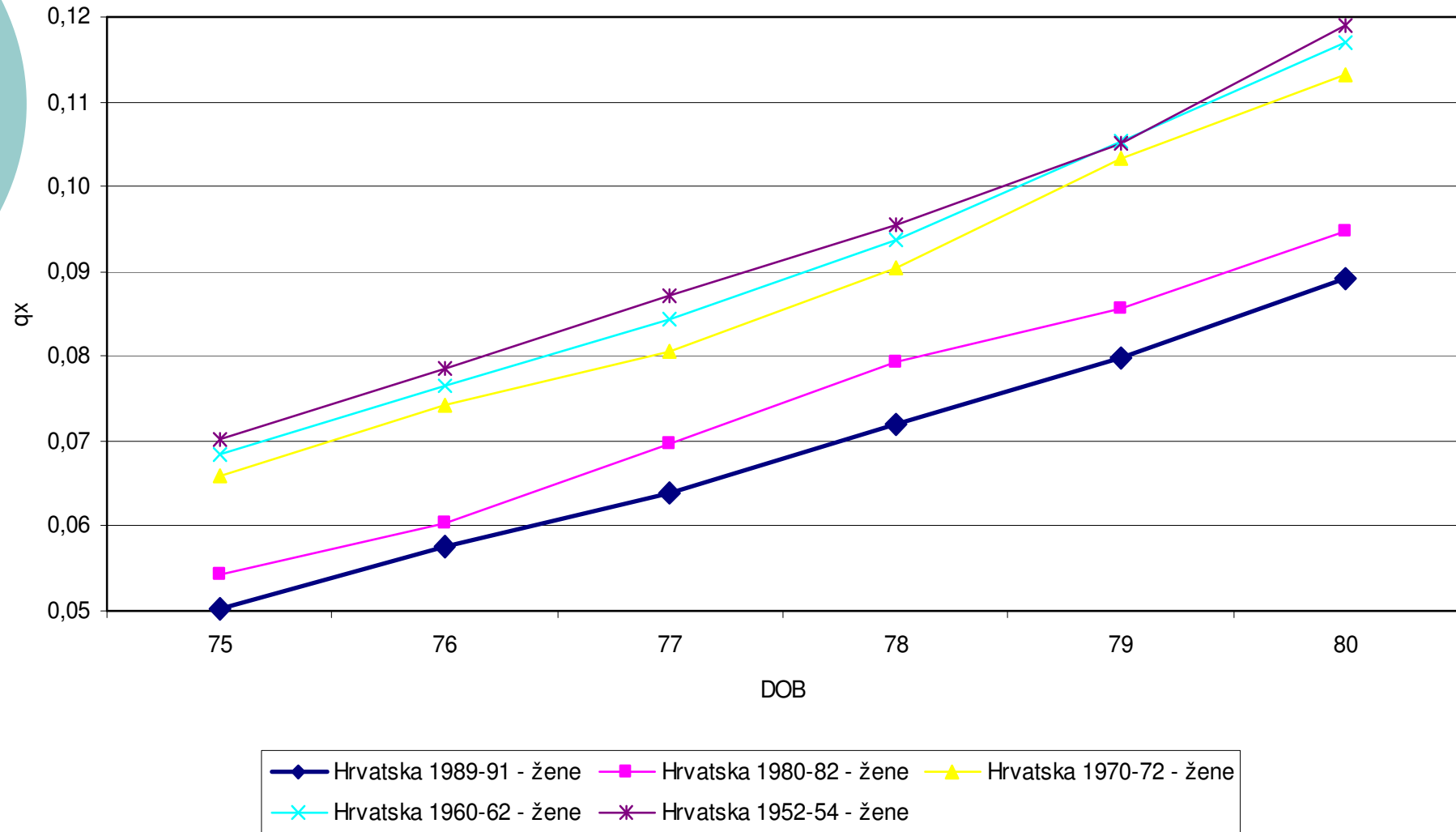
Vjerojatnosti smrti

Tablice smrtnosti stanovništva Republike Hrvatske

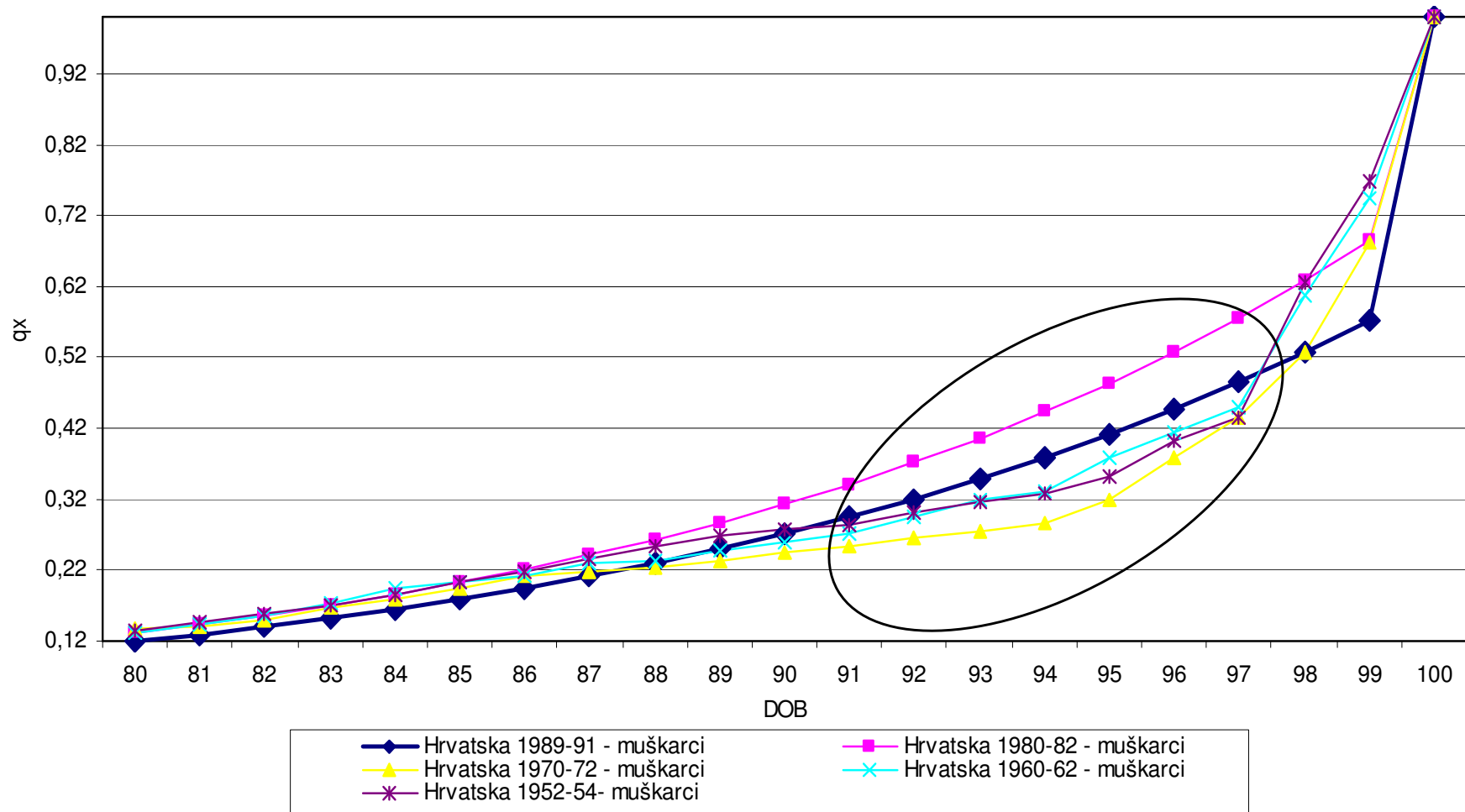
Vjerojatnosti smrti

Tablice smrtnosti stanovništva Republike Hrvatske

Vjerojatnosti smrti

Tablice smrtnosti stanovništva Republike Hrvatske

Smrtnost - D

FAKTORI KOJI UTJEČU NA ISKUSTVO

Dob

raste povećanjem dobi

Spol

žene < muškaraca

Pušač / nepušač

pušači > nepušača

Način prodaje

zaposleni <-> agenti

Ciljna grupa

bijeli <-> plavi ovratnici

Tip ugovora

npr. doživotna <-> privremena

Stupanj preuzimanja rizika

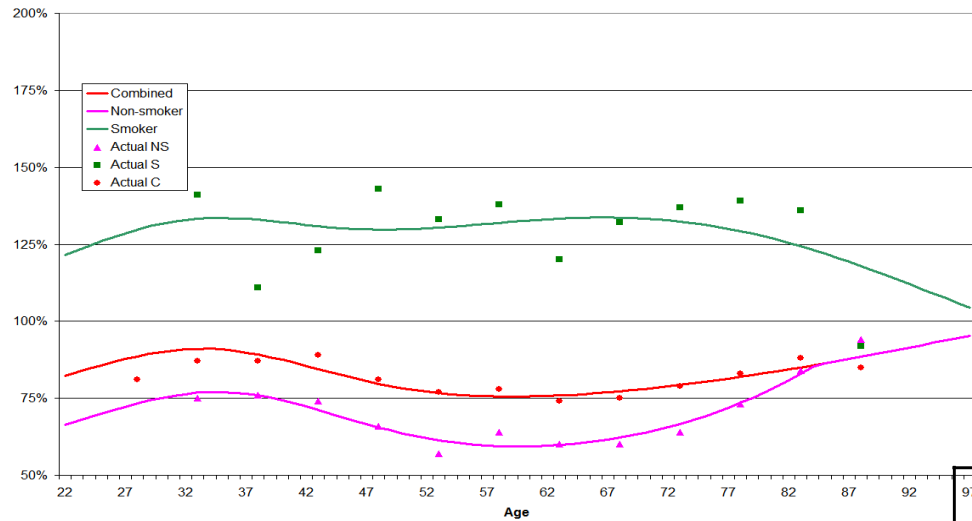
strože → niža smrtnost ?

Trajanje od početka

**početna ocjena → manja smrtnost
prvih godina**

Smrtnost

qx (by smoker status) on AM00 ult as a proportion of qx on AM92 ult

očekivane godine života: nepušači - pušači		
Dob	muškarci	žene
30	5,6	6,8
40	5,4	6,8
50	5,2	6,7
60	4,6	6,1
70	3,4	5,0

Izvor: MacDonald, Current mortality issues, 2006

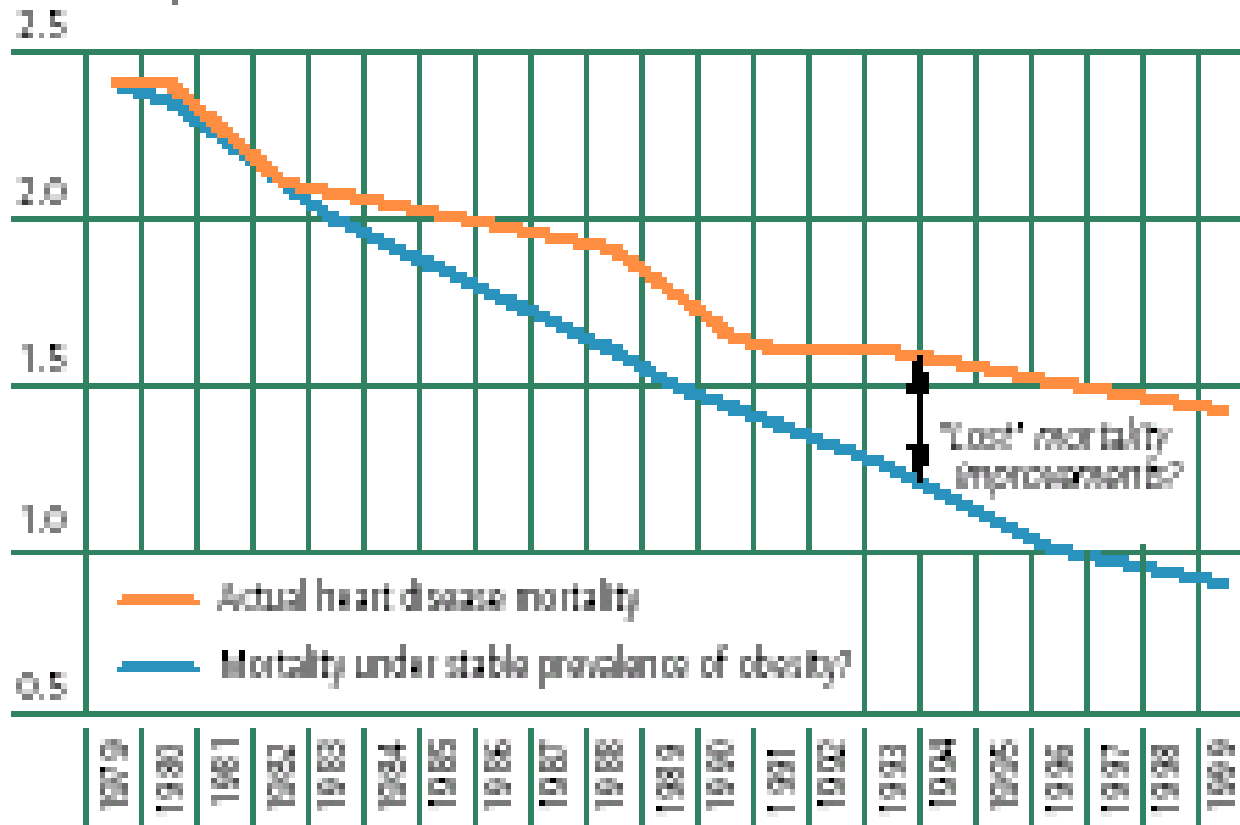

Smrtnost

FIGURE 3: POSSIBLE HEART DISEASE MORTALITY UNDER STABLE PREVALENCE OF OBESITY — US

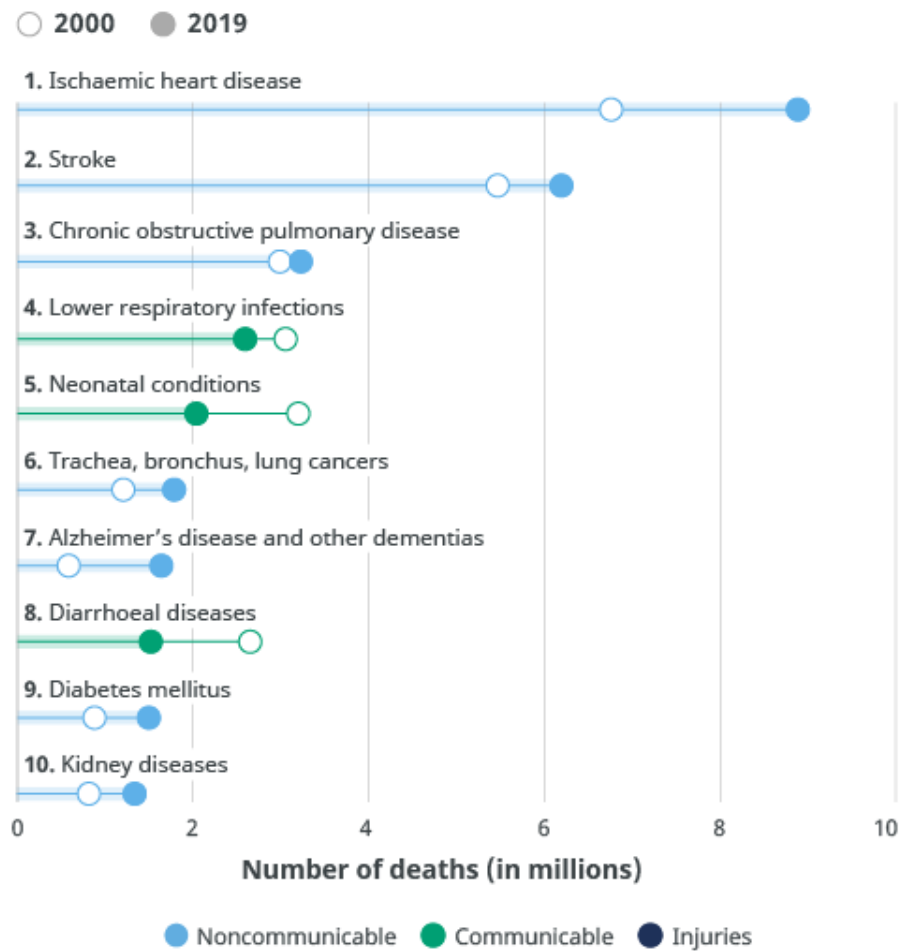
Death rate per 1000

Source: Swiss Re Life & Health

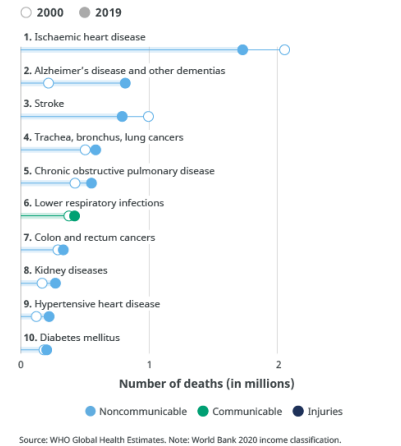
Smrtnost

Leading causes of death globally

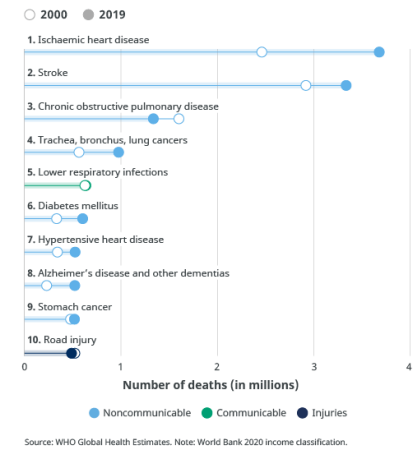

Source: WHO Global Health Estimates.

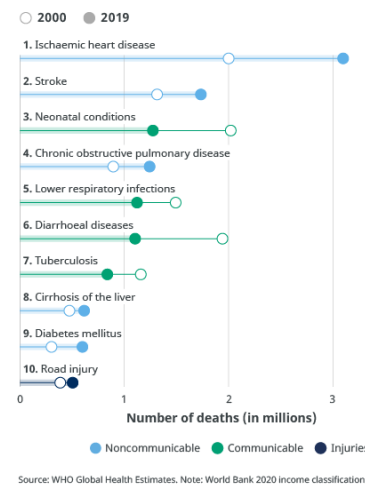
Leading causes of death in high-income countries

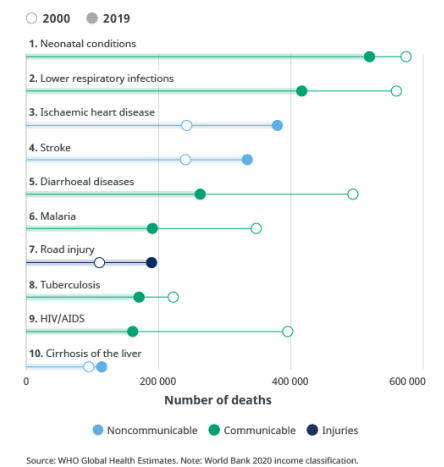
Leading causes of death in upper-middle-income countries

Leading causes of death in lower-middle-income countries

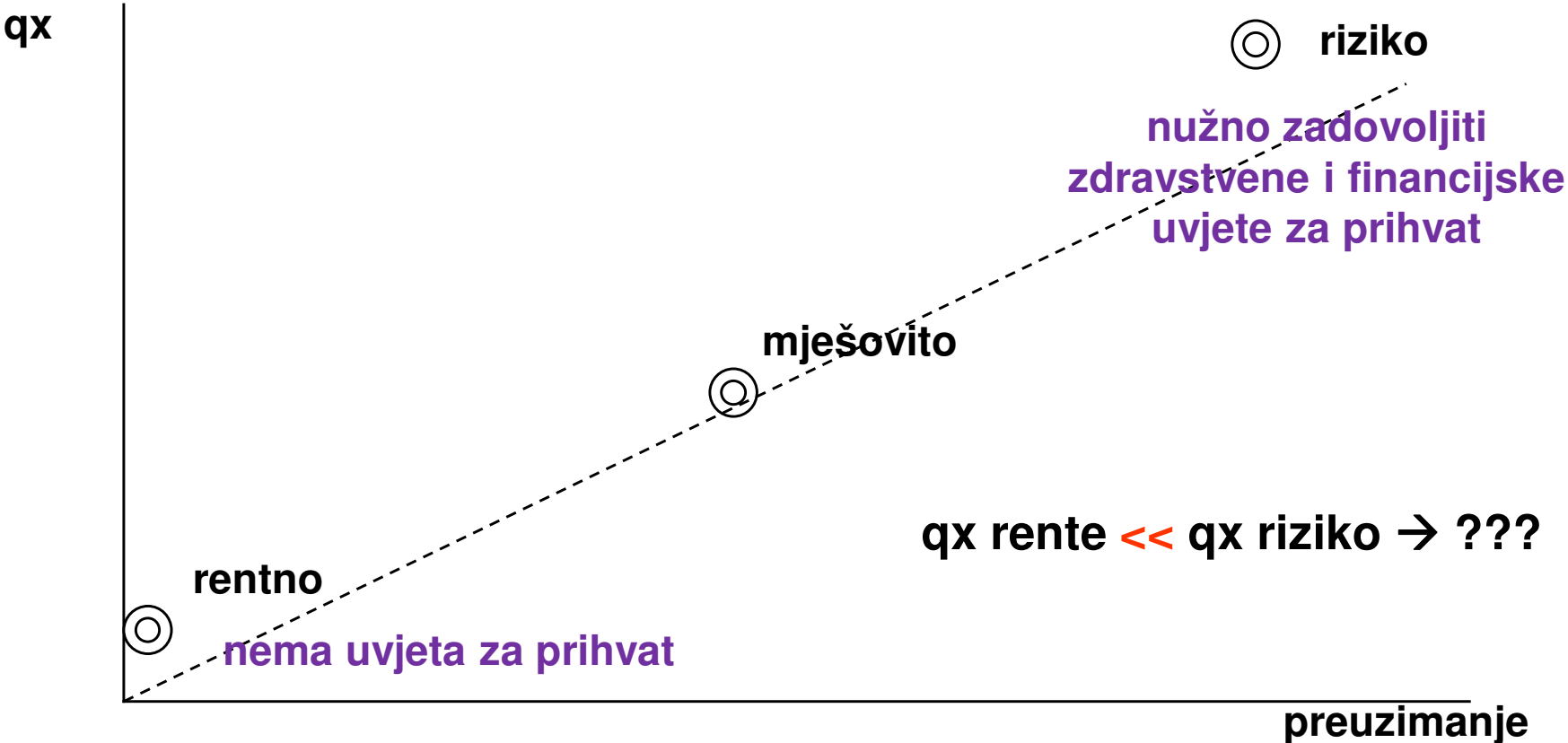

Leading causes of death in low-income countries

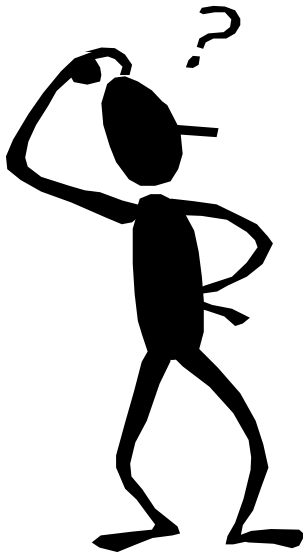
Smrtnost - D

PREUZIMANJE RIZIKA I VJEROJATNOSTI SMRTI

Smrtnost

TKO KUPUJE RENTNO OSIGURANJE?

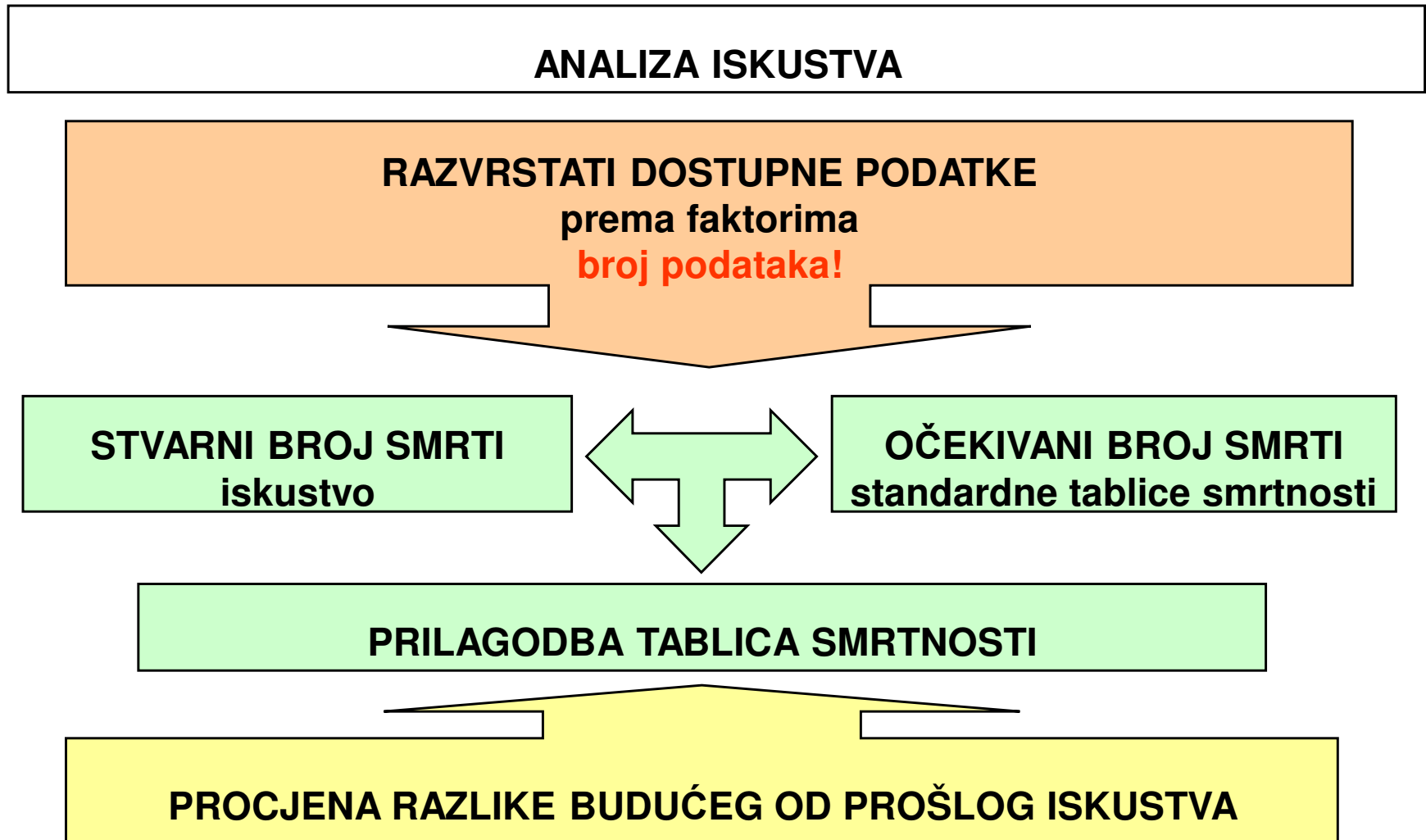
BOLESTAN

ZDRAV

PRIRODNA ANTISELEKCIJA

Smrtnost

Smrtnost

ANALIZA ISKUSTVA

razlika prošlog i budućeg iskustva zbog:

BAZA ZA IZRAČUN PREMIJE

- promjene u smrtnosti stanovništva
  - promjena načina prodaje
  - promjena ciljne grupe
- promjena uvjeta za prihvata u osiguranje
- različnost od postojećih ugovora

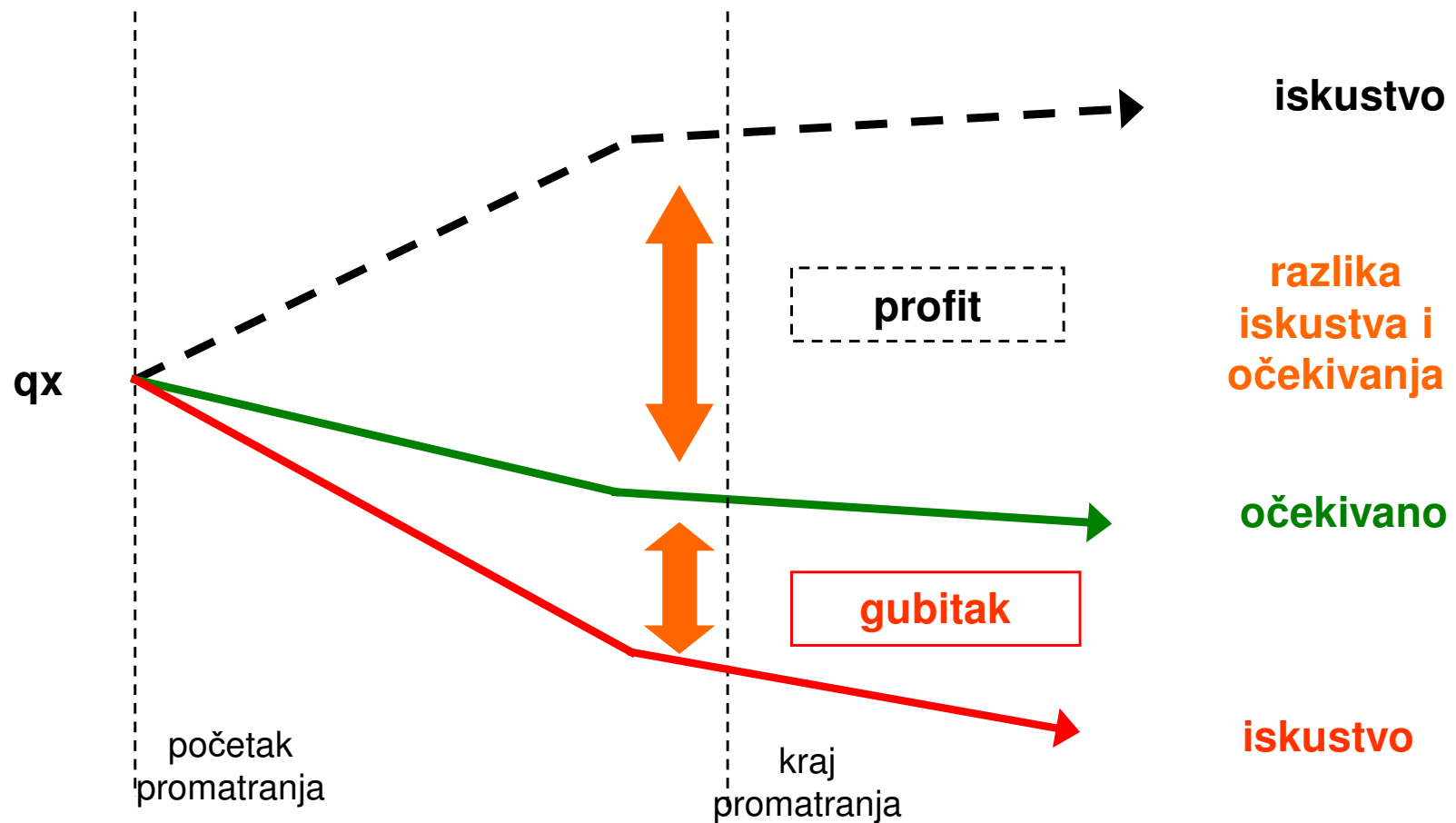
BAZA ZA VREDNOVANJE

- promjene u smrtnosti stanovništva

NE PODCIJENITI (riziko, doživljenje, mješovito)
NE PRECIJENITI (rentno, trajno zdravstveno)

Smrtnost

RENTNO OSIGURANJE

Smrtnost

S

postupak podjele osoba (nositelja rizika) u grupe tako da je smrtnost ili poboljevanje (rizik) u svakoj grupi homogen
→ može se zadovoljavajuće modelirati istim stohastičkim modelom (npr. tablice smrtnosti)

E

L

E

TKO RADI SELEKCIJU?

- osiguratelj → podjela u razrede prema veličini rizika (npr. dob, spol, zdravstveno stanje) i različite premije za različite razrede

K

C

- osiguranici → odlukom da li hoće ili neće kupiti neki proizvod

I

J

- razlika u nivoima smrtnosti između grupa
→ VELIČINA UČINKA SELEKCIJE

A

Smrtnost

S	PRIVREMENA POČETNA SELEKCIJA <ul style="list-style-type: none"> • grupa definirana događajem selekcije (npr. kupovina police u dobi x) • stohastički model samo za tu grupu • razlika u prvih s godina od događaja selekcije
E	
L	SELEKCIJA PO RAZREDIMA <ul style="list-style-type: none"> • grupa definirana karakterističnim osobinama populacije (npr. $m / \dot{z}$) • ne postoje zajedničke osobine modela
E	
K	VREMENSKA SELEKCIJA <ul style="list-style-type: none"> • smrtnost populacije mijenja se s kalendarskim vremenom • poseban model za svako razdoblje
C	
I	ANTISELEKCIJA <ul style="list-style-type: none"> • način selektiranja grupa nepovoljan za osiguravatelja • smanjenje učinka kontrolirane selekcije
J	
A	LAŽNA SELEKCIJA <ul style="list-style-type: none"> • pripisivanje razlika krivim uzrocima

Smrtnost – primjer 5 - D

RENTNO / MIROVINSKO OSIGURANJE

HRVATSKA

nepostojanje /
nedostupnost
podataka o
iskustvenoj
smrtnosti
rentnih /
mirovinskih
osiguranja

RAZVIJENA TRŽIŠTA OSIGURANJA

posebne tablice
smrtnosti za rente /
mirovine

DODATNI PROBLEM

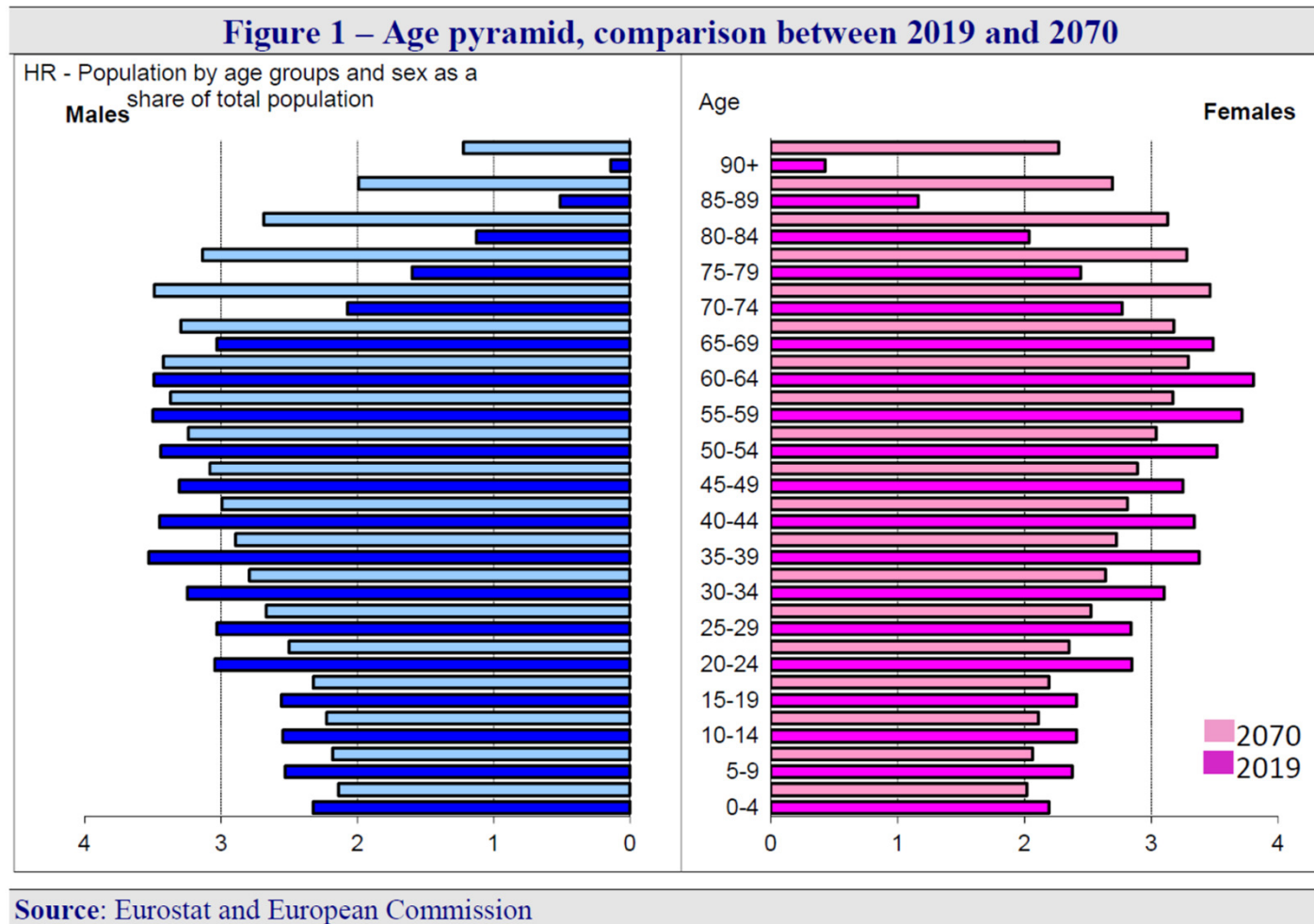
životni vijek se
produljuje

→ korekcije
za produljenje

HRVATSKA

2015. PMF-MO i HAD priredili prve hrvatske rentne tablice smrtnosti

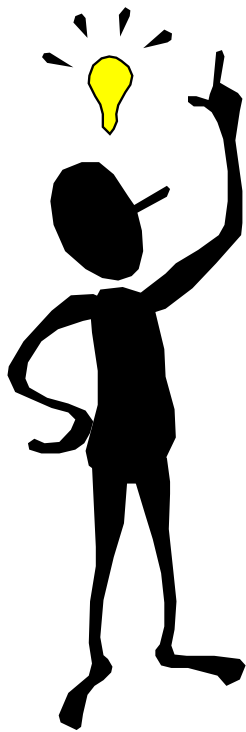
Smrtnost – primjer 6 - D - H

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje –Croatia, Country fiche on pension projections, 9/2020

Smrtnost

IZRADA NOVOG CJENIKA

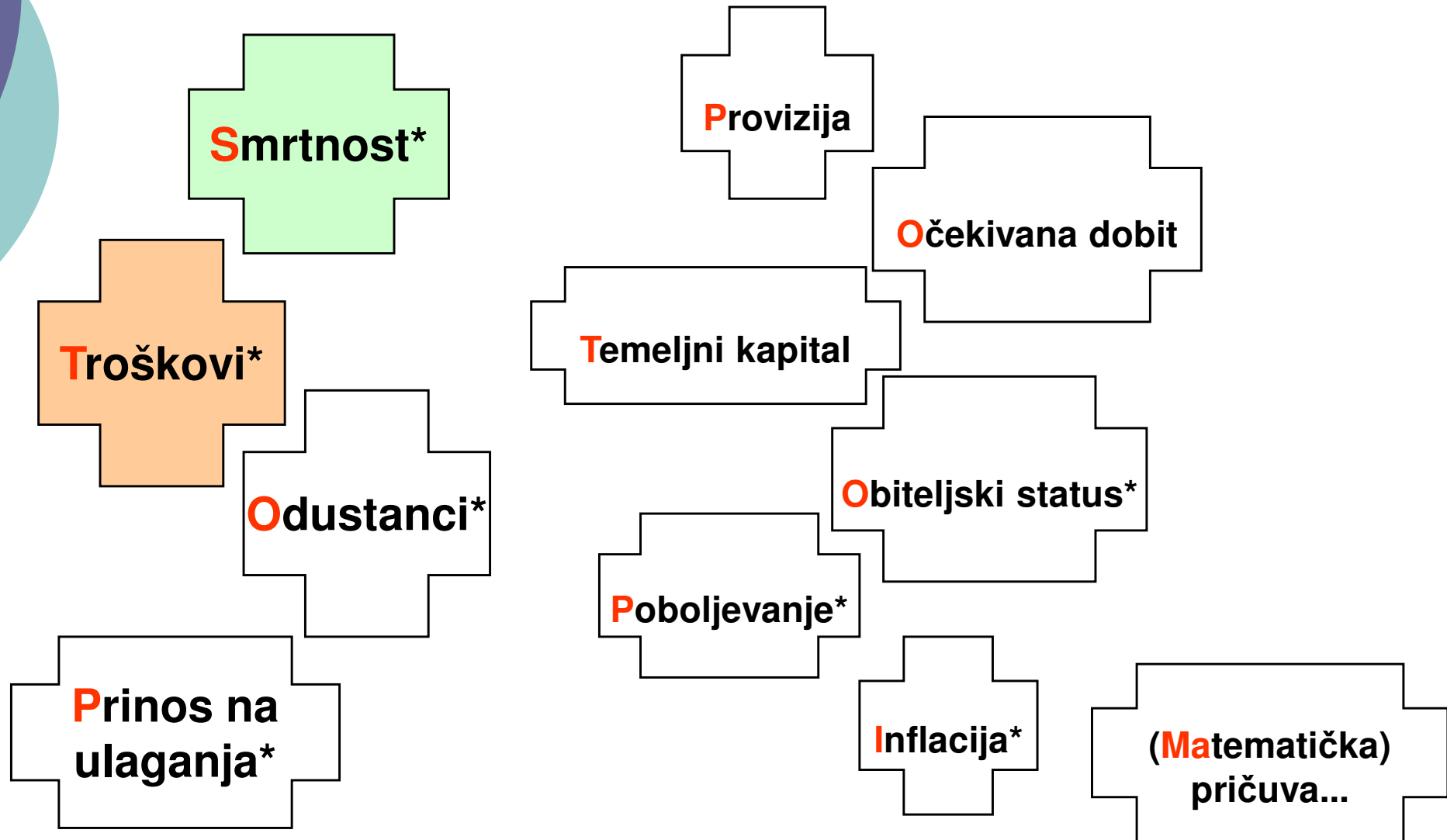
CJENIK RENTNOG OSIGURANJA

- prve hrvatske rentne tablice
- kombinacija 30% muškarci i 70% žene
- korekcija pristupne dobi ovisno o godini rođenja

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA (manageri)

- populacijske tablice za muškarce + korekcija
- ne korigiramo za udio žena

Aktuarska baza

Troškovi

TROŠKOVI PROVOĐENJA OSIGURANJA

- **bitan element baze**
- **precjenjivanje → nekonkurentnost**
- **potcjenjivanje → gubici u poslovanju:**
  - **nedostatnost sredstava za tekuće poslove**
  - **dodatne pričuve za pokriće budućih troškova**

- **analizirati prošlo iskustvo osiguravatelja**
- **razlike u iskustvu → vrsta proizvoda, način prodaje, organizacija osiguravatelja, tržište radne snage**

Troškovi

AKTUARSKA BAZA

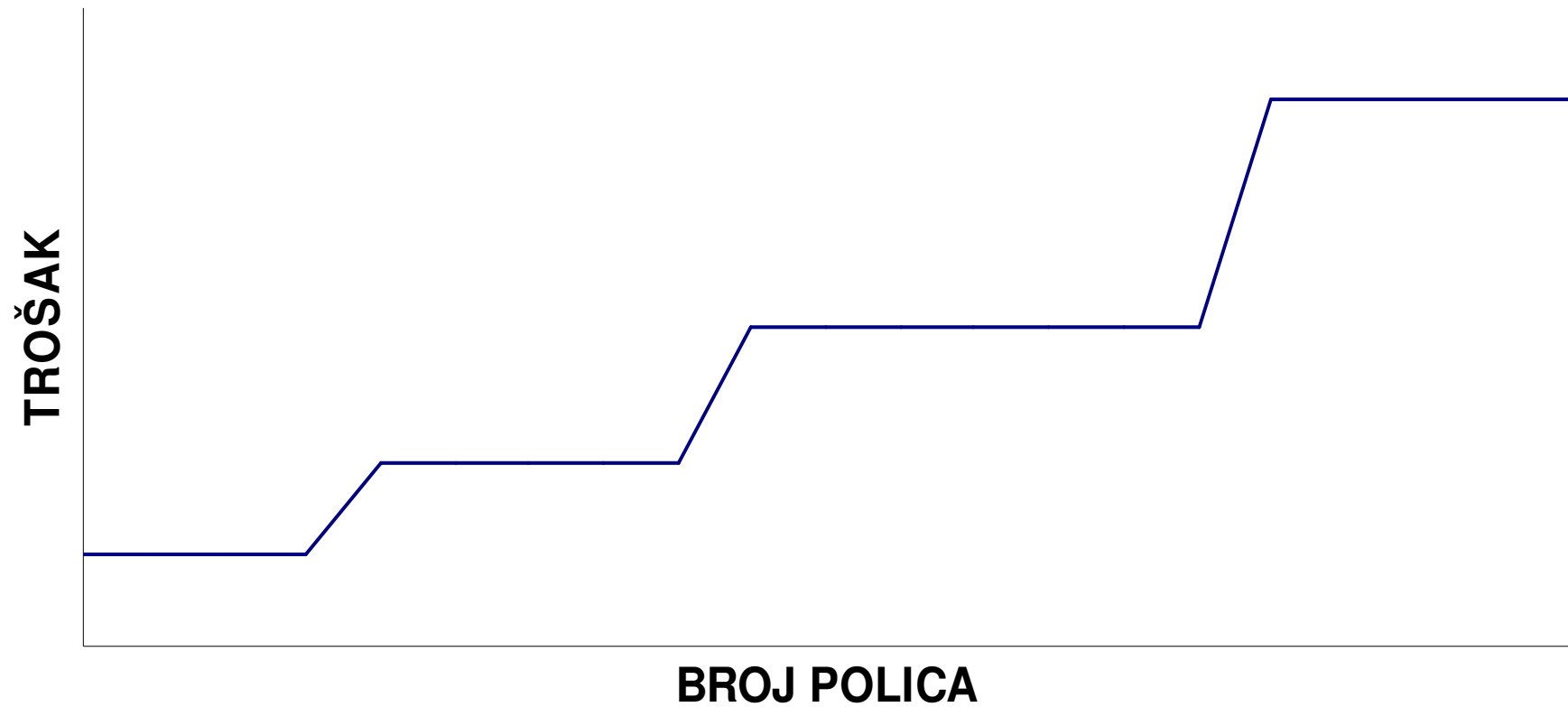
- provizija prodavačima osiguranja
- % na premiju ili US ili rentu

- DIREKTNI
- trošak izdavanja police
  - trošak čuvanja police ...

- INDIREKTNI
- prostor
  - energija
  - plaće
  - računala / programi

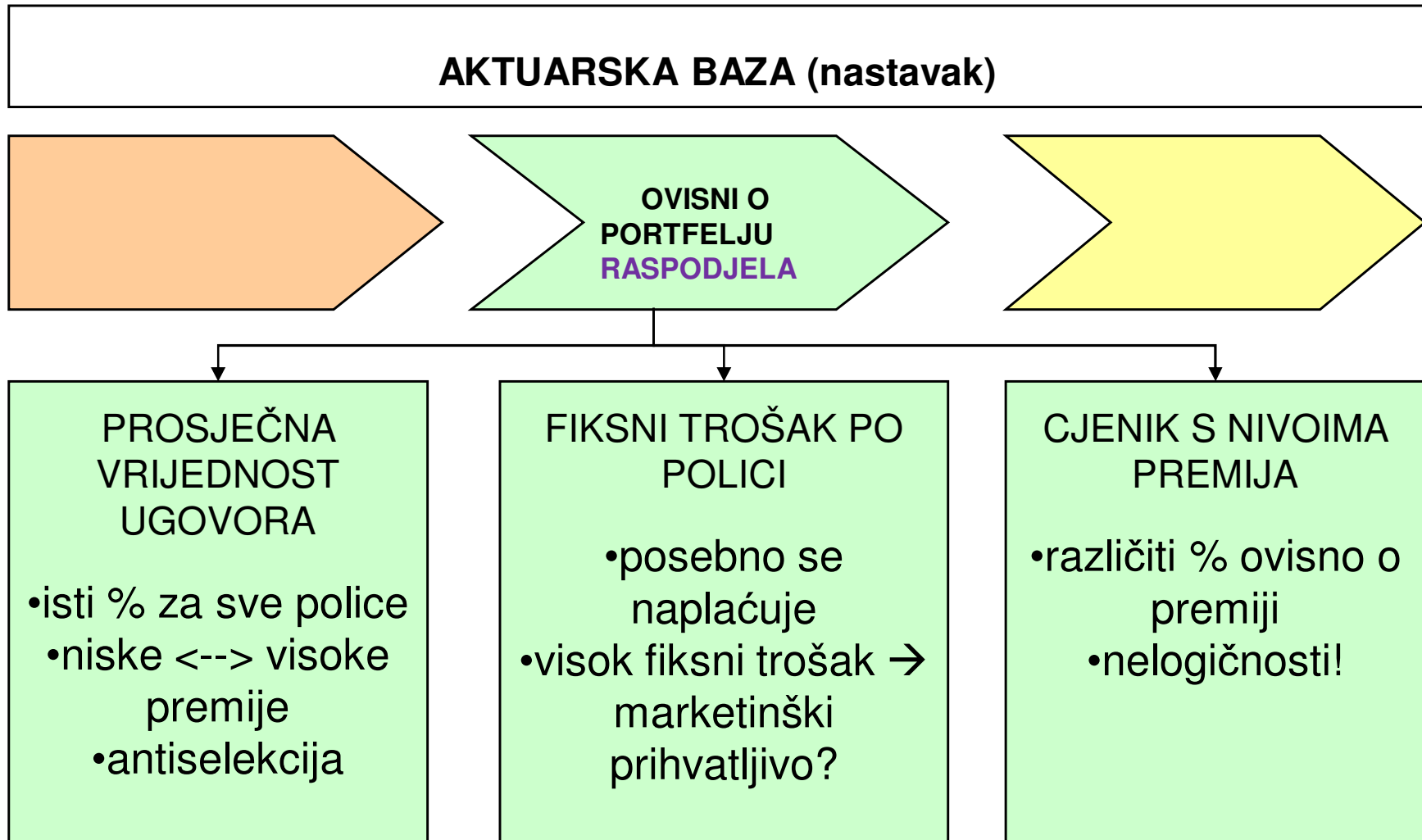
Troškovi

PORAST INDIREKTNIH TROŠKOVA

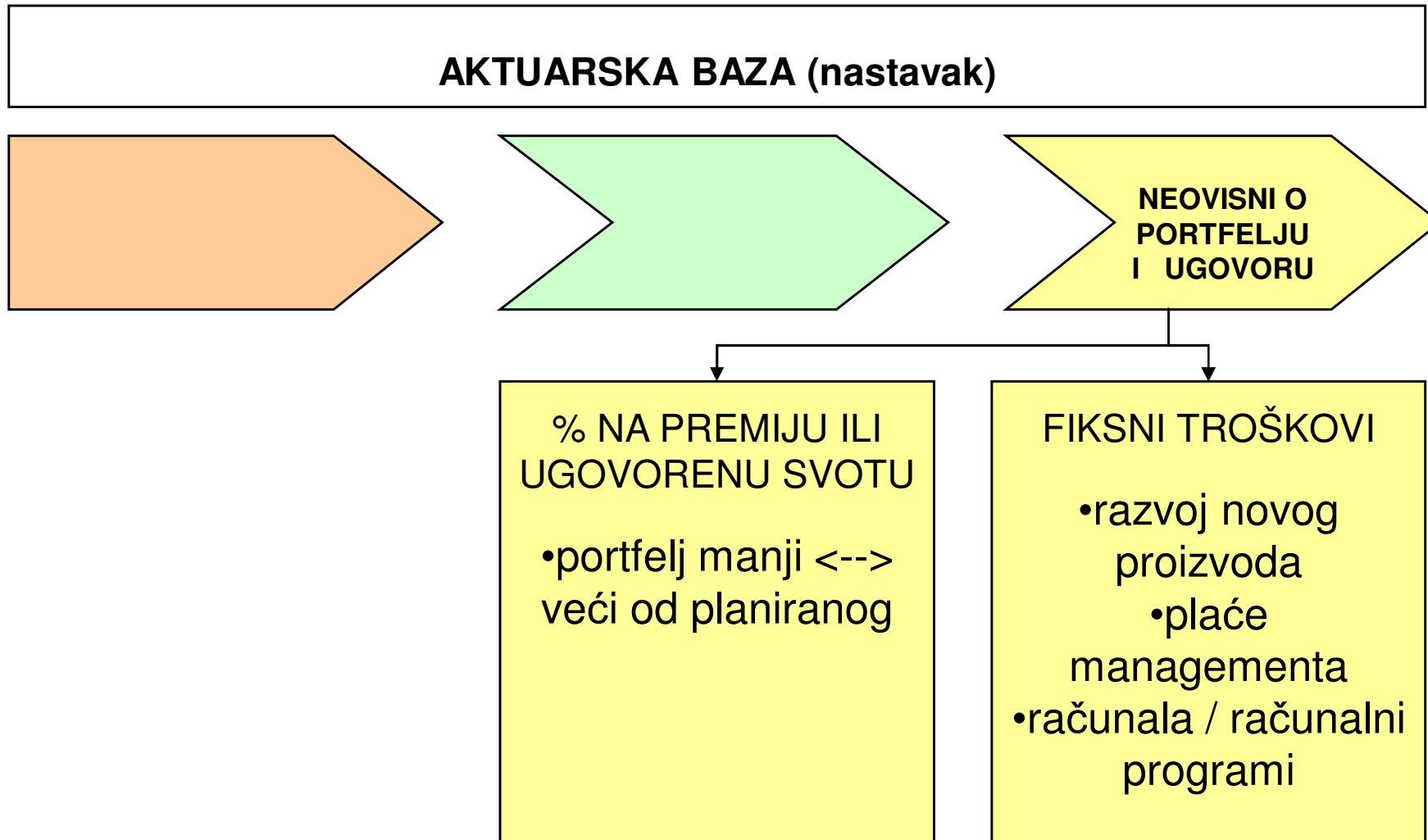

Troškovi

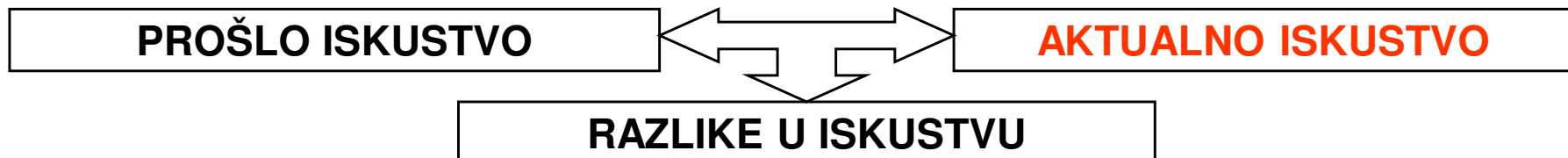

Troškovi

Troškovi - D

FAKTORI KOJI UTJEČU NA ISKUSTVO	
Vrsta proizvoda	lakše <-> teže prodati više <-> manje promjena
Način prodaje	zaposleni <-> agenti
Organizacija osiguratelja	razina automatizacije
Tržište radne snage	nivoi plaća dostupnost stručnjaka
Inflacija troškova	periodički troškovi!
PRECJENJIVANJE <-> POTCJENJIVANJE	

Troškovi

ANALIZA ISKUSTVA

1. PODJELA VRSTA

- vrsta ugovora
- način prodaje

2. PODJELA POJAVLJIVANJE

- trošak zaključenja
(početni)
- trošak obnove
- završni troškovi

3. PODJELA OSNOVICA

- premija
- US / renta
- po polici

Troškovi

ANALIZA ISKUSTVA (nastavak)

po vrstama
ugovora

MATRICA VRIJEDNOSTI

POČETNI

OBNOVE

ZAVRŠNI

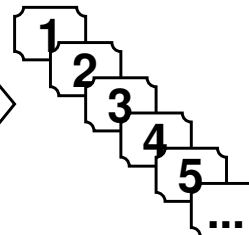
% PREMIJE

% US / RENTE

PO POLICI

~~provizija~~

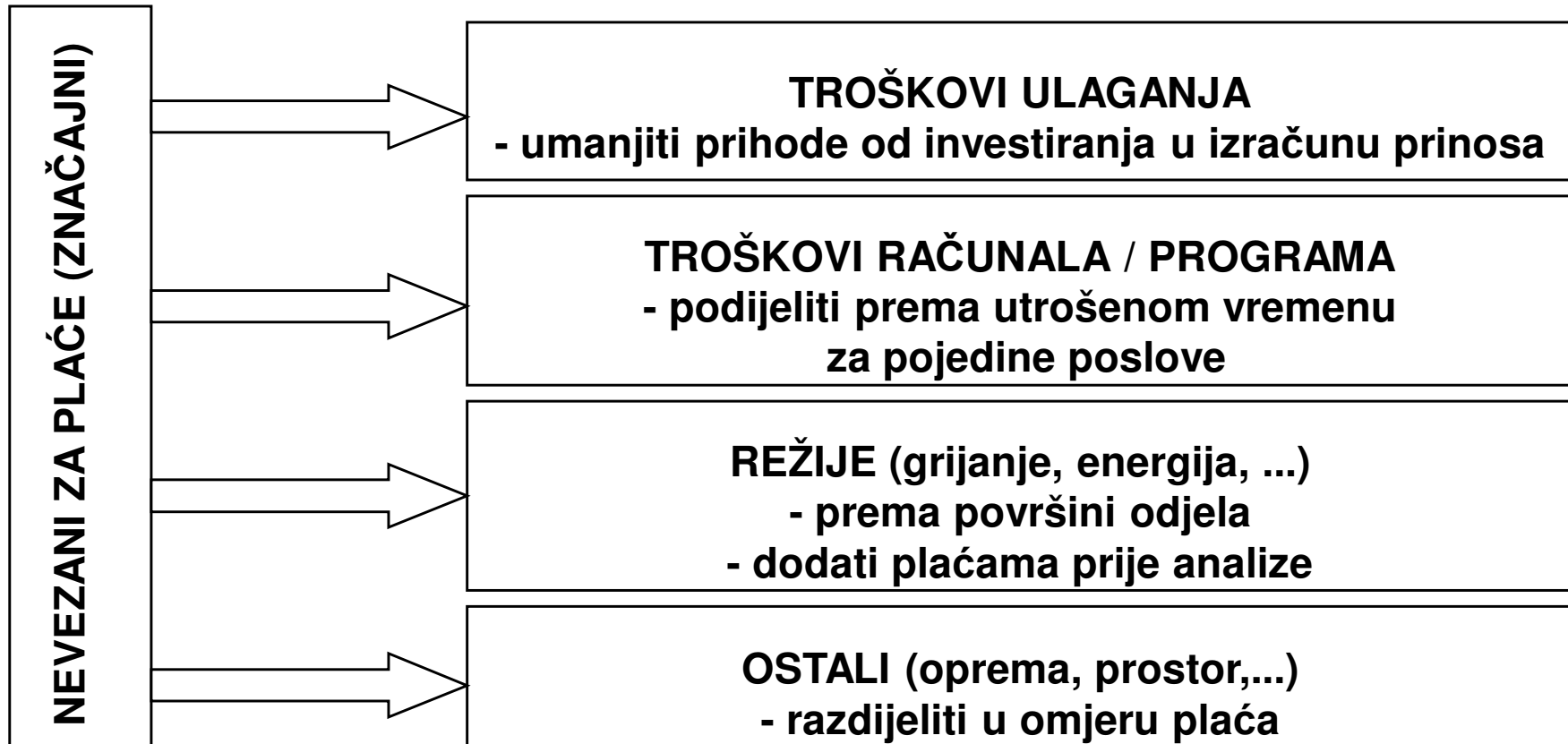
veliki
jednokratni
troškovi

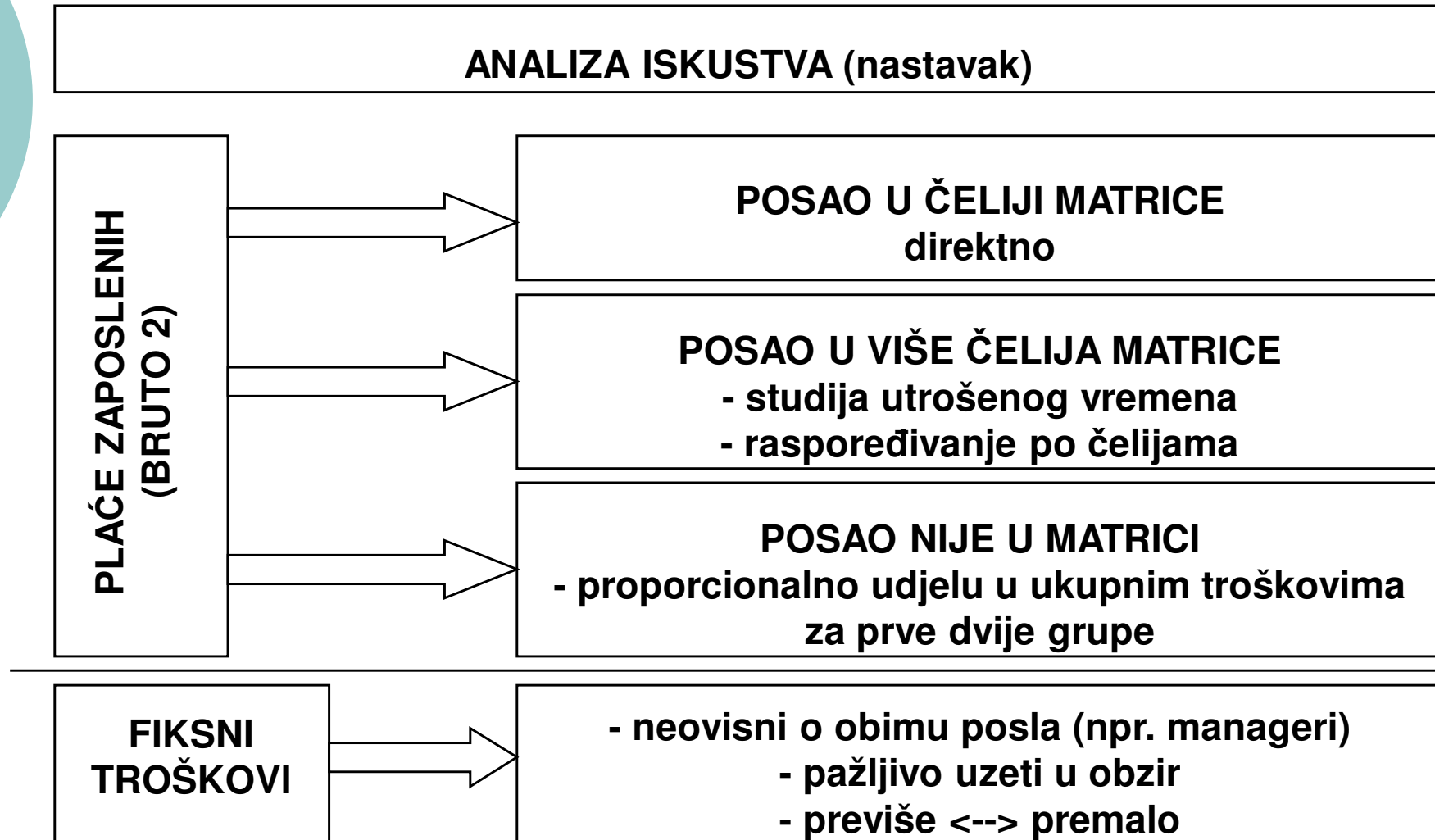
veliki
periodički !
troškovi

Troškovi

ANALIZA ISKUSTVA (nastavak)

Troškovi

Troškovi

ANALIZA ISKUSTVA (nastavak)

MATRICA VRIJEDNOSTI

	POČETNI	OBNOVE	ZAVRŠNI
% PREMIJE	9999999 / premija	99999 / premija	999 / premija
% US / RENTE	99999 / US	9999 / US	999999999 / US
PO POLICI	9999 / broj polica	99999 / broj polica	999 / broj polica

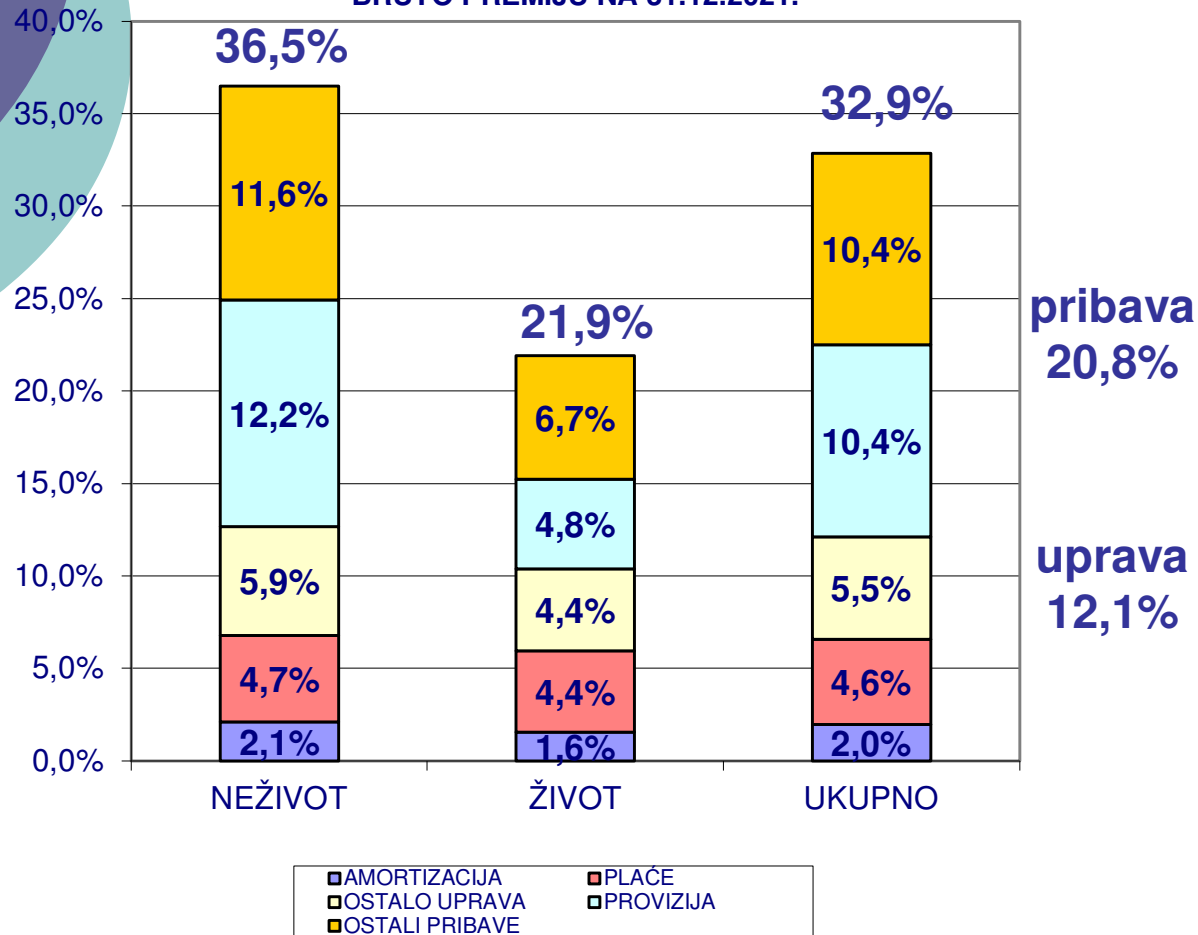
OČEKIVANE PROMJENE U BUDUĆNOSTI

INFLACIJA

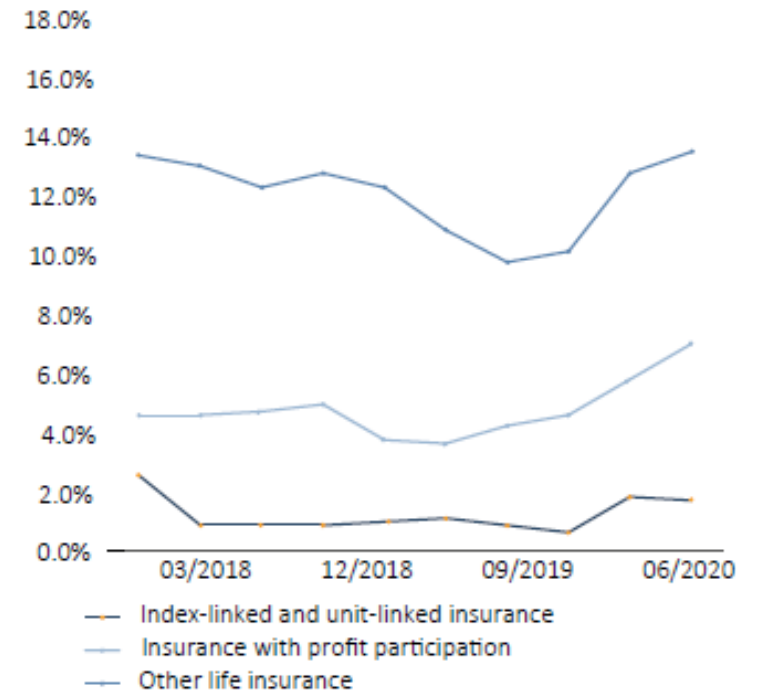
Troškovi – tržište u Hrvatskoj - H

STRUKTURA TROŠKOVA U ODNOSU NA ZARAČUNATU BRUTO PREMIJU NA 31.12.2021.

Izvor: HANFA

Figure 3 – Expense ratios for selected life insurance (on tiness)

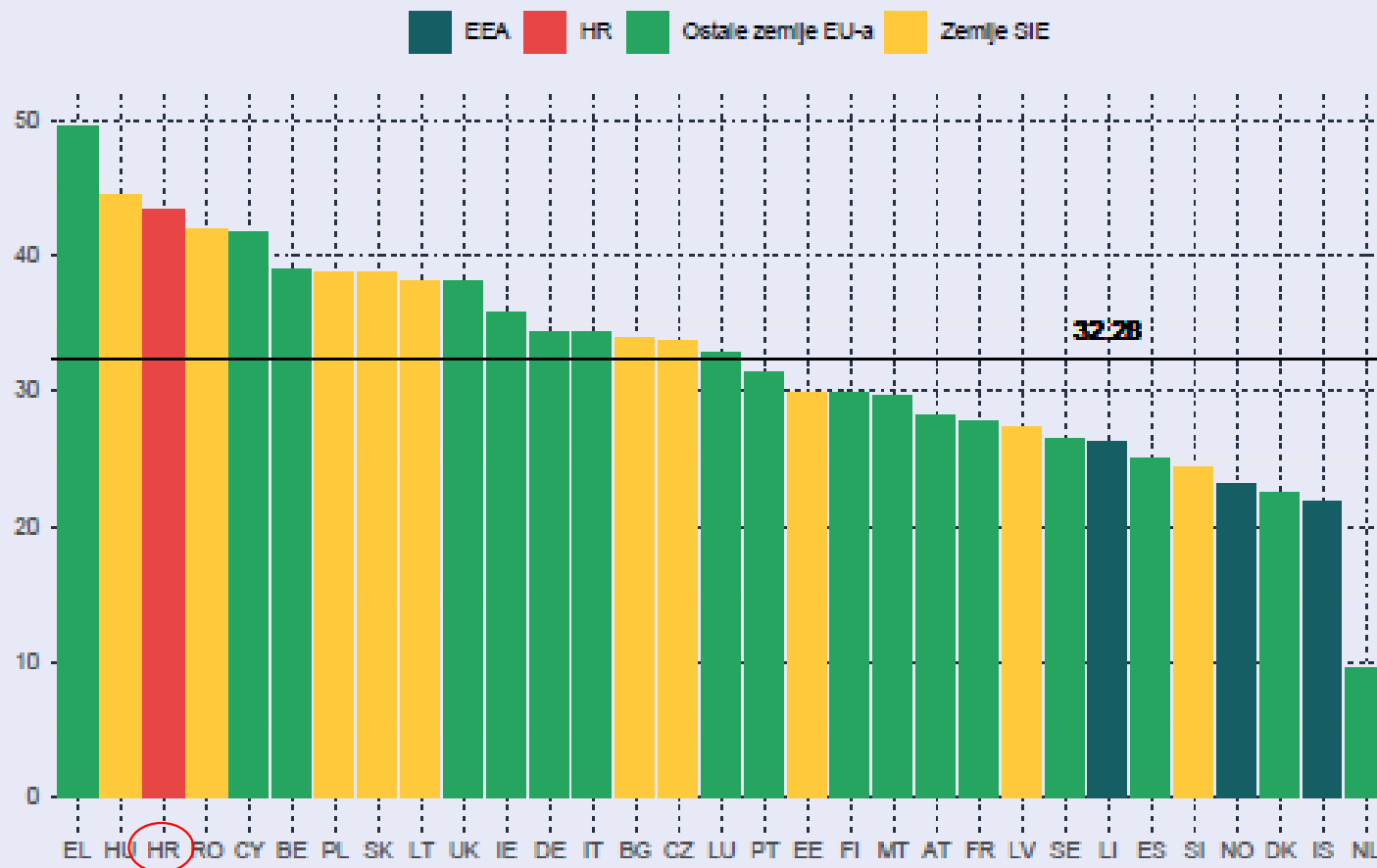

Source: EIOPA Solvency II database.

Troškovi – tržište u Hrvatskoj

Slika 59. Kvota troškova domaćih društava relativno visoka u usporedbi s drugim zemljama EU-a

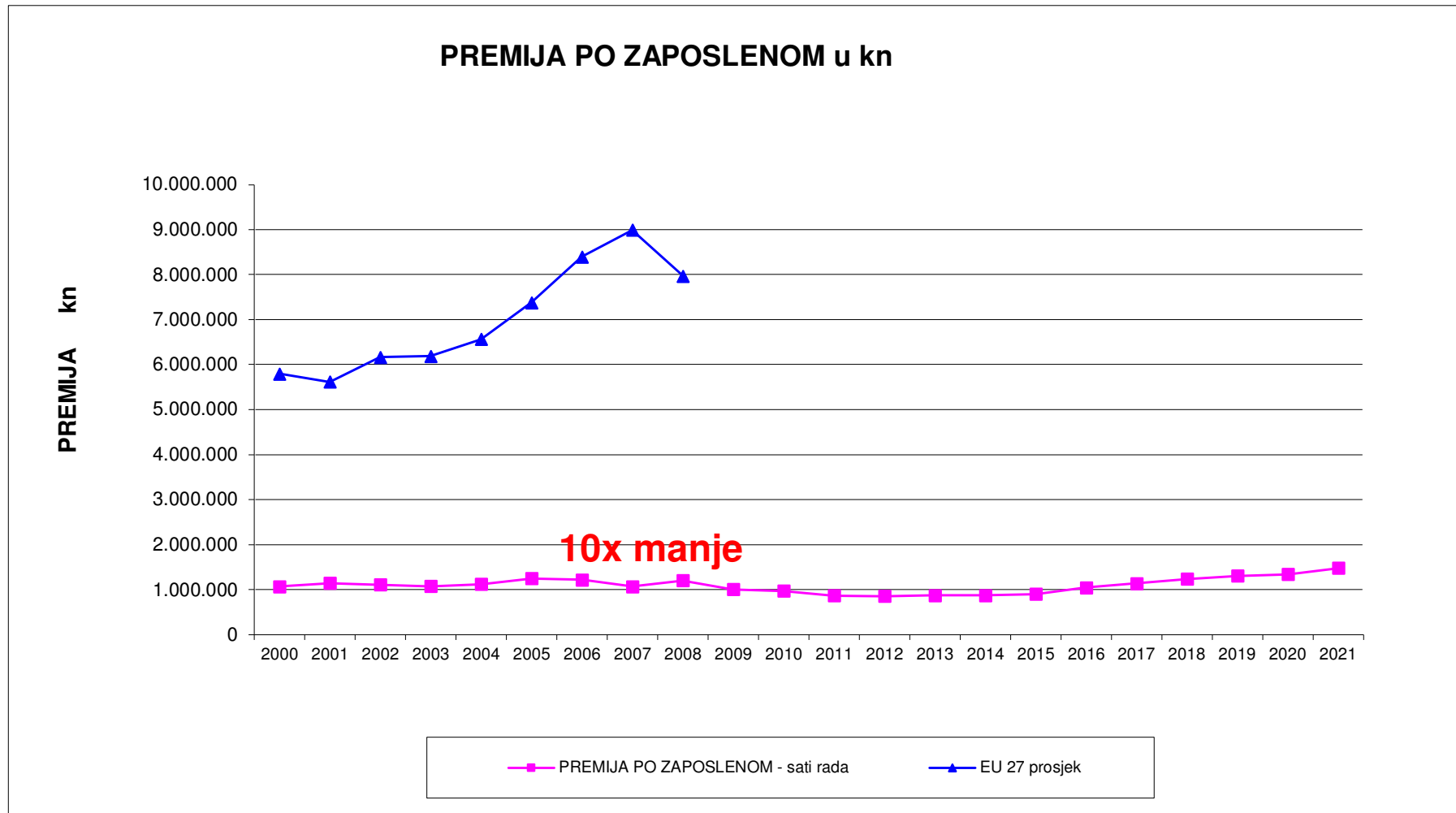
Prosječna kvota troškova u razdoblju od 2017. do 2019. godine, u %

Izvor: HANFA

Izvor: EIOPA

Troškovi – tržište u Hrvatskoj - H

Izvor: HANFA, European insurance in figures 2001-2010 CEA 2011

Troškovi

IZRADA NOVOG CJENIKA

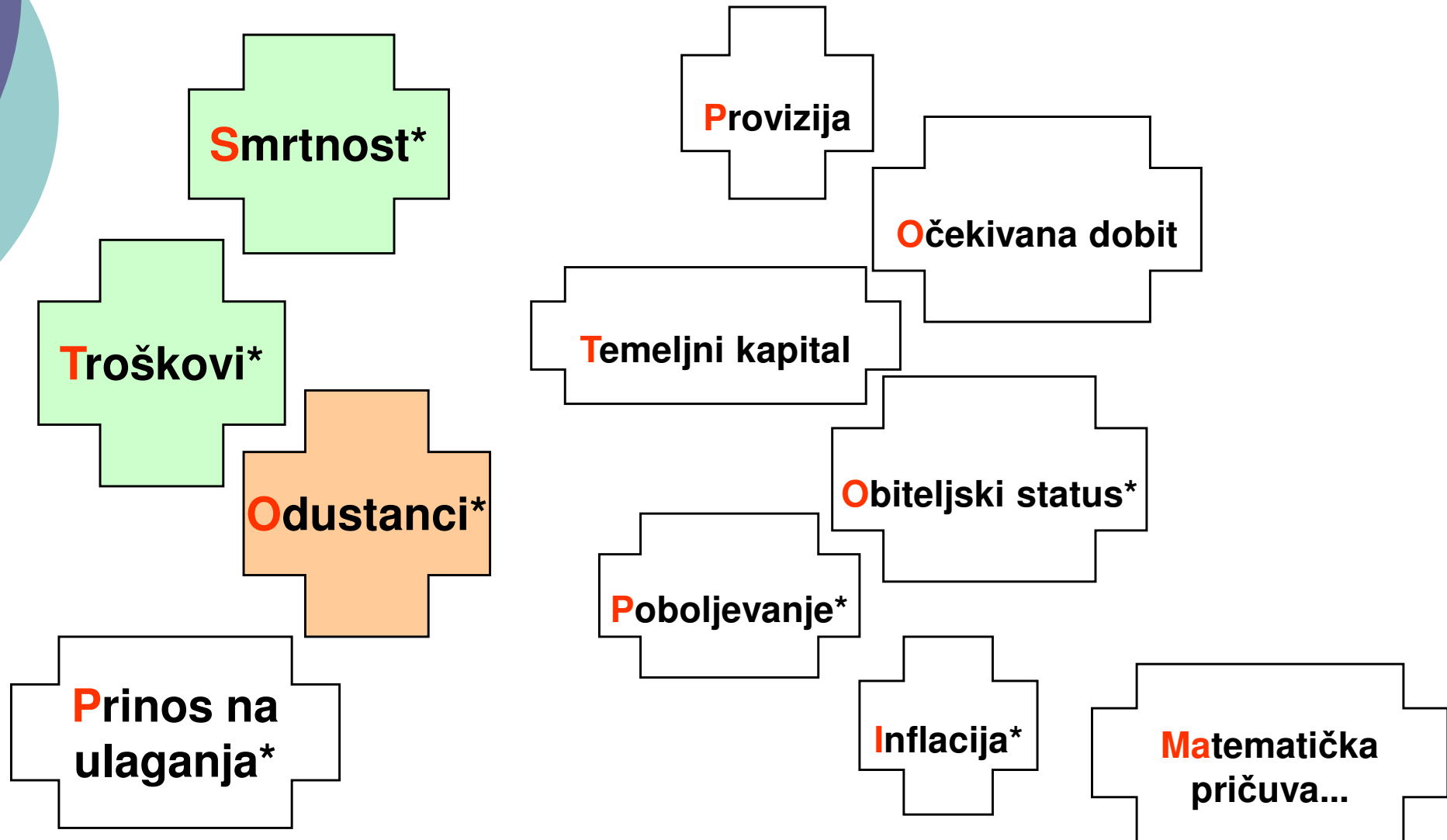
CJENIK RENTNOG OSIGURANJA

- trošak pribave 1,5% na premiju, jednom na početku
  - provizija posebno
- trošak nastavka 0% na premiju, godišnje
- trošak uprave 0,45% na premiju godišnje
- trošak završetka 1,5% na rentu pri isplati

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA

- trošak pribave 1% na US, jednom na početku
  - provizija posebno
- trošak nastavka 2,0% na premiju, godišnje
- trošak uprave 0,4% na US godišnje

Aktuarska baza

Odustanci

ŽIVOTNO OSIGURANJE SE PRODAJE, A NE KUPUJE!

OTKUP

- prestanak osiguranja
- povlačenje sredstava
- nužno zadovoljenje minimalnih uvjeta
(npr. plaćene barem 2 godišnje premije i proteklo barem 2 godine osiguranja)

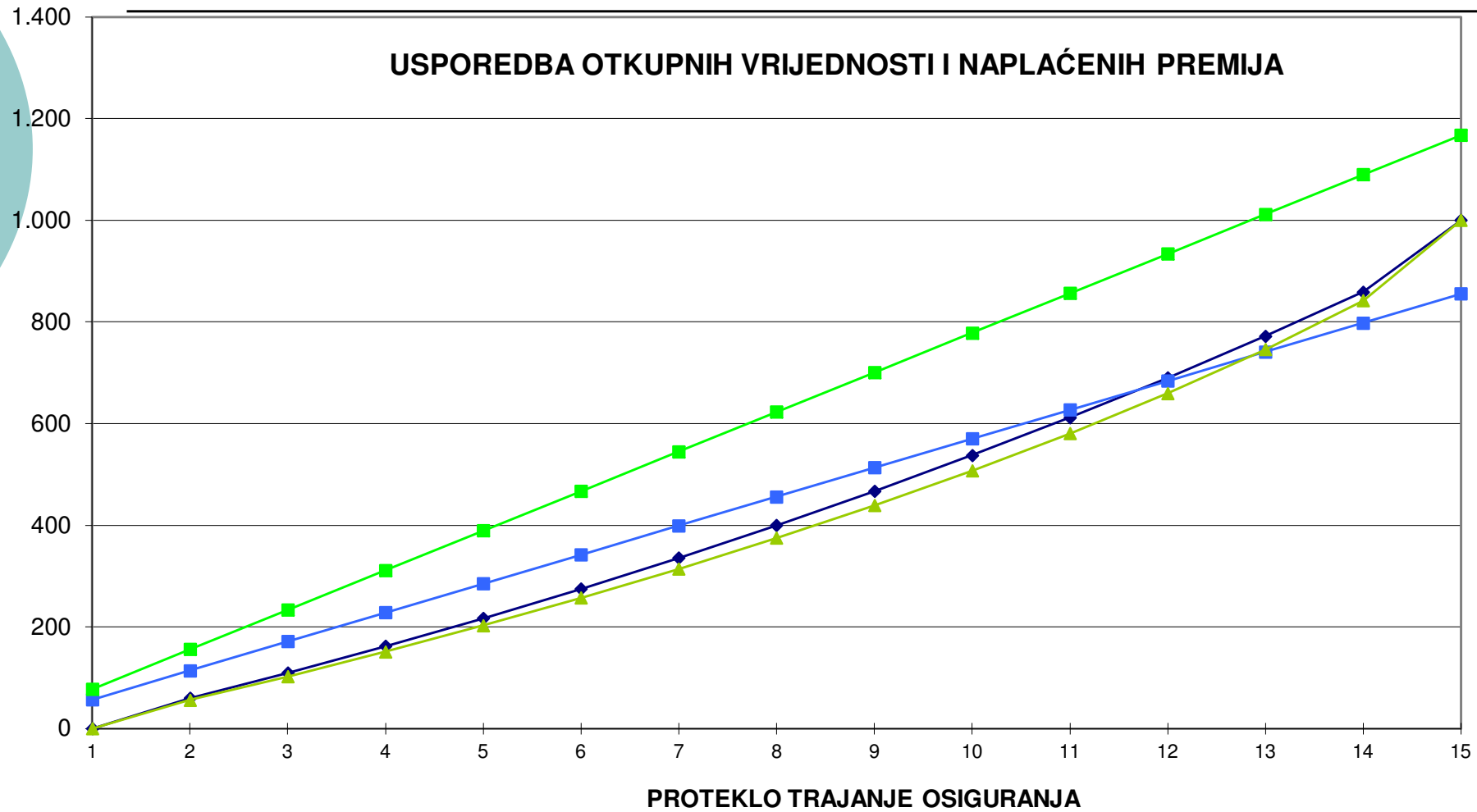
KAPITALIZACIJA

- prestanak plaćanja premije
- smanjenje US
- osiguranje i dalje traje
- nužno zadovoljenje minimalnih uvjeta (slično kao za otkup)

PREKID

- prestanak osiguranja
- nema povrata sredstava
- nisu zadovoljeni minimalni uvjeti za otkup ili kapitalizaciju

Odustanci

—◆— otkup D20-T15

—■— premija D20-T15

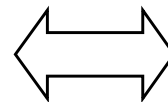
—▲— otkup D60-T15

—■— premija D60-T15

Odustanci

AKTUARSKA BAZA

**NEDAVNO ISKUSTVO
OSIGURATELJA**

**OČEKIVANO BUDUĆE
ISKUSTVO OSIGURATELJA**

Prilagoditi eventualnim promjenama (ciljanog tržišta, vrste ugovora,...)

POJAVLJIVANJE <--> UTJECAJ NA REZULTAT

- ako dobit iz odustanaka → konzervativne pretpostavke → ne precijeniti
- ako gubitak iz odustanaka → konzervativne pretpostavke → ne podcijeniti

BAZA ODUSTANAKA <--> BAZA PREMIJE

- mogu biti ovisne (iste) i neovisne
  - odluka osiguratelja
  - ovisi i o uvjetima osiguranja

Odustanci - D

FAKTORI KOJI UTJEČU NA ISKUSTVO	
Način prodaje	agenti → više veći pritisak → više
Proteklo trajanje	početak osiguranja → više
Ciljano tržište	niži prihodi → više
Visina premije	više premije → više
Učestalost premije	veća učestalost → više
Način plaćanja	gotovina → više trajni nalog → manje
Vrsta ugovora	štednja → manje zaštita → više
Naknade kod odustajanja	velikodušnije → više
Ekonomska situacija	lošija → više

Odustanci – primjer 1 - D

PRIMJER ODUSTANAKA OD OSIGURANJA PREMA NAČINU PRODAJE

PROTEK GODINA OSIGURANJA	BANKE	ZAPOSLENICI	AGENCIJE
1	4%	7%	33%
2	3%	4%	9%
3	2%	3%	5%
4+	1%	2%	4%

Odustanci

ANALIZA ISKUSTVA

CILJ: STOPE ODUSTANAKA

- nema u tablicama

BITNI FAKTORI

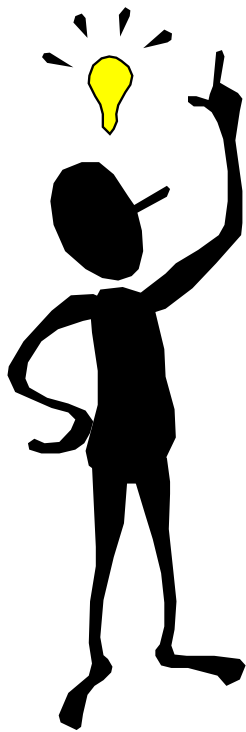
- vrsta ugovora
- proteklo trajanje
- način prodaje
- ciljano tržište
- struktura provizija

stopa odustanaka = odustali / aktivne police

- u razdoblju
- podijeljeno prema grupama
- analogno analizi smrtnosti

Odustanci

IZRADA NOVOG CJENIKA

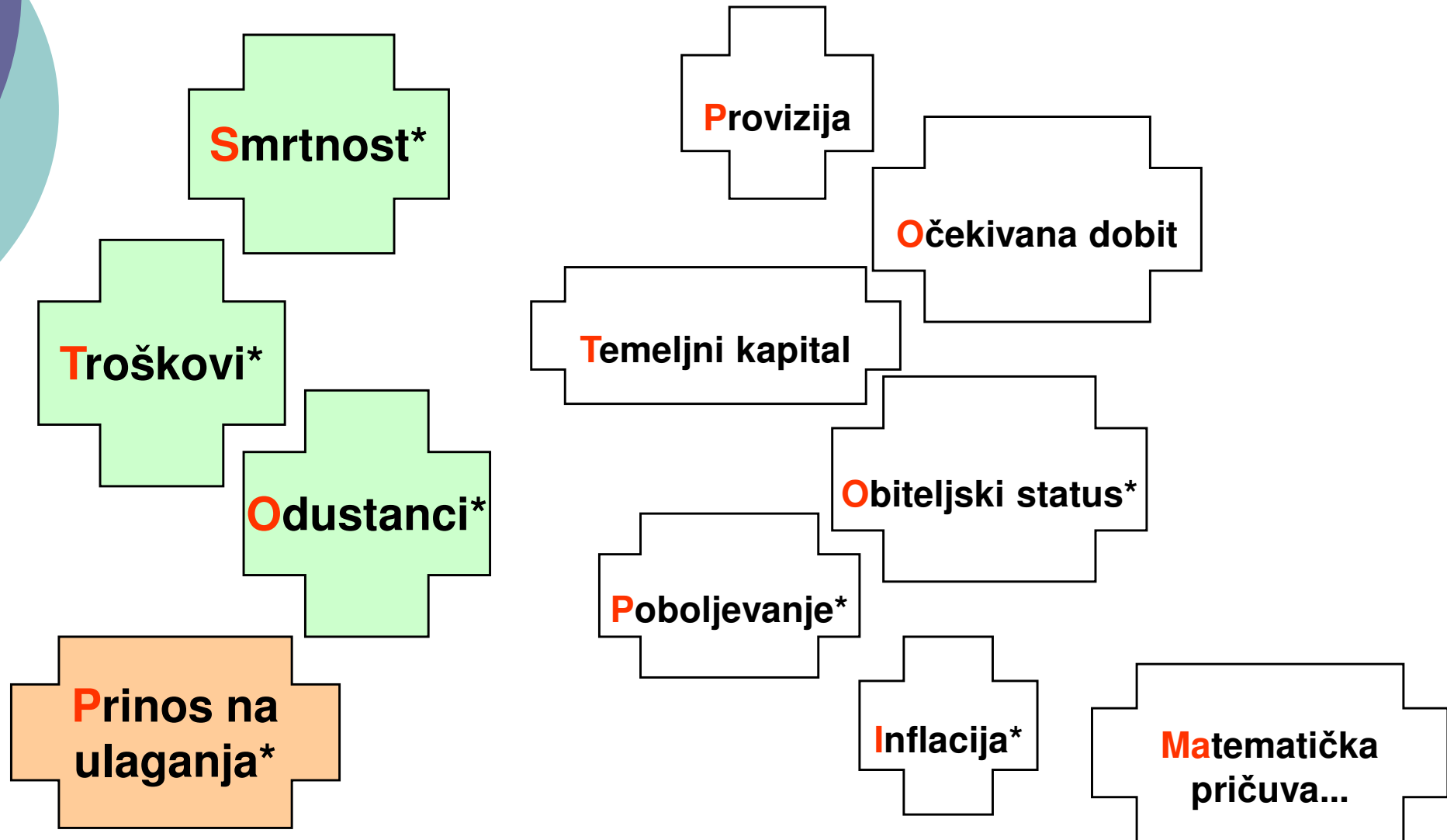

CJENIK RENTNOG OSIGURANJA
•nema odustanaka

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA

- 1 godina – 10%
- 2 godina – 7%
- 3 godina – 5%
- 4 + godina – 4%

Aktuarska baza

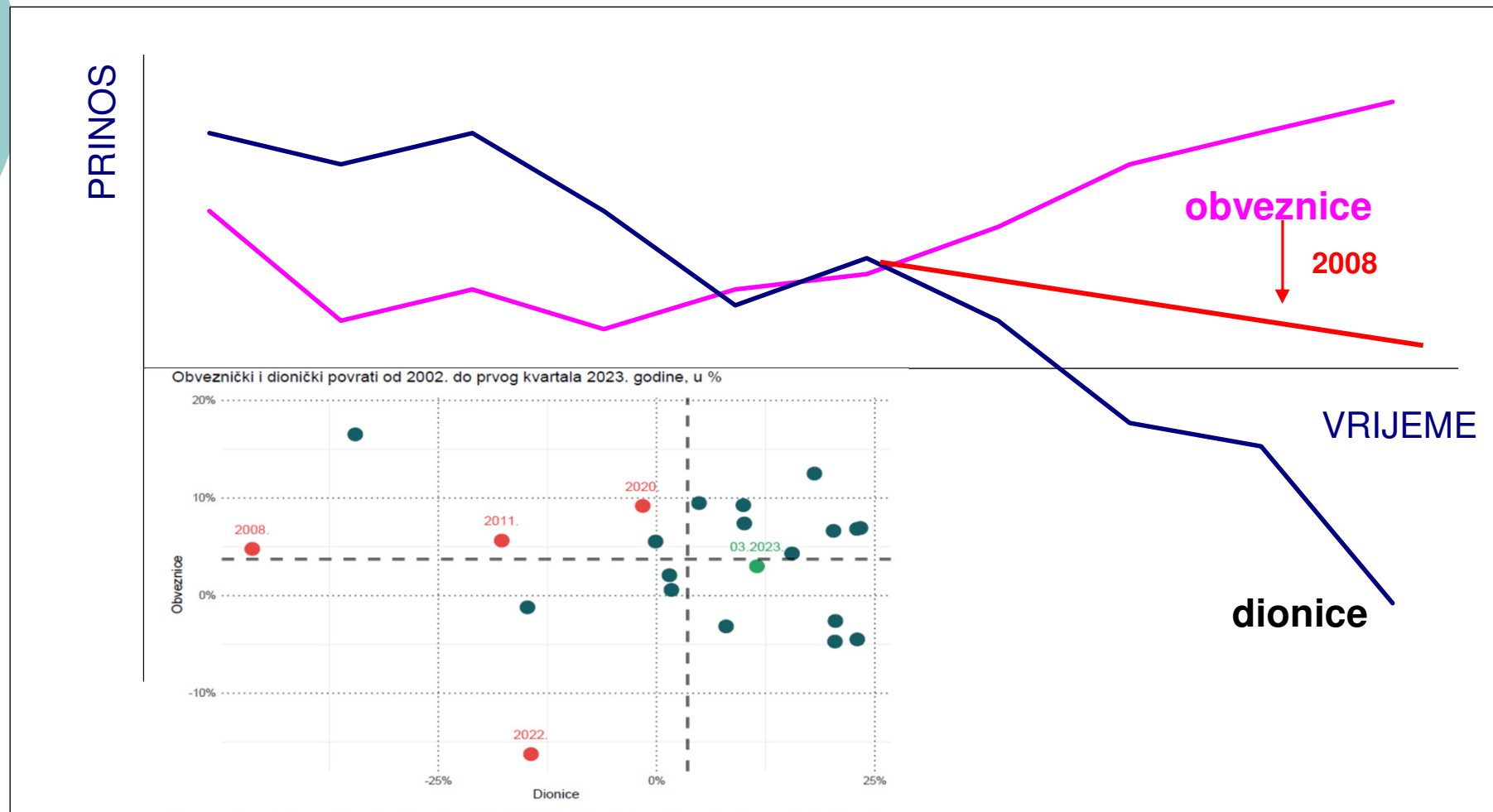

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

117

Prinos na ulaganja

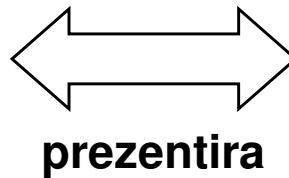
Napomena: Crveno istaknute točke predstavljaju godine zadnjih najvećih kriza. Zeleno istaknuta točka predstavlja povrat dionica i obveznica do kraja ožujka 2023. godine. Horizontalna i vertikalna iscrkana linija predstavljaju prosjeke dioničkih i obvezničkih povrata tijekom promatranog razdoblja.
Izvor: Bloomberg

Izvor: Hrvatski dani osiguranja 2023, A. Žigman

Prinos na ulaganja

PRINOS OD ULAGANJA

**TEHNIČKA KAMATNA
STOPA**

**bitan element baze
posebno za dugoročna osiguranja s velikom pričuvom
(renta, mješovito)**

najbolja procjena prinosa u promatranom razdoblju

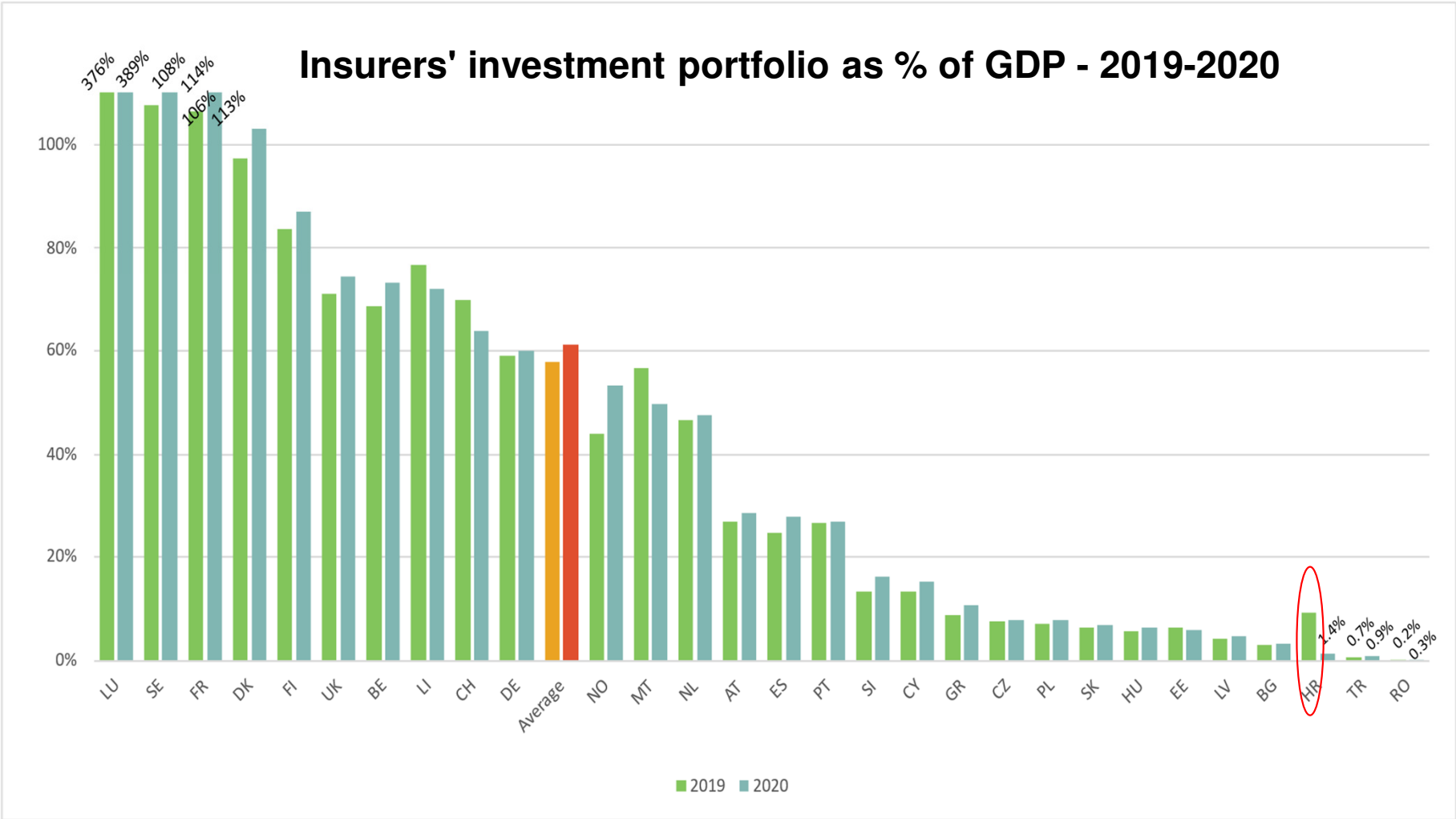
deterministički $\leftrightarrow$ stohastički

Prinos na ulaganja

AKTUARSKA BAZA	
P	POTREBA BUDUĆIH ULAGANJA <ul style="list-style-type: none"> •periodičke uplate → buduća ulaganja → veći rizik budućih prihoda •jednokratne uplate → ulaganje prema dospjeću → nema rizika (?)
O	OSTVARIVI PRINOSI <ul style="list-style-type: none"> •očekivanja u budućnosti
S	STUPANJ INVESTICIJSKIH GARANCIJA <ul style="list-style-type: none"> •veće garancije → konzervativnija kamatna stopa •garantirana tehnička stopa ↔ procjena očekivane dobiti
U	USKLAĐENJE OBVEZA I IMOVINE (rijetko idealno) <ul style="list-style-type: none"> •reinvestiranje → rizik budućih prinosa •usklađenost → profitabilnost neovisna o budućim prinosima
T	TEHNIČKE PRIČUVE <ul style="list-style-type: none"> •visoke pričuve → osjetljivost na prinos
I	INVESTIRANJE <ul style="list-style-type: none"> •politika ulaganja (tekuća ↔ planirana ↔ zakonska ograničenja)

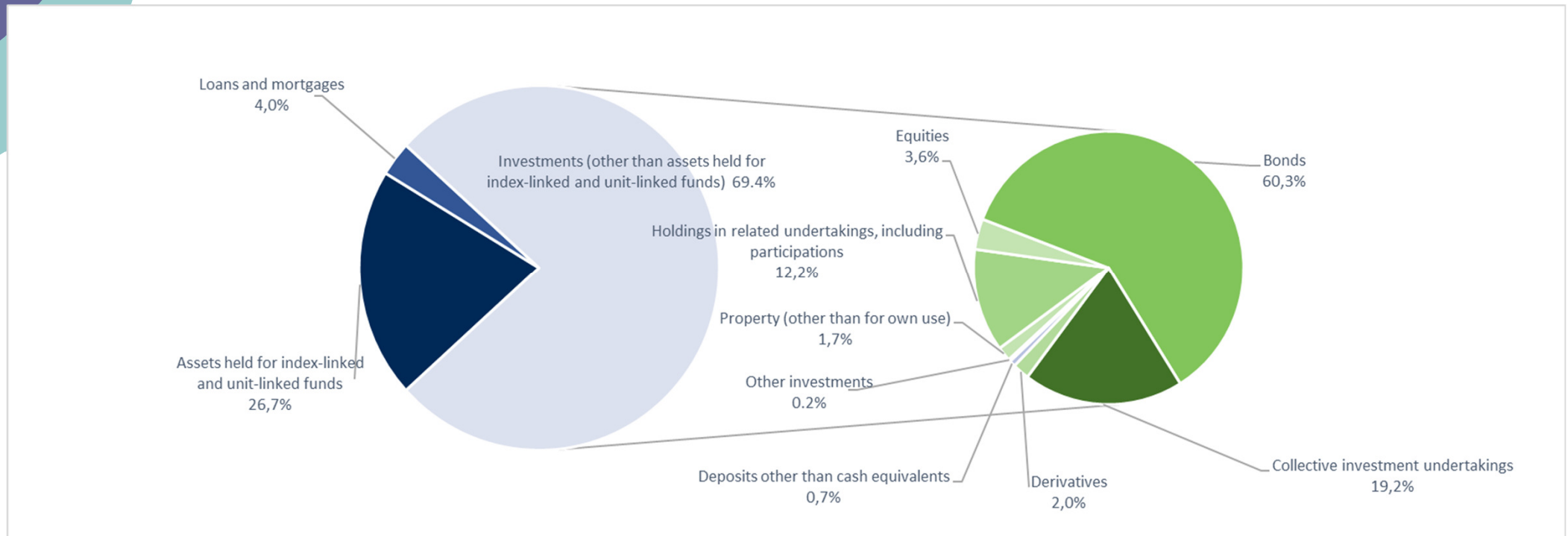
Prinos na ulaganja - D

Izvor: European Insurance Database, Insurance Europe, 2022

Prinos na ulaganja - D

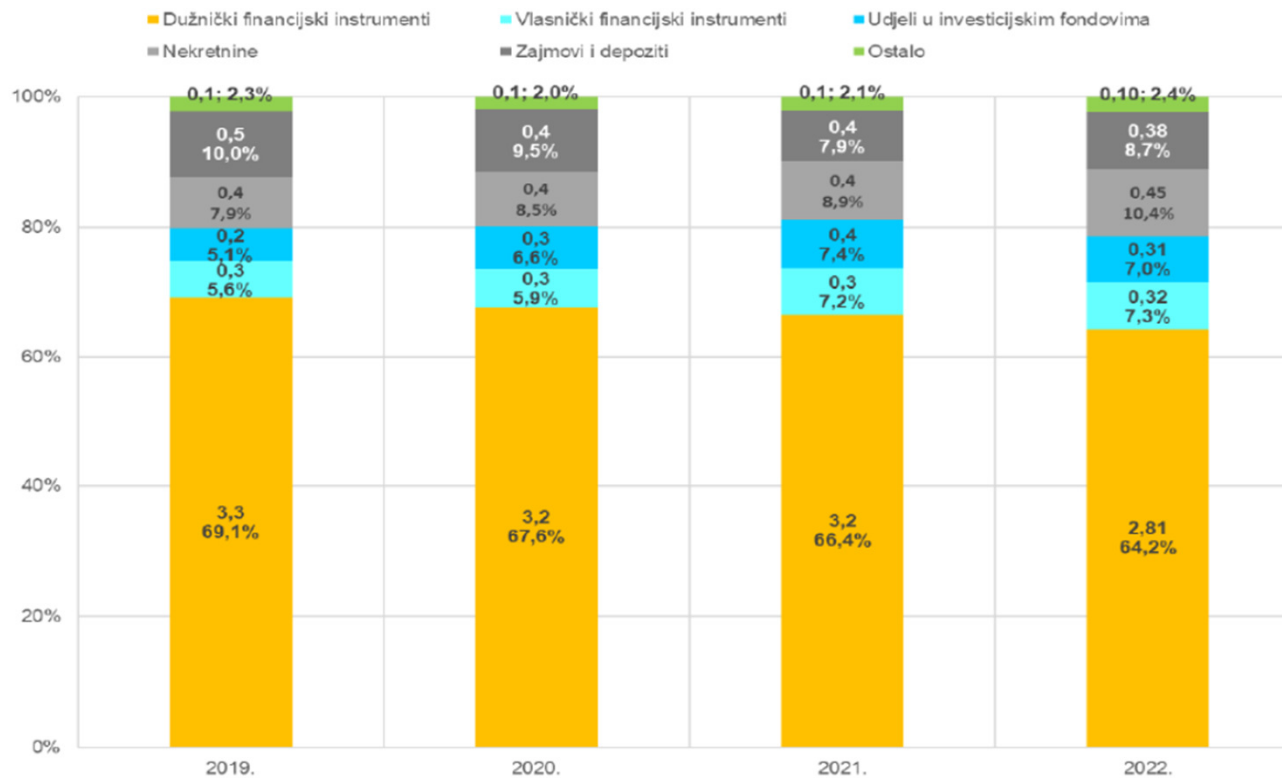
Breakdown of insurers' investment portfolio and asset allocation - 2019 (%)

Izvor: European Insurance Database, Insurance Europe, 2022

Prinos na ulaganja - D - H

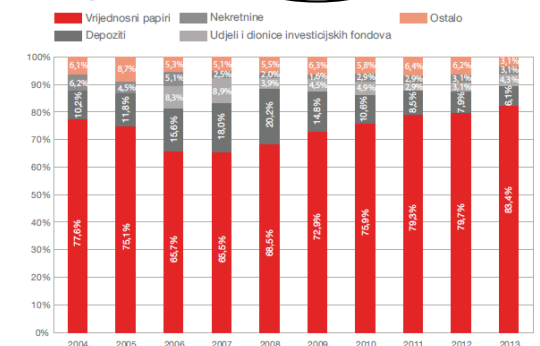
Struktura ulaganja društava za osiguranje

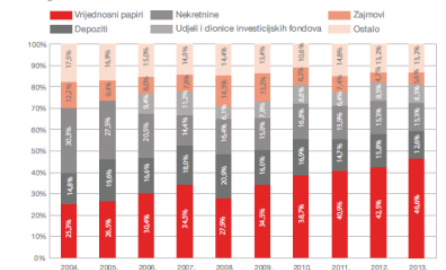
Napomena: Uz postotni udio ulaganja u pojedinu vrstu imovine prikazani su i apsolutni iznosi ulaganja u mlrd. EUR.

Izvor: HANFA

15.15. Struktura ulaganja iz sredstava (matematičke pričuve) za razdoblje od 2004. do 2013. godine

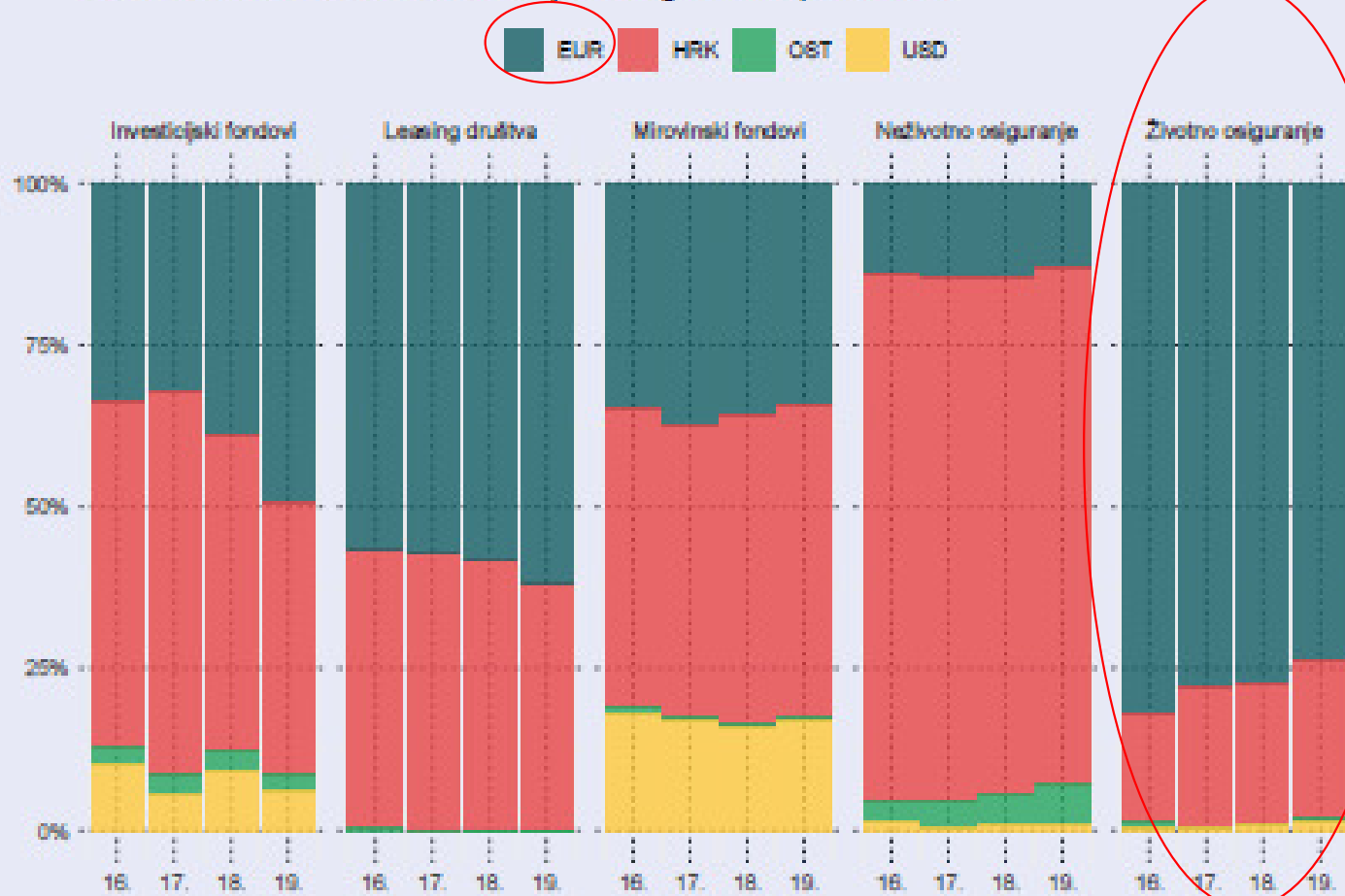
Grafikon 5.14. Struktura ulaganja iz sredstava tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine

Izvor: HANFA

Prinos na ulaganja - D - H

Slika 36. Pojedini sektori izloženi stranim valutama kroz visoki udio imovine u EUR
Valutna struktura imovine sektora finansijskih usluga, u % ukupne imovine

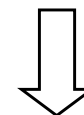
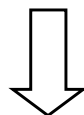
EUR donio veću sigurnost za životna osiguranja (smanjen rizik tečaja)

Prinos na ulaganja

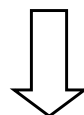

STRUKTURA ULAGANJA

KRETANJA NA TRŽIŠTU

PRINOS NA ULAGANJA

TEHNIČKA KAMATNA STOPA

- premije
- pričuve
- analize
- ....

Prinos na ulaganja

FAKTORI KOJI UTJEČU NA ISKUSTVO

Raspršenost

Politika ulaganja

veća → veću sigurnost
→ manji prinos?

rizičnije ↔ manje rizično

ANALIZA ISKUSTVA

T
I
P
O
V
I

IMOVINE

Trenutni prinos

Očekivani prinos reinvestiranja

Buduća raspršenost ulaganja

Dozvoljena struktura ulaganja

Prinos na ulaganja - H - P

ANALIZA ISKUSTVA – nastavak Dozvoljena struktura ulaganja

- ~~• ograničenja na moguća ulaganja:
  - vrsta ulaganja
  - % ulaganja~~

- osim za mala društva

(HANFA Pravilnik o dodatnim zahtjevima za mala društva za osiguranje, 2 / 2023)

ZAKON O OSIGURANJU

Ulaganje imovine za pokriće tehničkih pričuva

Članak 161.

PRAVILA ULAGANJA → NAČELA ULAGANJA

(1) Društvo za osiguranje dužno je imovinu za pokriće tehničkih pričuva ulagati na način koji je primjeren prirodi i trajanju obveza osiguranja i obveza reosiguranja i u najboljem interesu ugovaratelja osiguranja, osiguranika i korisnika osiguranja te u skladu s politikom ulaganja, ako je objavljena.

(2) U slučaju sukoba interesa, društvo za osiguranje ili osoba koja upravlja portfeljem njegove imovine dužna je osigurati da je ulaganje izvršeno u najboljem interesu ugovaratelja osiguranja i korisnika osiguranja.

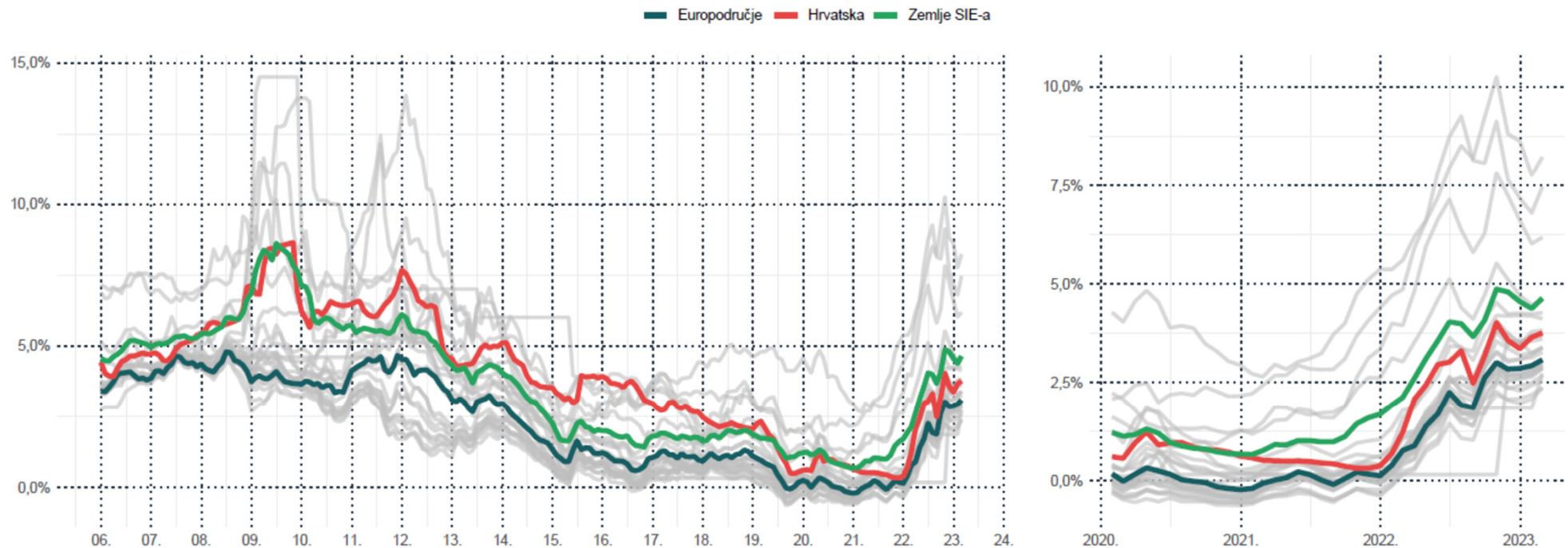
Prinos na ulaganja – primjer 2 - D

Prinos na ulaganja – primjer 2 - D

Prinosi na dugoročne državne obveznice, u %

Napomena: Sivo označene linije prikazuju kretanje indikatora za pojedinačne zemlje EU-a. Zemlje SIE-a čine BG, CZ, EE, HU, LV, LT, PL, RO, SK i SI.
Izvor: Eurostat

Izvor: HANFA, Poslovanje s novom valutom i monetarnim okvirom, A. Žigman, 4 / 2023

Prinos na ulaganja – primjer 3 - D

- u Hrvatskoj od 1.1.2023.:
  - više nema ograničenja na visinu kamatne stope za izračun MPOZ
  - MPOZ se ne računa za računovodstvene svrhe

→ U HRVATSKOJ OVAKVA ANALIZA BILA OBAVEZNA DO 31.12.2022

I DALJE SLIČNA PRAVILA U NEKIM ZEMLJAMA

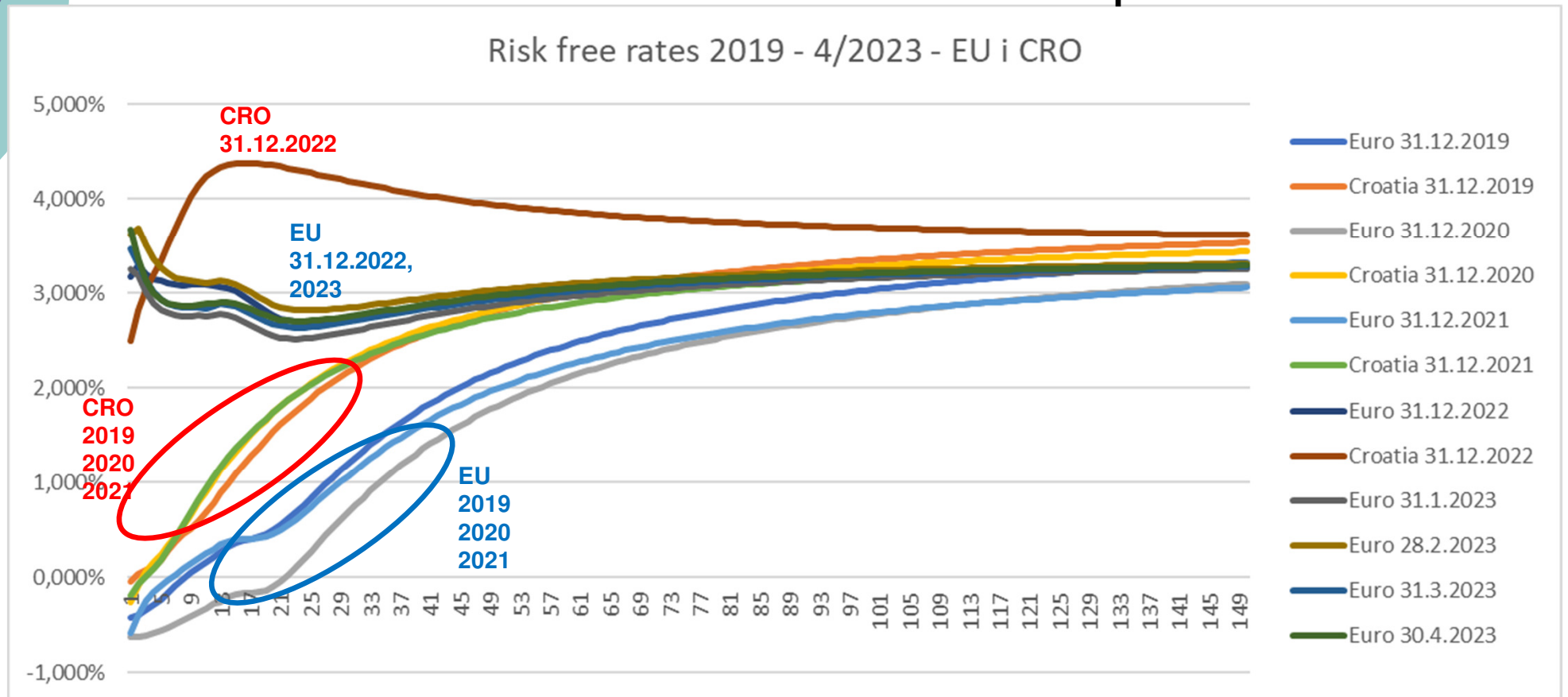
- analogna analiza može se provesti za interne potrebe

**Analiza
ulaganja**

Prinos na ulaganja – primjer 4 - D

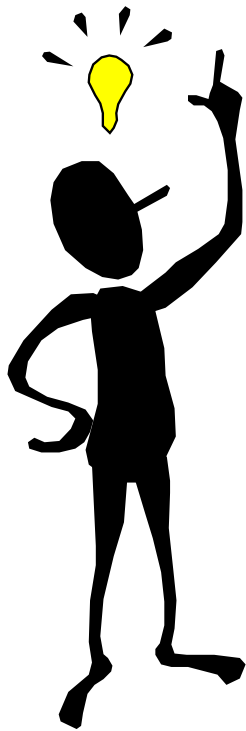
RFR = RISK FREE RATE

- EIOPA računa mjesečno
- Osnovica za izračune SII tehničkih pričuva

Tehnička kamatna stopa

IZRADA NOVOG CJENIKA

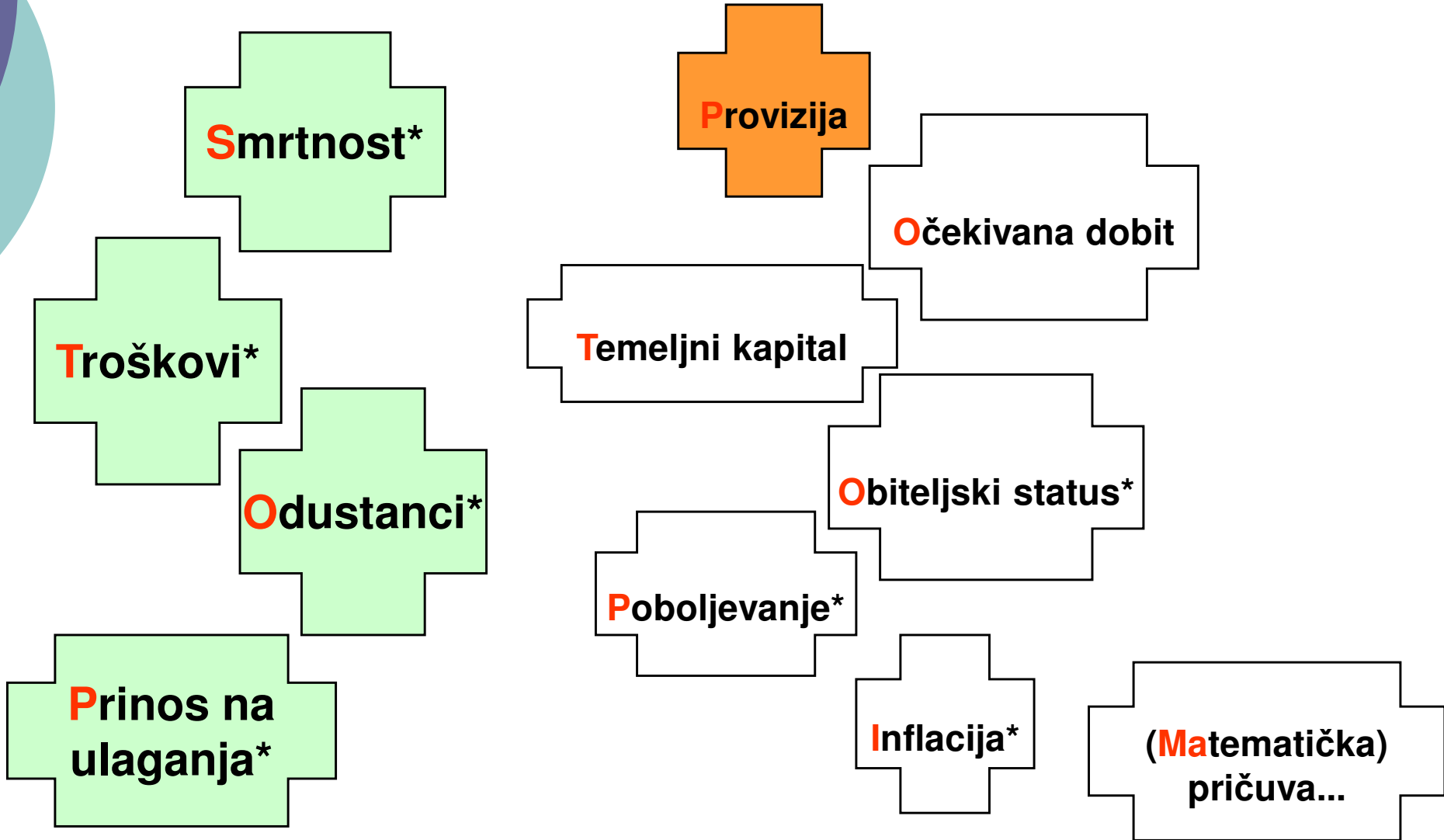
CJENIK RENTNOG OSIGURANJA

- tehnička kamatna stopa – 0,3%
- kamatna stopa za procjenu dobiti – 1%

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA

- tehnička kamatna stopa – 0,5%
- kamatna stopa za procjenu dobiti – 1%

Aktuarska baza

Provizije - H

PRINCIPI

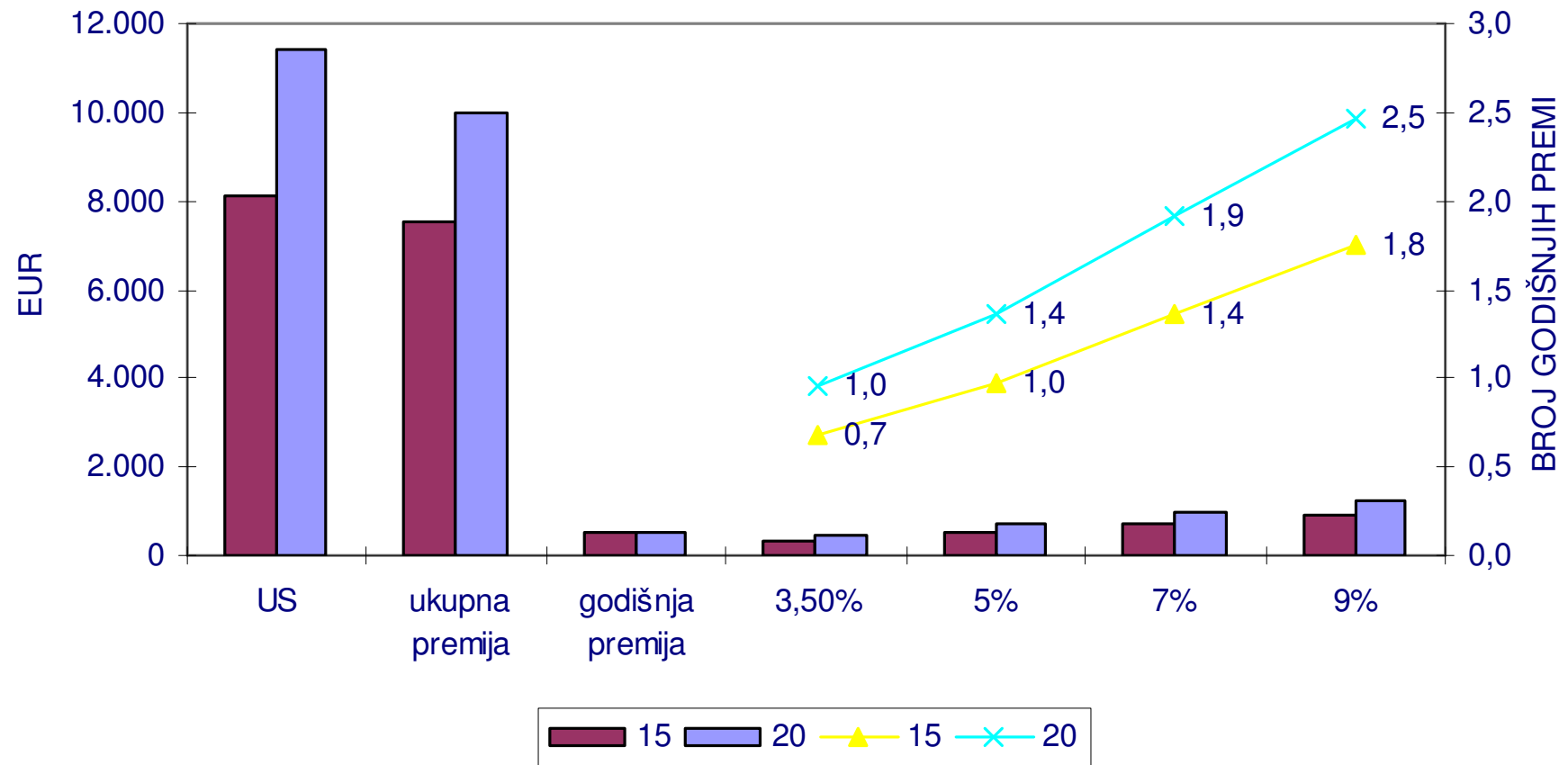
- trošak ovisan o ugovoru
- za novi proizvod planirane stope neovisne o prošlom i aktualnom iskustvu
- ne isplaćivati više od uračunatog u premiju → mogući gubitak
- dulja isplata → manje odustanaka, manji pritisak novog posla

STANJE U HRVATSKOJ

- izuzetno visoke provizije
- kratko trajanje isplate provizije (do 4 godine) → odustanci
- veliki pritisak novog posla
- utjecaj na rezultate poslovanja
- utjecaj na ostvarenu dobit ugovaratelja osiguranja

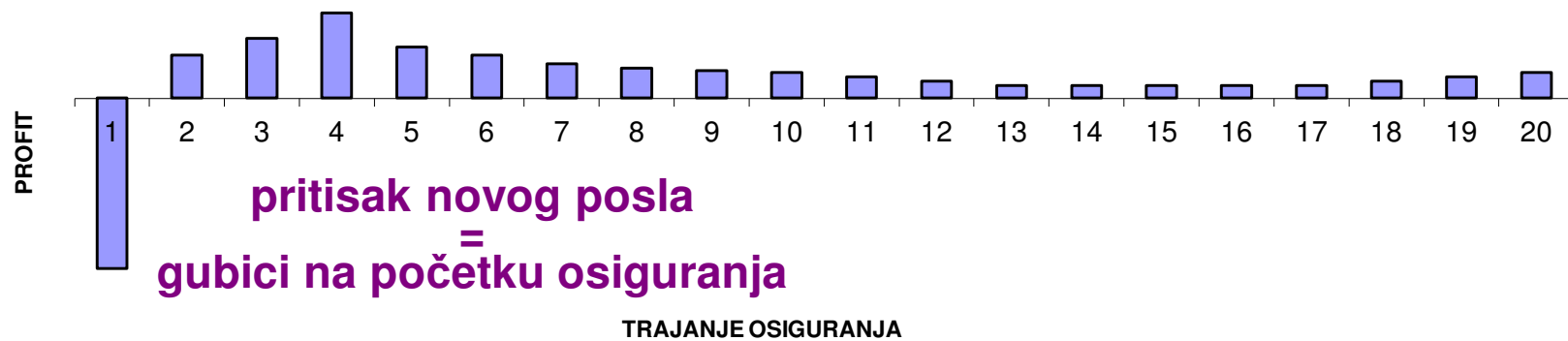
Provizije

PROVIZIJE ŽIVOTNIH OSIGURANJA

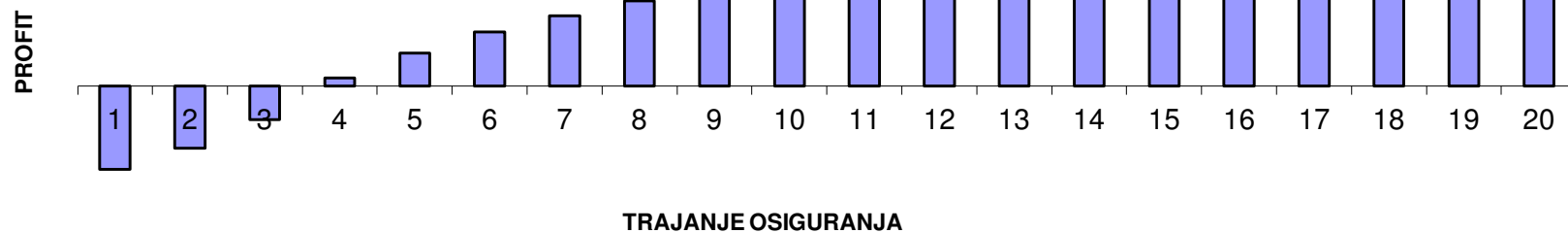

Provizije

POJAVLJIVANJE PROFITA KOD ŽIVOTNIH OSIGURANJA

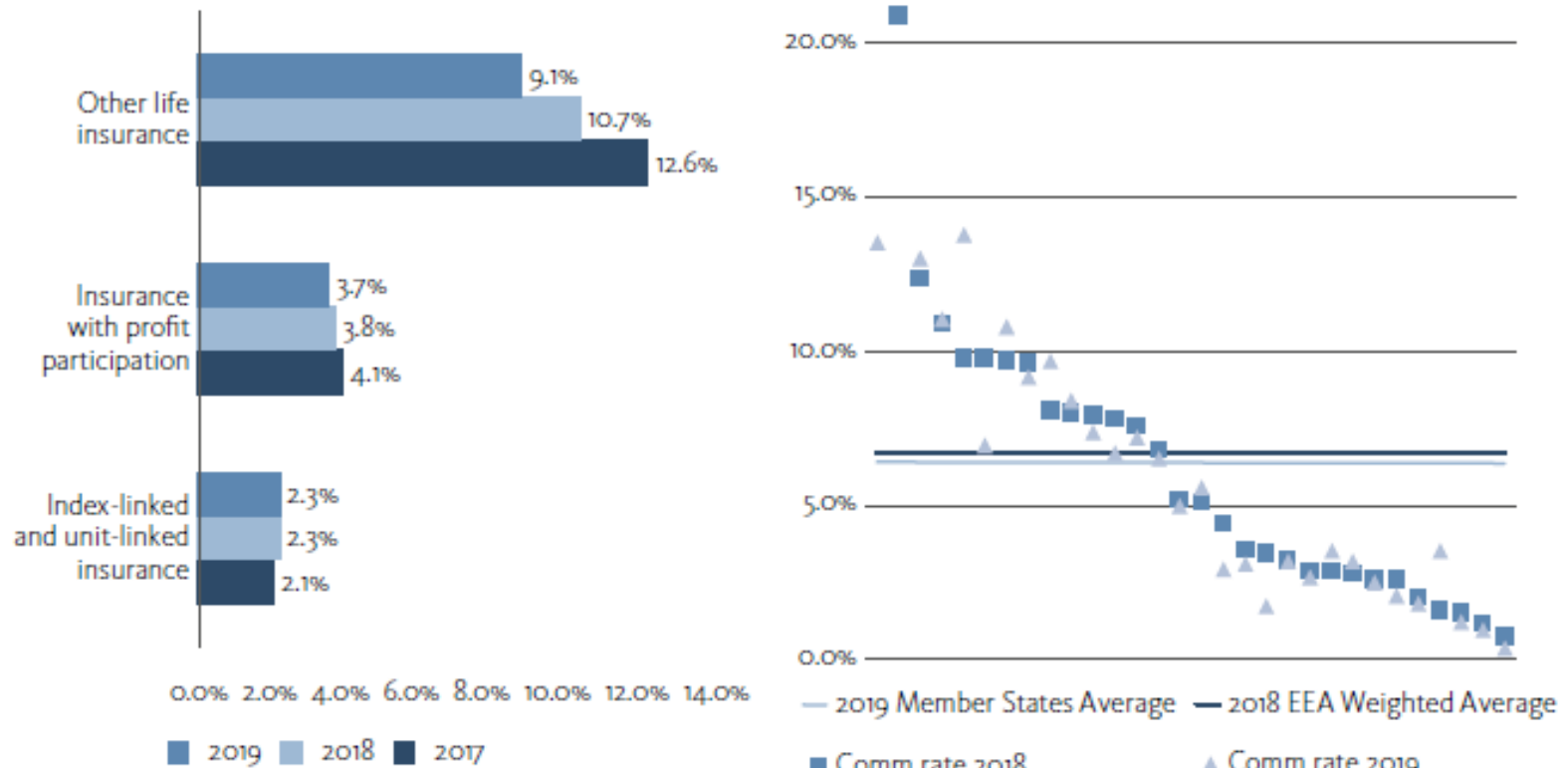
POJAVLJIVANJE PROFITA KOD ŽIVOTNIH OSIGURANJA - KUMUL

Provizije - D

Figure 47 – Commission rates for selected life insurance lines of business (on the left) and index-linked and unit-linked insurance commission rates by Member State (on the right)

Source: EIOPA Solvency II database.

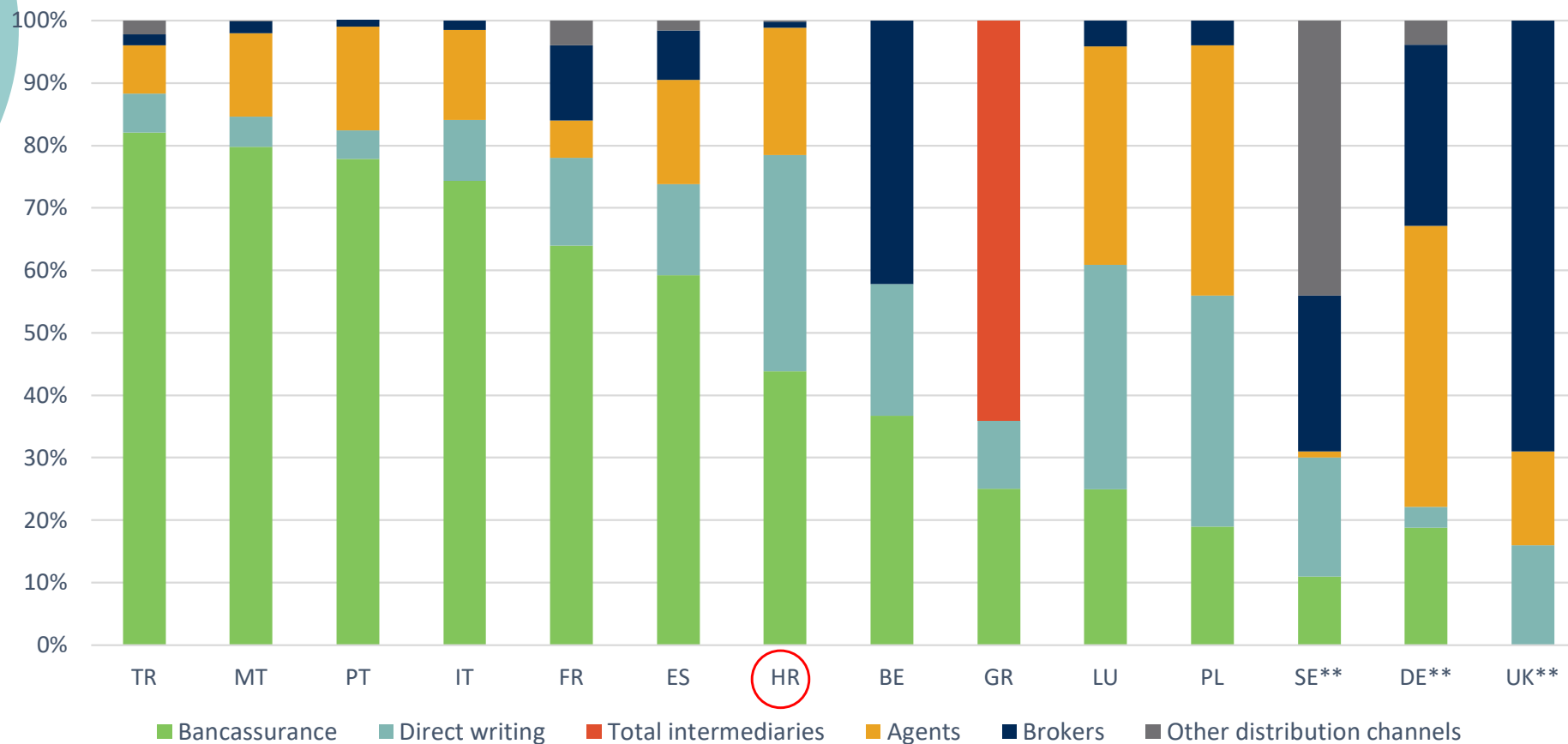
Izvor: 2020 Consumer Trends, EIOPA 2021

Kanali prodaje - H

BROKERI	ZASTUPNICI	ZAPOSLENICI	DIREKTNA PRODAJA	BANKO-OSIGURANJE
<ul style="list-style-type: none"> •neovisni •rade za više osiguratelja •cilj: pronaći najbolji ugovor za klijenta •obično im osiguratelj plaća proviziju •Hrvatska → licenca	<ul style="list-style-type: none"> •vezani za jednog osiguratelja •cilj: prodati osiguranje •osiguratelj im plaća proviziju •Hrvatska → licenca	<ul style="list-style-type: none"> •u radnom odnosu kod osiguratelja •cilj: ostvariti plan prodaje •plaća ili provizija ili kombinacija	<ul style="list-style-type: none"> •telefonska •oglas u novinama •internet •vrlo jednostavni proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> •prodaja osiguranja putem zaposlenika banke •cilj: ostvariti plan prodaje •provizija od osiguratelja •Hrvatska → licenca

Kanali prodaje

Life distribution channels (% of GWP) - 2019

Izvor: European insurance in figures 2020, Insurance Europe, 2022

Kanali prodaje - D

Figure 6 – Digital sales trends by products – NCAs' survey

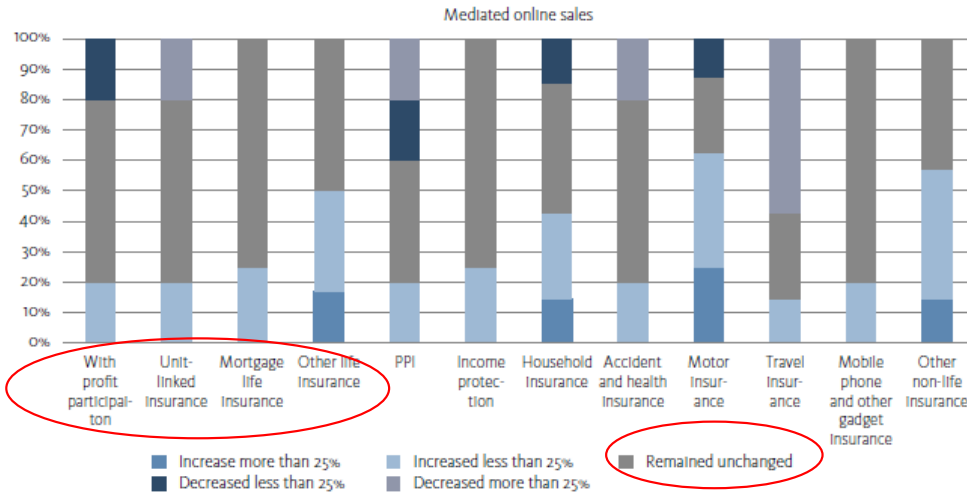
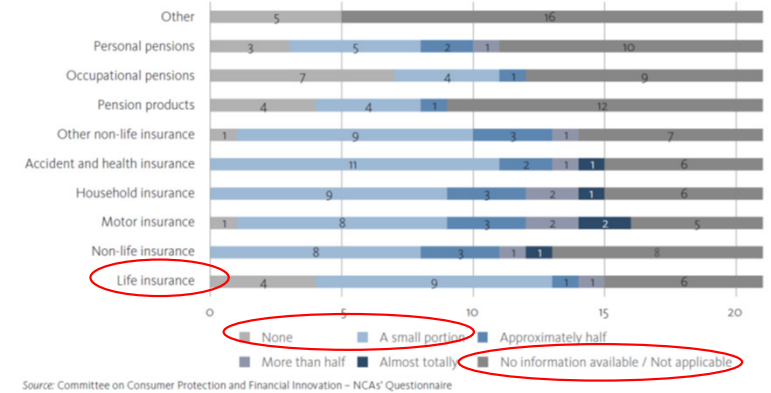
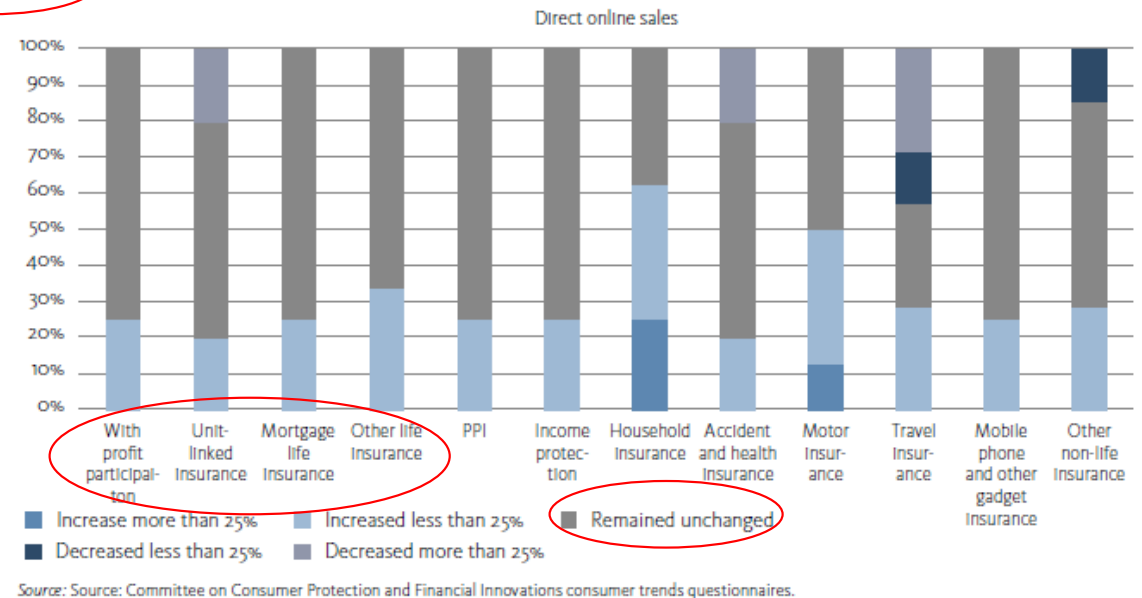

Figure 10 – Digital distribution as a proportion of GWP

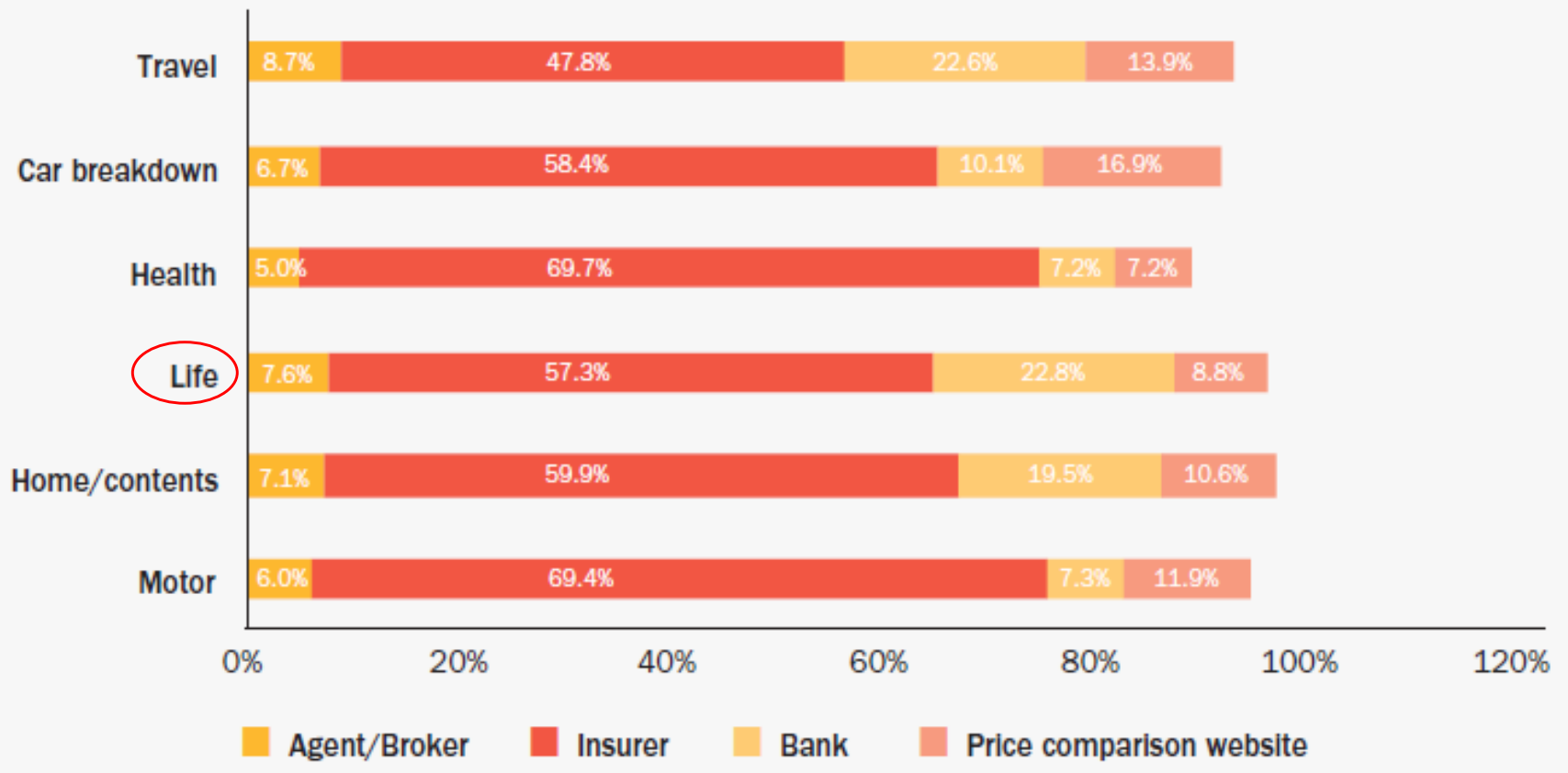
Izvor: 2020 Consumer Trends, EIOPA 2021

Gornji desni kut:
2021 Consumer Trends, EIOPA 2022

Kanali prodaje - D

Figure 04. From whom are 18-24 year olds most likely to buy different types of insurance products (all countries)?

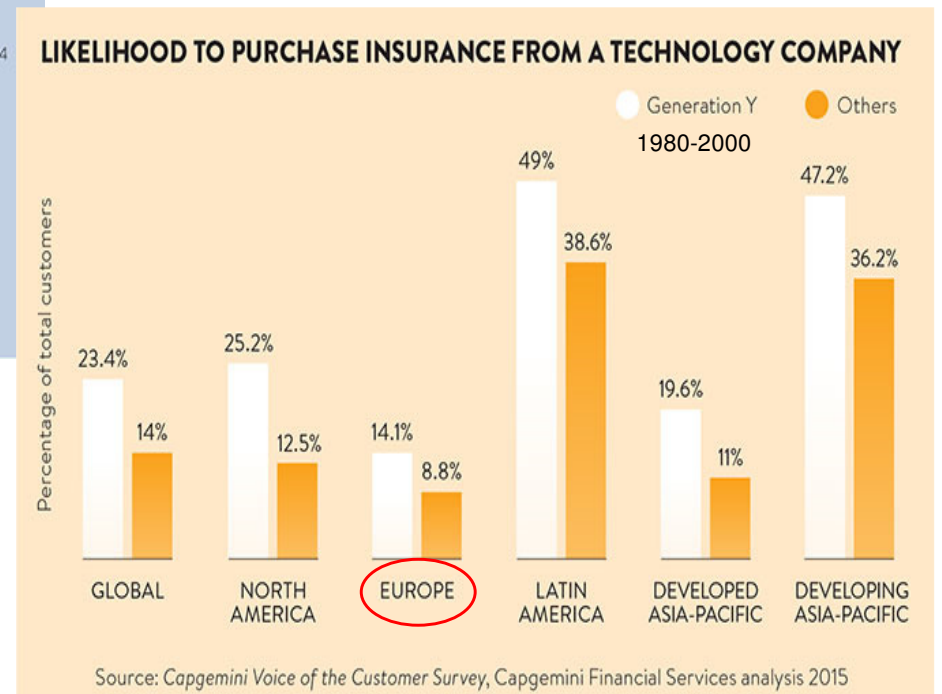
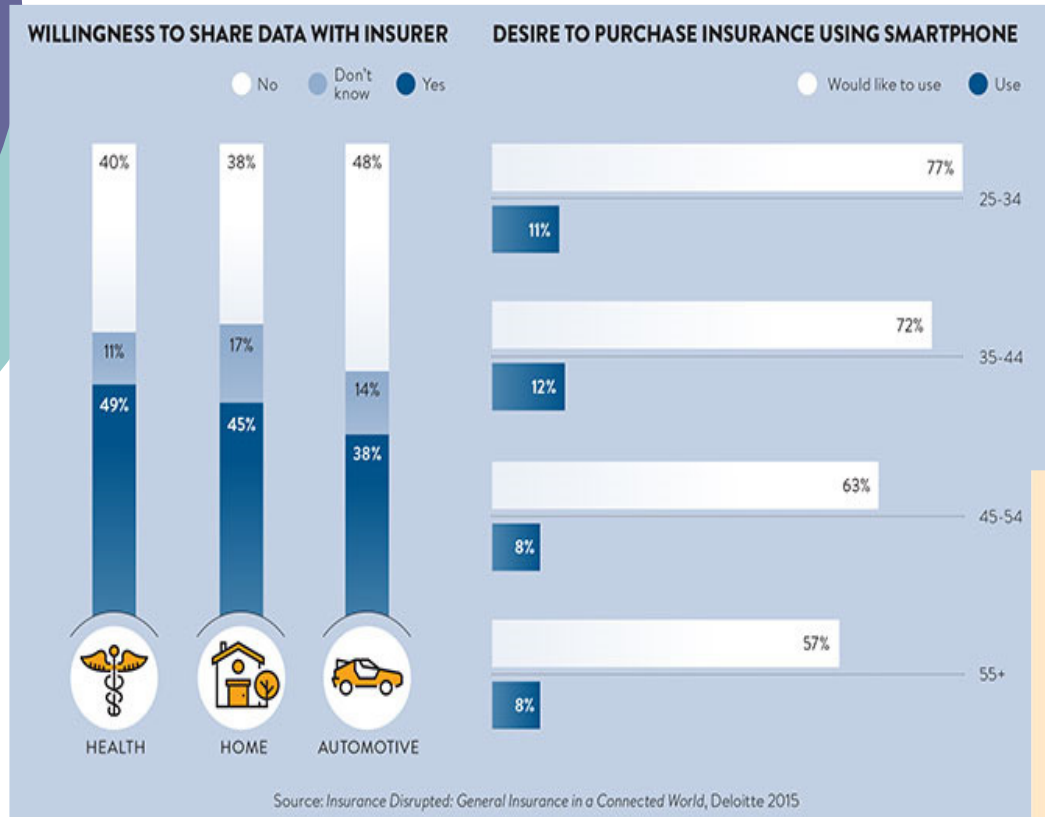
Izvor: The Shifting Balance of Power, Towers Watson, 2015

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

141

Kanali prodaje - D

Izvor: Future of Insurance, Gen Re, 2016

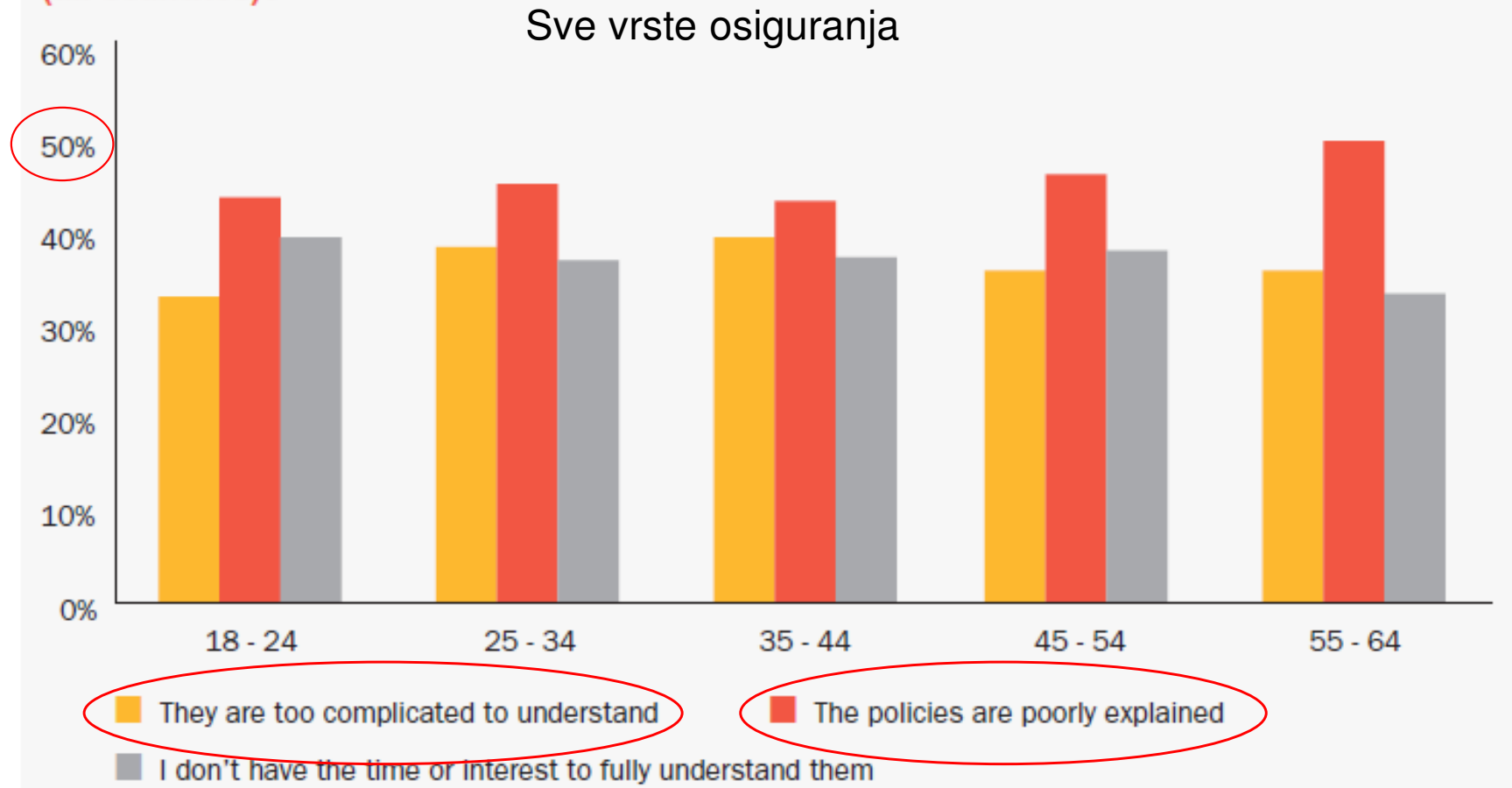
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

142

Kanali prodaje - D

Figure 05. Why do consumers feel they do not understand certain insurance products (all countries)?

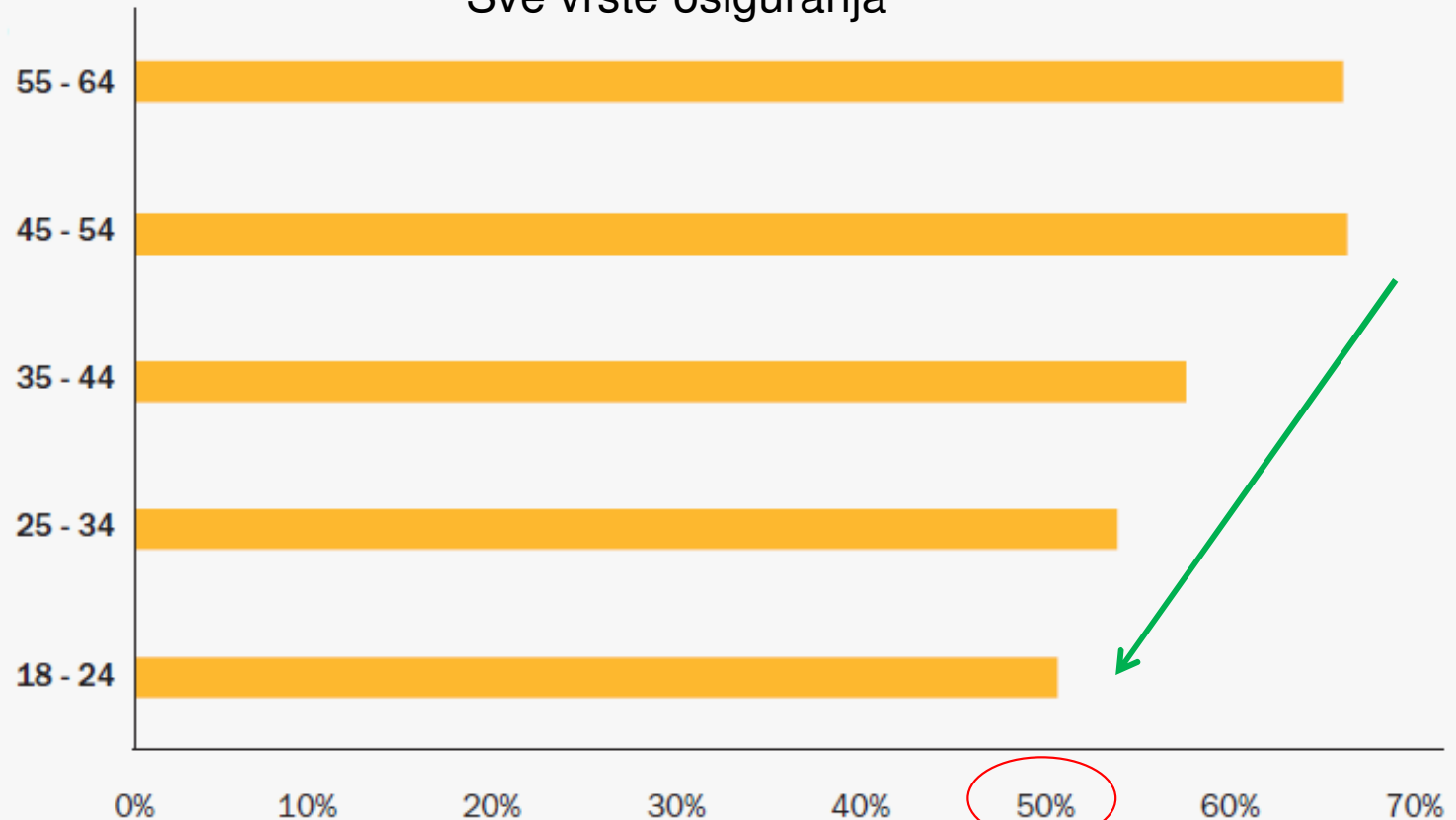

Izvor: The Shifting Balance of Power, Towers Watson, 2015

Kanali prodaje - D

Figure 06. Percentage of respondents whose lack of product understanding would not prevent them buying products (all countries)

Sve vrste osiguranja

Kupuju proizvod koji ne razumiju → opasno za osiguratelje!

Izvor: The Shifting Balance of Power, Towers Watson, 2015

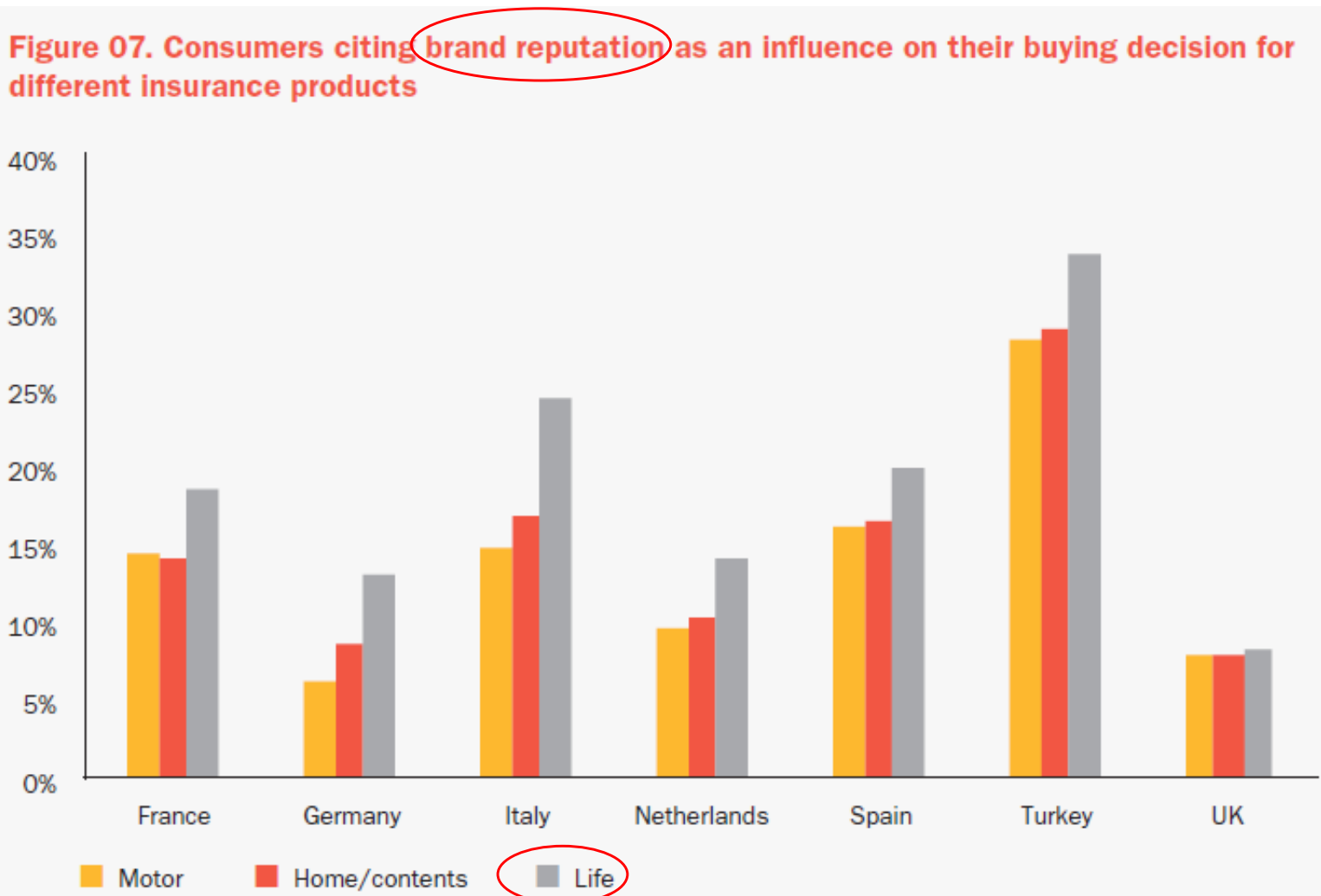
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

144

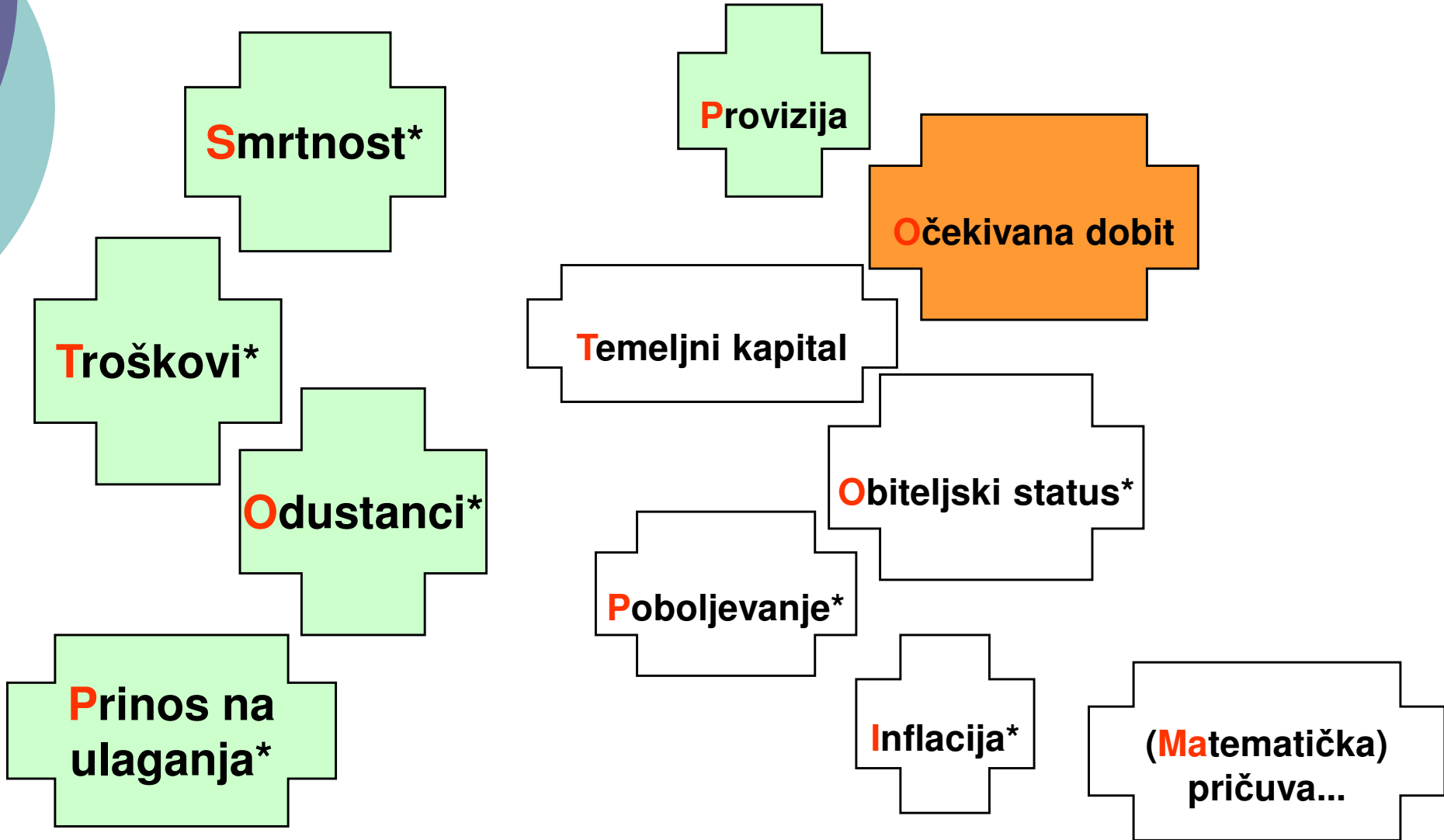

Kanali prodaje - D

Izvor: The Shifting Balance of Power, Towers Watson, 2015

Aktuarska baza

Očekivana dobit

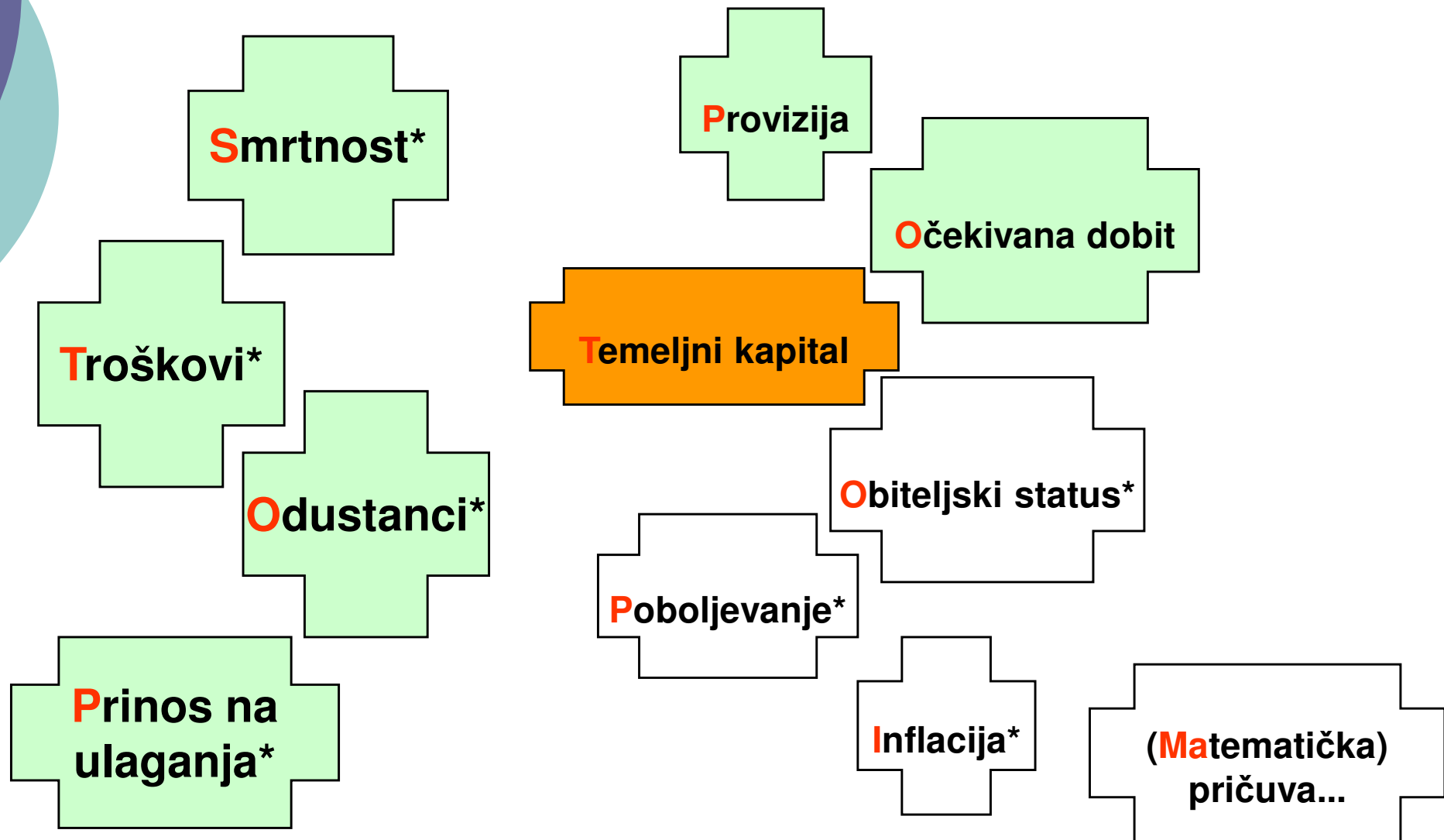
PRINCIPI

- za ugovore s udjelom u dobiti
- konzistentno s kamatom
- **realistična** očekivanja
- pripisano do sada

STANJE U HRVATSKOJ

- nerealne očekivane dobiti pri prodaji osiguranja ranijih godina dok je bilo dozvoljeno pri prodaji davati procjene dobiti
- osiguranici su postali svjesni jer prve police su istekle i dobili su manju dobit od očekivanog
- zadnjih godina niski prinosi na financijskom tržištu → manje usporedivo

Aktuarska baza

Temeljni kapital - H

- može ga se ulagati slobodnije od matematičke pričuve

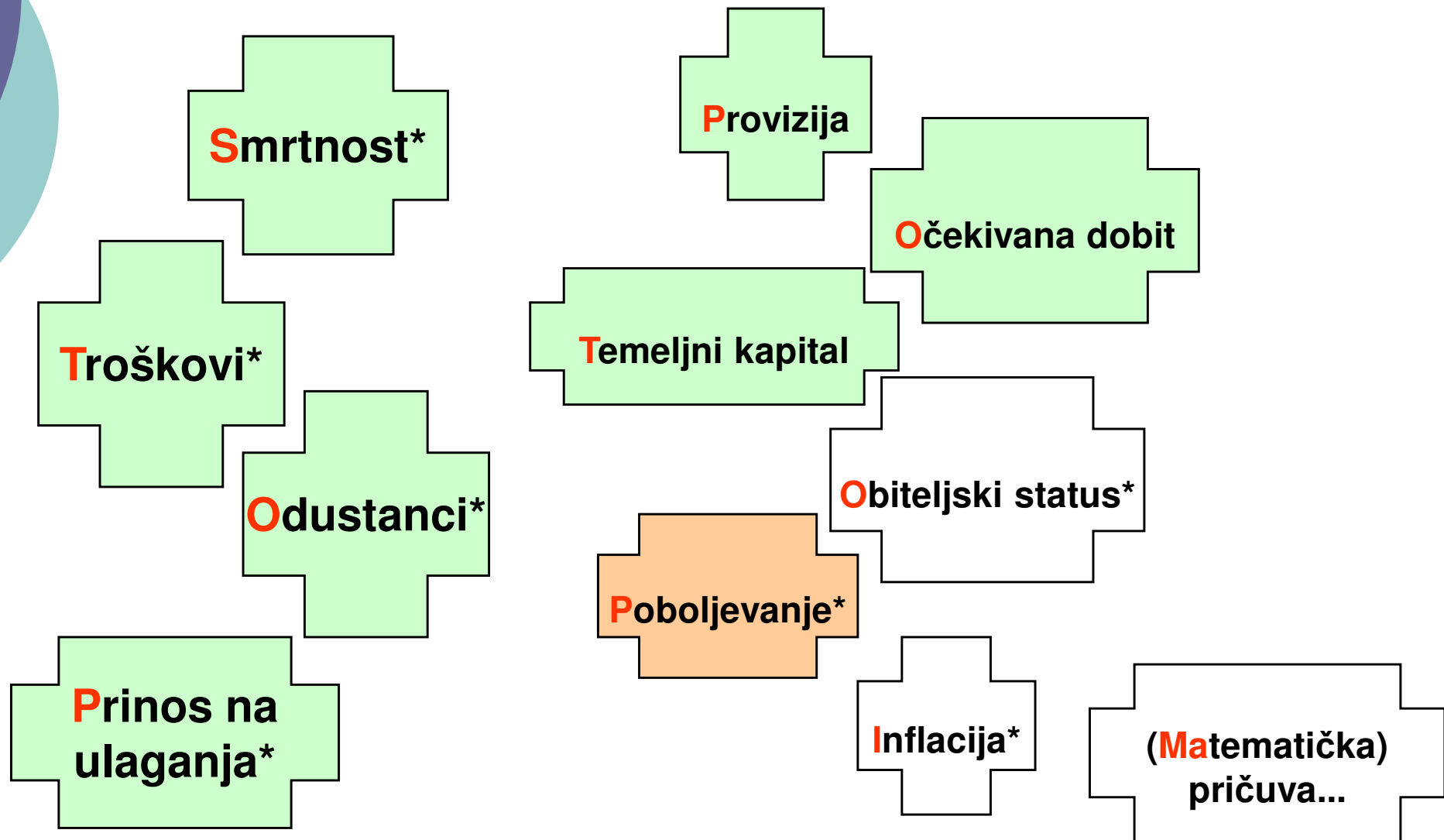
- prihod od ulaganja temeljnog kapitala za:

- dividendu dioničarima
- pokriće dijela troškova poslovanja
- razvoj novih produkata
- pokrivanje pritiska novog posla

plan moguće prodaje novih osiguranja
→ izračun granice solventnosti i potrebnog dodatnog kapitala

**MINIMALNI POTREBNI KAPITAL
ZA OBAVLJANJE POSLOVA ŽIVOTNIH OSIGURANJA U HRVATSKOJ
4.000.000 EUR**

Aktuarska baza

Poboljevanje - D

FAKTORI KOJI UTJEČU NA ISKUSTVO	
Dob	raste povećanjem dobi
Spol	žene > muškaraca
Razdoblje odgode	dulja odgoda → manje
Stupanj preuzimanja rizika	strože preuzimanje → manje
Način prodaje	agenti → više
Ciljano tržište / zanimanje	bijeli <-> plavi ovratnici
Omjer zamjene (max dozvoljena visina naknade)	veći omjer → više

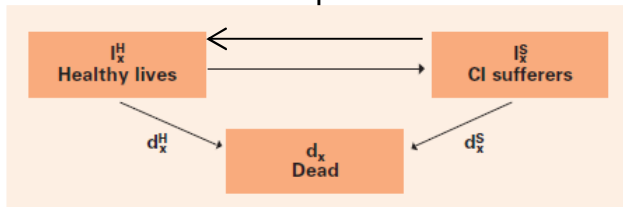
Poboljevanje

ANALIZA ISKUSTVA

CILJ: STOPE POBOLJEVANJA

- ima nekih tablica (reosiguratelji, HR, MK nema)
- razlike po područjima

stopa poboljevanja = oboljeli / promatrani

•u razdoblju

- podijeljeno prema grupama
- analogno analizi smrtnosti
- više uzroka smanjenja

ANALIZIRATI ISKUSTVO PREMA

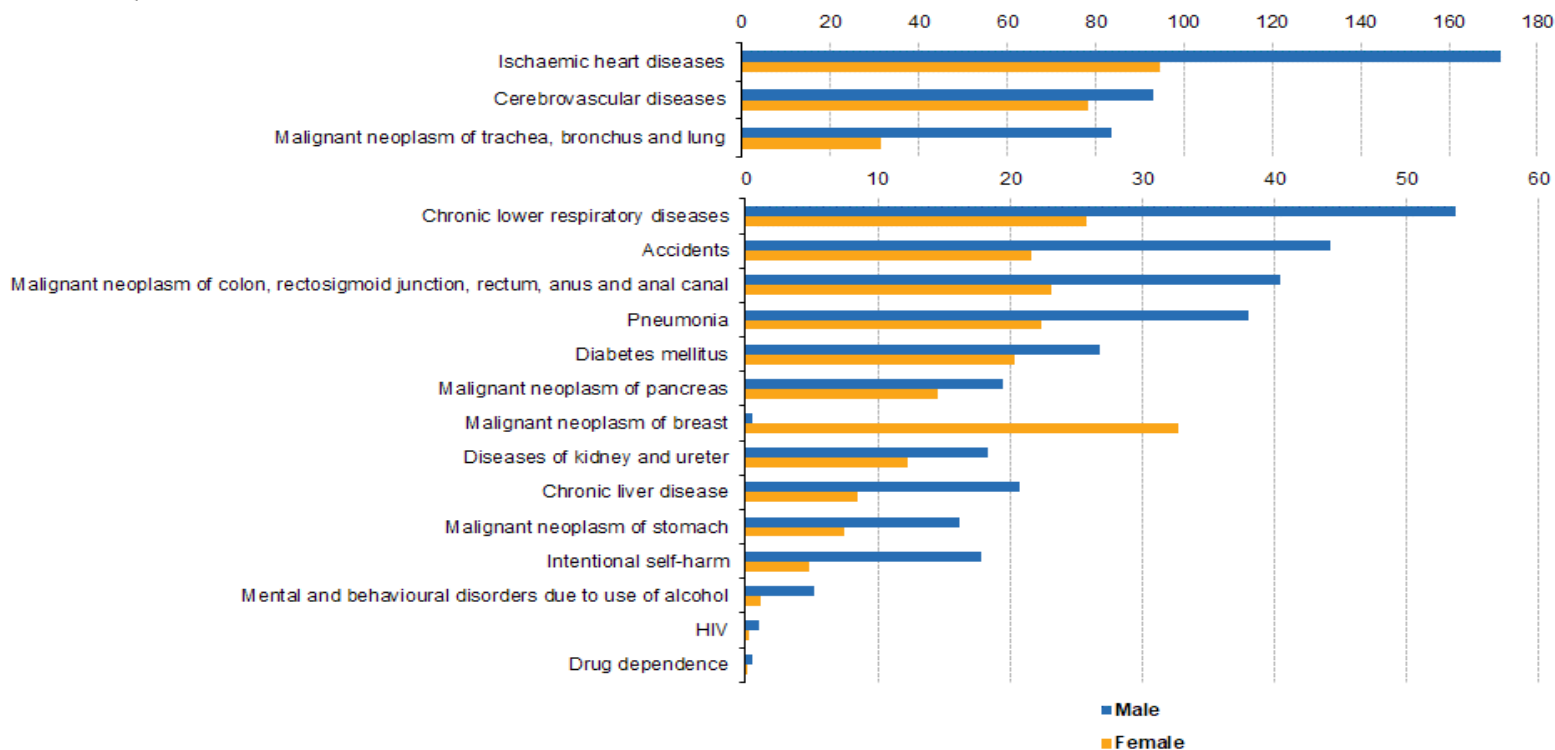
- stopi prijave šteta
- stopi zatvaranja šteta

Poboljevanje – primjer 2 - D

UZROCI SMRTI U EUROPI

Causes of death — standardised death rate, EU-28, 2015
(per 100 000 inhabitants)

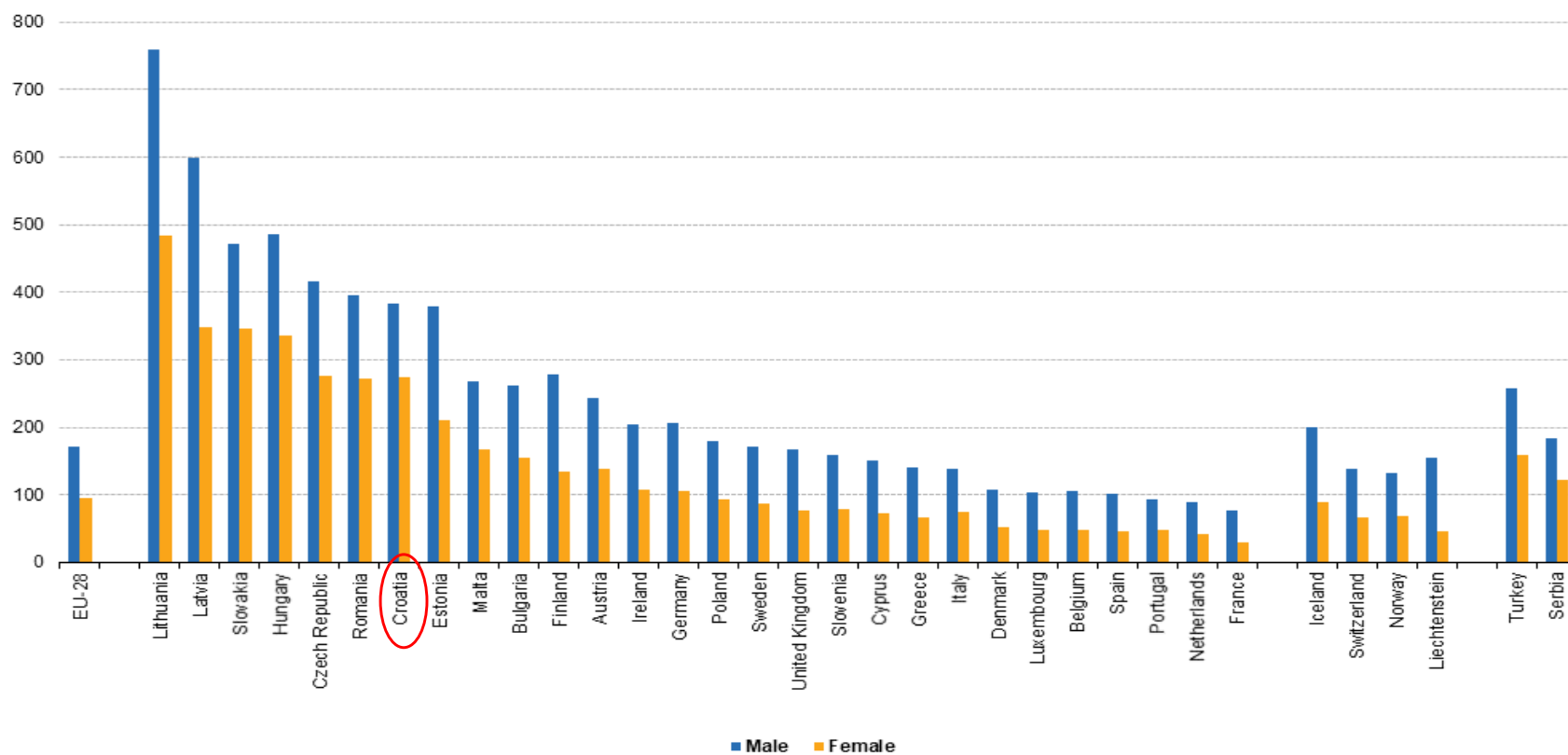

Note: the figure is ranked on the average of male and female. Note the difference in the scales employed between the two parts of the figure. For the age standardisation, among older people, the age group aged 85 and over was used rather than separate age groups for 85-89, 90-94 and 95 and over.
Source: Eurostat (online data code: hlth_cd_asdr2)

Poboljevanje – primjer 2 - D

SMRTI USLIJED SRČANIH BOLESTI U EUROPI

Deaths from ischaemic heart diseases — standardised death rate, 2015
(per 100 000 inhabitants)

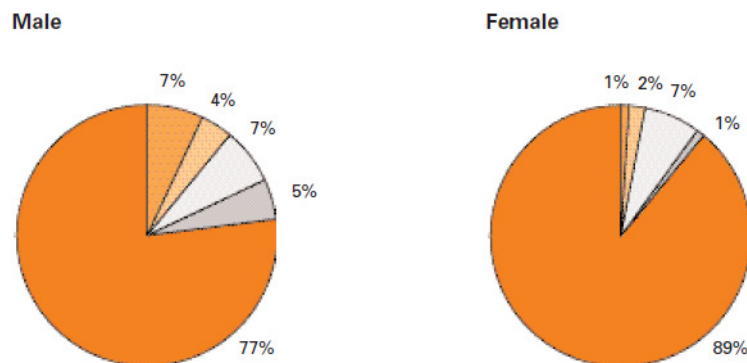

Note: the figure is ranked on the rate for both sexes combined.
Source: Eurostat (online data code: hlth_cd_asdr2)

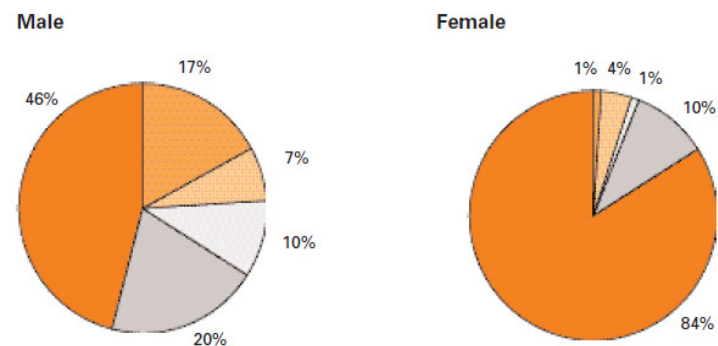
Poboljevanje – primjer 2 - D

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI – UZROCI ŠTETA

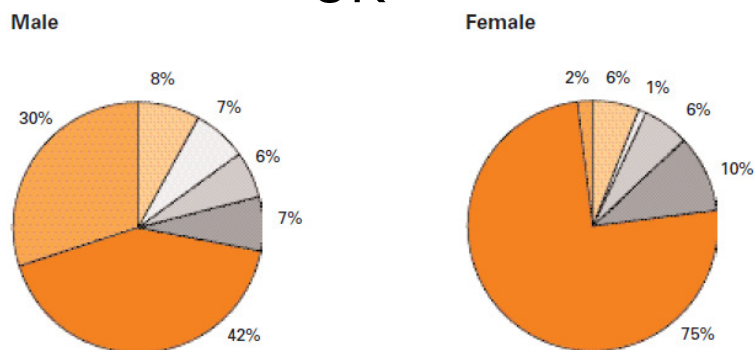
Jugoistočna Azija

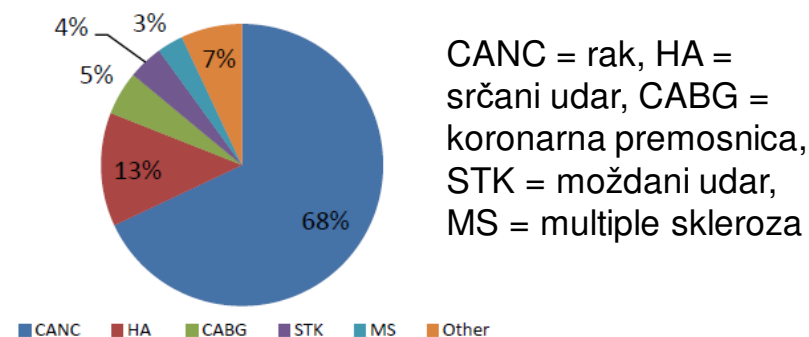
Australija

UK

Canada

CANC = rak, HA = srčani udar, CABG = koronarna prenosnica, STK = moždani udar, MS = multiple skleroza

Izvor: Munich Re Critical Illness insurance, 2001

Izvor: Munich Re CI Survey, 2010

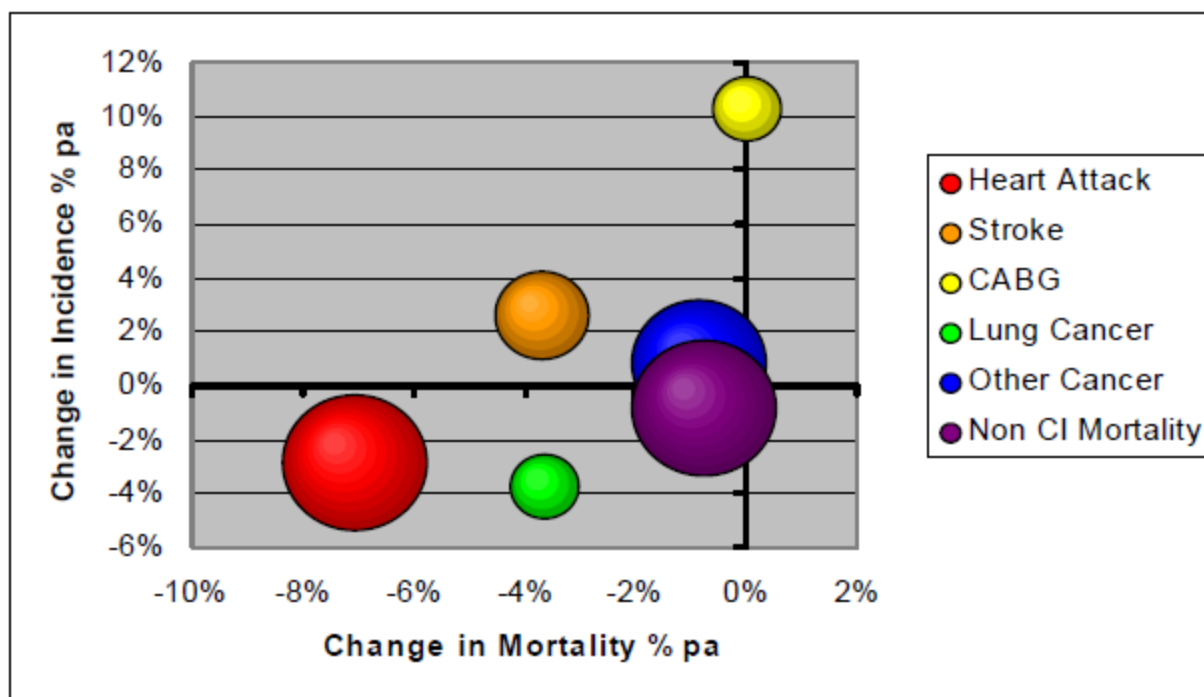
Poboljevanje – primjer 2 - D

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI – PROMJENE TIJEKOM VREMENA

Summary of Trends in CI Incidence and Mortality

Best Estimate Avg Change % pa, England & Wales, 1980-2000

Men, aged 40 - 60

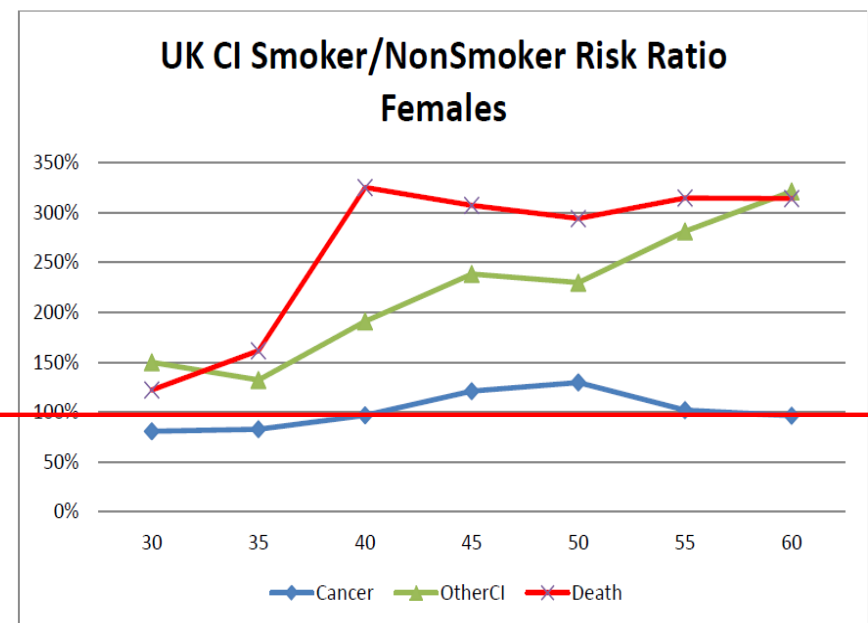
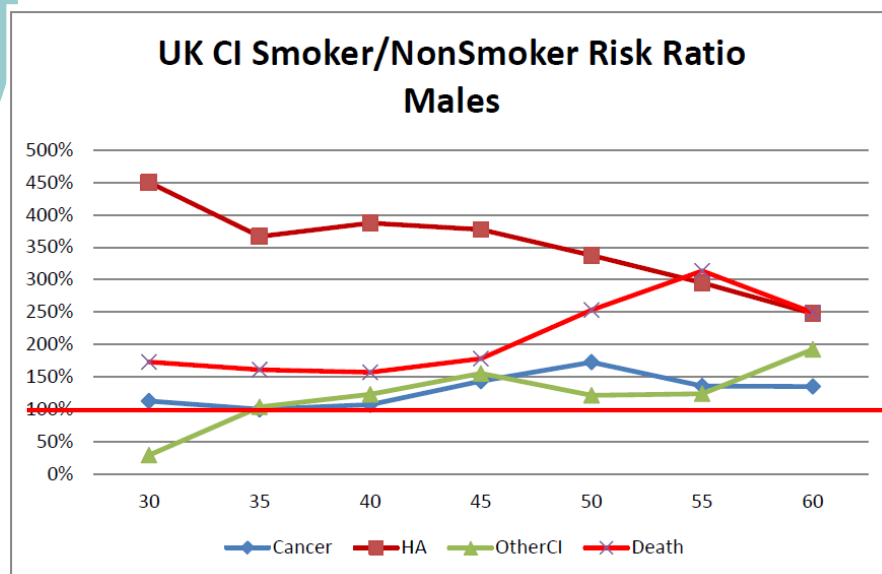

Size of Balls Indicates Relative Importance of CI Measured by Incidence Rate.

The Actuarial Profession
making financial sense of the future

Poboljevanje – primjer 2 - D

OSIGURANJE KRITIČNIH BOLESTI – PUŠAČI / NEPUŠAČI

Izvor: CMI working paper 52, UK, 2011

Poboljevanje

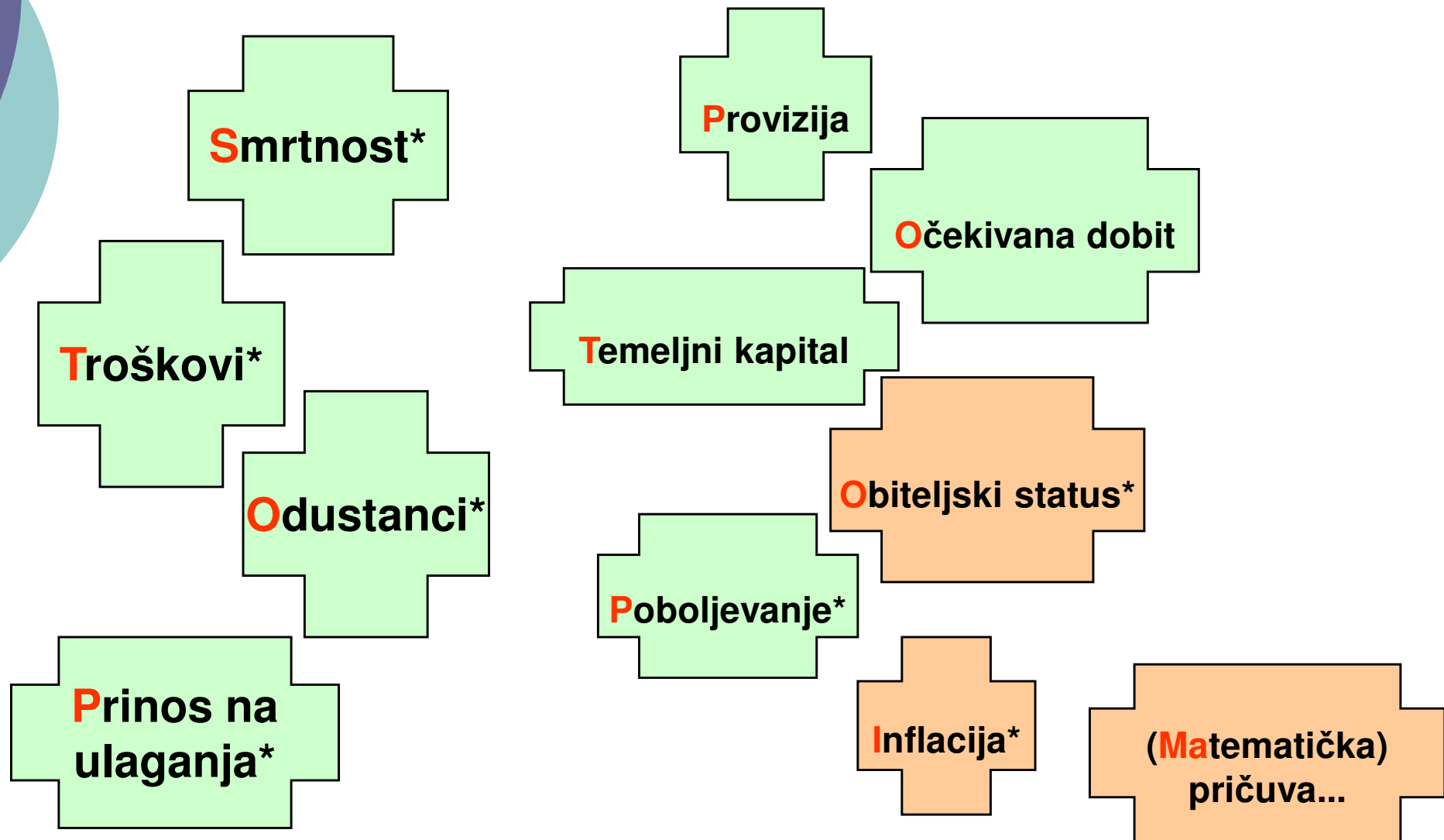
IZRADA NOVOG CJENIKA

CJENIK RENTNOG OSIGURANJA
•ne treba

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA
•ne treba

Aktuarska baza

STOP POTOPIMA

STOP

P

O

T

O

P

I

M

A

...

OBITELJSKI STATUS

- u braku <--> samci
- djeca

Situacija na
financijskim
tržištima!!!

INFLACIJA

- inflacija < prinos na ulaganja !
- determinističko <--> stohastičko
- inflacija troškova → posebno troškovi isplate rente (dugoročnost!)

(MATEMATIČKA) PRIČUVA

- baza za pričuvu → pojavljivanje profita
- konzistentna, ne nužno jednaka bazi premije

... PROFIT (ukalkulirati), KONKURENCIJA , REOSIGURANJE ...

Razlika od konkurencije

---

odgovarajuća premija <-- > mogućnost prodaje

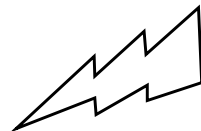
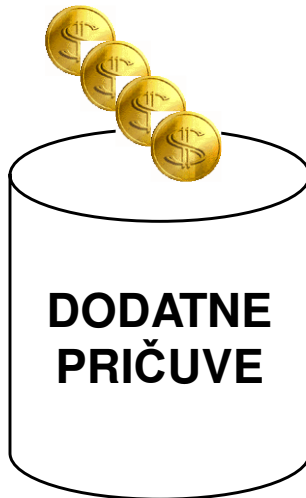
STOP POTOPIMA

!!!!!!!!!!!!

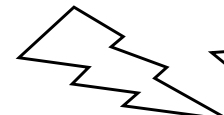
**KRIVA
PROCJENA
PARAMETARA**

**NEDOSTATNE
PREMIJE**

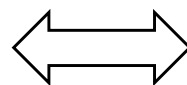
**NEDOSTATNA
PRIČUVA**

STOP POTOPIMA

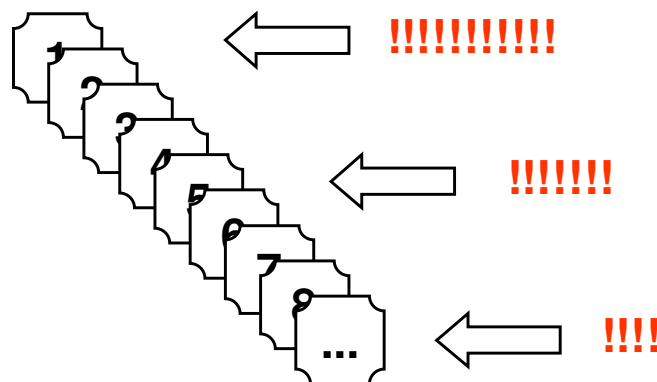
!!!!!!!!!!!!

STVARNO ISKUSTVO

PRETPOSTAVKE

kontinuirano

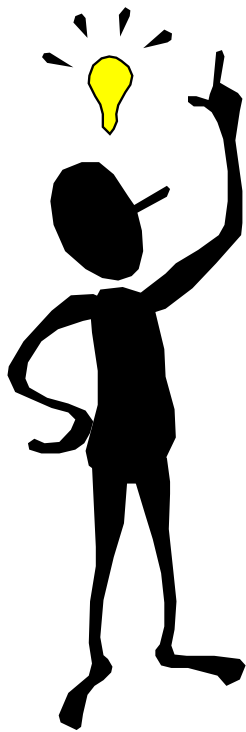
**NA VRIJEME UOČITI
POGREŠKE!**

**NA VRIJEME UKLONITI
PROBLEME!**

Ostale pretpostavke

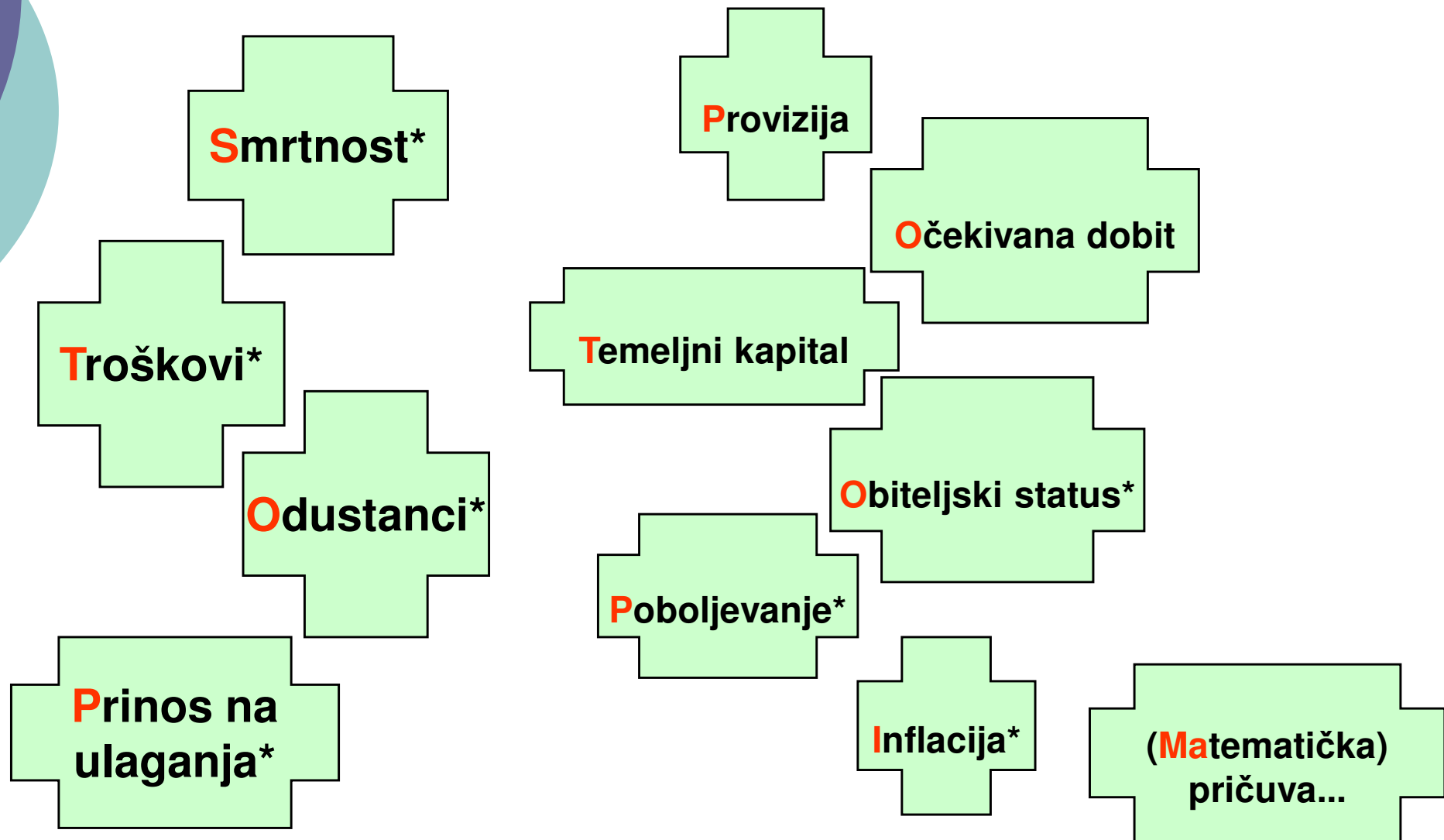
IZRADA NOVOG CJENIKA

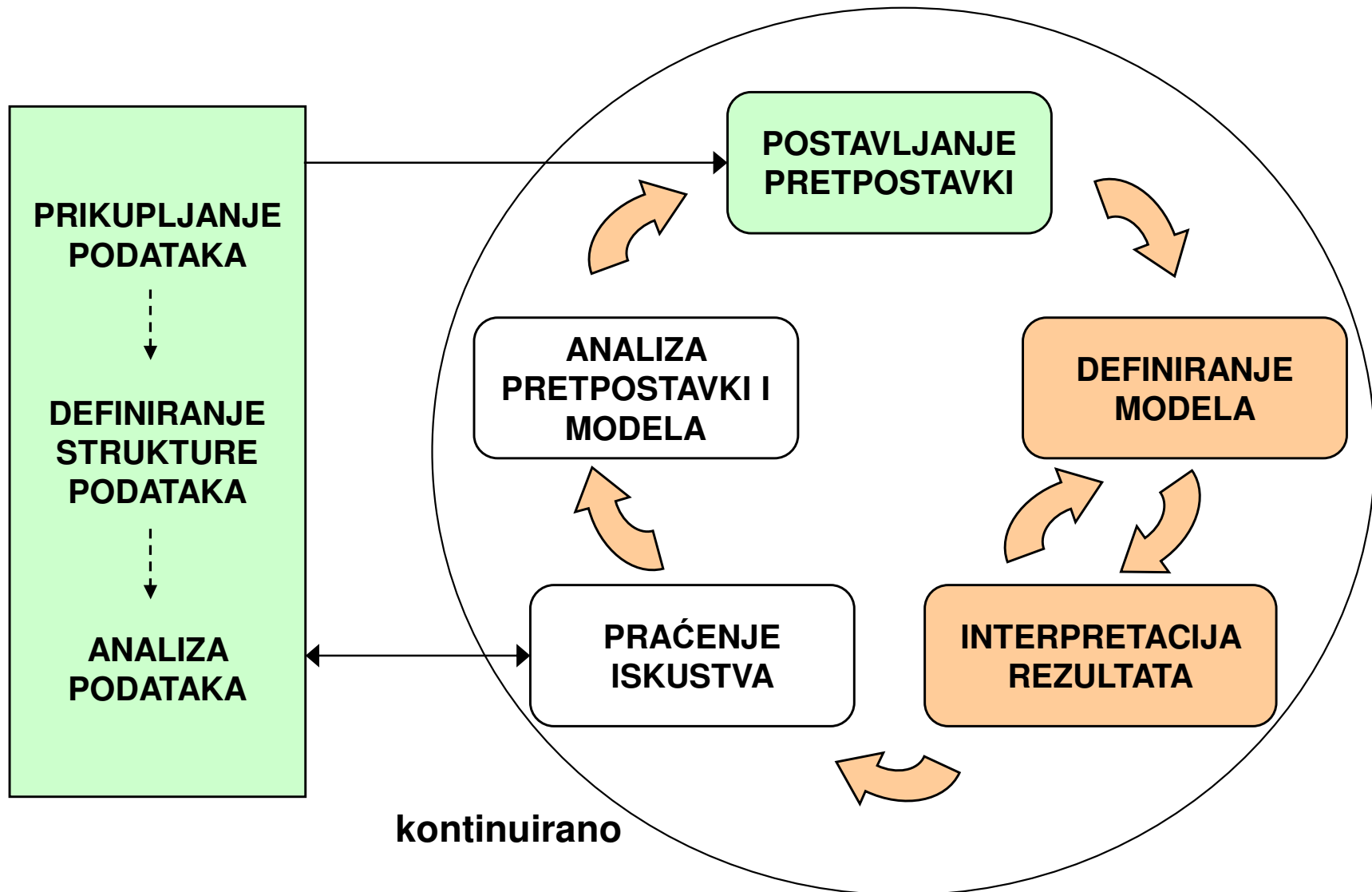
CJENIK RENTNOG OSIGURANJA
•provizija – 3,5%

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA
•provizija – 3,5%

Aktuarska baza

Aktuarski kontrolni ciklus

Definiranje modela

**S
V
O
J
S
T
V
A

M
O
D
E
L
A**

VALJAN, STRIKTAN, DOKUMENTIRAN

TOČKE MODELA ODRAŽAVAJU DISTRIBUCIJU PORTFELJA

PARAMETRI UZIMAJU U OBZIR SVE BITNE KARAKTERISTIKE PORTFELJA

ULAZNE VRIJEDNOSTI

- odgovarati portfelju koji se modelira
- uzeti u obzir posebnosti tvrtke
- uzeti u obzir ekonomsko i poslovno okruženje

IZLAZNE VRIJEDNOSTI UZETI U OBZIR SVE BITNE KARAKTERISTIKE PORTFELJA

RELATIVNO JEDNOSTAVAN

- jednostavna interpretacija rezultata
- nije predug ili preskup

Definiranje modela

**M
O
D
E
L
I
R
A
N
J
E**

- UZETI U OBZIR SVE TOKOVE NOVCA**
- iz strukture ugovora (premije, naknade, otkupne vrijednosti)
  - iz zahtjeva nadzornih tijela (pričuve, margina solventnosti)
  - potencijalne tokove novca iz opcija

- UZETI U OBZIR SVE INTERAKCIJE**
- zajedničko modeliranje obaveza i imovine

KORIŠTENJE STOHAŠTIČKIH MODELA

ODGOVARAJUĆE VREMENSKO RAZDOBLJE

**P
R
I
M
J
E
N
A**

ODREĐIVANJE PREMIJA

POVRAT NA KAPITAL

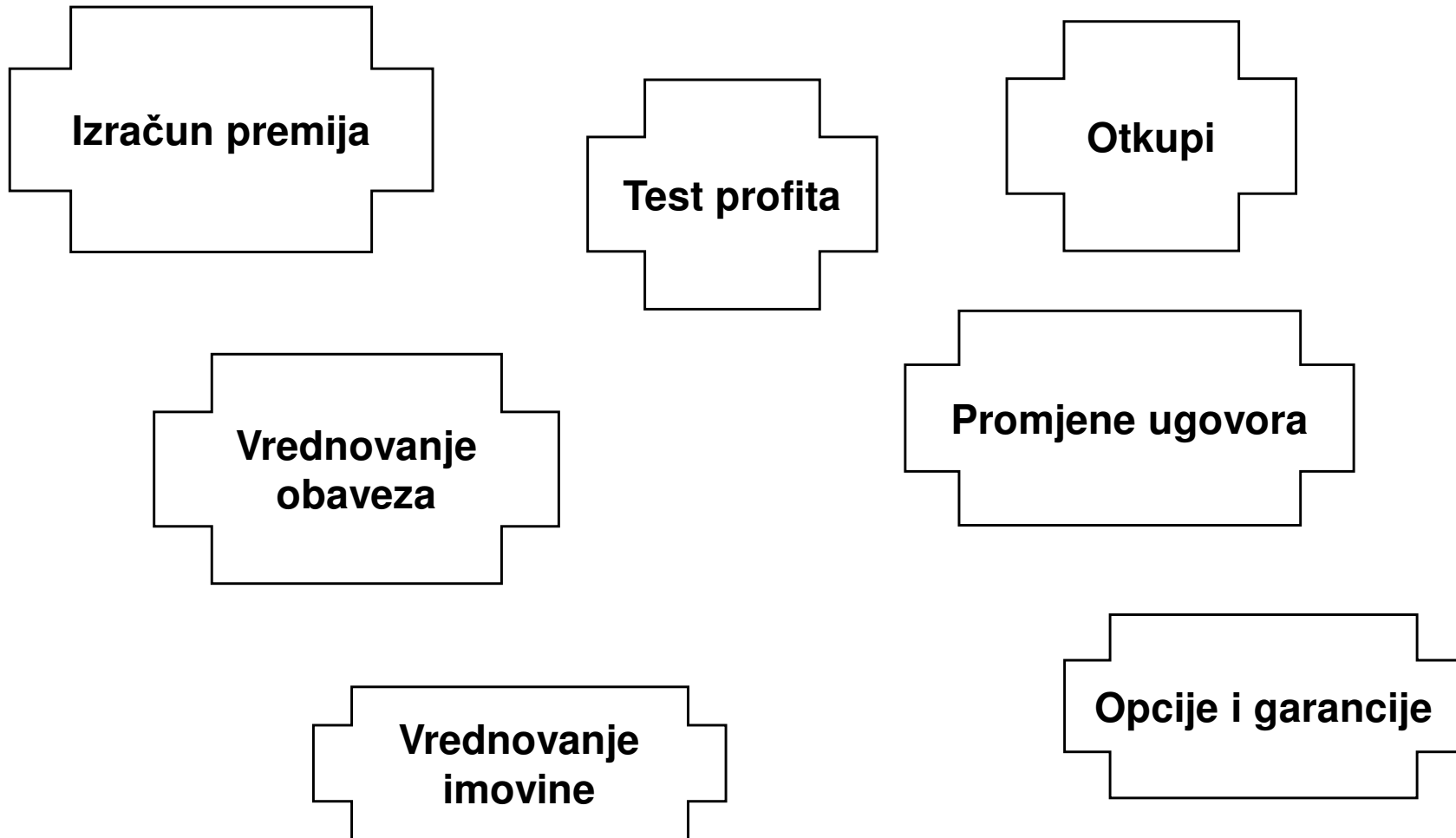
PROFITABILNOST POSTOJEĆEG POSLA

RAČUNOVODSTVENI STANDARD – IFRS 17

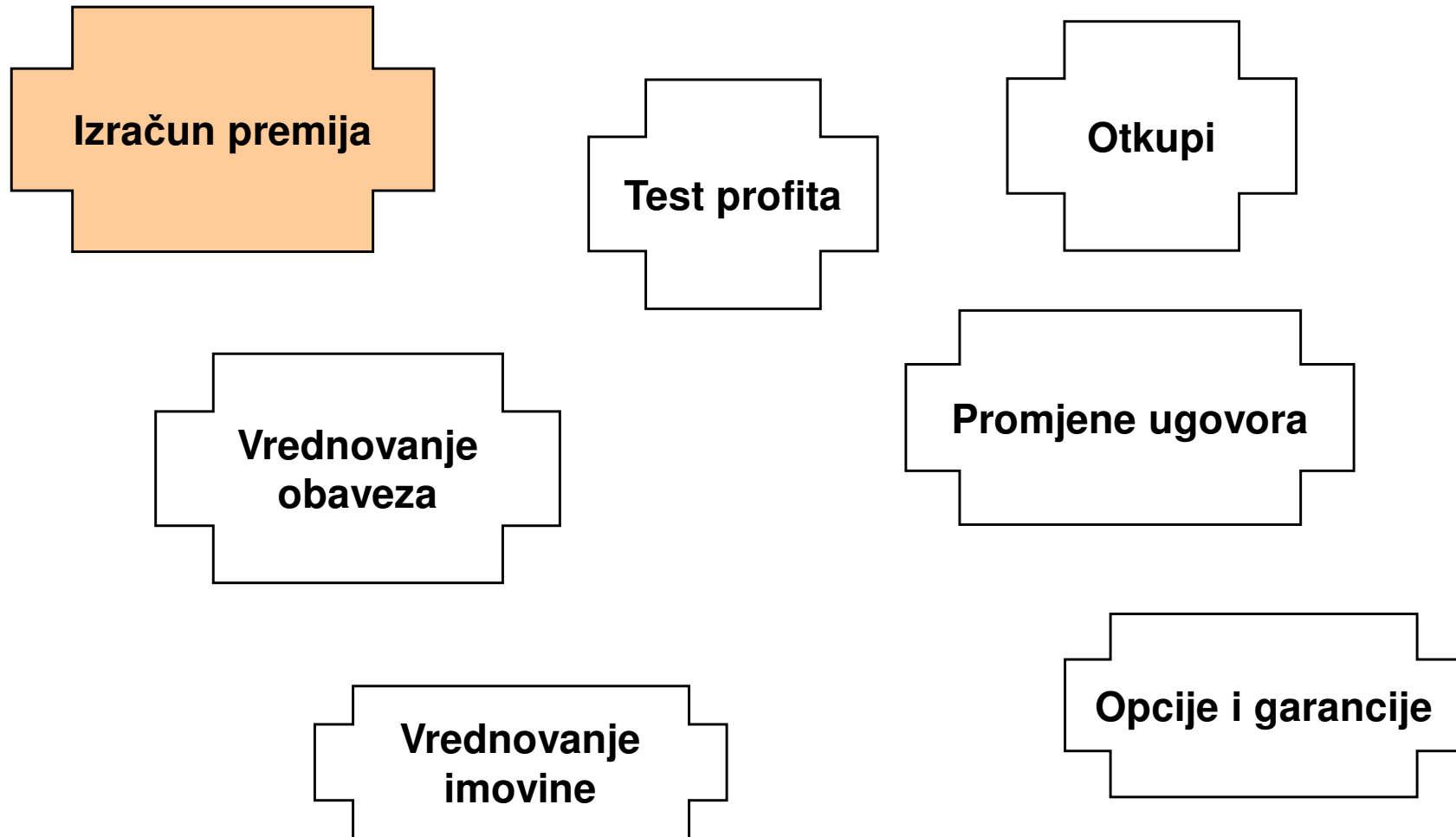
Aktuarski modeli

Aktuarski modeli

Izračun premija

IZRADA NOVOG CJENIKA

DEFINIRATI MODEL

POSTAVITI METODU IZRAČUNA PREMIJA

premija osiguranja = cijena po kojoj se prodaje osigurateljni proizvod

**METODA SADAŠNJE
VRIJEDNOSTI**
•metoda formule

**METODA NASTAJUĆIH
TROŠKOVA**
•metoda testa profita

Metoda sadašnje vrijednosti

JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

STANDARDNE AKTUARSKE KOMUTACIJSKE FUNKCIJE

D_x N_x C_x M_x $\underline{M}_x$ R_x S_x

Metoda sadašnje vrijednosti

SADAŠNJA VRIJEDNOST NOVCA

2013

2023

2043

1,5 EUR = 4 l mlijeka

1,5 EUR = 1,5 l mlijeka

1,5 EUR = 1/2 l mlijeka?

•vrijednost novca se mijenja tijekom vremena → inflacija

•1,5 EUR (2013) $\neq$ 1,5 EUR (2043)

•pomoću kamatnog računa i **diskontnog faktora** vrijednost novca svodimo uvijek na isti trenutak u vremenu (npr. 2023)

→ sadašnja vrijednost

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 1: MJEŠOVITO OSIGURANJE BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

osigurana svota \$ 100.000
trajanje osiguranja 15 godina
pristupna dob 25 godina
premija se plaća mjesečno za cijelo vrijeme trajanja osiguranja

$P = \text{premija} = ?$

STANDARDNA AKTUARSKA NOTACIJA

•sadašnja vrijednost premija = $P * \ddot{a}_{25:15|}^{(12)}$

•sadašnja vrijednost naknada = $100.000 * A_{25:15|}$

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 1: MJEŠOVITO OSIGURANJE BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

vrijednost troškova ovisi o:

- načinu plaćanja provizije
- praćenju i iskazivanju drugih troškova

PROVIZIJA

• koje želimo u tom cjeniku

• c_i % od prve premije --> početna provizija

• c_r % od svake sljedeće premije --> provizija za obnovu

• sadašnja vrijednost provizije =

$$\frac{(c_i - c_r)}{100} * P + \frac{c_r}{100} * P * \ddot{a}_{25:15|}^{(12)}$$

OSTALI TROŠKOVI

• određeni na temelju analize ranijeg iskustva

• E_i - početni troškovi (kada je osiguranje sklopljeno)

• E_r - troškovi obnove (kod plaćanja svake premije nakon prve premije)

• E_c - troškovi štete (kad je isplaćena naknada)

• sadašnja vrijednost troškova =

$$E_i - E_r + E_r * \ddot{a}_{25:15|}^{(12)} + E_c * A_{25:15|}$$

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 1: MJEŠOVITO OSIGURANJE BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

$$P = \frac{100,000A_{25:15|} + E_i - E_r + E_r \times \ddot{a}_{25:15|}^{(12)} + E_c \times A_{25:15|}}{\left(1 - \frac{c_r}{100}\right) \times \ddot{a}_{25:15|}^{(12)} - \frac{(c_i - c_r)}{100}}$$

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 1: MJEŠOVITO OSIGURANJE BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

PROBLEMI → MOGUĆA RJEŠENJA ZA:

- inflaciju troškova (pretp. konstantna)
- doplatak za profit osiguravatelja

IMPLICITNI DOPLATAK U PRETPOSTAVKAMA BAZE

- nije jasno definiran doplatak → može biti:
  - prevelik → nekonkurentnost ili
  - premali → nedostatna premija

EKSPLICITNI DOPLATAK

- R = zahtjevani profit prilikom sklapanja osiguranja

•i = kamatna stopa u bazi

•f = stopa inflacije

•u formuli za troškove koristimo $i' = \frac{i - f}{1 + f}$

koji su izračunati uz kamatnu stopu i'

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 1: MJEŠOVITO OSIGURANJE BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

NOVA JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

$$P = \frac{100,000 A_{25:15|} + E_i - E_r + E_r \times \ddot{a}'_{25:15|}^{(12)} + E_c \times A'_{25:15|} + R}{\left(1 - \frac{c_r}{100}\right) \times \ddot{a}_{25:15|}^{(12)} - \frac{(c_i - c_r)}{100}}$$

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 2: NEODGOĐENA DOŽIVOTNA RENTA

iznos rente \$ 1.000 godišnje
plativa mjesečno unazad
pristupna dob 60 godina

P = premija = ?

TROŠKOVI

- E_i = početni (neprovizijski troškovi)
- E_p = troškovi isplate rente (povećavaju se s inflacijom $\rightarrow a'_x$)
- c_i = početna provizija

Metoda sadašnje vrijednosti

PRIMJER 2: NEODGOĐENA DOŽIVOTNA RENTA

JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

$$P = \frac{1,000 \times a_x^{(12)} + E_i + E_p \times a_x^{(12)}}{1 - \frac{c_i}{100}}$$

Metoda sadašnje vrijednosti - D

ZADATAK ZA VJEŽBU

GRUPA 1

napisati formulu za bruto godišnju premiju za

mješovito osiguranje sa složenim udjelom u dobiti visine $b\%$ na ugovorenu svotu i do tada prikupljene udjele u dobiti

GRUPA 2

napisati formulu za bruto godišnju premiju za

neodgođenu doživotnu rentu plativu mjesečno unaprijed s garantiranom isplatom g godina

Metoda sadašnje vrijednosti - D

PRIMJERI

MJEŠOVITO OSIGURANJE SA SUDJELOVANJEM U DOBITI

$$P = \frac{US \times A''_{x:n} + E_i - E_r + E_r \times \ddot{a}'_{x:n} + E_c \times A'_{x:n} + R}{\left(1 - \frac{c_r}{100}\right) \times \ddot{a}_{x:n} - \frac{(c_i - c_r)}{100}}$$

gdje je $A''_{x:n}$ računato uz kamatnu stopu

$$i'' = \frac{1-b}{1+b}$$

Metoda sadašnje vrijednosti - D

PRIMJERI

NEODGOĐENA DOŽIVOTNA RENTA S GARANTIRANOM ISPLATOM

$$P = \frac{R \times \left(\ddot{a}_{\overline{g}|}^{(12)} + \frac{D_{x+g}}{D_x} \times \ddot{a}_{x+g}^{(12)} \right) + E_i + E_p \times \left(\ddot{a}'_{\overline{g}|}^{(12)} + \frac{D_{x+g}}{D_x} \times \ddot{a}'_{x+g}^{(12)} \right)}{1 - \frac{c_i}{100}}$$

$$\ddot{a}_{\overline{g}|}^{(12)} = \frac{1-v^g}{1-v} * \left(1 - \frac{m-1}{2 * m} * i \right)$$

Metoda sadašnje vrijednosti

EUROPSKI PRISTUP

$$P = \frac{US \left(\bar{A}_{x:\bar{n}|} + \alpha + \gamma \ddot{a}_{x:\bar{n}|} \right)}{(1 - \beta) \ddot{a}_{x:\bar{n}|}}$$

gdje je:

α = početni troškovi uključujući proviziju

β = troškovi naplate

γ = upravni troškovi (uključuje završne troškove)

ponekad se dodaje i:

δ = doplatak za sigurnost (obično na premiju)

Metoda sadašnje vrijednosti

PREDNOSTI I NEDOSTACI METODE

+

- jednostavnost
- komutativne funkcije
- ne trebaju sofisticirani programi

-

- ne omogućava druge uzroke smanjenja
- ne uzima u obzir veličinu pričuva
- nema dodatnih korekcija smrtnosti
- samo jednostavne pretpostavke o kamatnoj stopi i inflaciji

Izračun premija

IZRADA NOVOG CJENIKA

DEFINIRATI MODEL

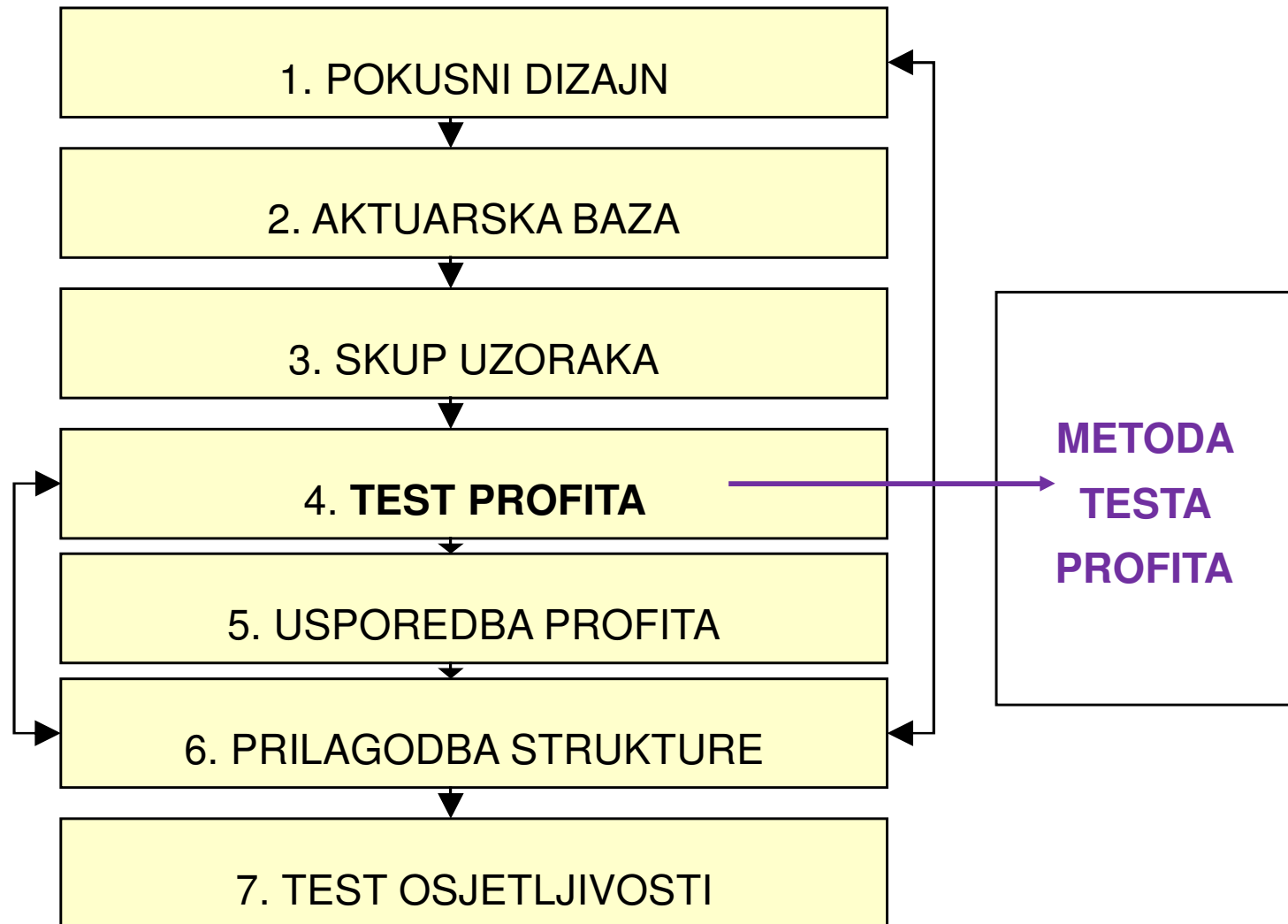
POSTAVITI METODU IZRAČUNA PREMIJA

premija osiguranja = cijena po kojoj se prodaje osigurateljni proizvod

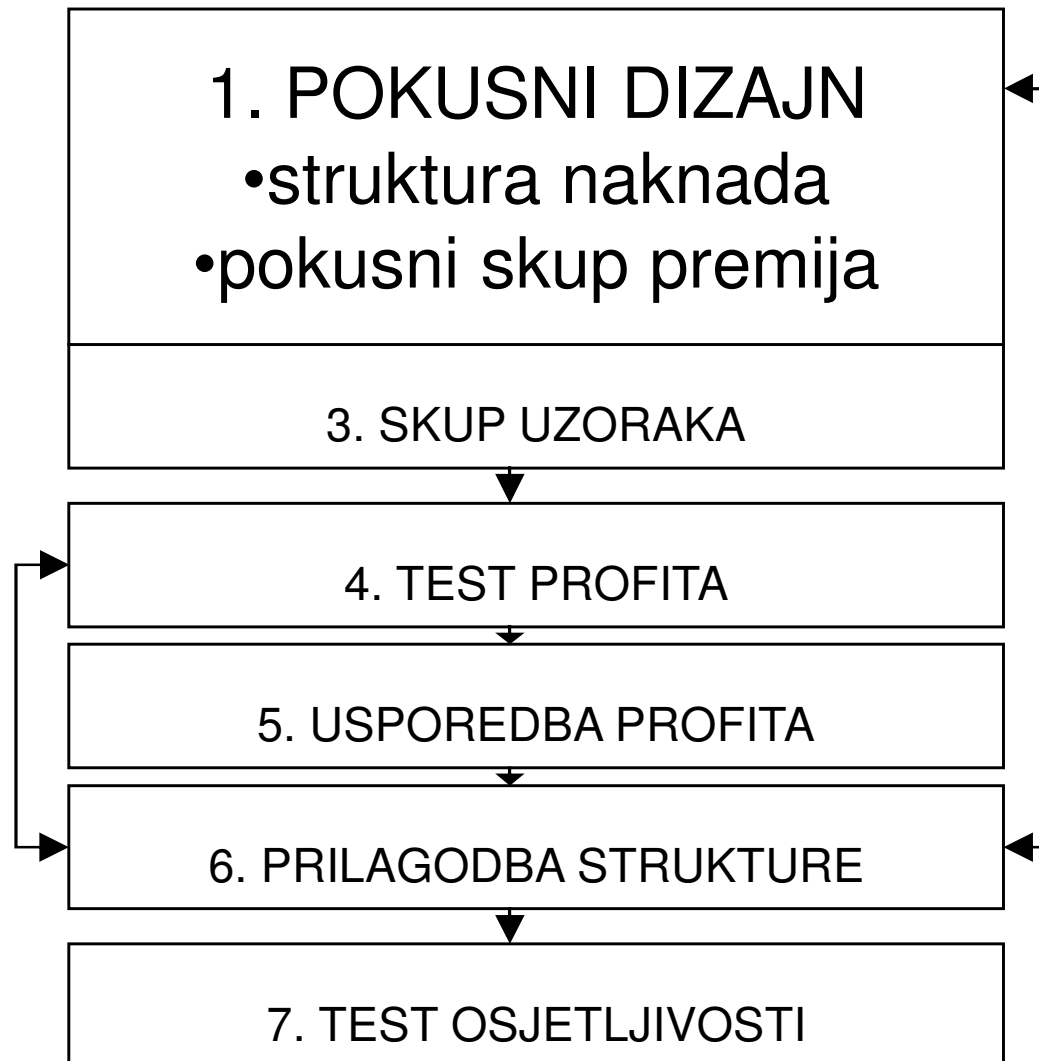
**METODA SADAŠNJE
VRIJEDNOSTI**
• metoda formule

**METODA NASTAJUĆIH
TROŠKOVA**
• metoda testa profita
• metoda nadolazećih troškova

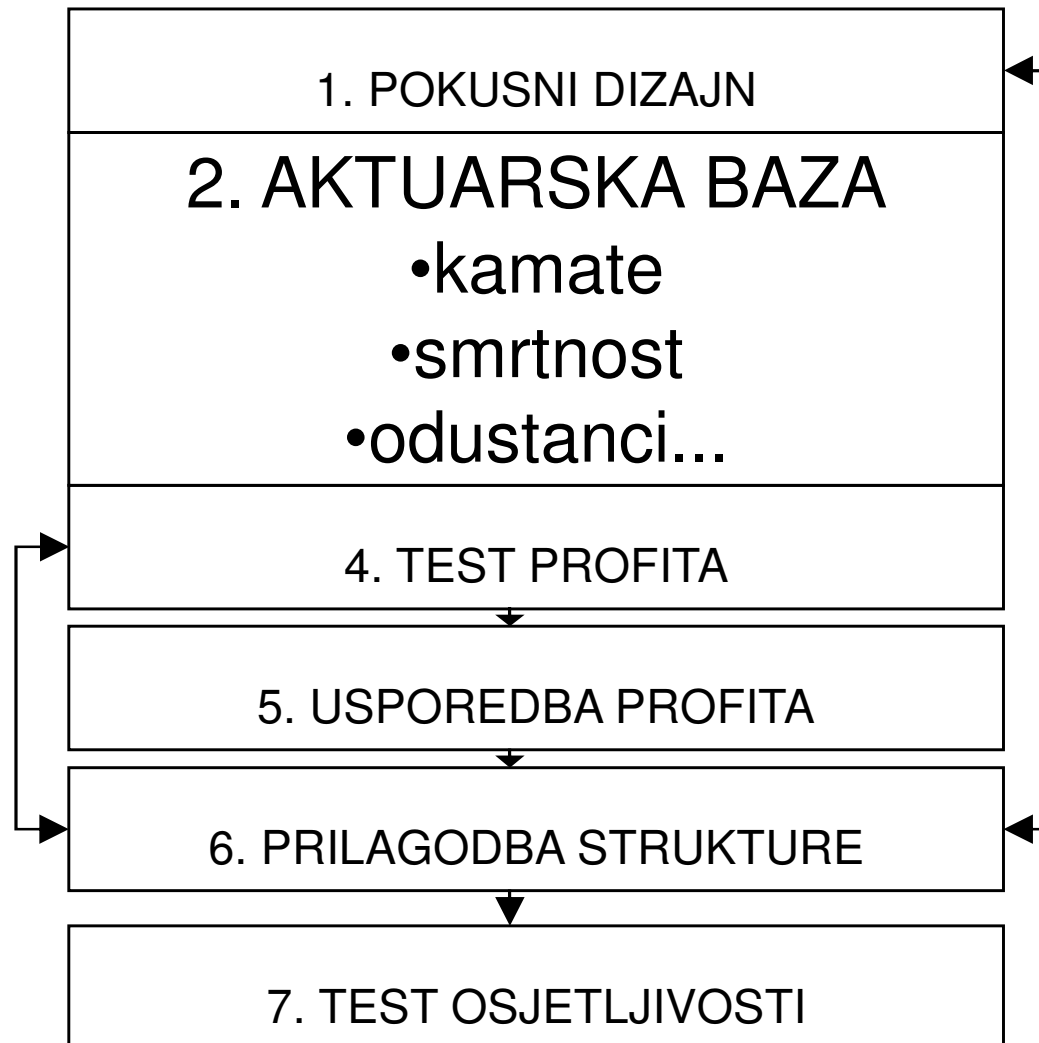
Metoda nastajućih troškova

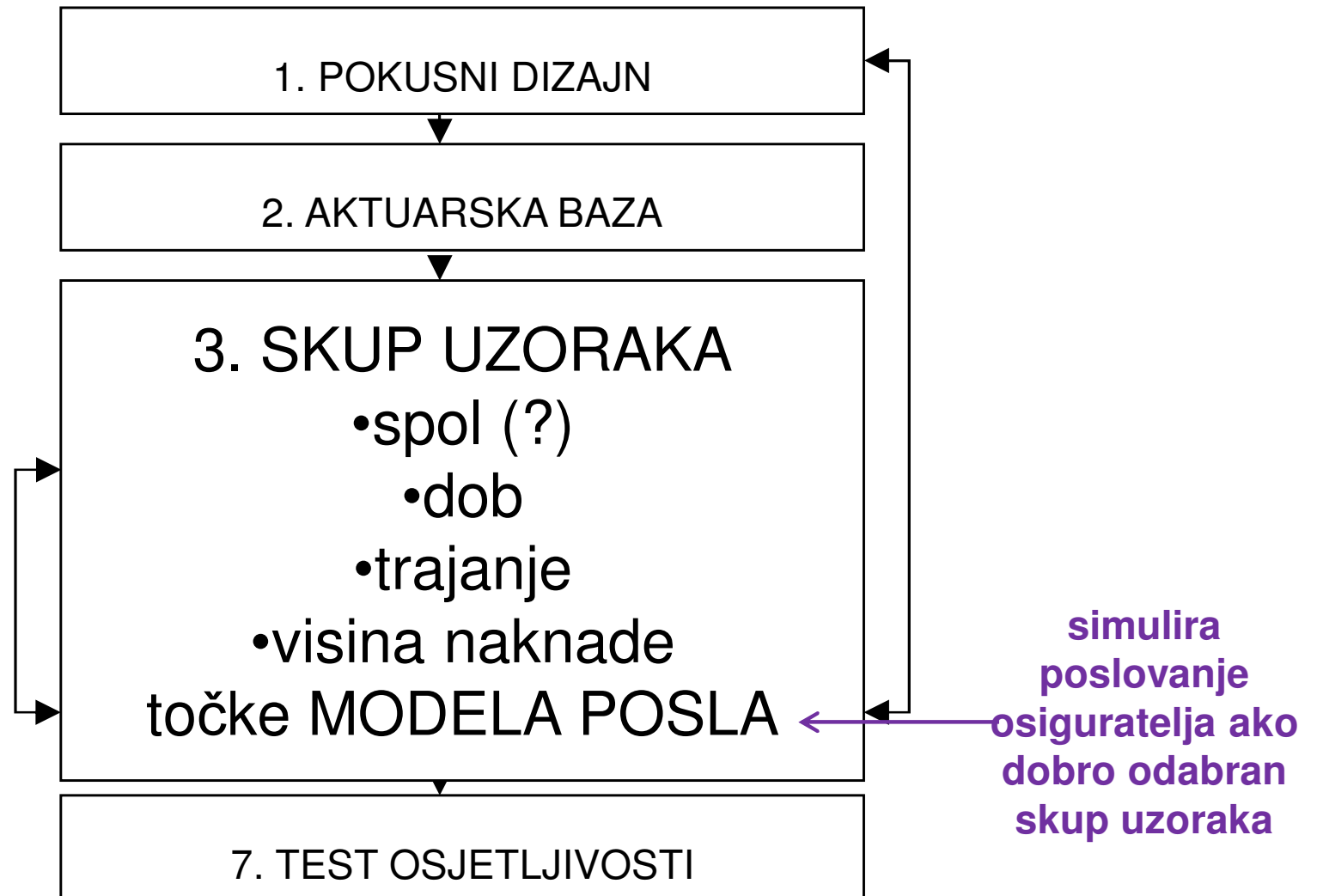
Metoda nastajućih troškova

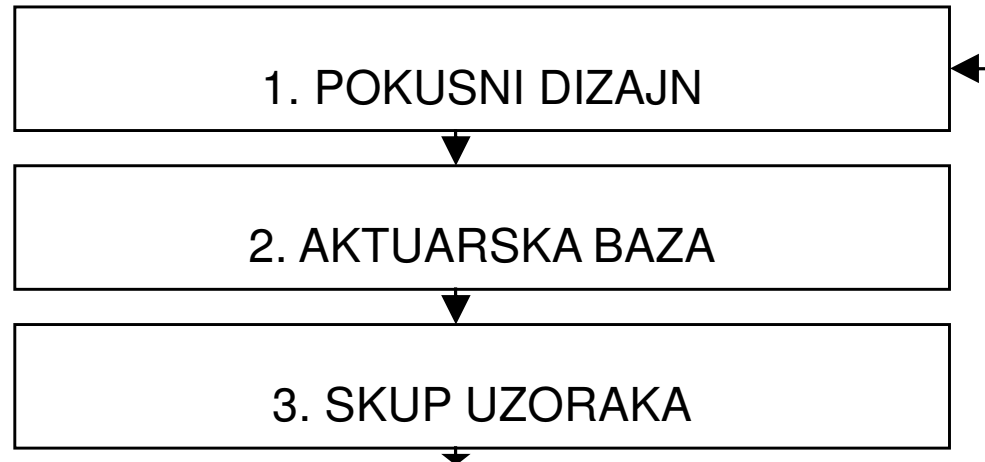
Metoda nastajućih troškova

Metoda nastajućih troškova

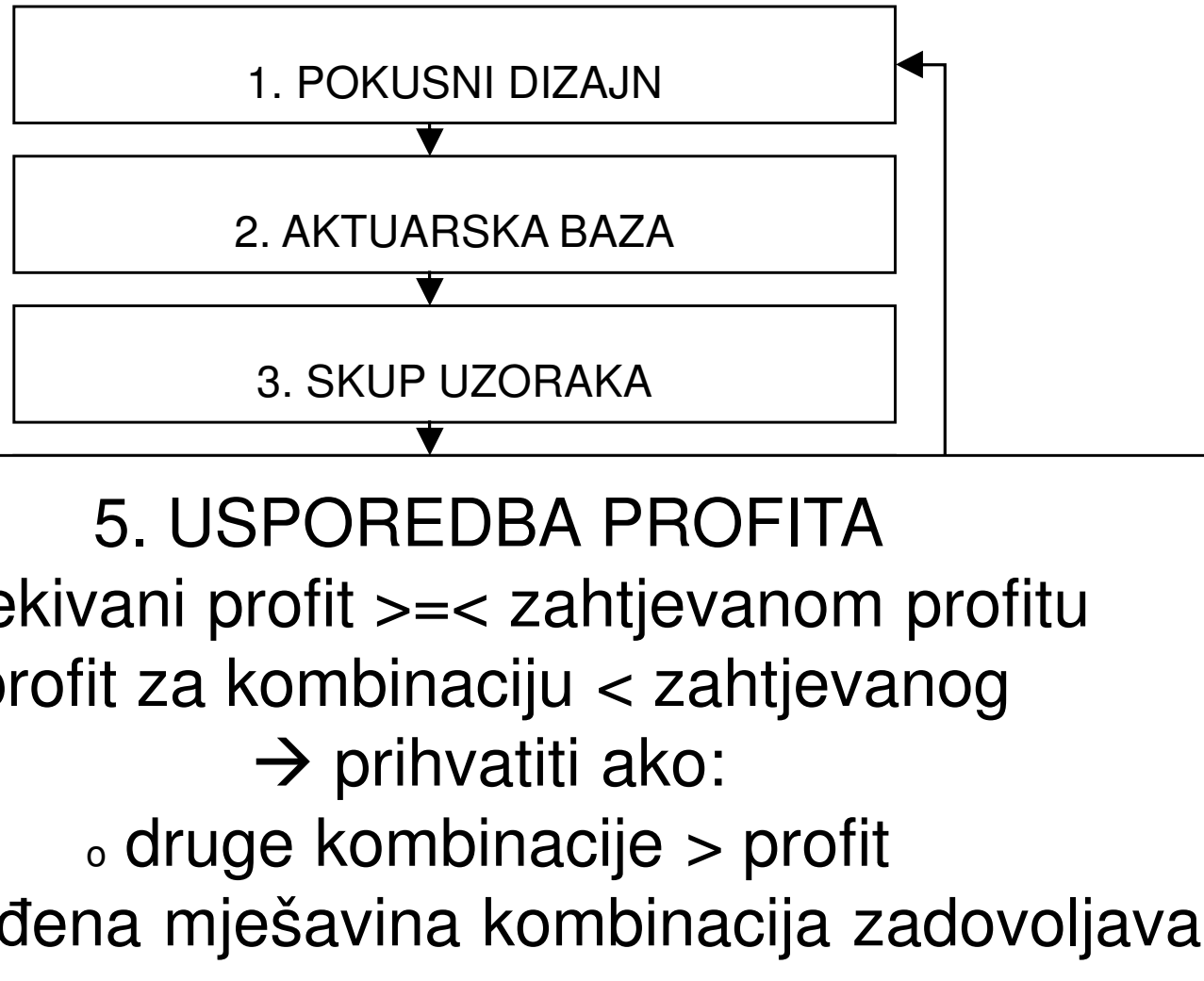
Metoda nastajućih troškova

4. TEST PROFITA

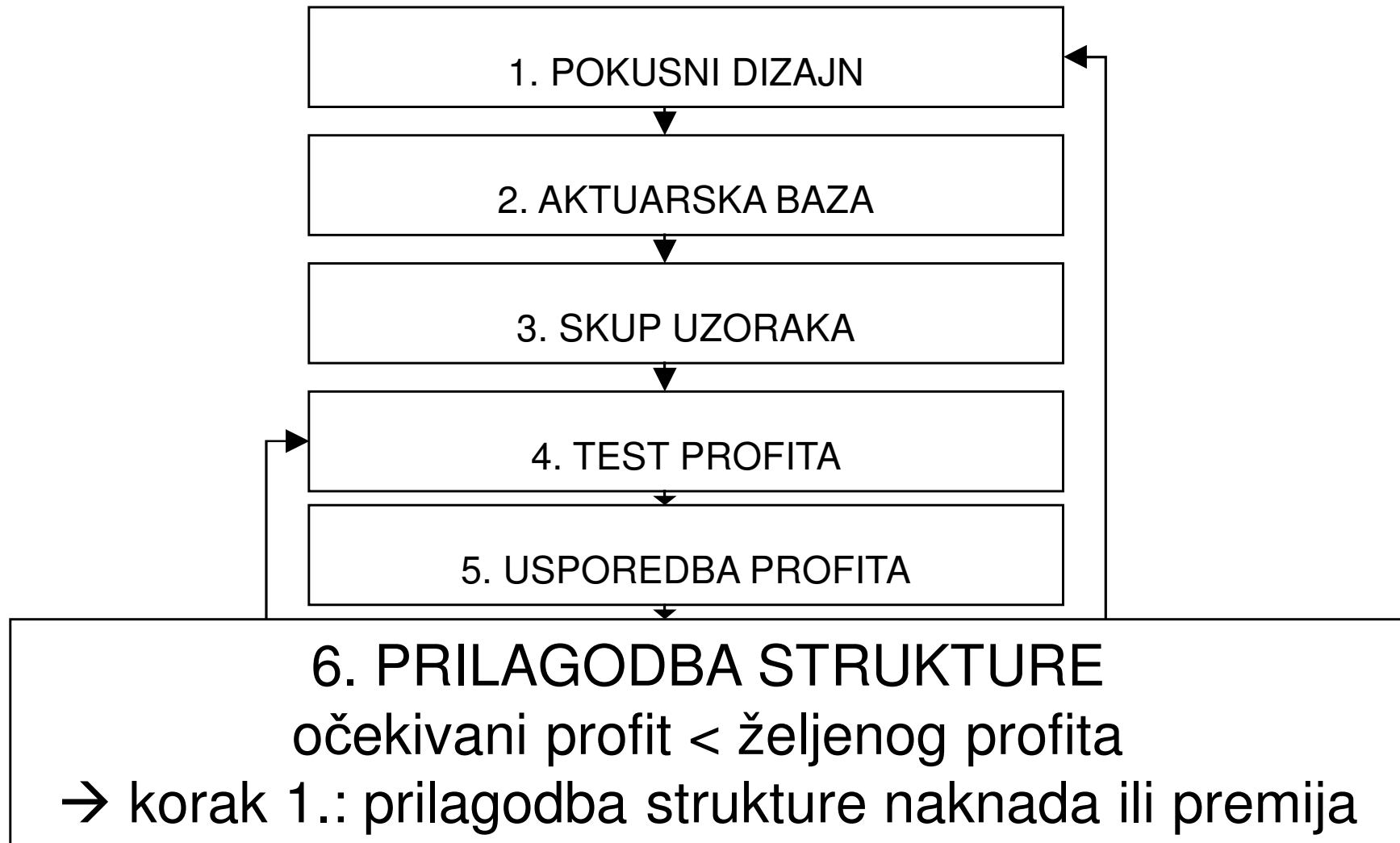
- odabrati prikladno vremensko razdoblje (mjesečno <--> godišnje)
- izračunati tok novca po ugovoru (pretp. iz koraka 2)
  - vjerojatnost doživljenja od početka razdoblja
  - diskontirati neto tok novca na početak ugovora
→ očekivani profit po ugovoru

Metoda nastajućih troškova

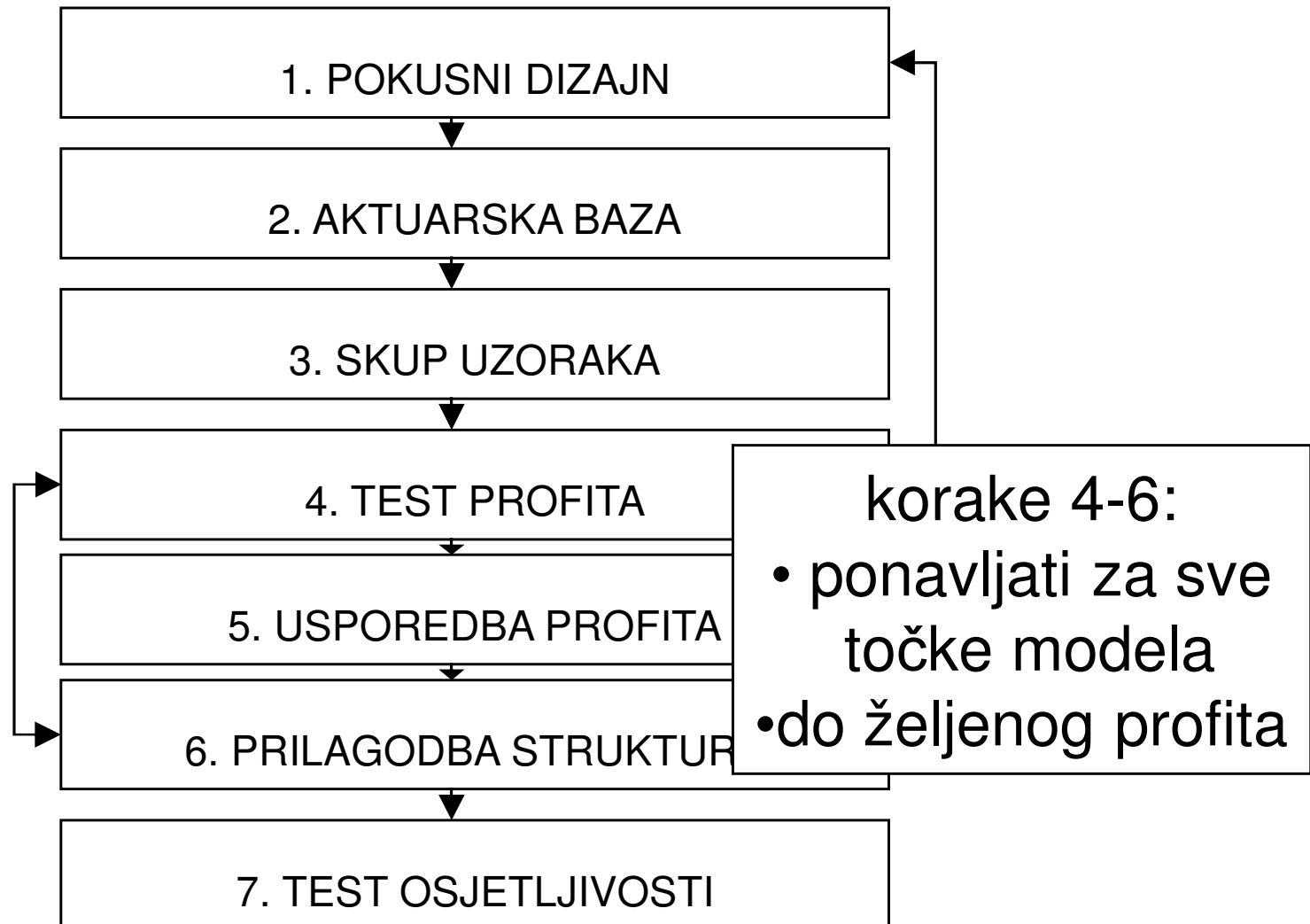

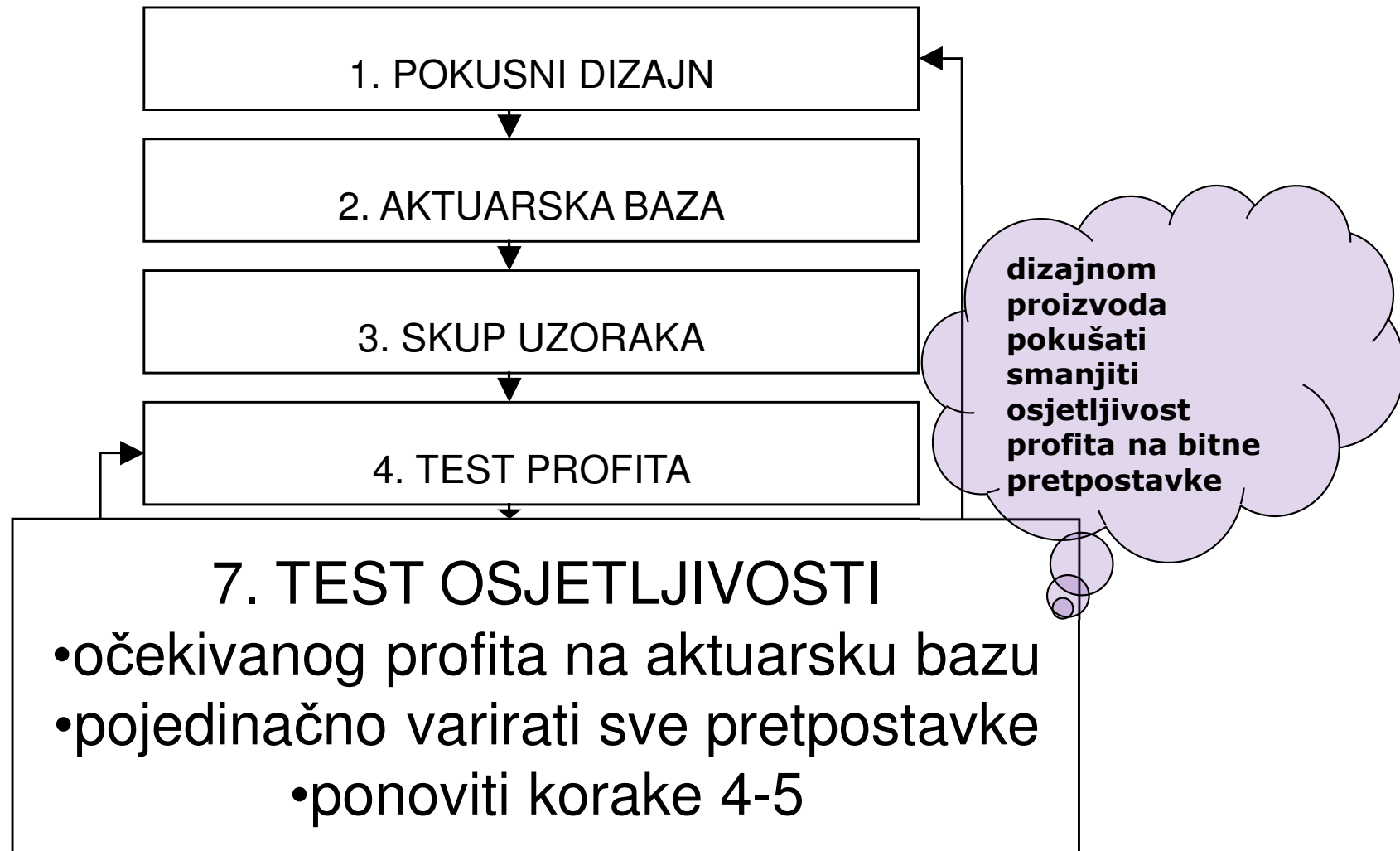
Metoda nastajućih troškova

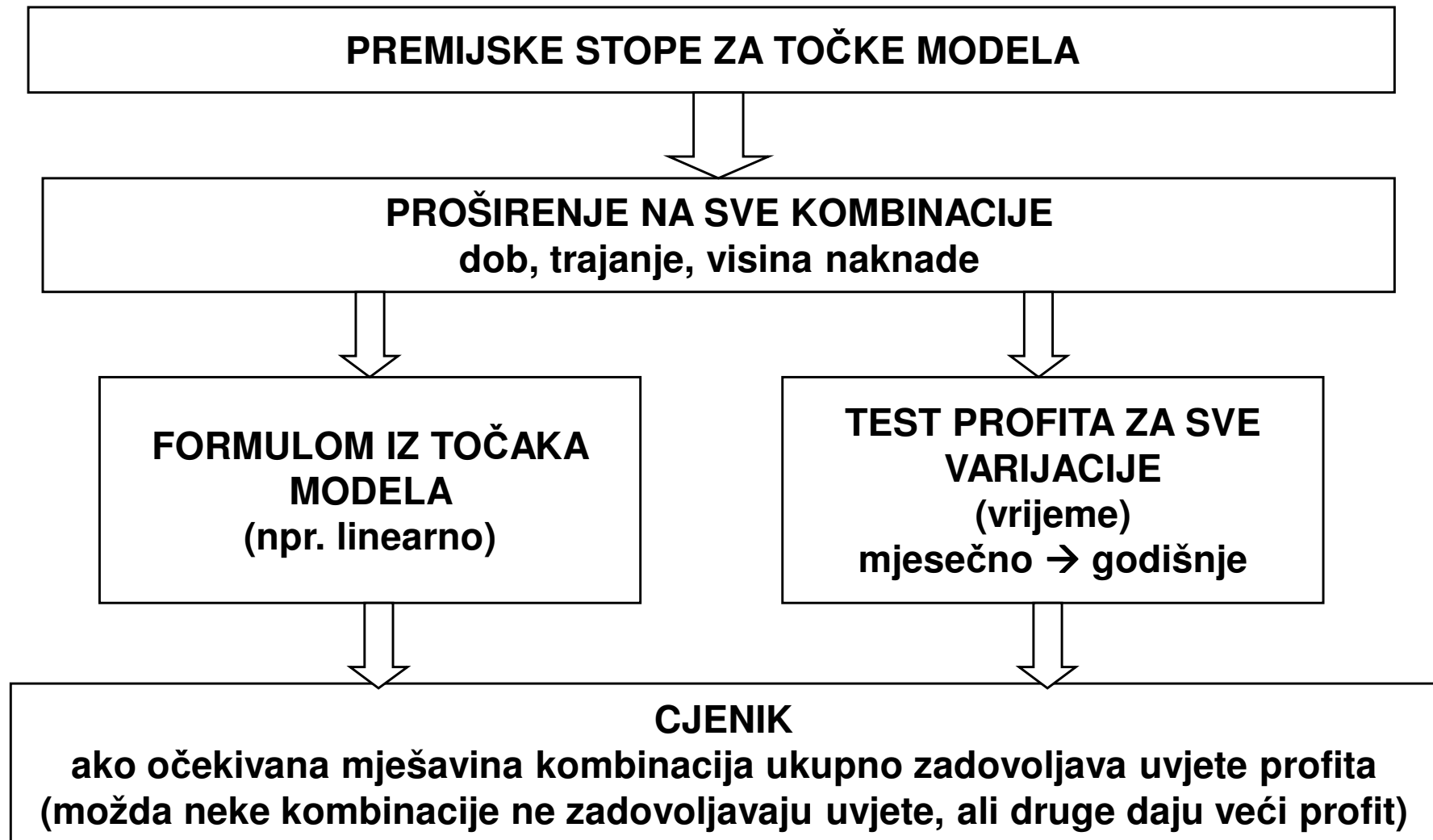
Metoda nastajućih troškova

Metoda nastajućih troškova

Metoda nastajućih troškova

Metoda nastajućih troškova

PREDNOSTI I NEDOSTACI METODE

+

- veća **sloboda kreiranja** proizvoda
- eksplicitno zahtjev za **profitom**
  - omogućuje **sofisticirane pretpostavke** (npr. pričuve, reosiguranje)
  - stohastičko modeliranje** kamatnih stopa i inflacije i/ili smrtnosti i poboljevanja
- mogući **drugi uzroci smanjenja** (odustajanje, otkupi)
- modelira **pritisak novog posla**

-

- složenost**
- potrebni **sofisticirani programi** za izračun
- zahtjevnija i kompliciranija** za provedbu

Usporedba metoda - D

POTREBNE PRETPOSTAVKE	METODA FORMULE	METODA TESTA PROFITA
Smrtnost	+	+
Troškovi	+	+
Odustanci (stope i iznosi)	-	+
Prinos na ulaganja	+	+
Provizija	+	+
Očekivana dobit	+	+
Temeljni kapital	-	+
Obiteljski status	+	+
Poboljevanje	+	+
Inflacija	+	+
(Matematička) pričuva	-	+

Usporedba metoda - D

SVOJSTVA	METODA FORMULE	METODA TESTA PROFITA
Sloboda kreiranja proizvoda	ograničena	velika
Jednostavnost	+	-
Zahtjevnost	-	+
Komutativne funkcije	+	+ (pomoć)
Sofisticirani programi	-	+
Više uzroka smanjenja (odustanci)	-	+
Veličina (matematičke) pričuve	-	+
Sofisticirane pretpostavke	-	+
Stohastičko modeliranje (kta, inflacija..)	-	+
Eksplisitni zahtjev za profitom	+	+
Modelira pritisak novog posla	-	+

Grupno osiguranje

premija se određuje godišnje temeljem riziko premije

**GODIŠNJA
PREMIJA**
(izračun za svaku
godinu)

=

NAKNADA

*

**VJEROJATNOST
SMRTI**

+

TROŠKOVI

- mogući načini izračuna:
  - za svaku osobu → sumiramo
  - odjednom za cijelu grupu (veliku) s prosječnom stopom smrtnosti
- ako su garantirane premije → dodatni zahtjevi na granice solventnosti
- mogući ugovori sa i bez sudjelovanja u dobiti

Grupno osiguranje

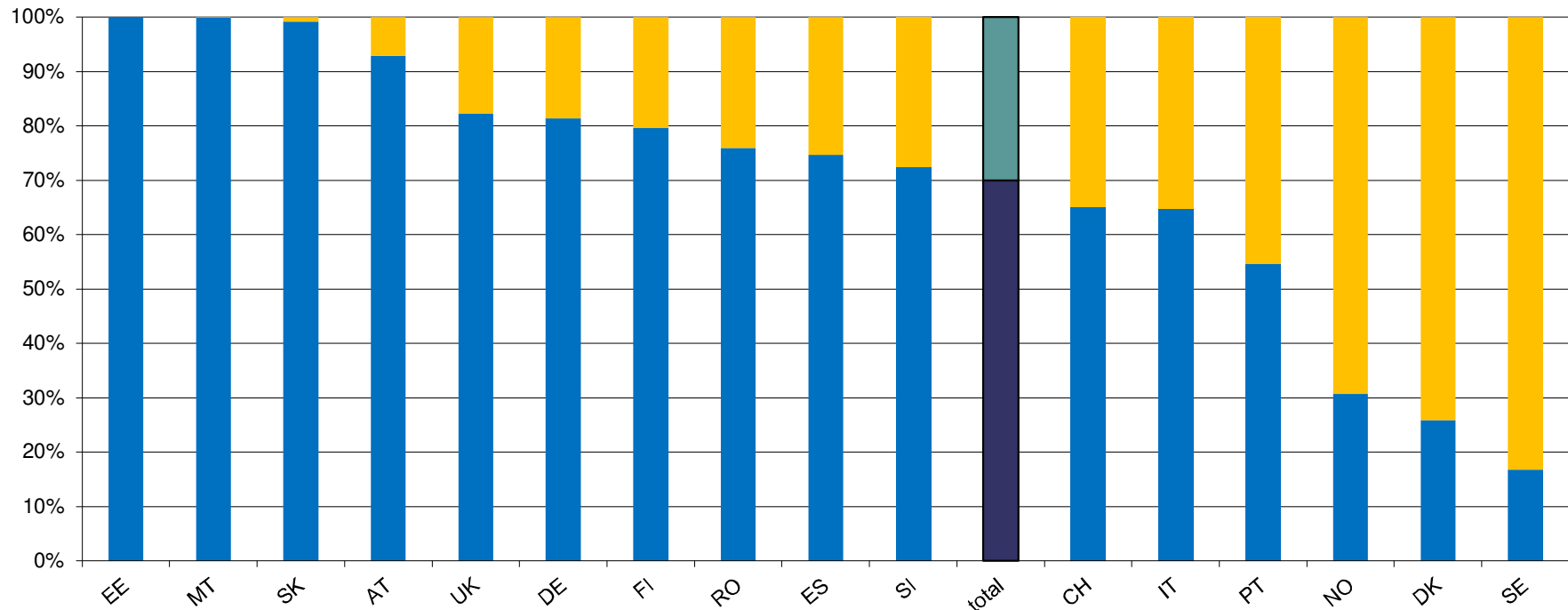
AKTUARSKA BAZA

- **smrtnost ovisi o:**
  - **zanimanju**
  - **zemljopisnom području**
  - **limitima “slobodnog pokrića”**
- **te o:**
  - **prošlom iskustvu grupe (razmotriti kredibilitet)**
    - **članstvo dobrovoljno ili obavezno**
  - **nivou danih garancija na premiju (ako postoje)**
- **troškovi → kao inače**
- **prinos od ulaganja → nije bitan jer jednogodišnji ugovor (garantirane premije?)**

uključeni svi članovi grupe bez zdravstvenog pregleda do nekog limita

Grupno osiguranje - D

Distribution of primary life contracts by type of contract - 2012

Za HR nema podataka,
u prethodnim godinama skoro sve individualni

■ Group contracts ■ Individual contracts

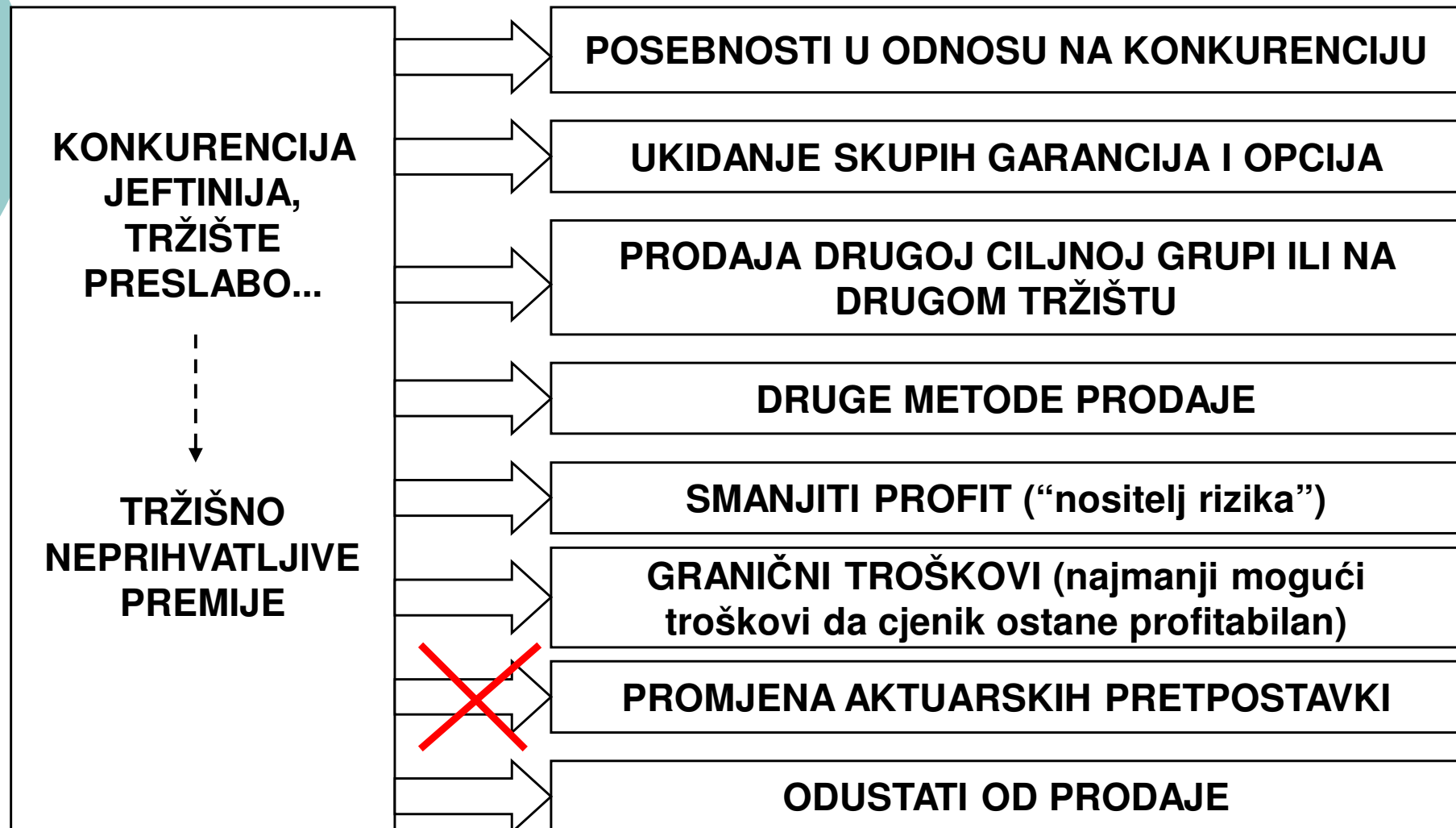
Izvor: The European Life Insurance Market in 2012, CEA 2014

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

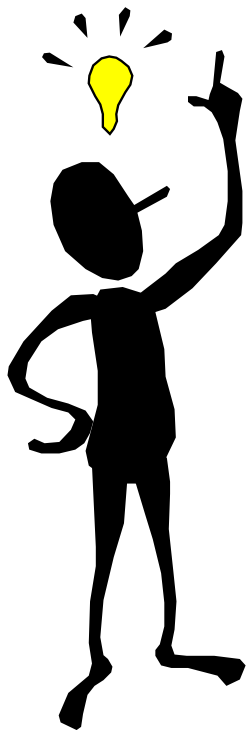
202

Utjecaj konkurencije - D

Metoda izračuna premija

IZRADA NOVOG CJENIKA

CJENIK RENTNOG OSIGURANJA
•metoda formule

CJENIK MJEŠOVITOG OSIGURANJA
•metoda nadolazećih troškova

Izrada cjenika – primjer 1

STRUKTURA NAKNADA

ciljna grupa: ranije umirovljeni zaposlenici

vrsta osiguranja: neodgođena doživotna renta

pristupna dob: 50-75 godina

specijalni uvjeti: garantirana isplata 5 godina

min renta = 300 EUR mjesečno

max renta = 5.300 EUR mjesečno

plaćanje premije: jednokratno

minimalna premija: 25.000 EUR

otkup: nema

dobit: nema

opcije / garancije: nema

jedino
„poboljšanje“
→ biti „fer“
prema
osiguraniku

dopuna mirovine,
zato jednostavan
proizvod →
jeftiniji

nema niti kod
mirovina

Izrada cjenika – primjer 1

AKTURSKA BAZA

početni skup pretpostavki → moguće promjene tijekom razvoja

TABLICE SMRTNOSTI

- prve hrvatske rentne tablice
- jednako za muškarce i žene

TEHNIČKA KAMATNA STOPA

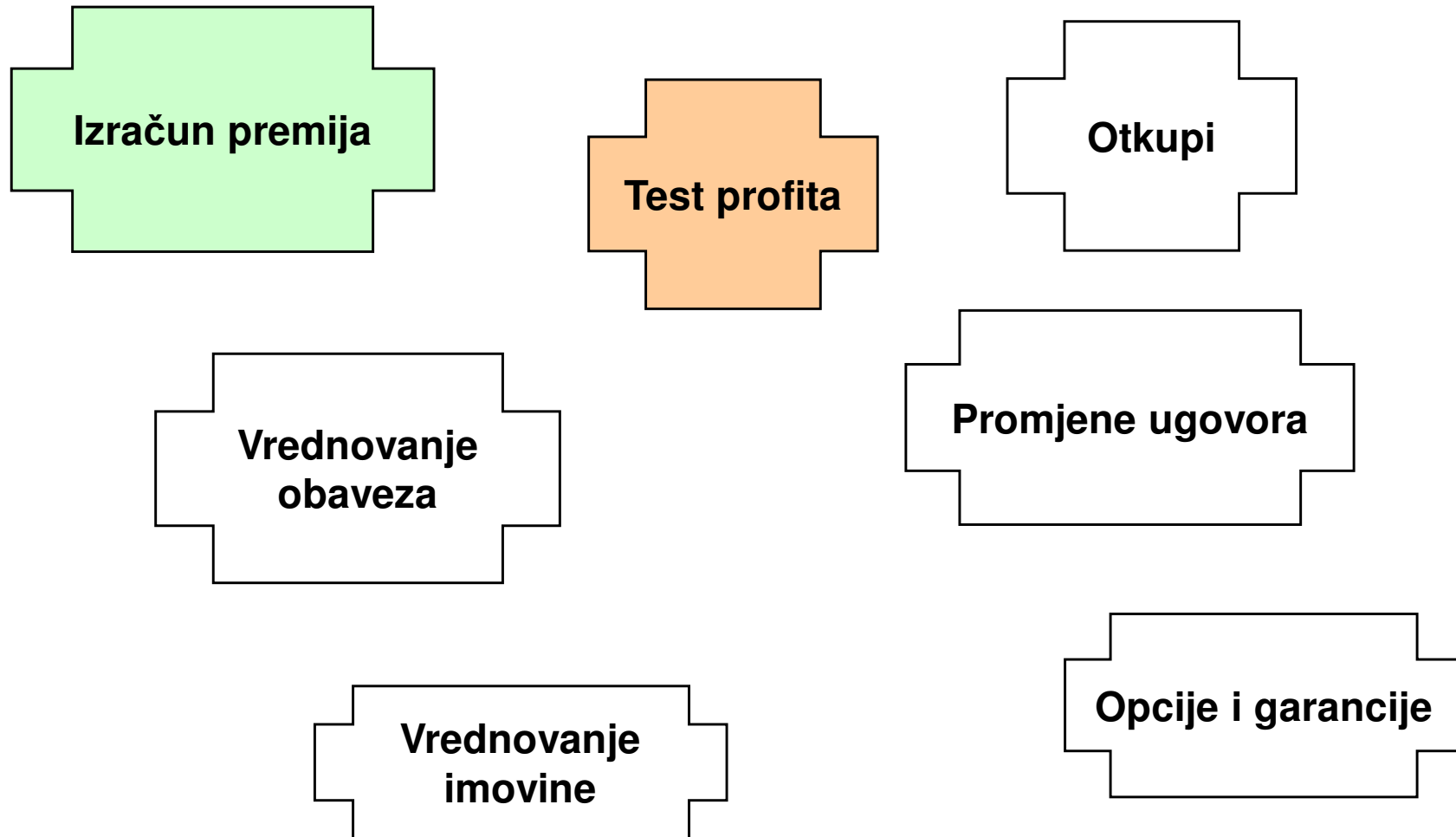
•0,30%

TROŠKOVI

- provizija na premiju: 3,5%
- početni: 1,5% na premiju
- obnove: 0,45% na premiju
- završni: 1,5% na rentu

Aktuarski modeli

Test profita

Što možemo reći o ovim policama?

IZVOD IZ RAČUNA DOBITI I GUBITKA	PROIZVOD A	PROIZVOD B	PROIZVOD A	PROIZVOD B
zarađena premija	1.200.000	2.000.000	u odnosu na premiju	
prihod od ulaganja	180.000	500.000	15%	25%
likvidirane štete	25.000	75.000	2%	4%
promjena pričuve	252.000	764.000	21%	38%
poslovni rashodi (izdaci za obavljanje djelatnosti)	822.000	1.010.000	69%	51%
dobitak ili gubitak obračunskog razdoblja prije poreza	401.000	656.000	33%	33%
dobitak ili gubitak obračunskog razdoblja nakon poreza	320.800	524.800	27%	26%
broj novih polica	700	500		
portfelj osiguranja	5.630	9.870		

Test profita

D = Dobit u godini - G = Gubitak prve godine

RDG rezultat (godina 7)

Generacija	Kalendarska godina										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	G	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
2		-G	D	D	D	D	D	D	D	D	D
3			-G	D	D	D	D	D	D	D	D
4				-G	D	D	D	D	D	D	D
5					-G	D	D	D	D	D	D
6						-G	D	D	D	D	D
7							-G	D	D	D	D

Test profita

IFRS 17 princip

- RDG rezultat suma je različitih generacija.

Test profita

PROCJENA VJEROJATNE PROFITABILNOSTI PROIZVODA

UPOTREBA

- analiza postojećih proizvoda
- izrada novih proizvoda
- planiranje ulaganja

ANALIZA TIJEKA NOVCA

- svi prihodi i rashodi
- razdoblja promatranja: mjesec <--> godina

ODLUKA NA TEMELJU KRITERIJA PROFITA

Test profita

T O K N O V C A Y_t	+	P_t PREMIJA PLAĆENA NA POČETKU RAZDOBLJA
	+/-	I_t PRIHOD / RASHOD OD ULAGANJA U RAZDOBLJU
	-	E_t TROŠKOVI U RAZDOBLJU
	-	D_t NAKNADE PLAĆENE ZA SMRT U RAZDOBLJU
	-	S_t NAKNADE PLAĆENE PO DOSPJEĆU U RAZDOBLJU
	-	W_t NAKNADE PLAĆENE ZA ODUSTAJANJE U RAZDOBLJU
	-	$V_t - V_{t-1}$ PRIČUVA NA KRAJU RAZDOBLJA – PRIČUVA NA POČETKU RAZDOBLJA (po ugovorima na snazi)

Test profita

PREOSTALI SIMBOLI

q_t ZAVISNA STOPA SMRTNOSTI U RAZDOBLJU

w_t ZAVISNA STOPA ODUSTAJANJA U RAZDOBLJU

i_t STOPA PRIHODA OD INVESTIRANJA U RAZDOBLJU

g_t STOPA INFLACIJE U RAZDOBLJU

E_I POČETNI TROŠKOVI PO POLICI

E_R POČETNI IZNOS TROŠKOVA OBNOVE PO POLICI

E_T POČETNI IZNOS ZAVRŠNIH TROŠKOVA PO POLICI

c_t PROVIZIJA U % OD PREMIJE

Test profita

TOK NOVCA ZA $t = 1$

$$Y_1 = \underbrace{\left((1-c_1)P_1 - E_T \right) (1+i_1)}_{\text{premija}} - \underbrace{q_1 \left(D_1 + E_T (1+g_1)^{1/2} \right) (1+i_1)^{1/2}}_{\text{umrli}} \\ - \underbrace{w_1 (W_1 + E_T (1+g_1))}_{\text{otkupi}} - \underbrace{(1-q_1 - w_1) (S_1 + E_T (1+g_1))}_{\text{doživljenje}} \\ - \underbrace{\left((1-q_1 - w_1) V_1 - V_0 (1+i_1) \right)}_{\text{promjena pričuve}}$$

Test profita

TOK NOVCA ZA $t > 1$

$$\begin{aligned} Y_t = & \left((1 - c_t)P_t - E_R \prod_{r=1}^{t-1} (1 + g_r) \right) (1 + i_t) \\ & - q_t \left(D_t + E_T \prod_{r=1}^{t-1} (1 + g_r) (1 + g_t)^{1/2} \right) (1 + i_t)^{1/2} \\ & - w_t \left(W_t + E_T \prod_{r=1}^t (1 + g_r) \right) - (1 - q_t - w_t) \left(S_t + E_T \prod_{r=1}^t (1 + g_r) \right) \\ & - ((1 - q_t - w_t)V_t - V_{t-1}(1 + i_t)) \end{aligned}$$

Test profita

PROFIL POLICE

$$\{Y_t\}$$

• vektor neto toka novca

• Y_t = očekivani profit na kraju razdoblja t po ugovoru na snazi na početku razdoblja t (profit po aktivnoj polici)

POKAZATELJ PROFITA

$$\{f_t \times Y_t\}$$

• vektor “preživjelog” neto toka novca

• $f_t \times Y_t$ = očekivani profit na kraju razdoblja t po početnom ugovoru (profit po izdanoj polici)

$$f_t = \frac{l'_{x+t}}{l'_x}$$

• faktor preživljenja (smrtnost i odustanci)

OČEKIVANI PROFIT

$$\sum_t f_t \times Y_t \times v^t$$

• **neto sadašnja vrijednost toka novca** (1 broj)

• **očekivani diskontirani profit** po početnom ugovoru na početku osiguranja

v = riziko diskontna stopa

= stopa bez rizika + premija rizika

Test profita

RIZIKO DISKONTNA STOPA $\rightarrow v = \text{stopa bez rizika} + \text{premija rizika}$

- **stopa bez rizika = prinos na “sigurna” ulaganja (državne obveznice)**
- **premija rizika = cijena rizika ostvarenja manjeg profita od planiranog**
  - **premija rizika ovisi o:**
    - **marginama, ako postoje, u pretpostavkama korištenim u testu profita**
      - **stupnju povjerenja koje dioničari imaju u korištene pretpostavke**
        - **o nivou garancija**
        - **o postojanju opcija ugovaratelja**
        - **moćnosti pokrića rizika (hedged)**
- **stopa prinosa zahtijevana od ulagača u razvoj proizvoda**
  - **ovisi o izvoru financiranja:**
    - **nova društva $\rightarrow$ dioničari (traže visoke stope)**
    - **stara društva $\rightarrow$ financiranje iz unutarnjih sredstava (jeftinije?)**
- $\rightarrow$ ulaganja osiguranika $\rightarrow$ pravednost = ista stopa kao za dioničare**

riziko diskontna stopa $>$ prinosa od ulaganja $\rightarrow$ smisao ulaganja

Test profita

Tablica

Test profita

KRITERIJI PROFITA

•kriteriji profita → mehanizam za odluku o:

➤ prodaji proizvoda

o profit proizvoda $\geq$ zahtjevanom profitu → prodaja proizvoda

o “loss leading” ili “nositelj rizika”

(prodaja proizvoda koji ne zadovoljava kriterij profita da bi se prodavali
drugi proizvodi koji imaju veći profit)

➤ izboru proizvoda

ovise produkata s jednakom mogućnošću prodaje, biramo onaj s
najvišim profitom

•zahtjevani profit ovisi o osiguravatelju

•umjesto niza brojeva → sažimamo u 1 broj → 3 kriterija

Test profita

KRITERIJI PROFITA

$$\text{Neto sadašnja vrijednost} = \sum_t f_t * Y_t * v^t$$

EKONOMSKA TEORIJA

- izabrati investiciju s većom neto sadašnjom vrijednosti
- zanemaren efekt konkurencije (nemogućnost prodaje)
- zakon opadajućih povrata → profit po ugovoru će početi padati nakon nekog broja prodanih polica

Test profita - D

KRITERIJI PROFITA – NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST

- projekt A - NSV = 50 EUR
- projekt B - NSV = 60 EUR
- Koji izabrati?

B, ali

A je prodavač koji prodaje policu mješovitog osiguranja, malo ulaganje, svakodnevna prodaja

B je prodavač koji prodaje komplicirani mirovinski plan, treba nekoliko dana za prodaju

- projekt A - početna provizija = 125 EUR
- projekt B - početna provizija = 250 EUR

→ u odnosu na početnu proviziju

- projekt A - 40%
- projekt B - 24%

→ izbor je A

Test profita

KRITERIJI PROFITA – NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST

SAM NSV NEMA SMISLA → STAVITI U ODNOS S NEKOM VRIJEDNOŠĆU

POČETNOM PROVIZIJOM PROIZVODA

- mjera rada uloženog u prodaju
- izjednačava interes osiguratelja i pribavljača

SADAŠNJOM VRIJEDNOŠĆU PREMIJA

- diskontirano riziko diskontnom stopom
- “granica profita” (profit margin)
  - cilj: prodaja produkata koji maksimiziraju NSV za dani obim premije

NSV je primjenjiva na sve proizvode

Kriteriji profita

NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST

$$NSV = \sum_t f_t \times Y_t \times v^t$$

• ekonomska teorija:

$NSV_{P1} > NSV_{P2} \rightarrow P1 ?$

- zakon opadajućih povrata
- konkurencija

NSV / provizija 1. g.

(interes osiguratelja = interes prodavača)

◦ **NSV / SV premija**

(max NSV za danu premiju)

- **uvijek postoji**

INTERNA STOPA POVRATA

$$j \Leftrightarrow \sum_t f_t \times Y_t \times j^t = 0$$

$j_{P1} > j_{P2} \rightarrow P1$

(diskontiramo s većom kamatom, za profit = 0)

• rezultati = NSV
(uglavnom)

• nije mjera uloženog rada

- **ne postoji uvijek**

RAZDOBLJE DISKONTIRANOG POVRATA

$$\min r \Leftrightarrow \sum_{t=1}^r f_t \times Y_t \times v^t \geq 0$$

$r_{P1} > r_{P2} \rightarrow P2$

(raniji povrat → brži obrt sredstava)

• vrijeme povrata
početne investicije

• zanemaruje tokove novca nakon godine r

- **uvijek postoji**

Test profita

AKTUARSKE PRETPOSTAVKE

PRINOS NA INVESTICIJE U POJEDINOM RAZDOBLJU

- najbolja procjena prinosa na investicijama
- može varirati po razdobljima (stohastički)

TROŠKOVI

- baziraju se na aktualnim troškovima osiguratelja

PROVIZIJA

- stope koje osiguratelj namjerava plaćati

INFLACIJA TROŠKOVA

- kao i kod metode formule → inflacija manja od prinosa na ulaganja (vjerojatno **?!**)
- može i stohastičko generiranje stope inflacije

STOPE UDJELA U DOBITI

- realistične pretpostavke o udjelima koje osiguravatelj očekuje u budućnosti

Test profita

AKTUARSKE PRETPOSTAVKE

SMRTNOST I POBOLJEVANJE

- isti pristup kao i kod metode formule
- ne treba uključivati dodatke (margine), osim za poznate buduće trendove
- odstupanje od očekivanog iskustva testira se u testu osjetljivosti

STOPE ODUSTAJANJA

- bazirane na nedavnom iskustvu osiguravatelja
- prilagoditi za eventualne promjene u ciljanom tržištu za promatrani proizvod
- ovise o: ekonomskoj situaciji u zemlji, načinu prodaje, ciljnoj grupi, vrsti proizvoda
- **test profita ne smije biti osjetljiv**

OTKUPNA VRIJEDNOST I BAZA ZA PRIČUVU

- baze koje osiguravatelj misli koristiti
- ne ovise o bazi za određivanje premije

Aktuarski modeli

Izračun premija

Test profita

Otkupi

**Vrednovanje
obaveza**

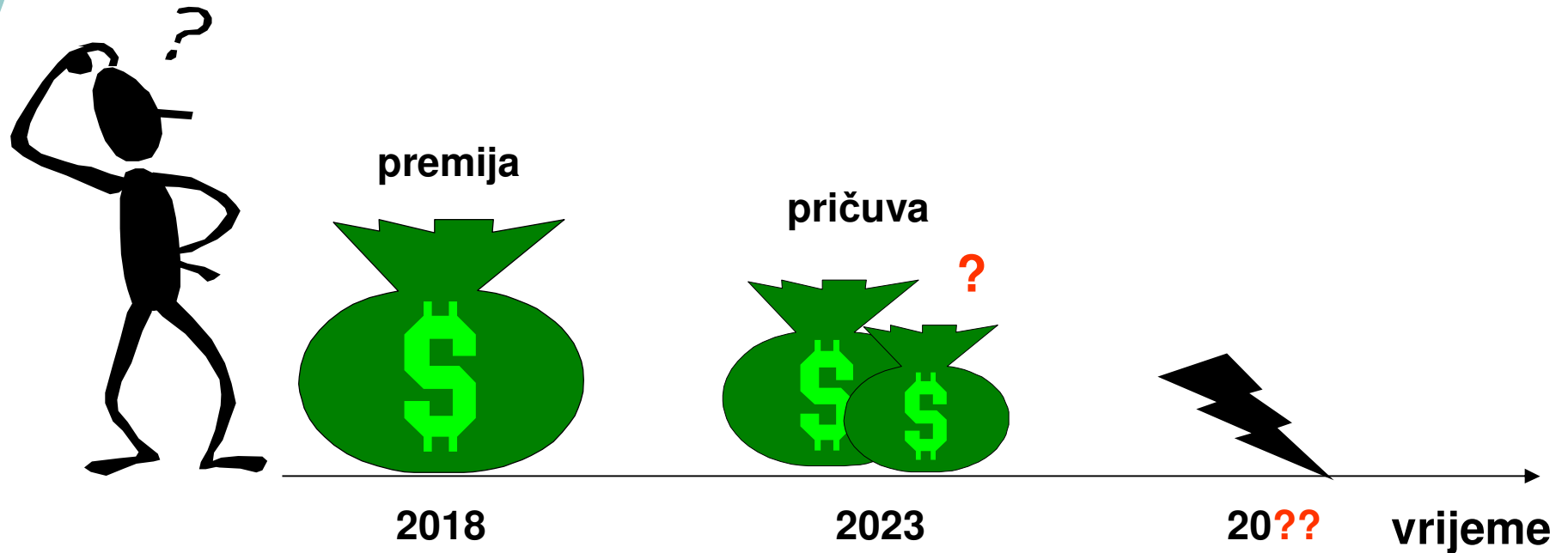
Promjene ugovora

**Vrednovanje
imovine**

Opcije i garancije

Vrednovanje obaveza

RENTNO OSIGURANJE

Vrednovanje obaveza do 31.12.2022. - H

MATEMATIČKA PRIČUVA

- životna osiguranja i druga osiguranja za koja se obračunava MPOŽ (npr. dugoročna zdravstvena)
- uključuje prijenosnu premiju životnih osiguranja

PRIČUVA ZA PRIJENOSNE PREMIJE

- dopunska osiguranja uz životna osiguranja za koja se ne obračunava MPOŽ

PRIČUVA ŠTETA

- prijavljene nelikvidirane štete
- nastale a neprijavljene štete (IBNR)

PRINCIPE I METODE OBRAČUNA ODREĐUJE HANFA

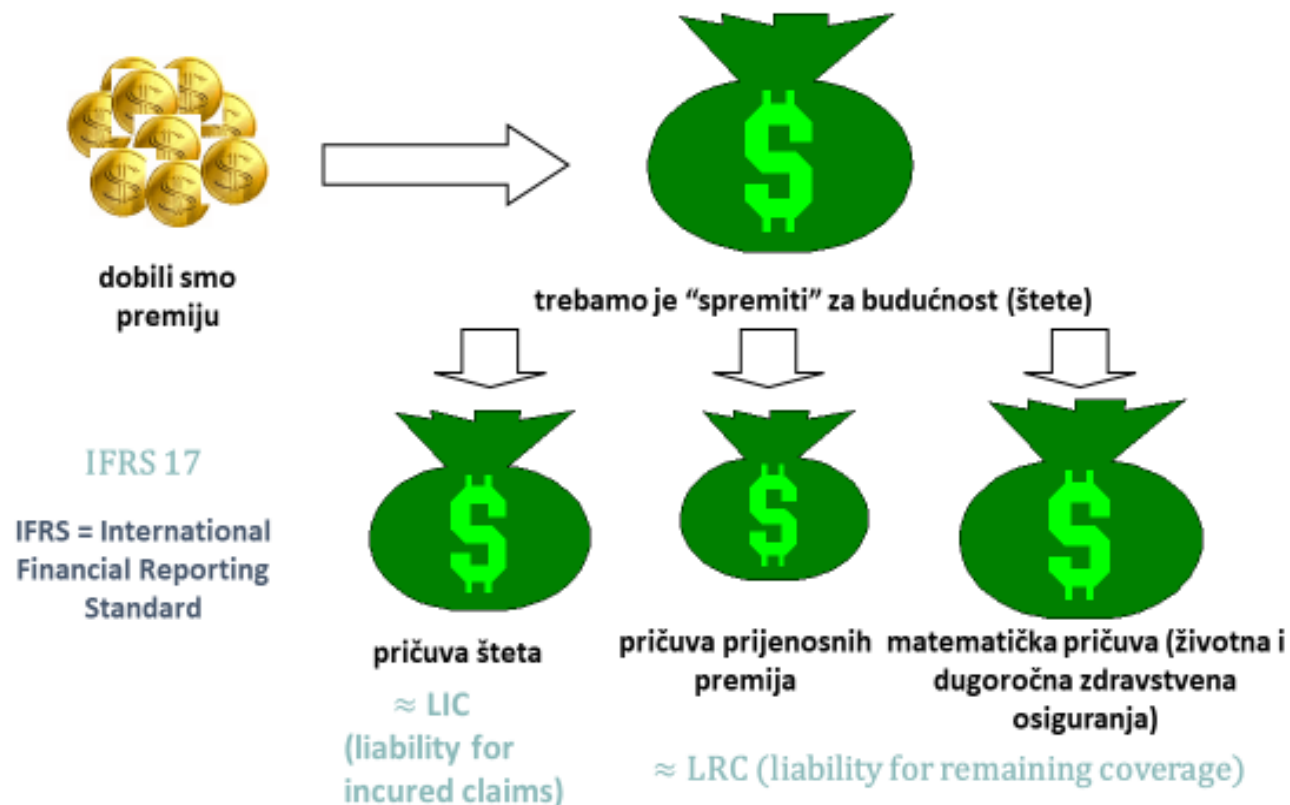
- Pravilnik o minimalnim standardima, načinu obračuna i mjerilima za izračun tehničkih pričuva osiguranja, 2019

Vrednovanje obaveza

Što nam je donio 1.1.2023.? - H

~~Kuna~~ → EUR

~~IFRS 4~~ → IFRS 17, ~~IFRS 39~~ → IFRS 9

Vrednovanje obaveza

Što nam je donio 1.1.2023.? - H

PRINCIPE I METODE OBRAČUNA ODREĐUJE HANFA

- Pravilnik o minimalnim standardima koji se primjenjuju u postupku obračuna statutarnih tehničkih pričuva
  - u postupku donošenja tijekom 2023

DA LI SU NESTALI?

- matematička pričuva
- pričuva za prijenosne premije
  - pričuva šteta

NE!

- Zakon o obveznim odnosima
- zahtjevi (još uvijek) za izvještavanjem (npr. Hrvatska narodna banka)
  - lokalni standardi u:
    - većini zemalja EU (→ lokalno majke članica grupa)
    - zemljama regije i drugdje u svijetu
      - reosiguranje
- otkupne i kapitalizirane vrijednosti, dobit → obračun po polici

Vrednovanje obaveza

MATEMATIČKA PRIČUVA ŽIVOTNIH OSIGURANJA (MPOŽ)

- iznos sredstava potreban za buduće isplate naknade i buduće troškove

- uspoređujemo 3 prospektivne metode:

1. neto premijska metoda
2. bruto premijska metoda
3. metoda diskontirane vrijednosti budućih obveza

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA

- koristi formule (prethodni moduli) s komutativnim brojevima za izračun pričuve **po svakom ugovoru**

PRIMJER 1

- mješovito osiguranje bez udjela u dobiti
- trajanje 20 godina
- pristupna dob 30 godina
- osigurana svota 50.000
- ugovor na snazi točno t godina

$$V_t = 50.000 * A_{30+t:20-t|} - NP * \ddot{a}_{30+t:20-t|}$$

$$NP = 50.000 * \frac{A_{30:20|}}{\ddot{a}_{30:20|}}$$

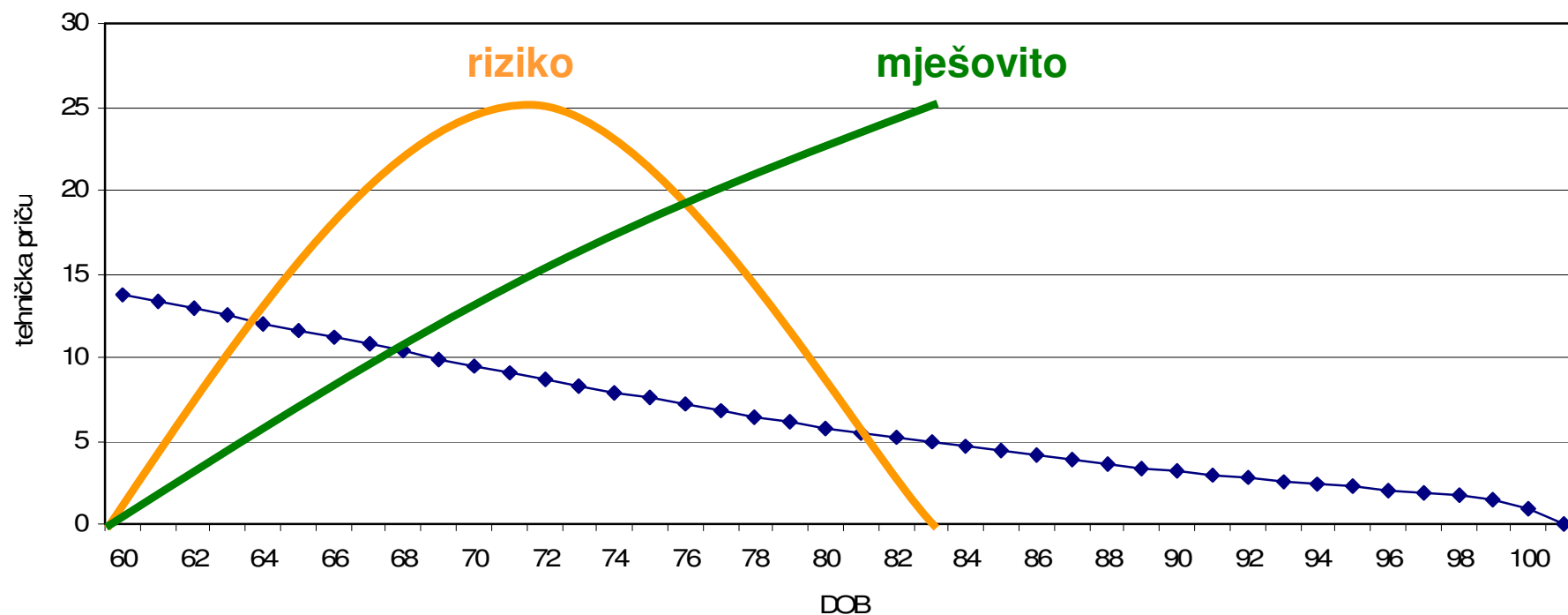
PRIMJER 2

- neodgodiva doživotna renta
  - godišnji iznos rente R
- plaća se mjesečno unaprijed
  - T_i = trošak isplate rente
  - a'_{x+t} = uključuje inflaciju troškova

$$V_t = R * \ddot{a}_{x+t}^{(12)} + T_i * \ddot{a}'_{x+t}^{(12)}$$

Vrednovanje obaveza

Matematička pričuva za doživotnu neodgođenu rentu godišnjeg iznosa 1 za pristupnu dob 60

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA - PRISTUP

- **buduće premije u vrednovanju nisu stvarno plaćene premije (bruto) već premija dostatna za pokriće naknade (neto = NP)**
- **nema eksplicitno troškova niti dobiti**
- **promatra buduću smrtnost i konstantne buduće kamatne stope**
- **ista baza za NP i pričuvu**
- **vrednuju se naknade koje će se po ugovoru platiti u budućnosti (US + dobit)**

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA - SVOJSTVA

- ? za $t=0 \rightarrow V_t=0$ (dobit =0)
- može biti $V_t < > 0$ kod nekih ugovora ili korekcija
  - **ne uzima u obzir buduće troškove**
    - implicitno: razlika između stvarno naplaćene bruto premije i neto premije iz obračuna dovoljna za pokriće troškova
    - stvarno nastajanje troškova je ravnomjerno raspoređeno tijekom trajanja osiguranja
    - moguća cilmerizacija (uzima u obzir neravnomjernost $\rightarrow$ početni troškovi veći) (kasnije)
  - **ne uzima u obzir buduće udjele u dobiti** koje osiguratelj planira dodijeliti
    - implicitno: razlika bruto i neto premije dovoljna za pokriće dobiti uz pokriće troškova
    - moguće promijeniti bazu za pričuvu, tako da to uzme u obzir (kasnije)
  - + **pričuva relativno neosjetljiva na promjene pretpostavki o kamati**
  - + **s jačom bazom za smrtnost pričuva se ne mora povećati**
  - **nije primjenjiva na sve ugovore**

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA - KOREKCIJE

plaćanje premije kraće od trajanja osiguranja

- **n = trajanje osiguranja (n = ∞ za doživotno)**
- **m = trajanje plaćanja premije, 1 ≤ m < n**
- **x = pristupna dob**
- **S = osigurana svota**
- **V_t = pričuva nakon proteka t godina**

$$NP = S * \frac{A_{x:n|}}{\ddot{a}_{x:m|}}$$

$$V_t = S * A_{x+t:n-t|} - NP * \ddot{a}_{x+t:m-t|} \quad \text{ako je } t < m$$

$$= S * A_{x+t:n-t|} \quad \text{ako je } t \geq m$$

- **budući troškovi i buduće dobiti:**
  - **uključeni u pričuvu implicitno u razdoblju plaćanja premije**
  - **nisu eksplicitno uključeni u razdoblju nakon plaćanja premije**

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA - KOREKCIJE

Cilmerizacija

- pretpostavka da su troškovi ravnomjerno raspoređeni tijekom trajanja
- u praksi početni troškovi znatno veći od troškova obnove
- možemo gledati I-R gdje je

- I = ukupni početni troškovi
- R = ukupni troškovi obnove godišnje

$$NP^Z = NP + \frac{z * \frac{S}{100}}{\ddot{a}_{x:n}}$$

- ili cilmerov ispravak z kao % od US

- cilmerova neto premija NP^Z

$$V_t^Z = S * A_{x+t:n-t} - NP * \ddot{a}_{x+t:n-t} - z * \frac{S}{100} * \frac{\ddot{a}_{x+t:n-t}}{\ddot{a}_{x:n}}$$

- cilmerova pričuva $V_t^Z < 0$ za male t i uvijek za t=0
- z = max 3,5% od osigurane svote (bilo Hrvatska, Makedonija)
- smanjuje pritisak novog posla
  - izdatak za početne troškove (provizija)
  - izdatak za MPŽO → smanjuje se
- obično zabranjena negativna pričuva

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – NETO PREMIJSKA METODA - KOREKCIJE

budući udjeli u dobiti

- **korekcija metode → implicitno uključivanje budućih udjela u dobiti**
- **smanjiti kamatu za izračun pričuva**
  - **i = kamata u izračunu premije**
  - **b = željeni bonus**
  - **nakon t godina → $S \cdot (1+b)^t$ ukupan bonus**
  - **→ $j = i - k \cdot b$, $k = 40 - 60\%$ od b**

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – BRUTO PREMIJSKA METODA

- koristi formule (prethodni moduli) s komutativnim brojevima za izračun pričuve **po svakom ugovoru** – isto kao neto metoda

PRIMJERI

- trajanje 20 godina
- pristupna dob 30 godina
- osigurana svota 50.000
- ugovor na snazi točno t godina
  - OP = bruto premija plativa prema ugc
  - E_P = troškovi obnove u % na premiju
  - E_R = troškovi obnove po polici u iznos
  - a' = godišnja vrijednost rente s budućom inflacijom za troskove obnove
  - A'' = faktor osiguranja života s budućim udjelom u dobiti

- mješovito osiguranje bez udjela u dobiti

$$V_t = 50.000 * A_{30+t:20-t|} + E_R * \ddot{a}'_{30+t:20-t|} - (1 - E_P)OP * \ddot{a}_{30+t:20-t|}$$

- mješovito osiguranje s udjelom u dobiti

$$V_t = (50.000 + 14.870) * A''_{30+t:25-t|} + E_R * \ddot{a}'_{30+t:25-t|} - (1 - E_P)OP * \ddot{a}_{30+t:25-t|}$$

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – BRUTO PREMIJSKA METODA

PRISTUP

- vrednuje premije koje se stvarno plaćaju po ugovoru
- uzima u obzir buduće troškove i buduće udjele u dobiti kao eksplicitne obaveze

SVOJSTVA

- ? za $t=0 \rightarrow V_t <> 0$
  - ista baza za pričuve i bruto premije, može biti $V_t=0$
- + explicitno vrednovanje budućih troškova i udjela u dobiti (potrebne pretpostavke)
- + moguće ugraditi pretpostavke za jednostavni udio u dobiti, ostalo ne
- pričuva relativno osjetljiva na pretpostavke obračuna
- + uzima u obzir buduće troškove i udjele u dobiti i kada prestane plaćanje premije
- + primjenjiva na veći broj ugovora od neto metode

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – METODA DISKONTIRANE VRIJEDNOSTI BUDUĆIH OBVEZA

- ne koristi komutativne funkcije
- metoda:
  - predvidimo obveze za svaku buduću godinu (tokovi novca)
  - diskontiranje obveza s očekivanim prinosom na investicije
    - L_t = obveze u trenutku t = (naknade)_t + (troškovi)_t - (premije)_t
    - naknade = isplate za doživljenje, smrt, bolest ili odustanak
    - V_t = pričuva u trenutku t
    - i_s = očekivani prinos na investicije u godini s

$$V_t = \sum_{k=t}^n \frac{L_k}{\prod_{s=1}^k (1 + i_s)}$$

- potrebne pretpostavke o:
  - budućoj smrtnosti
  - poboljevanju
  - troškovima
  - inflaciji troškova
  - visini udjela u dobiti (za takve ugovore)
  - odustajanju
  - bazi za definiranje naknada kod odustajanja

IFRS 17 princip

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – METODA DISKONTIRANE VRIJEDNOSTI BUDUĆIH OBAVEZA

SVOJSTVA

- + ne pretpostavlja se oblik korištenih parametara**
  - omogućuje proizvoljnu strukturu dobiti i troškova
  - moguće korištenje stohastičkih modela (smrtnost, kamata)
  - različite kamate za diskontiranje po godinama
- + jednostavna promjene parametara za testiranje osjetljivosti**
- + primjenjiva na svaki ugovor**
- koristi se velik broj pretpostavki → pričuvu teško interpretirati**
- potrebne velike računalne mogućnosti**

Vrednovanje obaveza

MPOŽ – METODA DISKONTIRANE VRIJEDNOSTI BUDUĆIH OBAVEZA

- često rezultati jednaki metodi bruto premije
- bruto premijska pričuva specijalan slučaj diskontirane pričuve
  - odvajamo 3 konstitutivna dijela i svakom određujemo sadašnju vrijednost
  - pojednostavljenje pretpostavki → pričuva se može pokazati u terminima komutativnih funkcija

Vrednovanje obaveza

USPOREDBA METODA

NETO PREMIJSKA METODA

- **nerealna i puno problema**
- OP - NP > troškova?
  - rješenje: $NP^1 = \min(NP, p \cdot OP)$
npr. $p=90\% \rightarrow (100-p\%) \cdot OP$
dosta za pokriće troškova
- postoje sredstva za dobit?
- sredstva za troškove i dobit nakon prestanka plaćanja premije?
- **ne uzima** u obzir visoke **početne troškove**
  - osim ako se **cilmerizira**
- **nije osjetljiva na korištene pretpostavke**
- **pasivna metoda**

BRUTO PREMIJSKA METODA I METODA DISKONTIRANJA OBVEZA

- **eksplicitno** utvrđeni iznosi **budućih troškova i udjela u dobiti** pri izračunu bruto premije
- kapitalizira razliku u bazama (za pričuvu i za premiju)
  - prednost: **nadoknadiće neadekvatnost premija**
  - nedostatak: ovisno o razlikama u “jačini” baza **V_0 može biti $\neq 0$**
    - jača baza za pričuvu $\rightarrow V_0 \gg 0$
    - slabija baza za pričuvu $\rightarrow V_0 \ll 0$
- implicitno **uzimaju** u obzir visoke **početne troškove**
- **pričuve jako osjetljive** na korištene pretpostavke
- **aktivne metode**

Vrednovanje obaveza - D

za nadzor (obično do IFRS 17

31.12.2022)

SVOJSTVA / METODA	NETO PREM.	BRUTO PREM.	DISKON TIRANJE
Formula – komutativne funkcije - jednostavnost	+	+	-
Premija u izračunu	neto	bruto	bruto
Baza pričuva = baza neto premije u izračunu MPOŽ	+	-	-
Konstantne pretpostavke o smrtnosti i kamati	+	+	-
MPOŽ=0 za t=0	+	-	-
MPOŽ osjetljiv na promjene pretp. o kamati	malo	jako	jako
MPOŽ osjetljiva na promjene pretp. o smrtnosti	malo	jako	jako
Uzima u obzir visoke početne troškove	cilmerizacija	+	+
Uzima u obzir buduće troškove	implicitno	+	+
Uzima u obzir buduće udjele u dobiti	implicitno	jednostavna+	+
Primjenjivost na sve ugovore	-	-	+

Vrednovanje obaveza

ZARAĐENI UDIO U IMOVINI (Earned Asset Share)

RETROSPEKTIVNA METODA
do sada prikupljena sredstva po ugovoru

UPOTREBA
•raspodjela stvarne dobiti prema vrstama osiguranja
•određivanje otkupne vrijednosti

NE POSTOJI JEDINSTVEN PRISTUP
"Postoji mnogo načina, u praksi, na koje se taj jednostavni koncept može primijeniti, tako da je malo vjerojatno da će bilo koja dva aktuara razvijajući svoje vlastite metode doći do istog odgovora."
Treća aktuarska konvencija u UK 1989.

Vrednovanje obaveza

ZARAĐENI UDIO U IMOVINI

OZNAKE

- EAS_t = zarađeni udio u imovini po ugovorima t godina nakon ulaska, a točno prije plaćanja premije koja dospjeva za t+1 godinu
  - BP_t = bruto premija primljena u godini t
  - E_t = troškovi procijenjeni da će nastati u godini t
  - I_t = prinos na investicije zarađen u godini t
    - B_t = naknade plative u godini t
    - Tr_t = prijenos dioničarima u godini t

REKURZIVNI IZRAČUN

$$EAS_0 = 0$$

$$EAS_t = EAS_{t-1} + BP_t - E_t + I_t - B_t - Tr_t$$

Vrednovanje obaveza

ZARAĐENI UDIO U IMOVINI	
D I J E L O V I	UTVRĐIVANJE IZNOSA PRINOSA OD INVESTICIJA (I_t) 1. teoretska raspodjela imovine → raspodjela stvarnih prinosa 2. teoretska raspodjela imovine → teoretski prinos 3. prosječan prinos
	ODBITAK TROŠKOVA (E_t) aktualni troškovi → po polici početni i obnove → iznos / %
	NAKNADE (B_t) •plaćene (US, renta) → računovodstvo •garantirane (otkup,...)
	ISPLATE VLASNICIMA KAPITALA (Tr_t)
	NAPLAĆENE PREMIJE (BP_t) → računovodstvo
	SREDSTVA IZ DRUGIH IZVORA (odustanci, ugovori bez dobiti)

Vrednovanje obaveza

MATEMATIČKA PRIČUVA

RETROSPEKTIVNA METODA

+ akumulirane dosadašnje uplate ugovaratelja
- akumulirane dosadašnje isplate ugovaratelju

osim ako jednake baze za
izračun premija i pričuva

PROSPEKTIVNA METODA

+ sadašnja vrijednost obaveza osiguratelja
- sadašnja vrijednost obaveza ugovaratelja

REALNA AKTUARSKA BAZA ZA OBRAČUN PRIČUVA
konzistentna ne nužno jednaka bazi za izračun premija

Vrednovanje obaveza

KONTINENTALNE METODE OBRAČUNA MPOŽ – u Hrvatskoj do 31.12.2022.

- u pravilu prospektivna metoda

OBVEZE OSIGURAVATELJA

- sve garantirane naknade (i otkupne vrijednosti)
- udjeli u dobiti bez obzira na opis i garancije
- sve opcije ugovaratelja osiguranja
- troškovi uključujući proviziju

OBVEZE UGOVARATELJA

- uplata premije

- uključiti dodatke za štetno odstupanje relevantnih faktora
- uzeti u obzir sve okolnosti koje mogu utjecati na promjene i kolebanja statističkih podataka (individualni rizici, tip ugovora, zemljopisno područje, administrativni troškovi i provizija)

Neke
zemlje i
dalje
slična
pravila

Vrednovanje obaveza - H

SVOJSTVA OBRAČUNA	MJERILA do 31.12.2022
Iznos MPŽO dovoljan za sve obaveze osiguratelja i po polici	+ / +
Izračun dovoljno opreznim aktuarskim vrednovanjem (MPOŽ>otkupa)	+ / +
Ne “najbolja procjena” već dovoljne margine	+
Uzeti u obzir prirodu, ročnost i metodu vrednovanja imovine	+
Dozvoljeno korištenje odgovarajućih aproksimacija i generalizacija	+
Kamatna stopa oprezno odabrana (valuta, prinosi) i određena max stopa	+
Statističke baze oprezno odabrane (demografske, odustanci, troškovi)	+
Dodatak za buduće bonuse nije eksplicitan → prilagodba kamatne stope	+
Troškovi mogu implicitno, ali ne manje od oprezne procjene stvarnih budućih	+
Kontinuiranost obračuna i prepoznavanje dobiti svake police tijekom osig.	+
Javnost metode i baze obračuna MPOŽ	+

Vrednovanje obaveza

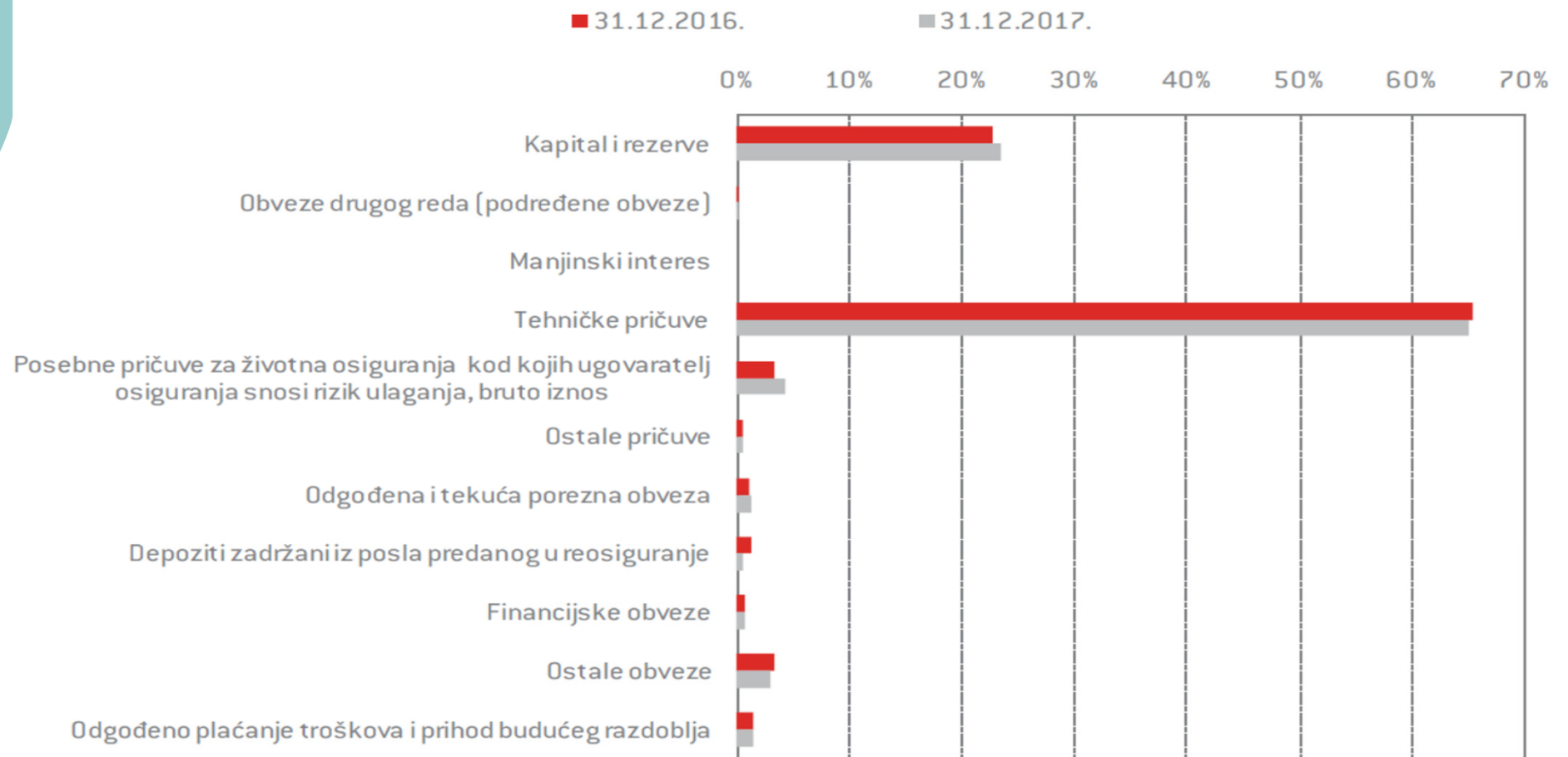
Unit – linked primjer

IFRS 17 drugačije – VFA metoda

Vrednovanje obaveza - H

Grafikon 5.5. Struktura pasive društava za osiguranje u 2016. i 2017. (u %)

Pričuve do 31.12.2022.

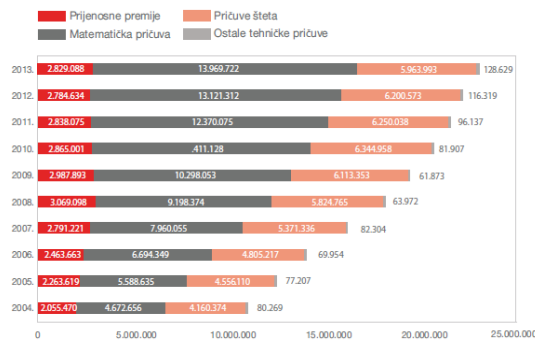
Izvor: Hanfa

Vrednovanje obaveza - H

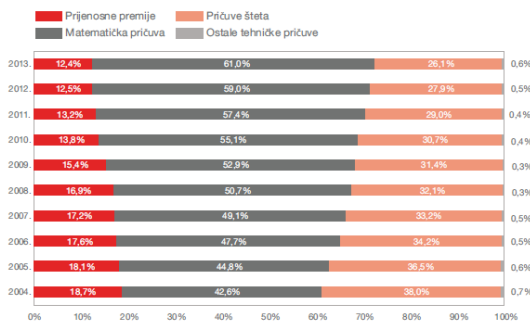
Pričuve do 31.12.2022.

Grafikon 5.6. Kretanje neto tehničke pričuve prema računovodstvenim propisima za razdoblje od 2015. do 2017. (u tis. kn)

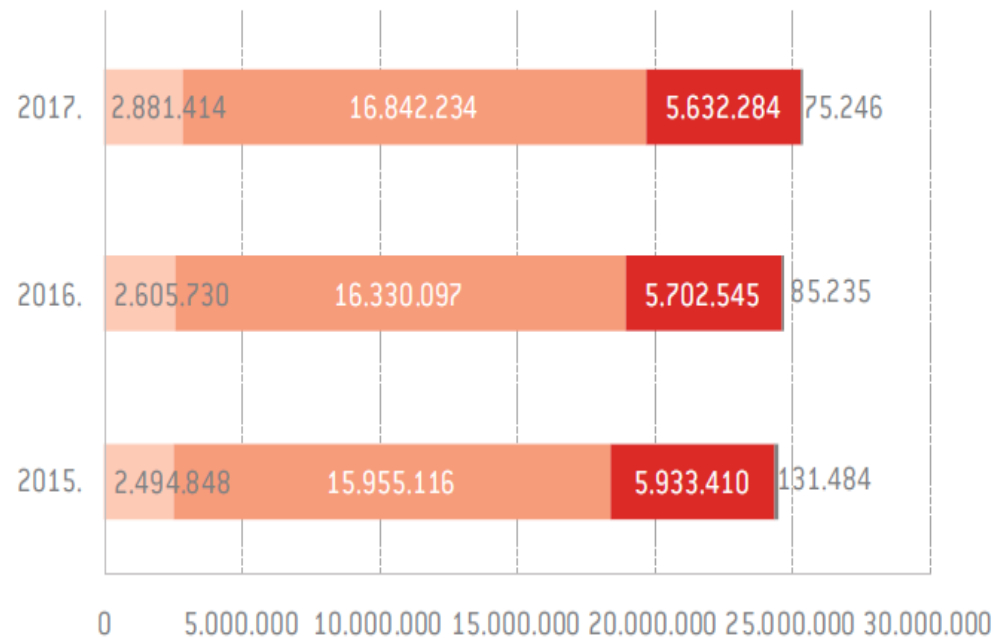
Grafikon 5.12. Kretanje neto tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine (u tis. kn)

Grafikon 5.13. Struktura tehničkih pričuva za razdoblje od 2004. do 2013. godine

Prijenosne premije Matematička pričuva Pričuve šteta Ostale tehničke pričuve

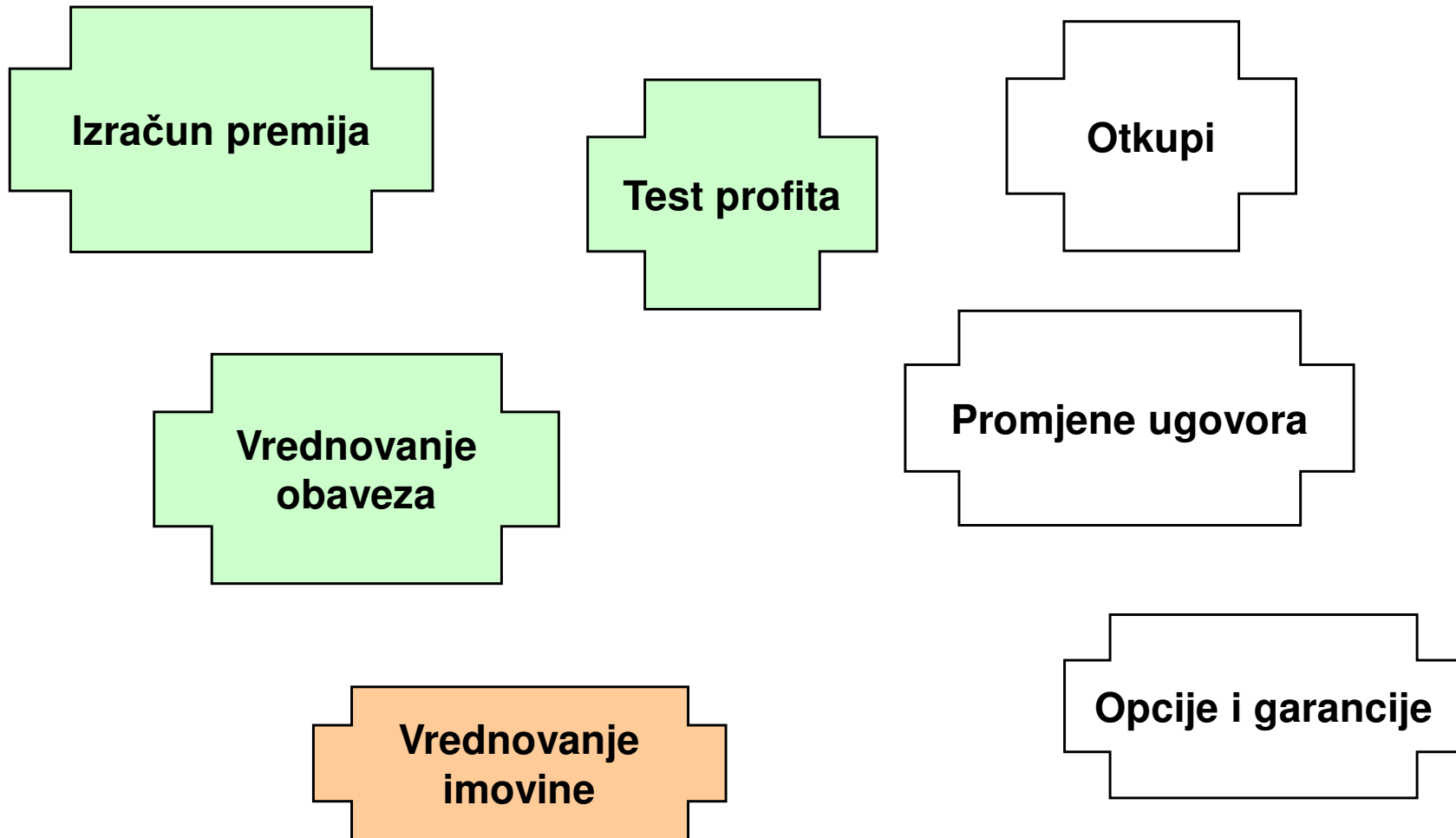

Izvor: Hanfa

Izvor: HANFA

Aktuarski modeli

Vrednovanje imovine

METODE VREDNOVANJA

KNJIGOVODSTVENA VRIJEDNOST

osnovno: nabavna vrijednost

- nerealno
- jednostavno i stabilno

korekcija: ispravljena knjigovodstvena vrijednost

- pad vrijednosti → otpisivanje
- porast vrijednosti → djelomično povećanje
- realnije i stabilno

TRŽIŠNA VRIJEDNOST

iznos za koji se imovina može prodati na otvorenom tržištu između dobrovoljnog kupca i prodavača

- realna
- teško ustanoviti vrijednost (subjektivnost)
- nestabilna (svojstvo ulaganja)
- vrijednost budućih prihoda različita za različite investitore

DISKONTIRANI TOK NOVCA

diskontirana vrijednost očekivanog prinosa na imovinu

$$\sum \frac{A_t}{(1+i)^t}$$

- konzistentno vrednovanju obaveza
- kontrola kroz definiciju pretpostavki → osjetljivost
- smanjena nepostojanost

Vrednovanje imovine

DISKONTIRANI TOK NOVCA (nastavak)

- utvrđuje vrijednost imovine koristeći:
  - predviđanje budućih prinosa od postojeće imovine
 A_t prinos od imovine u godini t
  - diskontiranje dobivenog toka novca na sadašnje vrijeme
 i stopa diskontiranja

$$\sum \frac{A_t}{(1+i)^t}$$

Slično IFRS 9 principu
(izračun market value)

TRŽIŠNA VRIJEDNOST → specijalni slučaj diskontiranog toka novca
• temelj: “tržišna” procjena budućih prinosa i diskontna stopa

Vrednovanje imovine

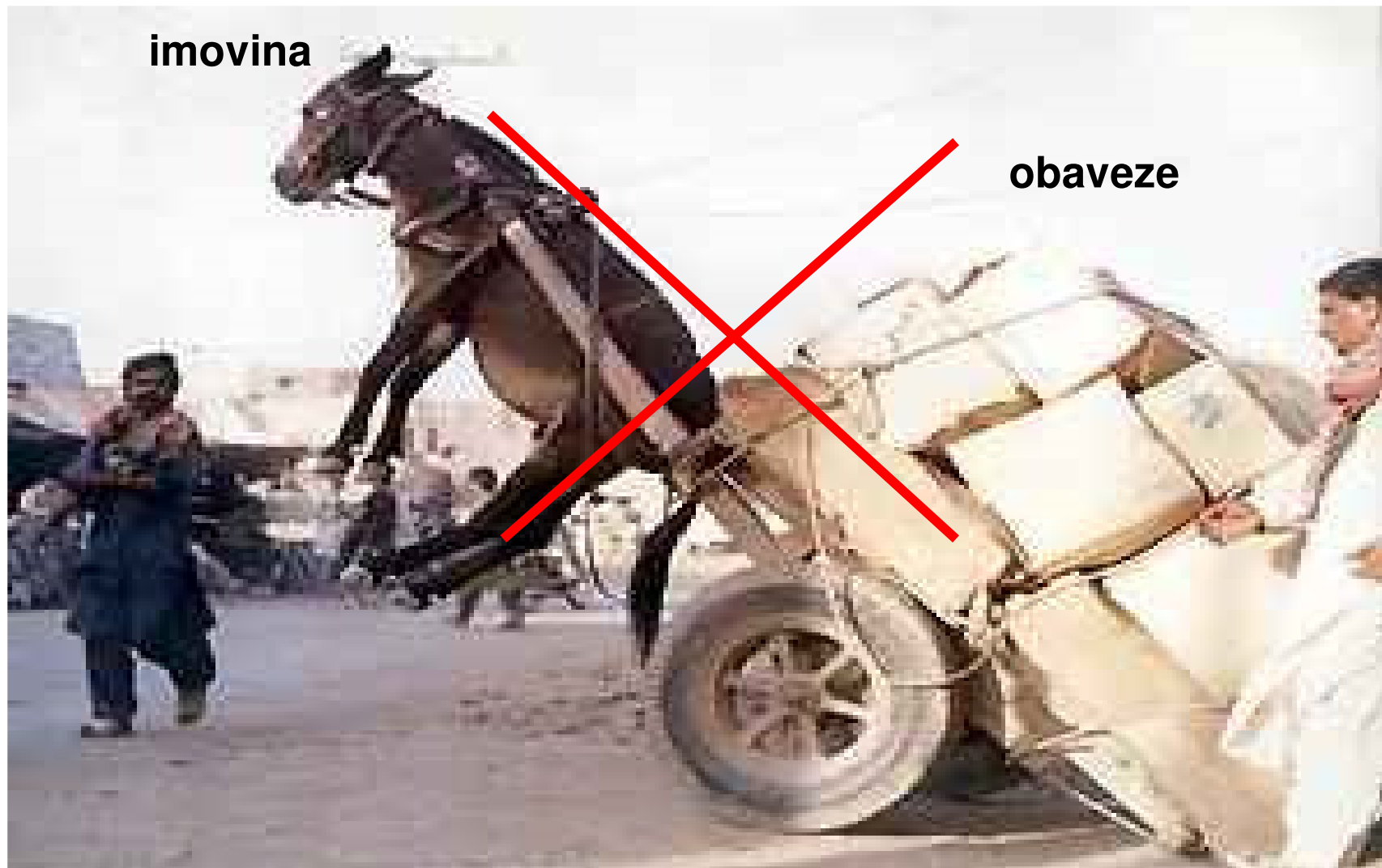

RAZNI TIPOVI IMOVINE

- vrijednost imovine otpisuje se tijekom njihovog korisnog vijeka trajanja
(npr. računala, zgrade, namještaj)
→ AMORTIZACIJA
- poreznim propisima određene najviše porezno dopustive stope

Vrednovanje imovine i obveza

Izrada cjenika – primjer 1

AKTURSKA BAZA

TABLICE SMRTNOSTI

- prve hrvatske rentne tablice
- jednako za muškarce i žene

TROŠKOVI

- provizija na premiju: 3,5%
- početni: 2,5% na premiju
- obnove: 0,45% na premiju
- završni: 1,5% na rentu

TEHNIČKA KAMATNA STOPA

•0,30%

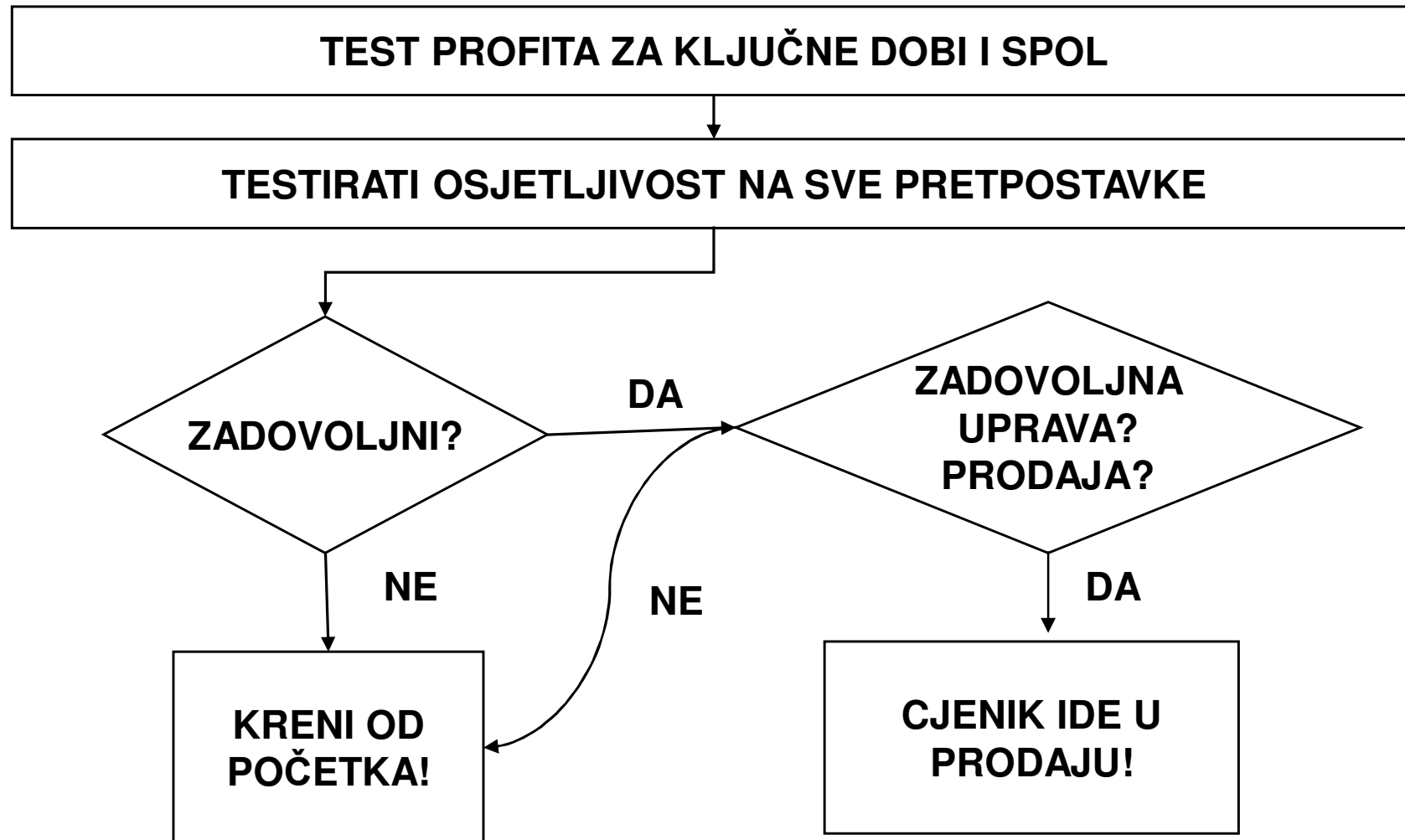

Izrada cjenika – primjer 1

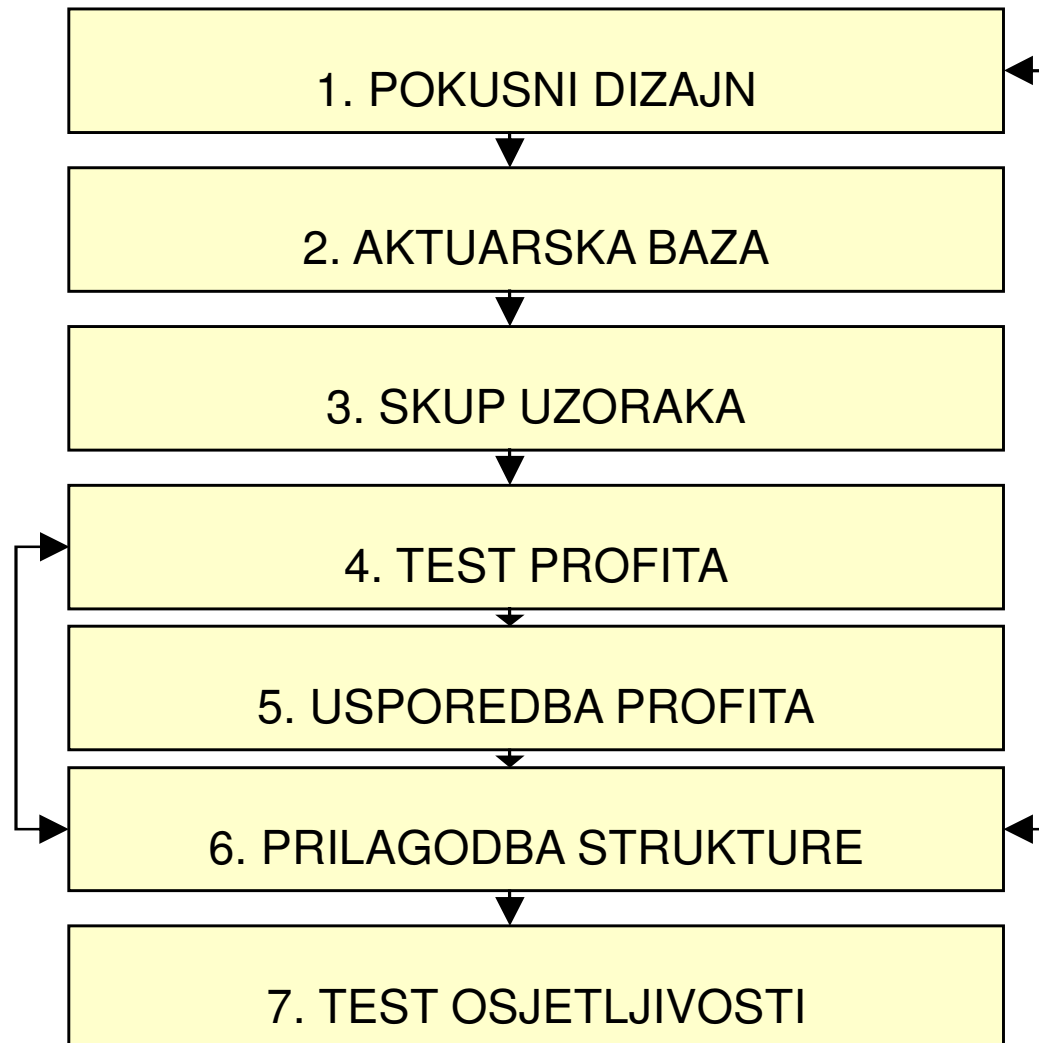

Test profita

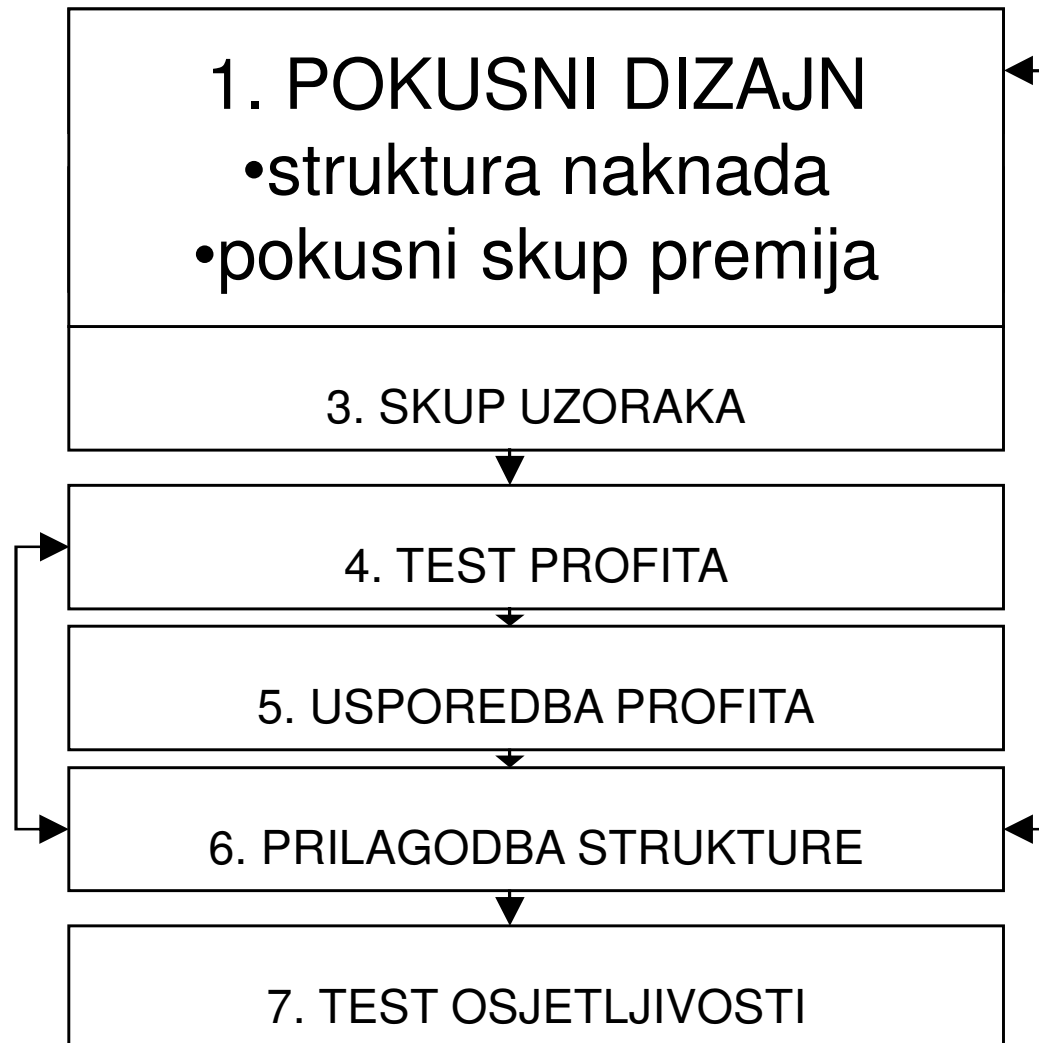
Izrada cjenika – primjer 1

Izrada cjenika – primjer 2

Izrada cjenika – primjer 2

Izrada cjenika – primjer 2

POKUSNI DIZAJN

STRUKTURA NAKNADA

ciljna grupa: manageri

vrsta osiguranja: mješovito osiguranje

trajanja: 5-10 godina

pristupna dob: 30-60 godina

maksimalna dob u osiguranju: 65 godina

US smrt = US doživljenje

min US = 5.000 EUR; max US = 50.000 EUR

isplata naknade za smrt: odmah

plaćanje premije: godišnje

minimalna premija: 1000 EUR

otkup: ?

dobit: super složena $b_1=2\%$, $b_2=3\%$

opcije / garancije: ?

POKUSNI SKUP PREMIJA

•metodom procjene

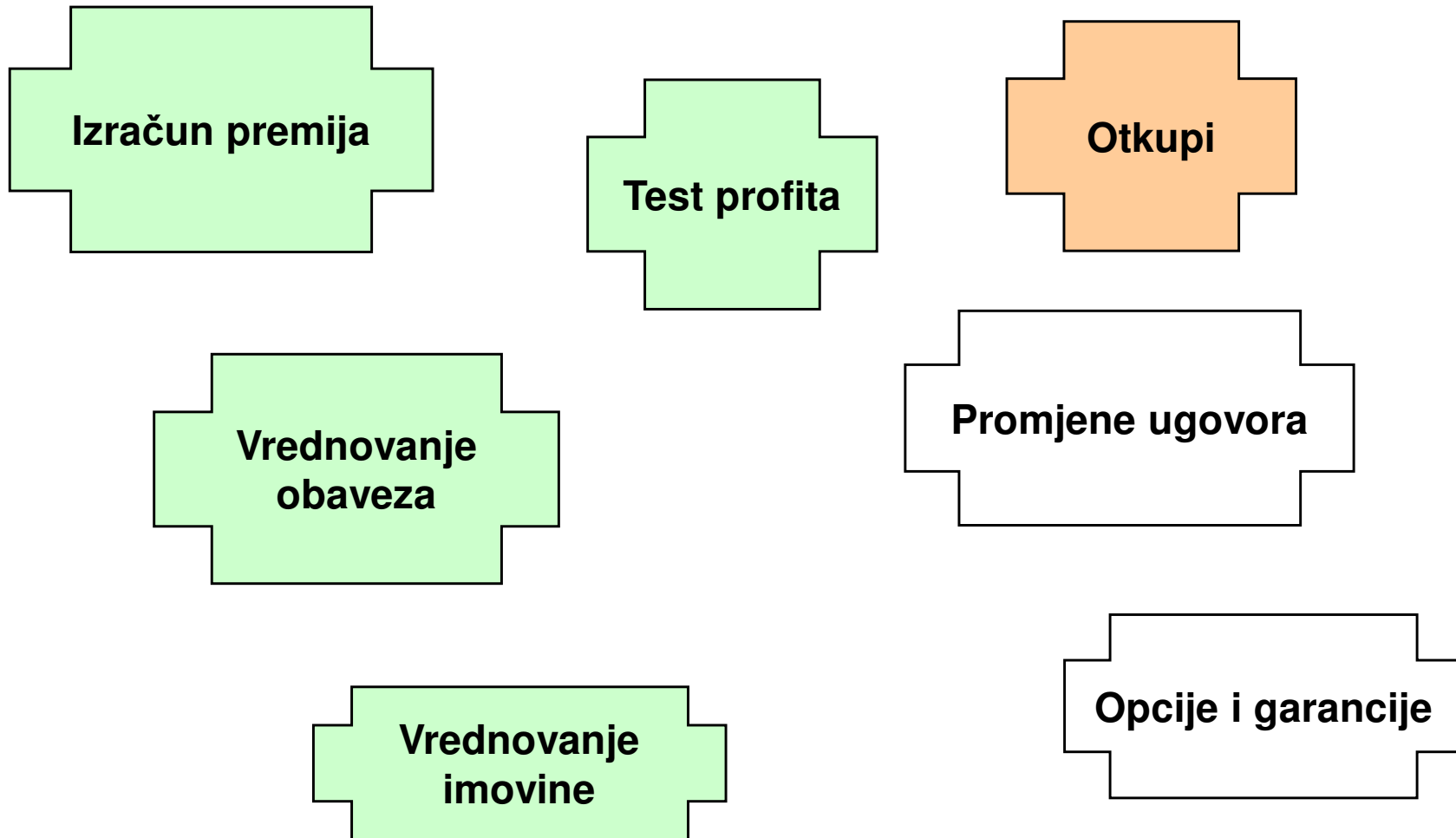
$$P = NP + (E_I + E_T) / n + E_R + b_1 * US$$

- NP - neto premija iz metode formule
- E_I – početni trošak
- E_R – trošak obnove
- E_T – završni trošak
- n – trajanje
- US – ugovorena svota
- b_1 - % udjela u dobiti

Aktuarski modeli

Otkupne vrijednosti

**• iznos koji osiguravatelj isplaćuje ugovaratelju osiguranja kod ranijeg prestanka osiguranja prema želji ugovaratelja
= vrijednost ugovora o osiguranju**

- mješovito osiguranje**
- doživotno osiguranje za slučaj smrti**
- odgođeno rentno osiguranje**

**• kako odrediti ovisi o osiguravatelju
(diskreciono pravo, ali nužna dosljednost među proizvodima i grupama osiguranika)**

Otkupne vrijednosti

O
G
R
A
N
I
Č
E
N
J
A

OSIGURATELJ NE SMIJE BITI NA GUBITKU

- razlozi otkupa:
    - potreban novac
    - može bolje uložiti → financijska antiselekcija
- (otkup ugovora kad je povoljno za ugovaratelja i nepovoljno za osiguravatelja)

OTKUP < ZARAĐENI UDIO U IMOVINI

- promjena:
    - zarađeni udio u imovini: svakodnevno
    - otkupne vrijednosti: rijetko
- konzistentno <, ne nužno <

PRAVEDNOST

- nastavak osiguranja bolji od otkupa
- između različitih vrsta osiguranja

RAZUMNE VRIJEDNOSTI

- ugovarateljima izgleda razumno i pravedno
- očekivanja ugovaratelja:
otkup = uplata – troškovi (dulji protek osiguranja → i kamate)

Otkupne vrijednosti

O
G
R
A
N
I
Č
E
N
J
A

ZADRŽAVANJE NIVOA DOBITI OSIGURATELJA

•dobit pri otkupu = dobiti pri isteku ugovora?

- da: ugovaratelj prekida osiguranje samovoljno
- ne: dobit se kumulira tijekom cijelog trajanja
  - mali otkupi → nezadovoljni osiguranici
- obično: kompromis → ne početak, da kraj

•česta praksa centralne Europe:

- % otkupa se povećava s protekom trajanja osiguranja
  - manje se kažnjava one koji su dulje ostali

PRIBLIŽAVANJE OSIGURANOJ SVOTI

•protekom trajanja osiguranja otkup se treba približavati osiguranoj svoti:

- mješovito osiguranje: US doživljenja
- doživotno osiguranje za slučaj smrti: US smrti

KONKURENCIJA

JEDNOSTAVNOST I POSTOJANOST

- osiguranje za kredit do % otkupa → kreditori ne vole česte promjene

Otkupne vrijednosti

METODE IZRAČUNA

OZNAKE:

- P = ugovorena godišnja premija
- S = osnovna osigurana svota
- E_I = početni troškovi
- E_R = godišnji troškovi obnove osiguranja
- C = troškovi otkupa
- a = rentni faktor (inflacija)
- A' = osigurateljni faktor sa stvarnim udjelima u dobiti
- B = dodijeljeni udjel u dobiti
- A'' = osigurateljni faktor s budućim udjelima u dobiti

Otkupne vrijednosti

METODE IZRAČUNA

RETROSPEKTIVNA

- zarađeni udio u imovini ili formula
- iskustvena smrtnost i kamata

- primjer: mješovito bez dobiti

$$\frac{D_{[x]}}{D_{[x]+t}} \left\{ P\ddot{a}_{[x]:t} - SA^1_{[x]:t} - E_I - ER\ddot{a}'_{[x]:t-1} \right\} - C$$

- primjer: mješovito s dobiti

$$\frac{D_{[x]}}{D_{[x]+t}} \left\{ P\ddot{a}_{[x]:t} - SA''^1_{[x]:t} - E_I - E_R\ddot{a}'_{[x]:t-1} \right\} - C$$

PROSPEKTIVNA

- otkup = naknada – buduće premije
- najbolje procjene budućeg iskustva

- primjer: mješovito bez dobiti

$$SA_{x+t:n-t} - P\ddot{a}_{[x]+t:n-t} + ER\ddot{a}'_{[x]+t:n-t} - C$$

- primjer: mješovito s dobiti

$$(S + B)A''_{x+t:n-t} - P\ddot{a}_{[x]+t:n-t} + ER\ddot{a}'_{[x]+t:n-t} - C$$

Hrvatska – često % od MPOŽ

Otkupne vrijednosti

SVOJSTVA	RETRO	PRO
Daje maksimalan iznos koji možemo isplatiti	+	-
Daje procjenu zarađenog udjela u imovini	+	-
Daje vrijednost ugovora za osiguratelja	-	+
Razuman otkup za početna trajanja	+	-
Pravednost prema osiguranicima koji nastavljaju osiguranje	+	+
Otkup postepeno doseže ugovorenu svotu	-	+
Daje informaciju o dobiti osiguratelja da nije bilo otkupa	-	+
Odvojene vrijednosti otkupa za US i udio u dobiti	-	+
Jednostavnost	+	+
Postojanost	-	+
Usporedivost s konkurencijom	ovisi	+

Otkupi Unit – linked ugovori - D

Figure 14 – Consumers knowledge about costs returns for their unit-linked products

Having considered the financial implications of surrendering or lapsing on your policy?

■ Yes ■ No

Do you know how much would be the surrender value of your policy?

■ Yes ■ No ■ I don't know

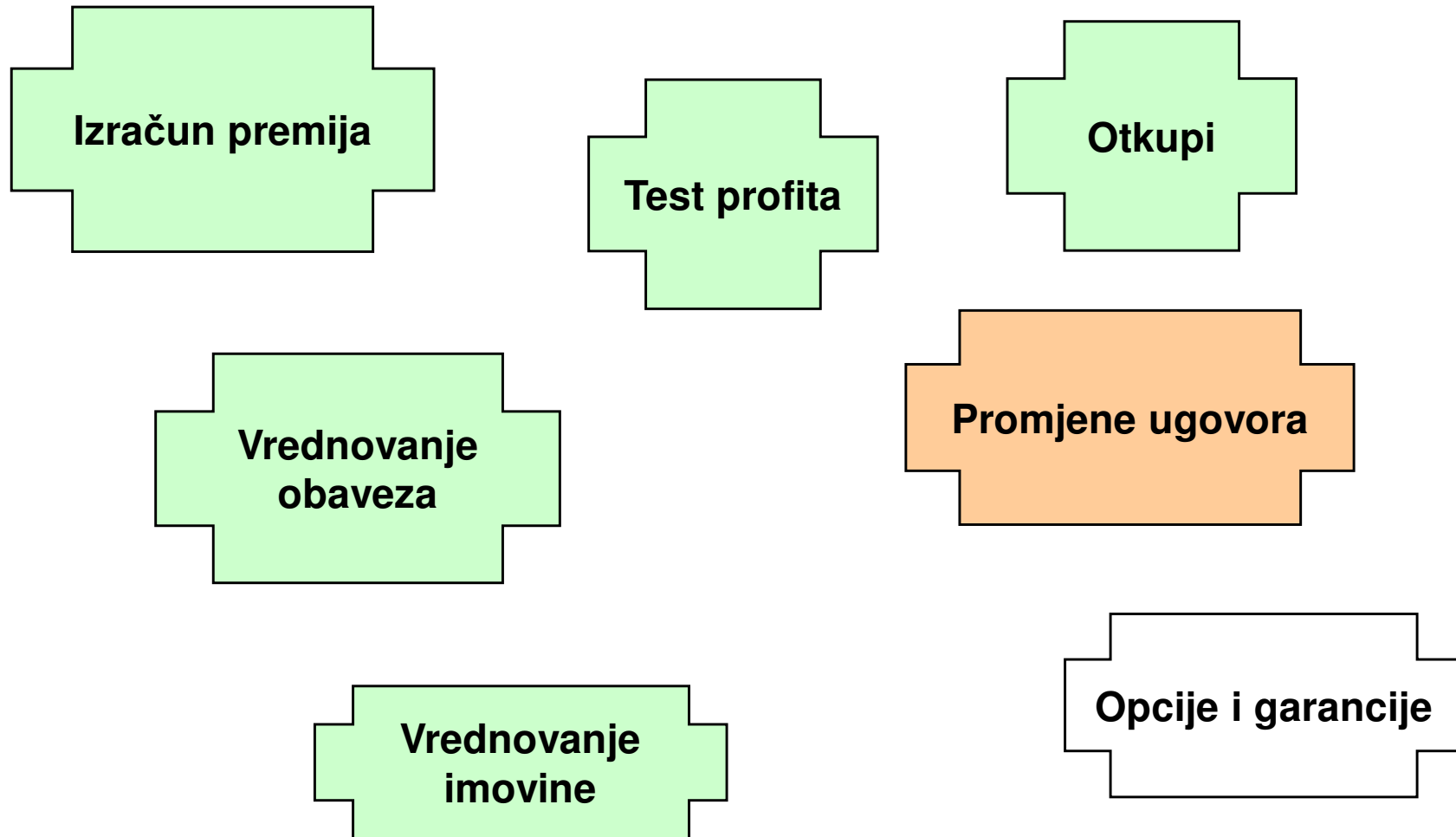
Source: EIOPA Consumer Interviews for the 2020 Consumer Trends Report.

Izvor: 2020 Customer Trends Report, EIOPA 2021

Aktuarski modeli

Promjene ugovora

V
R
S
T
E

KAPITALIZACIJA OSIGURANJA

- prestanak plaćanja premije → ugovor na snazi s manjom US
- filozofija i ograničenja slična kao kod otkupa
- konzistentnost otkupa i kapitalizacije → sprečavanje antiselekcije

PROMJENA TRAJANJA OSIGURANJA

PROMJENA TIPA UGOVORA

- npr. doživotno za smrt → mješovito s dobiti

PROMJENA OSIGURANE SVOTE

- povećanje, smanjenje

PROMJENA IZ UGOVORA BEZ DOBITI U UGOVOR S DOBITI

Promjene ugovora

KAPITALIZACIJA OSIGURANJA

- kapitalizirana vrijednost blizu zarađenog udjela u imovini
    - treba ostati sačuvana vrijednost dobiti osiguravatelja
  - dodijeljena dobit nepromijenjena $\leftrightarrow$ proporcionalno smanjenje
  - sudjelovanje u dobiti u nastavku osiguranja? $\rightarrow$ ovisi o dizajnu ugovora
-
- metode izračuna:
    - jednadžba vrijednosti
    - proporcionalna kapitalizacija

Promjene ugovora

KAPITALIZACIJA OSIGURANJA

JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

- jednostavno i konzistentno s otkupom
- kapitalizirane naknade = otkupu**

- primjer: mješovito bez dobiti**

- izračun kapitalizirane svote:

$$PUP * A_{x+t:n-t} + ER * \ddot{a}_{x+t:n-t} = SV$$

- izračun pričuve za kapitalizirano osiguranje u $s > t$

$$PUP * A_{x+s:n-s} + ER * \ddot{a}_{x+s:n-s}$$

- primjer: mješovito s dobiti**

$$PUP * A''_{x+t:n-t} + B * A''_{x+t:n-t} + ER * \ddot{a}_{x+t:n-t} = SV$$

PROPORCIONALNE VRIJEDNOSTI

kapitalizirani iznos = proporciji US ovisno o:

- proteklom trajanju t
- ugovorenom trajanju n

- primjer: mješovito bez dobiti**

$$PUP = \frac{t}{n} * S$$

- iste formule i za osiguranja s dobiti**

- **svojstva:**

- na početku previsoke
- u sredini preniske
- nije konzistentno s otkupima
- za pravednost prema nastavljajućim ugovorima → smanjiti dobit

Promjene ugovora

GRANIČNI SLUČAJEVI

SMANJENJE TRAJANJA OSIGURANJA → OTKUP

- nove premije konzistentne razlici otkupne i pune vrijednosti
- odluka o tretiranju dobiti

SMANJENJE OSIGURANE SVOTE → KAPITALIZACIJA (premija → 0)

- uzeti u obzir smanjenje dijela premije za troškove

OGRANIČENJA

STABILNOST

male promjene naknade → male promjene premije

PROMJENE I OSTANAK

- premija nakon promjene $\leq$ premiji novog osiguranja za iste naknade
→ inače otkup i novo osiguranje

Promjene ugovora

OSTALE PROMJENE

JEDNADŽBA VRIJEDNOSTI

- izjednačavanje vrijednosti police (analogno kapitalizaciji):
  - vrijednost prije promjene → prospektivna ili retrospektivna
  - vrijednost nakon promjene → prospektivna

primjer: mješovito bez dobiti

- osiguranje trajanja n → trajanje m , nakon proteka t godina
- prospektivna metoda za obje vrijednosti

$$S * A_{x+t:n-t|} - OP * \ddot{a}_{x+t:n-t|} + ER * \ddot{a}'_{x+t:n-t|} + C =$$

$$S * A_{x+t:m-t|} - P * \ddot{a}_{x+t:m-t|} + ER * \ddot{a}'_{x+t:m-t|} + C$$

• primjer: mješovito s dobiti

- + dobit na obje strane

$$B * A''_{x+t:m-t|}$$

Promjene ugovora

OSTALE PROMJENE

PONOVNO PREUZIMANJE RIZIKA

- nema povećanja US ili trajanje → ne treba
- povećanje US pod rizikom → za taj dio ponovno preuzimanje
  - povećanje trajanja → da

OTKUPNE VRIJEDNOSTI PROMJENA

- normalne metode → neprihvatljivi odgovori
  - rješenje → formule step kalkulacije:
izračun otkupa i kapitalizacija u odnosu na njihove vrijednosti prije promjene

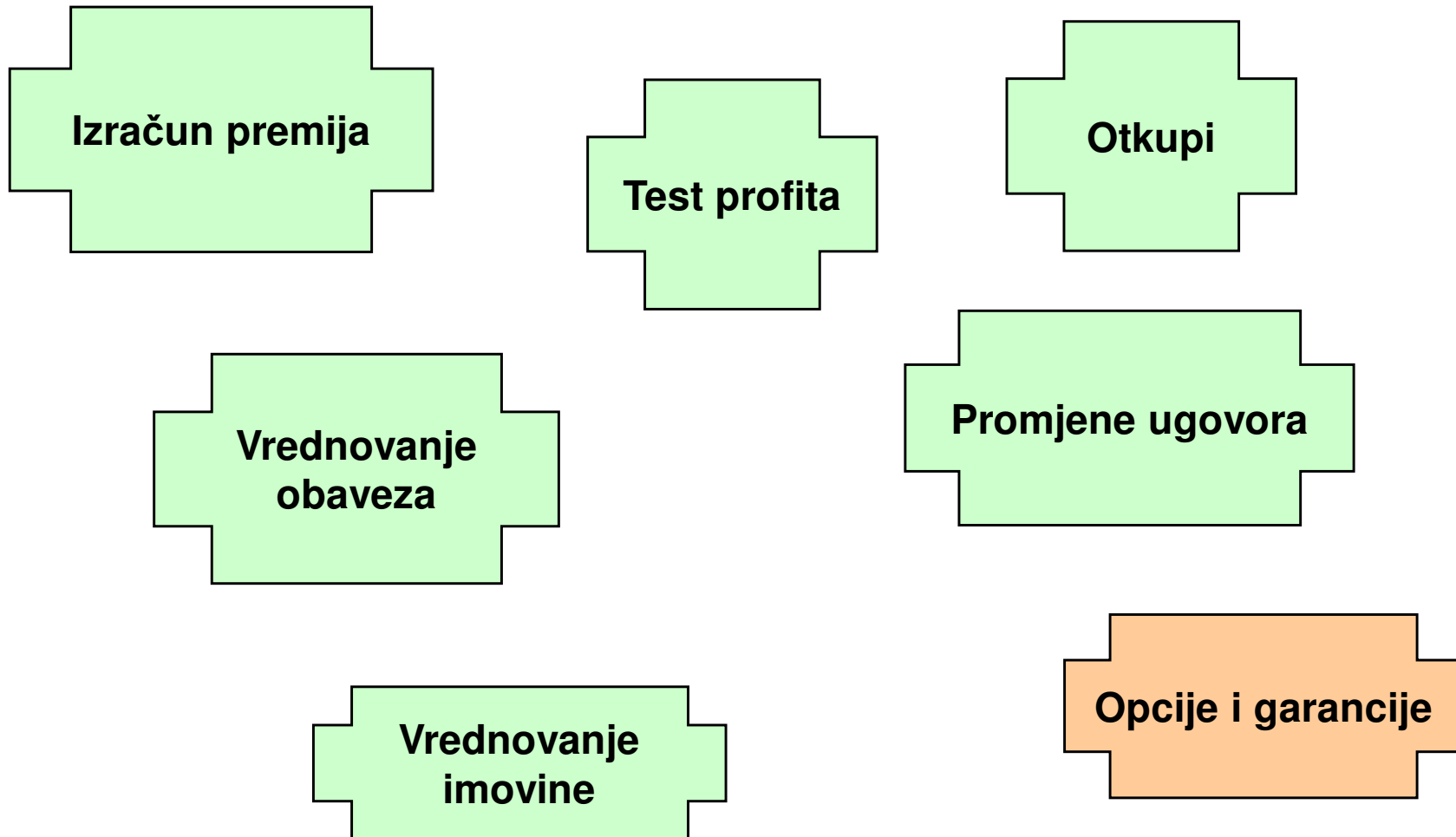
- **primjer**: osiguranje za dob x , trajanje $n \rightarrow m$, nakon t godina
  - $s+t$ = godina promatranja

- $SV_1(t)$ = otkup neposredno prije promjene u t
- $SV_2(t)$ = otkup u t kad bi polica od početka bila promijenjena

$$SV = SV_2(t+s) + [SV_1(t) - SV_2(t)] \frac{\ddot{a}_{x+t+s:m-t-s|}}{\ddot{a}_{x+t:m-t|}}$$

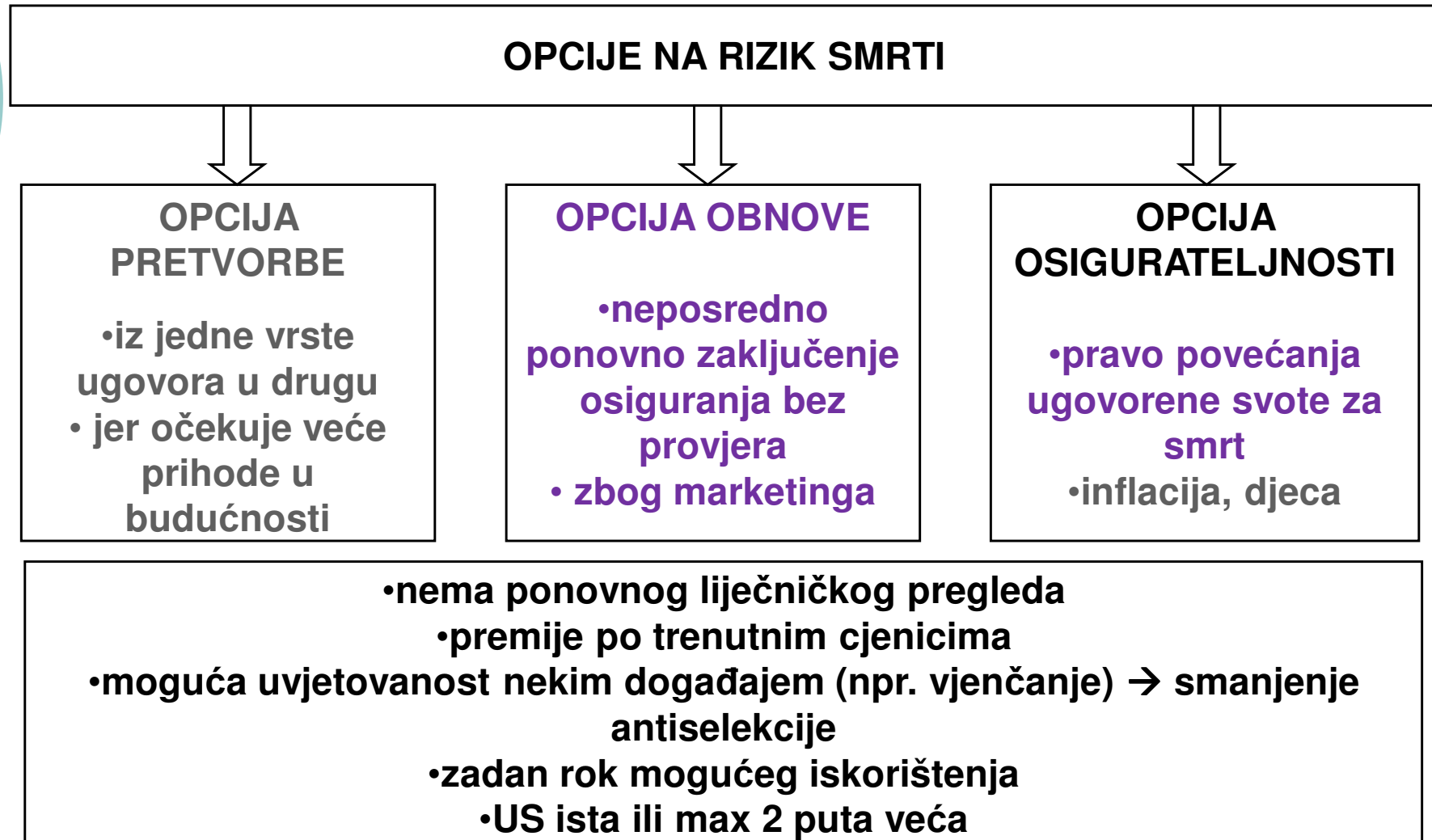
Aktuarski modeli

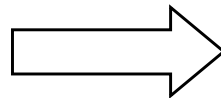
Opcije i garancije

Opције i garancije

OPCIJE NA RIZIK SMRTI

UGOVORENE
OPCIJE

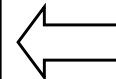
ISKORIŠTENE
OPCIJE

MANJE ISKORIŠTENIH → LOŠIJE ISKUSTVO
(ako zarada osiguratelja na iskorištenim opcijama)

ZDRAVSTVENO
STANJE KORISNIKA
OPCIJE

OČEKIVANI
TROŠAK
OPCIJE

OMJER ISKORIŠTENIH
I UGOVORENIH
OPCIJA

Opције i garancije

OPCIJE NA RIZIK SMRTI – KONVENCIONALNA METODA

•pretpostavke:

- svi koji mogu će iskoristiti opciju
- smrtnost osoba koje koriste opciju = tablicama smrtnosti

•ako više datuma mogućeg iskorištenja opcije ili više izbora na datum opcije
→ pretp. da se bira financijski najlošija opcija

•svojstva:

- jednostavna
- doplatna premija uvijek točna
  - neće svatko tražiti opciju

Opције i garancije

OPCIJE NA RIZIK SMRTI – SJEVERNOAMERIČKA METODA

•trebamo:

- tablicu dvostrukog smanjenja (smrti i korištenje opcije) za osobe koje nisu koristile opciju
  - tablicu smrtnosti za osobe koje su koristile opciju
    - udio ugovaratelja koji će izvršiti opciju (k)

→ dostupnost podataka za stope smanjenja? → USA tablice, ali neodgovarajuće

•svojstva:

- realan pristup određivanju cijena
- omogućuje izračun za opcije s više mogućnosti datuma, vrsta ugovora i naknada
  - izračunaju se odgovarajući k , ako postoje podaci o broju izvršenja opcija i smrtnosti onih koji izvrše opciju

Opcije i garancije

OPCIJE NA RIZIK SMRTI

primjer: riziko osiguranje s trajanjem 10 i dobi 25
s opcijom pretvorbe u doživotno osiguranje za slučaj smrti

•US = S

•X = cijena na dan izvršenja opcije

KONVENCIONALNA METODA

$$X = S(A_{35} - P_{[35]}\ddot{a}_{35})$$

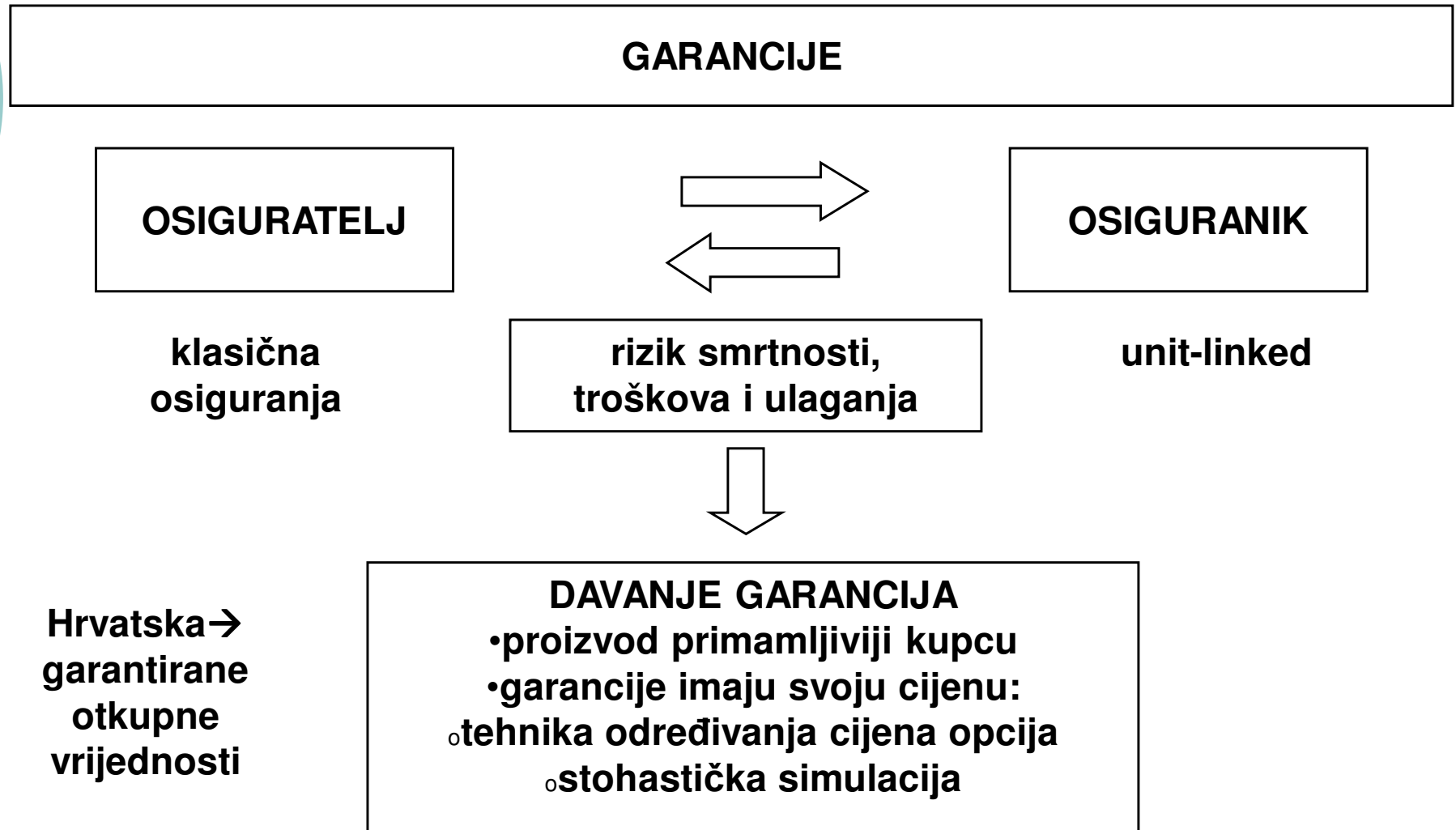
$$P = \frac{X \frac{D_{35}}{D_{[25]}}}{\ddot{a}_{[25]:10}}$$

SJEVERNOAMERIČKA METODA

$$X = k_{(35)} * S * (A'_{35} - P_{[35]}\ddot{a}'_{35})$$

$$P = \frac{X \frac{D_{35}}{D_{[25]}}}{\ddot{a}_{[25]:10}}$$

Opcije i garancije - H

Opcije i garancije

GARANCIJE

TEHNIKA ODREĐIVANJA CIJENA OPCIJA I GARANCIJA

- **opcije životnih osiguranja <-> opcije na tržištu kapitala**
  - **garancija po doživljenju = europska “put” opcija**
  - **opcija otkupne vrijednosti = američka “put” opcija**
  - **garantirana renta = “cal” opcija**
- **aproksimacija opcijama na tržišne indekse za obveznice i dionice**

STOHAISTIČKA SIMULACIJA

- **Wilkie Model → model stope povrata na ulaganja**
- **pretpostavke <-> planirana strategija ulaganja**
- **potreban velik broj simulacija**

Opcije i garancije

FINANCIJSKE GARANCIJE

1. **garantirane otkupne vrijednosti**
2. **fleksibilni datumi isteka osiguranja**
(drugi vid garantiranih otkupa)

rizik osiguravatelja:

- **zarađeni udio u imovine < otkupa**
- **simulacije → stohastički investicijski model za određivanje pričuve**

3. **garantirani uvjeti kod promjena → garantirana premija za promjenu**

manje problematične:

- **ne postoji svijest o isplativosti korištenja**
- **različitost uvjeta ulaganja → manji interes**

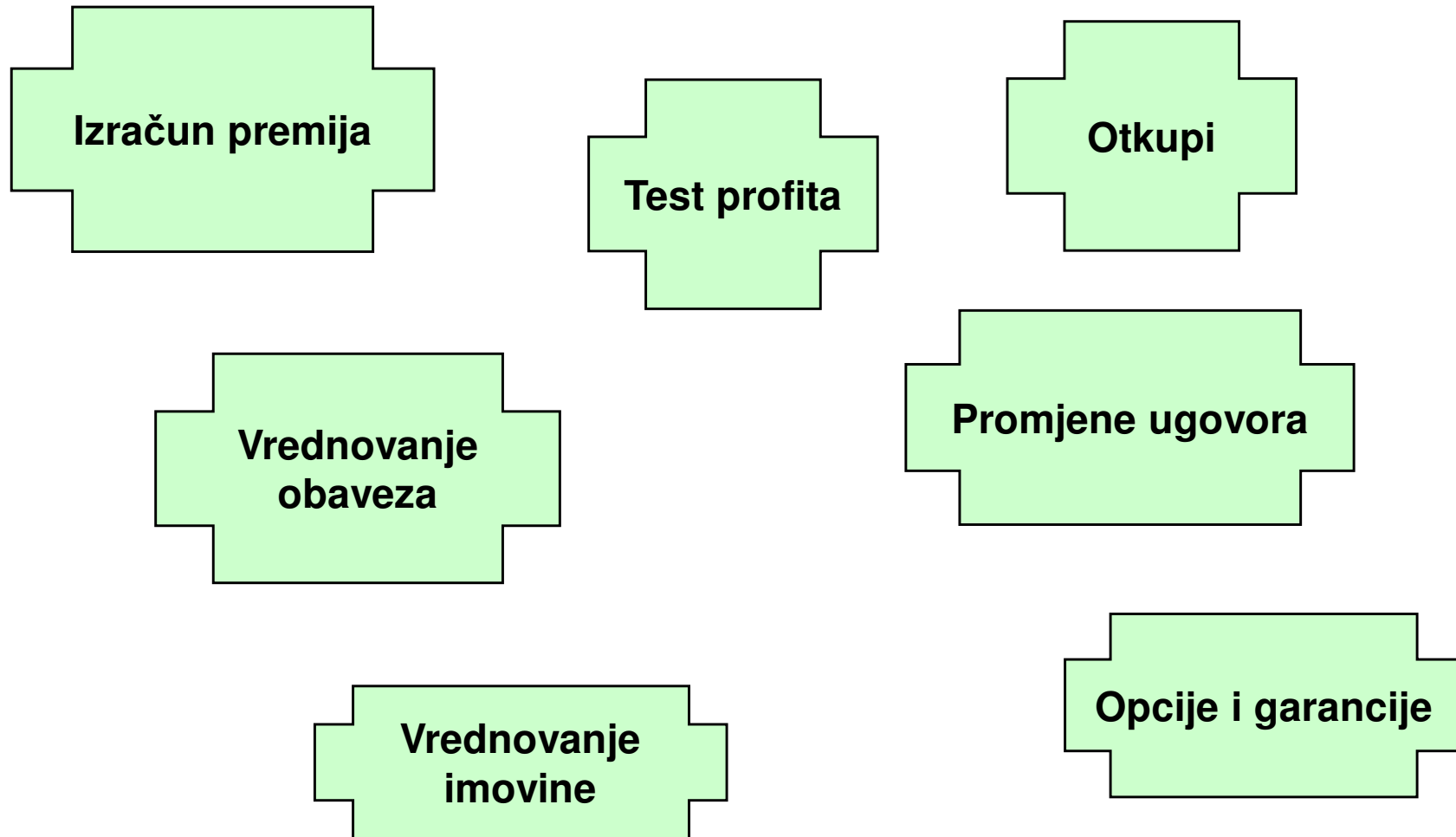
•uključiti u tokove novca za određivanje premije:

- **dodatne pričuve**
- **ograničenje slobode ulaganja**
- **utjecaj na politiku ulaganja: nemoguće usklađenje → zato niz ulaganja s različitim trajanjima**

Aktuarski modeli

Izrada cjenika – primjer 2

POKUSNI DIZAJN

STRUKTURA NAKNADA

ciljna grupa: manageri

vrsta osiguranja: mješovito osiguranje

trajanja: 5-10 godina

pristupna dob: 30-60 godina

maksimalna dob u osiguranju: 65 godina

US smrt = US doživljenje

min US = 5.000 EUR; max US = 50.000 EUR

isplata naknade za smrt: odmah

plaćanje premije: godišnje

minimalna premija: 1000 EUR

otkup: 95% MPOŽ nakon 1. god. osiguranja

dobit: super složena $b_1=2%$, $b_2=3%$

opcije / garancije: nema

POKUSNI SKUP PREMIJA

•metodom procjene

$$P = NP + (E_I + E_T) / n + E_R + b_1 * US$$

•NP - neto premija iz metode formule

• E_I – početni trošak

• E_R – trošak obnove

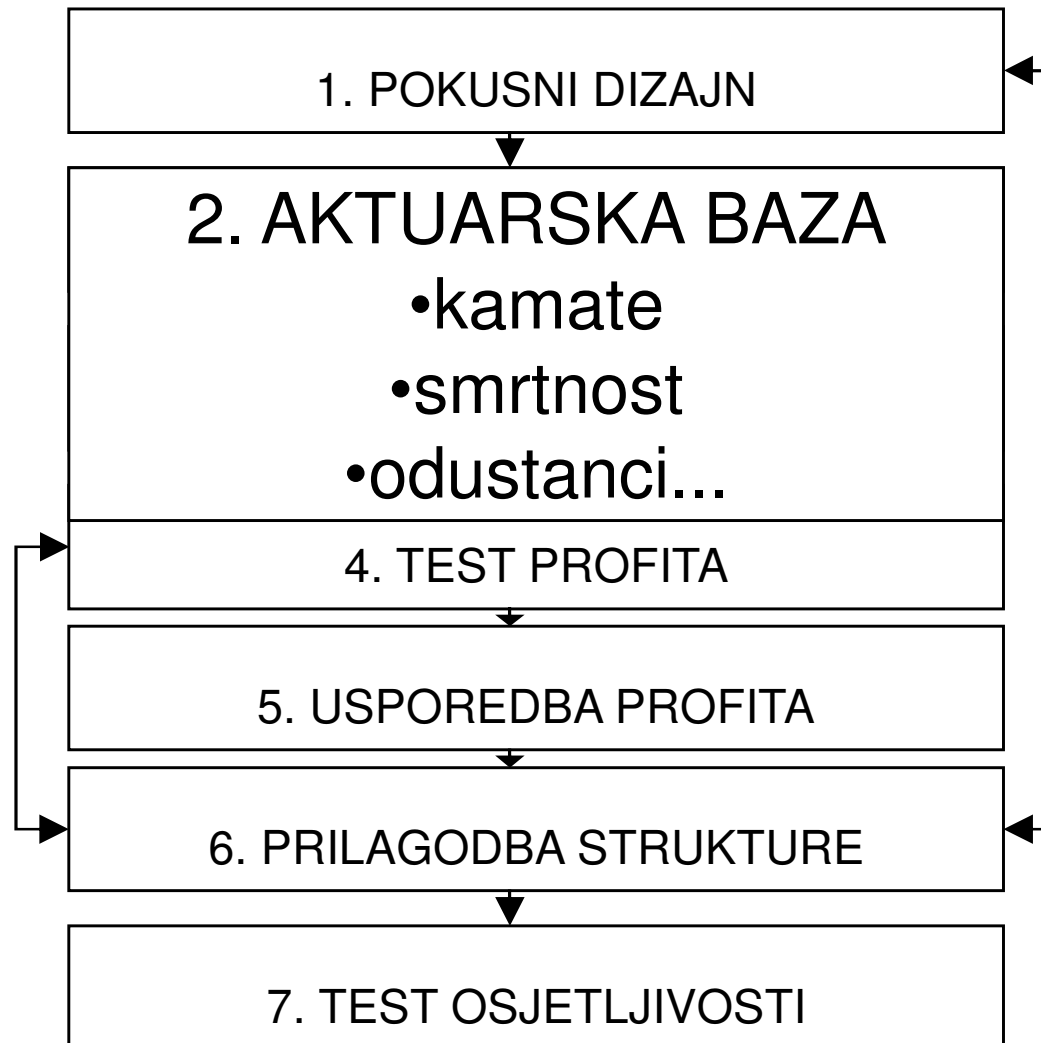
• E_T – završni trošak

•n – trajanje

•US – ugovorena svota

• b_1 - % udjela u dobiti

Izrada cjenika – primjer 2

Izrada cjenika – primjer 2

AKTURSKA BAZA

TABLICE SMRTNOSTI

- populacijske M 2010 + 120%:
  - premije
  - pričuve
- vektor profita
- otkupi

TEHNIČKA KAMATNA STOPA

- premija: 0,5%
- pričuva: 0,5%
- ostvarivi prinos: 1,5%
- riziko diskontna stopa: 6,5%
- inflacija: 1,5% godišnje
- stopa diskontiranja otkupa:
(0,5+1)%

TROŠKOVI

- provizija na premiju:
  - početna: 18%
- nastavna: 2,5% godišnje
- početni: 130 EUR
- obnove: 15 EUR godišnje
- završni: 30 EUR

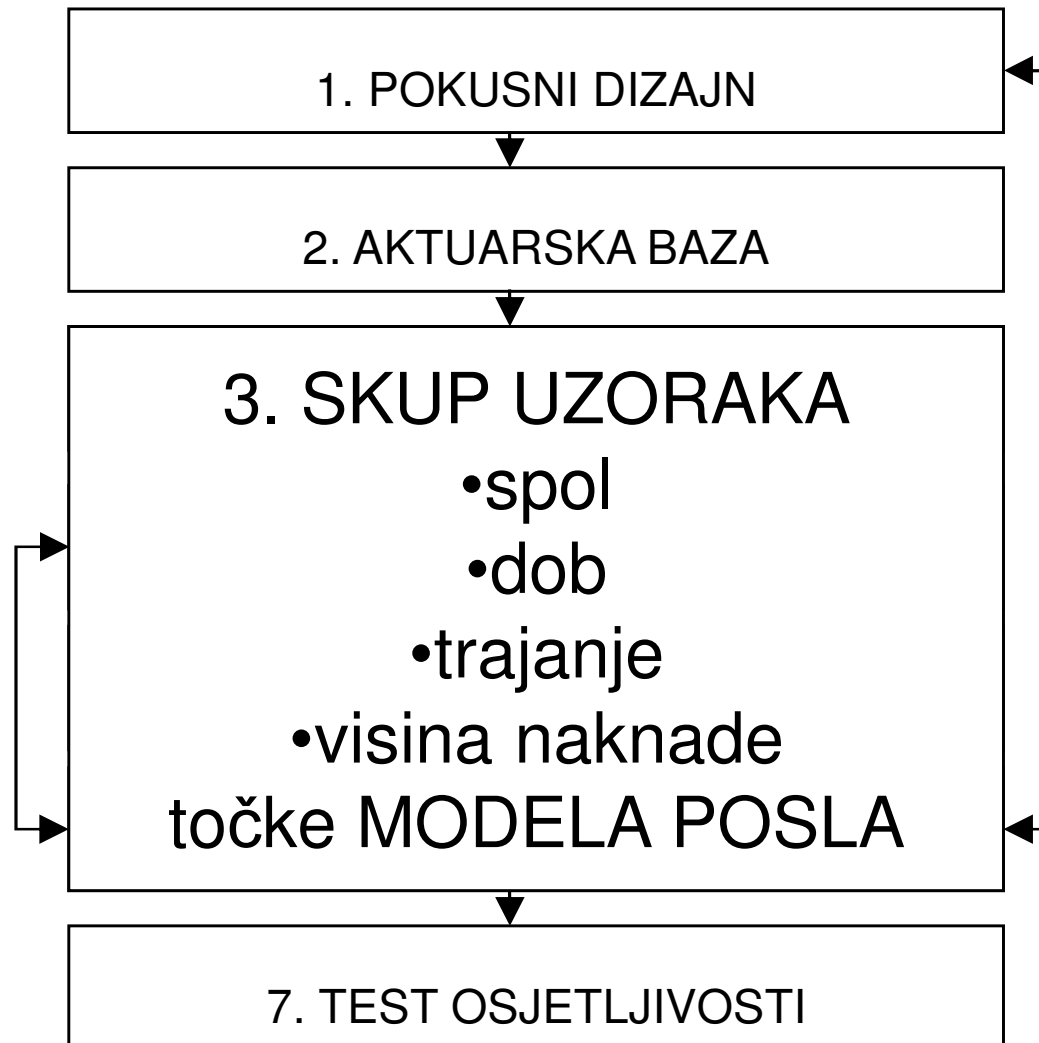
ODUSTANCI

- 1. godina: 15%
- 2. godina: 7%
- sljedeće godine: 4%

TROŠAK KAPITALA

- 3,5% od MPOŽ

Izrada cjenika – primjer 2

Izrada cjenika – primjer 2

4. TEST PROFITA

- odabrati prikladno vremensko razdoblje
- izračunati tok novca po ugovoru (pretp. iz koraka 2)
  - vjerojatnost doživljenja od početka razdoblja
- diskontirati neto tok novca na početak ugovora
→ očekivani profit po ugovoru

Izrada cjenika – primjer 2

1. POKUSNI DIZAJN

2. AKTUARSKA BAZA

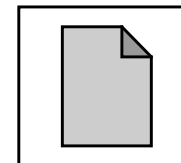

3. SKUP UZORAKA

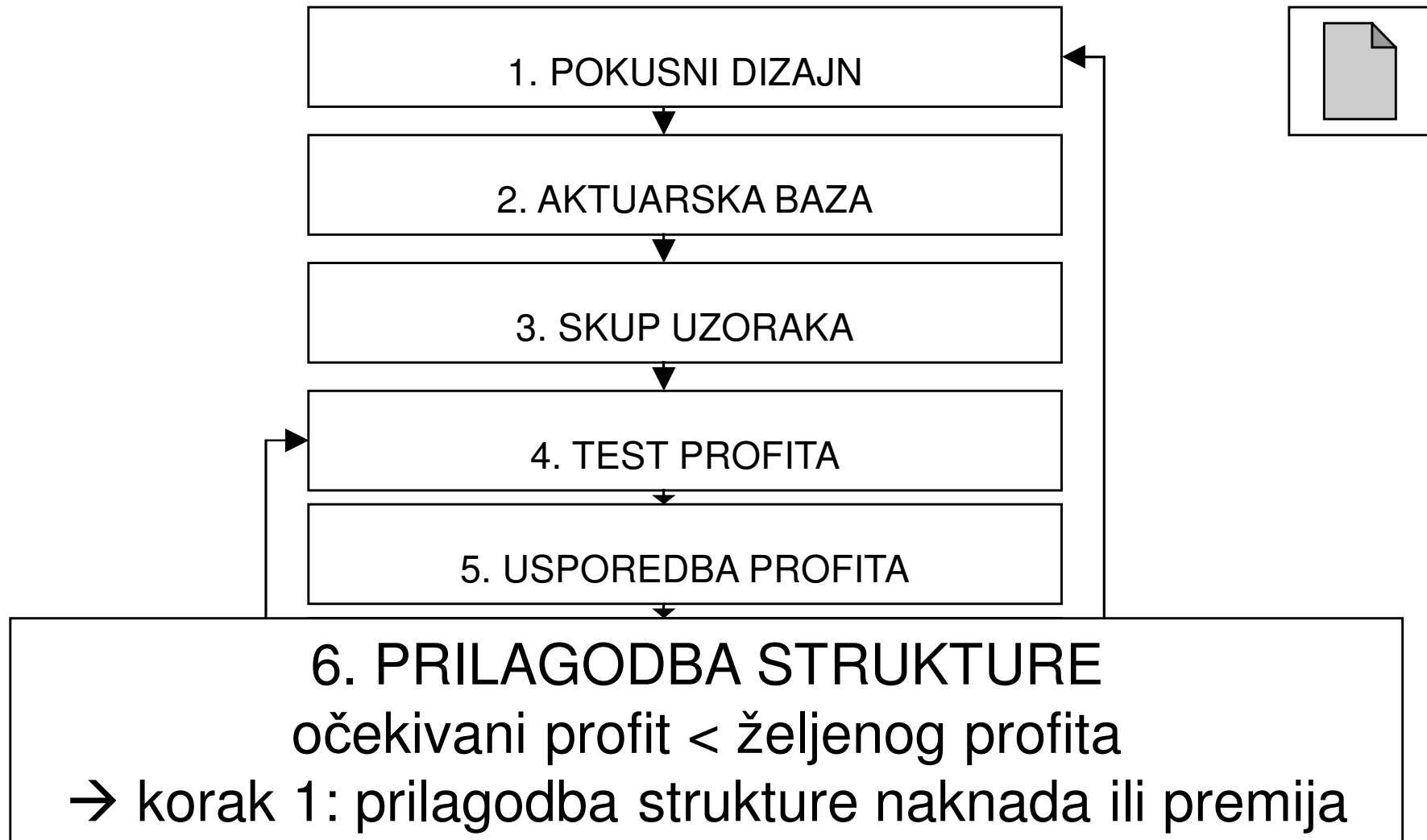

5. USPOREDBA PROFITA

- očekivani profit $\geq$ željenom profitu
- NSV $> 25\%$ početne provizije
- granica profita $> 2\%$**
- interna stopa povrata $> 9\%$
- razdoblje diskontiranog povrata ≤ 5

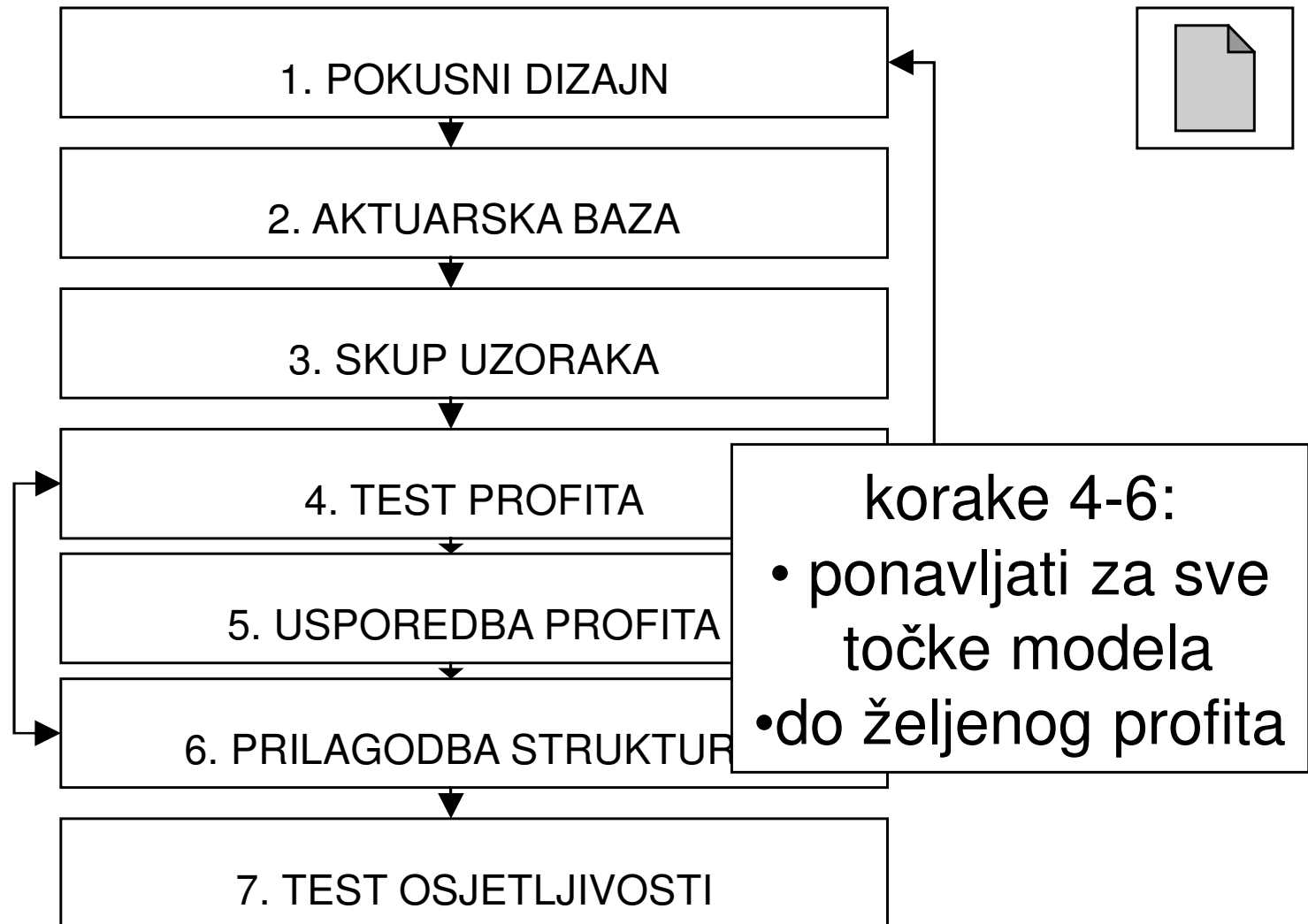

Izrada cjenika – primjer 2

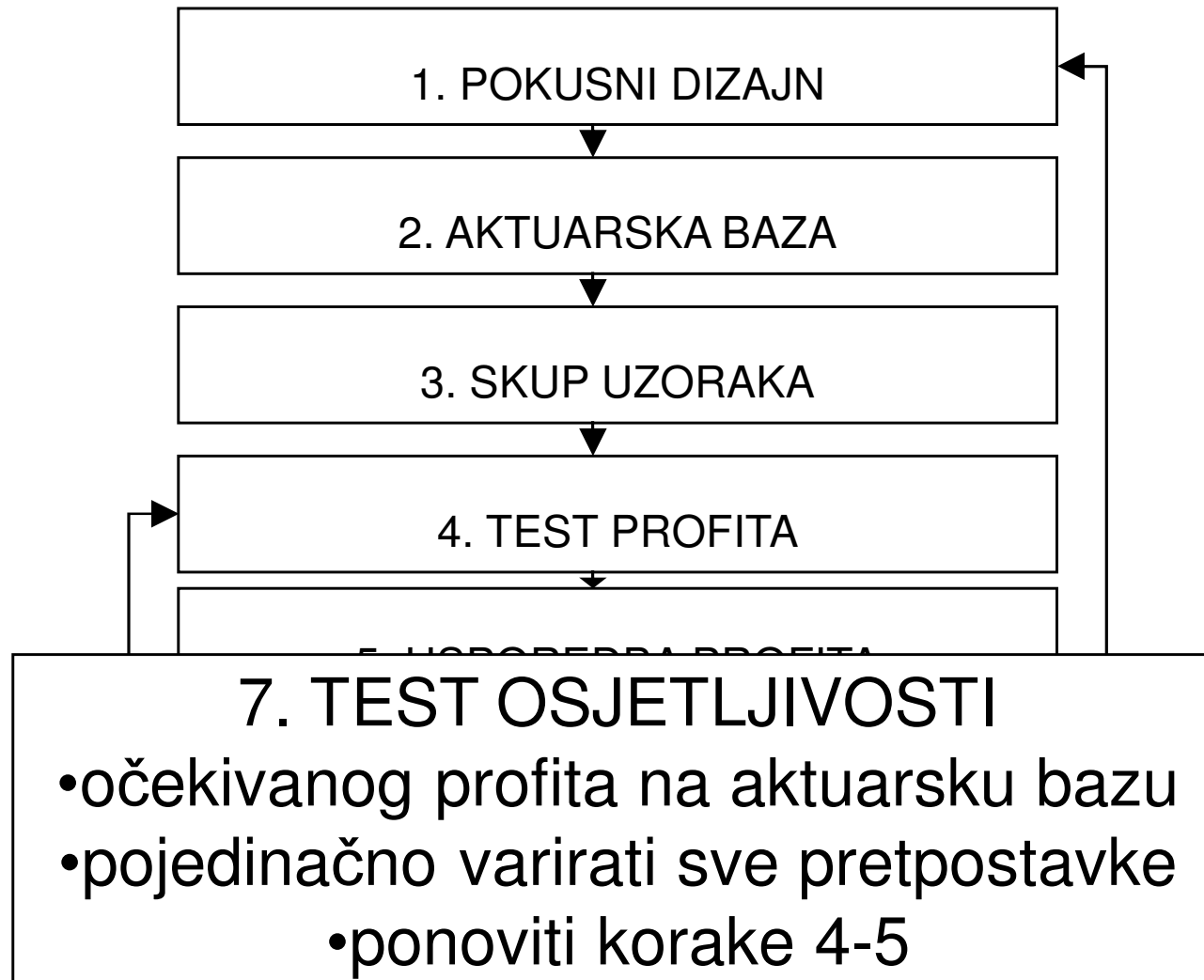

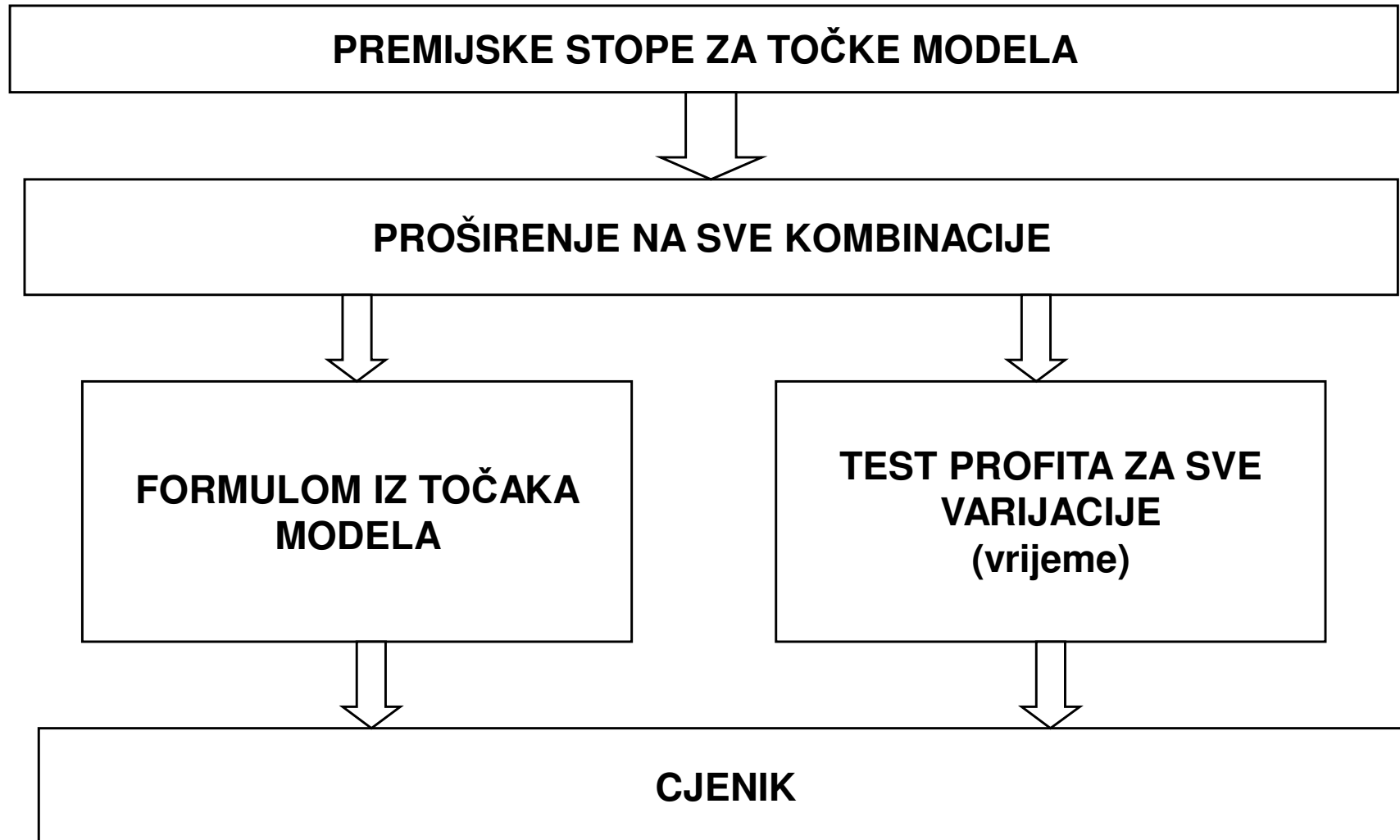
Izrada cjenika – primjer 2

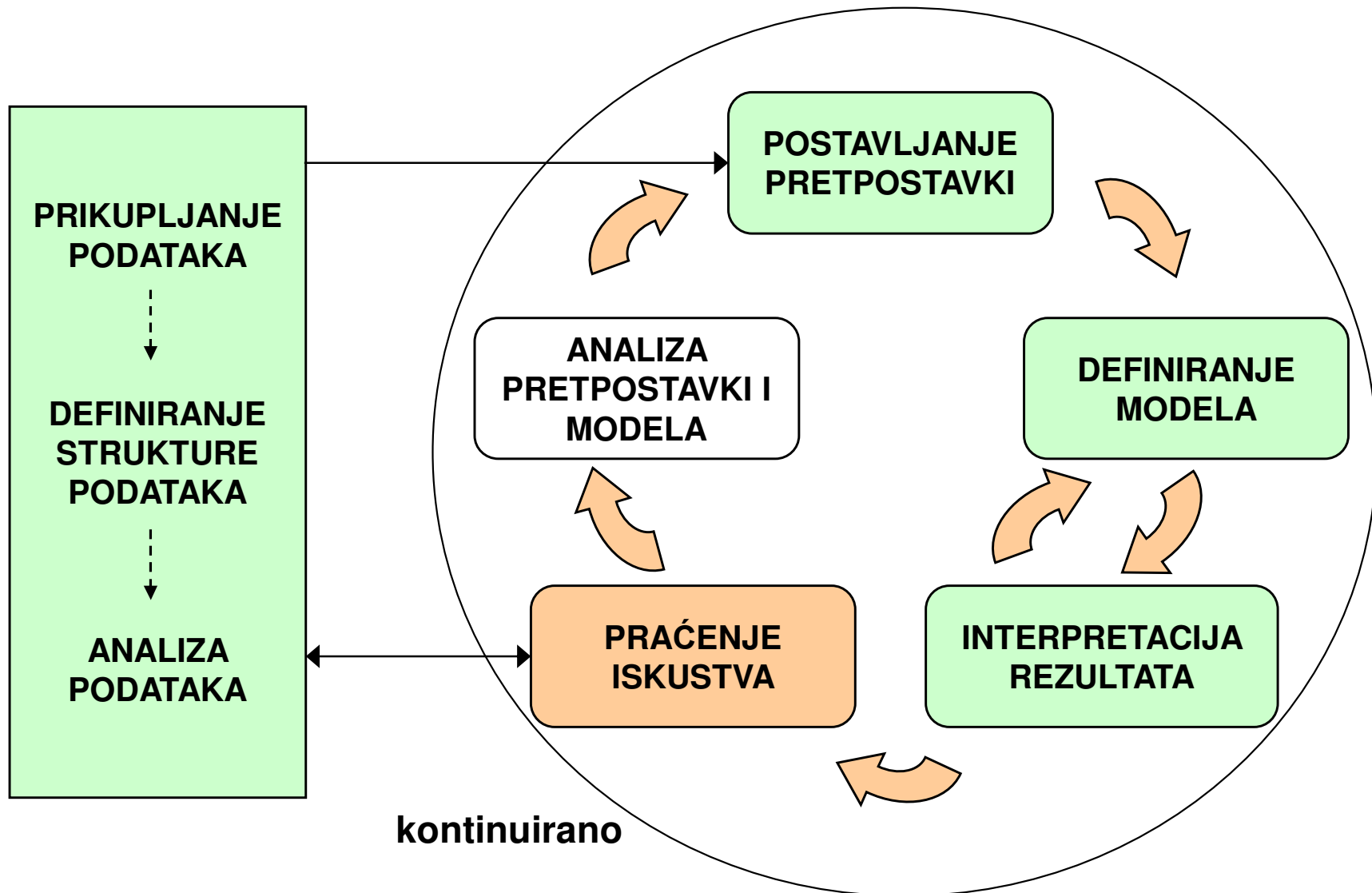
Izrada cjenika – primjer 2

Izrada cjenika – primjer 2

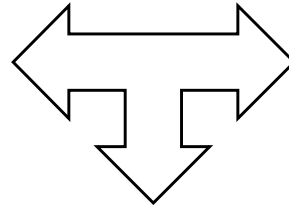
Aktuarski kontrolni ciklus

Praćenje iskustva

STVARNO ISKUSTVO
•podaci portfelja

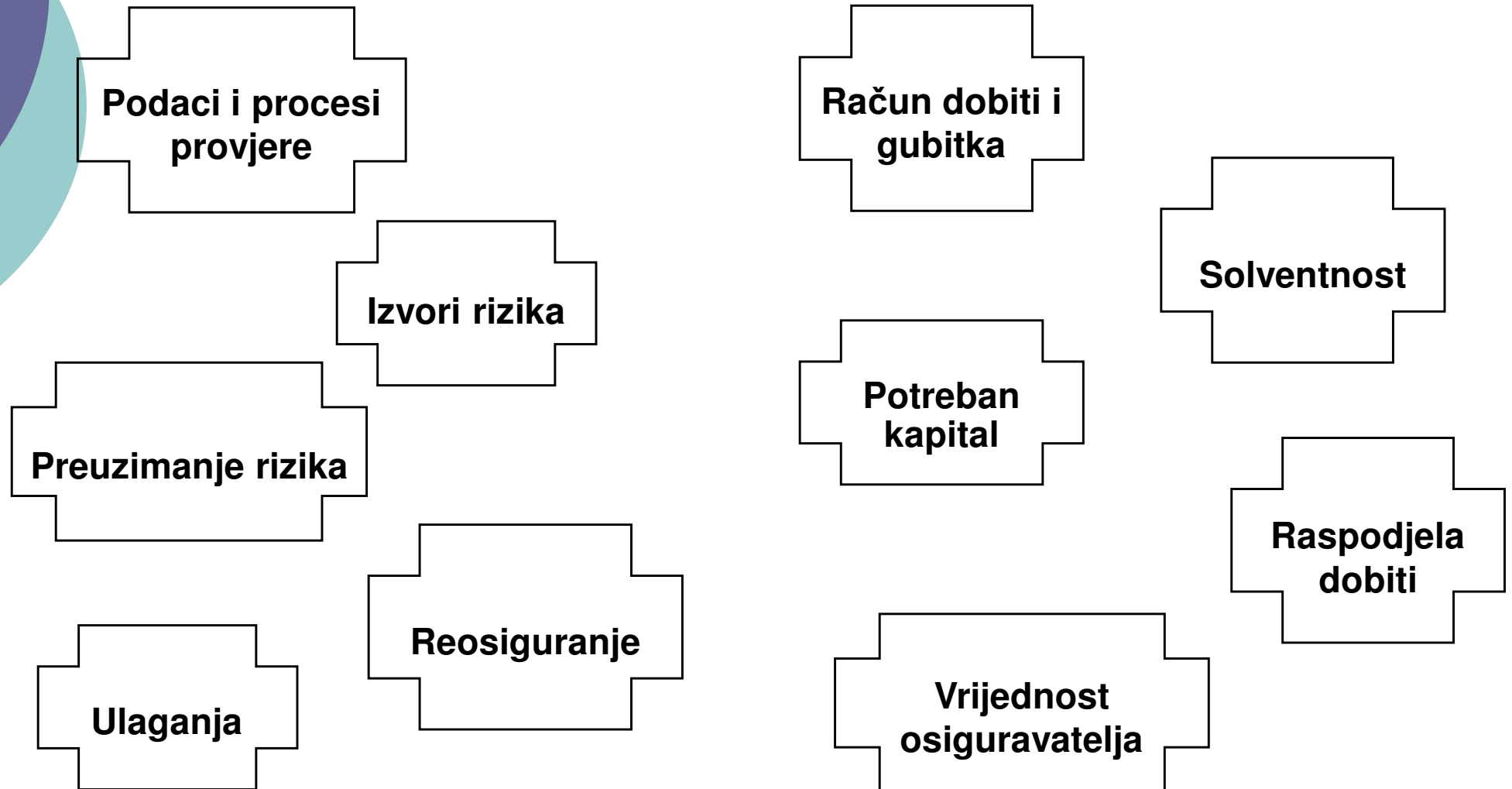

OČEKIVANO ISKUSTVO
•pretpostavke

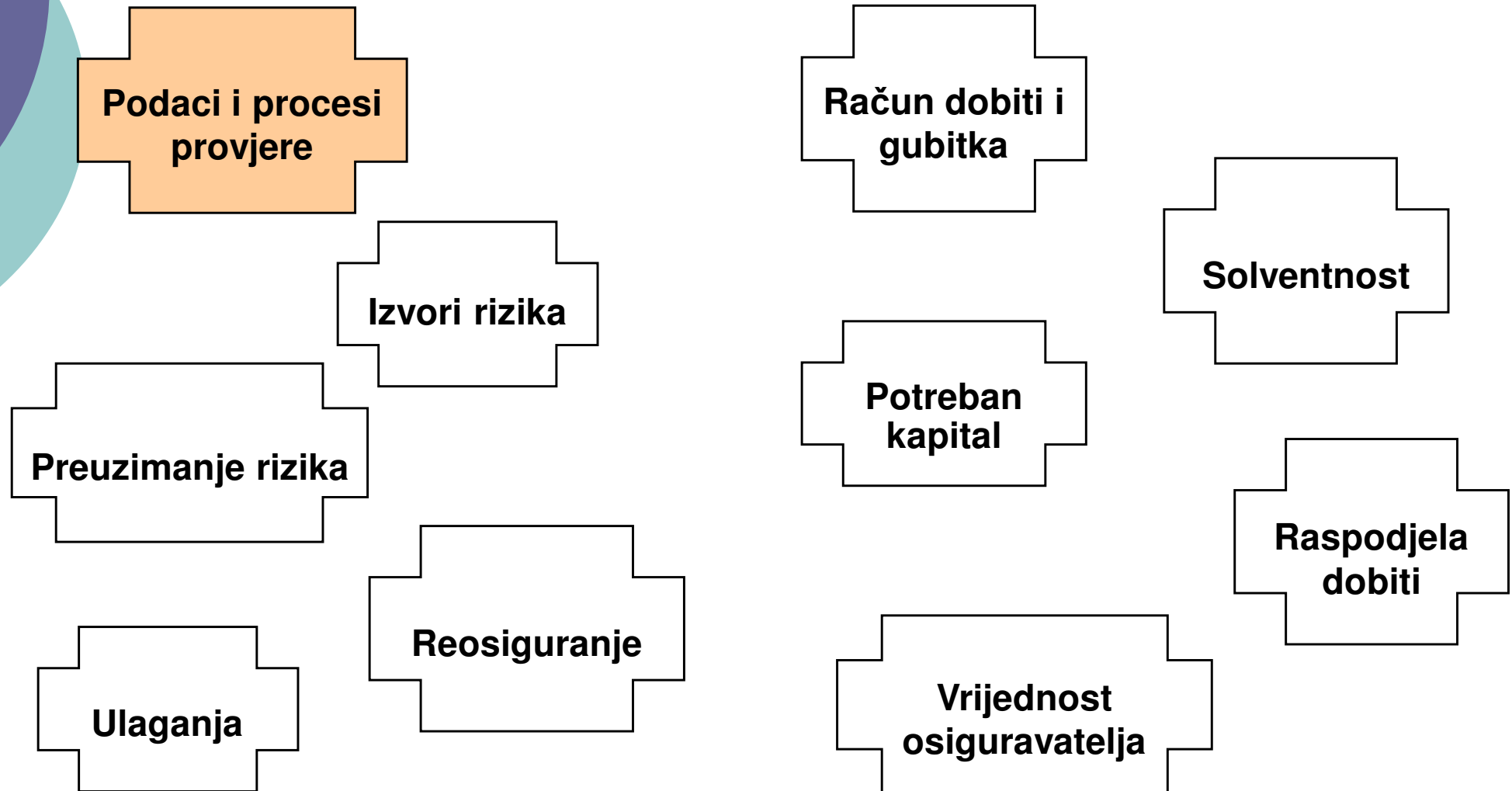
USPOREDBA
•kontinuirano
•adekvatno grupirani podaci

analizu iskustva za aktuarsku bazu smo promotрили u dijelu postavljanja pretpostavki

Praćenje iskustva

Praćenje iskustva

Podaci i procesi provjere

PODACI POTREBNI ZA VREDNOVANJE OBAVEZA, ANALIZE ISKUSTVA,...

PO POLICI

- **svaki ugovor zasebno**
  - vrsta ugovora
  - dob
  - spol
  - ugovoreno trajanje
  - datum početka osiguranja
  - ugovorena svota / renta
  - usklađenja
  - bruto premija
  - neto premija (nije nužno)
  - detalji o dodatnim naknadama i opcijama

PO GRUPIRANIM POLICAMA

- **zajedno slični ugovori**
  - **“prosječni” faktori vrednovanja**
  - **samo iznimno**
  - **odabrati prikladan način grupiranja ovisno o vrsti osiguranja:**
    - trenutna dob (doživotno osiguranje za slučaj smrti)
    - preostalo trajanje do isteka (mješovito osiguranje)
    - preostalo trajanje osiguranja i dob (riziko osiguranje)
- ← **podaci kao po polici**

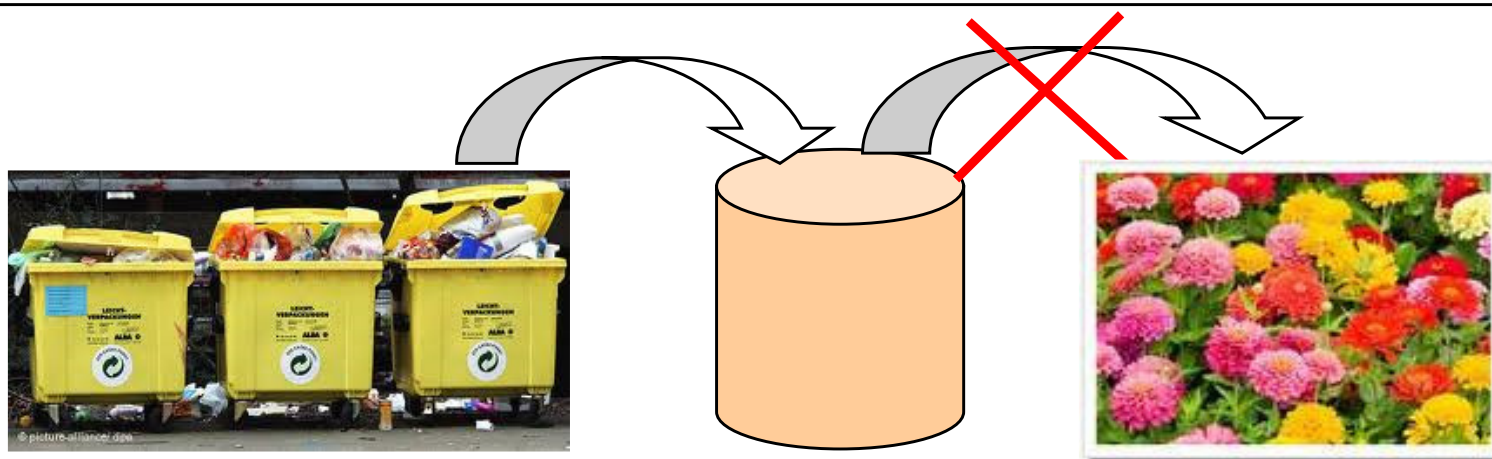
Podaci i procesi provjere

Podaci i procesi provjere

ZAŠTO PROVJERAVATI PODATKE?

ULAZNI PODACI

KVALITETA REZULTATA

NUŽNO PROVJERITI TOČNOST I POTPUNOST PODATAKA

PROFESIONALNA (I ZAKONSKA) OBVEZA AKTUARA

Podaci i procesi provjere

KAKO PROVJERITI PODATKE?

NOVI PODACI

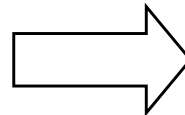

**PODACI PRETHODNOG
VREDNOVANJA**

učestalost

RAZUMNO GRUPIRANJE PODATAKA

- novi ugovori
- smrti
- isteci osiguranja
- odustajanja
- .....

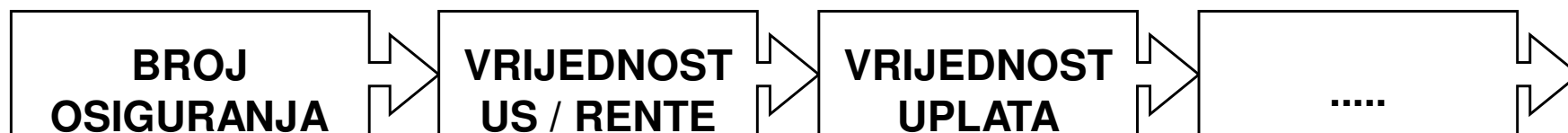

ISTI PODACI O POLICAMA

- ugovorene svote / rente
- druge naknade
- premije
- režijski dodaci
- (matematička) pričuva
- .....

Podaci i procesi provjere

KAKO PROVJERITI PODATKE? (nastavak)

za osjetljive podatke provjere raditi češće od jednom godišnje (tromjesečno)

Podaci i procesi provjere

KAKO PROVJERITI PODATKE? (nastavak)

Stroge procedure unosa podataka

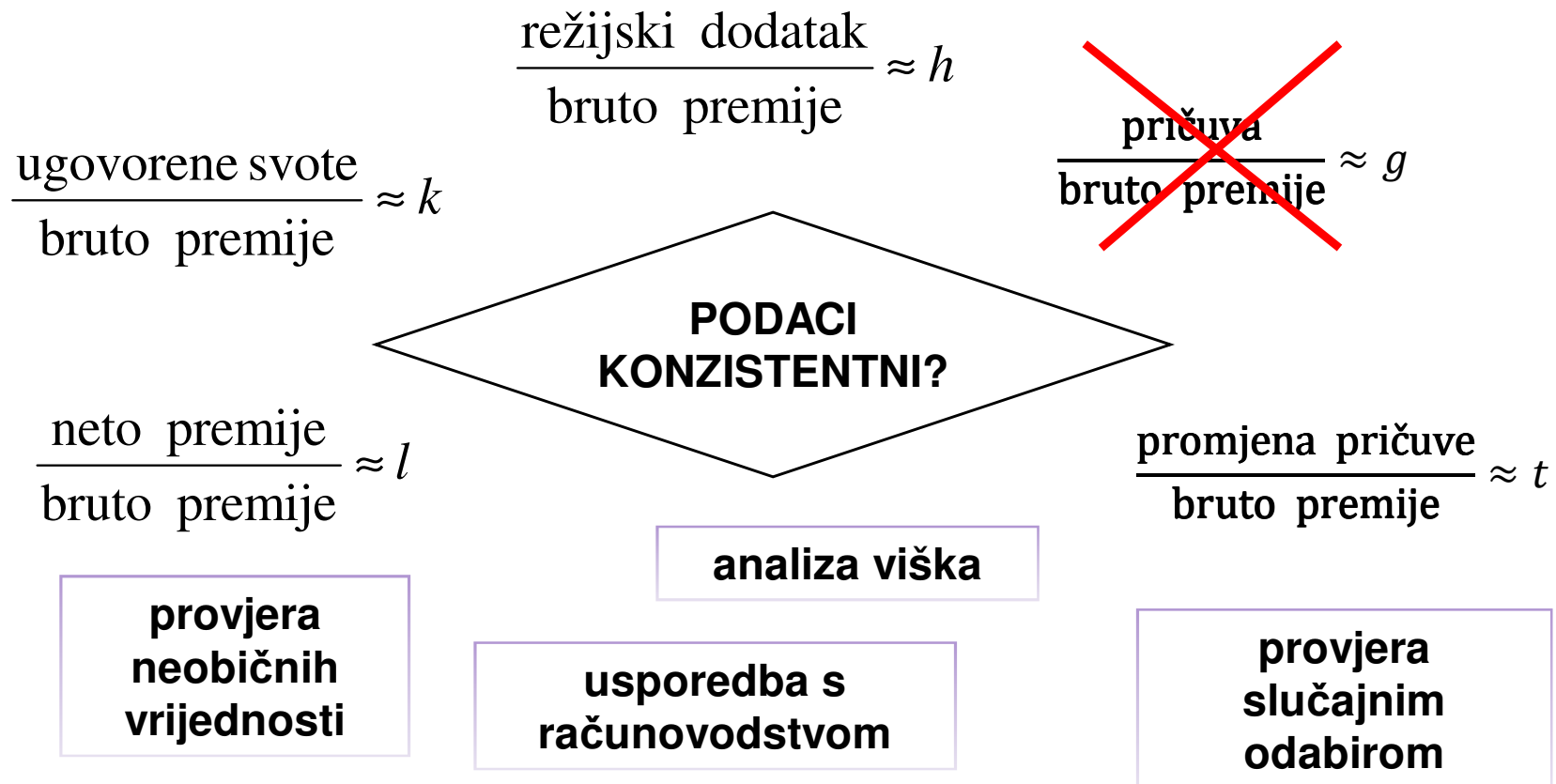
**PROVJERA
PODATAKA O
KRETANJIMA**

**Redovita
provjera
primjene
procedure**

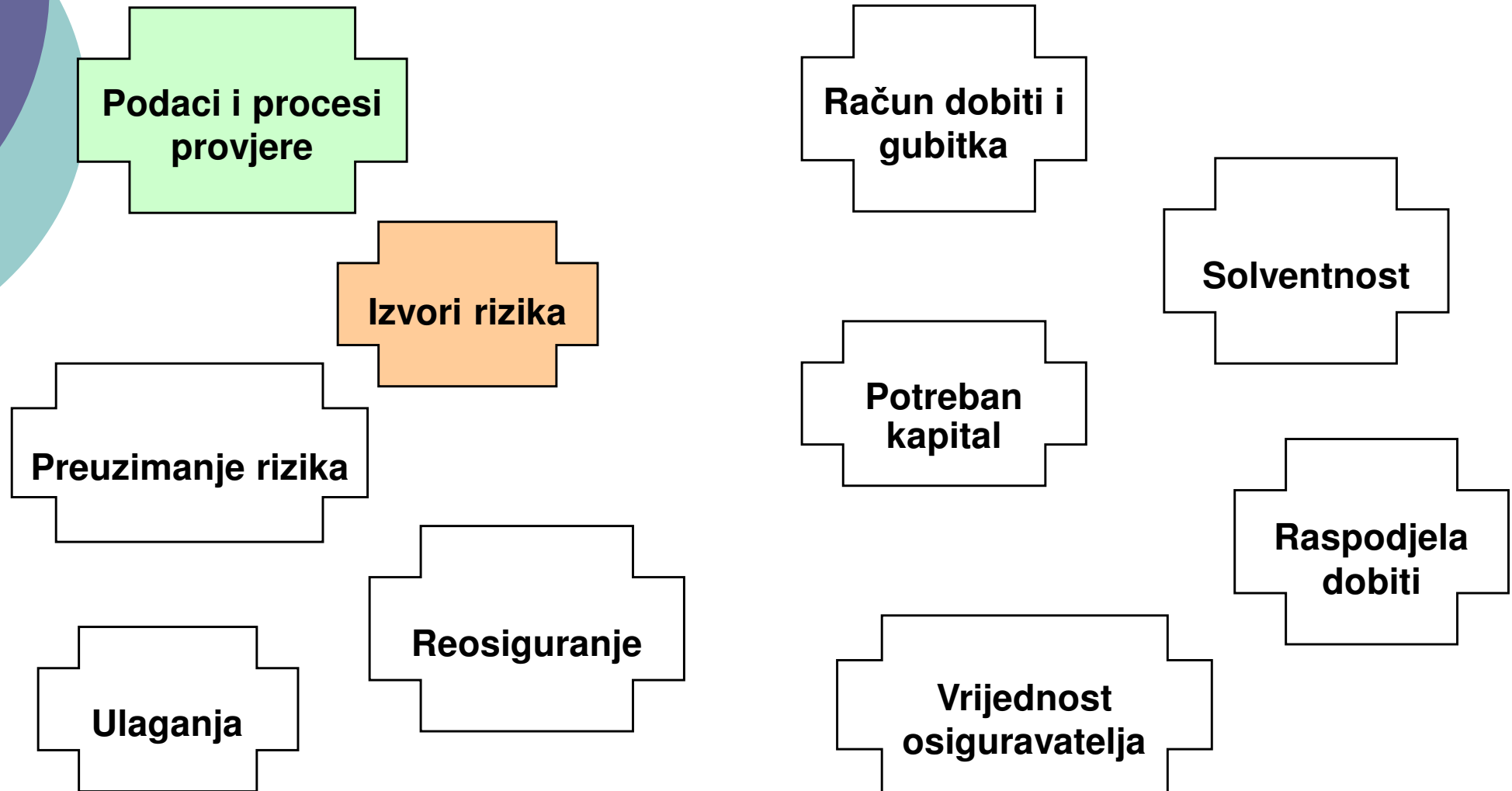
**Ugrađene
računalne
kontrolle**

Podaci i procesi provjere - D

KAKO PROVJERITI PODATKE? (nastavak)

Praćenje iskustva

Izvori rizika

ŠTO SU PODRUČJA RIZIKA I NEIZVJESNOSTI?

IDENTIFICIRAMO FAKTORE KOJI UVEĆAVAJU RIZIK:

- nesolventnosti
- neostvarenja očekivane dobiti za dioničare
- neostvarenja očekivane dobiti za ugovaratelje osiguranja

- analiza izvora rizika → saznanja o mogućim posljedicama
→ mogućnost prevencije i plan redukcije

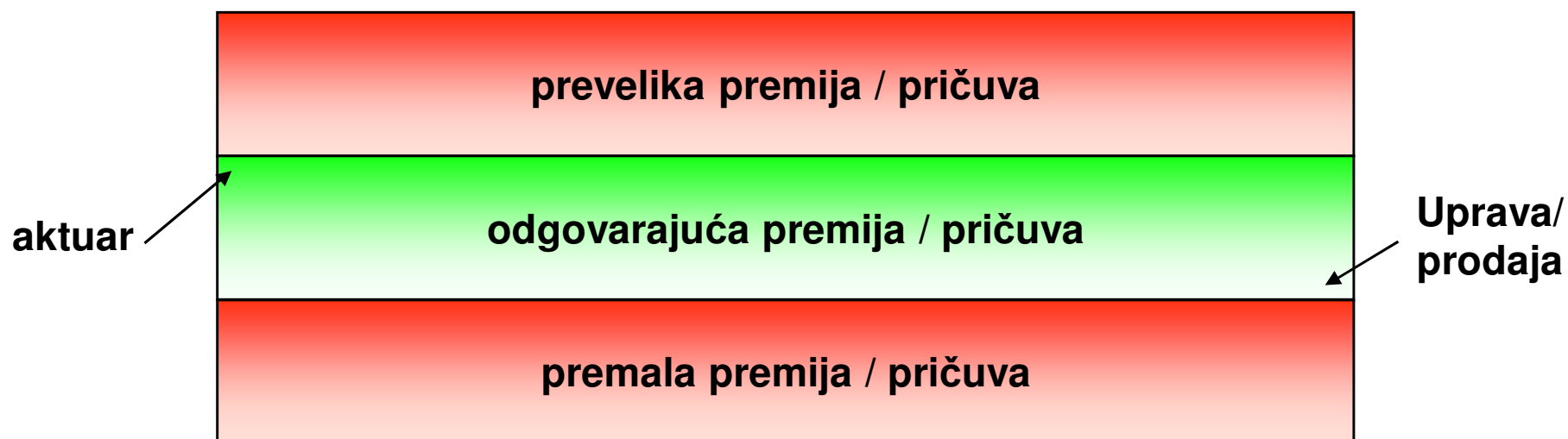
RIZIK I NEIZVJESNOST UTJEČU NA SOLVENTNOST → potreba za kapitalom

Izvori rizika

OBRAČUNATA PREMIJA / PRIČUVA OVISI O:

- metodi obračuna
- upotrebljenim pretpostavkama (aktuarska baza)

Izvori rizika

SMRTNOST <ul style="list-style-type: none"> • rizik modela • rizik parametara • rizik slučajnih fluktuacija	S T O P P R I N U D I O K	TROŠKOVI <ul style="list-style-type: none"> • rizik parametara i modela • nedovoljnost fondova za troškove
ODUSTANCI <ul style="list-style-type: none"> • rizik parametara i modela • utjecaj na druge izvore rizika		POBOLJEVANJE <ul style="list-style-type: none"> • kao smrtnost
PODACI <ul style="list-style-type: none"> • s police • ostali podaci		REOSIGURANJE <ul style="list-style-type: none"> • rizik neizvršenja obaveza
INVESTICIJE <ul style="list-style-type: none"> • rizik parametara i modela • stopa povrata, iznos kapitala,...		NOVI POSLOVI <ul style="list-style-type: none"> • struktura po prirodi, veličini i izvoru • obim
UPRAVLJANJE <ul style="list-style-type: none"> • mimo preporuka aktuara		DANE GARANCIJE I OPCIJE <ul style="list-style-type: none"> • odrediti trošak korištenja
INFLACIJA		KONKURENCIJA <ul style="list-style-type: none"> • premije, garancije, dobit

Izvori rizika

NOVI POSAO

NEGATIVNO DJELOVANJE

- **previše novog posla**
  - pritisak novog posla uglavnom financiran slobodnim sredstvima
    - ❖ ako slobodna sredstva ograničena → previše novog posla → ograničenje slobode ulaganja
    - ❖ nesolventnost
  - administrativni problemi (ljudi, programi)
- **premalo novog posla**
  - nije pokriven trošak razvoja
  - nisu pokriveni fiksni troškovi prema planu
    - ❖ smanjenje udjela u dobiti
    - ❖ nesolventnost
    - ❖ smanjene fiksnih troškova (kratkoročno teško provedivo)

SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA

- **previše novog posla**
  - kontrola obima novog posla koji se može zaključiti
  - preoblikovanje ugovora → smanjenje pritiska novog posla
  - reosiguranje → financiranje dijela novog posla
- **premalo novog posla**
  - preoblikovanje ugovora → atraktivniji
  - razvoj novih produkata → stvarne potrebe tržišta

Izvori rizika

NOVI POSAO

NEGATIVNO DJELOVANJE

- **struktura portfelja**
  - **previše riziko osiguranja**
→ **smrtnost zabrinjavajuća ili neizvjesna**
  - **previše osiguranja bez sudjelovanja u dobiti**
→ **neizvjesnost povrata na ulaganja**
  - **previše rentnih osiguranja**
→ **rizik produljenja trajanja života**
  - **previše trajnog zdravstvenog osiguranja**
→ **poboljevanje zabrinjavajuće ili neizvjesno**

SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA

- **struktura portfelja**
  - **praćenje strukture portfelja i poduzimanje mjera za uravnoteženje portfelja (provizije, edukacija,...)**

Izvori rizika

POVRAT NA ULAGANJA	
<p>NEGATIVNO DJELOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • očekivani povrat<ul style="list-style-type: none"> ○ manji povrat →<ul style="list-style-type: none"> ❖ manja profitabilnost proizvoda (<0) ❖ manji udio u dobiti (neispunjena očekivanja osiguranika) ○ vrijednost kapitala<ul style="list-style-type: none"> ❖ gubitak vrijednosti kapitala → solventnost?	<p>SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • očekivani povrat<ul style="list-style-type: none"> ○ ako visoka garancija ulaganja → koristiti realne pretpostavke o ulaganju ○ usklađivanje imovine i obaveza!
ODUSTANCI	
<p>NEGATIVNO DJELOVANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvarno iskustvo lošije od planiranog<ul style="list-style-type: none"> ○ odustanci nose gubitak → problem je veći broj odustanaka ○ odustanci nose dobit → problem je manji broj odustanaka	<p>SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • kreirati ugovore bez ili s malim gubitkom kod odustanaka (teško) • odgovarajuće pretpostavke o odustancima u izračunu premije

Izvori rizika

TROŠKOVI

NEGATIVNO DJELOVANJE

- **stvarni troškovi > planiranih**

SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA

- **neprekidno praćenje**
o **uočiti kritična mjesta i poduzeti preventivne mjere**
- **provjeriti adekvatnost premija**
(posebno inflacija troškova)
- **prebaciti rizik na ugovaratelja osiguranja**
o **smanjiti ili izbaciti troškove garantiranih udjela u dobiti**
- **uskladiti buduće troškove**
ulaganjem u indeksirane obveznice

Izvori rizika

SMRTNOST I POBOLJEVANJE	
NEGATIVNO DJELOVANJE • stvarno iskustvo lošije od planiranog oriziko: veća smrtnost orente: manja smrtnost	SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA • procedure prihvata u osiguranje • stroga kontrola isplata šteta • odgovarajuće premije i doplaci za očekivane promjene u smrtnosti • negarantirana smrtnost i poboljevanje • reosiguranje
OPCIJE I GARANCIJE	
NEGATIVNO DJELOVANJE • ugovaratelji iskoriste više opcija i garancija od planiranih u premiji	SMANJENJE NEGATIVNOG DJELOVANJA • ne nuditi • odgovarajuće premije, ako se nudi

Izvori rizika

UPRAVLJANJE RIZIKOM OSIGURATELJA

**SUDJELOVANJE
OSIGURANIKA U ŠTETI /
TEHNIČKOM REZULTATU
(npr. grupno osiguranje)**

**EDUKACIJA
ZAPOSLENIKA**

**OPREZNO
PREUZIMANJE
RIZIKA**

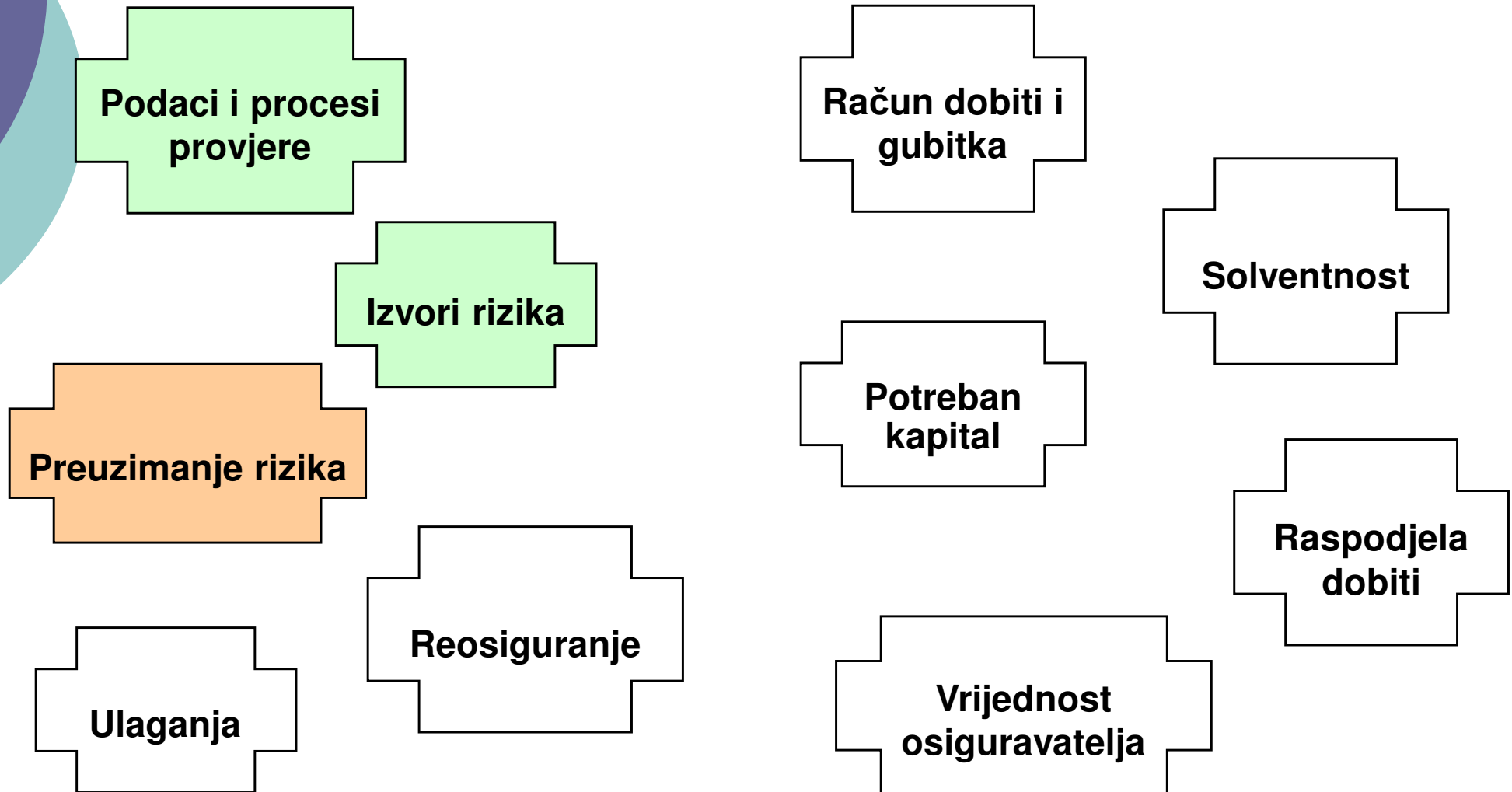
**ADEKVATNO
REOSIGURANJE**

**DEFINIRANE
PROCEDURE RADA I
KONTROLA
PRIMJENE**

**REDOVITO
PRAĆENJE ISKUSTVA
I USPOREDBA S
PRETPOSTAVKAMA**

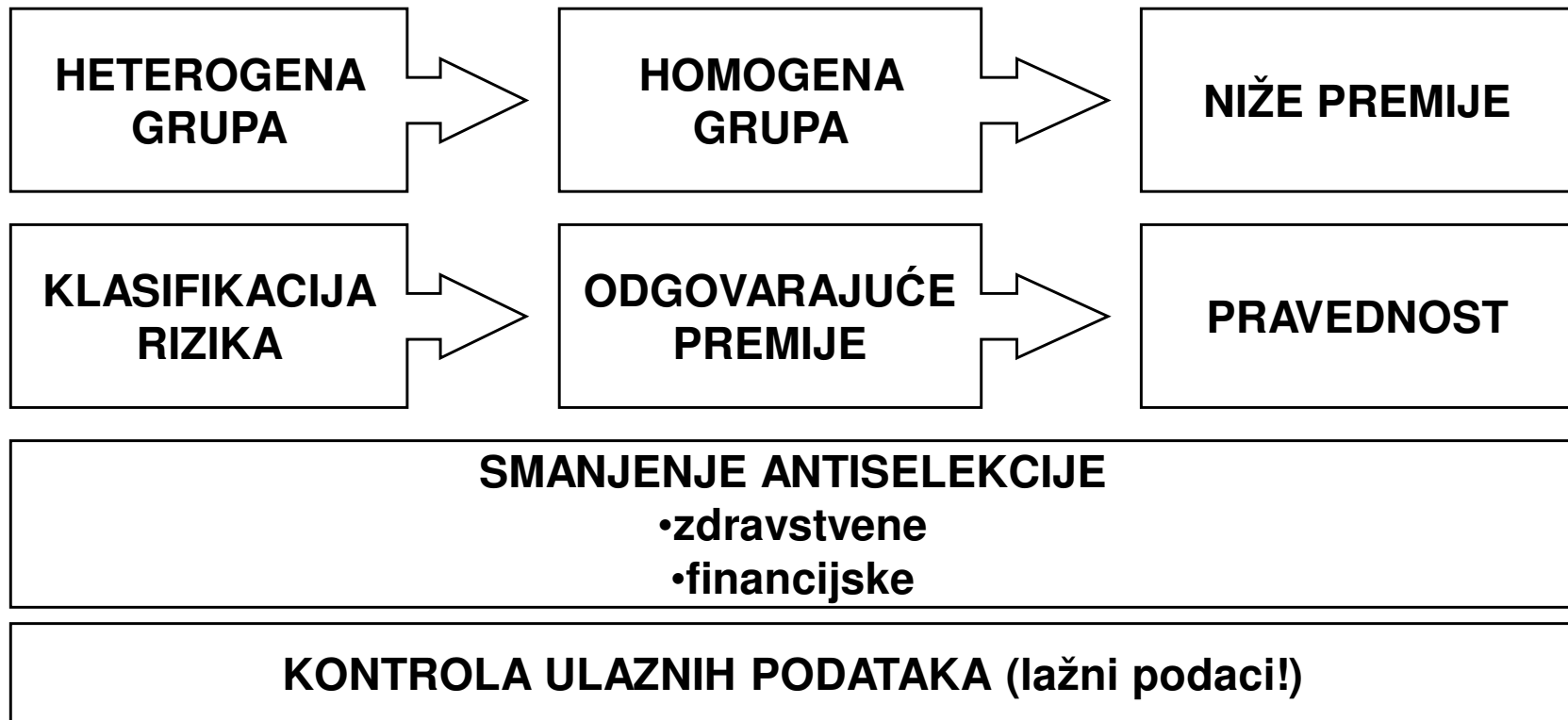

Praćenje iskustva

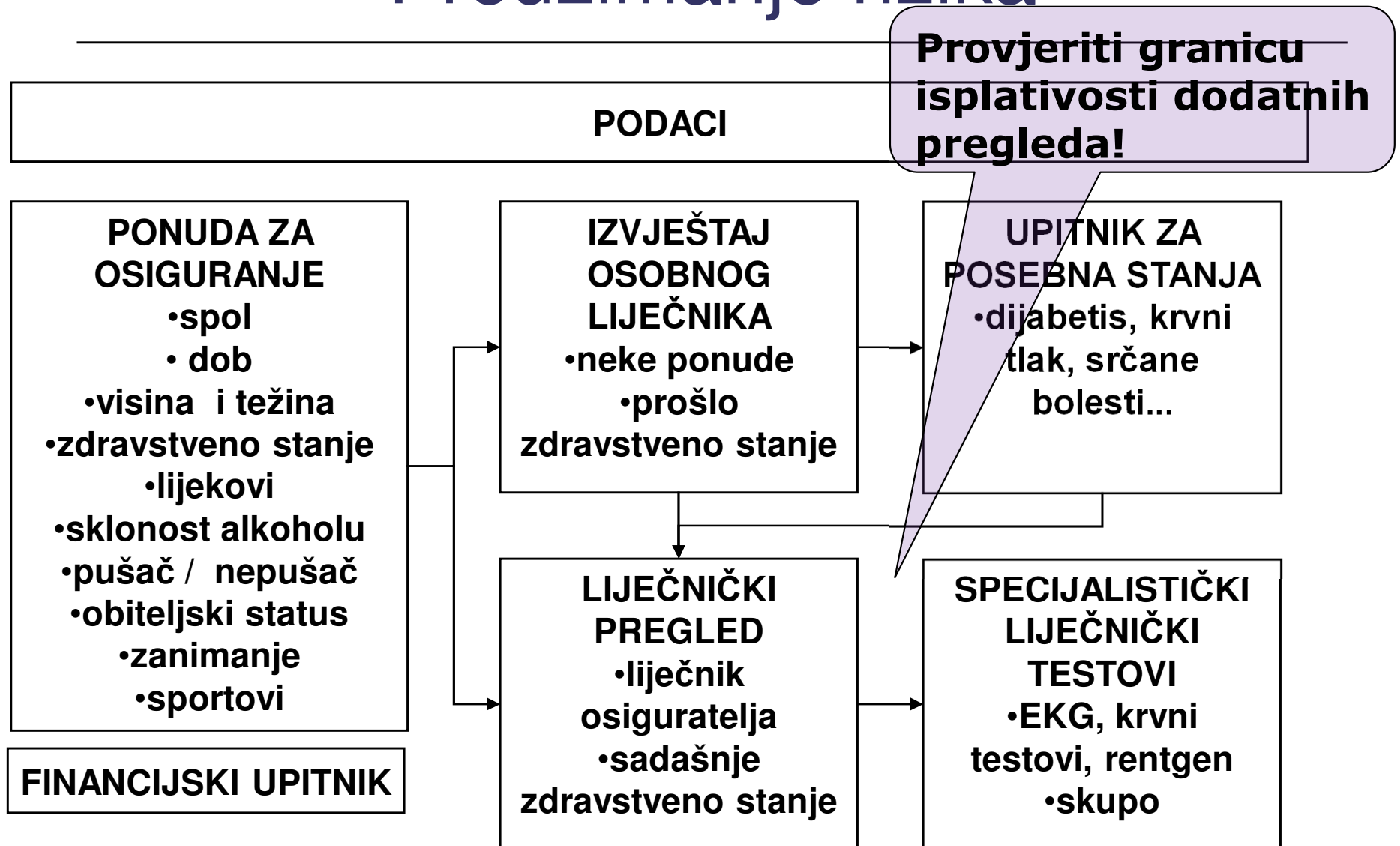

Preuzimanje rizika

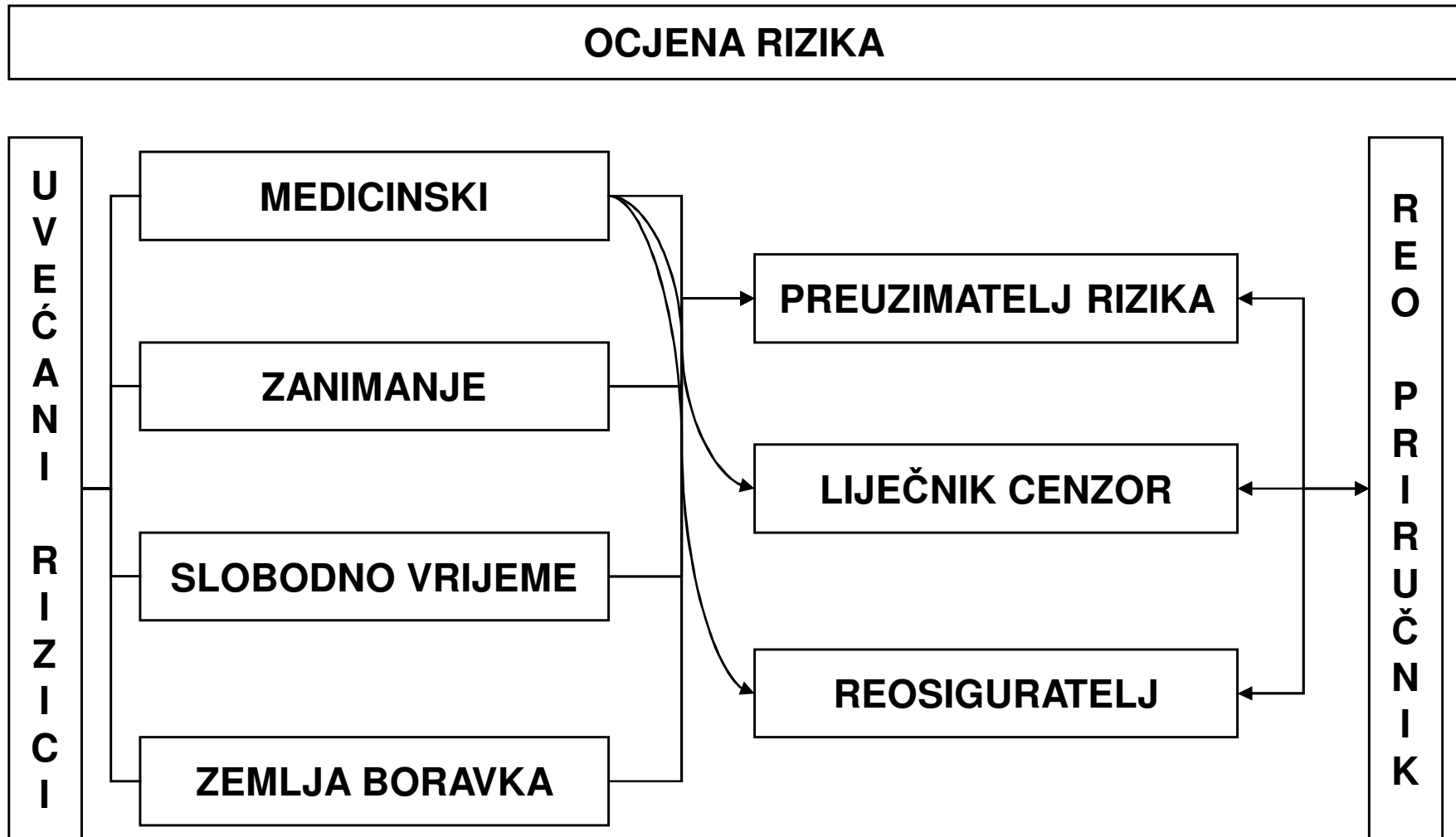
ZAŠTO PREUZIMATI RIZIK?

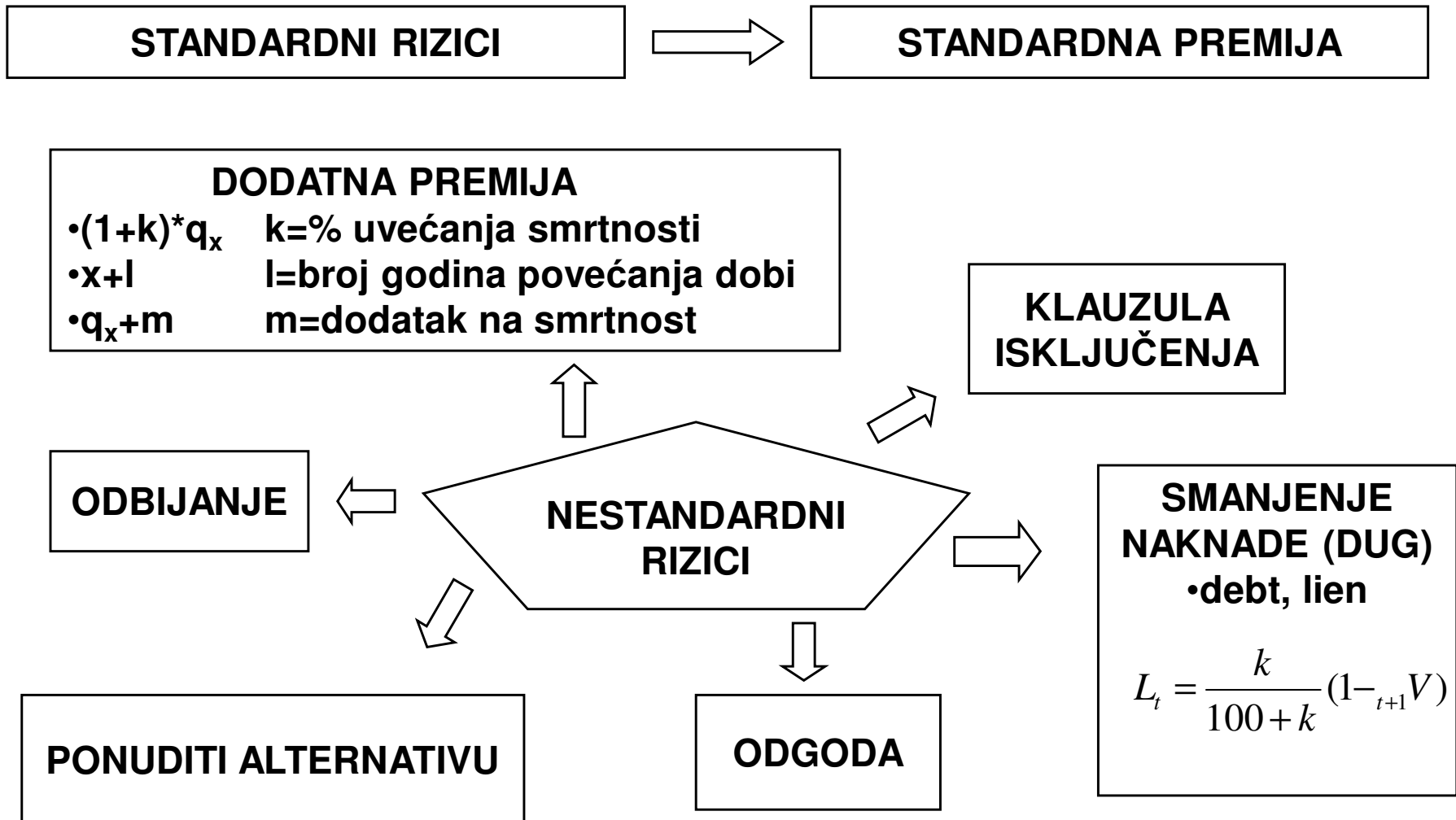
Preuzimanje rizika

Preuzimanje rizika

Preuzimanje rizika

Preuzimanje rizika

**uvjeti za
preuzimanje
rizika**

bolesti

sportovi

financije

uvećani rizici

Preuzimanje rizika

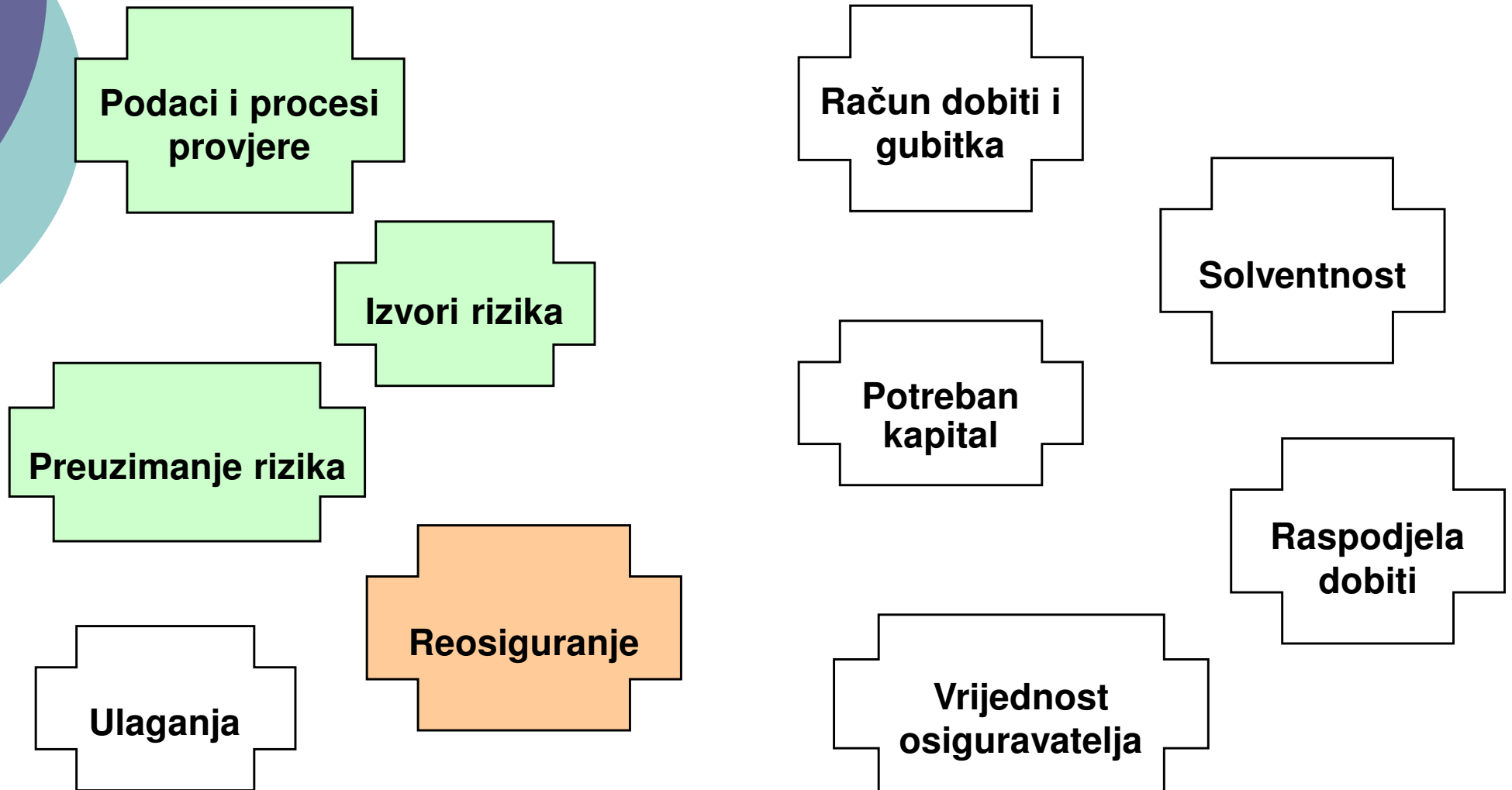
GRUPNO OSIGURANJE

SPECIJALNE KARAKTERISTIKE RIZIKA

- smanjena antiselekcija
  - poslodavac odlučuje koga će osigurati
  - poslodavac određuje nivo naknada
- smanjena je heterogenost rizika (zaposlenici su obično dobrog zdravlja)
- razlog za SLOBODNO POKRIĆE (free cover)
  - nivo slobodnog pokrića ovisi o:
    - broju članova grupe (manji → strože)
    - prosječnoj naknadi (viša ↔ niža)
  - nivou mogućnosti biranja visine naknade (više biranja → strože)
    - članstvo dobrovoljno ↔ obavezno
    - % zaposlenika koji se osiguravaju
  - da li članovi trebaju raditi kod početka pokrića
    - konkurenciji

PREUZIMANJE SAMO IZNAD SLOBODNOG POKRIĆA

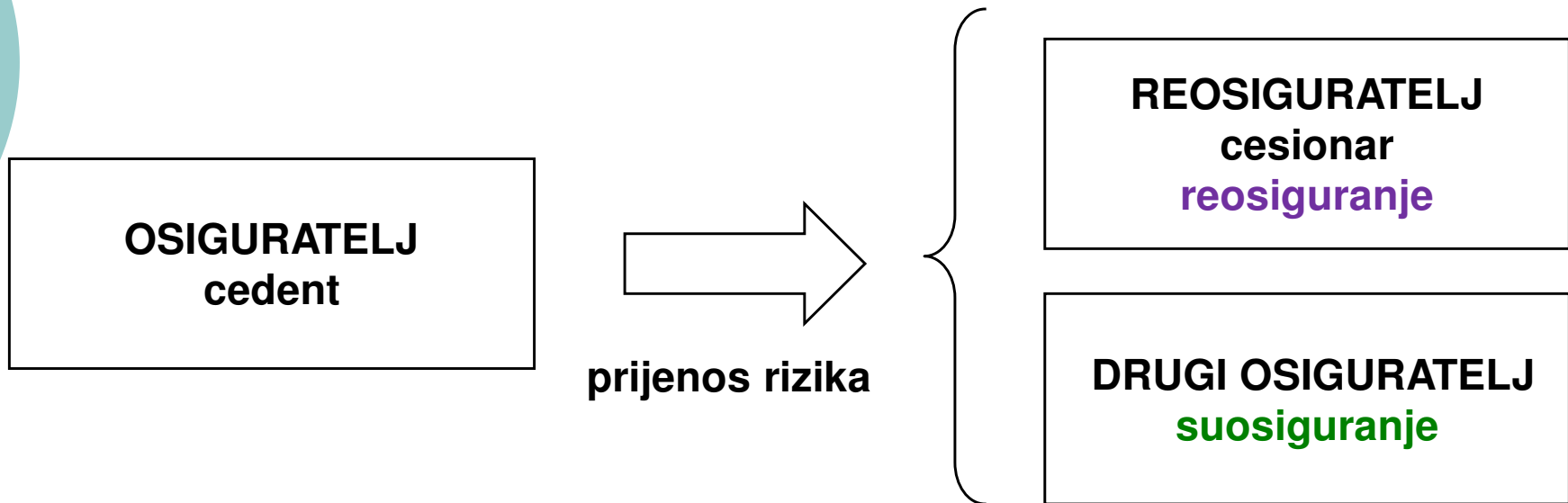
Praćenje iskustva

Reosiguranje

REOSIGURANJE

RETENCIJA
•svota koju osiguratelj snosi sam → samopridržaj

RETROCESIJA
•reosiguranje reosiguravatelja

Reosiguranje

R
E
O
S
I
G
U
R
A
N
J
E

SMANJENJE FLUKTUACIJE ŠTETA

- više šteta nego očekivano
- manje ili jednako šteta, ali su velikih iznosa
- akumulacija rizika

ZAŠTITA OD KATASTROFALNIH ŠTETA

- rijetke, ali jako velike → opasnost nesolventnosti

ZAŠTITA KAPITALNE BAZE

- kod jako lošeg štetovnog rezultata → opasnost nesolventnosti

POVEĆATI SVOJE KAPACITETE

- omogućava prihvati većih i složenijih rizika (manji i srednji osiguratelji)

PROSTORNA DISPERZIJA RIZIKA

- reosiguranjem i retrocesijom se rizik atomizira na svjetskim tržištima

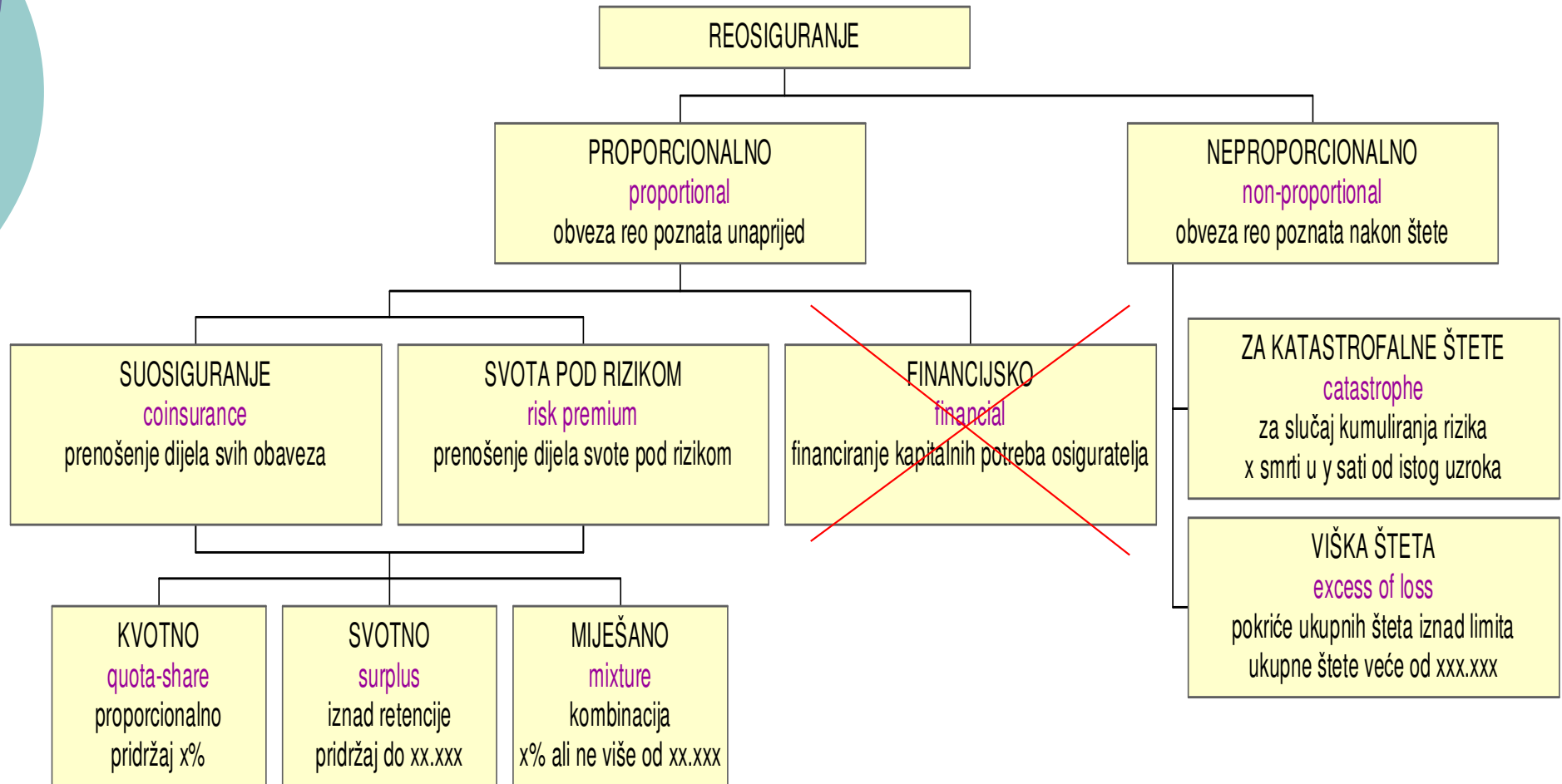
POBOLJŠANJE GRANICE SOLVENTNOSTI (= min kapital osiguratelja)

- prenošenjem dijela rizika smanjuje se potreba za kapitalom

DOBIVANJE TEHNIČKE PODRŠKE

- podaci, smjernice za prihvati rizika, razvoj novih proizvoda

Reosiguranje

Reosiguranje

REOSIGURANJE – SUOSIGURANJE (coinsurance)

- svi dijelovi ugovora o osiguranju dijele se s reosigurateljem:

- naknade za smrt i doživljenje

- otkupi

- rijetko dobit

- matematička pričuva

- reosiguratelj plaća proviziju koja ovisi o:

- premijskim stopama osiguratelja

- očekivanom budućem iskustvu

- kvaliteti preuzimanja rizika

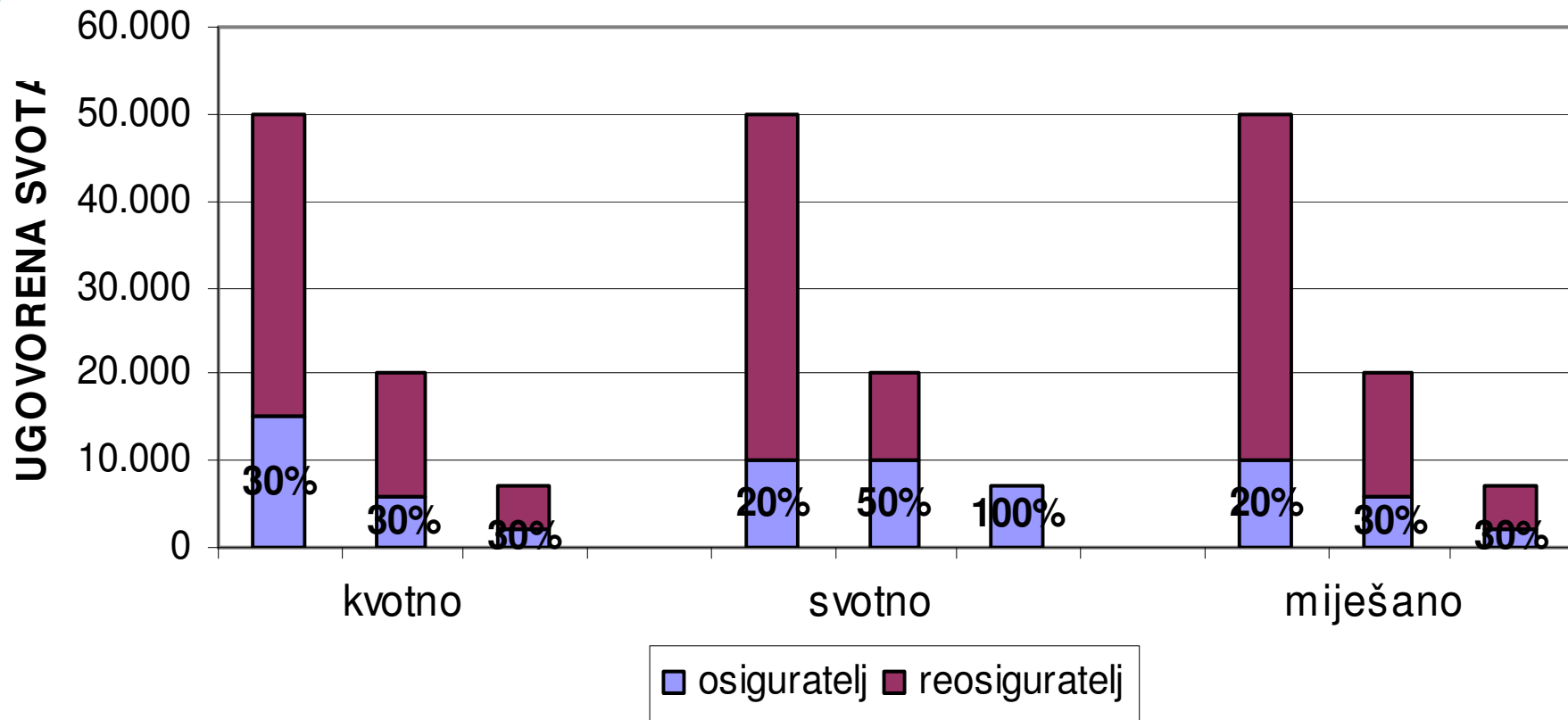
- željenom profitu reosiguratelja

- provizija pokriva dio provizije koju plaća osiguratelj, te dio drugih troškova

- moguć depozit rezervi kod osiguratelja → reosiguratelju se plaća kamata (u Hrvatskoj bilo obvezno do 1.1.2023.)

Reosiguranje

USPOREDBA KVOTNOG, SVOTNOG I MIJEŠANOG REOSIGURANJA

Reosiguranje

REOSIGURANJE SVOTE POD RIZIKOM

- reosigurava se samo svota pod rizikom
= svota osiguranja – matematička pričuva
- premije reosiguranja ovise o:
  - očekivanom budućem iskustvu smrtnosti
  - doplatku za troškove i profit reosiguratelja
- premije reosiguranja mogu biti garantirane ili se mijenjaju iz godine u godinu
  - reosiguranje može biti:
    - s konstantnim samoprdržajem (fiksni iznos) → svotno
    - sa smanjenjem pridržaja (% od svote pod rizikom) → kvotno

Reosiguranje

REOSIGURANJE SVOTE POD RIZIKOM

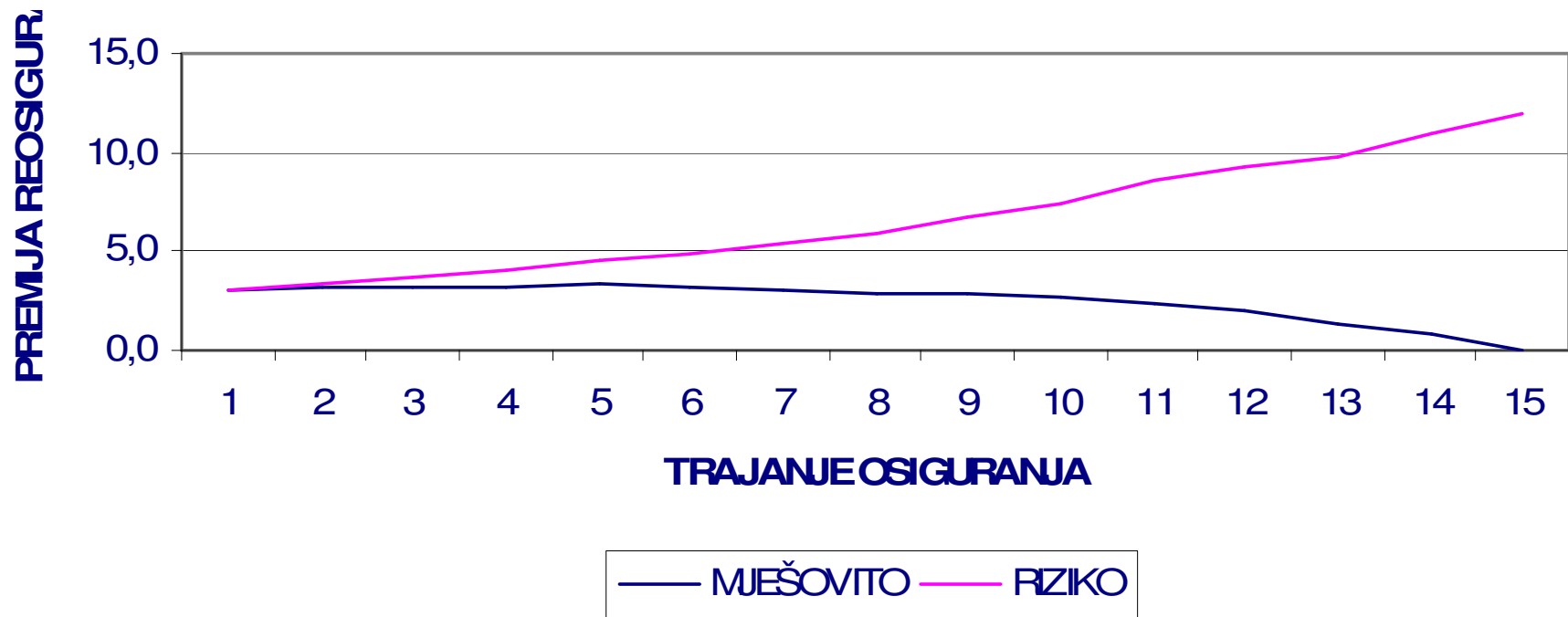
MPOŽ $S \times (V_0 + P)(1+i) = q_0 \times S + p_0 \times S \times V_1 = q_0 \times S(1 - V_1) + S \times V_1$

OČEKIVANI PRITISAK SMRTI $q_0 \times S(1 - V_1)$ - “reo premija”

	METODA SMANJENJA PRIDRŽAJA kvotno	METODA KONSTANTNOG PRIDRŽAJA svotno
SVOTA POD RIZIKOM	$r = \text{udio reosiguratelja}$	$R = \text{limit samopridržaja}$
REOSIGURANA SVOTA	$S(1 - V_t) = S - \text{MPOŽ}$	$S(1 - V_t)$
PRIDRŽAJ SVOTE POD RIZIKOM	$r * S(1 - V_t)$	$R - S \times V_t, > 0$
	$(1 - r)S(1 - V_t)$	$S - R, \quad R - S \times V_t > 0$ $S(1 - V_t), \quad R - S \times V_t \leq 0$

Reosiguranje

PREMIJA REOSIGURANJA ŽIVOTNIH OSIGURANJA svota pod rizikom

Reosiguranje

REOSIGURANJE ZA KATASTROFALNE ŠTETE

- **cilj je smanjiti rizik nastao zbog akumulacije rizika → ovisnosti rizika (npr. zaposlenici jednog poduzeća)**
  - **samo godišnji ugovori**
  - **reosiguratelj plaća ako:**
    - **u određenom vremenu (npr. 48 sati)**
    - **od istog uzroka – jedan događaj**
  - **umre najmanje broj ljudi definiran ugovorom (npr. 5)**
- **ugovorom regulirano koliki dio plaća reosiguratelj**
- **isključeni su rizici rata, epidemija i nuklearni rizici**
- **dopuna proporcionalnom, ne zamjena**

Reosiguranje

VRSTA UGOVORA

FAKULTATIVNI → MOŽE (pokriće se dogovara za svaki slučaj posebno)
OBLIGATORNI → MORA (automatsko pokriće)

OSIGURATELJ / REOSIGURATELJ

fakultativno / fakultativno → ponekad ugovor
fakultativno / obligatorno → ugovor
obligatorno / obligatorno → ugovor

Reosiguranje

ODREĐIVANJE RETENCIJE

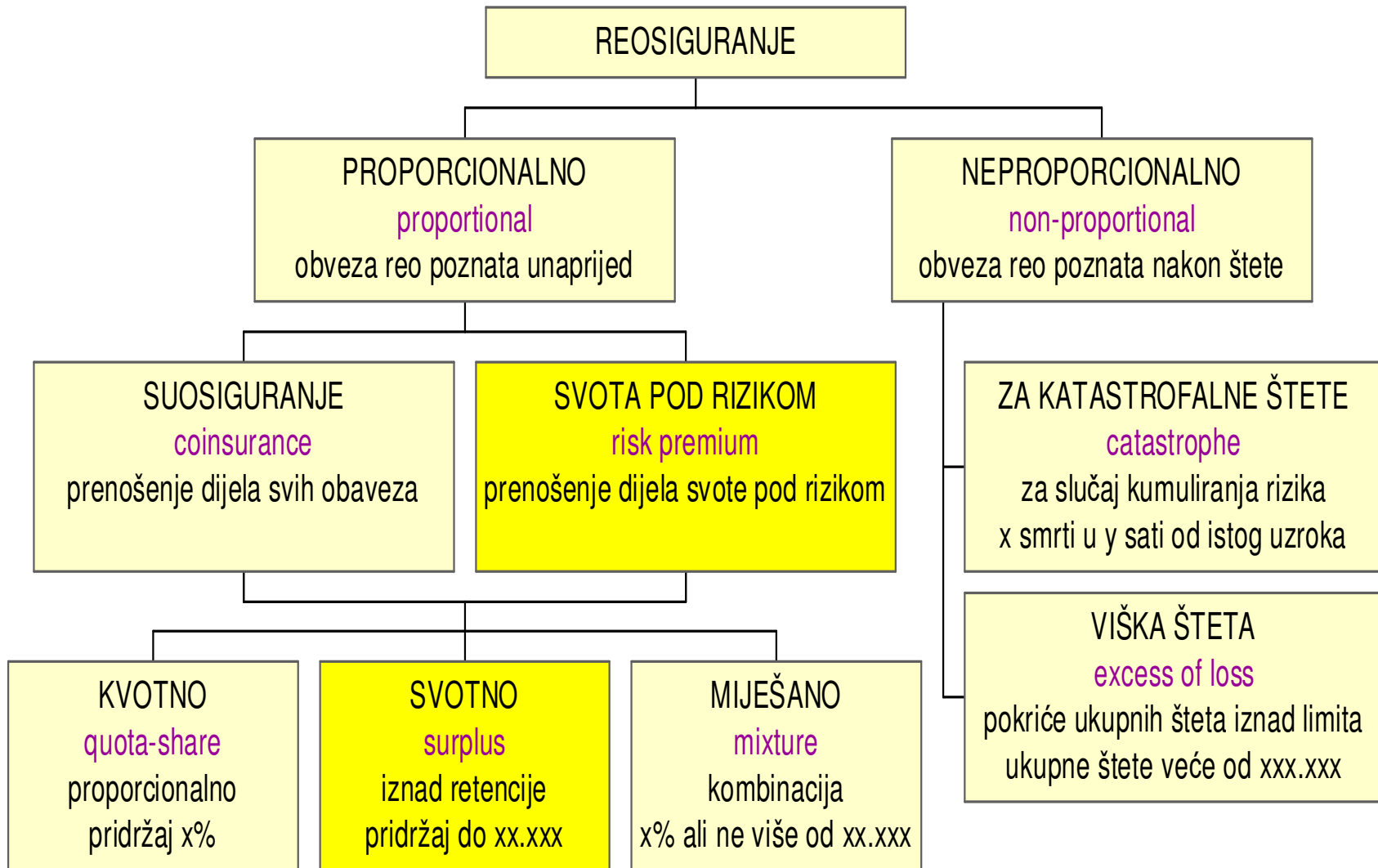
TEORETSKI

- procjena statističke distribucije troškova smrtnosti portfelja za razne limite retencije
- izabrati retenciju tako da je varijanca troška ispod nekog definiranog (niskog) limita

U PRAKSI

- modeliramo portfelj stohastičkim model za buduće stope smrtnosti zajedno sa stohastičkim modelom za buduću solventnost
→ biramo retenciju tako da je vjerojatnost buduće nesolventnosti minimalna
- ili dogovorimo s reosigurateljem

Reosiguranje - H

Reosiguranje

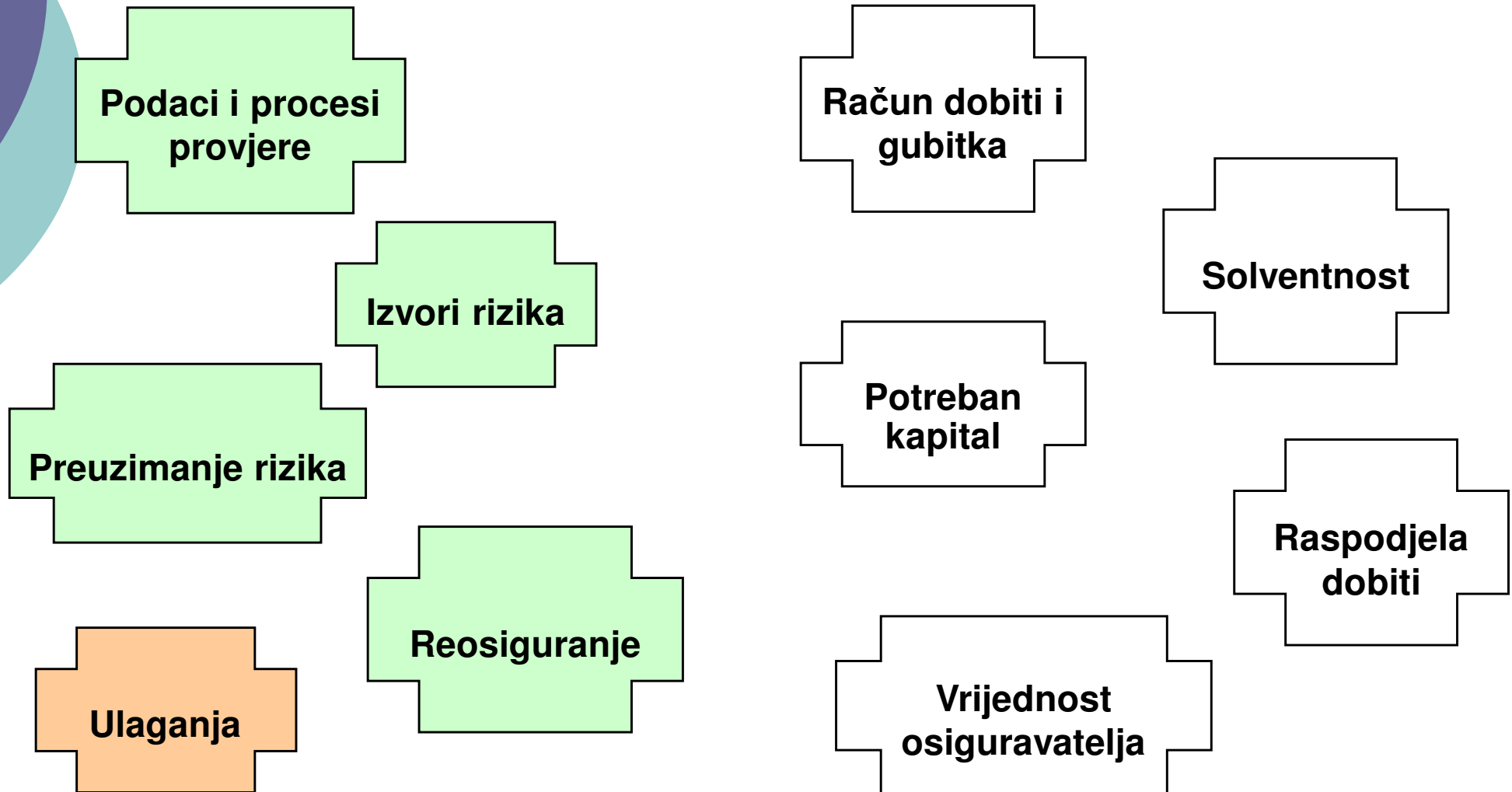

Swiss Re

Sigma

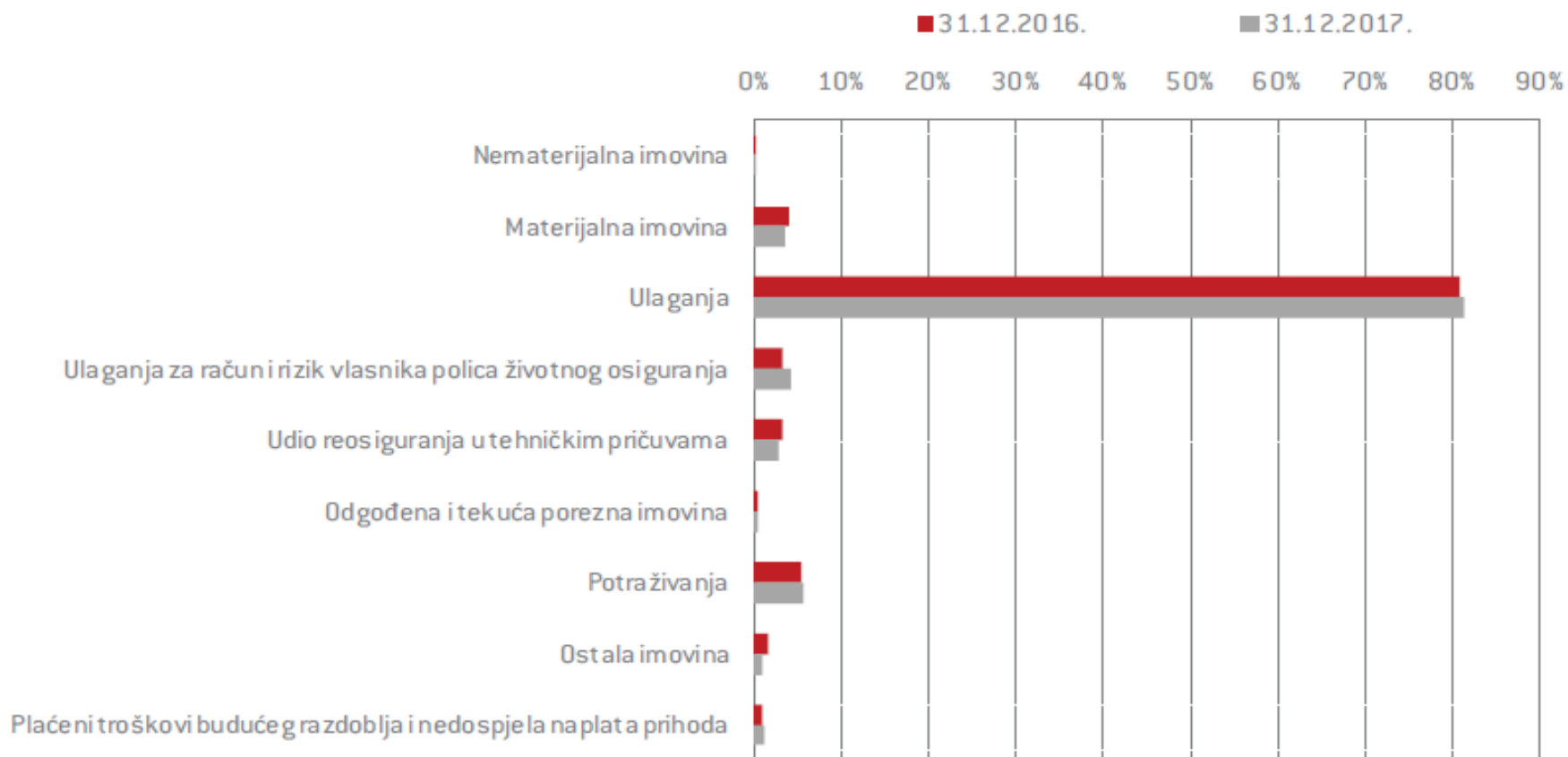
**Mortality
study**

Praćenje iskustva

Ulaganja - D - H

Grafikon 5.4. Struktura aktive društava za osiguranje u 2016. i 2017. (u %)

Izvor: Hanfa

Ulaganja

PRINCIPI ULAGANJA

USKLAĐENOST

- ulaganja u skladu s prirodom, trajanjem i valutom obaveza
- iznos i dospijeće **očekivanih prihoda od imovine** = iznos i dospjeće **očekivanih izdataka za obaveze**
- apsolutno usklađenje
  - imunizacija
  - smanjenje rizika nesolventnosti

MAKSIMIZIRANJE POVRATA

- maksimizirati ukupan povrat na imovinu (dobit i kapital)
- bolje korištenje slobodnih sredstava
- veći udjeli u dobiti → bolja prodaja → veće dividende

KOMPROMIS

- mogući obim odstupanja od **USKLAĐENOSTI** da bi se **MAKSIMIZIRAO POVRAT** ovisi o visini slobodnih sredstava
- slobodna sredstva = imovina – obaveze
- rizičnije ulaganje bez povećanja vjerojatnosti nesolventnosti

Ulaganja

PRINCIPI ULAGANJA - USKLAĐENOST

APSOLUTNO USKLAĐENJE

• **potpuno usklađeni prihodi od imovine i izdaci za obaveze**

• **teoretska kategorija**

uvjet:
imovina > obaveza

- ne izdaju se nove police
- samo police neodgođene rente
→ nema reinvestiranja
- ulaganje s fiksnom kamatom i istecima = dospjeću obaveza

• **nema rizika promjena budućih ulaganja**

• **problem razlike stvarne i teoretske smrtnosti**

IMUNIZACIJA

• **apsolutno usklađivanje je teško postići → imunizacija**

• **pod određenim pretpostavkama mogu se izabrati investicije tako da male promjene kamata ne uzrokuju veliku promjenu u odnosu imovine i obaveza**

• **problemi:**

- vrijedi samo za male promjene intenziteta kamate
- pretpostavlja isti intenzitet kamate na svu imovinu
- nužno stalno prilagođavanje portfelja
- nije dobra za dionice i ugovore s dobiti

SMANJENJE RIZIKA NESOLVENTNOSTI

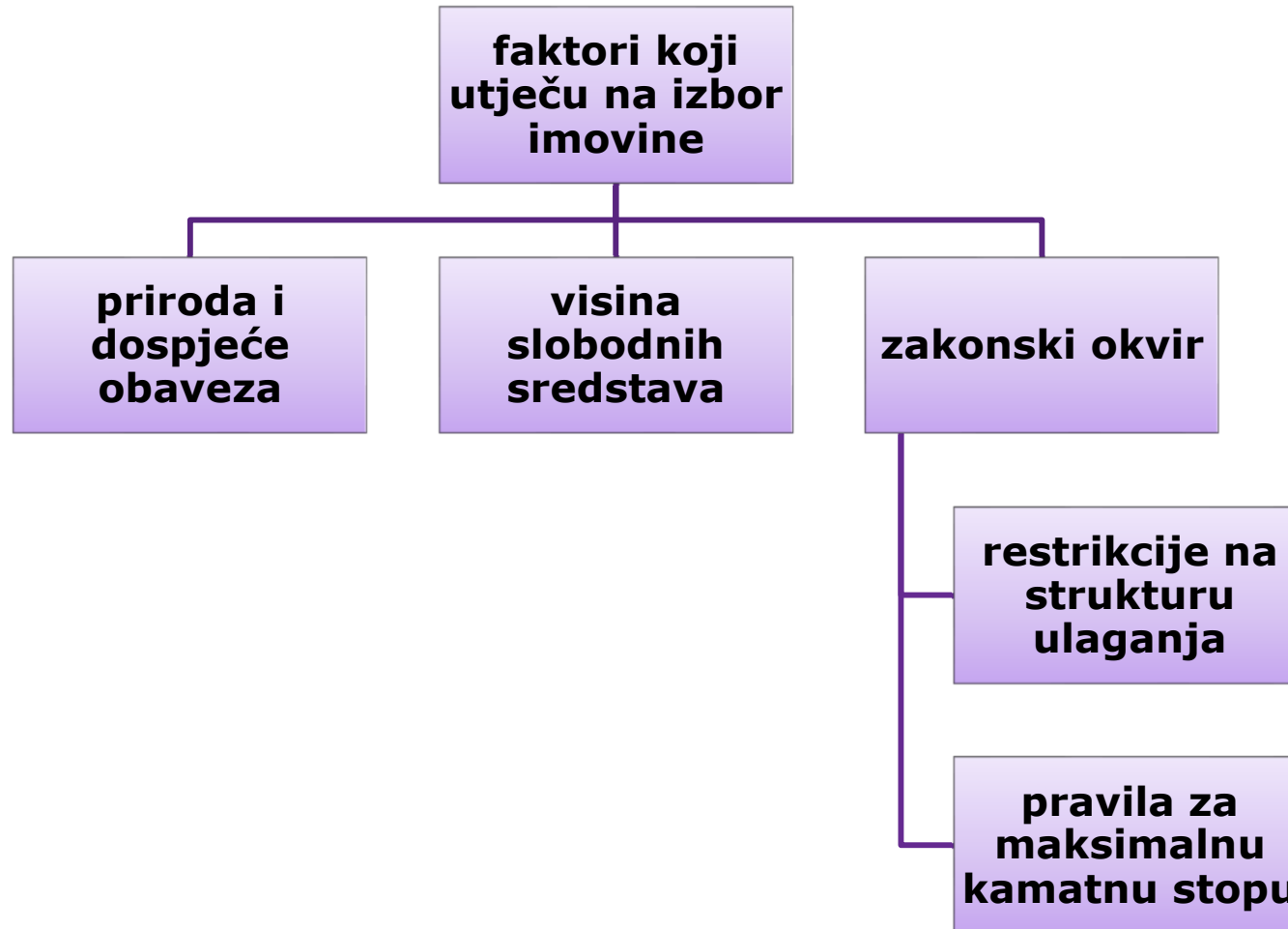
• **blaži zahtjev nego apsolutna usklađenost**

• **cilj: ulaganje imovine tako da je rizik nesolventnosti smanjen ispod prihvatljivo niske vrijednosti**

- definirati strategiju ulaganja
- procijeniti buduće prihode i obaveze
- provjeriti solventnost
  - koristiti različite pretpostavke ulaganja (scenariji)
- stohastički modeli: za 1000 simuliranja u 995 solventni (vjerojatnost nesolventnosti 0.05%)

Ulaganja

Ulaganja

PRIRODA I DOSPJEĆE OBAVEZA

OBAVEZA

=

**ISPLATE
NAKNADA**

+

**IZDACI ZA
TROŠKOVE**

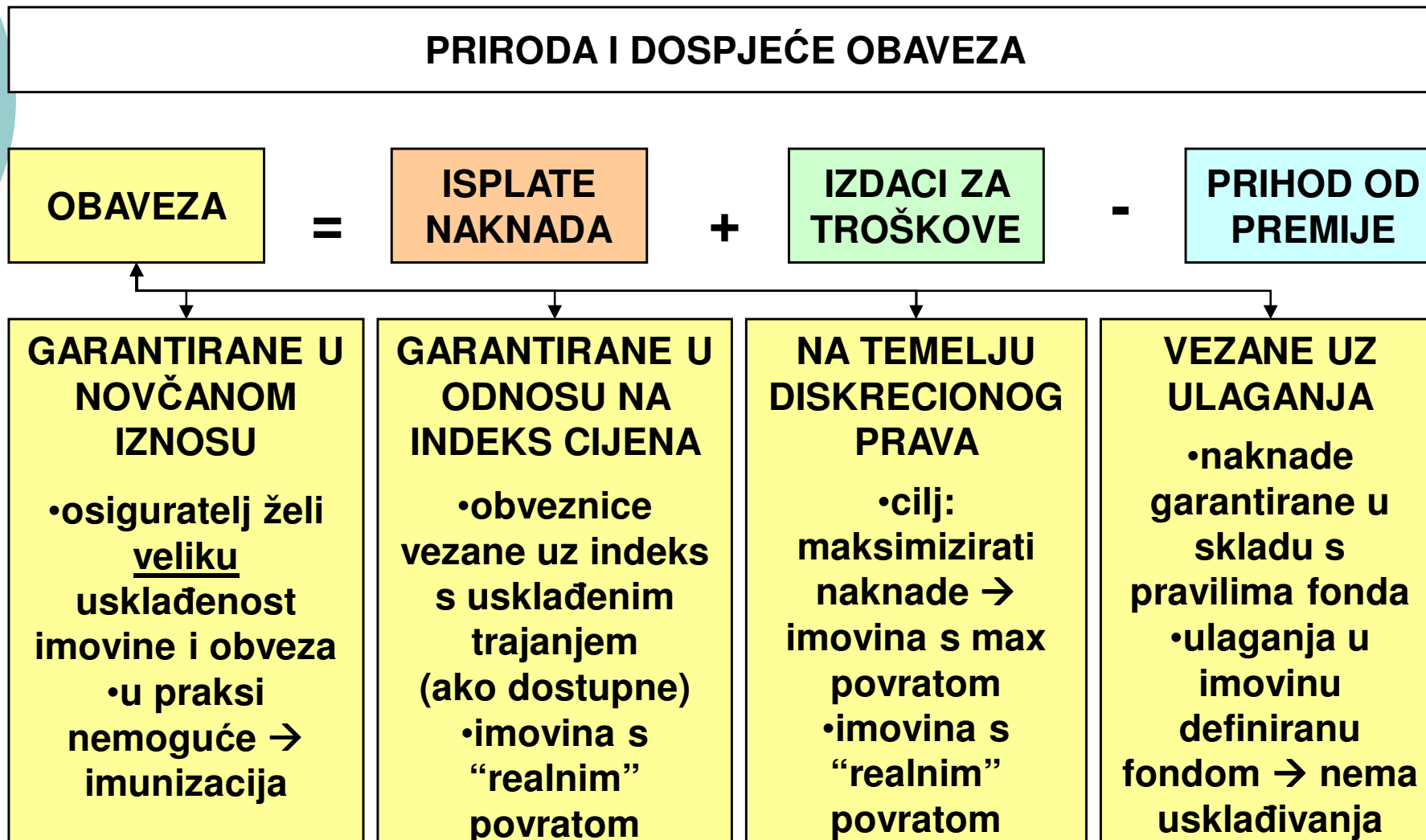
-

**PRIHOD OD
PREMIJE**

- povećavaju se
- stopa promjene > stope povećanja indeksa cijena (obično)

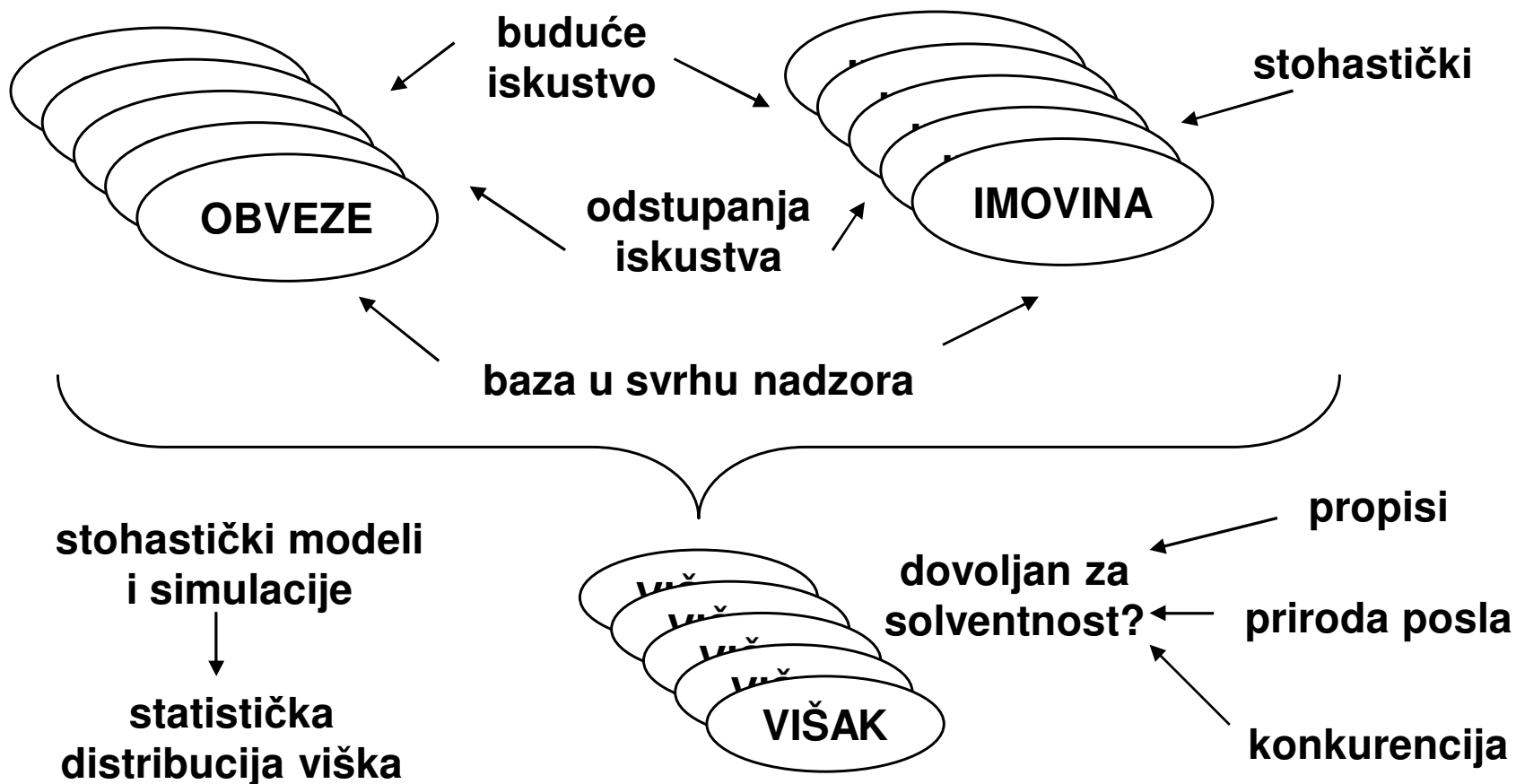
- negativne isplate naknada
- garantirane u novčanom iznosu
- varijabilne premije

Ulaganja

Ulaganja

STRATEGIJE ULAGANJA – MODEL AKTIVNIH POSLOVA

Ulaganja

stohastički modeli za:

- ulaganja
- kamatne stope
- stope inflacije
- cijenu dionica

koristimo za predviđanje budućeg ponašanja

ARIMA (Auto-Regressive Integrated Moving Average)

- $Y(t)$ = kamatna stopa u trenutku t
- μ_Y = pretpostavljeni prosječni "intenzitet" kamatne stope (trend)
- α = parametar auto-regresije
- η = slučajna varijabla s normalnom razdiobom i očekivanjem 0

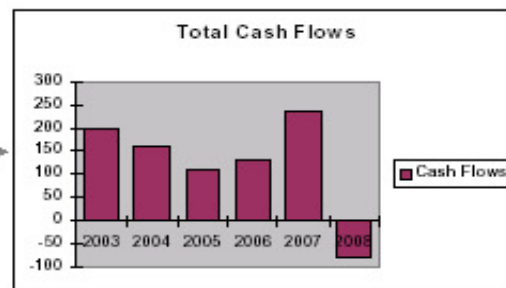
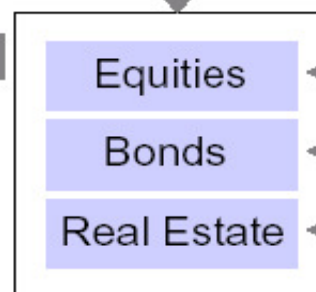
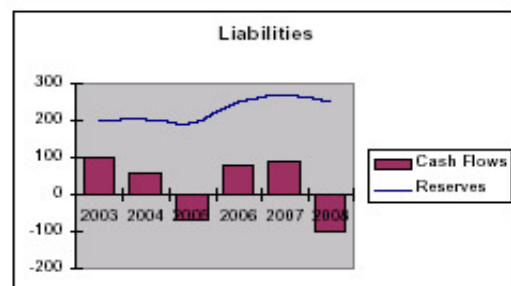
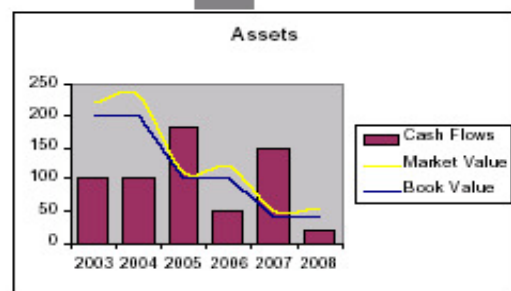
$$\ln Y(t) = \mu_Y + \alpha(\ln Y(t-1) - \mu_Y) + n_t$$

Ulaganja

Asset Allocation

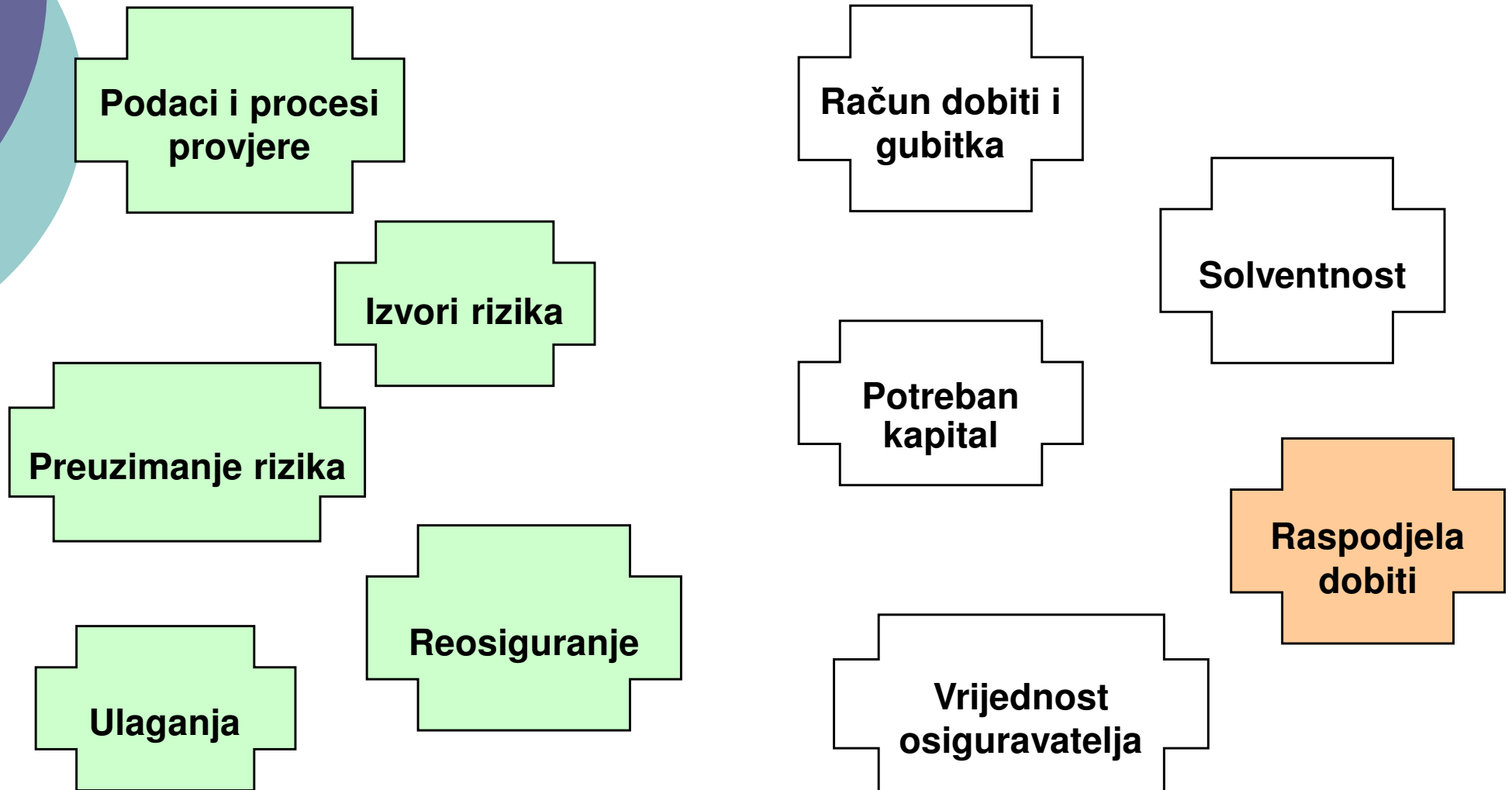
Allocation Rules

Buying and Selling

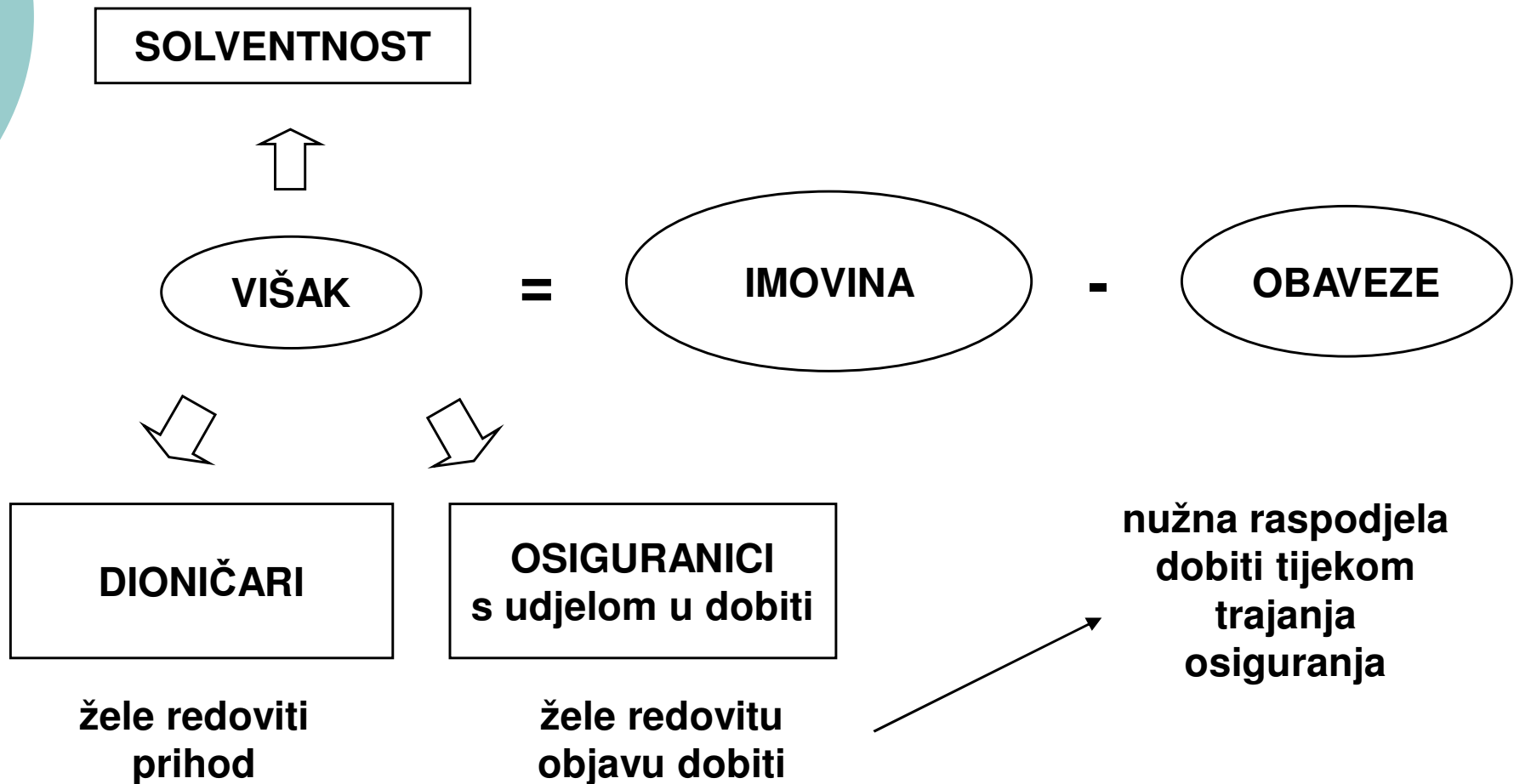
Izvor: Brinkman

Praćenje iskustva

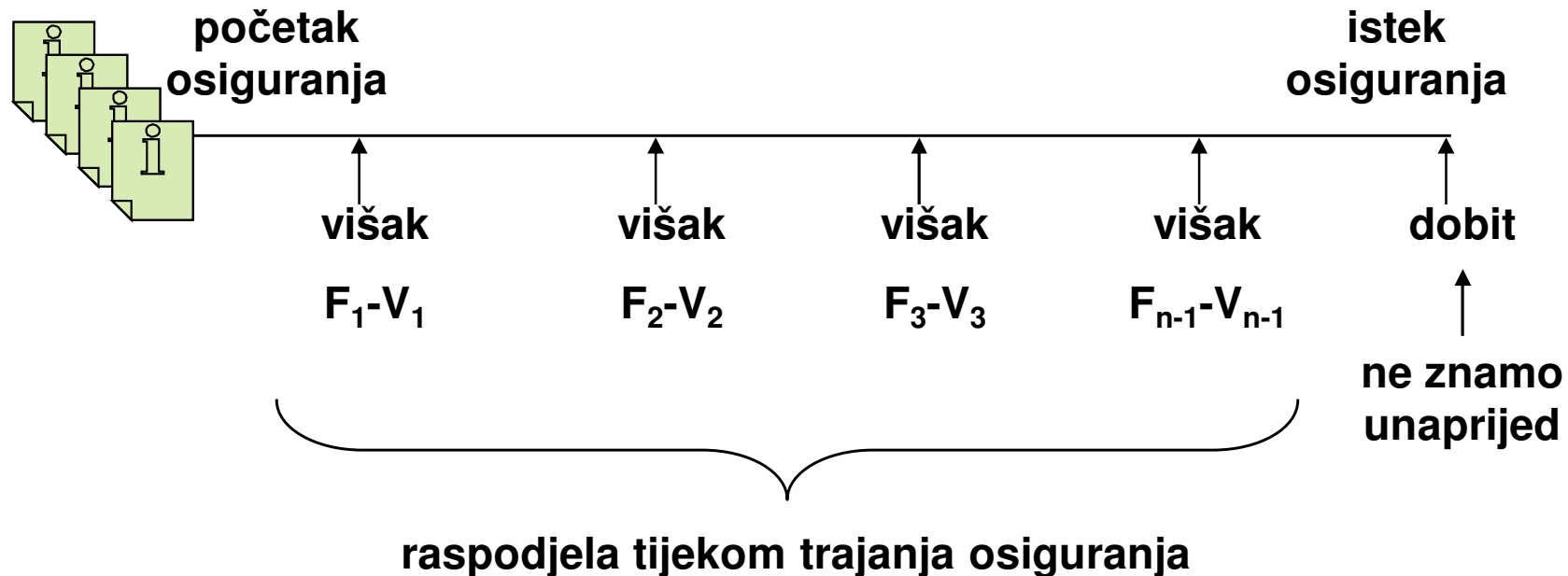
Raspodjela dobiti

Raspodjela dobiti

DOBIT GRUPE POLICA → znamo tek po isteku svih
• dosadašnja dobit određuje se temeljem pretpostavki o budućnosti

VEZA VIŠKA I DOBITI

Raspodjela dobiti

VIŠAK

VIŠAK U GODINI

=

**PROMJENA
FONDA
 $F_t - F_{t-1}$**

-

**PROMJENA
OBAVEZA
 $V_t - V_{t-1}$**

VIŠAK JE FUNKCIJA BAZA

Raspodjela dobiti

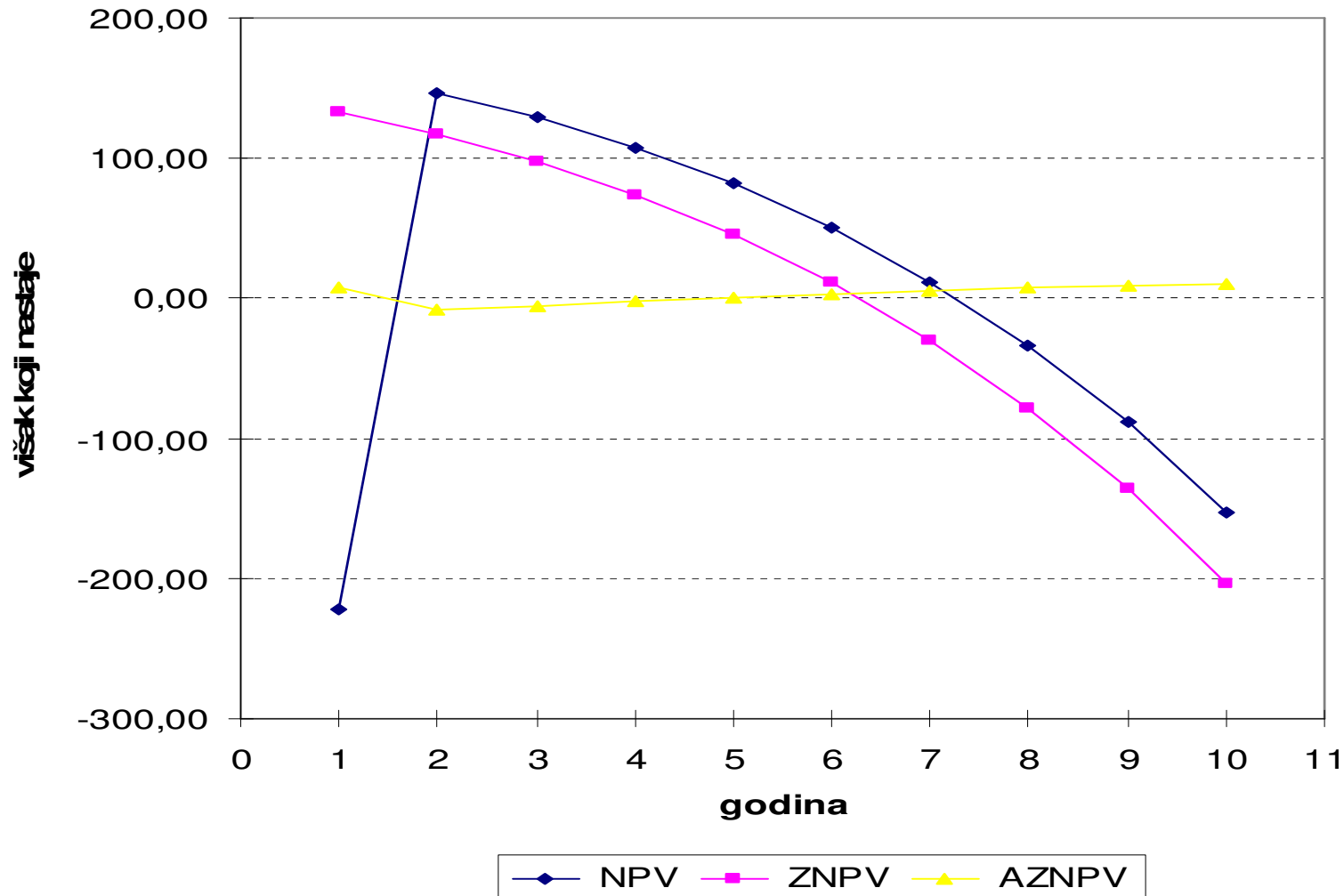
neto premijska uz
bazu premije

cilmerizirana neto
uz bazu premije

cilmerizirana neto uz
smanjenu kamatnu stopu

godina	višak koji nastaje – ostaje u fondu		
	NPV	ZNPV	AZNPV
1	-221.84	133.00	7.49
2	146.53	116.99	-7.85
3	129.13	97.50	-5.27
4	107.90	74.03	-2.28
5	81.74	45.48	0.60
6	49.92	11.09	3.31
7	11.60	-29.97	5.77
8	-34.16	-78.66	7.90
9	-88.43	-136.07	9.59
10	-152.40	-203.40	10.73
UKUPNO	30.00	30.00	30.00

Raspodjela dobiti

Raspodjela dobiti

KOLIKO VIŠKA MOŽEMO OSLOBODITI?

UGOVORI SA I BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

**DIONIČARI
ŽELE
PROMPTNU
ISPLATU
VIŠKA**

KOMPROMIS

- obveze vrednovati na najslabijoj mogućoj bazi
  - u skladu sa zahtjevima nadzornih tijela
  - ne ugrožava solventnost društva
- iznos viška utvrđen na način da ostane adekvatan radni kapital (slobodna sredstva)

ZADRŽAVANJE VIŠKA ZBOG

- sigurnosti da će društvo ostati solventno
  - zadržavanje trenutnog viška da se pokriju mogući negativni viškovi u budućnosti
- radnog kapitala društva
  - kapital za zaključenje novih osiguranja (pritisak novog posla)
  - veća fleksibilnost u ulaganjima

Raspodjela dobiti

KOLIKO VIŠKA MOŽEMO OSLOBODITI?

UGOVORI SA I BEZ SUDJELOVANJA U DOBITI

•ako podijelimo previše viška:

- rizik nesolventnosti
- premali radni kapital

•ako podijelimo premalo viška:

- dioničari nezadovoljni
- osiguranici koji odlaze neće dobiti pravedan dio viška koji je proizveo njihov ugovor

•osiguranici žele kontinuirani višak → izgladiti fluktuacijsko pojavljivanje viška zbog iskustva vodeći računa o:

- kolika je održiva stopa udjela u dobiti
- nivou dobiti da bi se postigla pravednost prema osiguranicima
- iznosu viška koji se može podijeliti bez ugrožavanja trenutne solventnosti
- efektu podjele viška na:
  - ❖ politiku ulaganja
  - ❖ politiku sklapanja novih poslova
  - ❖ buduću solventnost

Raspodjela dobiti

KOLIKO VIŠKA MOŽEMO OSLOBODITI? - POJAŠNENJA POJMOVA

PRAVEDNOST

- osiguratelj $\leftrightarrow$ osiguranik $\leftrightarrow$ grupe osiguranika
- pravednost prema osiguranicima ako:
  - osiguranici kojima ističe osiguranje prime naknade koje odražavaju:
    - ❖stvarno iskustvo po njihovim ugovorima
    - ❖naknade kakve su primili drugi osiguranici
- uzeti u obzir
  - odnos naknada $\leftrightarrow$ pripadajućeg zarađenog udjel u imovini na dan isteka osiguranja
  - odnos naknade po isteku prema drugim ugovorima koji sada ističu
  - odnos naknada po isteku ugovora koji sada ističu i onih iz prošlosti
- strogo $\rightarrow$ po isteku vratiti ukupni zarađeni udio u imovini
- izglađivanje za završni udio u dobiti $\rightarrow$ 2 pristupa:
  - odrediti strogo pravednu skalu udjela u dobiti i to izglati
  - izglati zarađene udjele u imovini $\rightarrow$ izglađeni završni udjeli u dobiti
- više izglađivanja $\rightarrow$ manja pravednost $\rightarrow$ kompromis:
  - politika društva u prošlosti
  - očekivanja osiguranika

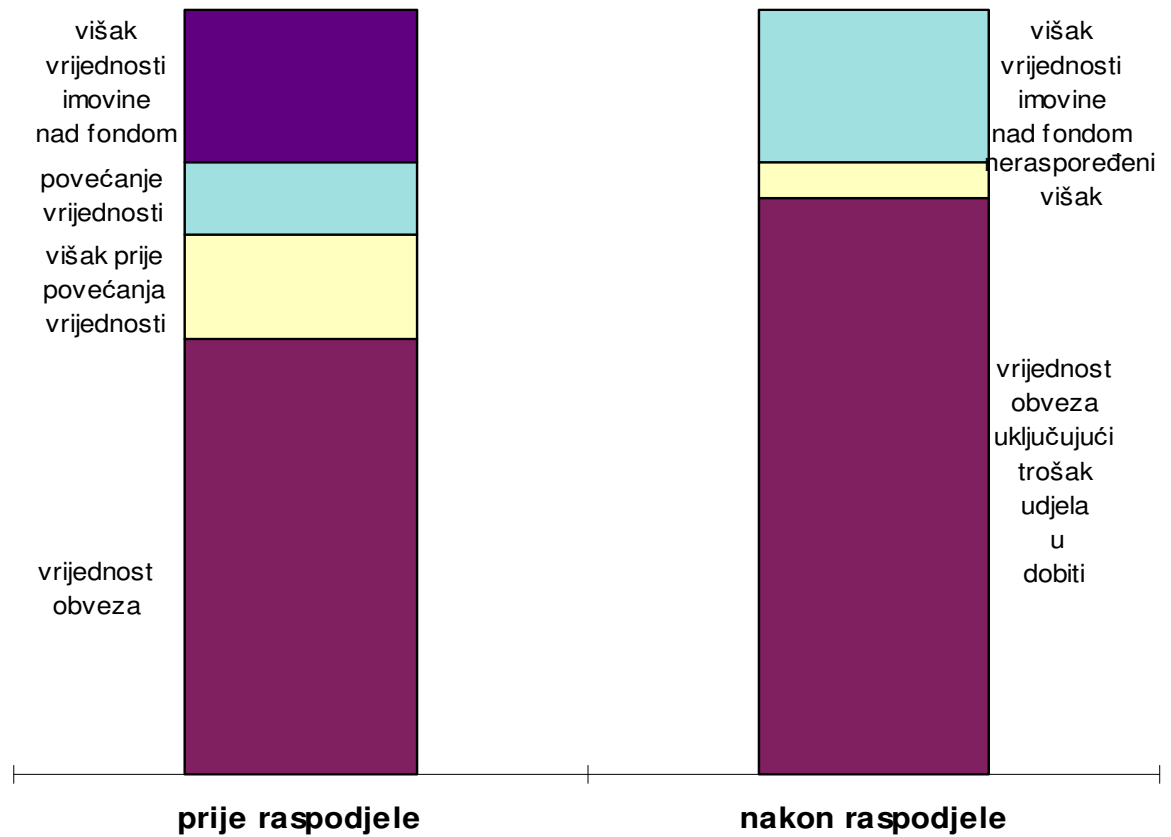
Raspodjela dobiti

KOLIKO VIŠKA MOŽEMO OSLOBODITI? - POJAŠNJENJA POJMOVA

MOGUĆNOST DAVANJA UDJELA U DOBITI

• znamo da želimo dati određenu dobit
→ da li možemo?

- da li je dio viška koji možemo podijeliti dovoljno velik za pokriće troškova dodjele dobiti

Raspodjela dobiti

KOLIKO VIŠKA MOŽEMO OSLOBODITI? - POJAŠNENJA POJMOVA

UTJECAJ NA POLITIKU ULAGANJA

- **slobodna sredstva = radni kapital**
  - daju veću slobodu ulaganja
  - omogućuju sklapanje novih poslova
  - dokaz solventnosti u svrhu nadzora
    - ✦ EU: slobodna sredstva moraju biti dostatna za pokriće tražene granice solventnosti
- **raspodjela viška → nivo slobodnih sredstava**
  - samo završni udio → velika sredstva
  - samo jednostavni udio → manja sredstva
- **samo završni udio (NE!)**
  - nezadovoljni osiguranici
  - nisu sva sredstva stvarno slobodna (dio u pričuvi za završnu dobit)

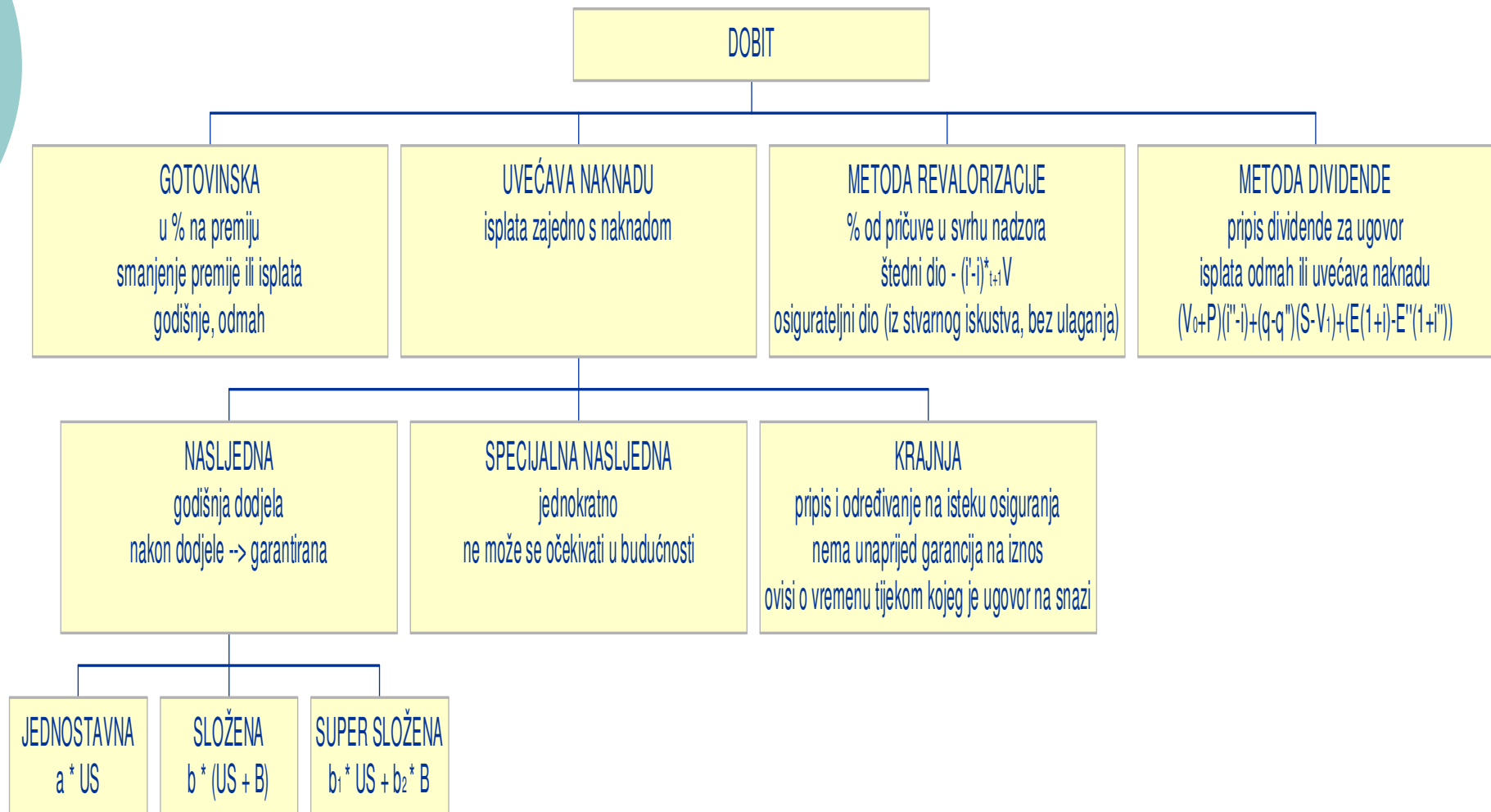
KONKURENCIJA

- **ako je konkurencija jaka, želimo da udjeli u dobiti budu na jednakom nivou ili veći**

DIONIČARI

- **obično sudjeluju u raspodjeli viška**
- npr.
90% osiguranici
↕
10% dioničari

Raspodjela dobiti

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA

razlika stvarnog iskustva od baze za vrednovanje → višak

BAZA ZA VREDNOVANJE (ne za premiju)

- bruto premijska metoda ili metoda diskontiranja
  - kapitalizacija razlika u prvom vrednovanju → višak
    - kasnije baza za premiju nije bitna
      - neto premijska metoda
- razlika stvarno naplaćene bruto premije i NP → višak
= razlika baze za vrednovanje i baze za premiju

- analiziramo višak prema mjestu nastanka →
  - mjera financijskog efekta odstupanja baze za vrednovanje od stvarnog iskustva
    - kontrola podataka za vrednovanje

Raspodjela dobiti

I
Z
V
O
R
I

V
I
Š
K
A

VIŠAK OD PRIHODA OD ULAGANJA I DODATAKA ZA DOBIT

- nasljedna dobit OK ako:
  - metoda vrednovanja eksplicitno uključuje dobit ili
- neto premijska metoda s odgovarajuće smanjenom kamatnom stopom
- u EU - ako dobit iz ulaganja → investicijski proizvod → KID

VIŠAK OD TROŠKOVA

- jako negativan na početku, kasnije malo pozitivan
- cilmerizacija smanjuje početnu negativnost
- OK za nasljednu i krajnju dobit

VIŠAK OD SMRTNOSTI I POBOLJEVANJA

- mali i smanjuje se s proteklim trajanjem osiguranja (obično)
- OK za nasljednu i krajnju dobit

VIŠAK OD ODUSTANAKA

- ovisi o bazi za otkup → ako blizu zarađenom udjelu u imovini → mali
- OK za krajnju dobit

Raspodjela dobiti

I
Z
V
O
R
I

V
I
Š
K
A

VIŠAK OD DRUGIH UGOVORA

- bez sudjelovanja u dobiti
- proizlazi iz razboritijih pretpostavki pri izračunu pričuva nego pri izračunu premija
- OK za nasljednu i krajnju dobit ili prihod osiguravatelja

VIŠAK OD NEUSKLAĐENOSTI

- nastaje kod unit – linked ugovora ako ulaganja nisu usklađena s obvezama fonda
- veća neusklađenost → veća nepostojanost viška
- OK za krajnju dobit ili prihod osiguravatelja

KAPITALNO POVEĆANJE

- veliko i nepostojano
- OK za krajnju dobit ili kao pomoć u financiranju nasljedne dobiti ako je razborito ↔ zadovoljni dioničari?

NOVA OSIGURANJA

PROMJENA U BAZI ZA VREDNOVANJE TIJEKOM GODINE

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA – MJERENJE FINANCIJSKOG EFEKTA

UKUPNI VIŠAK

$$\begin{aligned}\text{višak} &= (F_t - V_t) - (F_{t-1} - V_{t-1}) \\ &= (F_t - F_{t-1}) - (V_t - V_{t-1})\end{aligned}$$

$$F_t - F_{t-1} = P_t + I_t - E_t - D_t - W_t - S_t$$

P_t = naplaćena bruto premija u godini t

I_t = prihod od investiranja (prihod i promjene u vrijednosti glavnice) u godini t

E_t = stvarni troškovi u godini t

D_t = stvarne isplate za smrt u godini t

W_t = stvarne isplate za odustanke u godini t

S_t = stvarne isplate za doživljenje ili bolest u godini t

VIŠAK OD PROMJENE U BAZI

• nema “stvarnog” iznosa → promjene u vrednovanju pričuve

višak =

+ izračun obaveza na kraju godine s bazom s početka godine

- izračun obaveza na kraju godine s novom bazom

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA – MJERENJE FINANCIJSKOG EFEKTA

VIŠAK OD POVRATA NA INVESTICIJE

višak =

+ stvarni povrat na investiciju

- očekivani povrat na investiciju

stvarni povrat na investiciju = I_t

očekivani povrat na investiciju =

$$i * V_{t-1} + i * 1/2 * (F_t - F_{t-1} - I_t) =$$

$$i * [V_{t-1} + 1/2 * (P_t - E_t - D_t - W_t - S_t)]$$

$$\text{višak} = I_t - i * [V_{t-1} + 1/2 * (P_t - E_t - D_t - W_t - S_t)]$$

VIŠAK IZ ODUSTAJANJA

$$\text{višak} = (1 + i) * VW_{t-1} - W * (1 + 1/2i)$$

VW_{t-1} = pričuva na početku godine da nisu otkupljeni

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA – MJERENJE FINANCIJSKOG EFEKTA

VIŠAK OD TROŠKOVA

višak =

+ [očekivani troškovi obnove
- stvarni troškovi obnove] * (1+1/2*i)

- “stvarni” troškovi obnove su E_R
 $E = E_R + E_I$

- “očekivani” troškovi obnove ovise o metodi vrednovanja

o **neto premijska metoda**

očekivani troškovi = $P - NP_N$

NP_N = naplaćena neto premija konzistentna s P

o **bruto premijska metoda i metoda diskontiranja**

očekivani troškovi = $E_p * P + E_{RD}$

E_p = troškovi proporcionalni s premijom

$E_{RD} = 1/2 * (E_{RDt-1} + E_{RDt})$ (po polici)

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA – MJERENJE FINANCIJSKOG EFEKTA

VIŠAK IZ NOVIH OSIGURANJA

višak =

- + [bruto premija za nova osiguranja
- troškovi obnove iz baze za vrednovanje
- stvarni početni troškovi] * (1+1/2*i)
- trošak pokrića smrti
- pričuva na kraju godine za nova osiguranja

$$\text{višak} = (P^{\text{NB}} - E_1) * (1+1/2*i) - 1/2*q_x * (S^{\text{NB}}_t - V^{\text{NB}}_t) - V^{\text{NB}}_t$$

P^{NB} = bruto premija umanjena za troškove obnove iz baze za vrednovanje

E_1 = početni troškovi

q_x = stopa smrtnosti iz baze za vrednovanje

S^{NB} = osigurana svota plativa u slučaju smrti u skladu s novim osiguranjem

V^{NB}_t = pričuva na kraju godine za nova osiguranja

Raspodjela dobiti

ANALIZA VIŠKA – MJERENJE FINANCIJSKOG EFEKTA

VIŠAK IZ SMRTNOSTI

višak =

- + očekivana svota pod rizikom**
- stvarna svota pod rizikom**

- očekivana svota pod rizikom = $q_x * [1/2*(S_{t-1} + S_t) - 1/2*(V_{t-1} + V_t)]$**

S_{t-1} = osigurane svote za sve aktivne ugovore na početku godine

S_t = osigurane svote za sve aktivne ugovore na kraju godine

- stvarna svota pod rizikom = $D_t * (1+1/2i) - V_t^D$**

V_t^D = pričuva na kraju godine da nisu umrli

$$\text{višak} = q_x * [1/2*(S_{t-1} + S_t) - 1/2*(V_{t-1} + V_t)] - (D_t * (1+1/2i) - V_t^D)$$

VIŠAK IZ POBOLJEVANJA

- slično kao višak iz smrtnosti**

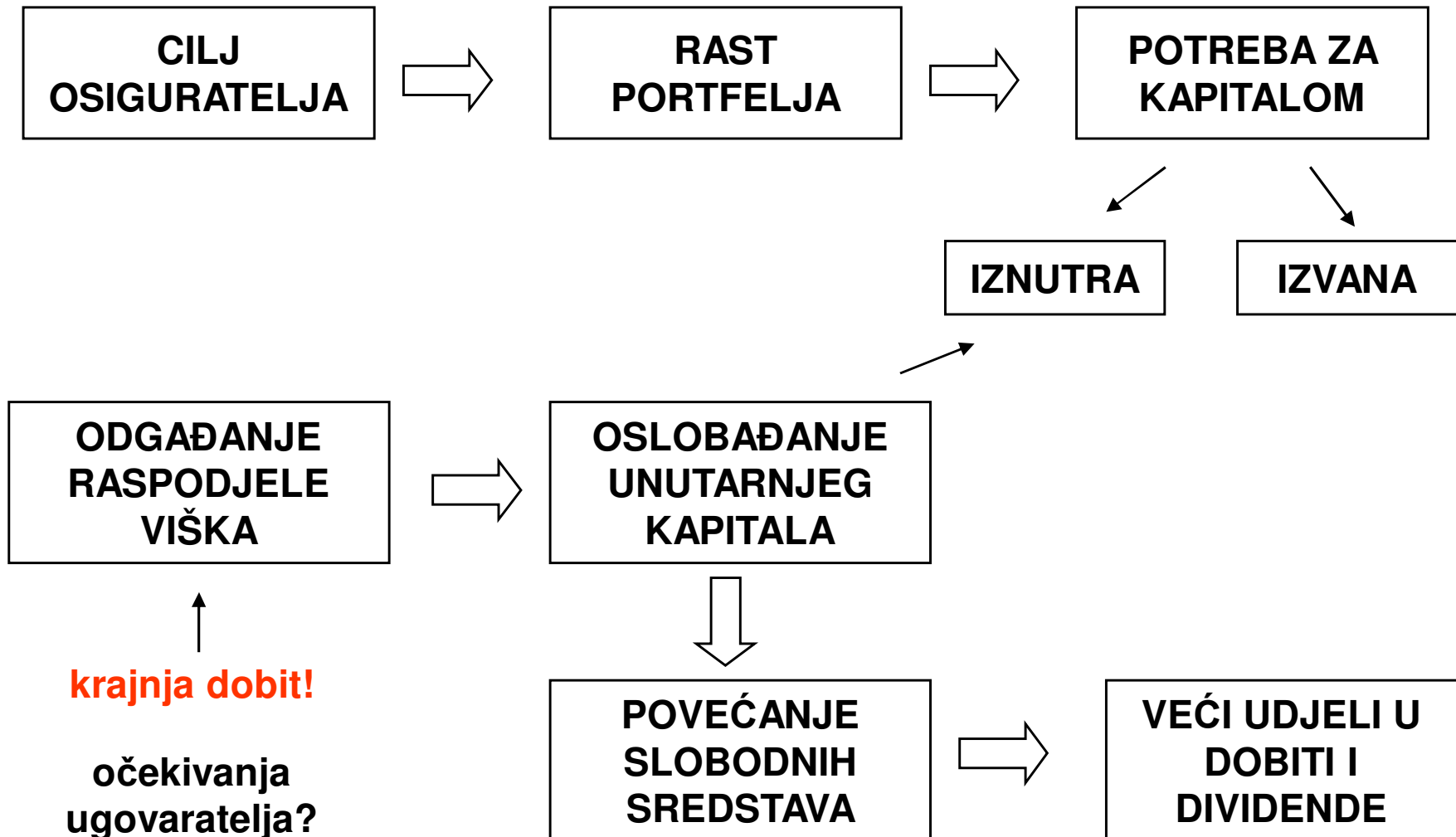
Raspodjela dobiti

Primjer analize
viška prema
izvorima

Primjer analize
viška prema
izvorima - R

Raspodjela dobiti

Raspodjela dobiti

IZGLAĐIVANJE

OČEKIVANJA UGOVARATELJA

FLUKTUACIJE U ISKUSTVU

- osiguratelja
- različitih ugovora
- grupa ugovora

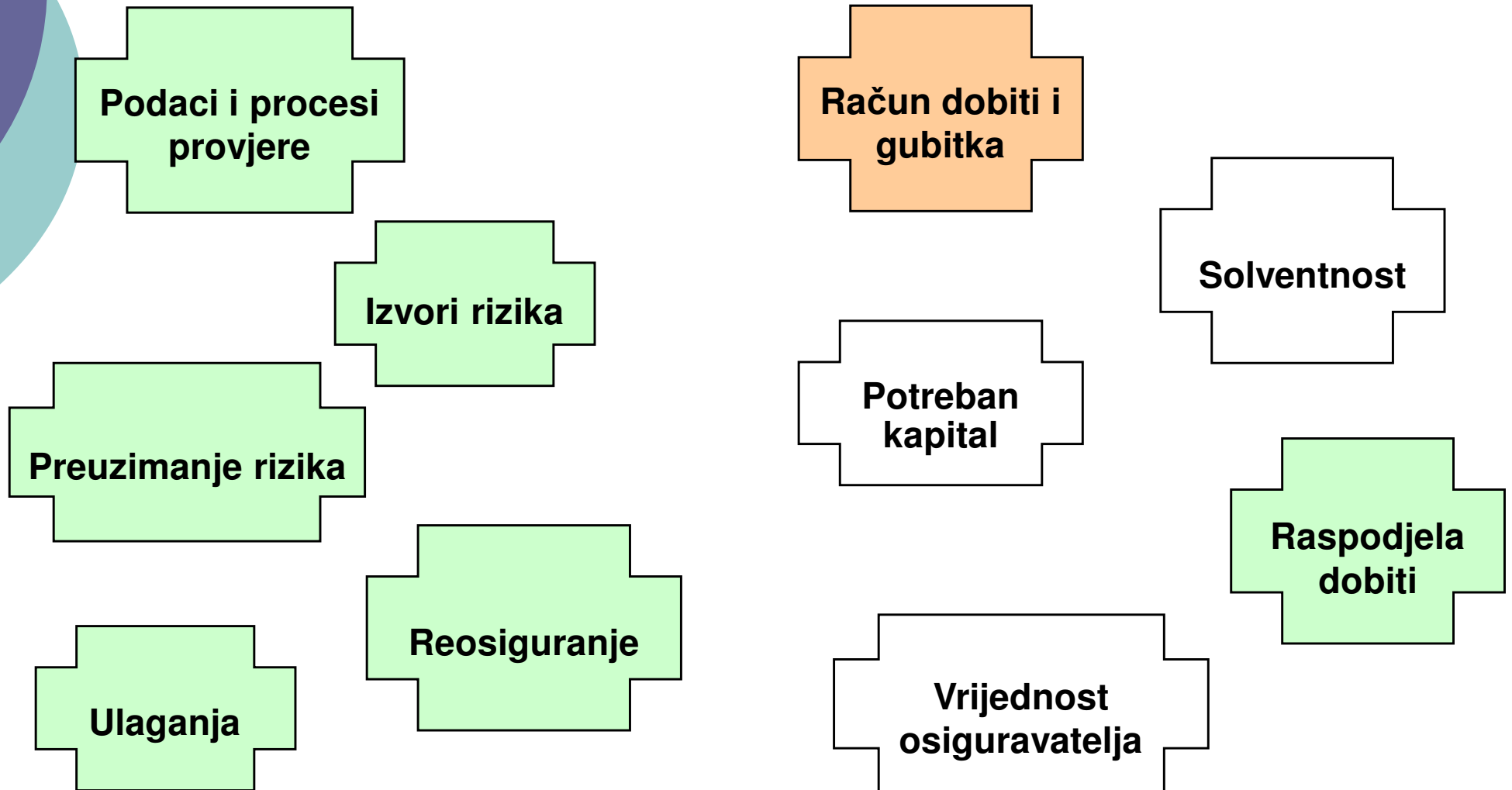
METODA RASPODJELE DOBITI

- nasljedna → više
- krajnja → manje

IMOVINA U KOJU ULAŽEMO

- obveznice → manja fluktuacija
- dionice → veća nepostojanost
- više izgladivanja

Praćenje iskustva

Račun dobiti i gubitka – H

= Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti

do 31.12.2022

PRIHODI

- premije
- prihodi od ulaganja
- provizije reosiguratelja
- ostali prihodi

–

RASHODI

- isplaćene štete
- premije reosiguranja
- **promjene pričuva:**
  - **matematičke**
  - **prijenosne premije**
  - **šteta**
- troškovi poslovanja
- ostali rashodi

=

DOBIT / GUBITAK

• rashodi moraju teretiti obračunsko razdoblje u kojem su nastali

gleda
retrospektivno što
IFRS 17 gleda
prospektivno

LAT

LAT = Liability Adequacy Test = test adekvatnosti obaveza

ZAHTJEV IFRS 4: ne treba za IFRS 17

An INSURER shall **assess at each reporting date whether** its recognised **insurance liabilities are adequate**, using **CURRENT ESTIMATES** of **future cash flows** under its insurance contracts. If that assessment shows that the carrying amount of its insurance liabilities (less related deferred **ACQUISITION COSTS [DAC]** and related **INTANGIBLE ASSETS...**) **is inadequate** in the light of the estimated future cash flows, the **entire deficiency shall be recognised in profit or loss.**

IAN 6 (International Actuarial Note)

- bit će povučen kad razviju novi IAN

primjer LAT

EU od 1.1.2023. - IFRS 4 → IFRS 17

IFRS 4 = International Financial Reporting Standard 4

DEFINICIJA UGOVORA O OSIGURANJU

“a contract under which **one party (the insurer)** accepts **significant insurance risk** from another party (the policyholder) to compensate the policyholder if a **specified uncertain future event** (the insured event) **adversely affects** the policyholder”

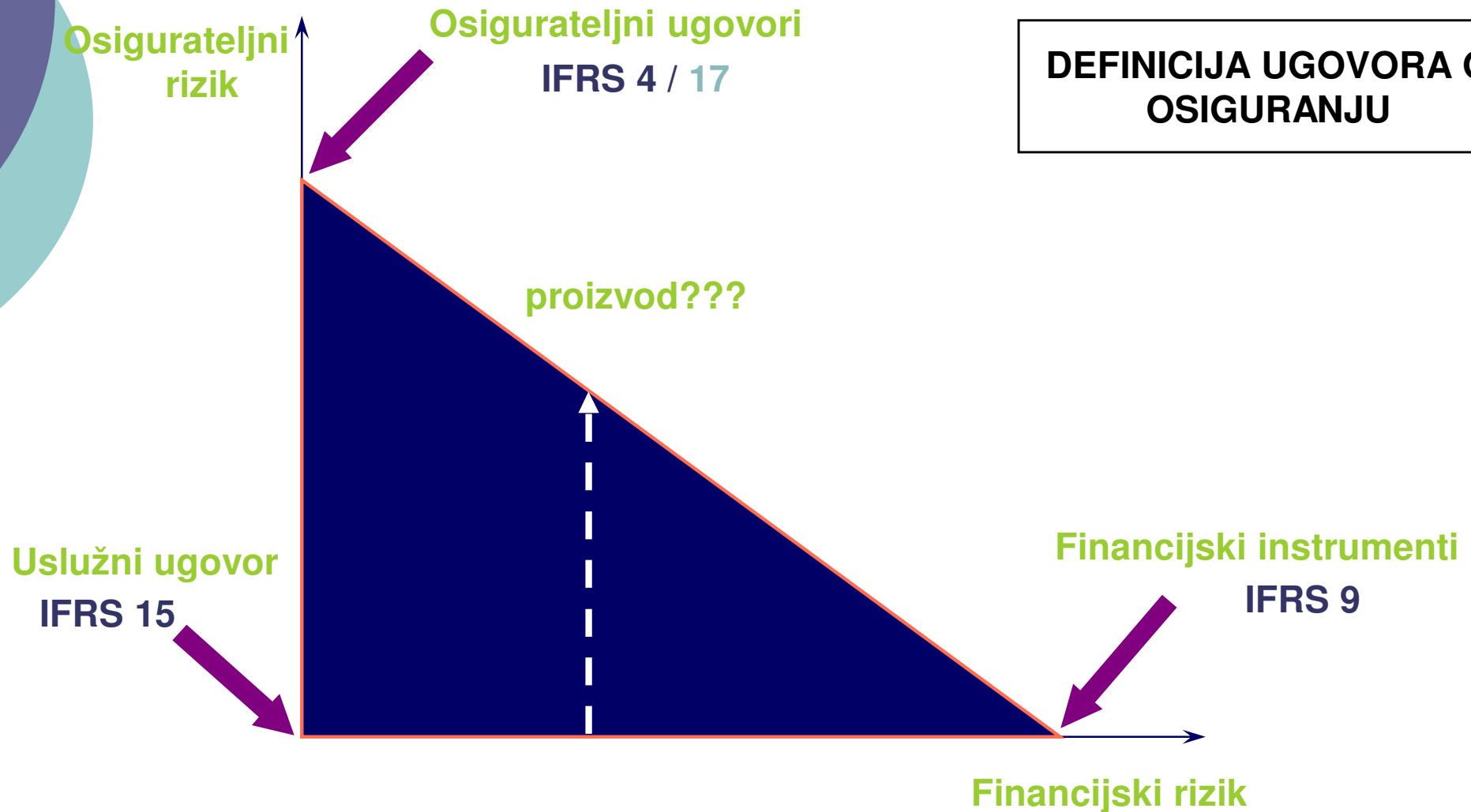
IFRS 17 = International Financial Reporting Standard 17

DEFINICIJA UGOVORA O OSIGURANJU

“identifies as insurance contracts those contracts under which **the entity** accepts **significant insurance risk** from another party (the policyholder) **by agreeing** to compensate the policyholder if a **specified uncertain future event** (the insured event) **adversely affects** the policyholder.”

IFRS 4 / 17

DEFINICIJA UGOVORA O OSIGURANJU

IFRS 17

IFRS 17 = International Financial Reporting Standard 17

IFRS = MSFI = međunarodni standardi financijskog izvještavanja

The key principles in IFRS 17 are that an entity: ...

d) recognises and measures groups of insurance contracts at:

(i) a risk-adjusted present value of the future cash flows (the fulfilment cash flows) that incorporates all of the available information about the fulfilment cash flows in a way that is consistent with observable market information; plus (if this value is a liability) or minus (if this value is an asset)

(ii) an amount representing the unearned profit in the group of contracts (the contractual service margin).

IFRS 17

IFRS 17 Insurance Contracts

GMM
General Measurement Model
opći model mjerenja

BBA
Building Block Approach = GMM
metoda gradivnih blokova

PAA
Premium Allocation Approach
model raspodjele premije

VFA
Variable Fee Approach
mjerenje putem varijabilne naknade

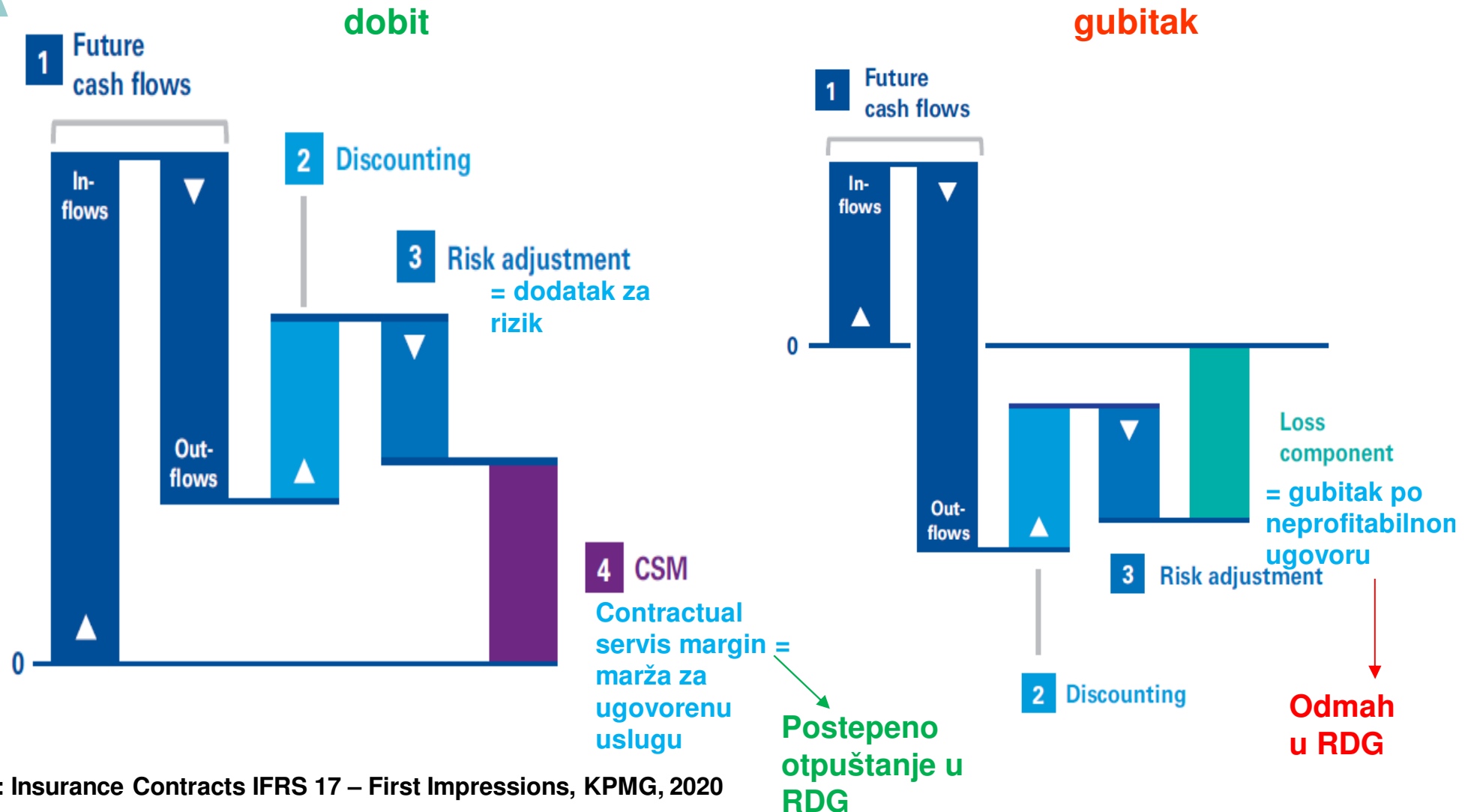
LIC
Liability for Incurred Claims
obveza za nastale štete

LRC
Liability for Remaining Coverage
obveza za preostalo pokriće

CSM
Contractual Service Margin
marža za ugovorenu uslugu

....?

IFRS 17

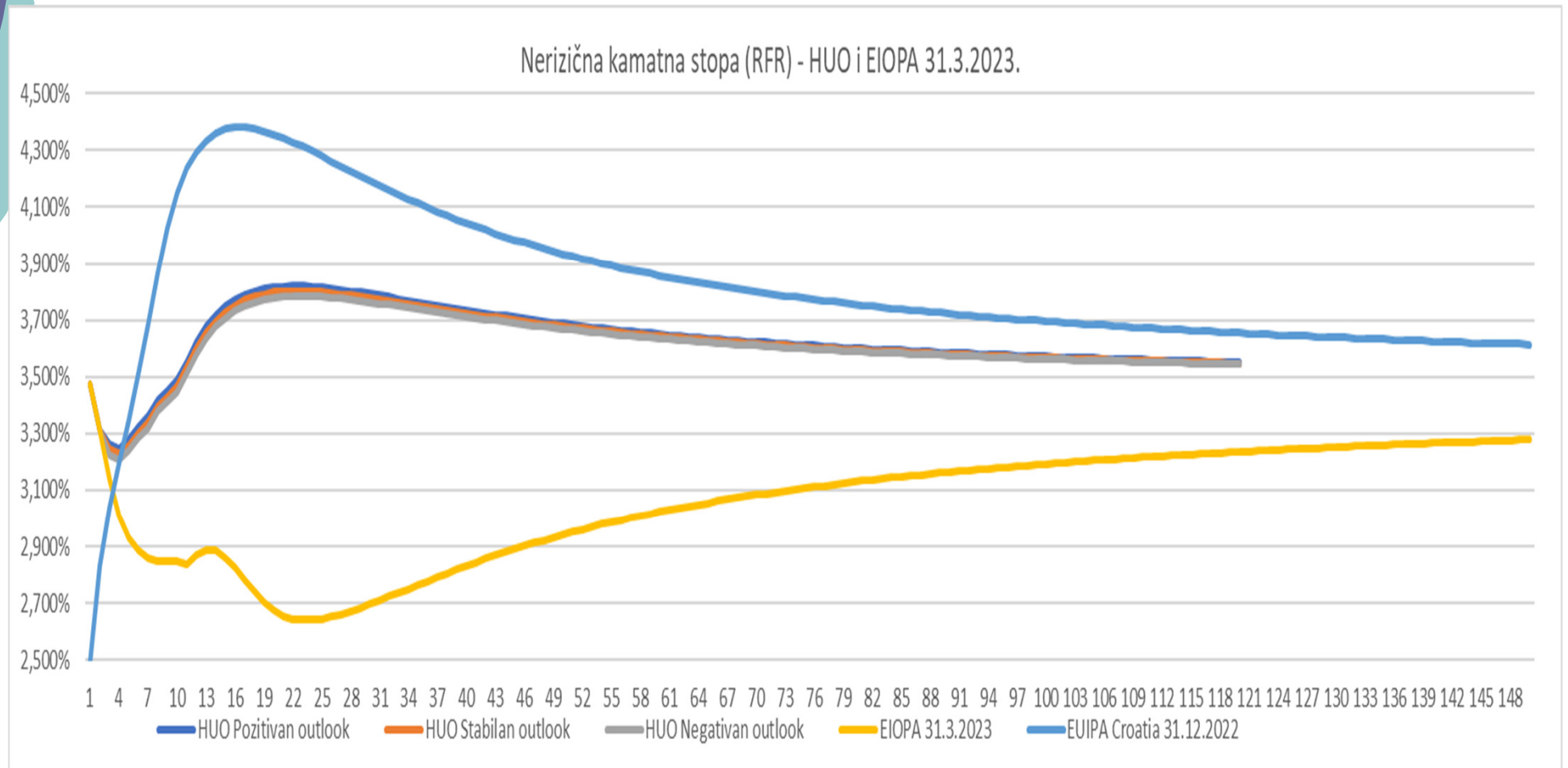
Izvor: Insurance Contracts IFRS 17 – First Impressions, KPMG, 2020

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

382

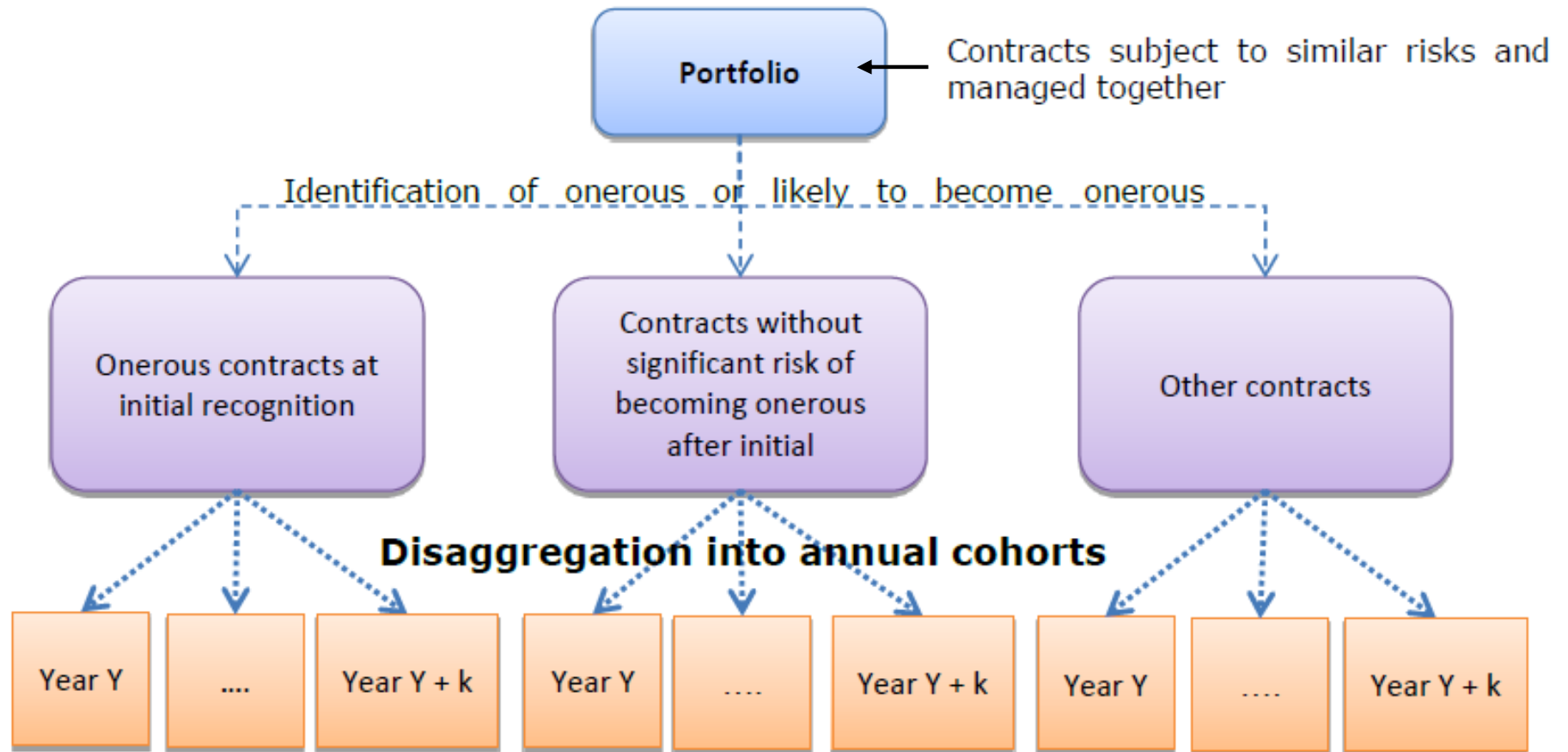
IFRS 17

Izvor: EIOPA i HUO

IFRS 17

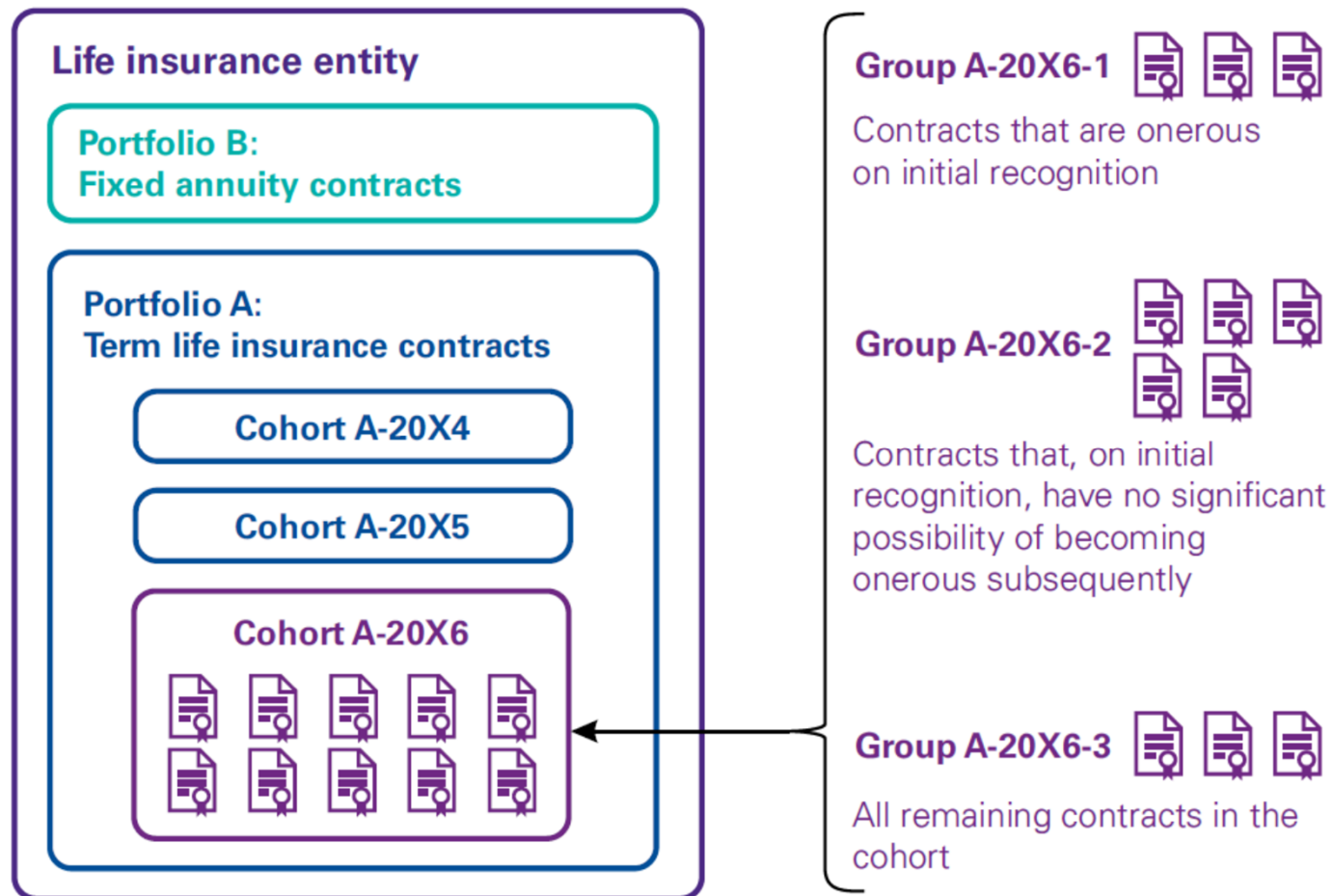
Aggregation of insurance contracts under IFRS 17

Izvor: EIOPA's analysis of IFRS 17 Insurance contracts, 2018

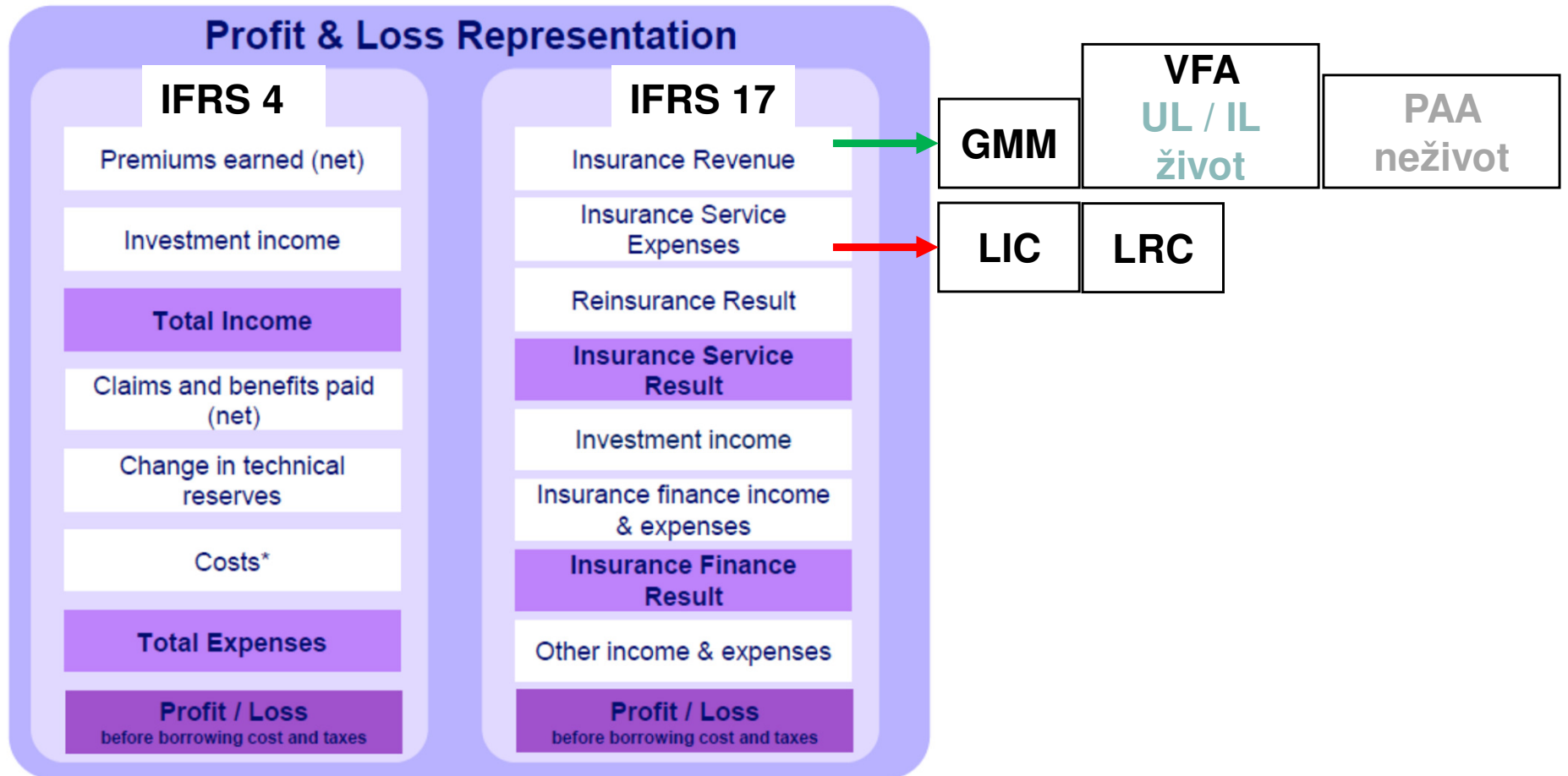

IFRS 17

Izvor: Insurance Contracts IFRS 17 – First Impressions, KPMG, 2020

IFRS 17

* Administration, acquisition, and investment management cost

Izvor: Balloise, Update on IFRS 17 / 9, 3 /2023

IFRS 17 / 9

IFRS 17 in 3 minutes (*2)

Part 1

<https://youtu.be/9RAacCBTYc8>

Part 2

<https://youtu.be/LXziE9DqMxQ>

IFRS 9 in 5 minutes

https://youtu.be/5_YronhNwKk

Interakcija IFRS 17 i 9

<https://youtu.be/ObiSAUX8zJc>

IFRS 17 – H

objavljeno

validirano

adekvatno, prikladno i
učinkovito

kontrolirano

dokumentirano
dokumentirano
dokumentirano

Pravilnik statutarne tehničke pričuve

IAA ISAP 1
Actuarial Practice

IAA ISAP 4 IFRS 17
Insurance Contracts

dio → Prilog 1 & 2 Pravilnika

→ Prilog 2 Pravilnika

Zaračunata premija → naplaćeno
(za život nema promjene)

Novi statistički standardi

IFRS 17

Još se pojavljuju otvorena pitanja

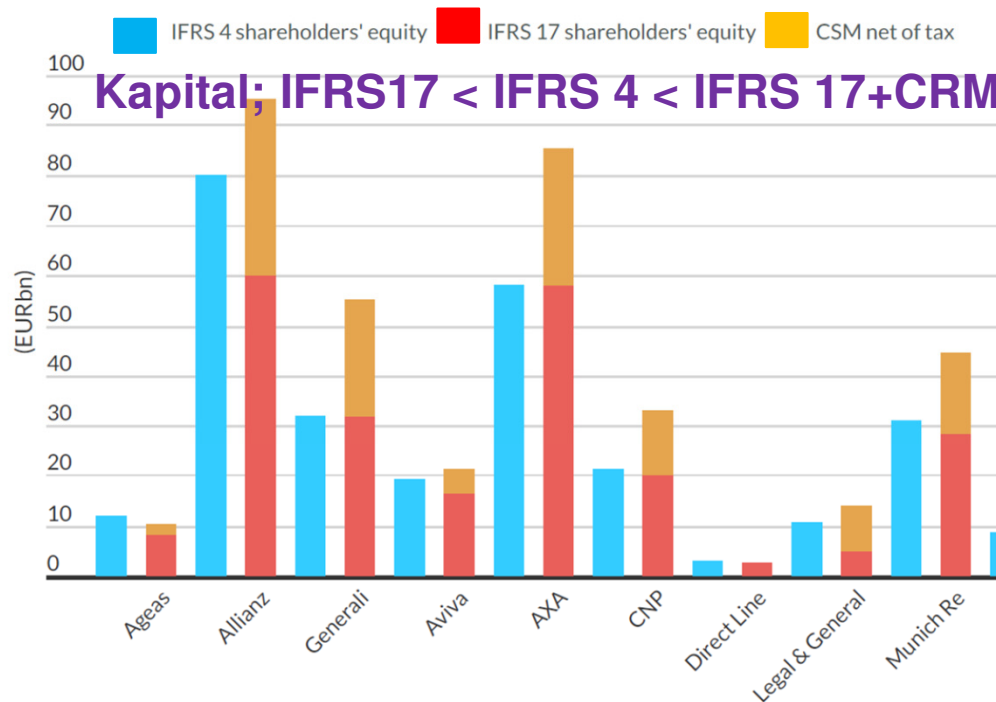
In transition - The latest on IFRS 17 implementation - March 2023

Publication date: 15 Mar 2023
 GX in transition
 The IFRS Interpretations Committee reaches a tentative decision on how an insurer accounts for premiums receivable from an intermediary

Key points

On 14 March 2023, the IFRS Interpretations Committee (IFRS IC) considered the accounting for premiums receivable from an intermediary.
 The issue is whether an insurer should remove the premiums receivable from the measurement of a group of insurance contracts under IFRS 17, and instead recognise a separate financial asset under IFRS 9 when, once the policyholder pays the premiums to the intermediary, the insurer is obliged to provide the insurance service to the policyholder.
 The IFRS IC tentatively decided that there are two acceptable approaches and that the premium receivable could be accounted for under either IFRS 17 or IFRS 9. The tentative decision will be subject to a 60-day public consultation period.

Shareholders' Equity: IFRS 4 and IFRS 17

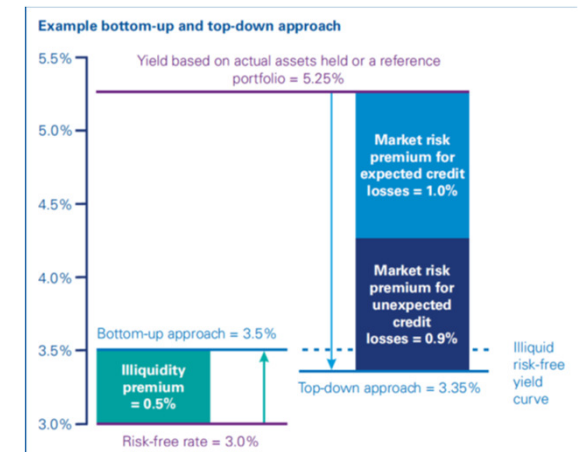
Kapital: IFRS17 < IFRS 4 < IFRS 17+CRM

End-2021 data
 Source: Fitch Ratings, insurers

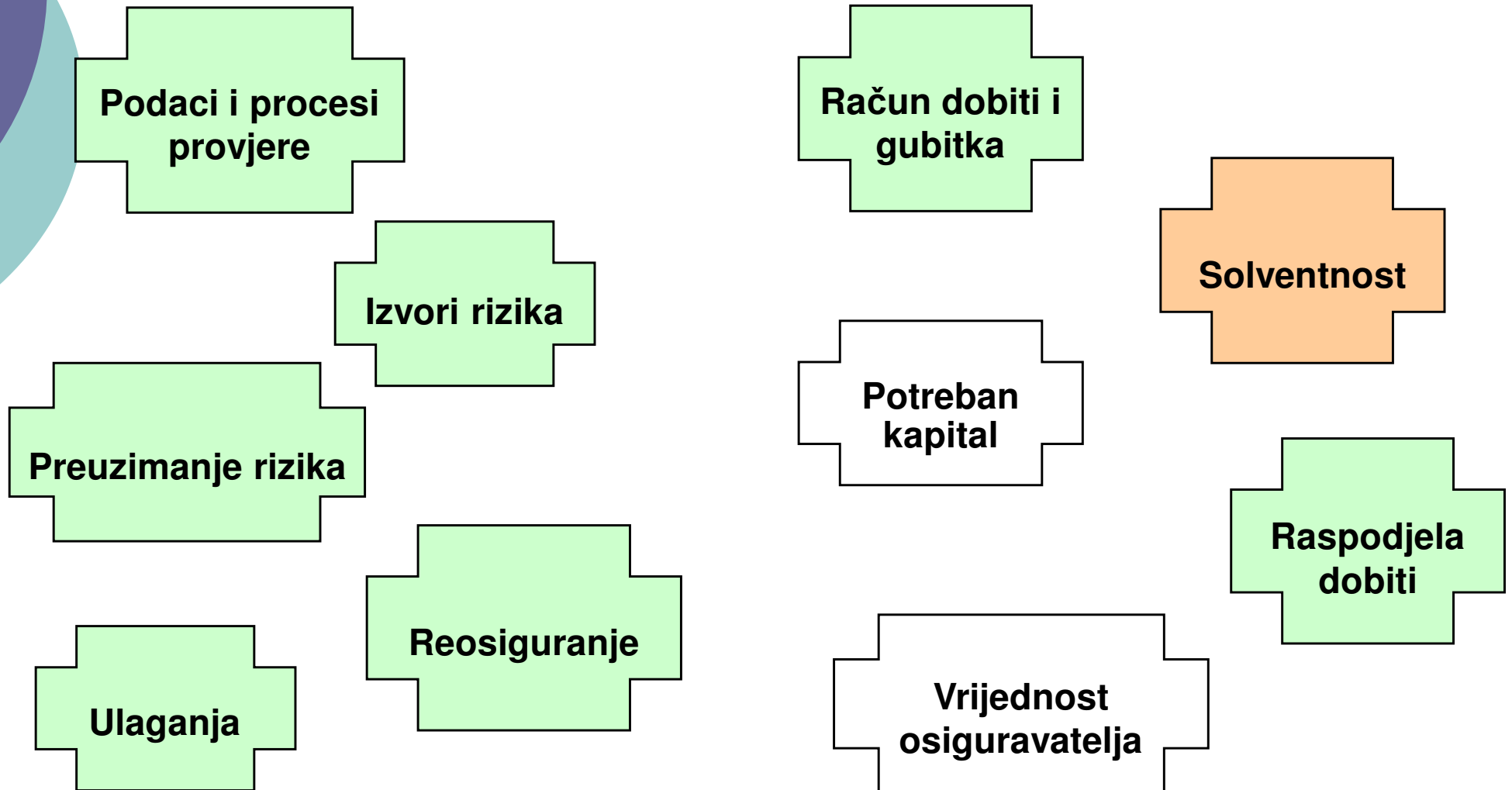
FITCH WIRE
IFRS 17 Results Are Not Fully Comparable Yet
 Mon 23 Jan, 2023 - 06:26 ET

Bolju usporedivost očekuju za 2 godine

Razlike u izračunu risk free rate (RFR)

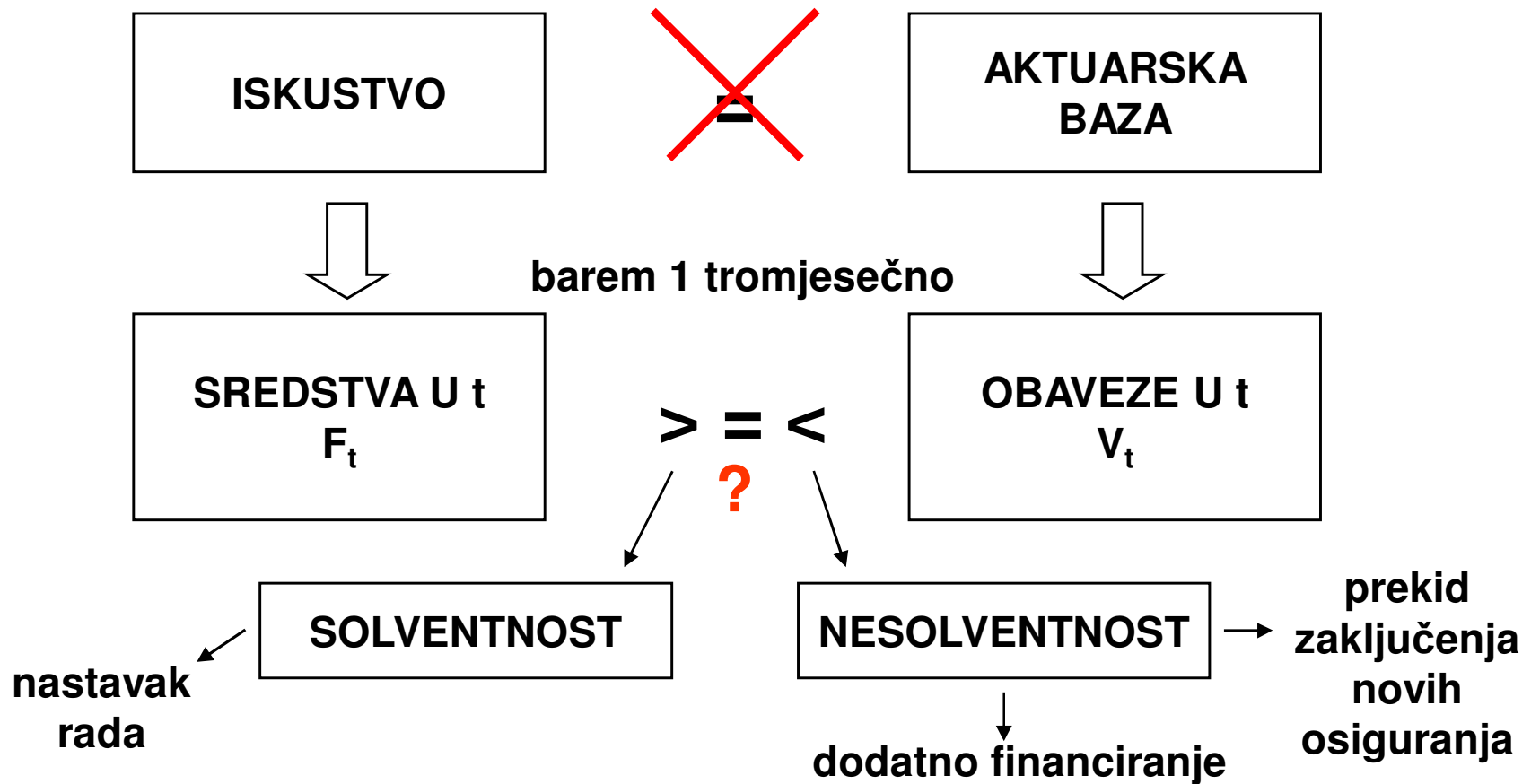

Praćenje iskustva

Solventnost

ZAŠTO UTVRĐUJEMO SOLVENTNOST?

Solventnost

PRIMJER

- novo društvo za životno osiguranje

- u $t = 0$ izdalo velik broj polica d_0

- 10-godišnja mješovita osiguranja života

- bez sudjelovanja u dobiti

- godišnje plaćanje premije

- premija određena ranije opisanim metodama

• ako iskustvo = pretpostavkama → premija dovoljna za isplate osiguranih svota

$$F_t = 0 \text{ za } t = 0$$

$$F_t = F_{t-1} + P_t + I_t - E_t - D_t - W_t - S_t \quad \leftarrow \text{ novčani tok} \\ = \text{ vrijednost imovine}$$

- P_t = stvarno plaćene premije

- I_t = ostvaren prihod od investicija

- E_t = nastali troškovi

- D_t = stvarno isplaćeni iznosi za slučaj smrti

- W_t = stvarno isplaćeni iznosi za odustanke

- S_t = stvarni isplaćeni iznosi za doživljenje

Solventnost

PRIMJER (nastavak)

- na kraju 1. godine d_1 aktivnih polica i fond iznosa F_1
  - d_1 polica su obveze društva
  - visina obveze određena ranijim metodama
  - $V_1 =$ iznos obveze
- = iznos sada potreban da zajedno s budućim premijama mogu isplatiti buduća potraživanja i pokriti troškove

$F_1 =$ ono što društvo **stvarno drži** za pokriće obaveza
 $V_1 =$ ono što društvo **treba držati** za pokriće obaveza
treba biti $F_1 \geq V_1$

• solventnost u trenutku $t \rightarrow F_t \geq V_t$

Solventnost II

SII u 3 minute

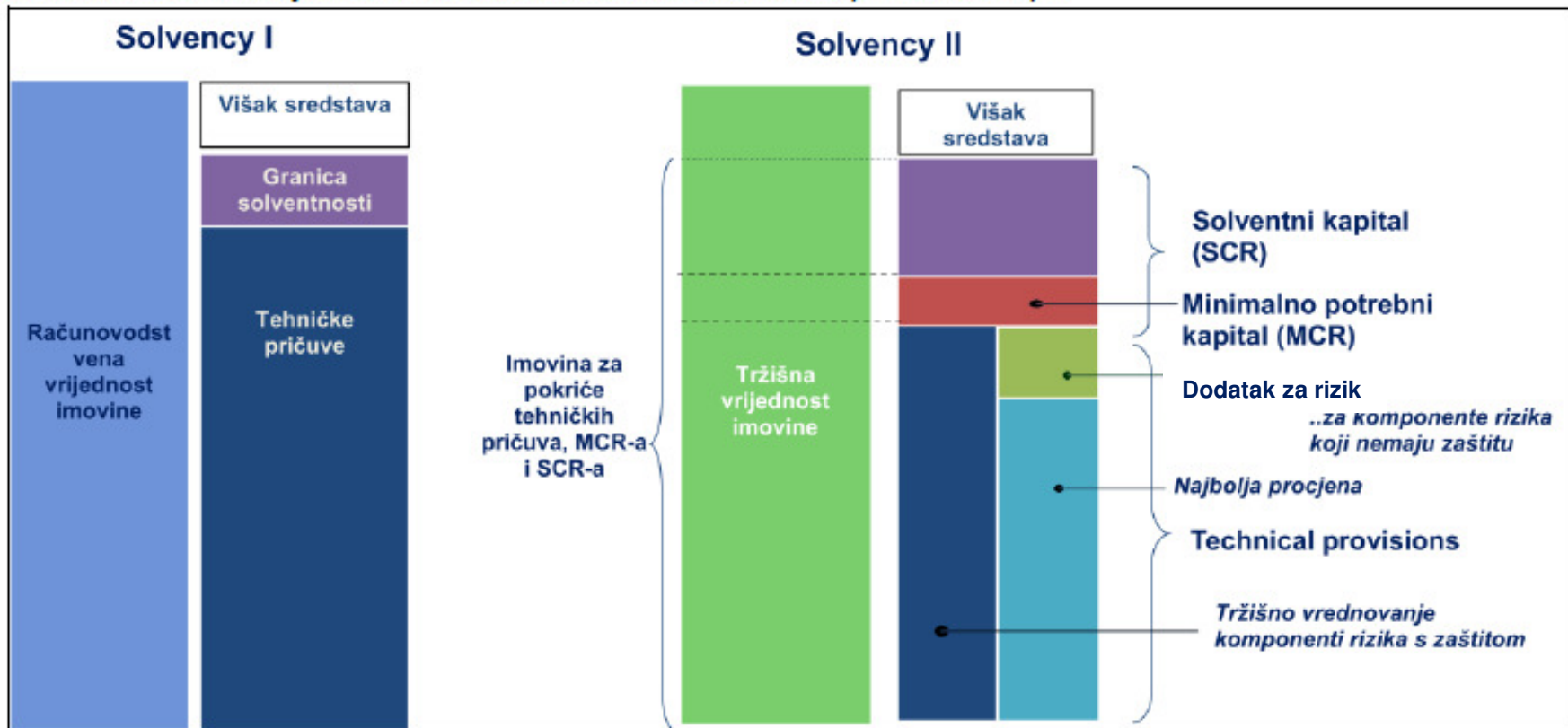
<https://youtu.be/ceWKmLojnww>

KVANTITATIVNE MJERE	PROCES NADZORA	TRŽIŠNA DISCIPLINA
Granica solventnosti Minimalno potrebni kapital Vlastita sredstva Ulaganja Kapitalna oslobođenja Interni modeli Standardna formula Tehničke pričuve Vrednovanje ulaganja	Sustav upravljanja Interna kontrola Upravljanje rizikom Stres testovi Stalna kontrola izloženosti riziku Proces nadzora i supervizije	Izveštavanje Transparentnost SFCR RSR
I. STUP	II. STUP	III. STUP

Izvor: CEA, *Solvency II, Introductory Guide*, Brussels, lipanj 2006., str. 8.

Solventnost II

Slika 3: Vrednovanje imovine i obveza u okviru Solvency I i Solvency II

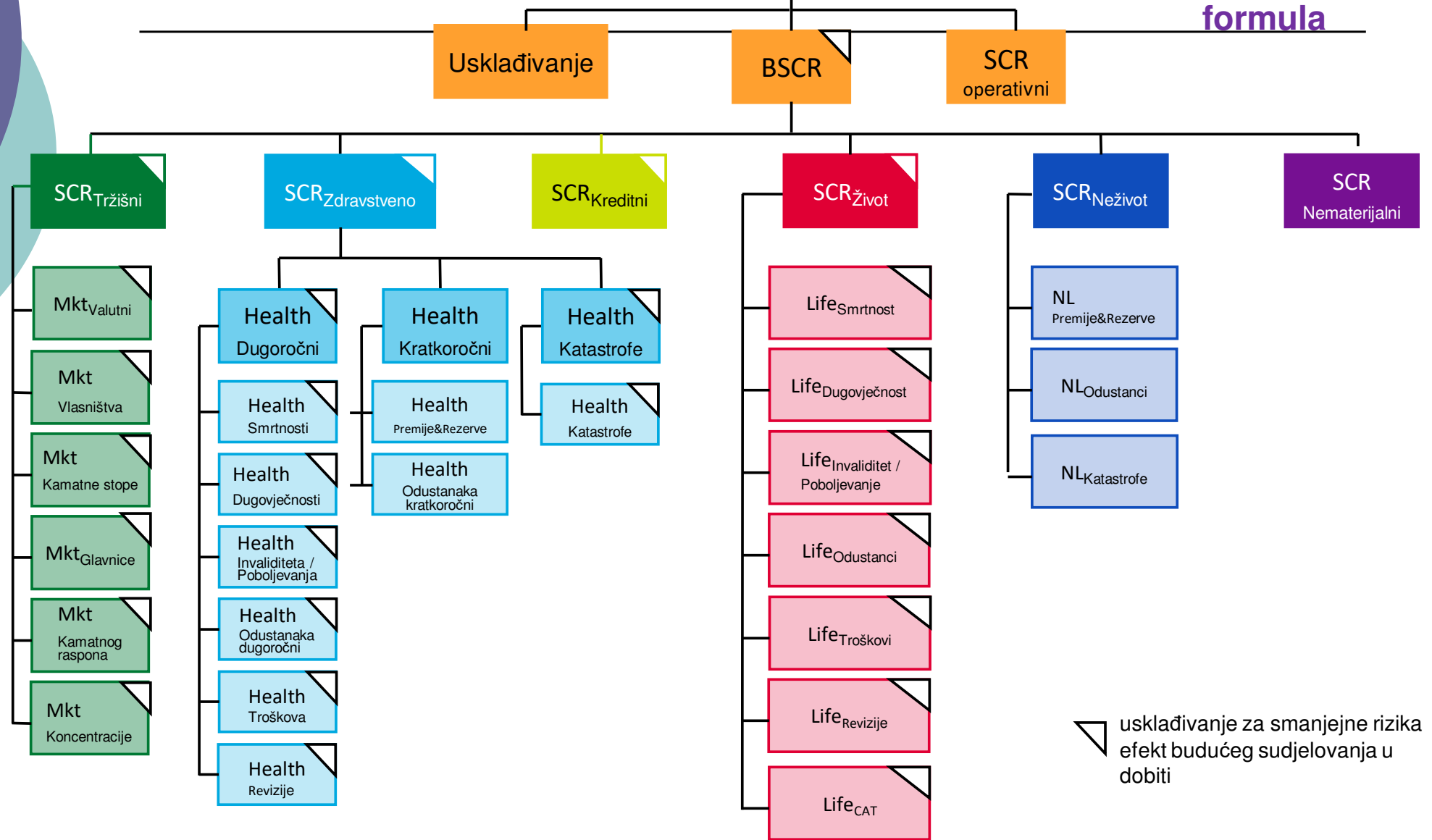
Izvor: HUU, Radionica o Solvency II petoj kvantitativnoj studiji utjecaja QIS 5, rujan 2010.

Solventnost II

SCR
Solvency capital requirement

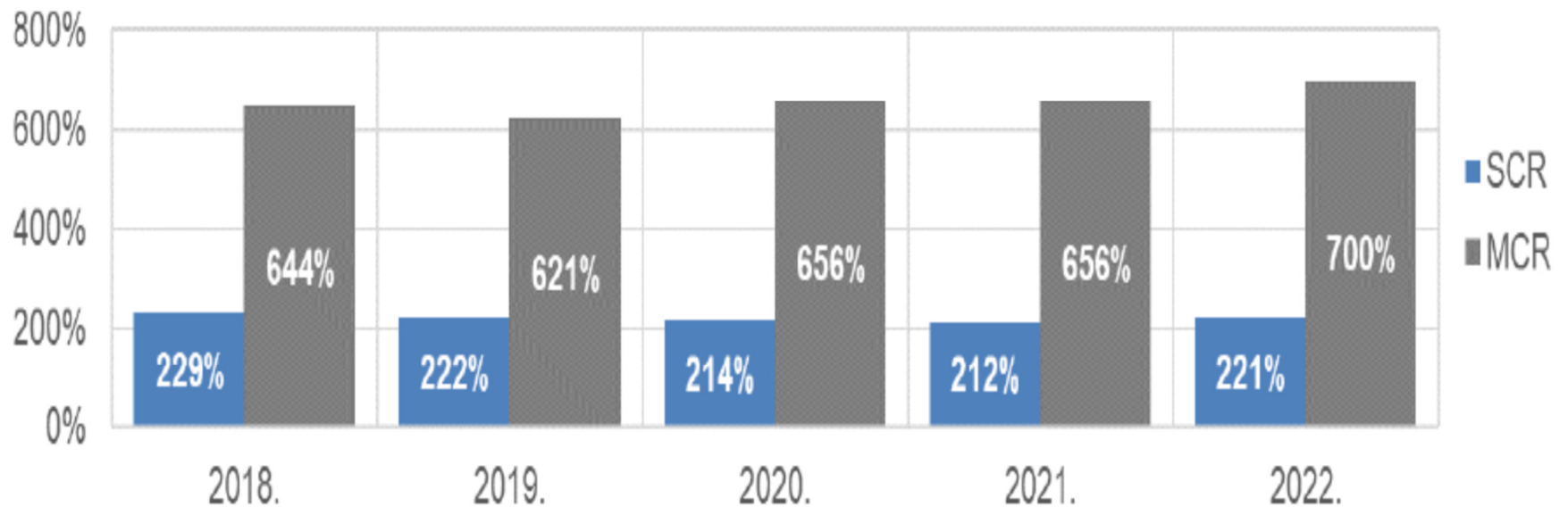
Unutarnji model

Standardna formula

Solventnost II - D - H

Pokriće potrebnog solventnog kapitala (SCR) odnosno pokriće minimalnog potrebnog kapitala (MCR)

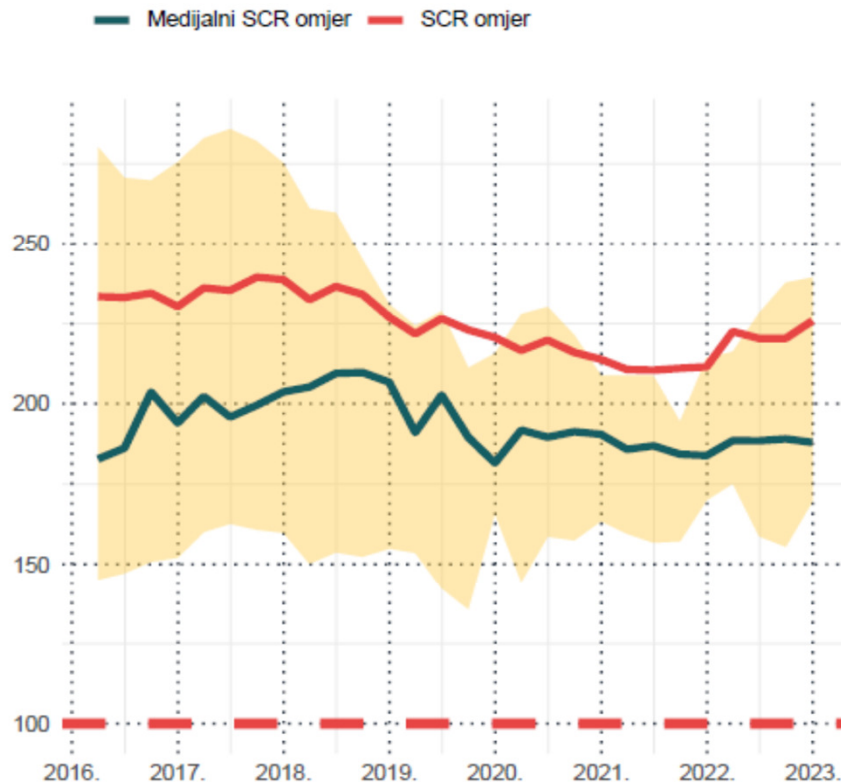

Napomena: Pokriće potrebnog solventnog kapitala odnosno pokriće minimalnog potrebnog kapitala predstavlja omjer sume prihvatljivih vlastitih sredstava i sume potrebnih solventnih kapitala odnosno sume minimalnih potrebnih kapitala svih društava za osiguranje.

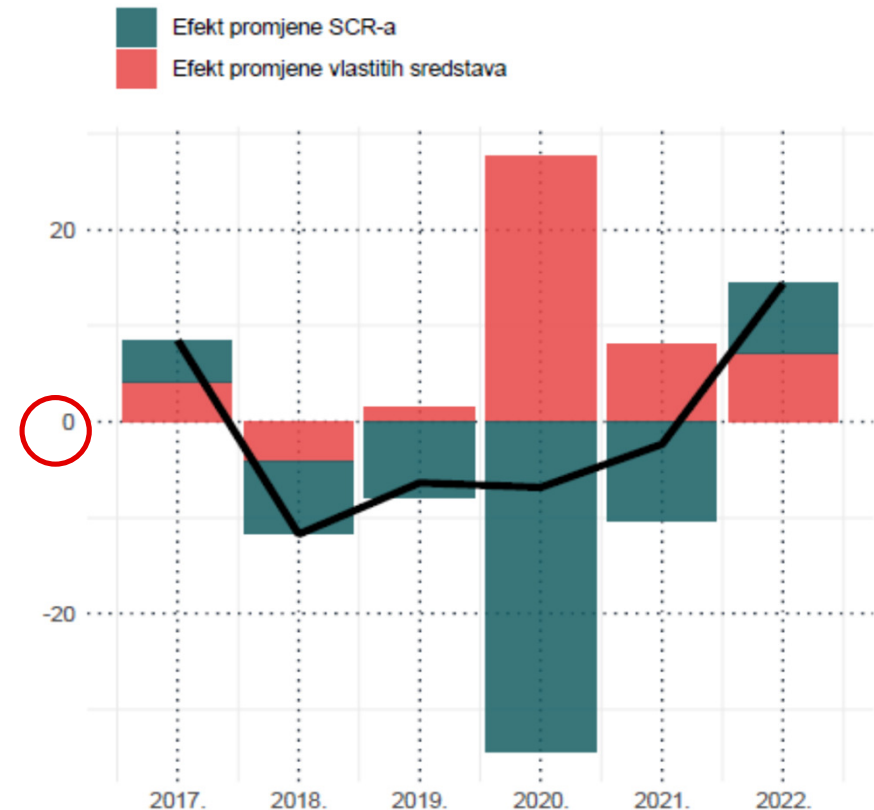
Izvor: HANFA, Standardni prezentacijski format 3/2023

Solventnost II - D - H

Ukupni i medijalni SCR omjer, u %

Godišnja promjena SCR omjera, u postotnim bodovima

Napomena: Označeno područje na lijevom grafikonu označuje interkvartilni raspon SCR omjera po društvima. Istaknuta linija na desnom grafikonu označuje postotnu promjenu SCR omjera.
Izvor: Hanfa

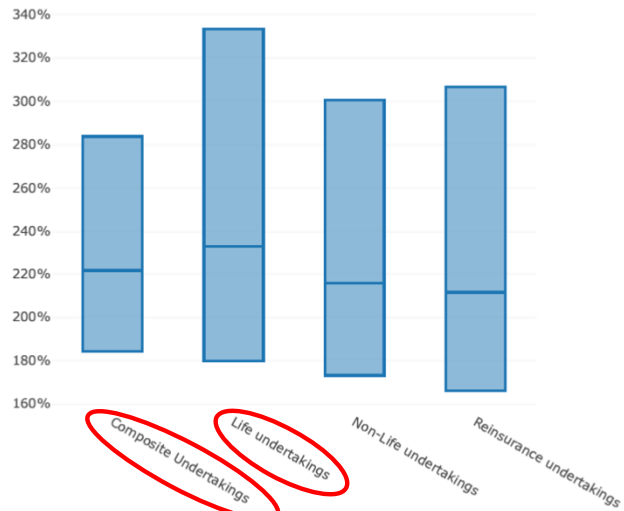
•Očekuje se pad 2023 zbog uvođenja EURa
→ primjena EUR-ske krivulje

Izvor: Hrvatski dani osiguranja 5/2023, A. Žigman

Solventnost II - D

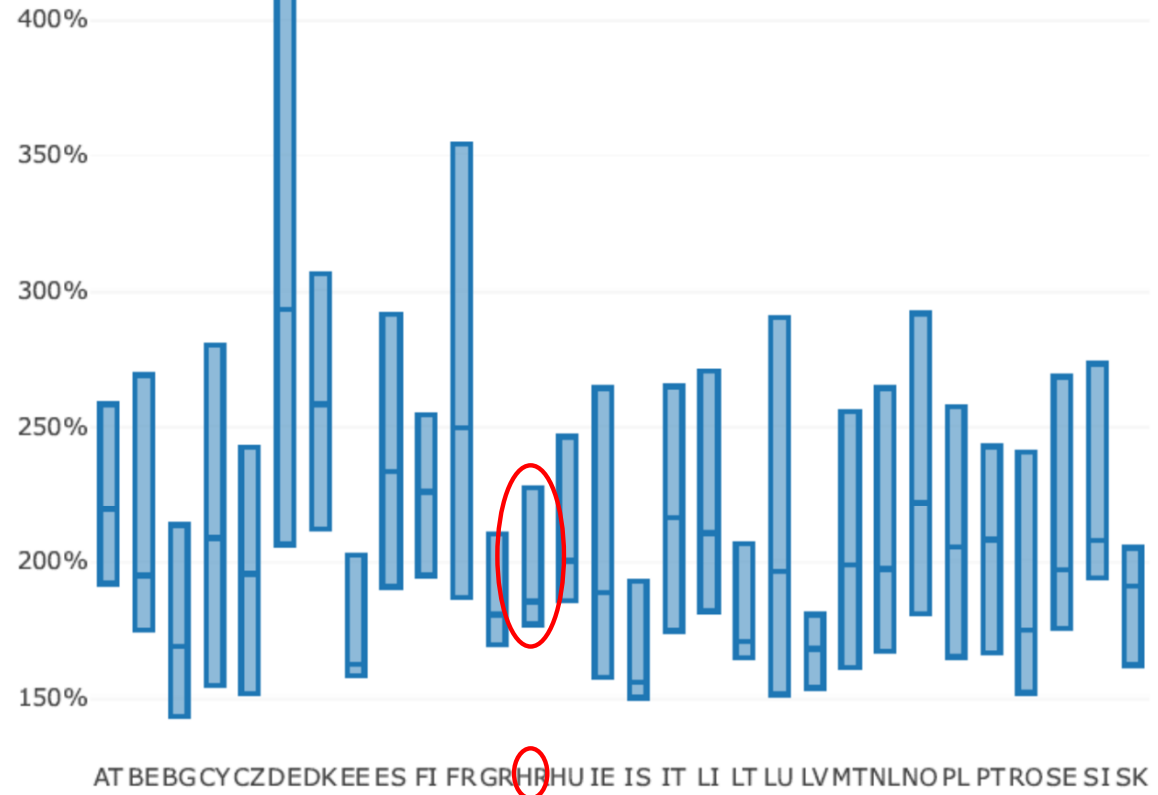
Figure 22 - SCR ratio, distribution per country

Figure 21 - SCR ratio, distribution by undertaking type

This figure shows the SCR coverage ratios by company type. The charts show interquartile range and median.

prikazani su interkvantil i medijan

This figure shows the SCR coverage ratios by country. The charts show interquartile range and median.

Izvor: EIOPA
– European
Insurance
overview
2022, Solo
undertakings,
31.12.2021.

Solventnost II - D

Figure 24 - BSCR Composition - Standard Formula users

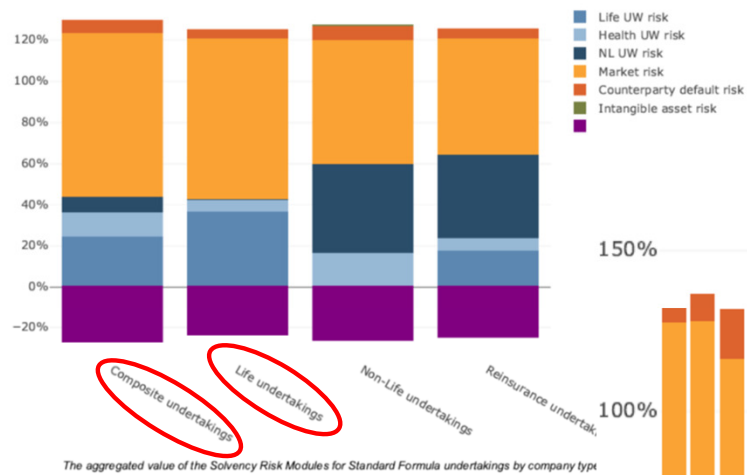
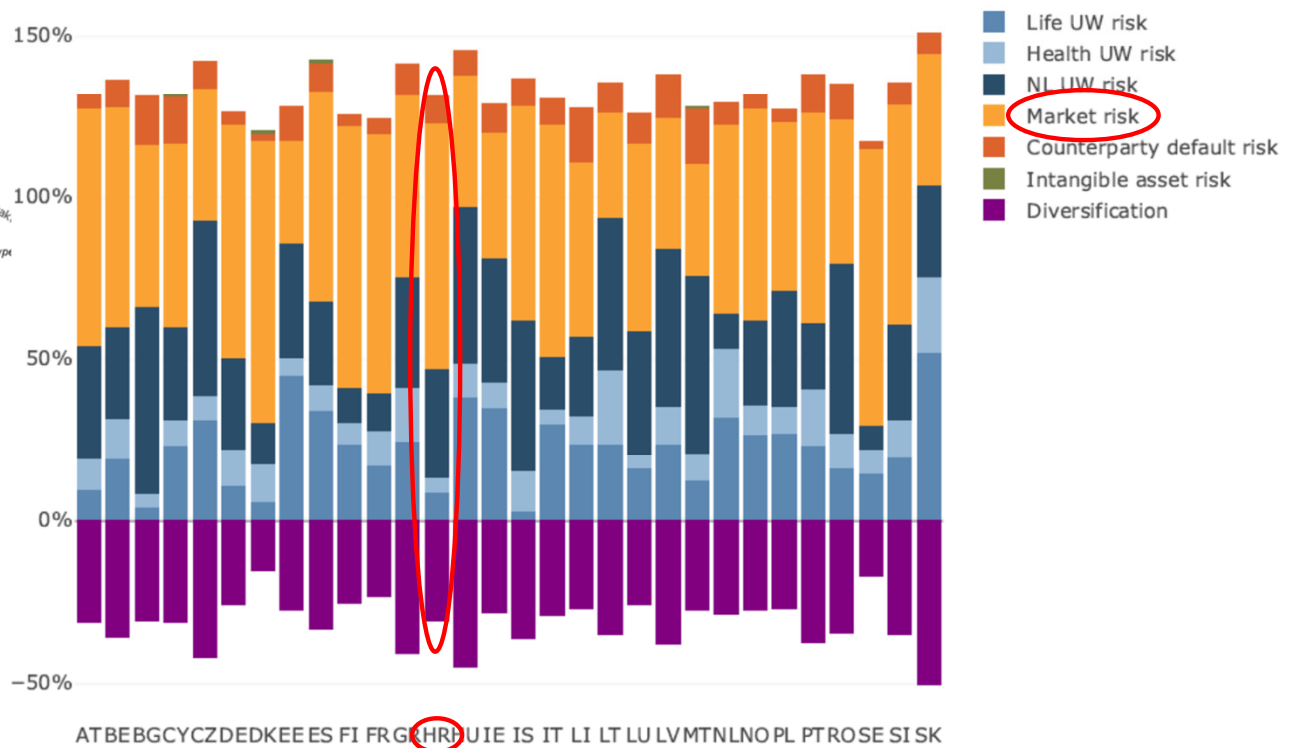

Figure 25 - BSCR Composition by country

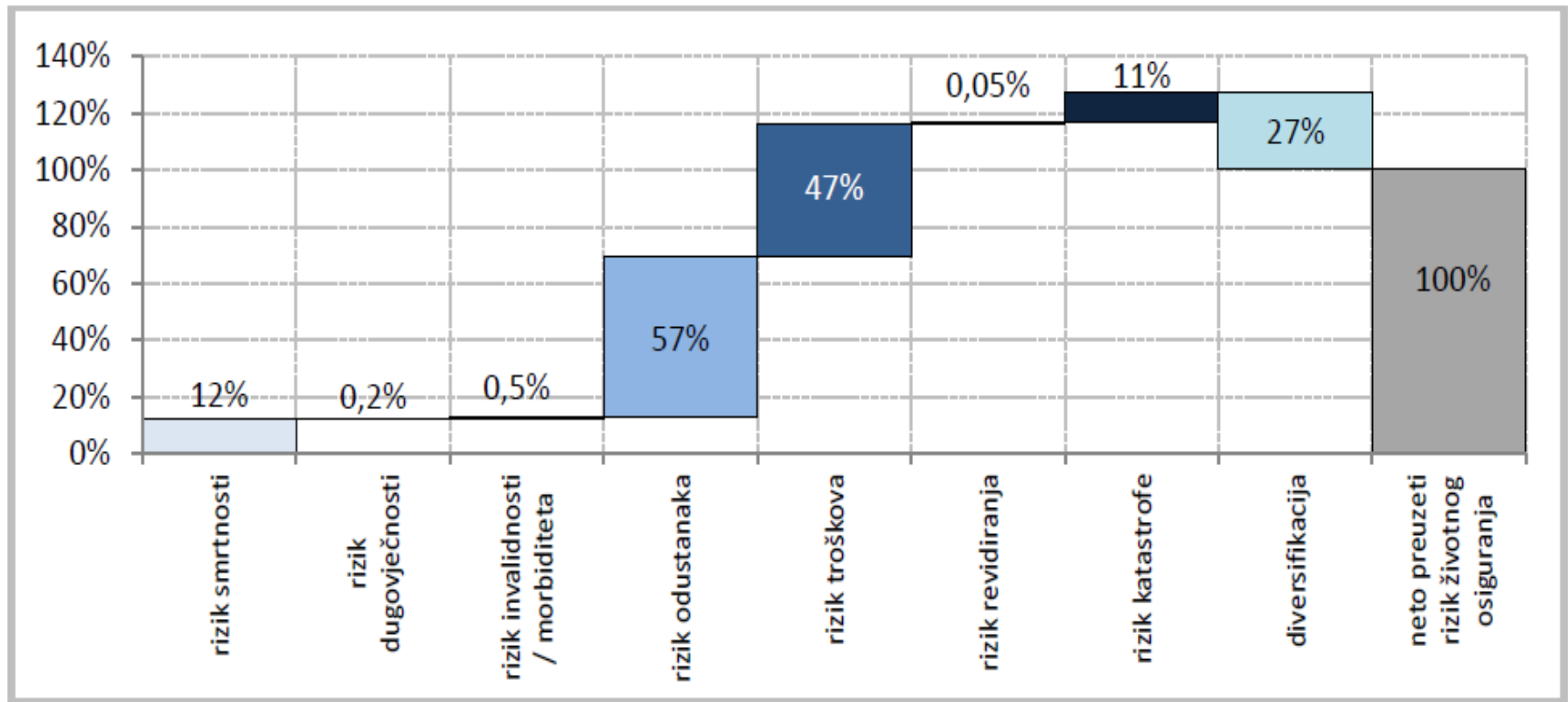

Izvor: EIOPA
– European
Insurance
overview
2022, Solo
undertakings,
31.12.2021.

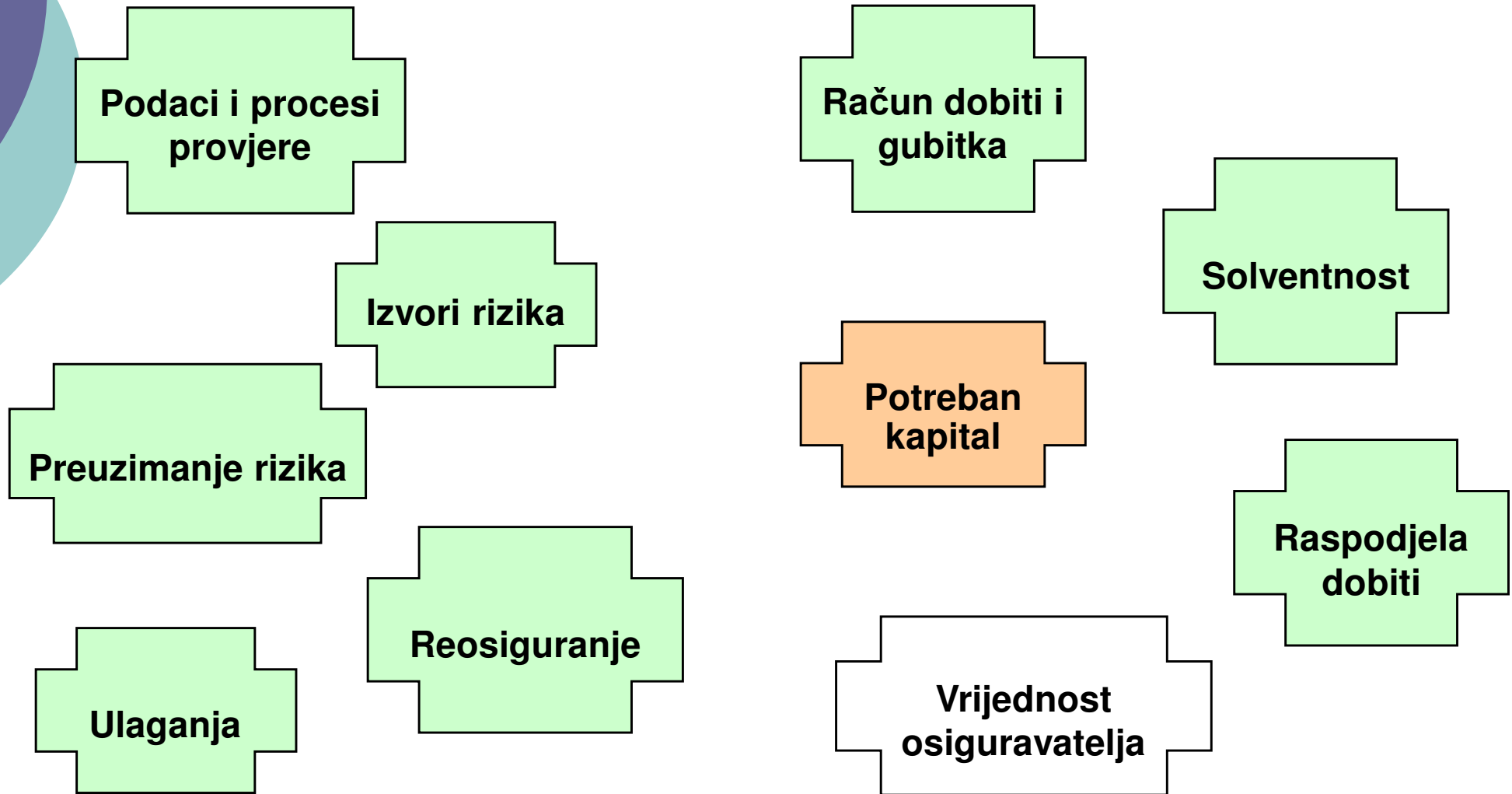
Solventnost II - D - H

Grafikon br. 29. Struktura neto prezetog rizika životnog osiguranja

Izvor: HANFA QIS 5, Hrvatska, 2016

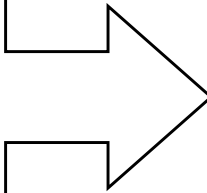
Praćenje iskustva

Potreban kapital

ZAŠTO JE POTREBAN KAPITAL?

**RAZVOJ NOVIH
PROIZVODA**

POTREBAN KAPITAL (K_t)

- očekivani volumen prodaje (VP_t)
- baza za pričuve
- troškovi razvoja proizvoda
- troškovi novih i obuke djelatnika, prostora, novih IT programa...

PRITISAK NOVOG POSLA

- pričuva > zarađenog udjela u imovini:
  - visoki početni troškovi (uključujući proviziju)
  - konzervativne baze za pričuvu
  - dobit deklarirana u prvoj godini

PRIRODA UGOVORA ODREĐUJE

- potrebnu pričuvu (opcije ili garancije)
- stupanj administracije i kompjuterske podrške
- troškove prodaje (ovise o složenosti ugovora)

Potreban kapital

DOSTUPNOST POTREBNOG KAPITALA

$$K_t = VP_t * NBS_t + E_{\text{razvoj}} + E_{\text{djelatnici}} + E_{\text{prostor}} + \dots$$

< = >

DOSTUPAN
KAPITAL

?

redizajnirati
ugovore →
smanjenje NBS

odgoditi pojavljivanje viška →
promjena raspodjele dobiti

oslabiti bazu
za pričuvu
(dozvoljeno?)

smanjiti prodaju
ugovora s velikim
NBS

dodatno financiranje
• dioničari
• reosiguratelji
• banke

Potreban kapital

IZVORI KAPITALA

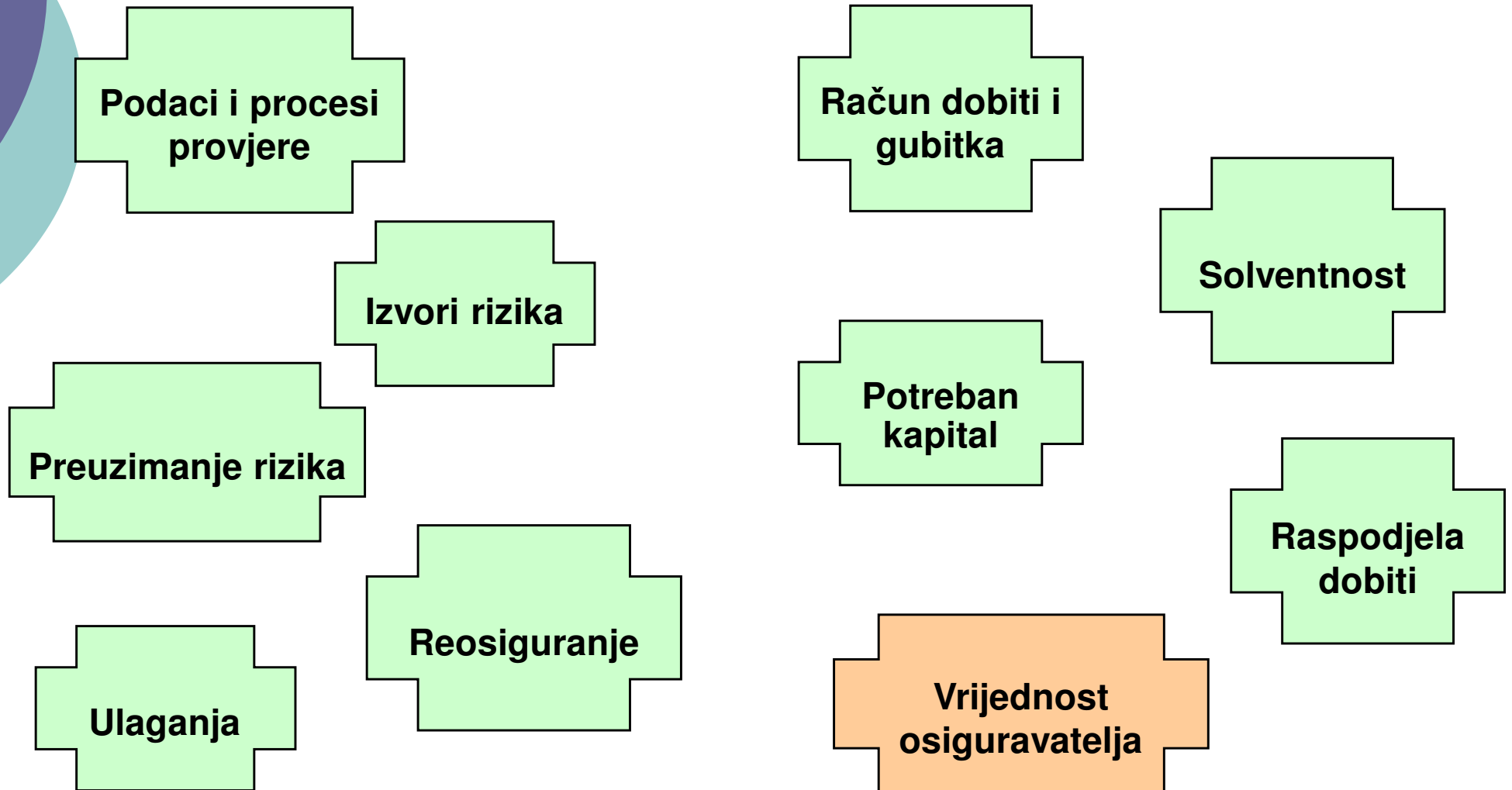
NOVI OSIGURAVATELJ

- kapital dioničara
- pomoć reosiguravatelja:
  - financiranje dijela ili cijelog pritiska novog posla kroz provizije reosiguranja

POSTOJEĆI OSIGURAVATELJ

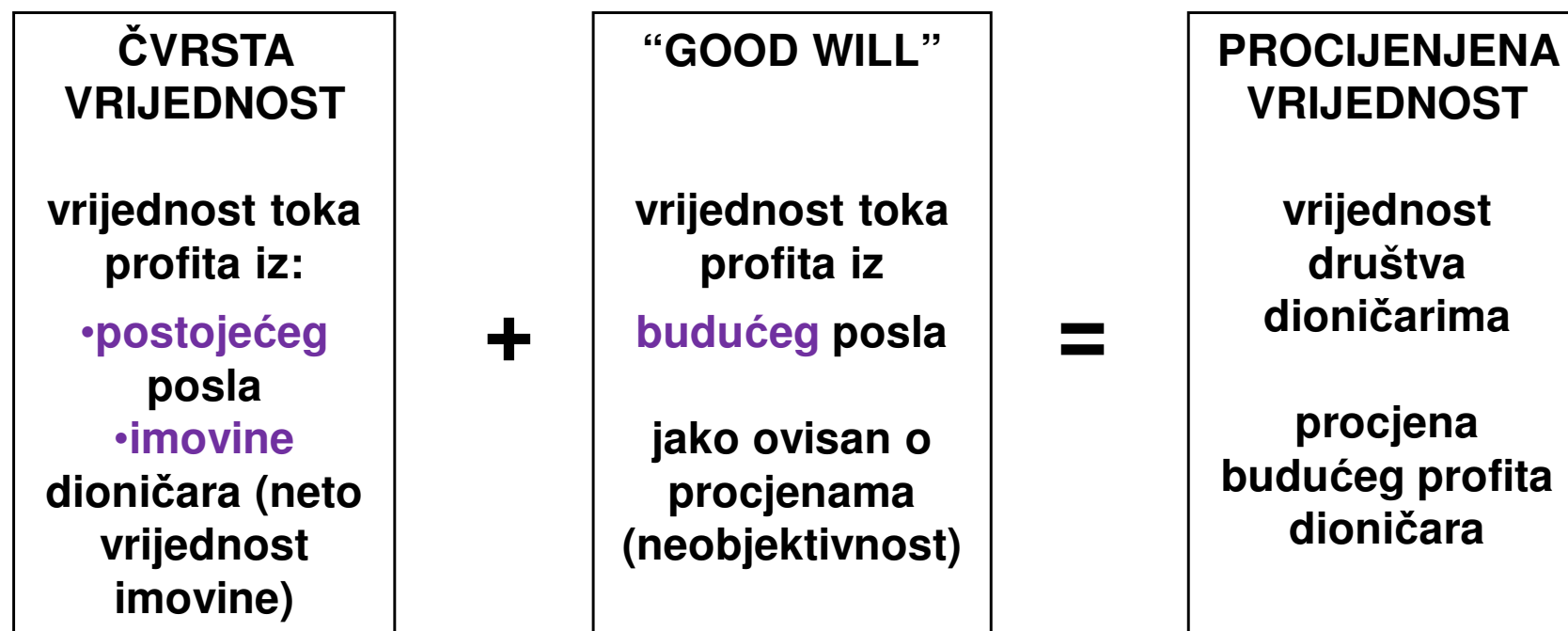
- kapital dioničara
- pomoć reosiguravatelja:
  - financiranje dijela ili cijelog pritiska novog posla kroz provizije reosiguranja
- krediti banaka

Praćenje iskustva

Vrijednost osiguravatelja

PROCIJENJENA I ČVRSTA VRIJEDNOST

- kupnja / prodaja društva
- periodički (uvid u napredak društva, osnova za bonuse managera)
  - određivanje ratinga osiguratelja
  - usporedba osiguratelja

Vrijednost osiguravatelja

ČVRSTA VRIJEDNOST (Embedded value = EV)

NETO VRIJEDNOST IMOVINE

- tržišna vrijednost imovine dioničkog fonda
  - dionički fond:
    - upisani kapital dioničara
    - prinos na dionički fond
    - udio dioničara u višku iz poslovanja

VRIJEDNOST PROFITA IZ **POSTOJEĆEG** POSLA – izračun

- projecirati unaprijed ukupni višak svake godine (s udjelom dioničara)
  - projecirati unaprijed imovinu i obveze na realnoj bazi
  - vrednovati imovinu i obveze na kraju svake godine na bazi za svrhu nadzora
  - za svaku godinu odlučiti koji dio viška se može podijeliti (dioničari <-> osiguranici)
- diskontirati unazad udio dioničara u višku
  - diskontna stopa slična riziko diskontnoj stopi

Vrijednost osiguravatelja

TRŽIŠNO KONZISTENTNA ČVRSTA VRIJEDNOST
(Market Consistent Embedded value = MCEV)

MCEV = EV izračunat s risk neutralnim ekonomskim pretpostavkama konzistentnim s tržištem:

- **diskontiran s risk free kamatnom krivuljom**
- **u pretpostavkama se ne koriste margine za rizike koje nose preuzete opcije i garancije**

Zašto?

- **pretpostavke jako utječu na rezultat**
- **neusporedivost rezultata različitih osiguratelja**

Vrijednost osiguravatelja

GOODWILL

= vrijednost toka profita iz **budućeg** posla

TEORETSKI IZRAČUN

- projeciranje očekivanih novih poslova u svakoj godini po vrstama ugovora
- za svaku buduću godinu izračun dobiti metodom čvrste vrijednosti
- diskontiranje vrlo visokom diskontnom stopom

PRAKTIČAN IZRAČUN

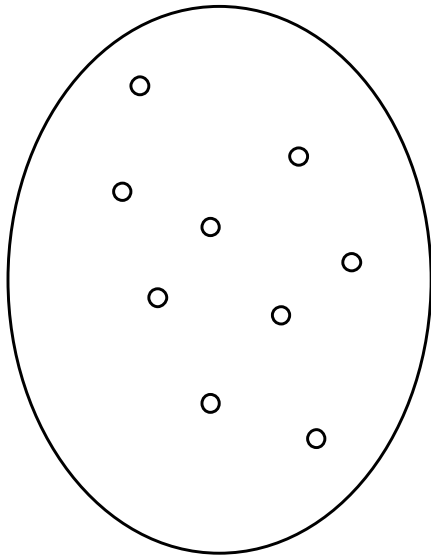
- goodwill = $X * n$
- X = očekivani profit iz novog posla u prošloj godini
- n = faktor ovisan o očekivanoj brzini razvoja
➤ $5 \leq n \leq 10$
- jako ovisan o procjenama (neobjektivnost)

Vrijednost osiguravatelja

MODEL OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA

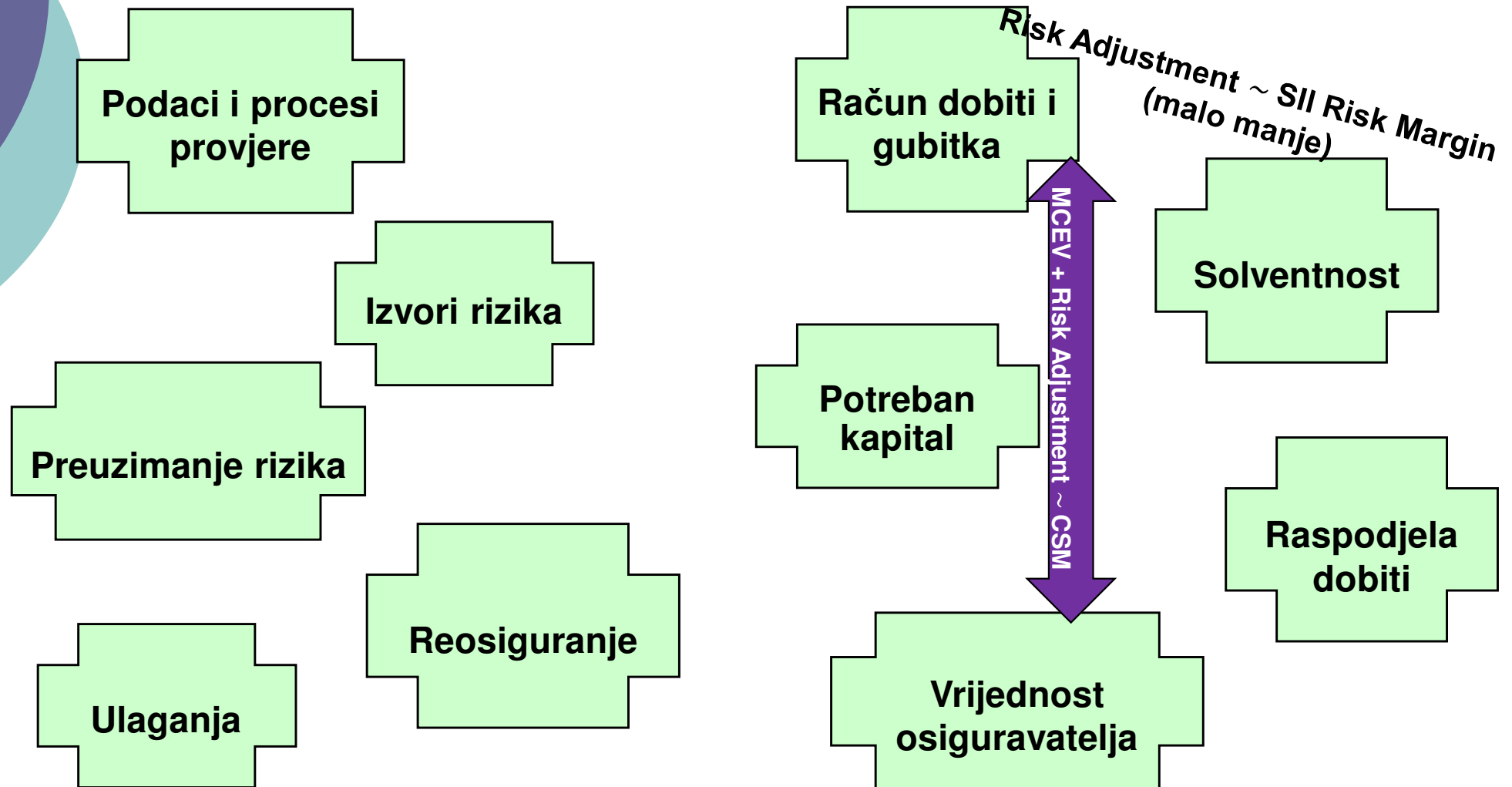
PROJEKCIJA IMOVINE I OBAVEZA NA UZORKU PORTFELJA

portfelj osiguravatelja

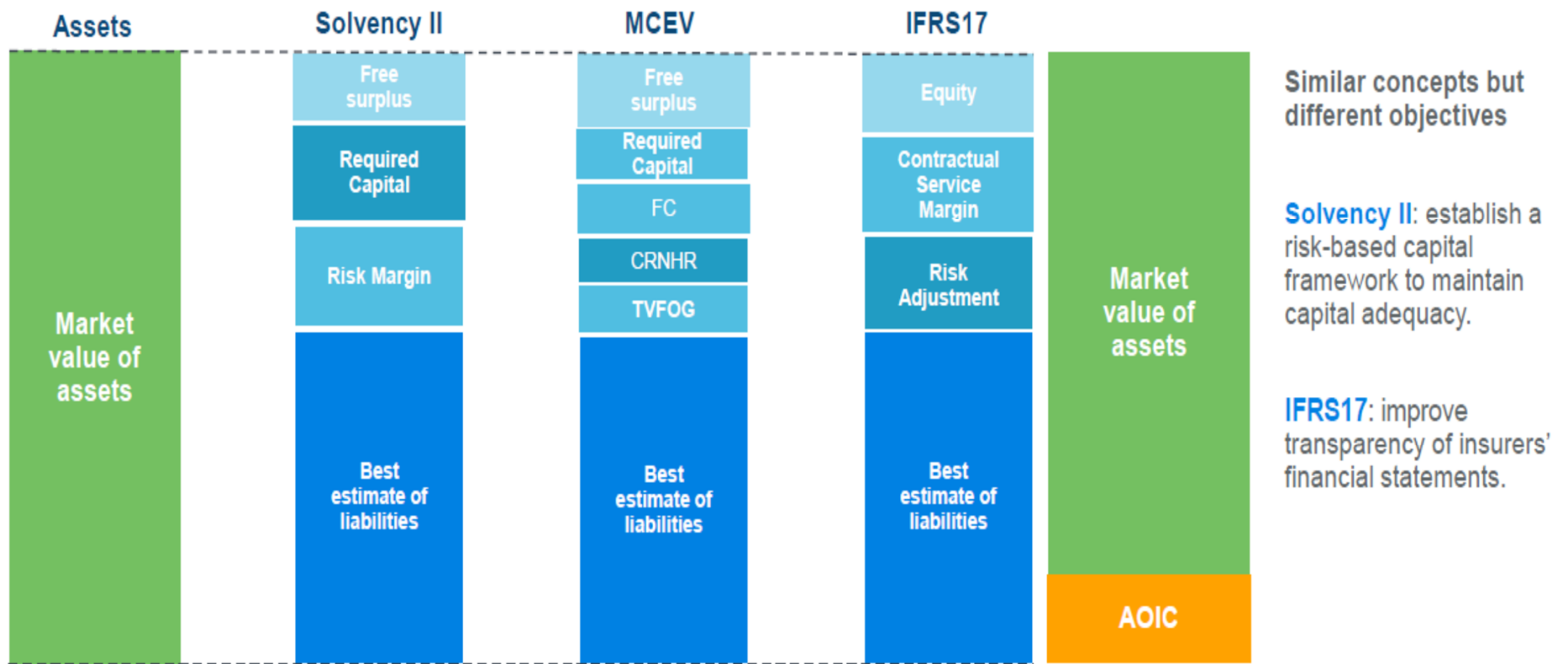
- za velike osiguravatelje
- točke modela prezentiraju portfelj
- bitna odgovarajuća prezentacija poslovanja osiguravatelja
- rezultati procjena bliski stvarnim rezultatima

Praćenje iskustva

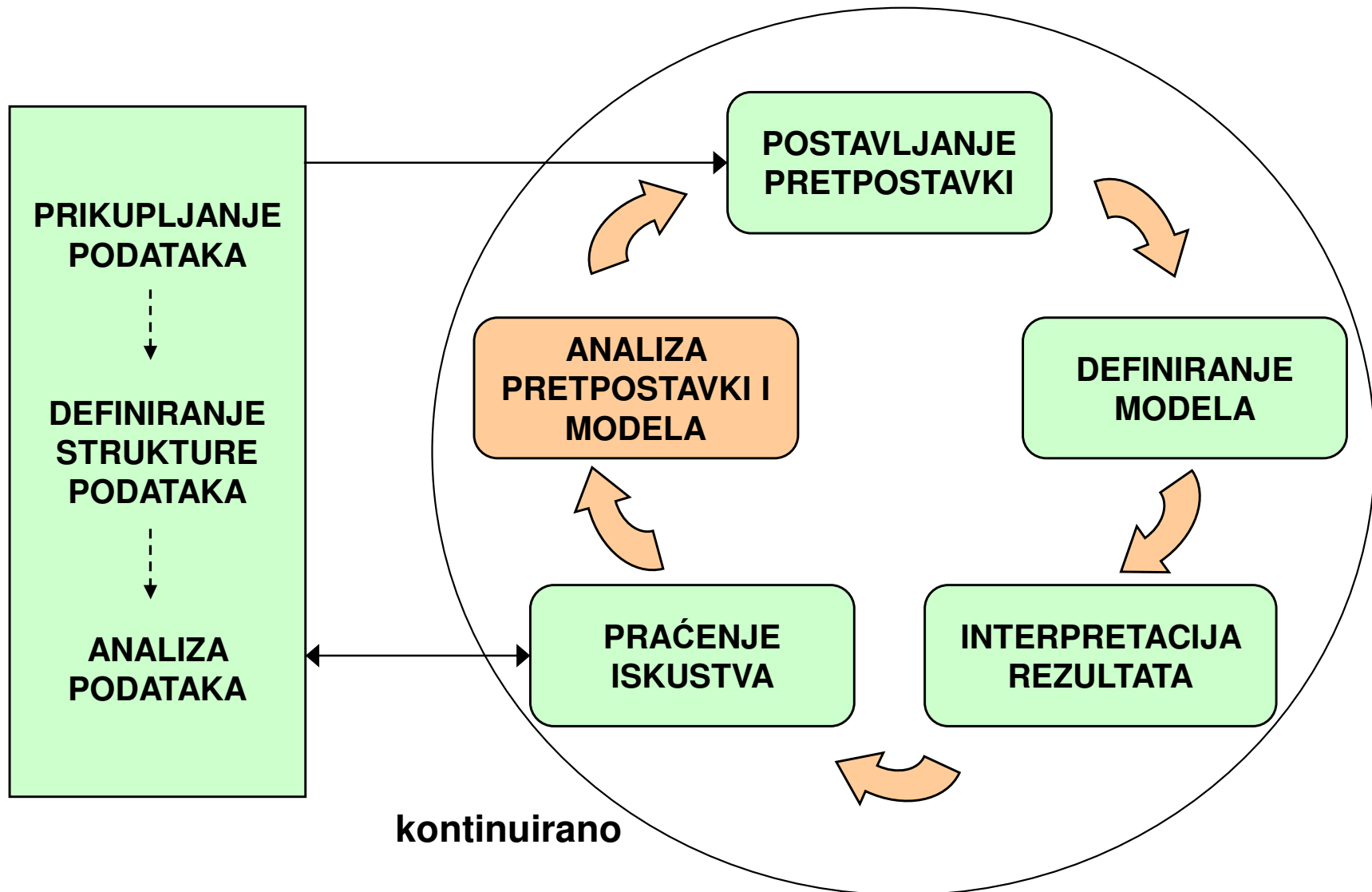
Praćenje iskustva

USPOREDBA SII, MCEV I IFRS 17

Izvor; Milliman, Synergies between key insurance metrics, 10/2018

Aktuarski kontrolni ciklus

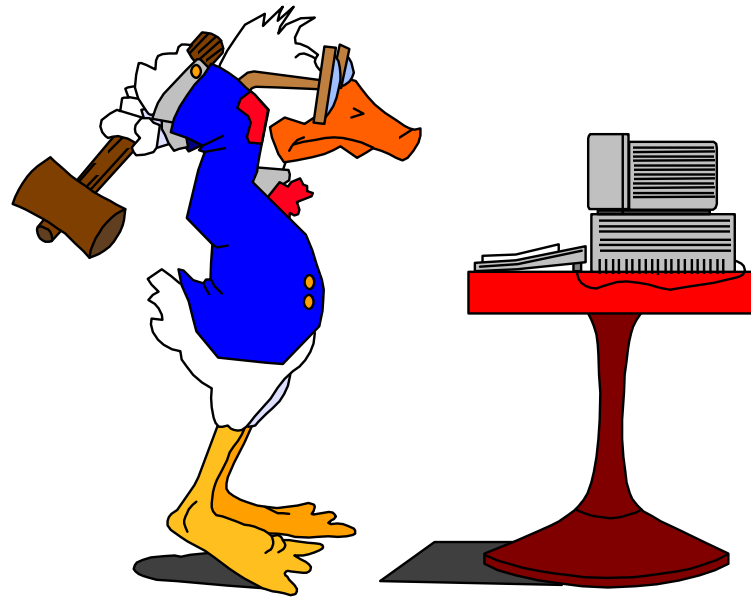
Analiza pretpostavki i modela

POBOLJŠANJE PRETPOSTAVKI I MODELA

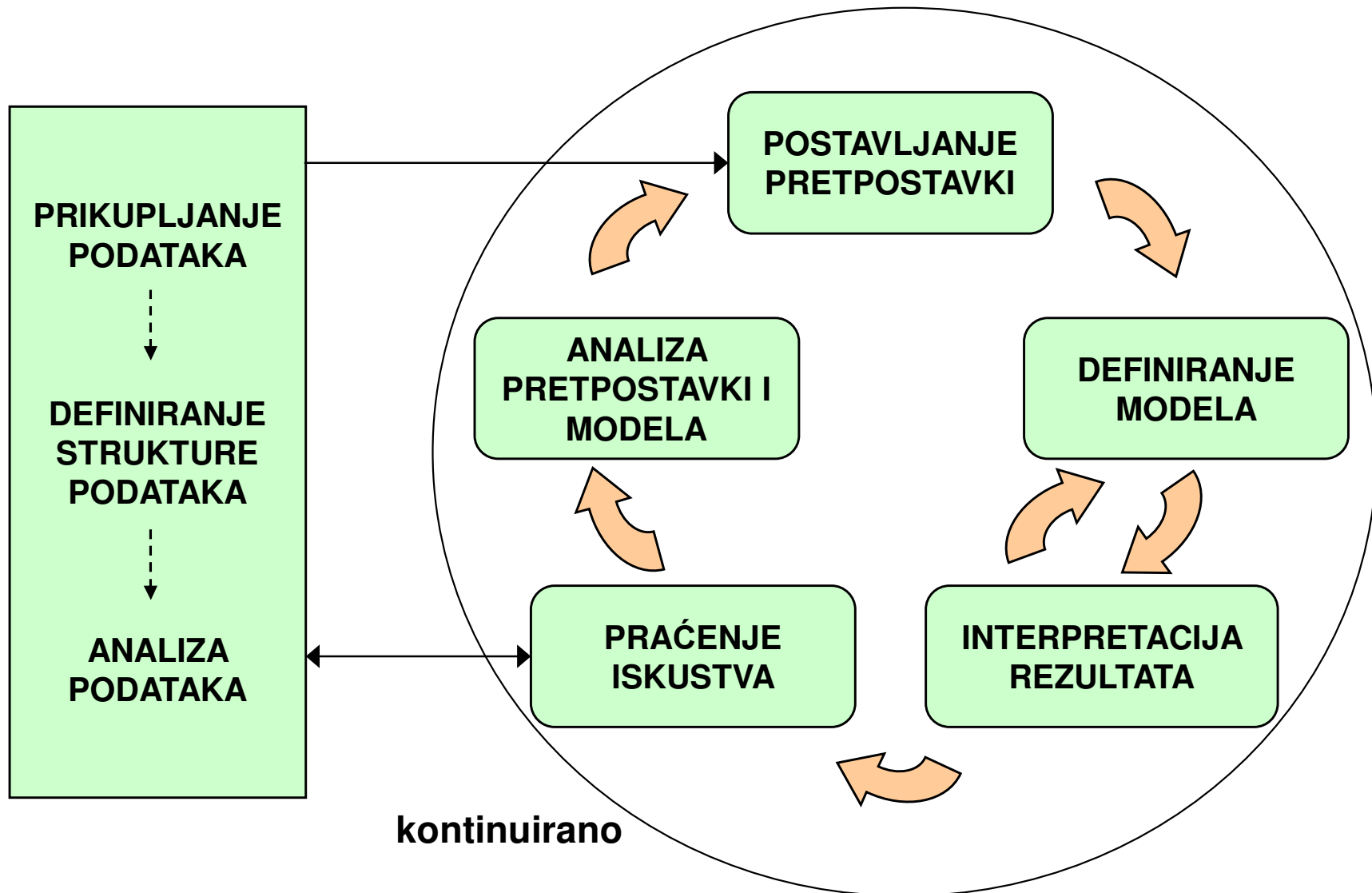
NE!

**POBOLJŠANJA
SU NORMALNA**

**OTKRIJTE
STVARNE
UZROKE
PROBLEMA**

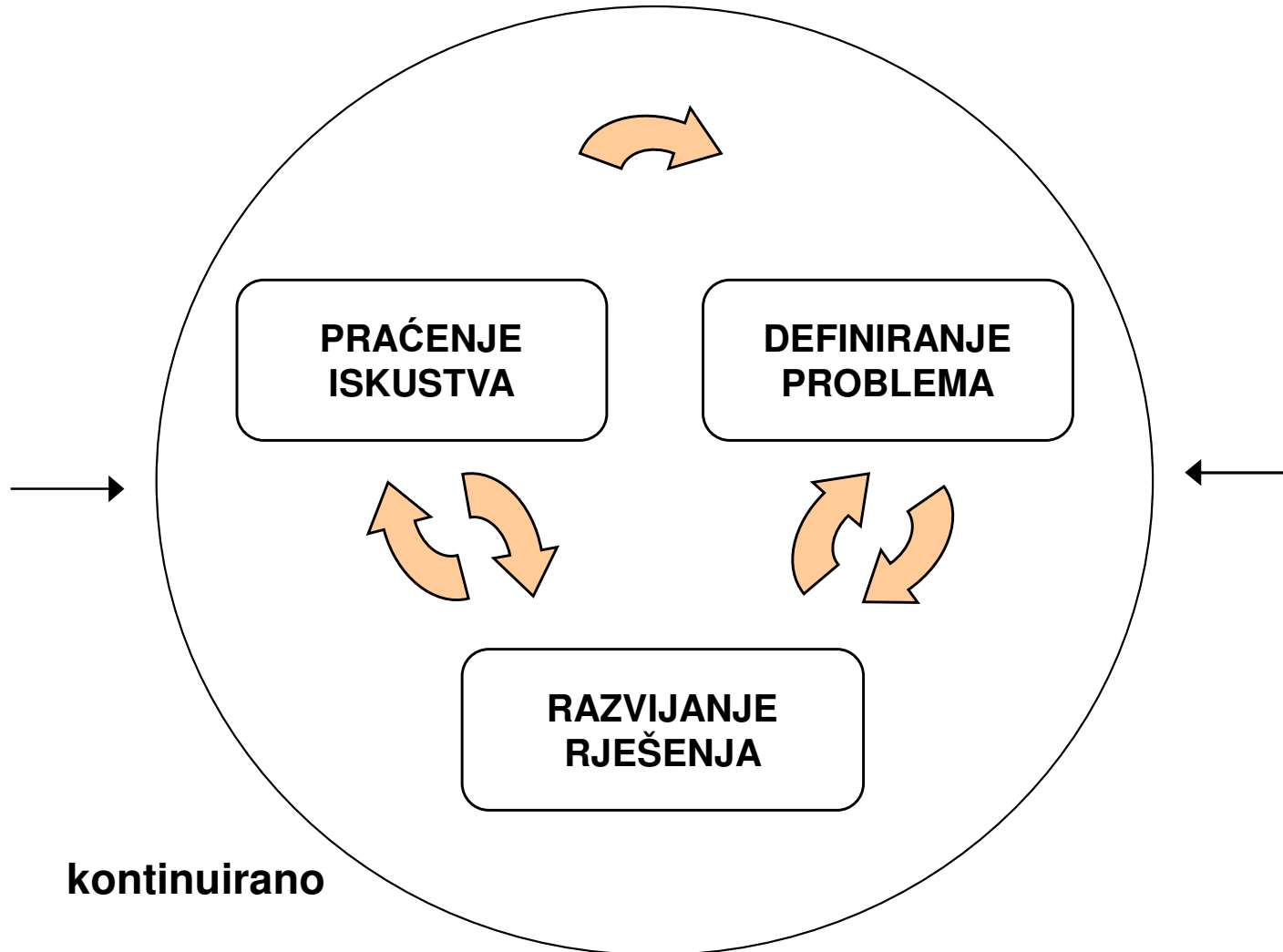
Aktuarski kontrolni ciklus

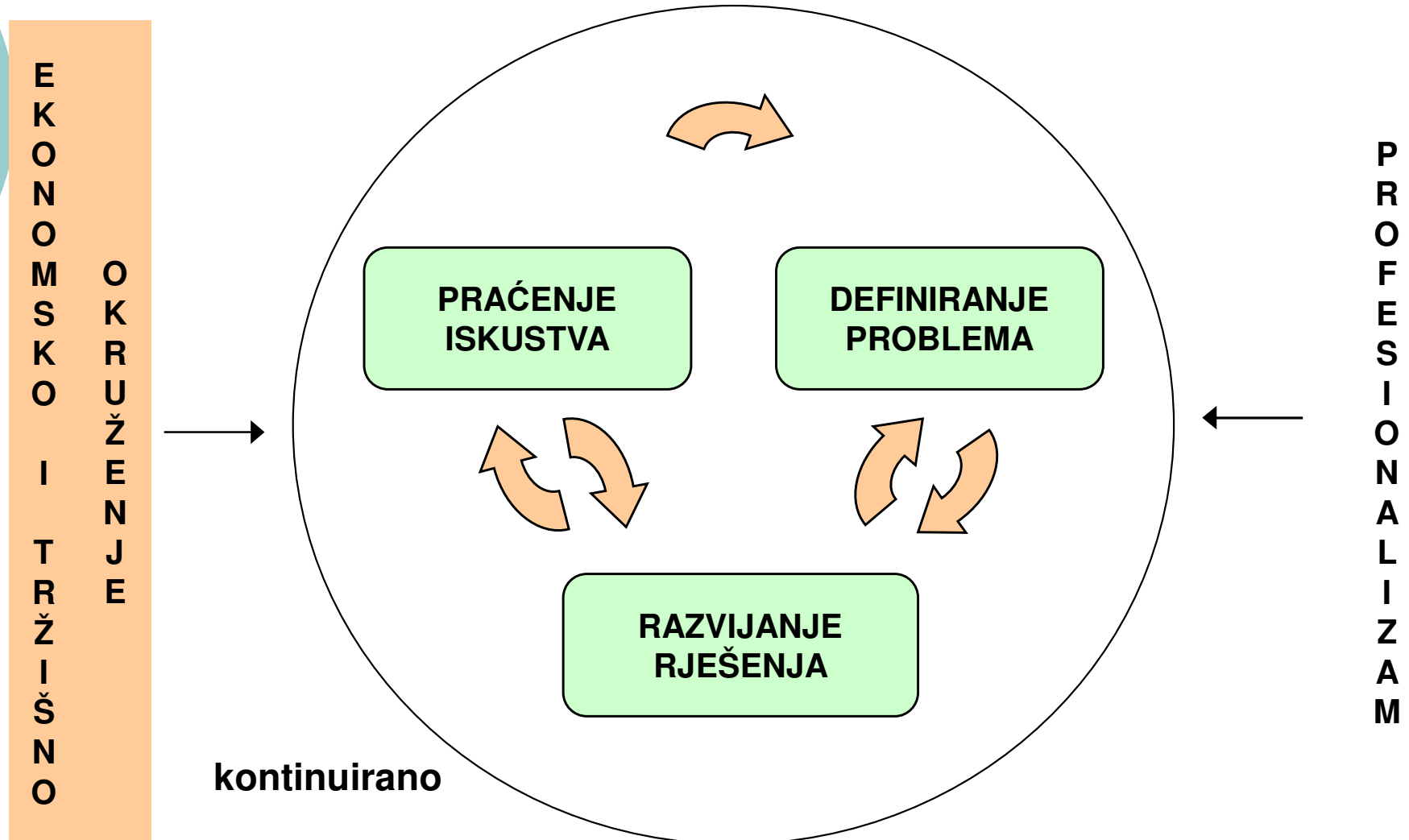

Aktuarski kontrolni ciklus

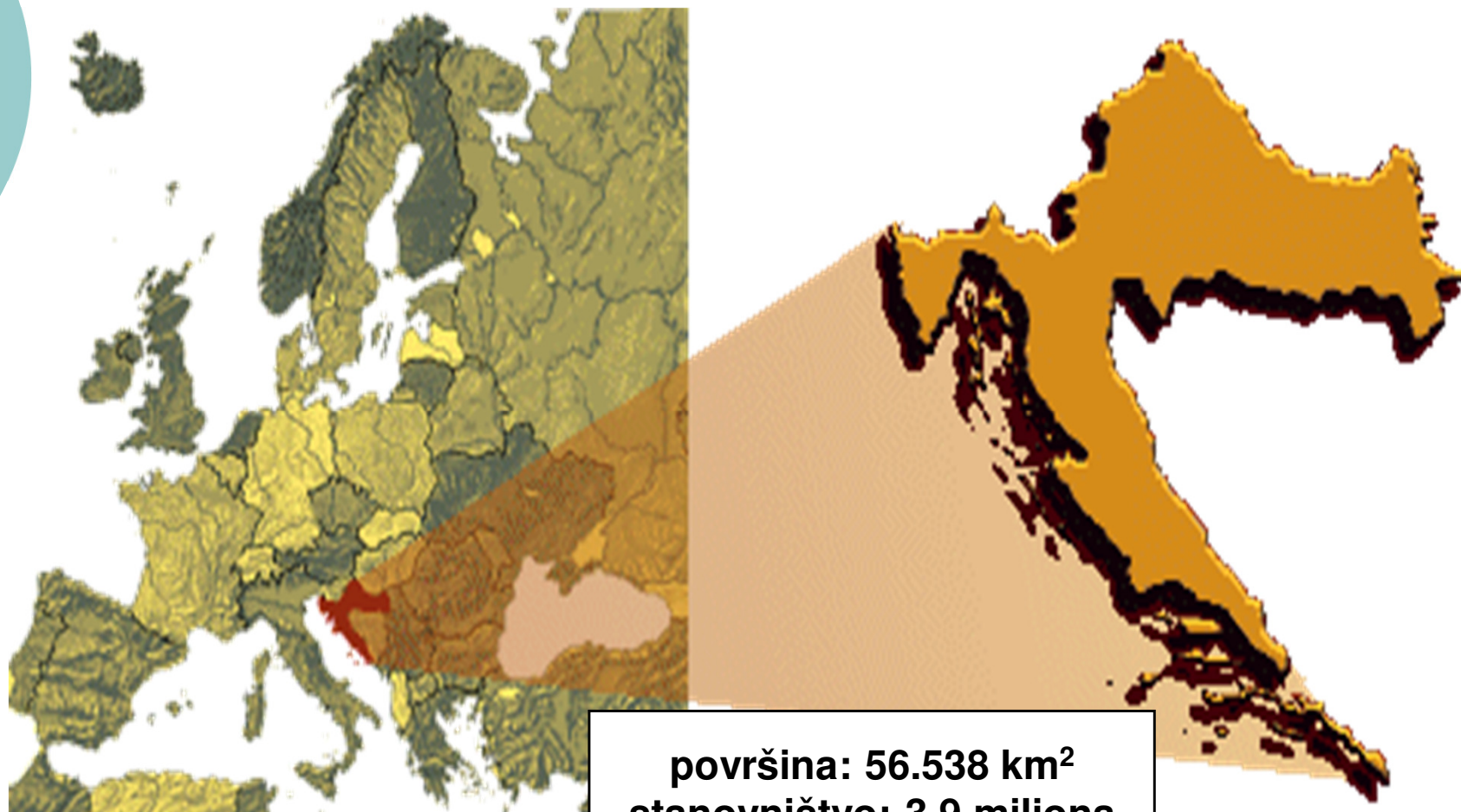
E
K
O
N
O
M
S
K
O
I
T
R
Ž
I
Š
N
O
O
K
R
U
Ž
E
N
J
E

Aktuarski kontrolni ciklus

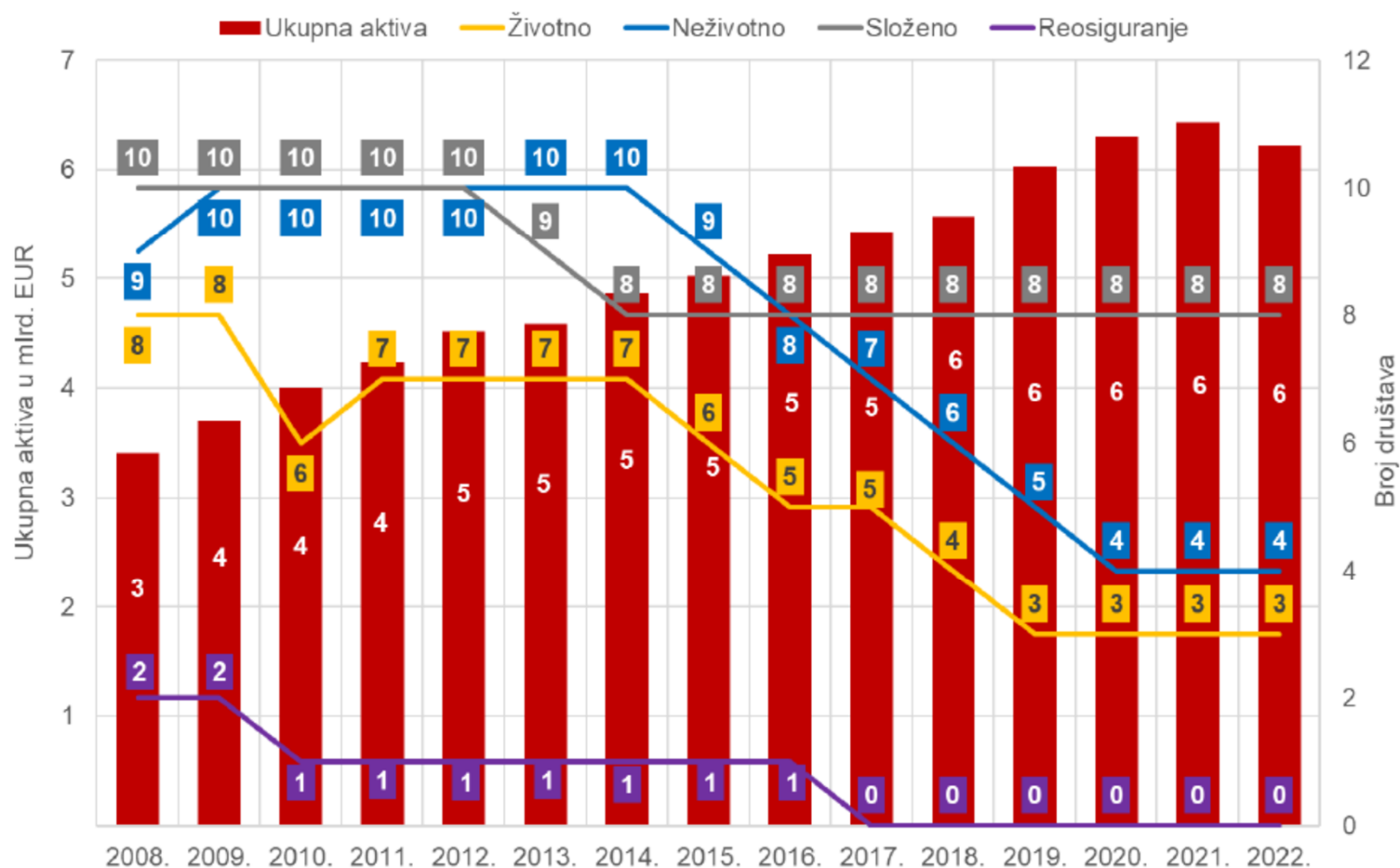

Okruženje – H

Tržište osiguranja u Hrvatskoj - D - H

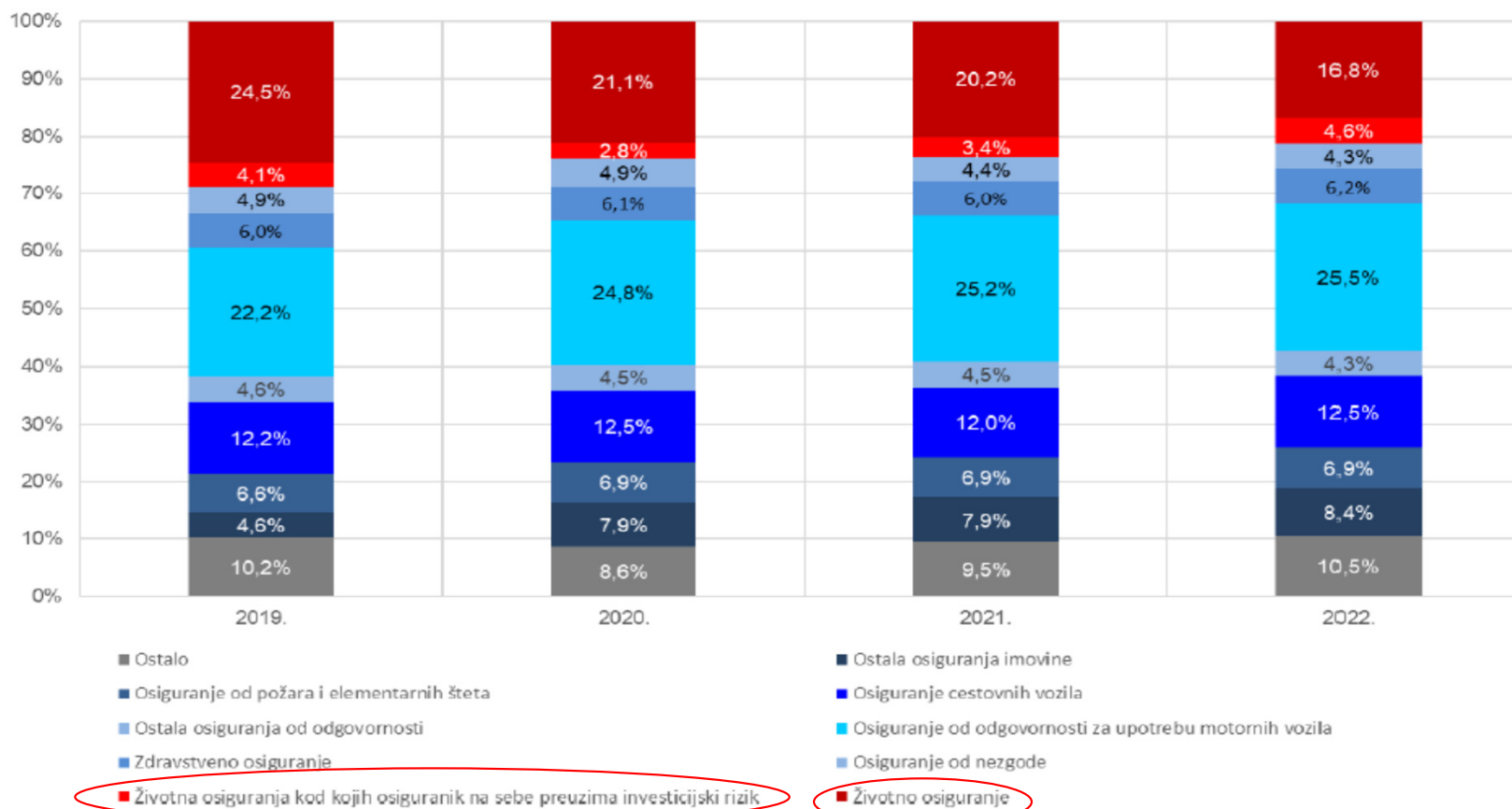
Broj društava za osiguranje i reosiguranje

Izvor: HANFA

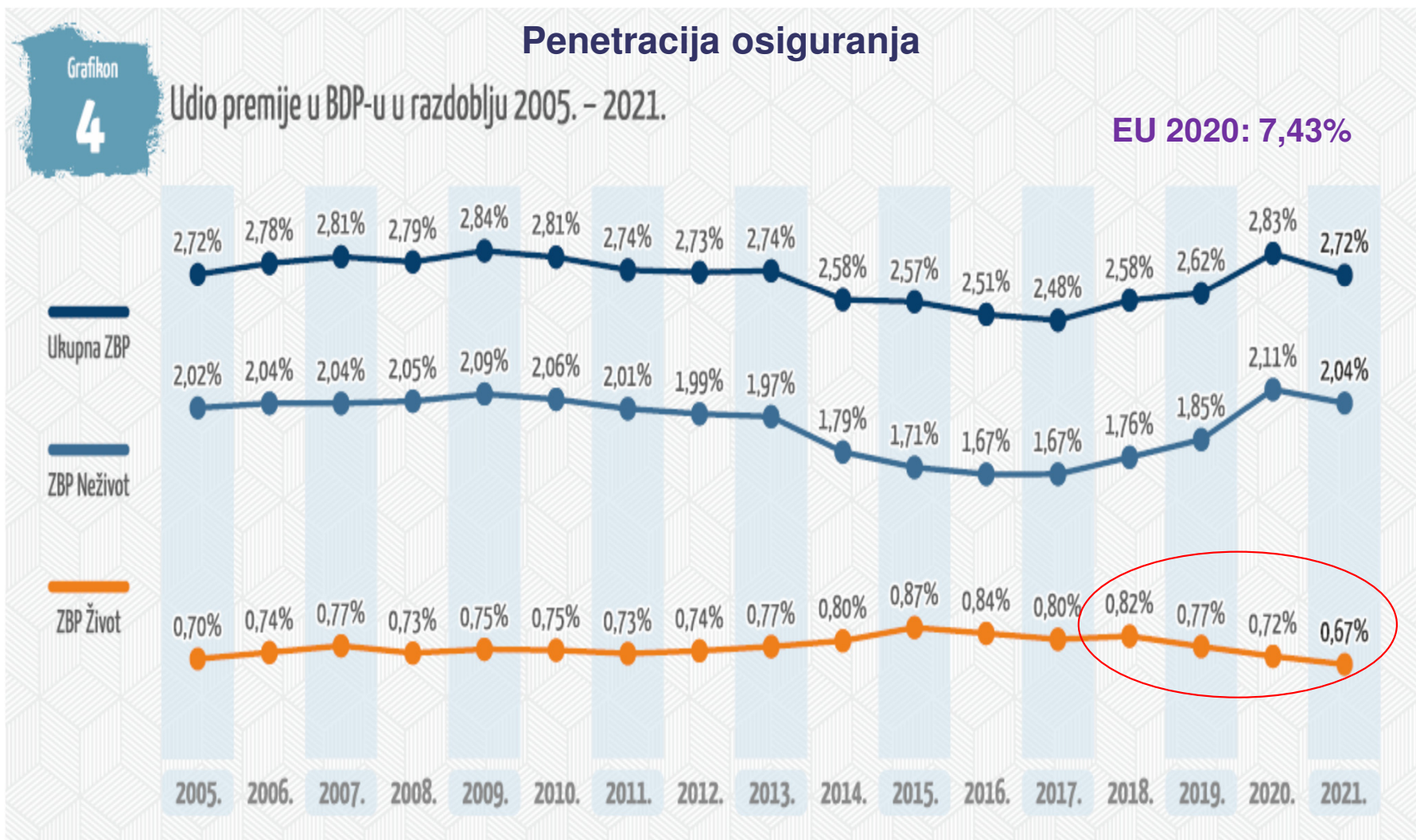
Tržište osiguranja u Hrvatskoj - D - H

Udio zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja

Izvor: HANFA

Tržište osiguranja u Hrvatskoj - D - H

Izvor: HUU

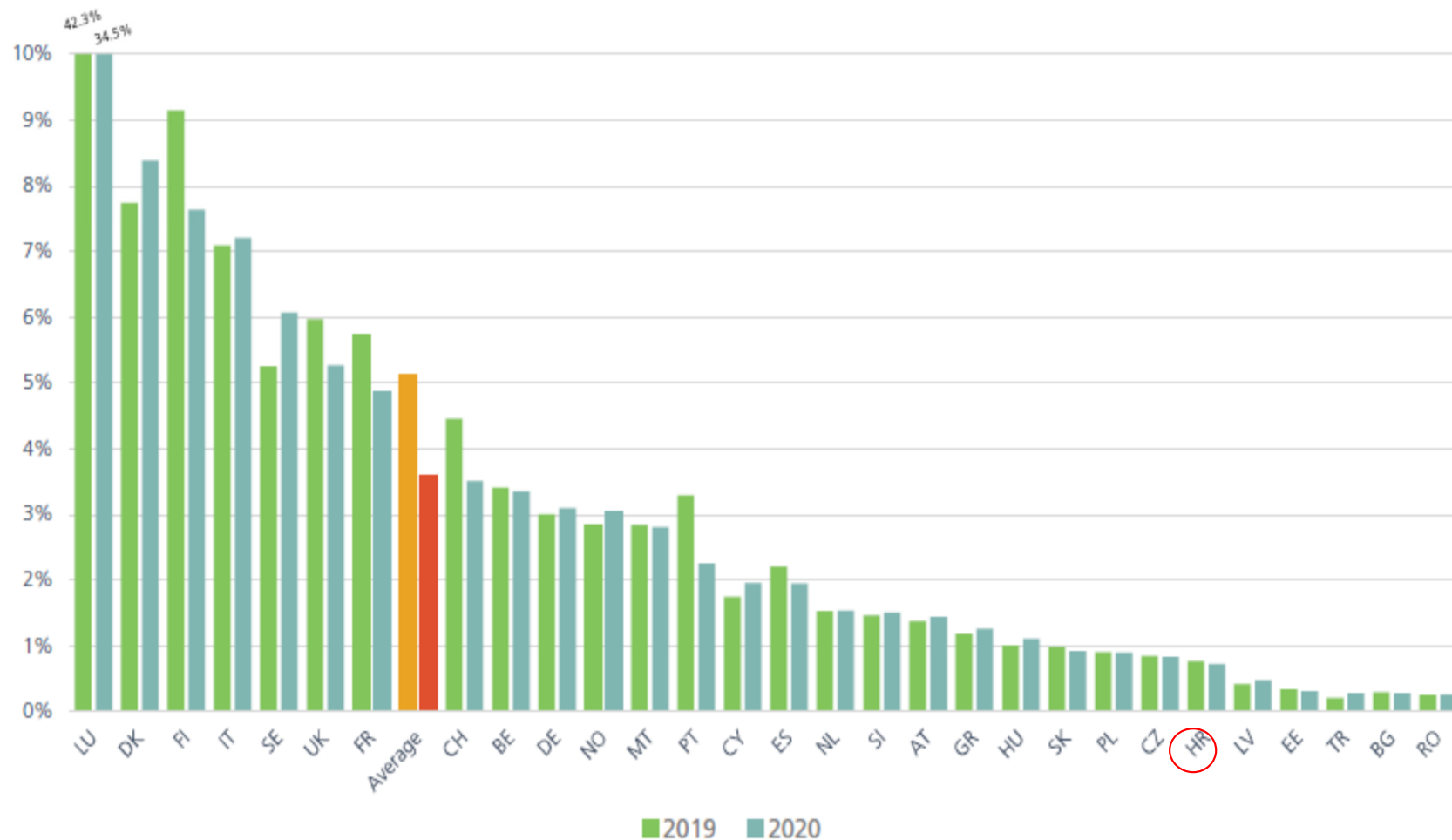
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

422

Tržište osiguranja u Europi - D

Chart 14: Life penetration (premiums as % of GDP) by country — 2019–2020

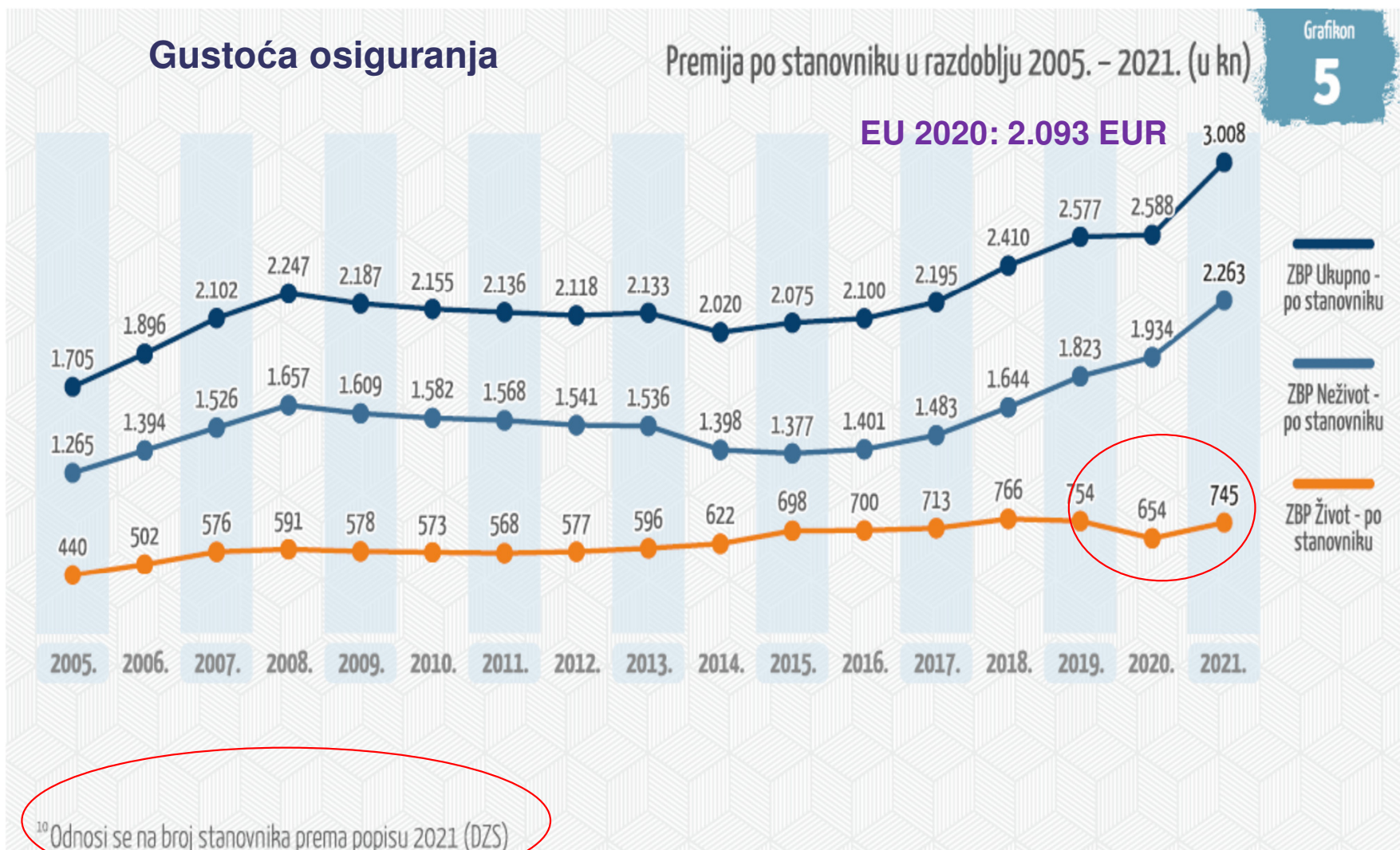
Izvor: European Insurance in Figures, Insurance Europe, 2022

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

423

Tržište osiguranja u Hrvatskoj - D - H

Izvor: HUU

22.-26.5.2023.

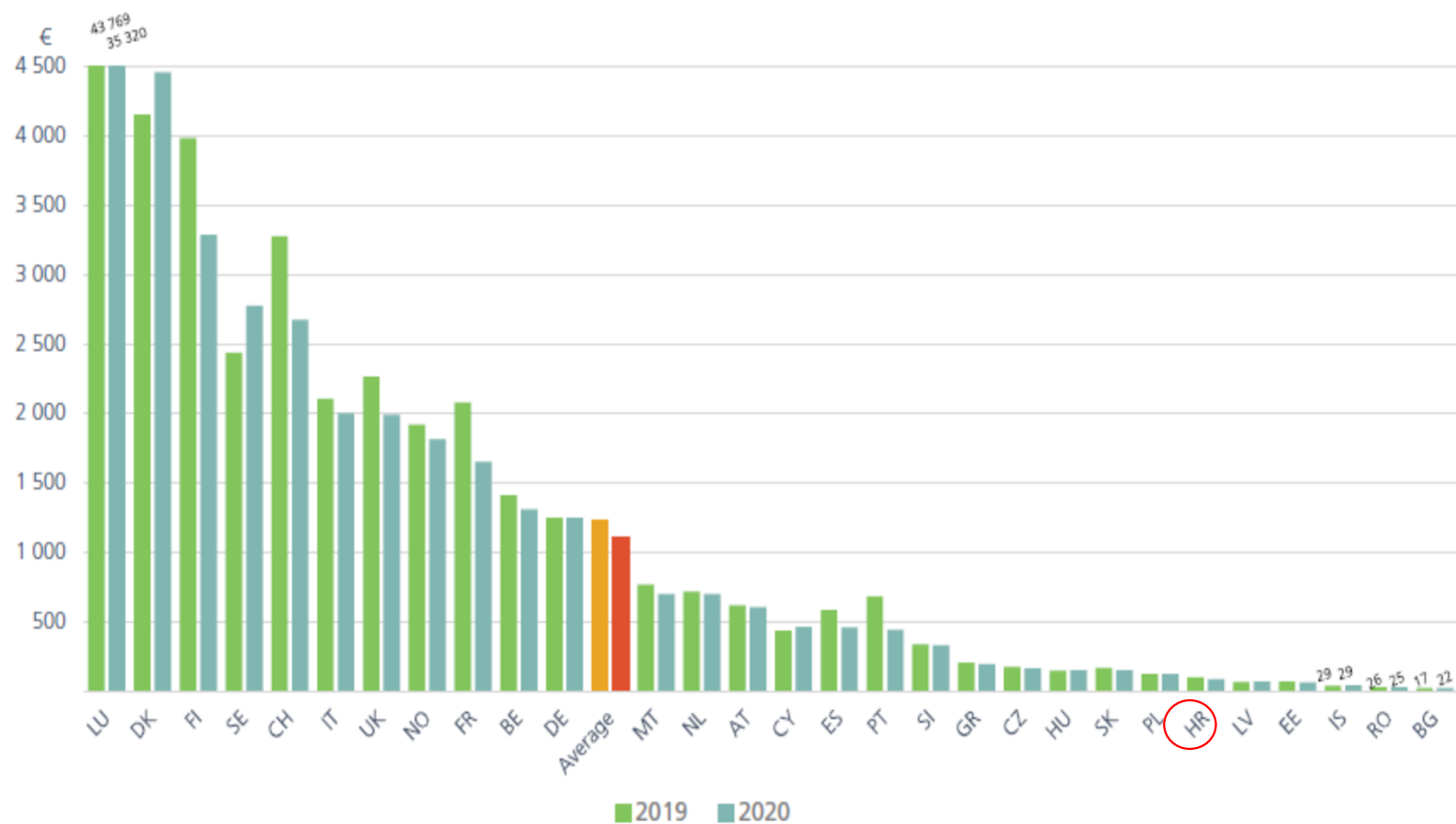
Životno osiguranje

424

Tržište osiguranja u Europi - D

Chart 13: Life density (premiums per capita) by country — 2019–2020 (€)

Izvor: European Insurance in Figures, Insurance Europe, 2022

Tržište osiguranja u EU – HR - D

PODACI EU 2018, PODACI HR 2020

GUSTOĆA OSIGURANJA* U EU I HRVATSKOJ

Kako se približiti europskim razinama osiguranja?

2020: 2093

2021: 400

↓ EU: €2170

↑ HR: €342

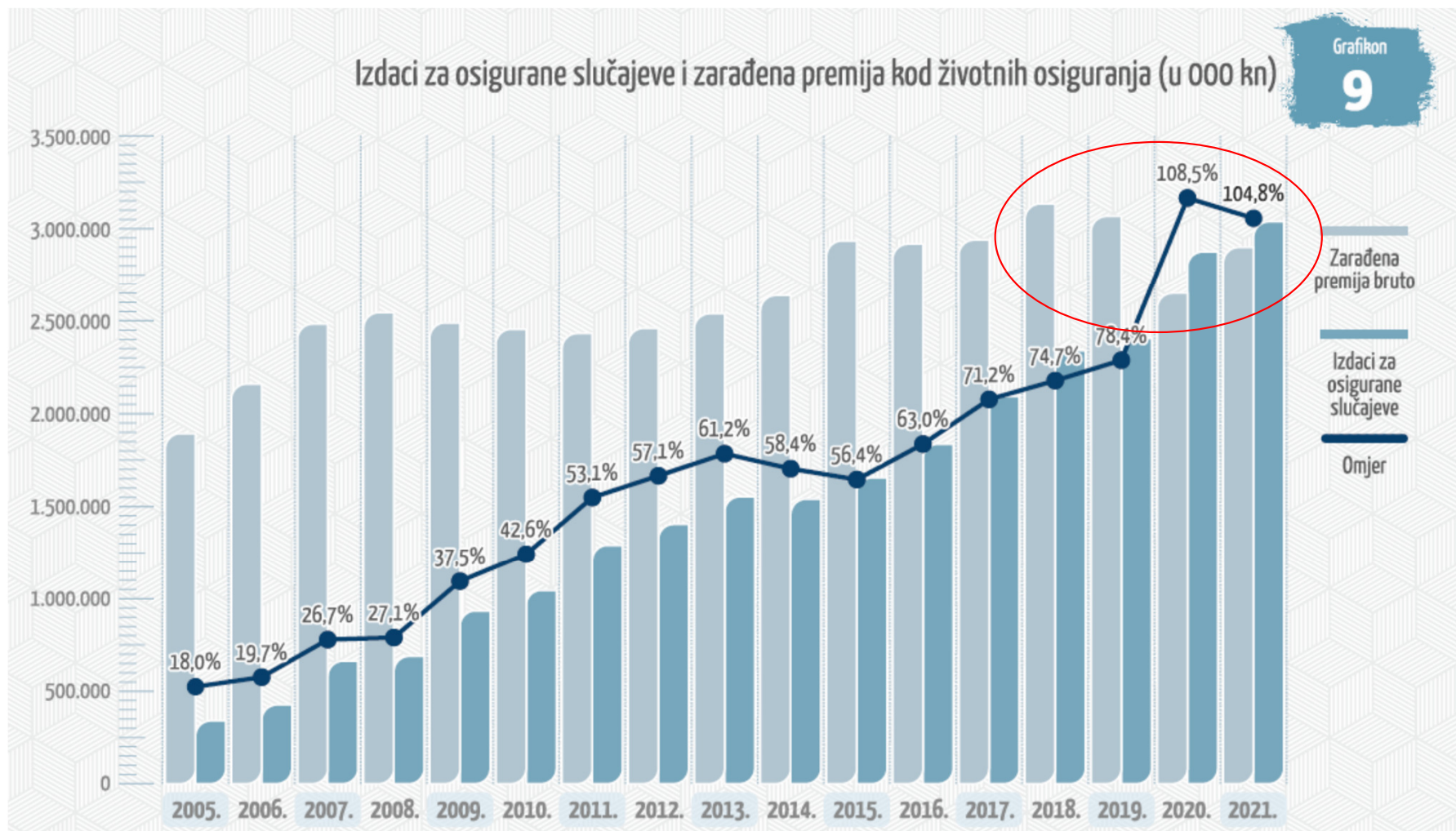
Izvor: HUU

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

426

Tržište osiguranja u Hrvatskoj - D - H

Izvor: HUU

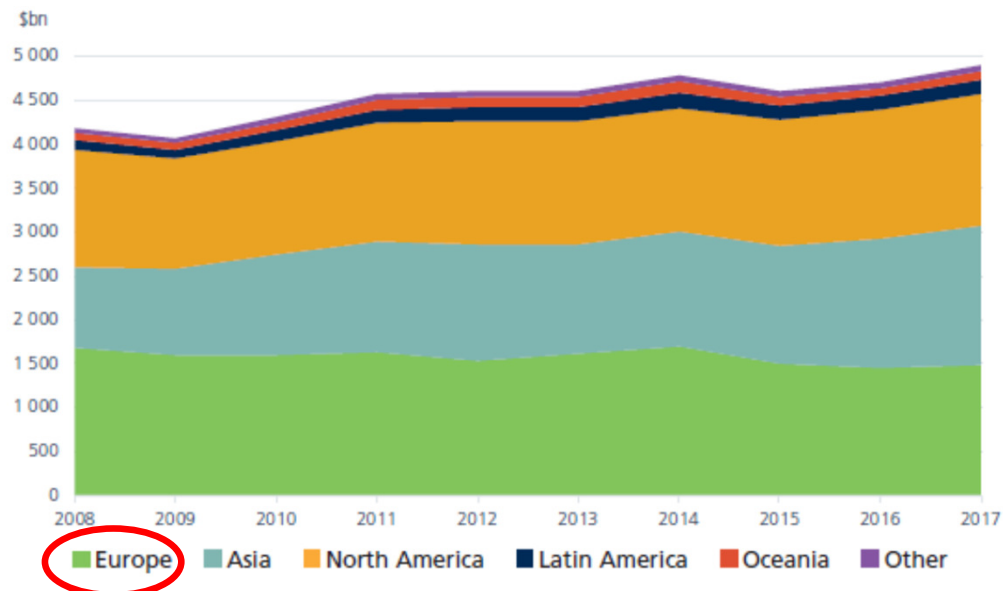
22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

427

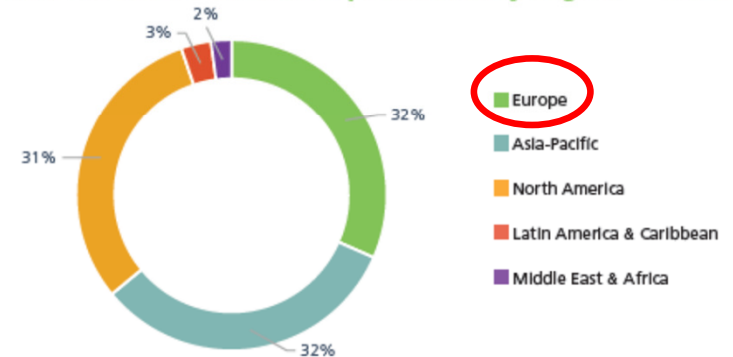
Tržište osiguranja u Europi - D

Chart 3: World insurance premiums — 2008–2017 (\$bn)

Izvor: European Insurance in Figures, Insurance Europe, 2018

Chart 7: World insurance premiums by region — 2020²

Izvor: European Insurance in Figures, Insurance Europe, 2022

Tržište osiguranja u Europi - D

Chart 9: Life premiums — 2016–2020 (€bn)

Chart 8: Life benefits paid — 2016–2020 (€bn)

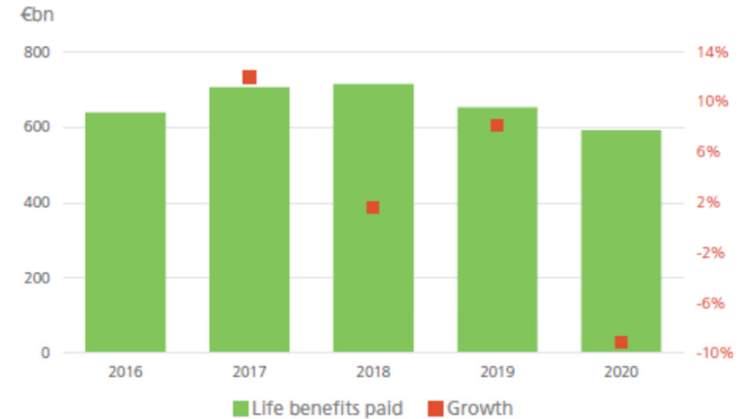
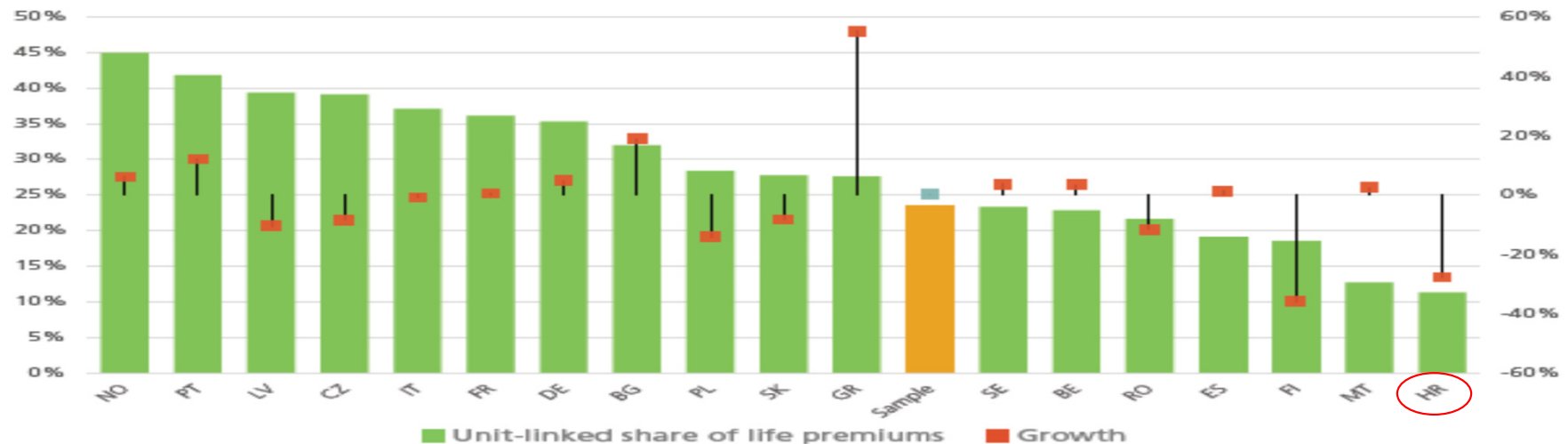

Chart 12: Unit-linked share of life premiums — 2020

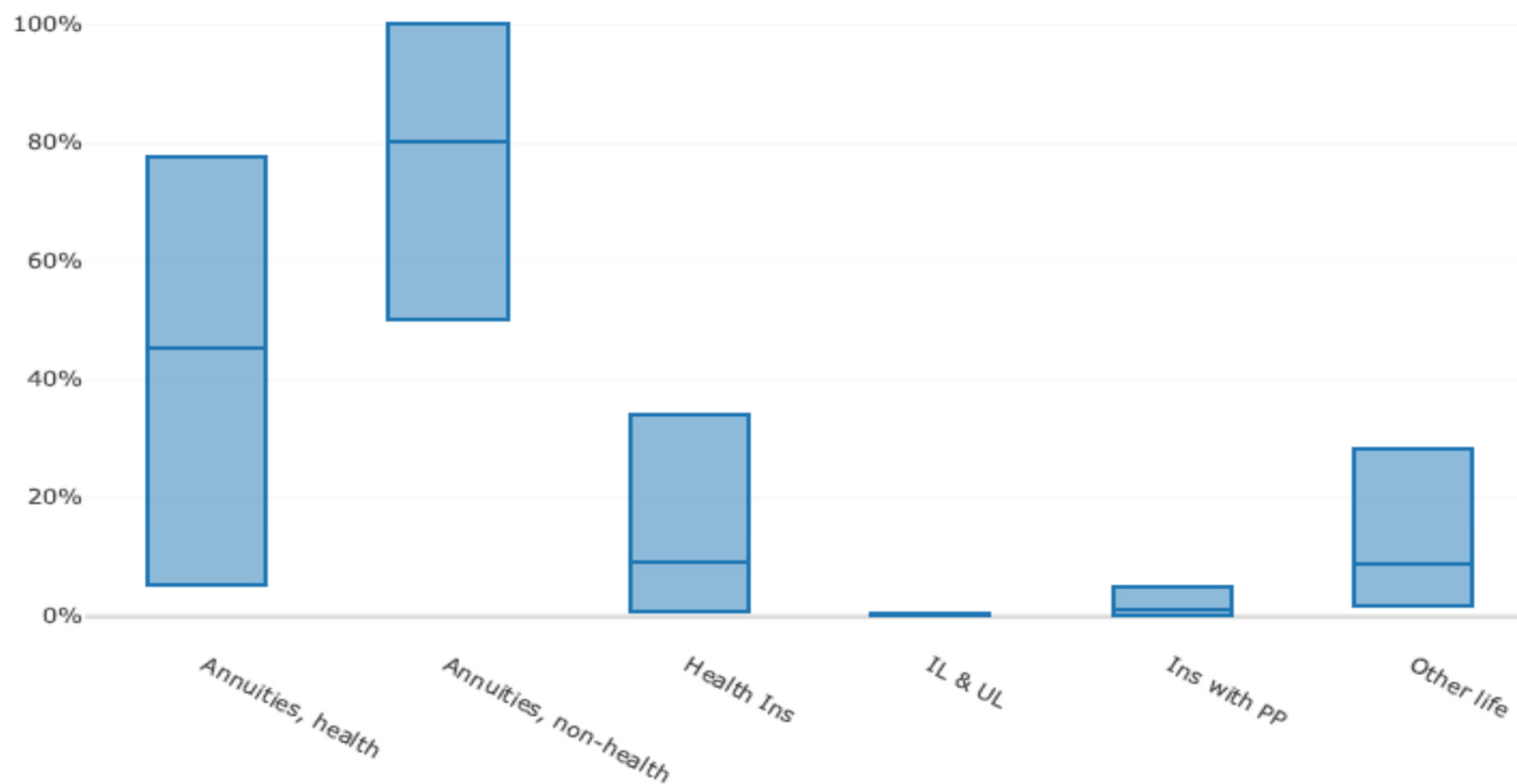
Izvor: European Insurance in Figures, Insurance Europe, 2022

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

Tržište osiguranja u Europi - D

Figure 4 - Share of reinsurance per LOB

Defined as the percentage of GWP ceded to reinsurers. The chart shows interquartile range and median.

Izvor:
EIOPA,
European
Insurance
Overview
2022

Tržište osiguranja u Europi - D

Figure 9: Average guaranteed rate in life insurance segment (excl. unit/index-linked), with options /guarantees and surrender value

Source: EIOPA [6]

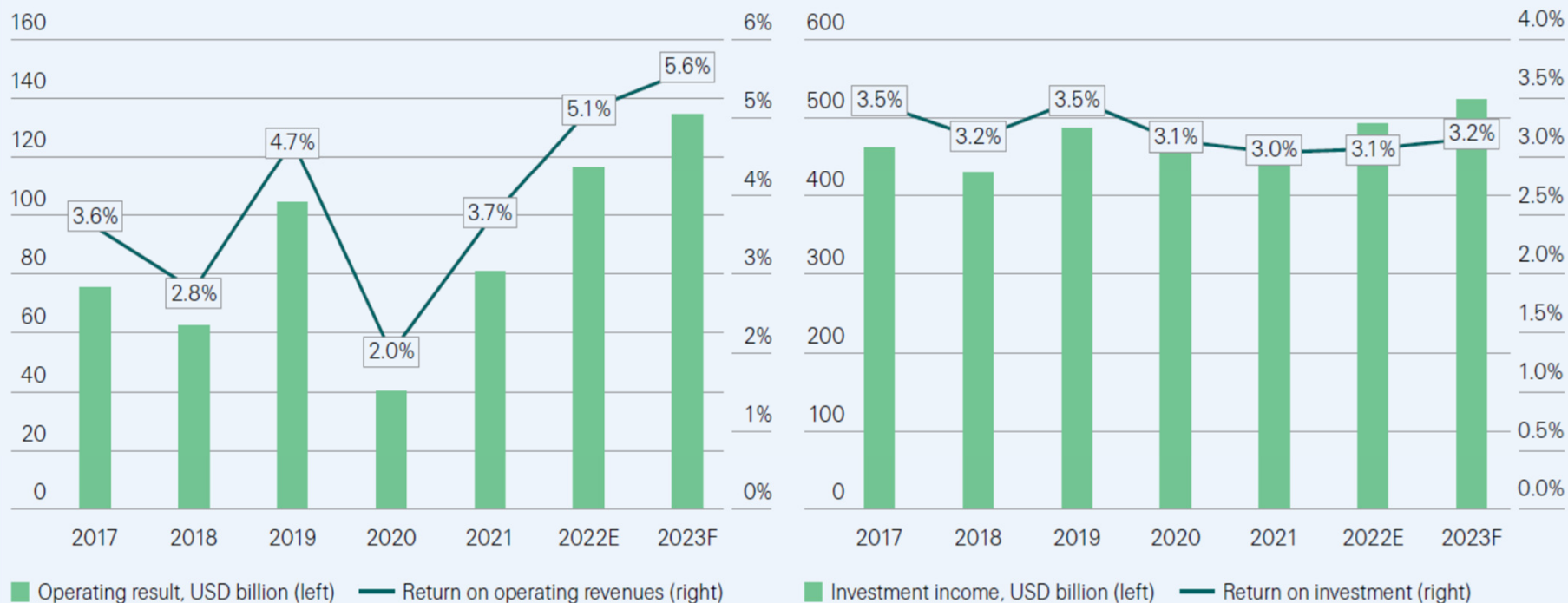
Izvor: Low Interest Rate Environment, CRO Forum, 2016

Tržište osiguranja - svijet

REZULTAT POSLOVANJA I PRIHOD OD INVESTIRANJA – RAZVIJENA TRŽIŠTA

Figure 20

Left: Life insurance operating results, eight advanced markets. Right: Life insurance investment results, eight advanced markets.

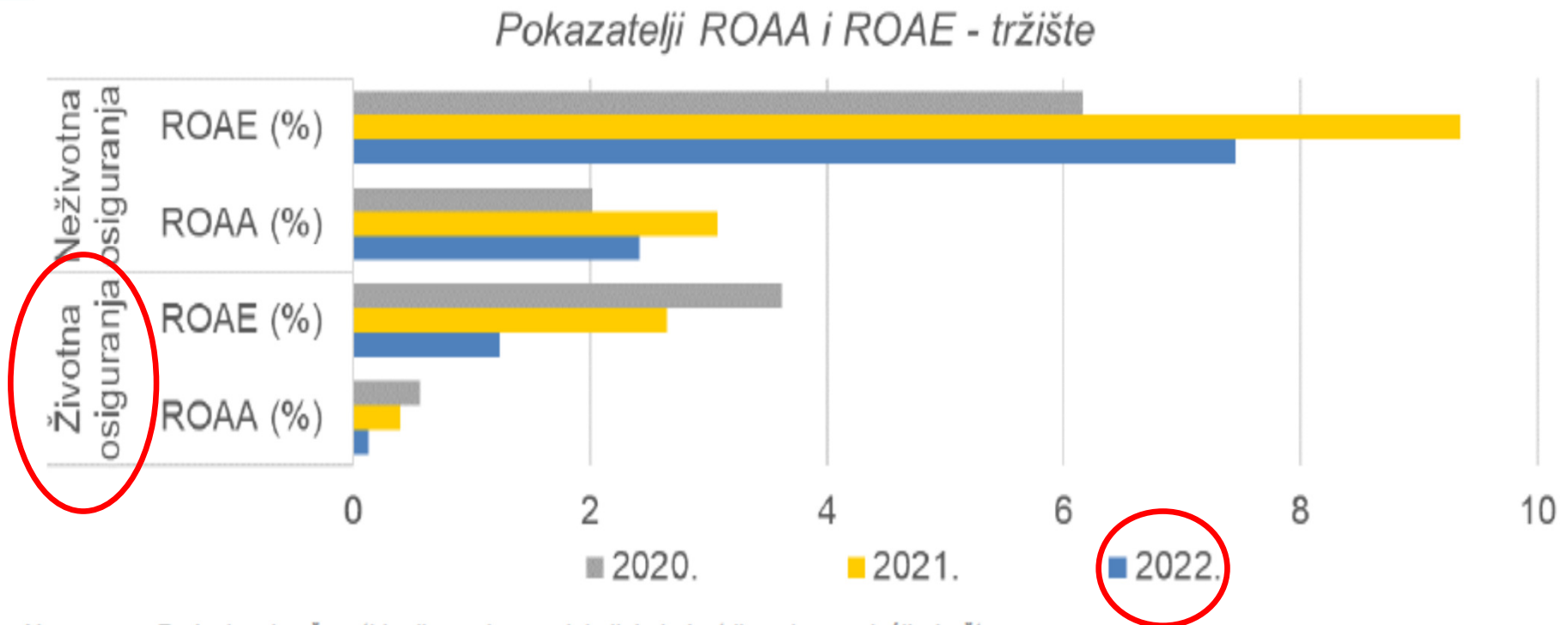
Note: E = estimates, F = forecasts. Our proprietary model estimates life profitability indicators under the assumptions that 10% of invested assets mature each period and unrealised gains/losses are borne by policyholders through an offsetting (life-linked) claim entry.

Source: Swiss Re Institute

Tržište osiguranja - Hrvatska

REZULTAT POSLOVANJA I PRIHOD OD INVESTIRANJA – RAZVIJENA TRŽIŠTA

Napomena: Podaci su izračunati i prikazani na razini cijele industrije osiguravajućih društava.

Izvor: HANFA

Tržište osiguranja - svijet

UTJECAJ GLAVNIH MAKROEKONOMSKIH FAKTORA NA OSIGURANJE

Table 8

Correlation between macro factors and performance of insurance sector

Insurance market		Major macro considerations			
Sub-market	Key performance	GDP	Inflation rate	Interest rate	Defaults
Nonlife	Nominal premiums growth	↑	↑	→	↓
	Real premiums growth	↑	↓	→	↓
	Nominal claim costs	→	↓	→	→
	Investment Performance	↑	↑	↑	↓
Life	Nominal premiums growth	↑	↑	↑	↓
	Real premiums growth	↑	↓	↑	↓
	Nominal operating margins	→	→	→	→
	Investment Performance	↑	→	↑	↓

Note: ↑ = positive correlation, ↓ = negative correlation, → = neutral

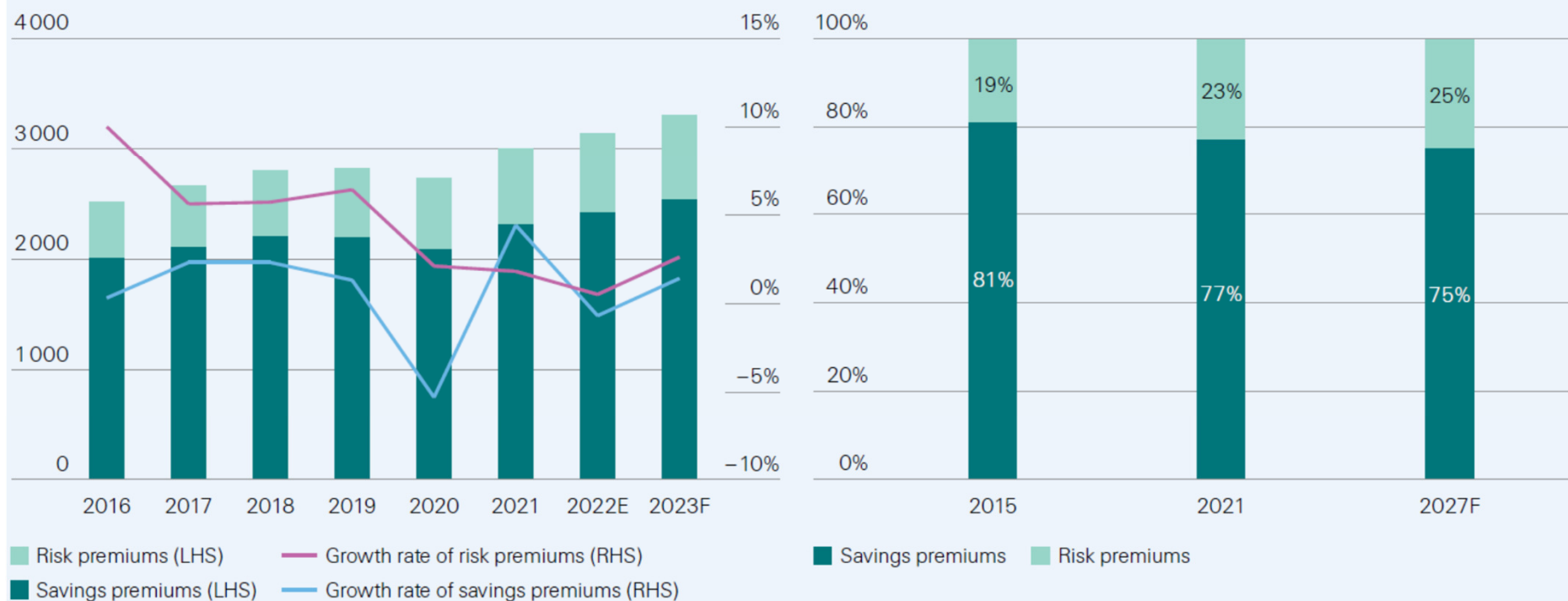
Source: Swiss Re Institute

Tržište osiguranja - svijet

RIZIKO I ŠTEDNA PREMIJA ŽIVOTNIH OSIGURANJA

Figure 19

Global L&H premiums by risk and savings in USD billion (left) and share of total (right)

Source: Swiss Re Institute

Izvor: Sigma 4/2022, Swiss Re – lipanj 2022

22.-26.5.2023.

Životno osiguranje

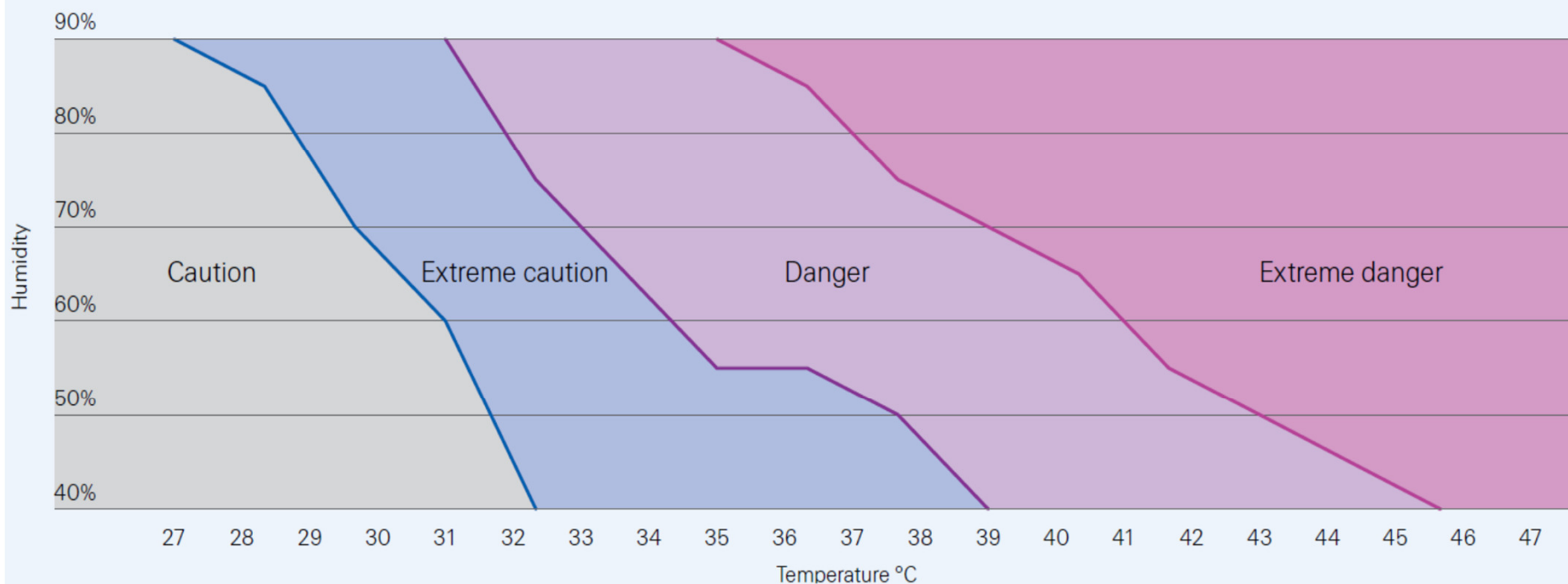
435

Tržište osiguranja - svijet

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA ZDRAVLJE

Figure 5

The combination of temperature and relative humidity approximates the impact of wet bulb temperature on health

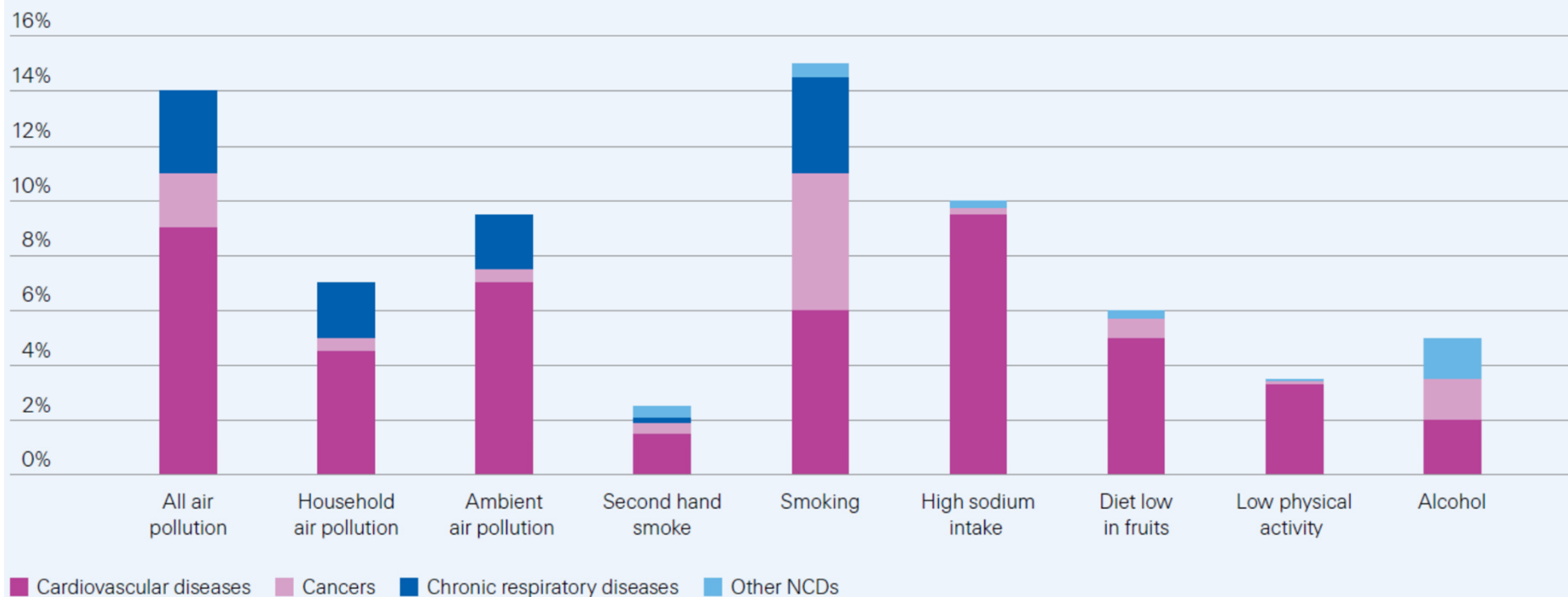
Source: *Heat Index Chart*, United States National Weather Service (US NOAA), reproduced by Swiss Re Institute

Izvor: Swiss Re 2023 01 The risk of the lifetime: mapping the impact of climate change on life and health risks

Tržište osiguranja - svijet

KLJUČNI UTJECAJI NA ZDRAVLJE

Key risk factors for NCDs

Note: For each risk factor, the attributable fraction of NCDs (%) are grouped by disease.

Source: A. Prüss-Ustünn et al., op. cit., Swiss Re Institute

Izvor: Swiss Re 2023 01 The risk of the lifetime: mapping the impact of climate change on life and health risks

Tržište osiguranja - svijet

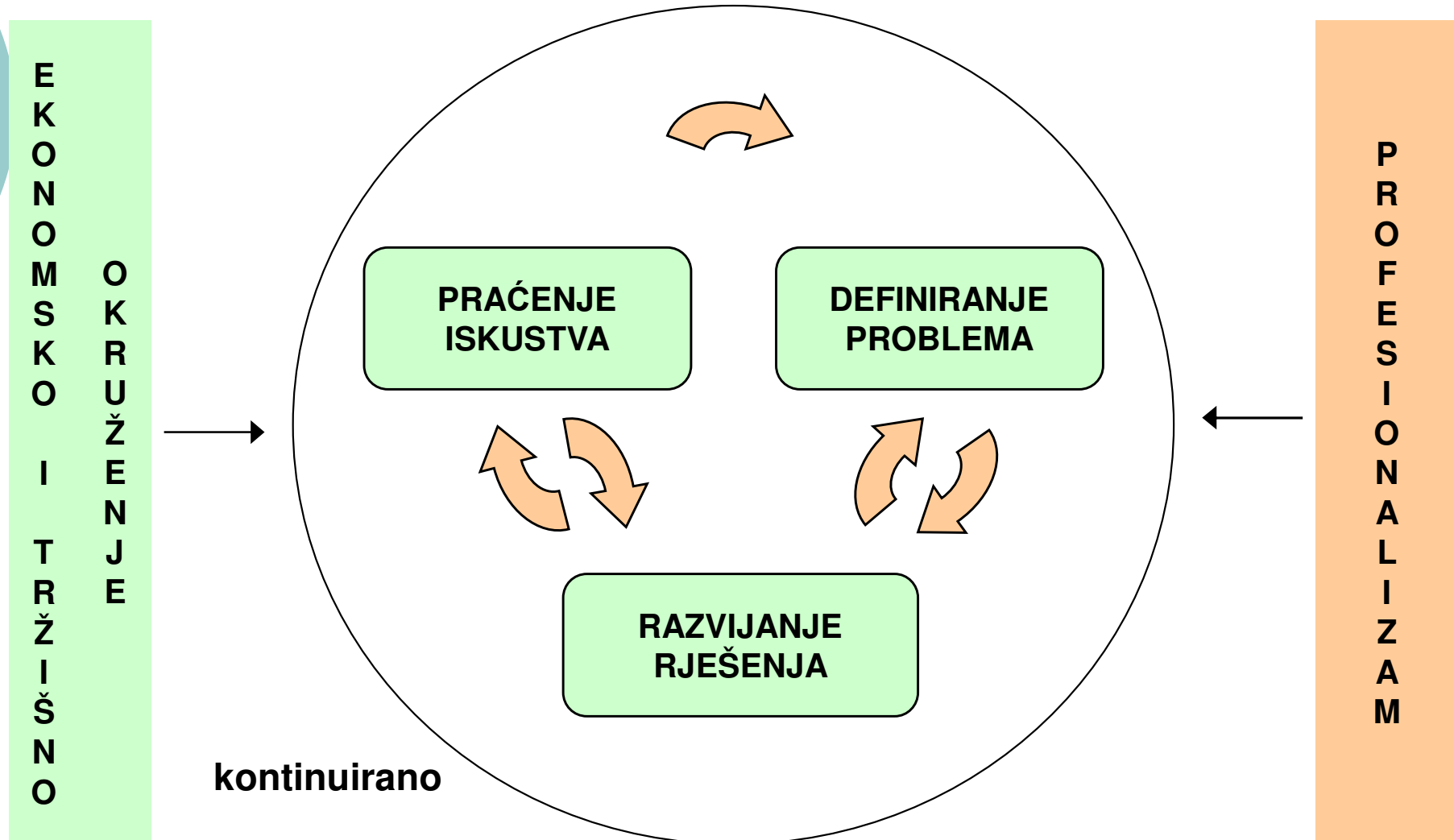

COMING SOON: SWISS RE INSTITUTE'S PUBLICATION "THE FUTURE OF LIFE EXPECTANCY – FORECASTING LONG-TERM MORTALITY IMPROVEMENT TRENDS FOR INSURANCE"

Objavljeno na web stranici Swiss Re-a 5/2023

<https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/health-and-longevity/future-life-expectancy-long-term-mortality-improvement-insurance.html>

Aktuarski kontrolni ciklus

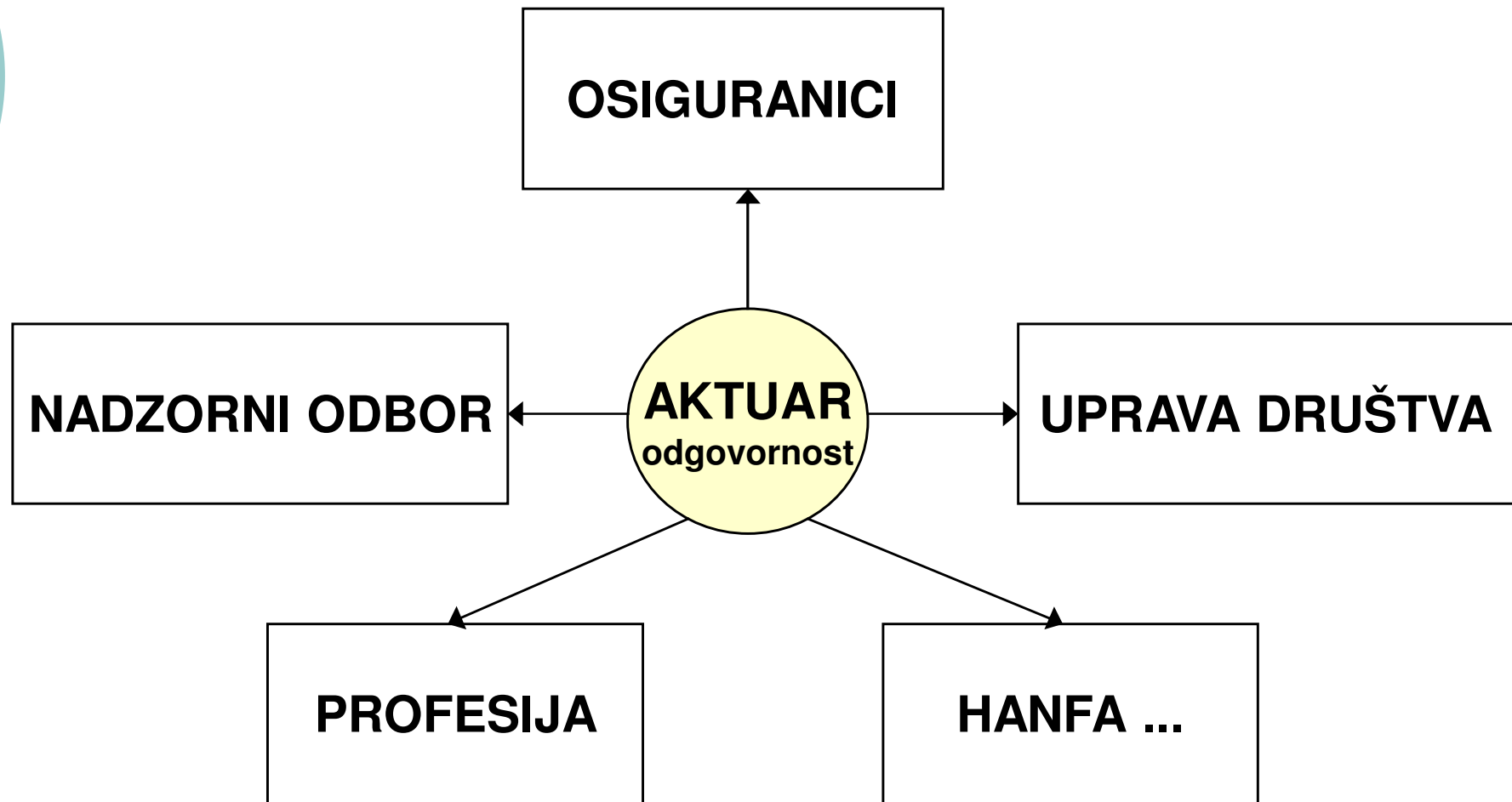
Profesionalizam

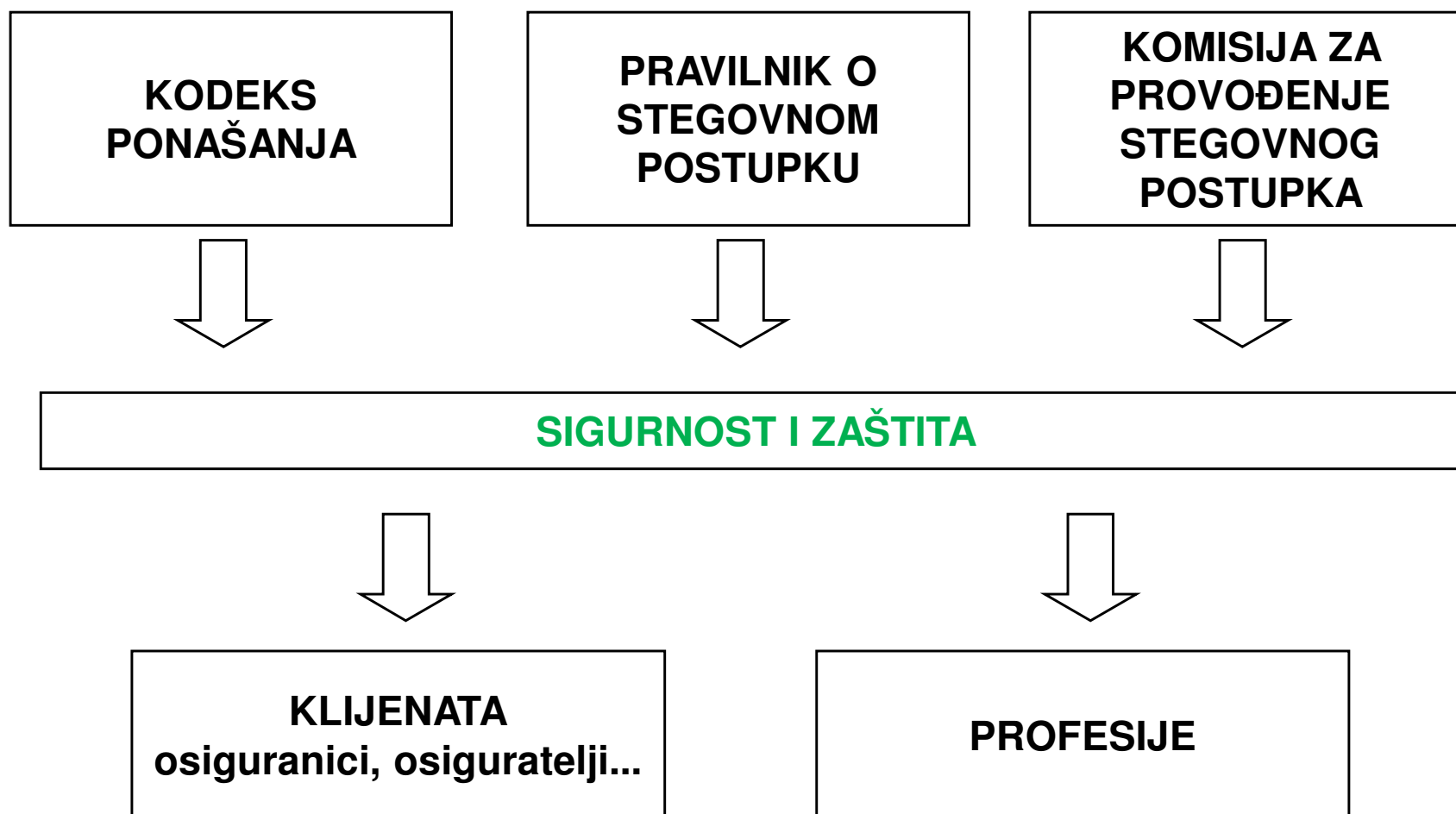

Profesionalizam

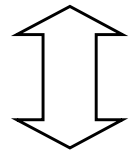
Profesionalizam

Profesionalizam – H

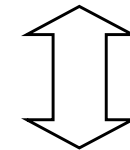
**INTERNATIONAL
ACTUARIAL
ASSOCIATION
(IAA)**

**MEĐUNARODNO
UDRUŽENJE
AKTUARA**

**ACTUARIAL
ASSOCIATION OF
EUROPE
(AAE)**

**UDRUŽENJE
AKTUARA
EUROPSKE UNIJE**

HRVATSKO AKTUARSKO DRUŠTVO

Profesionalizam – H

KORISNE WEB STRANICE

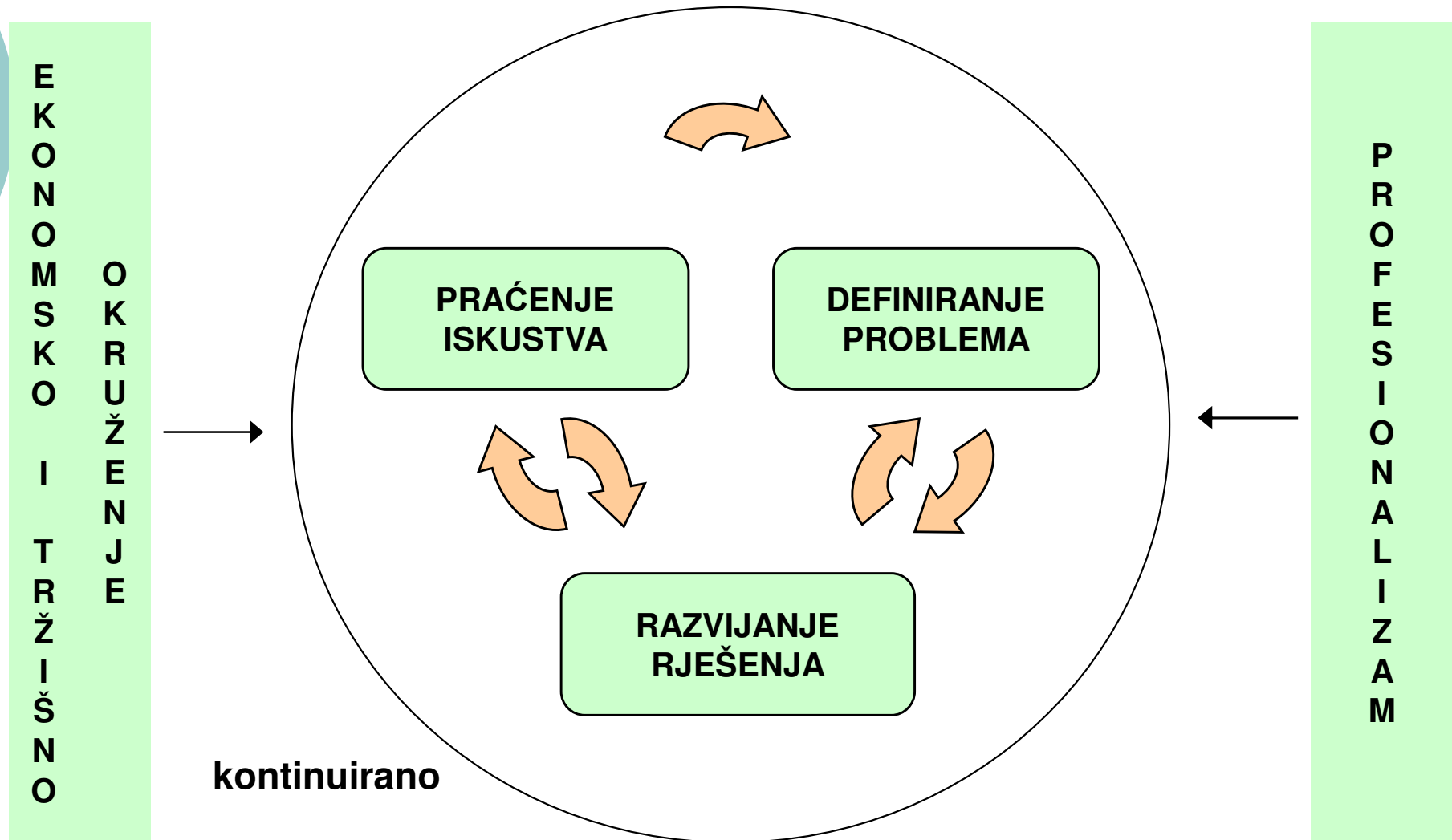
HAD – www.aktuari.hr

IAA – www.actuaries.org

AAE- www.actuary.eu

Institute of Actuaries – www.actuaries.uk

Aktuarski kontrolni ciklus i ja

Napomena

**SVI PRIMJERI NAPRAVLJENI SU ISKLJUČIVO U SVRHU
DEMONSTRACIJE ZA PREDAVANJA NA MODULU
“ŽIVOTNO OSIGURANJE” I NISU PRIKLADNI NITI
NAMIJENJENI ZA DRUGU UPOTREBU**

**MODELI SU POJEDNOSTAVLJENI I ZANEMARUJU BITNE
ELEMENTE POTREBNE ZA STVARNI IZRAČUN**

Napomena – H

ZA ISPIT:

- **PROČITATI LITERATURU**
- **PROUČITI SKRIPTU**
- **PONOVITI PREDAVANJA**

→ ČINI CJELINU

ISPIT:

- **TRAJE 2H**
- **TREBA PISATI ČITKO I KEMIJSKOM OLOVKOM**
- **TREBA POTPISATI SVE EVENTUALNE DODATNE PAPIRE**

Pitanja

?

Sretno!

Uspješan završetak edukacije i rad u
aktuarskoj profesiji!

